Lietuvos Katalikų Bažnyčios

KRONIKA

7

Lietuvos Katalikų Bažnyčios
KRONIKA
7

LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS KRONIKA

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA

VOLUME VII

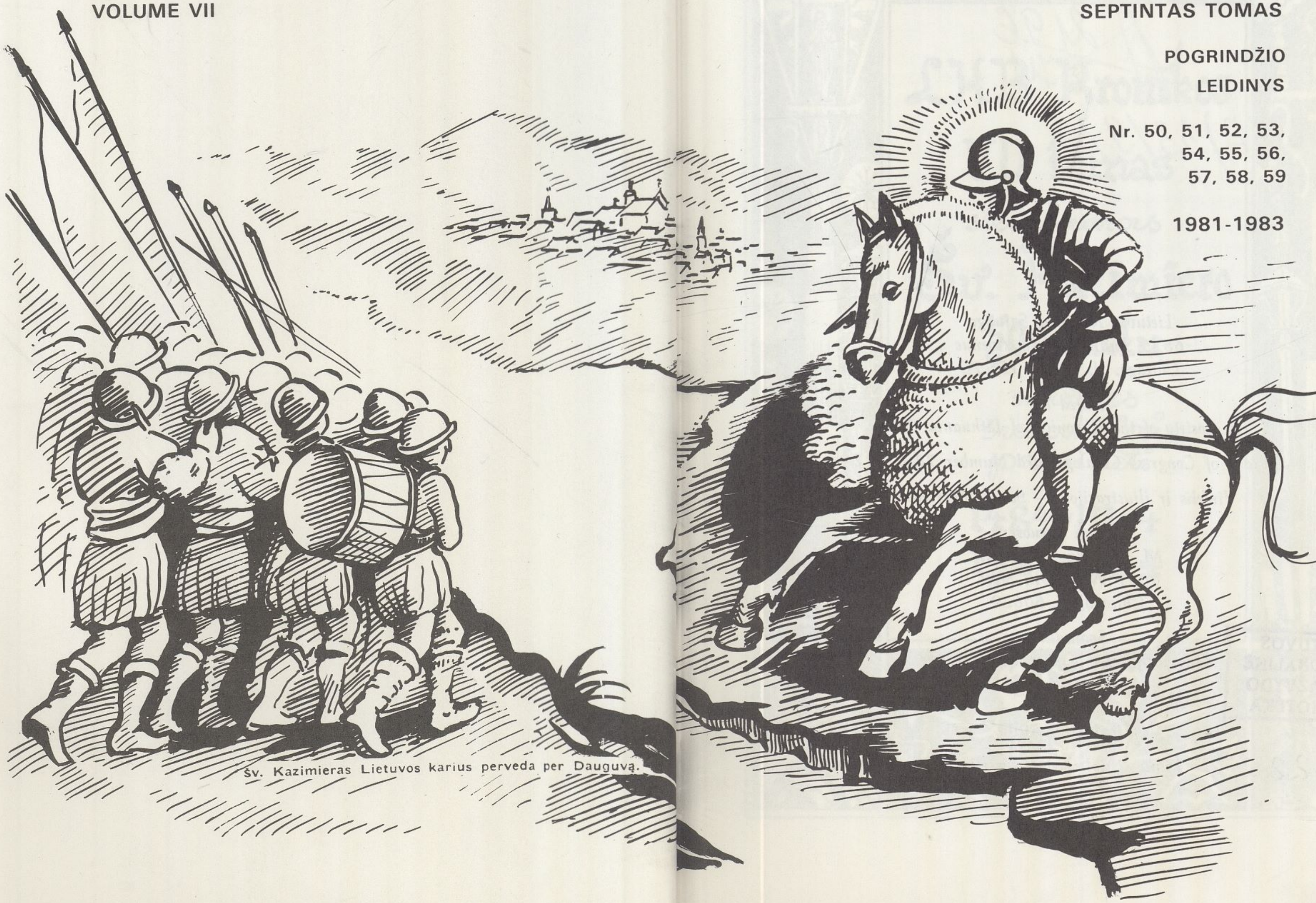
LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS KRONIKA

SEPTINTAS TOMAS

POGRINDŽIO LEIDINYS

Nr. 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59

1981-1983

Šv. Kazimieras Lietuvos karius perveda per Dauguvą.

A 2196/974

A(LKA)33/974

Išleido

Lietuvos Kronikos Sąjunga
6825 South Talman Avenue
Chicago, IL 60629 U.S.A.

Edited by
The Society of the Chronicle of Lithuania, Inc.

Library of Congress Catalog Card Number 78-62412

Viršelis ir iliustracijos — Seselės Mercedes

Spaudai paruošė:
M. Morkūno spaustuvė,
3001 West 59th Stret,
Chicago, IL 60629

Spausdino:
Kingsport Press, Kingsport, Tennessee

1984 m.

Tiražas — 5000

Kaina 7 dol. kietais viršeliais

LIETUVOS
NACIONALINĖ
M. MAŽVYDO
BIBLIOTEKA

La 236922

LKB Kronikos VII tomas

skiriamas

Šv. Kazimiero

500 metų

mirties

sukakčiai

paminėti

1484-III-4

1984-III-4

J. E. VYSK. P. BALTAKIO ĮVADINIS ŽODIS

VII-ąjį tomą pasitinkant

Per šiuos 12 metų mes taip apsipratome su Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika, kad kiekvieną jos laisvąjį pasaulį pasiekiantį naują numerį priimame kaip natūralią lietuvių tautos religinio gyvastingumo išraišką, pamiršdami, jog dėl jo ne vienas bus KGB tardomas, atleistas iš darbo ar net teisiamas už tariamą ,,priešsovietinę" veiklą.

Didele kaina yra leidžiam L.K.B. Kronika, ir tik viena lietuvių tauta tepajėgia ją mokėti. Jos leidimas, platinimas ir į Vakarus persiuntimas jau daug aukų pareikalavo, bet jos įtaka tautai, neturinčiai galimybės viešai praktikuoti tikėjimą ir pagal savo įsitikinimus auklėti vaikus, yra gyvybiškai reikšminga. Tikintieji yra reikalingi paskatinančių pavyzdžių iš panašiose sąlygose gyvenančių ir moralinės laisvojo pasaulio paramos, kad galėtų išlikti ištikimi Dievui ir Bažnyčiai. Vienas Dievas težino, kokioje padėtyje šiandien rastųsi Katalikų Bažnyčia Lietuvoje, jei nebūtų laiku atsiradę herojų, kurie, rizikuodami laisve ir net gyvybe, nebūtų ėmęsi šio prasmingo darbo. L.K.B. Kronika ne tik rūpestingai suregistruoja ir į viešumą iškelia valdžios pareigūnų prasižengimus prieš sovietų pasirašytus tarptautinius įsipareigojimus bei prieš jų pačių konstituciją, bet ir puoselėja tautos tikėjimą bei viltį į gražesnį rytojų.

Kad L.K.B. Kronika pajėgia pogrindyje išsilaikyti tokį ilgą laiką, yra įrodymas, jog šis didvyrių darbas yra Dievo laiminamas ir Bažnyčiai reikalingas ne tik ateistinių režimų kraštuose, bet ir nukrikščionėjusiame Vakarų pasaulyje.

Pirmosios okupacijos metu sovietų pareigūnas patarė vyskupui V. Brizgiui įsigyti naują profesiją, nes, girdi, po dešimties metų nebeturėsiąs ką daryti. Šiandien, po 40 metų

sistemingos, visomis įmanomomis priemonėmis vykdomos ateistinės propagandos, neišskiriant nė moralinio bei neretai pasitaikančio fizinio tikinčiųjų persekiojimo, tikėjimas Lietuvoje tebėra gyvas ir veiklus. Ateistai išgriovė kryžius pakelėse, bet tikintieji juos atstatė savo širdyse. Persekiojimai tikėjimo niekuomet nesunaikina, o tik apvalo jį nuo paviršutiniškumo ir sustiprina. Kankinių kraujas visuomet buvo ir bus geriausia tikėjimo sėkla. Tiesa, dalis silpnesnių suklumpa ir nubyra. Dalis kaip ridikėliai apsisaugo raudona žieve. Nei vienų, nei kitų niekas negali pasmerkti, nes sprendimas priklauso vienam Dievui.

Nors didžiausi nuopelnai priklauso Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos leidėjams pavergtame krašte, tačiau nemažiau prasmingą darbą atlieka jų bendradarbiai išeivijoje, kurie Vakarus pasiekusias Kronikas perspausdina, išverčia į pagrindines kalbas ir jas paskleidžia po visą pasaulį. Šio glaudaus bendradarbiavimo dėka pogrindyje leidžiama Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika pasiekia visus vyskupus, senatorius, Jungtines Tautas, tarptautines žmogaus teisių gynimo organizacijas bei pavergtoje tėvynėje gyvenančius tautiečius. Dėl tikėjimo nukentėjusiųjų ir tarptautinių įsipareigojimų laužytojų pavardės tampa žinomos ne tik laisvajame pasaulyje gyvenantiems, bet ir, dėka Laisvės radijo, Amerikos Balso bei Vatikano transliacijų, jas išgirsta ir jie patys bei jų kaimynai. Nukentėjusieji yra morališkai sustiprinami, o persekiotojai viešai sugėdinami. Nesvarbu, kaip žemai žmogus būtų puolęs, nė vienas nenori, kad jo niekšingi darbai ir pavardė būtų viešai paskelbti.

Pasitikdami VII-ąjį Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos tomą, apimantį 50-59 Kronikos numerius ir dedikuotą Lietuvių tautos globėjo šv. Kazimiero garbei, reiškiame gilią padėką Lietuvos Kronikos Sąjungos nariams, įsipareigojusiems ,,melstis už persekiojamą Bažnyčią bei rinkti ir leisti dokumentaciją padarytų ir daromų skriaudų lietuviams už tikėjimą iki Lietuvoje žmogaus teisės bus atstatytos" (žiūr. L.K.B. Kronikų I-ojo tomo leidėjų žodį).

Paulius A. Baltakis, O.F.M.
vyskupas lietuviams katalikams išeivijoje.

ŠVENTASIS KAZIMIERAS — VILTIES NEŠĖJAS

Lietuvos Globėjo 500 metų mirties sukakčiai prisiminti

,,Šventieji — vilteis pavyzdžiai", — taip neseniai pavadino savo vedamąjį plačiai skaitomas vokiečių visuomeninės ir religinės kultūros mėnraštis Herder-Korrespondenz *(Heft 11, November 1983). Vedamojo autoriaus nuomone, mūsų laikais visuotinai ryškėja tendencija interesuotis šventaisiais, ypačiai tais, kurie gyveno ankstesniais laikais. Žmonėms atsibodo perdėm racionalus ėjimas į tikėjimą; jie ieško konkrečiuose asmenyse įsikūnijusio, jų išgyvento tikėjimo. Šventieji šiandieniniam žmogui turį padėti save atrasti, save formuoti, tapti žmogumi.*

Ir tarsi tai minties srovei sustiprinti, daugelio nustebimui, garsioji Paryžiaus opera — kadaise laikyta pasaulietiškumo ir laicizmo šventove — 1983 m. lapkričio 28 d. atidarė naują sezoną premjera apie šv. Pranciškų. Didinga, virš 4 valandų užsitęsusi kompozitoriaus Osvaldo Messiaen opera susilaukė, galima sakyti, vienbalsės, entuziastingos kritikos. Nebuvo tai pigus ir atsitiktinis šv. Pranciškaus vardo panaudojimas eiliniam didmiesčio inteligentijos pasižmonėjimui. Toji premjera buvo iš tikrųjų pakili, giliai išmąstytos ir savo turiniu dvasią nuteikiančios muzikos šventė, panaši į didžiąsias viduramžių oratorijas. Ir ten dalyvavęs Paryžiaus kardinolas Jean-Marie Lustiger tuojau pat pakvietė visą operos kolektyvą nuvykti į Romą ir popiežiui pakartoti šį nuostabų kūrinį. Jo muzika ir vaidybinis menas padedą žmonėms prisiminti kadaise

gyvenusį asmenį, kuris pavyzdingai tikėjo ir tuo tikėjimu gyveno. Šių laikų žmogui — tai gyva, konkreti tikėjimo kondensacija, kuri jam kartais daugiau pasako negu sausos, abstrakčios religinės tiesos.

Lietuviams tokiu gyvu, konkrečiu tikėjimo pavyzdžiu yra jų žemietis, jų globėjas ir užtarėjas pas Dievą — šv. Kazimieras. Jiems ir daugeliui kitų tikinčiųjų šiemet prisideda dar vienas motyvas minėti šį prieš pusę tūkstantmečio gyvenusį šventąjį: 500 metų nuo jo mirties sukaktis. Pats Šv. Tėvas pažadėjo šių metų kovo 4 dieną, t.y. šventojo mirties ir liturginės šventės dieną, vadovauti iškilmingoms pamaldoms Šv. Petro bazilikoje Romoje, o lietuviai iš visų laisvojo pasaulio kraštų ruošiasi skaitlingai jose dalyvauti.

Šv. Kazimieras išvydo pasaulį 1458 m. spalio 3 d. Krokuvoje, Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kazimiero Jogailaičio šeimoje. Jogaila — vienas iš įtakingiausių Lietuvos kunigaikščių, kuris drauge su savo pusbroliu Vytautu atvedė Lietuvą prie Kristaus, buvo šventojo senelis. Taip pat ir jo senelė, Jogailos ketvirtoji žmona Sofija, Alšėnų kunigaikštytė, buvo lietuvė. Antra vertus, iš motinos pusės šv. Kazimieras giminiavosi su Vokietijos imperatoriaus šeima. Karalienė Elžbieta Habsburgaitė buvo imperatoriaus Albrechto II duktė, o per savo motiną — garsaus imperatoriaus Zigmanto Liuksemburgiečio vaikaitė.

Gimimu paveldėjęs lietuvišką ir vokišką kraują, šv. Kazimieras augo ir lavinosi ano meto kultūrinėje lenkiškoje aplinkoje. 1467 m. tėvas karalius pavedė jaunus karalaičius (be devintus metus einančio Kazimiero, tuomet buvo jau 11 metų sulaukęs Vladislovas ir septinmetis Jonas Albrechtas, o Aleksandras tą vasarą užbaigė tik šeštuosius amžiaus metus, gi jauniausiasis, Žygimantas — tebegulėjo lopšyje) auklėti katedros kauauninkui Jonui Dlugošui, garsiajam lenkų tautos istorikui. Jis, būdamas jau virš 50 metų amžiaus ir turėjęs gyvenimo patirties, lavino augančius karaliaus sūnus apie 8

metus pagal ano meto humanistinio švietimo programą: lotyniškų antikos ir amžininkų autorių tekstų skaitymas, iškalbos pratybos, lavinimasis stilistikoje (laiškų rašyme, poezijos kūrime ir pan.). Iš istoriko kan. Dlugošo jaunuolis Kazimieras taip pat sėmėsi žinių apie kraštus, iš kurių buvo kilę jo tėvai, susipažino su jų istorija.

Be kan. Dlugošo, karalaičių žinių akiratį plėtė ir vienas kitas Krokuvos universiteto profesorius (pvz., Jonas Wels iš Poznanės, Jonas Kanty, vėliau paskelbtas šventuoju, ir kt.), o visa kita priežiūra buvo patikėta didikui Stanislovui Szydłowieckiui, karaliaus dvaro maršalkai. Su karalaičiais taip pat susitikdavo italas humanistas Kalimachas (Filippo Buonacorsi), kuris, priverstas palikti Romą, rado prieglobstį Krokuvoje. Pats Kalimachas prisipažįsta, kad jaunasis Kazimieras jį žavėjęs savo kilnumu, dorumu, — vienu žodžiu, jis buvęs ,,šventas jaunuolis" (divus adolescens).

Politiniai tėvo, o ypač motinos, karalienės Elžbietos, planai privertė vos 13 metų sulaukusį Kazimierą pertraukti normalų auklėjimąsi ir mokymąsi. 1471 m. jo vyresnysis brolis, 15-metis Vladislovas, buvo išruoštas į Čekiją užimti ten karaliaus sostą. Ta proga dalis Vengrijos didikų, nepatenkinti juos nuo 1458 metų valdančiu Motiejum Korvinu, paskelbė antrąjį Elžbietos Habsburgaitės sūnų ,,Vengrijos karalystės natūraliuoju paveldėtoju" (regni Hungariae naturalis heres) *ir 1471 m. vėlų rudenį iškvietė užimti jų karaliaus sostą. Žygis ,,vaikeliui" Kazimierui — taip vengrai jį vadino — baigėsi nesėkmingai, ypačiai dėl nepakankamo jį lydinčios kariuomenės paruošimo bei aprūpinimo ir dėl pačios Vengrijos gyventojų daugumos, iš kurios buvo tikėtasi efektyvios paramos, priešiškumo. 1472 m. pradžioje Kazimeras vėl buvo pas tėvą.*

Ši nesėkmė ir dėl jos daromi kaltinimai — ne tiek jam, kiek visai Lenkijos pietinių kaimynų atžvilgiu politikai — skaudžiai palietė jautrią Kazimiero sielą, tačiau jo nesužlugdė, tik praturtino jo patirtį. 1475 m. tėvas perėmė Kazimierą iš kan.

Dlugošo globos, jį įvesdino į valstybės reikalus, įmdavosi jį su savim į karalystės tarybos posėdžius, ir taip ruošė jaunuolį tapti kada nors savo įpėdiniu. Tais pačiais 1475 metais Kazimieras pirmą sykį drauge su tėvu atvyko į Vilnių. Jis lydėdavo tėvą ir kitose kelionėse po Lenkijos karalystę ir Lietuvos didžiąją kunigaikštystę. 1478 m. Lietuvos ponai, susirinkę Lietuvos Brastoje, kur buvo ir karalius su sūnumis, Kazimieru ir Jonu Albrechtu, prašė valdovą palikti vieną katrą sūnų Lietuvoje savo vietininku. Karalius griežtai atsisakė. Todėl Lietuvoje tuomet ir vėliau buvo jaučiamas nepasitenkinimas dėl karaliaus per menko dėmesio šio krašto reikalams. 1481 m. nepasitenkinimas pasiekė tokį laipsnį, kad, prisidėjus Maskvos kunigaikščio Jono III kurstymams, imta ruošti sąmokslą Vilniuje nužudyti karalių ir jo sūnus, kurių tarpe buvo ir Kazimieras. Sąmokslas buvo laiku susektas, kaltininkai nubausti. Karalius nusprendė pats pasilikti Lietuvoje ilgesnį laiką. Į Lenkiją savo vieton paskyrė Kazimierą, kurs dvejus metus, daugiausia gyvendamas Radome, sėkmingai pavadavo savo tėvą ir parodė aiškių valstybininko sugebėjimų. Jis ten energingai sutramdė siaučiančius plėšikus, savo aplinkoje kėlė moralinę discipliną. Stengėsi pagerinti Lenkijos santykius su Roma, kurie anksčiau dėl karalių politikos Čekijos ir Vengrijos atžvilgiu buvo gana įtempti.

Iš tų pareigų tėvas Kazimierą 1483 metų pavasarį atsikvietė į Vilnių. Bene svarbiausioji to pakeitimo priežastis buvo prasidedą reikštis jaunuoliui lemtingos ligos simptomai. Tuo tarpu jis Vilniuje, mirus vicekancleriui vysk. Andriui Oporowskiui, neoficialiai atlikinėjo šiojo pareigas.

1483 metams einant į pabaigą, karalius su sūnumi ir dvariškiais nuvyko į Gardiną. Tėvas tuojau išskubėjo į Liubliną, kur sausio pradžioje turėjo susirinkti Lenkijos karalystės taryba. Tuo tarpu sūnaus sveikata ėmė žymiai blogėti. Gavęs apie tai žinią, karalius kovo 1 d. parsiskubino į Gardiną, o kovo 4 dienos rytą, ketvirtadienį, rytojaus dieną po

Pelenės, karalaitis Kazimeras mirė, tegyvenęs 25 metus ir 5 mėnesius. Buvo palaidotas Vilniuje, tais metais katedroje pastatytoje Švč. Mergelės Marijos koplyčioje.

Jau pats jo palaidojimas ne katedros požemiuose, o pačioje šventovėje rodo, kad amžininkų viešoji nuomonė laikė jį esant vertą tokios pagarbos. Tuojau po mirties apie jį atsiliepiama kaip ,,kunigaikštį stebinusį visus savo dorumu, išmintingumu ir neeiliniu išsilavinimu; tos savybės patraukė įvairių tautybių žmonių širdis jį nuoširdžiai mylėti" (Jonas Targoviskis, karaliaus kanceliarijos sekretorius). O Kalimachas rašė: ,,Jis turėjo arba negimti, arba išlikti amžinas".

Ir mokslo semdamasis, ir valstybės reikalais užsiėmęs — Kazimieras žinojo savo tikslą ir jo rimtai siekė. Apie 1481 metus karalius ir karalienė norėję jį apvesdinti su imperatoriaus Fridricho III dukterimi, tačiau karalaitis nenorėjęs apie tai nė girdėti, nes pažadėjęs Dievui skaistybę. Linkimą į pamaldumą jam galėjo įkvėpti jo mokytojai; bet ir karaliaus šeimos aplinka, ypačiai karalienės Elžbietos įtaka, bus prie to nemaža prisidėję. Kazimieras išaugo tvirta asmenybe, nesileido suviliojamas prabangos nei žemiškų malonumų. Jo biografas vysk. Zacharijas Ferreri (rašė 1520 m.) pabrėžia jaunuolio teisingumą, santūrumą, išmintingumą, jo artimo meilę, Kristaus kančios dažną mąstymą, prisirišimą prie Dievo Motinos Marijos, kurios himno ,,Omni die dic Marie" tekstas jam buvo įdėtas į karstą.

Vilniaus gyventojai gyvai prisiminė šventai gyvenusį karalaitį, lankė jo kapą, kreipėsi į jį, prašydami užtarimo pas Dievą, ir ne vienas patyrė jo pagalbą. Vos septyniolika metų praėjus nuo jo mirties, pop. Aleksandras VI, 1501 m. suteikdamas atlaidus Vilniaus katedros koplyčiai, kurioje buvo palaidotas Kazimieras, pamini tą faktą ir pastebi, jog ,,kaip pranešama, jo karstas garsėjąs gausiais stebuklais". Netrukus pradėta oficiali kanonizacijos byla. Pop. Leonas X pavedė savo legatui vysk. Zacharijui Ferreri ištirti vietoje, t.y. Vilniuje,

Kazimiero gyvenimą ir prie jo kapo įvykstančius stebuklus. Šis visa tai kruopščiai atliko 1520 metų rudenį ir surašytus aktus pasiuntė į Romą. Tačiau pats pop. Leonas X, kuris mirė jau 1521 m., nebespėjo Kazimiero paskelbti šventuoju. Ir jo įpėdiniai dėl įvairių priežasčių neįvykdė iškilmingos kanonizacijos. Reikalas vėl pajudintas XVII amžiaus pradžioje. Klemensas VIII, dalyvavęs kaip popiežiaus legatas 1588 metų Lenkijos-Lietuvos seime, 1602 m. galutinai sutvarkė šv. Kazimiero kultą (prieš tai jis jau buvo įrašytas į martirologiją): leido švęsti jo šventę ,,ritu duplici" Vilniuje ir visoje Lenkijos-Lietuvos valstybėje. Paulius V 1620 metais šventę padarė visuotine, ją įtraukdamas į visos Bažnyčios mišiolą ir brevijorių. Urbonas VIII 1636 m. šv. Kazimierą paskyrė pagrindiniu Lietuos globėju, o Inocentas X leido švęsti ir jo relikvijų perkėlimo šventę. Pagaliau, 1948 metais Pijus XII paskelbė šv. Kazimierą viso lietuvių jaunimo ypatinguoju globėju.

Lietuviams šv. Kazimieras yra, tariant mūsų laikų vokiečių rašytojo ir mąstytojo Hermano Hesse's žodžiais: ,,Žmogus, kokio aš ieškau ir kokį sau linkiu susitikti: tokį, kuris būtų lygiai patrauklus draugėje, kaip ir vienatvėje, kuris būtų lygiai pajėgus veikloje, kaip ir kontempliacijoje". Į jį krypsta ir šiandien lietuvių akys ir širdys, kaip į vieną iš savųjų, kuris gyvas būdamas gerai pažino ir pats išgyveno išorinius ir išvidinius pavojus, o miręs ne kartą guodė, globojo ir gelbėjo tuos, kurie į jį kreipėsi. Į jį ypač deda savo viltį Lietuvos jaunimas, kuriam ir šiandien tebegresia tie patys pavojai, kuriuos prieš 35 metus vaizdžiai iškelia savo dekrete Pijus XII:

,,Geriausieji [lietuvių tautos] sūnūs karo metu didvyriškai kovodami paguldė galvas už savo tėvų žemę ir namus arba buvo išvežti sunkiems darbams į tolimas ir nesvetingas sritis; kiti jėga yra verčiami tarnauti svetimoje kariuomenėje, statant pavojun jų tikėjimą ir dorą; vėl kiti, likę tėvynėje, yra netikėlių apgaulingai viliojami į pinkles ir ypač tie, kurie eina mokslus,

verčiami siurbti pragaištingą komunizmo dktriną; pagaliau yra daug ir tokių, kurie, netekę tėvynės, yra priversti ieškoti sau pragyvenimo įvairiuose Europos, Amerios, Australijos kraštuose". Tokioje tat nelemtyje, „už kuią didesnės niekuomet, kiek žinoma, Lietuvos istorijoje nėrabuvę", popiežius paskiria šv. Kazimierą „viso lietuvių jaunmo ypatingu pas Dievą dangiškuoju užtarėju" (Acta Apist. Sedis, 42 *[1950], psl. 380-382).*

Šventasis Kazimierai, Lietuvos Globėjau,
išmelsk iš Viešpaties malonės,
kad mūsų širdyse suliepsnotų
gyvas tikėjimas ir tarpusavio meilė,
kad mūsų jaunimas suprastų
skaistaus ir doro gyvenimo grožį,
ir kad Viešpaties tėviškoji Apvaizda
vestų visą tautą
savo įstatymų meilės keliu
į taiką ir gerovę. Amen.

(Pagal maldyną Dieve, myliu tave)

Paulius Rabikauskas, S.J.
Profesorius Bažnyčios istorijos fakultete:
Pontificia Universita Gragoriana, Roma

Roma, 1984.I.4.

Leidėjų Žodis.

Džiaugiamės galėdami lietuvių visuomenei duoti LKB Kronikos septintą tomą su 10 naujausių Kronikų: nr. 50 — nr. 59.

Kitataučiai skaitydami LKB Kronikos knygas, apie pavergtos Lietuvos persekiojamus tikinčiuosius ima juos sau pavyzdžiu.

Medellino — Kolumbijos arkivyskupas, kardinolas Alfonso Lopez Trujillo, dėkodamas už prisiųstą Kronikos knygą, rašo: ,,širdingai Jums dėkojame ir pranešame, kad Kronikos lapus skaitysime atsidėję taip, kaip skaitoma apie katakombų Bažnyčios persekiojimus. Mes esame įsitikinę, kad tie garbingi tvirtumo ir pasiaukojimo pavyzdžiai, kuriuos rodo Lietuvos Katalikų Bažnyčia, padės mums skleisti evangeliją Lotynų Amerikos kraštuose. Tam tikslui panaudosime CELAM turimas priemones. Tikimės, kad tokios ištvermės ir kančios vaisiai pasitarnaus Bažnyčios gerovei. Jus gi sveikiname, atlikus tokį svarbų darbą ir linkime su ryžtu, viltimi ir pasitikėjimu žengti pirmyn.

Camiri — Boligijos vyskupas, Juan Pellegrini, neseniai gautame laiške, rašo: ,,Lietuviai katalikai dabartiniais laikais atnaujina pirmųjų krikščionių heroizmą ir savo elgesiu parodo, kaip krikščionis turi pergyventi tokias sunkenybes, ir tikriausiai susilauks Dievo palaimos ir laisvės Lietuvos Katalikų Bažnyčiai ateityje."

Tikėjimo persekiojimas pavergtoje Lietuvoje stiprėja. Kun. Alfonsas Svarinskas ir kun. Sigitas Tamkevičius pernai nuteisti ilgomis griežto lagerio ir ištrėmimo bausmėmis.

Religinių reikalų tarybos įgaliotinis Anilionis pareiškė, kad bus sugriežtinta religinius kultus liečiančių įstatymų vykdymo kontrolė.

Lietuvos Kronikos Sąjungos valdyba jau trylikti metai tęsia LKB Kronikos knygų leidimą lietuvių, anglų, ispanų ir prancūzų kalbomis. Sąjunga šiemet ruošiasi išleisti LKB Kronikos 5 tomus keturiomis kalbomis, kurios bus siunčiamos į 138 kraštus — valstybes.

LKB Kronikos lietuvių kalba septintas tomas ir anglų, ispanų bei prancūzų kalbomis šeštieji tomai yra skiriami šv. Kazimiero 500 metų mirties sukakčiai paminėti.

Laukiame iš visų lietuvių pritarimo ir paramos LKB Kronikos knygų leidimui, nes Sąjungos valdyba be didesnės lietuvių paramos neįstengs ruošiamų knygų išleisti. Būkime vienybėje su kenčiančia ir kovojančia pavergta tėvyne Lietuva ir jos kančių bei kovos istorija — LKB Kronikas plačiai skleiskime laisvajame pasaulyje, kurios taip labai garsina pavergtą Lietuvą ir sudaro gražiausią laisvojo pasaulio opiniją.

Šioje knygoje sudėtos LKB Kronikos yra gautos slaptais keliais iš pavergtos Lietuvos, ir niekas jose nėra pakeista ar išmesta, išskyrus redaktoriaus pridėtas antraštėles, kurios spausdinamos juodu šriftu ir paimamos į skliaustelius su dvitaškiu.

Knygos gale pridedamas asmenų vardynas, terminų ir santrumpų paaiškinimai ir aukotojų sąrašas.

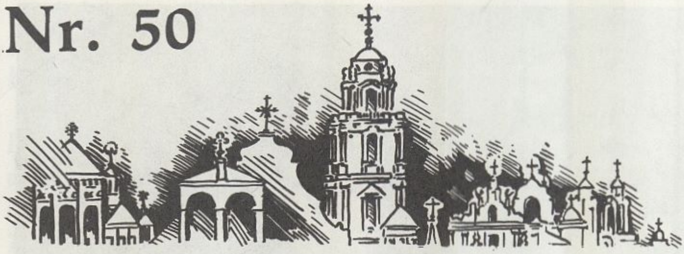
Leidėjai nuoširdžiai dėkoja J. E. Pauliui Baltakiui, O.F.M. vyskupui lietuviams katalikams išeivijoje už gražų įvadinį Žodį, Gregorianumo universiteto Romoje prof. Dr. Pauliui Rabikauskui, S.J. už šv. Kazimiero gyvenimo apžvalgą, redaktoriui už knygos redagavimą ir vardyno sudarymą, seselei Mercedes už iliustracijas, spaustivninkui Mykolui Morkūnui už knygos paruošimą spausdinimui, Kingsport Press už atspausdinimą, aukotojams už aukas ir visiems kuo nors prisidėjusiems prie šios knygos išleidimo.

Lietuvos Kronikos Sąjungos
Valdyba

Karalaitis šv. Kazimieras — Lietuvos Globėjas, gimė 1458.X.3 Krokuvoje, Vavelio pilyje, mirė 1484.III.4 — Gardino pilyje, Lietuvoje; palaidotas Vilniuje — Lietuvos sostinėje

Nr. 50

1981.XII.8.

LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS KRONIKA
NR. 50

Perksaitęs duok kitam!
Eina nuo 1972 metų.

Numerį skiriame geram Kristaus kariui ir Lietuviškosios Helsinkio grupės nariui, paaukojusiam savo gyvenimą ir gyvybę už Bažnyčios ir Tėvynės ateitį,
a.a. kun. Broniui Laurinavičiui.

APŽVALGA — 1981.X—XII

Maskva šiais metais „sutiko" sugrąžinti į darbą be teismo daugiau negu 20 metų tremtyje laikomus vyskupus — Vilniaus akrivyskupijos vysk. Julijoną Steponavičių ir Kaišiadorių vysk. Vincentą Sladkevičių. Užsienio diplomatai ne kartą patiki gera Maskvos valia, tačiau Lietuvoje, kur tikintieji kasdien susiduria su valstybinio ateizmo klasta bei veidmainyste, kiekvienas sovietinės valdžios „geros valios" gestas kelia susirūpinimą. Šiuo atveju susirūpinimą kėlė ypatingos priežastys.

(Klastingas Maskvos kėslas laimėti tris naujus jos tikslams vykdyti klusnius vyskupus — nepavyko):

Maskva pareikalavo, kaip sąlygą tremtinių vyskupų įdarbinimui, pakonsekruoti tris naujus, sovietinės valdžios parinktus, kandidatus. Ne bažnytinės vyriausybės, o sovietinės valdžios parinkti kandidatai ir buvo pristatyti Apaštalų Sostui. Beliko Apaštalų Sostą įtikinti, kad nauji kandidatai yra tinkami toms pareigoms, o šis tremtinių vyskupų įdarbinimo ir naujų vyskupų paskyrimo projektas esąs pozityvus aktas ir Lietuvos Katalikų Bažnyčiai būsiąs naudingas. KGB talkininkai gerai atliko šią užduotį, ir liepos mėn., po Liurdo Eucharistinio Kongreso, pasidarė aišku, kad sovietinė valdžia savo tikslą jau beveik pasiekė — jos pasiūlyti kandidatai į vyskupus Apaštalų

LIETUVOS
NACIONALINĖ
M. MAŽVYDO
∫236922

Sosto yra arba pačiu artimiausiu laiku tikriausiai bus nominuoti vyskupais. Ši žinia Lietuvos katalikams buvo bene pati skaudžiausia per visą pokario laikotarpį. Lietuvos Katalikų Bažnyčia pokario metais pergyveno visus galimus persekiojimus: buvo kalinami ir net šaudomi vyskupai, šimtai kunigų ėjo Gulago keliais, sovietinė spauda pylė pamazgas ant kunigų ir Bažnyčios, administracinis sovietinės valdžios aparatas kaip replėmis laikė suveržęs bet kokią religinę veiklą, tačiau Bažnyčia nežuvo ir pasirodė labai gyvybinga.

Pats skaudžiausias pokario laiktarpio Lietuvos kunigų ir tikinčiųjų išgyvenimas — tai Bažnyčios griovimas iš vidaus pačių ordinarų ir kunigų, talkininkaujančių KGB, rankomis. Šitai yra baisiau, negu kalėjimai, pašalinimai iš pareigų ir kt. prievartinės priemonės.

Niekada Lietuvos kunigai neužmirš, kaip Kurijos perduodavo sovietinės valdžios nurodymus pašalinti vaikus nuo altoriaus ir iš procesijos, atsisakyti katekizacijos, nelankyti tikinčiųjų. Panašiai, niekada Lietuvos katalikai, kentėję už Bažnyčią ir Tėvynę, nesupras, kaip kunigas galėjo užsieniui kalbėti apie religijos laisvę arba tylėti apie persekiojimus sovietinėje Lietuvoje, kaip kunigas, apsivilkęs sutana, galėjo „ginti taiką" įvairiuose taikos šalininkų forumuose? Komunistinių kraštų tikintys piliečiai žino šios „taikos" vertę — tai yra klasta ir apgaulė ir kiekvieną, bent kuo palaikantį šį šlykštų melą, laiko išdaviku.

Jau nuo Filadelfijos Eucharistinio Kongreso įžvalgesni kunigai juto, kad bedieviai ruošia Lietuvos Katalikų Bažnyčiai naują smūgį. Kai kurie dvasiškiai uoliai talkino realizuojant šiuos planus. Atrodo, kad Religijų reikalų tarybos įgaliotinio įstaigos nusiųsta į Liurdą Lietuvos kunigų delegacija labai gerai pasitarnavo Maskvai, klaidingai informuodama Apaštalų Sostą apie kandidatus į vyskupus.

Rugsėjo mėn. pasklido žinia, kad vysk. L. Povilonis už savaitės ar dviejų vyksta į Romą ir tikrai parveš šv. Tėvo bules naujų vyskupų konsekracijai. Kai jau beveik neliko

vilties užkirsti nelaimei kelią, visų vyskupijų kunigų tarybos ir kunigų grupės dar kartą kreipėsi į vysk. L. Povilonį, išreikšdamos savo didelį susirūpinimą ir aiškindamos, kad bedievių pasiūlytas planas tikrai nepasitarnaus Lietuvos Katalikų Bažnyčios labui.

Rugsėjo 23 d. vysk. L. Poviloniui išvykstant į Romą, KGB talkininkai kunigai kalbėjo:

— Dabar pamokysime vyskupą Steponavičių ir „veikėjus"! . . . „Veikėjai" eina prieš Popiežių . . . Jie skaldo Lietuvos kunigų vienybę . . .

Tuojau buvo pradėta skubiai ruoštis vyskupų konsekracijai, **o apie tremtinių vyskupų — J. Steponavičiaus ir V. Sladkevičiaus įdarbinimą — nė žodžio,** tarsi šių tremtinių problema Lietuvoje būtų išspręsta.

(Vysk. V. Sladkevičius atsako kandidatams į vyskupus, kvietusiems jį ir vysk. J. Steponavičių į konsekracijos iškilmes):

Spalio 16 d. kandidatai į vyskupus, kviesdami į konsekracijos iškilmes, aplankė vysk. Krikščiūną, vyskupus tremtinius ir Latvijos vyskupus. Vyskupai tremtiniai — J. Steponavičius ir V. Sladkevičius — į konsekracijos iškilmes vykti atsisakė. Vysk. V. Sladkevičius Kauno arkivyskupijos generalvikarui rašė:

„Jūsų Prakilnybe,

Nuoširdžiai atsiprašydamas pranešu, kad iškilmėse, į kurias Jūs maloniai mane pakvietėte, negalėsiu dalyvauti.

Pagrindinė priežastis yra tai, kad mūsų abiejų: vysk. Julijono ir mano padėtis dar nepasikeitusi ir mes tebelaikomi tremties sąlygose. Netinka vaidinti laisvus, kai tokiais dar nesame. Dalyvaudami iškilmėse sudarytume įspūdį, kad mūsų padėtis jau sutvarkyta, kai ji, deja, tokia dar nėra.

Šventimų skubotumas mums kelia rimtą įtarimą, kad norima tik pasinaudoti mumis, o mūsų reikalą vėl nustumti tolyn.

Nėra abejonės, kad būtų labai gražus ir reikšmingas

broliško solidarumo gestas, jei jūs visi trys oficialiai pareikštumėte savo pageidavimą atidėti šventimus iki to laiko, kai sukliudytieji broliai pradės eiti jiems skirtas pareigas.

Reiškiu Jums savo brolišką pagarbą ir meilę
1981.X.20

Vysk. Vincentas Sladkevičius"

Spalio 14 d. kun. Kauno Arkikatedros klebonas Pranciškus Juozapavičius Telšių Kurijoje prie aštuonių dekanų pareiškė, kad spalio 16 d. Vatikano radijas paskelbs naujų vyskupų pavardes ir konsekracijos datą, o Kauno katedroje apie šventimus bus paskelbta spalio 17 d. Su didele baime kunigai ir aktyvesni tikintieji laukė to šeštadienio vakaro Vatikano radijo laidos.

Panevėžio katedroje, Vilniaus šv. Mykalojaus bažnyčioje ir kitur kunigai paskelbė, kad naujų vyskupų konsekracija įvyks spalio 25 d. Kauno arkikatedroje.

Spalio 17 d. kandidatai į vyskupus Palūšėje pradėjo rekolekcijas, tačiau po kelių dienų jas nutraukė, nes paaiškėjo, kad vysk. L. Povilonis neparvežė konsekracijos bulių. Ši žinia bematant apskriejo Lietuvą — visi džiaugėsi, kad bedievių planai tikriausiai sužlugo. Į dangų kilo padėka Dievui, kad išgelbėjo Lietuvos Katalikų Bažnyčią iš didelės nelaimės, kurios pasekmes net sunku buvo pramatyti. Maskva norėjo susprogdinti didelę bombą: priglušinti Lietuvos kunigus ir tikinčiuosius — Vatikanas laimina ne kovojančius už Bažnyčią, o KGB talkininkus. Sovietinė valdžia, parinkdama kandidatus į vyskupus, norėjo ne tik turėti daugeliui metų tinkamų bendradarbių, bet tuo pačiu sugriauti Apaštalų Sosto autoritetą bei palaužti kunigų ir tikinčiųjų kovos dvasią. Įgyvendintas Maskvos projektas būtų be žodžių kalbėjęs, kad Apaštalų Sostas nevertina už tikėjimą išlieto lietuvių vyskupų kraujo, nevertina visų tų, kurie už Bažnyčią ėjo ir tebeeina Gulago kančių keliais, nevertina tų, kurių dėka Lietuvos Katalikų Bažnyčia vėl atgimsta, o palaiko tuos, kurie, įsipainioję į KGB voratinklį, būdami ne ganytojai, o

samdiniai, — neša Bažnyčiai ir tikintiesiems neįsivaizduojamą žalą.

— Kam kovoti, kam stengtis, jei Apaštalų Sostas neparemia kovojančių, o palaiko išduodančius švenčiausius dalykus? — panašūs klausimai, kaip baisi pagunda, būtų iškilusi daugelio sąmonėje. Ar daugelis būtų supratę, kad kaltas ne Apaštalų Sostas, o tik KGB talkininkai, prisidengę Liurdo „maldininkų" ir kitokiais vardais, pastoviai apgaudinėjantys Apaštalų Sostą?

Tarp kita ko, sovietinė valdžia tremtinių vyskupų rimtai įdarbinti, atrodo, net nesiruošė — jai buvo svarbiausia kuo greičiau gauti naujus, sau naudingus, vyskupus. Jeigu sovietinė valdžia norinti ir yra tvirtai nutarusi leisti tremtiniams vyskupams — Julijonui Steponavičiui ir Vincentui Sladkevičiui — eiti savo pareigas, apie savo sprendimą turėjo jiems pranešti dar prieš išvykstant vysk. L. Poviloniui į Romą. Tačiau nė vienas sovietinės valdžios pareigūnas nė vienu žodeliu apie tai neužsiminė. Tik vienas kitas KGB bendradarbis kunigas skleidė dezinformaciją, jog tremtiniai vyskupai jau galį užimti naujas pareigas, tačiau patys nenorį tai padaryti.

Tikriausiai, sovietinės valdžios planas buvo toks: pasinaudojant Apaštalų Sosto noru įdarbinti tremtinius vyskupus, pravesti į vyskupus sau tinkamus kandidatus, o po to „derėtis" su tremtiniais — **leisime dirbti, jei mums dirbsite.** Aišku, kad tremtiniai vyskupai su šitokiomis sąlygomis nebūtų sutikę: po tiek kančios metų suniekinti pačius save prieš tautą ir tikinčiuosius, elgtis prieš sąžinę, išduoti švenčiausius įsitikinimus! Ir tikriausiai vėl būtų pasikartojusi 1969 m. vyskupų tremtinių „įdarbinimo" istorija. Prieš 12 metų sov. valdžia irgi žadėjo leisti tremtiniams vyskupams eiti savo pareigas, bet reikalavo melo ir paklusnumo duoklės.

KUN. BRONIAUS LAURINAVIČIAUS MIRTIS IR LAIDOTUVĖS

1981 m. lapkričio 25 d. Lietuvoje pasklido žinia — tragiškai žuvo kun. Bronius Laurinavičius. Nesinorėjo tikėti, kad tai tiesa, nes dažnai Lietuvoje pasklinda, o gal net kažkieno sąmoningai paskleidžiami liūdni gandai, kad kažką suėmė, kažką užmušė, primušė, – ir kai kurie jų nepasitvirtina. O šį kartą pasitvirtino...

(Taip niekšingai KGB susidorojo su pavyzdingu lietuviu kunigu ir veikliu Helsinkio grupės komiteto nariu):

1981 m. lapkričio 24 d. apie 20 val. 20 min. Vilniuje, prie Dzeržinskio — Žalgirio gatvių sankryžos savivartis sunkvežimis Maz-503, vairuojamas Lazutkino, mirtinai sužalojo Adutiškio kleboną, Lietuviškosios Helsinkio grupės narį kun. Bronių Laurinavičių.

Lietuvos tikintieji ir kunigai, išgirdę apie šį tragišką įvykį, vieningai tvirtino — tai KGB darbas! Prieš kelias dienas „Tiesoje" buvo atspausdintas korespondentės Danguolės Repšienės straipsnis, nukreiptas prieš kun. Bronių Laurinavičių, būk tai žalojantį vaikų gyvenimą.

Žuvimo aplinkybės labai neaiškios. Kunigo žuvimo bylą iš Vilniaus autoinspekcijos perėmė LTSR Vidaus reikalų ministerija ir ją veda tardytojas Vaitiekūnas.

Nuo pat kunigo žuvimo momento žmones stebino kai kurios keistos aplinkybės. Į avarijos vietą subėgo daug žmonių. Milicija juos skirstė, neleido būriuotis, išskiriant vieną įgėrusią moteriškę, visiems uoliai aiškinančią, kad esą „senis buvo girtas, ėjo degant raudonai šviesaforo šviesai ir palindo po ratais". Kitą dieną žuvimo vietoje susirinkus žmonėms, vėl prisistatė alkoholiu dvokianti moteris ir aiškino, kad kunigas pats palindo po ratais.

Rytojaus dieną Vilniaus laikraštis „Vakarinės naujienos" ir radijas trumpai pranešė, kad „lapkričio 24 d. 20 val. 20 min. Žalgirio gatvėje automobilis Maz-503 (varuotojas G. Lazutkinas) partrenkė ir mirtinai sužalojo pėsčiąjį".

Kitame numeryje „Vakarinės naujienos" kvietė visus, mačiusius šį įvykį, ateiti į Vidaus reikalų ministeriją.

Žmonės, mačiusieji avariją ir įtardami, kad tai KGB darbas, nedrįsta viešai kalbėti, bijodami susilaukti didelių nemalonumų. Todėl, pateikdami kai kuriuos liudijimus, nenurodysime liudytojų pavardžių.

Moteris N. lapkričio 25 d. nuėjo į miliciją ir papasakojo mačiusi šį įvykį. Ant šaligatvio stovėjęs vyriškis. Prie jo priėję keli vyrai ir, paėmę už parankių, pradėję kažką kalbėti. Vyriškis, atrodo, kalbėti nenorėjęs. Važiuojant pro šalį sunkvežimiui, vyrai staiga vyriškį su skrybėle pastūmę po mašina.

Liudininkė buvo paklausta, ar galėtų atpažinti anuos vyrus, o kai ji suabejojo, milicja ją išprašė lauk.

Visai panašiai tragišką įvykį nupasakojo moksleivis N. Jis matęs tik tą momentą, kai keturi vaikinai pastūmė senyvą vyrą po besiartinančiu sunkvežimiu.

Sunkvežimio Maz-503 vairuotojas Lazutkin, sugrįžęs po avarijos į garažą, pasakojo bendradarbiams apie nelaimę, bet kartu ir guodėsi, kad nebūsiąs baudžiamas, nes žmogų po mašina pastūmę kažkokie vyrai.

Kiek vėliau vairuotojas Lazutkin kun. Broniaus Laurinavičiaus artimiesiems pasakojo, jog už sankryžos mašinos priekyje už 3-4 m. staiga pamatęs žmogų, kuris atsitrenkęs į mašiną. Vos mašinai sustojus, prie kabinos pribėgo du jauni įgėrę vyrai, atidarė kabinos duris ir sušuko: „Ką tu padarei?" Atvykusi autoinspekcija užsirašė vieno vyro pavardę, o kitas laisvai nuėjęs.

Į nelaimės vietą atvykę greitosios pagalbos medikai teigė, kad vyras, atrodo, pastumtas po mašina, nes gulėjo kniūbsčias, delnai buvo švarūs, o veidas — žiauriai sužalotas.

* * *

Laidotuvėse labai jautėsi, kad kažkokia valdiška ranka viską darė, kad tokio garbingo ir brangaus kunigo laidotuvės būtų kuo mažiau iškilmingos ir kad jose

dalyvautų kuo mažiau žmonių. Jei ne Vatikano radijo pranešimas, dauguma kunigų ir tikinčiųjų apie kun. B. Laurinavičiaus mirtį ir laidotuves laiku tikrai nebūtų sužinoję.

Kun. B. Laurinavičius savo testamente pageidavo būti palaidotas prie jo pastangomis pastatytos Švenčionėlių bažnyčios, tačiau Švenčionių rajono vykdomojo komiteto posėdyje buvo nutarta neleisti įvykdyti paskutinės veliuonies valios.

(Nuslėpta velionio testamente išreikšta valia):

Labai skaudu, kad Švenčionių dekanas kun. Ulickas laiku nepranešė kunigams — Algimantui Keinai ir Kazimierui Žemėnui, kad jie paskirti kun. Broniaus Laurinavičiaus testamento vykdytojais ir ilgai slėpė, kur kun. B. Laurinavičius norėjo būti palaidotas.

Lapkričio 27 d. į laidotuves rinkosi ne tik adutiškiečiai, bet ir daugelis kunigų bei tikinčiųjų iš įvairių Lietuvos kampelių. Atiduoti paskutinę pagarbą ir pasimelsti už velionį atvyko taip pat vyskupai tremtiniai — Julijonas Steponavičius ir Vincentas Sladkevičius, kurie su grupe kunigų koncelebravo pagrindines gedulingas Mišias. Pamokslininkai kunigai — Kazimieras Vasiliauskas, Algimantas Keina, Kazimieras Pukėnas, Jonas Lauriūnas ir kt. iškėlė daugelį šviesių velionio asmenybės bruožų. Labai jautriai kalbėjo kun. Jonas Lauriūnas, atskleisdamas, kad kun. B. Laurinavičius buvo didelis ne tik kaip bažnyčios statytojas, bet ypač kaip dvasinės Bažnyčios ugdytojas. Sunki vaikystė jį užgrūdino, todėl kunigaudamas mokėjo anksti keltis, uoliai melstis ir dirbti, jog per rūpesčius užmiršdavo net pavalgyti. Mažiausiai kreipdamas dėmesio į save, velionis buvo labai jautrus kitiems, kiekvienai jų nelaimei. Skaudžiai pergyveno dėl Bažnyčios likimo ir tautos ateities. Amžius jo nesugniuždė, — visą gyvenimą išliko entuziastu. „Tai vienas iš didžiausių ąžuolų Lietuvos giriose, viena iš ryškiausių žvaigždžių Lietuvos padangėje".

Kun. Kazimieras Pukėnas pasakojo apie veliuonio

kunigo kuklų gyvenimą, išsilavinimą (mokėjo 5 kalbas), kunigišką uolumą ir kaip jis, nebodamas nemalonumų, įsijungė į visuomeninę Helsinkio grupę ir gynė tautiečių teises. „Mes pažadam eiti tavo pramintais takais, kad būtų laimingi visi Lietuvos tikintieji, visi lietuviai", — baigdamas kalbėjo pamoklsininkas.

(Tremtinio vysk. Julijono Steponavičiaus tarti įsidėmėtini žodžiai prie velionio kapo):

Labai prasmingą žodį prie kapo pasakė J. E. vyskupas tremtinys Julijonas Steponavičius, išryškindamas vieną po kito tikrai heroiškos velionio kunigo asmenybės bruožus. „Tuo metu, kai daugelis Lietuvos kunigų buvo pabūgę ateistų spaudimo, Švenčionėliuose pas kun. Laurinavičių prie altoriaus vaikai patarnaudavo Mišioms, o mergaitės bėrė gėles procesijoje. Matydamas skriaudžiamus tautiečius, velionis stojo ginti lietuvių tikinčiųjų ir Bažnyčios teisių. Dėl to pas jį būdavo daromos kratos, dėl to susilaukdavo įvairiausių nemalonumų, tačiau visada ėjo tiesiu keliu. Paskutiniu metu buvo apšmeižtas laikraštyje už tai, kad velionis traukė vaikučius prie Dievo. Ateistų akyse gal tai ir nusikaltimas, — kalbėjo vyskupas, — bet tikinčiųjų akyse — tai didelė garbė. Kiekvienas kunigas turi gerai atlikti savo pareigas, kad mūsų tautos ateitį išlaikytume lietuvišką ir katalikišką".

Baigdamas kalbėti, tremtinys vyskupas ragino kunigus uoliai darbuotis Dievo garbei, ginti Bažnyčios ir žmonių teises, o tikinčiuosius ragino išsaugoti savo klebono pamokymus, išsaugoti tikėjimą ir perduoti jį savo vaikams.

* * *

(Pavyzdingo kunigo ir tauraus patrioto lietuvio pasigėrėtinais darbais nužymėtas gyvenimo kelias):

Kunigas Bronius Laurinavičius gimė 1913 m. Baltarusijos lietuviškoje saloje — Gervėčių parapijoje, Giliūnų

kaime. 1944 m., baigęs Vilniaus universiteto Filosofijos-teologijos fakultetą, gavo kunigystės šventimus.

Pirmoji jo parapija — Švenčionys. 1945-1948 m. kunigaudamas Ceikiniuose, sunkiomis pokario sąlygomis atnaujino ir praplėtė Ceikinių bažnyčią. Nuo 1948 m. iki 1956 m. dirbo Kalesninkuose, kur išdekoravo bažnyčią. 1956 m. kun. Bronius Laurinavičius perkeliamas į Švenčionėlius. Senoji bažnytėlė buvo maža, o ant pradėtos statyti bažnyčios sienų jau augo berželiai. Sienos buvo išmūrytos tik iki langų, ir viskas palikta likimo valiai. Naujasis klebonas ėmėsi drąsaus žygio — pabaigti statyti pradėtą bažnyčią. Po didelių vargų ir nesuskaitomų važinėjimų su tikinčiųjų delegacijomis po aukščiausias sovietinės valdžios instancijas, prašant įvairių leidimų ir medžiagų, bažnyčia buvo užbaigta ir pašventinta. Tai vienintelė Lietuvoje pokario metu pastatyta ir veikianti bažnyčia. Švenčionėlių bažnyčioje pagausėjo jaunimo ir vaikų. Tai nepatiko valdiškiems bedieviams ir 1968 m. kun. Laurinavičius sovietinės valdžios įsakymu iškeliamas į Adutiškį, kur jam tenka aptarnauti ne tik savo parapijiečius, bet ir daugelį Baltarusijos katalikų.

Greta sėkmingo pastoracinio darbo velionis daug jėgų atidavė ginant žmonių teises. Rizikuodamas laisve, po kun. Karolio Garucko mirties įsijungė į lietuviškosios Helsinkio grupės veiklą ir pastaruoju metu, nuteisus Mečislovą Jurevičių ir Vytautą Vaičiūną, jis buvo likęs vieintelis nesuimtas ir pajėgus dirbti Grupės narys. Suprantama, kodėl KGB velionio nekentė. Kunigas Bronius artimiems bičiuliams buvo prasitaręs, kad jau du kartus buvo bandyta jį suvažinėti.

KGB sekė kiekvieną jo žingsnį, o š.m. lapkričio 21 d. „Tiesoje" buvo atspausdintas didelis Danguolės Repšienės straipsnis „Į gyvenimą — ne per šventorių", kuriame puolamas kun. Bronius Laurinavičius už tai, kad traukia moksleivius į bažnyčią. Po tokio straipsnio visi laukė sovietinės valdžios reakcijos, bet niekas nesitikėjo, kad bus padaryta tokia niekšybė.

Gero kunigo, tauraus lietuvio ir bebaimio kovotojo už

Bažnyčios ir Tautos teises kraujas, pralietas sostinės gatvėje, ir Jo gyvybės auka kvies visus dorus ir mąstančius lietuvius kovoti už tiesą, laisvę ir šviesą vardan visų mūsų šviesios ateities.

KGB TERORIZUOJA JAUNIMĄ

(Mokytojai, pardavę savo sąžinę bedieviams, terorizuoja tikinčius ir dorus mokinius):

Vilnius. 1981 m. rugpiūčio mėn. buvo pradėta rinkti parašus po skundu Lietuvos TSR generaliniam prokurorui dėl jaunimo, kuris buvo neteisėtai suimtas prie Molėtų ežerų, Mindūnų kaime (žr. „LKB Kronika" Nr. 49), terorizavimo ir neteisėtų milicijos ir saugumo veiksmų. Po protestu pasirašė apie 600 tikinčiųjų. Nors jau praėjo keli mėnesiai po įvykio, nežiūrint tikinčiųjų protestų, jaunimas pastoviai terorizuojamas ir toliau.

* * *

1981 m. rugsėjo 22 d. į Vilniaus m. Prampkreybą „Naujininkų" parduotuvės direktorė Dagienė išsikvietė vyr. pardavėją Valdą Ryliškytę, vasarą poilsiavusią su jaunimu prie Molėtų ežerų. Pramprekyboje Valda rado skyriaus vedėją Stelingienę ir dar vieną moterį. Jos tardė Valdą — nuo kada ji pradėjo tikėti ir melstis, stebėjosi ir juokėsi iš jos, kad ji — 18 metų mergina, dar tiki Dievą ir lanko bažnyčią, kai visi laikraščiai ir vadovėliai rašo, kad Dievo nėra . . . Grasino, kad ją išmesią iš komjaunimo, į kurį mergaitė buvo priversta įstoti, kai ji lankė technikumą.

* * *

1981 m. rugsėjo 2 d. Vilniaus 24 vid. mokyklos VIII kl. mok. Gaivą Bėlevičiūtę mokyklos direktorius Stasys Ciesiūnas barė už tai, kam ji, baigiantis vasarai, kartu su grupe tikinčio jaunimo suaugusiųjų priežiūroje kelias dienas praleidusi Molėtų rajone, Mindūnų kaime.

Rugsėjo 3 d. mokymo dalies vedėja Katininkienė nuvedė mokinę Gaivą Bėlevičiūtę pas vaikų kambario inspektorę Štemberg, o ši įtraukė mergaitę Vaikų kambario įskaiton. Bėlevičiūtei paklausus „už ką?", inspektorė Štemberg atsakė: „Tu esi nepilnametė ir po 22 val. buvai be tėvų!"

Rugsėjo 16 d. mok. Belevičiūtė buvo verčiama eiti į susitikimą su ateistu Stankaičiu. Lektoriui neatvykus, „paskaitą" skaitė mokyklos direktorius S. Ciesiūnas. Direktoriui pradėjus šmeižti Bažnyčią, Gaiva pakilo ir bandė išeiti, taičiau auklėtoja privertė ją pasilikti.

Rugsėjo 1 d. mokyt. R. Navickas ir sekretorius Šimkus stengėsi įtikinti dešimtokę Loretą Vorobjovą, jog „eiti į bažnyčią ir melstis gali tik ne komjaunuoliai". Vorobjovai paaiškinus, kad daug komjaunuolių ir mokytojų lanką bažnyčią, mokinė buvo verčiama išduoti jų pavardes, bet ji tarybiniams pedagogams paaiškino, kad dar esanti pilno proto ir žmonių neišdavinės. Nežinodamas, ką daryti, auklėtojas Navickas uždraudė Loretai susitikinėti su Gaiva Bėlevičiūte.

Rugsėjo 10 d. prie Loretos priėjo sekretorius Šimkus ir pasakė norįs su ja pasikalbėti. Nusivedęs į komjaunimo kambarį, pradėjo merginą tardyti, kokiu tikslu buvusi Molėtuose, ką ten veikė, kas daugiau dalyvavo? Į klausimus tardomoji neatsakė. Loretai prisipažinus, kad ji tikinti, o į bažnyčią ėjo ir eis, sekretorius Šimkus pagrasino, jog ji bus išmesta iš komjaunimo.

Rugsėjo 17 d. klasės auklėtojas Navickas pranešė dešimtokams, kad po pamokų reikės aptarti vienos jų draugės elgesį. Mokiniai, išgirdę, kuo kaltinama Loreta, pradėjo vienas per kitą šaukti: „Kur ji nori, ten tegul ir važiuoja! Čia jos asmeninis reikalas . . ."

1981 m. rugsėjo 21 d., dalyvaujant mokyklos direktoriui S. Ciesiūnui ir auklėtojui R. Navickui, buvo apsvarstytas Loretos Vorobjovos elgesys. Kadangi mokinė tvirtai laikėsi savo pažiūrų, tarybiniai pedagogai pradėjo mergaitę auklėti: reikia neklausyti tėvų. „Yra jau penkiolikmečių vaikų, kurie jau neklauso motinų, o tu

tokia didelė — septyniolikos metų, — ir negali pasipriešinti tėvams!"

— Mokykloje sako, kad galima tėvų neklausyti nuo 15 metų, o milicijoje, — nuo 18-kos. Kieno klausyti? — pasiteiravo Loreta. Susirinkime Loretai buvo paskirtas bandomasis laikotarpis.

Spalio 5 d. L. Vorobjova, paaiškinusi, jog ryšium su įvykiais Molėtuose, nuo rugpiūčio 20 d. ji nelaikanti savęs komjaunuole. Komjaunimo bilietą atidavė komiteto sekretorei, direktoriaus pavaduotojai Zaleckienei. Mokytoja pradėjo mergaitę visaip bauginti, grasinti, kad už jos tokį elgesį motinai atims teisę ją auklėti, o ją pačią atiduos į internatą . . . Be to, dar maldavo palaikyti pas save komjaunimo bilietą.

— Ačiū, ne! Dabar jau jūs saugokite, — tarė išeidama Loreta.

Vaikų kambario inspektorė Štemberg pranešė Loretai ir jos motinai, kad už „buvimą be tėvų priežiūros po 22 val. L. Vorobjova įtraukiama Vaikų kambario įskaiton.

* * *

(Tikinčiojo lietuvių jaunimo protestai LTSR Prokurorui dėl milicijos ir KGB pareigūnų grubaus sauvaliavimo):

Vilkaviškis. Š.m. lapkričio 14 d. pas Kelmelius (Vilkaviškis, Statybininkų 4-3) grupė jaunimo susirinko švęsti gimimo dieną.

Apie 18 val., jaunimui dainuojant ir linksminantis, įsibrovė milicija ir civilių asmenų grupė. Viena mergaitė atpažino, jog civiliai — tai saugumiečiai iš Vilniaus.

Neprisistatydami, nepateikdami jdkių pateisinančių dokumentų, pareigūnai reikalavo iš jaunimo pateikti pasus. Jaunimas pasų neturėjo, todėl jiems buvo įsakyta: „Važiuosit į skyrių ir ten išsiaiškinsim!"

Kieme jaunimo laukė „voronokas" (kaliniams vežioti automašina, — Red.) ir dar kelios mašinos, kuriomis atvyko pareigūnai.

Atvežus į skyrių, vienas iš Vilniaus atvykęs saugumietis užgarantavo: „Kol neparašysite savo tikros pavardės ir adreso, tol nė vienas iš čia neišeisite!"

Asmenybių išaiškinimas užtruko 4,5 val., nors, išveždami jaunimą, pareigūnai pažadėjo negadinti šventinės nuotaikos ir, neužtrukdyti ilgiau kaip 15 minučių.

Pareigūnai su jaunimu elgėsi grubiai, ir vieną mergaitę ištiko nervinis priepuolis. Jaunimas ryžtingai reikalavo suteikti ligonei medicininę pagalbą. Tik po ilgų įtikinėjimų pavyko išreikalauti, kad milicijos pareigūnai iškviestų med. pagalbą. Atvykusi med. sesuo elgėsi su ligone labai netaktiškai: praėjus priepuoliui, med. sesuo pasiūlė mergaitę nubausti 15-kai parų, kadangi ji esanti girta.

Apie pusę vienuoliktos vakaro suimtieji buvo paleisti. Skyriuje pasiliko tik vieną nepilnametę mergaitę, kurios jaunimas laukė ištisą valandą, kol pagaliau atvažiavo Vidurinės mokyklos direktoriaus pavaduotojas ir laukusieji įsitikino, jog mergaitė tikrai pasieks namus.

Po šio incidento grupė jaunimo (Birutė Briliūtė, Nijolė Šukevičiūtė, Jonas Vailionis, Saulius Kelpšas, Antanas Žilinskas, Cibirauskaitė, Cibauskaitė, Stasys Mištautas, Aldona Miliūtė, Regina Teresiūtė, Vidas Striokas, Giedrė Striokaitė, Vytautas Gluoksnys, Audronė Gluoksnytė ir Roma Tamašauskaitė) pasiuntė Lietuvos TSR Prokurorui protesto raštą, kur tarp kita ko rašoma: „Mes protestuojame, kad milicininkai ir saugumiečiai sugadino mums šventinę nuotaiką, o jei pareigūnų veiksmai teisėti, prašome paaiškinti, nuo kada ir kuo remiantis reikia milicijai pranešti, kad tikintis jaunimas susirenka švęsti gimtadienio ar pasilinksminti?"

* * *

Leipalingis (Lazdijų raj.). 1981 m. lapkričio 21 d. grupė jaunimo parašė LTSR Prokurorui tokio turinio protesto raštą:

„1981 m. lapkričio 14 d. Vilkaviškyje, Statybininkų 4-3, Kelmelių bute, šventėme vieną brangią šios šeimos

datą. Apie 18 val. įsiveržė saugumiečių vadovaujama milicija ir pareikalavo susirinkusių šeimos draugų dokumentų. Paprašius įsibrovėlius prisistatyti, pažymėjimą parodė tiktai milicijos kapitonas Vytautas Šurmaitis — vyresnysis inspektorius. Visi kiti — milicininkai ir saugumiečiai — tai padaryti kategoriškai atsisakė. Į pakartotinus reikalavimus laikytis įstatymų buvo arogantiškai atsakyta, kad pareigūno dokumentai yra jo uniforma. Nenurodę sulaikymo priežasties, nepateikę jokio dokumento, liudijančio šios akcijos teisėtumą, anonimai nusivarė mus (28 žmones) į grotuotą milicijos mašiną ir nuvežė į skyrių „asmenybėms nustatyti". Nors savo „asmenybių" niekas neslėpė, buvo išlaikyti iki 23 val. Iš vilkaviškiečių vėliau teko girdėti, kad tuo metu autobusų stotyje susimušė girti Kaliningrado rusai, tačiau milicijos nepavyko prisišaukti — ji buvo užimta „rimtesniais nusikaltėliais". Mus saugojo kaip pavojingiausius recidyvistus, net į tualetą lydėjo milicininkas. Nenuostabu, kad tokia atmosfera veikė labai varginančiai ir vieną merginą ištiko priepuolis. Mus sukrėtė antihumaniškas pareigūnų abejingumas, o kai pagaliau sulaukėme medicinos darbuotojos, — pastarosios elgesys. Medpunkte merginą ir ją lydėjusias drauges apšaukė girtomis, išplūdo ir išvijo, nors mūsų šventė buvo be alkoholinių gėrimų! Kai milicijoje, pasipiktinę su jokia teisėtvarka nesiderinančiu pareigūnų savivaliavimu, norėjome rašyti skundą Jums, gerbiamas prokurore, išgirdome, kad milicijoje rašyti skundų negalima, o jei dar „triukšmausime", mus apiforminś kaip chuliganus.

Norime paklausti, ar iš tikrųjų tarybiniai įstatymai leidžia sulaikyti žmones, nepateikus jokio dokumento, nenurodant sulaikymo priežasties?

Dalyvavę egzekucijoje saugumiečiai tvirtino, esą mes gerai žiną, kad religiniai susibūrimai draudžiami.

Esame katalikai. Bet negi kokie nors „Religinių susivienijimų nuostatai" jau uždraudė susitikti ir kartu praleisti laiką tikintiems žmonėms? Gerai žinome tik vieną, kad Konstitucija garantuoja sąžinės laisvę, kad

vadovų parašai Visuotinėje Žmogaus Teisių Deklaracijoje ir Helsinkio Baigiamajame Akte patvirtinta teisė netrukdomai laikytis savo įsitikinimų, juos visomis priemonėmis skleisti, jais dalintis su kitais žmonėmis. Negali būti, kad tai iki šiol nežinoma Vilkaviškio milicijai ir svečiams iš Vilniaus KGB.

Protestuojame prieš neteisėtumą!

Padarykite viską, kad grubūs įstatymų pažeidinėjimai nesikartotų.

Pasirašė: Robertas Grigas, Mindaugas Judeikis, Gintas Sakavičius, Roma Tamašauskaitė, Alma Žibūdaitė.

* * *

(Jaunamečiams mokiniams tardyti ir bauginti mokytojai kviečia saugumiečius):

Kapčiamiestis (Lazdijų raj.). Spalio 15 d. mokyt. Šidlauskas išsikvietė IX kl. mok. Gintautą Valentą ir nusivedė į raštinę, kur jo laukė mokyklos direktorius ir vienas nepažįstamas, kuris prisistatė kaip KGB leitenantas Algis Gylys. Paklausęs mokinio pavardės, vardo, pasidomėjęs, kaip Gintas laikosi, čekistas užsiminė apie Lenkijos įvykius. „Žinok, kad dabar pasienio miškuose yra iš Lenkijos atėjusių banditų", — kalbėjo Gylys. „Tu gyveni miške, tai, jeigu eidamas ar grybaudamas pamatysi ką įtartino, pranešk mums. Gal girdėjai, kaip pionieriai padėjo sulaikyti sienos pažeidėją ir buvo už tai apdovanoti: gavo laikrodį . . . Jeigu padėsi, mes ir tave apdovanosime . . ." (Įvykis su sienos „pažeidėju" iš tikrųjų buvo pasienio gyventojų nuotaikoms stebėti, — paleido provokatorių ir paskui gaudė, žiūrėdami, kas „bėglį" priims, kas apie jį praneš . . .). Į tai Gintas atsakė, kad po miškus nevaikščioja ir banditų ieškoti neturi laiko. Pažadėjęs dar kada nors pasikalbėti, čekistas mokinį išleido. Direktorius į pokalbį nesikišo.

* * *

Spalio 20 d. po pamokų mokyt. Šidlauskas išsikvietė į mokytojų kambarį Xa kl. mok. Gintautą Sakavičių. Čia buvo Xa kl. auklėtoja Ignatavičienė. Šidlauskas paklausė mokinį, ar jis buvęs spalio 8 d. mokykloje? Mokiniui teigiamai atsakius, Šidlauskas sušnypštė: „Tą dieną mačiau tave pas kleboną, o paskui prie sienlaikraščio. Tu neužsiimk kuo nereikia ir kitų neagituok. Jei tau ką liepia, tu nedaryk, ir kitiems pasakyk, kad nedarytų. Viskas, kas čia kalbėta, tegul lieka tarp mūsų trijų". Mokinys to nepažadėjo.

* * *

Spalio 21 d. į mokyklos raštinę buvo iškviesta Xa kl. mok. Laimutė Ramanauskaitė. Čia jos laukė čekistas A. Gylys. Saugumietis pirmiausia susirūpino, kodėl Laimutė ne komjaunuolė. Mokinukė atsakė, kad jos klasėje iš 14 mokinių, tik 6 komjaunuoliai. Toliau atvykėlis pradėjo tardyti mergaitę, kur ji stosianti, kai baigs mokyklą? „Gal į vienuolyną?", — klausė čekistas, dėdamasis geradariu ir norėdamas „apsaugoti" jaunuolę nuo slidaus kelio. Kartu ragino ją nebendrauti su klebonu kun. I. Plioraičiu. L. Ramanauskaitė nusistebėjo: „Esu katalikė ir, savaime suprantama — kunigas man artimesnis, negu jūs — saugumietis". Tada saugumietis pradėjo ataką iš kitos pusės: pradėjo bauginti, jog viską žinąs, vardino „LKB Kronikos" numerius, kuriuos, jo žiniomis, Laimutė yra skaičiusi, tvirtino, kad ji buvusi rugsėjo 26 jaunimo susirinkime Leipalingyje ir t.t. Pažadėjęs, kad dar ne kartą teks jiems susitikti ir paprašęs, kaip įprasta, kad apie susitikimą nieko nepasakotų, mokinę paleido namo.

* * *

(Pasibaisėtinas okupanto tarnų poelgis su tikinčiu jaunimu):

Žagarė. 1981 m. rugsėjo 15 d., vykstant atlaidams Šiluvoje, po pamaldų, vos tik išėjus už šventoriaus vartų, staiga prišoko du milicininkai prie Algio Rubino (gyv.

Žagarė, Tarybų aikštė Nr. 1), griebė už rankų, šlykščiai keikdamiesi su nepaprastu įniršiu pradėjo jėga tempti į milicijos mašiną. Jiems padėjo civilis, tikriausiai saugumietis. Vaikinui pradėjus aiškintis, kad jis nėra padaręs jokio nusikaltimo, o tik atvykęs į atlaidus, jie užriko, kad tylėtų ir nekeltų triukšmo, matyt, jie bijojo, kad tai nepastebėtų žmonės. Iš viso jų elgesio susidarė įspūdis, kad jie daro nusikaltimą, nes kitaip kam būtų reikėję tokio skubėjimo ir slapstymosi. Įvertę suimtąjį į mašiną, užgulė ant jo dviese, o trečias atsisėdo priekyje. Paklausus, kodėl suima be jokio nusikaltimo, milicininkas užspaudė visa jėga sugautajam burną taip, kad beveik nebuvo galima nė kvėpuoti ir taip laikė iki nuvežė į miliciją. Čia atėmė iš jo portfelį, o jį patį, užlaužę rankas, nutempė į antrą aukštą, sakydami: „Dar pasakyk žodelį, ir luš ranka!"

Salėje laukė du saugumiečiai. Rubinui užklausus, kodėl jį be jokio nusikaltimo ir be prokuroro sankcijos taip grubiai suėmė, jie nieko neatsakė. Be to, nė vienas iš jų neparodė dokumentų, nepasisakė net pavardžių. Vėliau buvo nuvestas į kitą kambarį, kur laukė dar trys saugumiečiai. Čia pat sėdėjo suimtas jaunas vyras. Neužilgo buvo atvesta jauna mergina, kuri tik tiek buvo nusikaltusi, kad atvyko į Šiluvos atlaidus. Saugumiečiai klausinėjo suimtuosius, kur gyvena, kur dirba ir t.t. Iš visko susidaro įspūdis, kad visa ta komedija daroma tam, kad įbaugintų jaunus žmones ir šie niekada neišdrįstų važiuoti į Šiluvos atlaidus. Vėliau dar atvedė daugiau žmonių ir, kažkodėl keista, visi suimtieji — jauni žmonės. Saugumiečiai tyčiojosi iš suimtųjų ir nepadoriai kalbėjo, grasindami primušią ir t.t. A. Rubiną išlaikę iki 17,45 val., nepaaiškinę, kodėl suėmė, paleido namo.

* * *

Vilnius. Š.m. rugsėjo 7 d. buvo pašalinti iš Vilniaus Valst. universiteto du studentai: Prekybos fakulteto II k. stud. Alfonsas Vinclovas ir Matematikos fakulteto III k. stud. Audronė Ginkutė. Įsakyme parašyta: „Už elgesį, nesuderinamą su tarybinio studento vardu".

Stud. Alfonsui Vinclovui paklausus universiteto prorektorių Bronių Sudavičių, už ką jis yra pašalinamas iš universiteto, prorektorius paaiškino, jog už tai, kad jis, nesiklausęs nei prorektoriaus, nei fakulteto dekano, buvo išvažiavęs per vasaros atostogas prie Molėtų ežerų poilsiauti (dalyvavo jaunimo rekolekcijose, — Red.).

* * *

MŪSŲ KALINIAI

(Iš čia byloja kilniausia lietuvių tautos kankinių dvasinė herojika):

Petras Paulaitis savo 1981 m. rugsėjo 10 d. laiške rašo: „Dauguma mūsų (lietuvių 11) sveikatos atžvilgiu laikomės dar pakenčiamai. Suprantama, kad visi daug kentėję, išvargę, susirūpinę. Tikiu, kad mūsų Tėvams ir Seneliams dėl jų raudonuoti nebūtų reikėję ir, kaip manau, nereikės mūsų vaikams — būsimajai, mus pavaduojančiai kartai. Juk vis dėlto eiliniai paprasti, daugiausia mūsų sodžiaus žmonės, dabar kaliniai-kankiniai už savo Tėvynės laisvę, atidavė ir atiduoda viską, dargi su kaupu, kas į juos buvo įdėta. Tik duok, Dieve, ištvermės!

Šiais metais spalio 30 d. minėsiu jau atvargtus už mūsų mielą Tėvynę 34-tus metus. Su Visagalio pagalba tikiu ir noriu per tuos likusius 13 mėnesių pasiekti laisvės krantą ir su Jumis pasimatyti. . . . Nepraleidžia man daug atėjusių laiškų.

Lenkiuos visiems geros valios Broliams ir Sesėms."

* * *

Rašo Vytautas Vaičiūnas:

„1981 m. rugpiūčio 10 d. mane išvežė iš Pravieniškių į Vilniaus kalėjimą. 15 rugpiūčio išvežė iš Vilniaus į Smolensko kalėjimą, kur išbuvau visą mėnesį, o 15 rugsėjo, išdavę sausą maisto davinį, t.y. kepaliuką duonos

— lyg iš sėlenų keptos ir sūrios žuvies. Aš žuvies nevalgiau, nes labai sūri, o tie, kurie valgė — po to turėjo labai daug gerti. Kareiviai, kurie mus saugojo, buvo labai žiaurūs, keikėsi ir koliojo kalinius necenzūriniais žodžiais. Po dienos kelionės atvykome į Voronežą, kur visą parą nedavė nieko valgyti. Iš čia, beveik be sustojimo, rugsėjo 19 d. atvykome į Čeliabinską, iš kur vėl rugsėjo 21 d. išvežė ir rugsėjo 22 d. atvežė į Bakalo miestą, kuris yra pietiniame Urale, 200-250 km. į vakarus nuo Čeliabinsko.

Būdamas Vilniuje, du kartus kritau be sąmonės. Labai susimušiau ranką. Virš plaštakos atsirado, nežinau nuo ko, žaizda, kuri negijo. Į mano prašymą suteikti medicininę pagalbą, niekas nekreipė dėmesio. Tik po ilgoko laiko ir jau be mano prašymo ėmė gydyti ir žaizda užgijo.

Lageris, kuriame esu, skirtas 700-750 žmonių, o jų čia yra 1500 — dauguma jų narkomanai. Šį lagerį nori padaryti tik dėl narkomanų. Aplinka labai slegianti. Viską tvarko „blatnieji", kurie geriau apsirengusį nurengia, o jei pasipriešina — sumuša ir, atėmę jo rūbus, aprengia savo skarmalais, ir niekam nepasiskųsi, nes niekas nepadės, o jie dar žiauriau po to sumuša, kad bijotų skųstis. Iš manęs taip pat pavogė pagalvę, paklodę, rankšluostį, kojines, nosinęs. Dabar miegu po galva pasidėjęs šimtasiūlę (kalinio viršutinis drabužis). Į mėnesį duoda nusipirkti už 7 rub., iš kurių dar išskaito už pražudytus daiktus. Yra parduotuvė, kurioje galima nusipirkti tik paprastų saldainių ir margarino. Dirbu elektriku. Reikalauja, kad rašyčiau ir man rašytų laiškus rusiškai, o jei lietuviškai — nepraleis. Laiškus man rašykite tik lietuviškai, registruotus su laiško įteikimo pranešimais, o jei negausiu, apsieisiu be laiškų."

Vytauto Vaičiūno adresas:
45902 Čeliabinskaja obl. g. Bakal 2
učr. p/č JAV 48/9-10-100
Vaičiūnas Vytautas, Antano.

* * *

Mečislovas Jurevičius savo 1981 m. rugsėjo 29 d. laiške rašo:

„G.J.K.! Pirmą laišką rašau Jums iš svetimos šalies. Marijampolėje jau buvau apsipratęs su padėtimi. Rugpiūčio 3 d., einant į darbą, sulaikė ir pranešė, kad šiandien išveža etapu. Kur ir kaip — nieko nežinojau. Štai kur mane ištrėmė — į užsienį. Už ką, taip ir nesužinojau. Reiškia, dar viena bausmė prisidėjo: ištrėmimas iš Tėvynės, mums taip brangios, numylėtos ir krauju aplaistytos žemės. Mums lietuviams ir katalikams ji ypatingai brangi, nes daug dėl jos sudėta visokeriopos aukos ir kančių. Joje gavome taip brangų lietuviui katalikų tikėjimą, kurį daug kas bando išrauti iš lietuvių širdžių. Tačiau veltui bandė ir veltui bando. Šita bedievių kova beviltiška. Mes einame su Kristumi ir Marija, mes kovojome ir kovosime už Kristaus karalystę Lietuvoje. Bedieviai sako, kad lietuvių tautai tikėjimą atnešė su ginklu ir prievarta. Dabar iš lietuvio jo neatims nei su ginklu, nei išgąsdins kalėjimais, nei žiauriausiais persekiojimais.

Galima bedieviams pasakyti ačiū už persekiojimus, nes kaip tik jie ir sustiprina tikėjimą. Kuo daugiau ir žiauriau jis persekiojamas, tuo labiau stiprėja ir pasilieka brangesnis. Visais laikais, visada buvo judų ir bus.

Branginkite ir Jūs, mielieji, tikėjimą, praktikuokite jį, ne paviršutiniškai, bet iš širdies. Ypatingai branginkite sekmadienių šv. Mišias, sąmoningai jose dalyvaukite. Tai mano didžiausias troškimas, ko norėčiau iš Jūsų, tai didžiausia Jūsų parama man.

Truputį apie save. Rugpiūčio 3 d. vakare jau buvau Vilniuje, o 5-tos vakare iš ten išvežė. Prasidėjo nauji kryžiaus keliai. Sąlygos nežmoniškos. Kalėjime buvau su visokiais recidivystais kartu. Voroneže iš manęs vagys atėmė paskutinius šiltus baltinius. Tikrai stebuklingai atlaikiau tą kankinančią kelionę su tokia savo sveikata, tokiomis nežmoniškomis sąlygomis. Visko neįmanoma aprašyti.

. . . Tuojau parašykite man laišką, nes Marijampolėje

negavau nė vieno laiško, o čia jie man labai brangūs svečiai, ypatingai iš namų ir draugų. Pasakykite, kad rašytų dažniau. Labai laukiu laiškų iš Lietuvos.

Mano sveikata aišku kokia, nes ji ir laisvėje nebuvo gera . . . Viskas Dievo rankose! Šiaip nuotaika gera, rami. Meldžiuosi už Jus visus. Perduokite nuo manęs sveikinimus visiems pažįstamiems.

Sakau su Dievu. Pasivedu Jūsų maldoms."

M. Jurevičiaus adresas:

456870 Čeliabinskaja obl., g. Kyštym,
učr. JAV 48/10-3
Jurevičius Mečislovas, Jurgio

* * *

Viktoras Petkus savo laiškuose iš Kučino kalėjimo rašo:

„Prie aplinkos lyg ir pripratau. Todėl dėkingas Apvaizdai — kas vakarą kartoju prieš trisdešimt metų išmoktąją maldelę:

— Tu ateini pro storas mūro sienas, sargybas apginkluotas ir grotas, man atneši žvaigždėtą mėnesieną ir klausinėji, kur gi tie, ar tas? Tu — Išganytojas, Tave pažįstu. Tu mano kelias, tiesa ir gyvenimas. Ir rūsys manasis žvaigždėmis pražysta, ir liejasi ramybė ir šviesa. Tu man beri gražius žodžius, kaip žiedus: „Sūnau, ko tu bijais? Aš su tavim kartu!" O mes kamputyje pašnibždomis psalmes giedam, ir klausos jų kalėjimas kurtus. —

Tavo vasario 20 d. laišką gavau gegužės 19 d. Gal būt ir manasis laiškas iki Tavęs keliaus tris mėnesius . . . Beje ir su rusiškais laiškais ne ką geriau. Pavyzdžiui iš Kauno balandžio 7 d. laišką gavau gegužės 19 d., nors vietinio pašto antspaudas žymi balandžio 12! Ta proga administracijos klausiau, gal jie rusiškus mano laiškus ėmė versti į lietuvių kalbą, nes dėl lietuviškų laiškų ilgos kelionės teisinosi, esą juos reikia išversti į rusų kalbą.

Vasario 23 d. pasiunčiau 52 puslapių laišką apie

tomizmą ir neotomizmą filosofijoje bei jų poveikį lietuvių grožinei literatūrai, tai jau balandžio 2 d. pavakary man pranešė, kad jis esąs sukonfiskuotas dėl tariamai ideologiškai žalingų išsireiškimų.

Labai gaila, kad neturiu galimybės veikliau atsakyti į gaunamus laiškus, nes limitas suriša rankas. Gerieji žmonės tai supranta ir kantriai vis rašo ir rašo, nors nuo manęs negauna jokios žinelės. Tie laiškai atneša man tėvynės vėją ir pušų ošimą nuo Birutės kalno, bevaikščiojančios Kalvarijas minios giesmių skambėjimą ir poeto žodžius:

— Kas kęs manas Kalvarijas, tas mano džiaugsmo šventę švęs!

Su poetu ir norisi palinkėti:

— Aidėkit, žodžiai, lig tėvynės mano girių,
gyvi lietuvio gyvo gauskit širdyje. —

Šiandieną švenčiu Šilines. Ir aš mintimis prie tų akmenų, prie kurių jau keturis šimtmečius renkasi Marijos vaikai. Kaip greitai bėga mūsų dienos! Dar rodosi, vakar užvakar tėveliai kas metai vesdavosi mane mažą į tas didžiąsias iškilmes, o jau ir jie pora dešimtmečių laukia nesulaukia manęs Raseinių smėlio kalnelyje. Kokios trumpos tos mūsų žemiškosios būties dienos!

Man per visus prabėgusius metus sekėsi gerai. Nepakartojamai gražų įspūdį paliko virš keturiasdešimt vagišių ir kitokio plauko bendro likimo žmonių, kurie, mirus Popiežiui Povilui VI, prašė manęs papasakoti apie popiežius, o paskui išaiškinti skirtumą tarp katalikų ir stačiatikių. Ir aš, remdamasis rusų filosofu Vladimiru Solovjovu (1853-1900), kurio mintys jiems turėtų būti artimesnės, stengiausi išpildyti jų prašymą. Kaip jie visi nutildavo, ir ištisas valandas su didžiausiu žingeidumu klausydavo, paskui mane apipildavo klausimais! Ir niekados nepamiršiu, kaip jų keletas, susimetę kampan, ardė neiloninę kojinę ir visą popietę kažką triūsė. Po vakarienės jie man įteikė iš tų siūlų numegstą kryželį, dėkodami už žinių pasidalijimą su jais. Gal gyvenime brangesnės dovanos ir nebuvau turėjęs.

Vargšai žmonės, kaip jie alksta ir trokšta tiesos! Ir koks sunkus jų žemės kelias."

* * *

Julius Sasnauskas savo 1981 m. rugsėjo laiškuose rašo: „Lemtinguose gyvenimo momentuose, kai reikia liudyti savo žmogiškąją vertę, savo idėjų gyvastingumą, kaip tada svarbu visa širdimi suvokti aukos būtinumą. O akivaizdoje tų didžių vertybių, kurias saugoti ir apginti esame pašaukti, asmeniniai praradimai nublanksta.

Aš tik lenkiuosi tai stebuklingai religijai, kuri sujungia žmonių protus ir širdis ir yra neišsenkantis meilės šaltinis. Viešpats teatveria akis visiems, neradusiems kelio prie jos.

Galima prarasti Tėvynę, laisvę, namų šilumą, draugus, bet kol dvasia bus gyva, šias vertybes mes rasime savyje — tai visakuriantis tikėjimas jas suteiks. Jeigu įvairiuose skersvėjuose sugebėsime išsaugoti jaunystės idealų ryškumą, tai paskui ir didžiausi vargai, praradimai, nesėkmės — niekas negalės sugniuždyti mūsų: mumyse almės neišsenkantis atsinaujinimo šaltinis. O didžių idealų puoselėjimas, jų apgynimas reikalauja nuolatinės kovos, reikalauja aukos. Ir ištikimybė jiems įrodoma ne trumpalaikiu etnuziazmu, bet visu gyvenimu, neretai didelių praradimų ar net gyvybės kaina. Negali būti abstrakčios meilės nei Dievui, nei tėvynei, — yra tik ta, kurios buvimą savo širdyje mes paliudijame veiksmais. Dar apaštalas Jonas sakė:

— Mylėkite darbu ir tiesa.

Ir išgarsintas žygdarbis, ir niekam nežinomas kantrus kasdienis triūsas turi vienodą vertę, jei juos įkvepia Kristaus meilė. Nors mūsų pastangos būtų pačios nežymiausios, jų prasme abejoti neverta. Kas, kad mes nematome (gal būt patys ir nepamatysime) tų lūkesčių realizavimo, juk ir žemdirbys, rudenį berdamas į dirvą sėklą, nemato savo darbo pabaigos, bet ateis piūties metas, ir beriamas su ašara grūdas virs džiaugsmu, nors gal būt jau kiti surinks derliaus dovanas. Mūsų dirva

šimtmečius garsi savo vaisingumu, ir pasibaigus šalnų bei sausrų metams, ji vėl subrandins gausų derlių. Tad berkime sėklą drąsia ranka.

Ir jeigu šiandien vis daugiau jaunų žmonių nori įrodyti savo ištikimybę Dievui ir tėvynei, tai tegu grūdinasi, tegu mokosi ir dirba — kantriai, su atsakingumu, su meile. Visa tai reikalauja ne mažesnio pasiaukojimo kaip buvimas nelaisvėje. Ir visada atsijokime pelus nuo grūdų: tik pačios didžiausios vertybės, kurias reikia apginti, daro žmogaus kovą ir kančią prasmingą.

Parabėlyje vietinių gyventojų, senbuvių, čia negausu, daugiausia — atvykėliai, ieškantys laimės. Žmonės susvetimėję, paskendę savuose rūpesčiuose. Jų buitis, aišku, nelengva, gi paguodos ieškoma tik svaigaluose.

— O ko reikia rusų Ivanui? Duonos ir degtinės — daugiau nieko! — tai jų pačių atsakymas.

Žinoma, ne visur toks paveikslas, — aš sutikau ir labai puikių, kultūringų žmonių. Jų buvimas ir praskaidrina tą nykų įspūdį. O šiaip ir betvarkės, ir savivaliavimo čia per akis, atrodo, niekas nė nesistengia ką nors pakeisti. Gal todėl, sakau, tokios vietos ir patraukia klajūnus, kad jose galima nesivaržant ir nieko nepaisant gyventi?

,.. Argi mes galime surasti tikrąisas vertybes ir būti iš tiesų laimingi, niekada nepatyrę kančios, vargo, praradimų?

— Per aspera ad astra, per crucem ad lucem, — byloja senas posakis. Ir tai amžių patikrinta tiesa. Transformuotas, įprasmintas skausmas ir yra tobulėjimo pirmoji priežastis, — jis lyg perkūnija nušviečia sielos gelmes, sukrečia ir atgaivina. Rami, bekonfliktiška būsena tėra vegetavimas. Ir gamtoje juk dangus ryškiausiai spindi po audros. Deja, mes ne visuomet sugebame teisingai įvertinti įvykių priežastis bei prasmę ir, besiartinant išbandymų metui, bailiai slapstomės visaip jų išvengti. O tai vien savęs apgaudinėjimas: tik kaskart patirdamas skausmą ir jį įprasmindamas, žmogus gali atsinaujinti, nuvalyti sielą nuo kasdienybės apnašų ir kopti į dvasios aukštumas.

Gyvename iš tiesų kritišku momentu, ir todėl neretai tenka susimąstyti: kur nueisime, ką paliksime būsimoms kartoms? Iščiulptą, nuniokiotą gamtą, paveldimas psichines ligas, kurių vis gausėja, visuotinio abejingumo, keršto, neapykantos įstatymus, kitas epochos ydas? Dvasinis žmogaus luošinimas šiandien įgavo neregėtą užmojį, tai ypač pastebima čia. Dar kartą skaitau Jūsų laiško mintis, padiktuotas to gilaus susirūpinimo žmonijos, mūsų civilizacijos likimu. Ir randu ten ne vien dabartinio pasaulio tragiškos būklės konstatavimą, bet ir nurodytą kelią, kaip iš susidariusios aklavietės išeiti. Tai kova už didžiąsias žmogiškumo vertybes, tai atsinaujinimas tikėjimo šviesoje."

* * *

Gulagas. Septintame kilometre nuo Vsesviatskojos stoties, taigos priglobstyje, yra vienas iš daugybės Gulago salyno lagerių — VS-389-35, kuriame kalinami Povilas Pečeliūnas, Gintautas Iešmantas, Jurijus Orlovas, Ščeranskis bei kit. Permės lageriai — patys baisiausi dvasinio teroro kombinatai. Septynių eilių spygliuotomis vielomis apraizgo kalinių kūnus, o neįsivaizduojamai sudėtingas šnipinėjimo, išdavystės, sekimo, pažeminimo tinklas — jų sielas. Vergiškai beprasmiškas ilgavalandinis darbas išsekina fizines jėgas. Komunistinis auklėjimas ir čia reiškiasi visokiomis formomis . . . Čia veikia savi įstatymai. Uolūs išdavikai bei provokatoriai premijuojami (papildomi pasimatymai, banderolės), o tie, kurie sąžiningai dirba, tegali tikėtis, kad iš jų neatims minimumo. Nepaklusnūs kaliniai nuolat persekiojami. Ypač kerštaujama Gintautui Iešmantui. Iš jo sistemingai konfiskuoja eilėraščius. Povilas Pečeliūnas nuolat šefuojamas čekisto iš Vilniaus saugumo kuris žadėjo peržiūrėti bylą tuo atveju, jeigu jis išduos savo buvusius bendradarbius. Bylos peržiūrėjimo klausimu P. Pečeliūnas rašė LTSR Ministrų tarybai, TSRS generaliniam prokurorui, bet viskas pasibaigia tuo, kad paskutinį žodį taria čekistai! Žmogaus teisių gynėjas Ščeranskis ypatingai KGB

„šefuojamas". Jis kiekviename žingsnyje žeminamas bei ujamas. Jam liepiama dirbti pačius sunkiausius darbus, o kai nepajėgia — baudžiamas.

Spalio mėnesį įvyko visuotinis kalinių streikas, atžymint politinio kalinio dieną, reikalaujant politinio statuso. Prie streiko prisijungė keturiolika VS-389-50 lagerio belaisvių.

Prašykime Dievo jiems dvasinės bei fizinės stiprybės, o geros valios žmonėms — drąsos jiems padėti.

* * *

AČIŪ UŽ AUKĄ!

(Panevėžio moterų lagerio administracijos personalo lietuvės moterys rusiškomis širdimis):

1981 m. spalio 17 d. Onai Vitkauskaitei baigėsi kalinimo laikas Panevėžio moterų lageryje. Prieš pusantrų metų ji buvo suimta už „LKB Kronikos" dauginimą.

1981 m. liepos 1 d. atestacijos metu komisija, susidedanti iš lagerio administracijos darbuotojų ir kelių kalinių, išsikvietusi Oną Vitkauskaitę dar kartą, įprastiniu būdu pasitelkiant pagalbon melą ir šmeižtą (viena iš administracijos darbuotojų kaltino Onutę priklausymu kažkokiai sektai, tvirkinančiai vaikus), pravedė „auklėjamąjį" darbą, siekiant išgauti iš suimtosios prisipažinimą, jog buvo „suklydusi" ir pasižadėjimą „taisytis". Neišgirdę jokių gailesčio žodžių, o tik tvirtą nusistatymą: „norint taisytis iš jūsų vadinamos „klaidos", reikia atsisakyti tikėjimo, o to aš niekada nepadarysiu", operatyvinės dalies viršininkė pareiškė, jog charakteristikon įrašys kaip „nestovinčią pasitaisymo kelyje" ir pagrasino, kad su tokiomis nuotaikomis ji greitai grįšianti atgal.

Baigiantis bausmės laikui, administracija, motyvuodama, kad „kalinių daug, o dienų maža", atėmė Vitkauskaitei priklausantį asmeninį pasimatymą ir sutrumpino bendrą pasimatymą iki tiek, kad su atėjusiu broliu

suimtoji vos spėjo pasisveikinti ir pasikeisti keliais žodžiais, nors iki pagrindinės rikiuotės dar buvo likę kelios valandos.

Paskutinio pasimatymo metu, rugsėjo 25 d. operatyvinės dalies viršininkė pasakė Onai Vitkauskaitei, girdint artimiesiems, jog į laisvę išleis spalio 17 d. ne anksčiau 9-9,30 val. Kalinė susitarė su namiškiais, kad šie nurodytu laiku atvežtų jai drabužius.

1981 m. spalio 16 d. suimtosios sesuo Bronė Vitkauskaitė pasitikslino pas atsakingus lagerio darbuotojus kalinės išleidimo laiką. Jai buvo pranešta, kad atvyktų spalio 17 d. apie 9 val. ryto.

Nurodytu laiku prie Panevėžio moterų lagerio Onutės laukė sesuo ir dar keletas jai pažįstamų asmenų. Pralaukus gerą pusvalandį, siuvimo fabriko direktorius pakvietė Bronę Vitkauskaitę ir, grąžindamas prieš valandą perduotus drabužius, pareiškė, jog Onos Vitkauskaitės nelaukti, — jos ieškoti Kaune, nes jis pats ryte 7 val. įsodinęs ją į autobusą, nupirkęs bilietą ir išleidęs į namus.

Pasirodo, spalio 17 d. 5,30 min. budinti Žukauskienė prižadino Onutę Vitkauskaitę ir pranešė, jog pasiskubintų, nes už valandos laiko ji turi būti už vaktos durų, žodžiu, — gatvėje, o iš ten ją pristatysią į stotį ir išleisią į namus. Į kalinės nustebimą, kodėl ji taip anksti turinti būti gatvėje, ar negali, kaip sutarta, palaukti artimųjų, kurie neužilgo prisistatys, niekas nekreipė nė mažiausio dėmesio.

Pusantrų metų Onutė buvo laikoma fanatike, atsilikusia, šmeižiančia tarybinį gyvenimą nusikaltėle. Panevėžyje ketvirto būrio viršininkė Radvilienė net bandė įrodinėti, kad tikėjimas laisvas; net per daug laisvas, juk reikėtų kunigus sodinti į kalėjimą, o tikintieji lygiateisiai piliečiai.

Grįžusią į Kauną Oną Vitkauskaitę sutiko nemažas būrys tikinčiųjų ir jaunimo. Šv. Mišiose visi dėkojo Viešpačiui už Onutės sudėtą auką ir meldė Dievą ištvermės ir palaimos kalinamiems už tikėjimą.

* * *

(Pikti žvėrys įvilkti į žmogaus pavidalą):

Atbuvęs 8 metų bausmės laiką, 1981 m. lapkričio 20 d. iš Vilniaus KGB izoliatoriaus buvo paleistas Petras Pluiras-Plumpa. Jis buvo suimtas 1973 m. ir kaltinamas dėl religinės spaudos ir „LKB Kronikos" dauginimo.

Už dalyvavimą politinių kalinių streike, reikalaujant, kad KGB žinioje esanti lagerių administracija liautųsi grubiai pažeidinėjusi TSRS įstatymus politinių kalinių ir jų artimųjų giminių atžvilgiu, Petras Pliuras-Plumpa 1980 m. rugsėjo 17 d. buvo pervestas iš lagerinio į kalėjimo režimą ir tą patį mėnesį išvežtas iš Permės srities lagerio Nr. 15 į Čistopolio kalėjimą Totorijoje. Čia, už streiko tęsimą, 4 mėnesius buvo laikomas sugriežtinto režimo kalėjime (kai duodamas sumažintas maisto kiekis, pasivaikščiojimo laikas, laiškų rašymas ir kt.), be to, dešimt mėnesių nebuvo leidžiama pirktis jokių maisto produktų.

Per paskutinius ketverius metus nė karto jam nebuvo leista pasimatyti su šeima.

1981 m. spalio 9 d. Petras Pluiras-Plumpa iš Čistopolio kalėjimo buvo išvežtas į Vilnių. Prieš išvežant kratos metu iš jo buvo atimtas Kristaus paveikslas.

Kelionė į Vilnių truko iki lapkričio 13 dienos. Visą kelią sargyba elgėsi žmoniškai ir tik Vilniuje prasidėjo stumdymai ir kumščiavimai. Lukiškių kalėjime Petras Pluiras-Plumpa, parodęs sargybos ir Lukiškių kalėjimo budintiems karininkams sutinusį žandą, paklausė kieno nurodymu ir kokiu tikslu buvo pavartotas smurtas. Budintis viršyla rusiškai atsakė, kad, girdi, dar per mažai mušė, reikėtų ir užmušti. Vėliau jis dar pridėjo: „Tokį lietuvišką svoločių seniai reikėjo pastatyti prie sienos ir sušaudyti". Tą pačią dieną kalinys buvo pervežtas iš Lukiškių kalėjimo į KGB izoliatorių. Čia civiliai apsirengęs KGB atstovas labai mandagiai įspėjo, kad po dviejų teistumų jis būsiąs labai atydžiai stebimas, todėl bandymas vėl užsiimti literatūros gaminimu būsiąs tuoj pat išaiškintas.

* * *

KODĖL ŠILUVA KELIA SIAUBĄ VALDIŠKIEMS BEDIEVIAMS?

(Bedieviai vis dėlto iš baimės dreba, kad lietuviai maldomis į Šiluvos Mariją nesugriautų taip vergiškai saugomos „komunistinės statybos"):

1981 m. rugsėjo 12 d. į Šiluvą pasimelsti atvyko keturi jaunuoliai iš Estijos: Ants Tomson, Tanne Kelam, Tonis Arro ir Runno Vissak.

Milicija juos sulaikė prie bažnyčios ir tardė. Vienas iš jų, studentas Runno Vissak, vien už tai, kad nuvyko į Šiluvą — yra pašalintas iš Tartu universiteto.

* * *

1981 m. spalio 25 d. septyniolikmetis Panevėžio hidromelioracijos technikumo moksleivis Kęstutis Variakojis atvyko į Raseinius, norėdamas nuvažiuoti ir pasimelsti Šiluvos bažnyčioje. Kadangi Raseinių autobusų stotyje kabėjo skelbimas, jog penktadienį, šeštadienį ir sekmadienį (spalio 23, 24 ir 25 d.d.) autobusai į Šiluvą nevažiuos, vaikinas nusprendė kelionę tęsti pėsčiomis. Keliu viena po kitos zujo milicijos mašinos, todėl jis ėjo takeliais, per mišką. Kai netoli Šiluvos išėjo į pagrindinį kelią, bematant privažiavo milicijos mašina, iššoko keletas milicininkų ir griežtai įsakė sėstis į jų mašiną „išsiaiškinimui". Kęstutis pasiteiravo, už ką jis yra sulaikomas, o milicininkai į tai piktai atkirto:

— Lipk greitai į mašiną, o tai patys įmesime ir dar 10 parų gausi!

Šiluvoje vaikiną nuvedė į milicijos skyrių, kur uniformuoti ir neuniformuoti (čekistai) ėmė tardyti:

— Iš kur esi? Kada gimęs? Kur gyveni? Ko ėjai į Šiluvą?

Vienas iš milicijos pareigūnų, iškraustęs K. Variakojo kišenes ir, paėmęs piniginę, rožančių, tęsė tardymą:

— Iš kur gavai rožančių? Kur mokaisi? Kur tėvai gyvena ir dirba?

Kiek vėliau atėjęs tardytojas užvedė bylą, esą K. Variakojis priešinosi milicijos darbuotojams. („Pasipriešinimu" buvo laikoma Kęstučio teiravimasis apie sulaikymo priežastį). Tardytojas klausinėjo, ko vaikinas ėjo į bažnyčią, kodėl į Šiluvos, o ne į kurią nors kitą? . . . Kęstučiui atsakius, jog ėjo pasimelsti už Lietuvą, tardymą nutraukė, o jį patį nuvedė į kitą kambarį, kuriame jau buvo daugiau sulaikytų. Po pusvalandžio visus išvežė į Raseinius. Raseiniuose K. Variakojį pareigūnai išsikvietė patį pirmą ir, pakišę lapą, liepė perskaityti ir pasirašyti, kad susipažino su byla. Gerokai palaikę milicijoje, nuvedė pas Raseinių rajono liaudies teismo teisėją E. Sarą. Šis, pagrasinęs, kad Kęstutį išmes iš technikumo ir komjaunimo, liepė užmokėti 10 rub. baudą, mat paklausimu, už ką yra sulaikomas, „pasipriešino" milicijos darbuotojams. Išlaikę 5 val. K. Variakojį paleido.

Technikume Kęstutis buvo tardomas skyriaus vedėjo, o spalio 28 d. sekė tardymas milicijos skyriuje, po kurio tardomasis 3 mėn. buvo įrašytas į milicijos įskaitą.

* * *

1981 m. spalio 24 d. čekistas Norkūnas sulaikė kun. Joną Kaunecką kelyje Varniai — Laukuva. Pristatytas į Telšių saugumo skyrių, kun. J. Kauneckas buvo įspėtas, kad sąryšyje su Šiluvoje organizuojamais renginiais šį šeštadienį ir sekmadienį draudžiama jam išvykti iš Telšių. Kunigas sakėsi nieko nežinąs, o važiavęs asmeniniais reikalais ir po pietų turėjęs grįžti į Telšius, be to, tomis dienomis turįs daug darbo ir niekur negalįs išvažiuoti. Nežiūrint to, kun. J. Kauneckas tas dienas buvo visur demonstratyviai sekamas.

Tomis dienomis įstaigoms buvo uždrausta duoti autobusus net laidotuvėms ar metinėms. Mokyklų mokiniai, daugelio įstaigų darbuotojai buvo įspėti, kad niekur nebandytų išvažiuoti. Keliai į Kelmės raj., kaip ir rugpiūčio 23 d. buvo kontroliuojami. Autobusų maršrutai Tytuvėnai — Šiluva — Raseiniai uždaryti „dėl kelio remonto". Kauno studentams, kilusiems iš tų vietovių,

tomis dienomis buvo uždrausta vykti namo.

Kun. Jonas Kauneckas 1981 m. lapkričio 6 d. parašė Lietuvos TSR Prokurorui tokio turinio skundą:

„Pranešu Jums apie Valstybinio Saugumo darbuotojų savavališką sulaikymą be jokio tikslo, be jokio kaltinimo.

1981 m. spalio 24 d. vykau asmeniniais reikalasi į Šilalę. Saugumo darbuotojas Norkūnas sulaikė mane netoli Laukuvos (Šilalės raj.) ir išlaipino iš mašinos. Pristatytas į Telšių saugumo poskyrį buvau paleistas. Man nebuvo pateiktas joks kaltinimas, net pavardės neklausė. Buvau įspėtas, kad spalio 24-25 d.d. neturiu teisės niekur išvykti iš Telšių, nenurodė jokios priežasties . . ."

* * *

1981 m. spalio 25 d. apie 2 val. nakties 10 jaunuolių būrelis išėjo iš Kelmės į Šiluvą. Jie žygiavo su malda lūpose ir meile širdyse Dievo Motinai ir persekiojamai Tėvynei. Eiti keliu Kelmė — Tytuvėnai buvo negalima: vienas prie kito, net trijose vietose išstatyti milicijos „barjerai". Jaunimas slinko per laukus, pagal Dubysą ir 7 val. ryto pasiekė Lyduvėnus. Kelionėje daug kartų teko slėptis nuo čekistų mašinų. Lyduvėnuose persiskyrė į 3 grupeles, kad lengviau būtų išvengti persekiojančių čiekistų ir milicijos. Likus vos 5 km. iki Šiluvos, grupelę, kurioje ėjo buvusi sąžinės belaisvė Onutė Vitkauskaitė, kelmietė Regina Teresiūtė, Kauno gyventoja Bena Mališkaitė ir vilkaviškietis Arvydas Juška, sustabdė iš mašinos iššokę pareigūnai. „Tvarkos saugotojams" pirmiausia rūpėjo sužinoti, kur eina sulaikytieji, o sužinoję, kad keliauja į Šiluvą, tuoj per radiją išvkietė autobusiuką, kuriuo atvažiavę 6 pareigūnai susodino suimtuosius ir išsivežė „asmenybių išaiškinimui". Tardoma Onutė Vitkauskaitė į klausimus, kur gyvenanti ir dirbanti, atsakė, kad ji tik ką grįžusi iš Panevėžio priverstinio darbo zonos — lagerio ir tvarkanti dokumentus. Lageryje jai 1,5 metų aiškino, kad Lietuvoje tikėjimas nepersekiojamas, kad tikintieji gali laisvai melstis, o jai vos išėjusiai

neleidžiama padėkoti Šiluvos Švč. Motinėlei — štai vėl naujas tikėjimo persekiojimo faktas.

Visus ištardę, pareigūnai ypač grubiai užsipuolė nepilnametį Arvydą Jušką. Po eilinių patyčių jaunimą nuvežė apie 50 km. į mišką ir paleido. Teko eiti pėsčiomis, klaidžioti, nes miško keliuku autobusai nekursavo. Panašus likimas ištiko ir antrąją grupelę — juos visus suėmė ir nuvež į Raseinius „išsiaiškinti asmenybių"... Tik trečioji grupelė, lyg partizanai karo metu — miškais, pievomis, besislapstydami nuo piktų čekistų žvilgsnių, laimingai pasiekė Šiluvą, kuri, žiūrint nuo kalvelės, raudonavo nuo milicininkų uniforminių kepurių.

* * *

1981 m. spalio 24 d. Molėtų parapijos 13 tikinčiųjų nuvažiavo į Raseinius norėdami iš ten patekti į Šiluvą. Autobusų stotyje, pagal duotą įsakymą, kaip aiškinosi kasininkė, bilietų į Šiluvą nepardavinėjo ir autobusai nekursavo. Iš taip toli atvykę molėtiškiai, ryžosi likusius 20 km. iki Šiluvos nueiti pėsčiomis. Bet vos tik nuėjus apie 8 km., prie jų sustojo autobusu važiavę milicininkai, o lengvoji mašina užstojo kelią. Išlipę trys milicininkai ėmė molėtiškius tardyti:

— Kur einat? Iš kur jūs? Duokite dokumentus!

Sulaikytieji atsakė, kad dokumentų nesinešioja, o be to jie jokio nusikaltimo nepadarė, tad kokiu pagrindu juos sulaikė?

— Jūs einat apiplėšti kleboną, o mūsų pareiga jį saugoti, — replikavo milicininkai, — ir jei eisite toliau sumesime visus į mašiną.

Su motinomis ėję vaikai išsigando ir pradėjo verkti. Teko visiems grįžti atgal, nes milicininkų pusėje buvo jėga. Sugrįžę į Molėtus jie visi parašė protesto pareiškimą LKP sekretoriui Griškevičiui, prašydami sutramdyti tikinčiųjų persekiotojus — milicininkus.

* * *

1981 m. spalio 25 d. iš Pagirių miestelio (Kėdainių raj.) į Šiaulėnus per Šiluvą išvažiavo Albinas Chščenavičius su žmona Danute, dukra Odeta, sūnumi Gintaru ir sūnaus draugu Rimantu Jasinsku. Jie norėjo Šiluvoje ant artimųjų kapų nuvežti gėlių ir pasimelsti. Netoli Šiluvos juos sutabdė milicijos pareigūnai ir, patikrinę dokumentus bei mašinos bagažinę, pasakė, kad automašina toliau važiuoti neleidžiama. Iki Šiluvos beliko 5 km., todėl nutarė pėsčiomis nueiti. Chščenavičiai su dukra ėjo pirmi, o už jų, keliasdešimt metrų atsilikę, ėjo sūnus Gintaras, 10 kl. mokinys, ir Rimantas Jasinskas, prieš metus baigęs vidurinę mokyklą, dirbantis Pagiriuose vairuotoju. Prie miškelio stovėję du milicijos pareigūnai pirma ėjusius Chščenavičius praleido, o Gintarą su Rimantu sustabdė ir paklausė, kur jie einą. Tuo pat metu prie jų privažiavo automašina „Volga", ir milicininkai, nieko nepaaiškinę, pagriebė Gintarą ir Rimantą ir grubiai įgrūdo į mašiną. Tai matę Gintaro tėvai bandė, pakėlę rankas, sutabdyti mašiną ir paklausti, kur veža vaikus. Mašinos vairuotojas sumažino greitį, o kai tėvai priėjo prie mašinos, klausdami, kur vežą vaikus, staiga padidino greitį ir partrenkė juos į purvą. Partrenktieji atsikėlė ir vos tik jie nuėjo nusiprausti prie kelio esančiame prūde, kai prie jų atvažiavo pilnas autobusiukas milicininkų ir pranešė, kad jie visi esą areštuoti.

Šiluvos milicijoje Gintarą ir Rimantą tardė moteris, neišdrįsusi pasakyti savo pavardės. R. Jasinskui užsikerta kalba, dėl to jis mokykloje buvo atleistas nuo atsakinėjimo žodžiu ir egzaminų. Išsigandęs jaunuolis užsikirto ir negalėjo atsakyti į tardytojos klausimus. Tada ji išsikvietė milicininkus, kurių vienas spyrė Rimantui į krūtinę ir smogė per sprandą. Vaikinas apsvaigo ir nugriuvo nuo kėdės. Vėliau, sužinojus, kad jis negali kalbėti, tardytoja liepė Rimantui parašyti savo vardą, pavardę, kada išvažiavo, kas jį suagitavo važiuoti.

Areštuotus Chščenavičius taip pat visus tris atvežė į Šiluvos miliciją. Juos tardė moteris, kuri net paklausta nepasisakė pavardės ir pareigų. Čekistė klausinėjo motiną

ir dukrą, ar jos tikinčios, ko ėjo į Šiluvą, apgailestavo, kad tikinti motina perduodama savo įsitikinimus dukrai, ją luošina. Po to, liepė rašyti pasiaiškinimą milicijos viršininkui Kolelkovui.

Iš Šiluvos nuvežę į Raseinius, surašė melagingus parodymus — esą Albinas Chščenavičius su žmona Danute, stabdydami milicininkų mašiną, sukėlė avarinę situaciją, ir liepė jiems pasirašyti. Kai atsisakė pasirašyti, juos abu nuvedė į teismą, kur teisėjas, nepasisakęs pavardės, nuteisė už tariamą chuliganizmą: Danutę Chščenavičienę 30 rub. bauda, o jos vyrą Albiną Chščenavičių 7 parom arešto.

* * *

JAUNIMAS STATO KRYŽIUS

(Bedieviškasis vandalizmas bejėgis išplėšti Kryžių iš pavergtos Lietuvos jaunimo širdžių):

Valdiškiems bedieviams suaktyvinus religijos niekinimo ir naikinimo metodus, tikintis Lietuvos jaunimas dar uoliau reiškia savo ištikimybę ir meilę Kristaus Kryžiui. Lietuvos jaunimas gerai žino, kur Tautos jėga, išlikimo garantija ir su poetu Brazdžioniu drąsiai taria:

4 Gyva tik pašvaistėj kitų dienų rytojaus
Gyvent išmokai, pavergta Tėvyne,
Nes Tu radai visų didžių herojų
Tartum stebuklą — Viešpaties šaltinį.

1981 m. rugsėjo mėn. iš 25 į 26 d. naktį jaunimas pastatė gražų kryžių prie kelio Vištytis — Kybartai. 26 d. rytą apie 10 val. apylinkės pirmininkas Šarskas ir Romas Žukauskas kryžių nugriovė, bet 27 d. vakare tas pats kryžius vėl iškilo senoje vietoje, tačiau išbuvo vos 2 val. — piktos rankos vėl jį išrovė. Išverstą kryžių žmonės papuošė gėlėmis, bet tai nepatiko bedieviams, ir spalio 18 d. jis buvo supjaustytas gabalais ir išvežtas.

1981 m. rugsėjo 27 d. atsirado kryžius prie kelio Vilkaviškis — Žalioji. Rajono kulto įgaliotinio Urbono iniciatyva spalio 6 d. kryžius buvo nupjautas ir išvežtas. Išniekinto kryžiaus vietoje ilgai nevyto gėlės, kurias atnešdavo vietiniai gyventojai.

1981 m. rugsėjo 22 d. Prienų šile, prie kelio Altyus — Prienai, žmonės pastebėjo naujai pastatytą apie 3 m. aukščio medinį kryžių. Neilgai Kristus žvelgė ir laimino nuo kryžiaus — rugsėjo 23 d. popietę pravažiuojantys plentu atkreipė dėmesį į uniformuotus milicininkus „besidarbuojančius" prie kryžiaus. Sudaužytas kryžius, sulaužytas krucifiksas kurį laiką gulėjo pakelėje, o vėliau dingo.

Tai jau antras kryžiaus išniekinimas. Maždaug prieš metus laiko jis buvo pastatytas kelio Garliava — Kaunas kairėje pusėje ir tą pačią dieną nuverstas. Kažkas iš tikinčiųjų jį priglaudė ir po kiek laiko jis vėl iškilo prie kelio. Valdiškų bedievių fanatizmas antrąkart jį sudaužė ir išniekino, tačiau meilė Kristaus Kryžiui žmonių širdyse nesunaikinama.

1981 m. birželio 3 d. Rainių miškelyje, Telšių raj., buvo pastatytas meniškas kryžius su užrašu „Tautos kankiniams". Po savaitės, čekistams vadovaujant, jis buvo nupiautas ir, supiausčius į gabalus, išmėtytas miškelyje.

Nuo aknstyvo pavasario iki vėlyvo rudens visoje Lietuvoje, keliami jaunų rankų ir mylinčių širdžių, augo kryžiai, iššaukdami beviltišką valdiškų bedievių pyktį ir su kiekvienu jų nugriovimu liudijo antikultūrinį, antinacionalinį bedievybės charakterį. Tačiau bedieviškas vandalizmas bejėgis išplėšti Kryžių iš jaunimo širdžių!

* * *

ŽINIOS IŠ VYSKUPIJŲ

(Ordinarai pabūgo suerzinti sovietinę valdžią — jaunuoliai parodė bailiuosius sugėdinantį dvasinį heroizmą):

Vilkaviškis.

Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos apaštališkajam administratoriui

Vilkaviškio vyskupijos kunigų

Prašymas

Lietuvos Ordinarai 1981 metus paskelbė Eucharistiniais metais Lietuvoje. Jau praėjo pusė metų, tačiau labai silpnai jaučiama, kad šie metai tikrai Eucharistiniai metai. Daugelio kunigų ir tikinčiųjų noras dalyvauti Liurdo Eucharistiniame Kongrese irgi liko be atgarsio. Todėl mes labai norime, kad būtų suruoštas Eucharistinis Kongresas Lietuvoje. Geriausiai tam tiktų Šilinių atlaidai Šiluvoje, ypač rugsėjo 12-13 dienos.

1981 m. liepos 5 d.

N.B. Po pareiškimu buvo pasirašę daug Vilkaviškio vyskupijos kunigų, tačiau Kongreso net nebuvo bandyta organizuoti, bijantis suerzinti sovietinę valdžią.

* * *

Kaunas. 1981 m. sovietinė valdžia neleido mokytis Kunigų seminarijoje šiems jaunuoliams:

1. Kazimierui Gražuliui
2. Sauliui Kelpšai
3. Justinui Jekevičiui
4. Adžiui Teresiui
5. Kęstučiui Žemaičiui
6. Remigijui Ivanauskui

* * *

1981 m. gegužės 11 d. Remigijus Ivanauskas padavė pareiškimą į Kauno Kunigų seminariją. Gegužės 18 d. jį išsikvietė į Raseinių karinį komisariatą, kur atvykęs nustebo, radęs belaukiančius pagyvenusius vairuotojus, vežamus į Kazachstaną darbams. Jis gi ne vairuotojas, tai kam iškvietė? Jaunuolis prie durų stovinčiam karininkui parodė šaukimą. Šis liepė palaukti. Po kiek laiko prie karininko priėjo nepažįstamas vyras, abu pasikalbėjo, ir karininkas liepė Remigijui eiti su nepažįstamuoju į kitą gatvės pusę — į miliciją. Ten prasidėjo apklausinėjimas:

kur tėvas, ar turi brolių, seserų, kokie tolimesni tikslai? Prisistatė esąs čekistas. Remigijus suprato, kad jį tardo todėl, jog jis padavė pareiškimą į Kunigų seminariją. Pabiro klausimai:

— Kas patraukė stoti į Kunigų seminariją? Ar pažįstąs kun. Alfonsą Svarinską, kun. Vytautą Skiparį ir kitus uolius kunigus?

Po kiek laiko atėjo KGB viršininkas ir pasipylė panašūs klausimai. Klausinėjo, ar niekas jam neminėjo apie pogrindžio Kunigų seminariją? Jaunuolį, išlaikę dvi valandas, paleido, įsakę jam ateiti birželio 22 d. į KGB. Šį kartą čekistai Ivanauską pradėjo verbuoti bendradarbiavimui: kai būsiąs seminarijoj, jiems turėsiąs pranešti, ar kas neplatina pogrindžio spaudos, nenusikalsta įstatymams ir pan. Remigijus jiems pasipriešino:

— Geriau neįstosiu į seminariją, negu tapsiu niekšu!

Išlaikę 3 valandas, jaunuolį išleidę, liepę vėl atvažiuoti, kai tik gaus iš seminarijos atsakymą. Gavęs neigiamą atsakymą iš Kunigų seminarijos, Remigijus vėl nuvyko į KGB, kur jam pasakė:

— Šiais metais pats užsikirtai sau kelią, neužsikirsk kitiems! Jei tu mums padėsi, padėsime ir tau. O jei ne — nematysi seminarijos!

— Geriau lauksiu 10 ar 15 metų, negu tapsiu Judu! — ryžtingai atmetė niekšingą pasiūlymą Remigijus Ivanauskas.

* * *

Lietuvos vyskupų Konferencijos Pirmininkui Jo Ekscelencijai Vyskupui Liudvikui Povilioniui

P a r e i š k i m a s

(Telšių vyskupijos tikintieji ordinarų prašo ir reikalauja, kad šie jų kompetencijai priklausančių teisių ir pareigų klusniai ir baimingai neperleistų komunistinės valdžios pareigūnams):

Esame susirūpinę ir sujaudinti vienintelės Kauno

Kunigų seminarijos sunkia padėtimi. Mums žinoma, kad pereitų metų rudenį į Kauno Kunigų seminariją nebuvo priimta 17 kandidatų. Juos atmetė ne Kunigų seminarijos vadovybė, bet Religinių reikalų tarybos įgaliotinis. Buvo pašalintas IV kurso Telšių vyskupijos klierikas Aloyzas Volskis. Jis pašalintas tam pačiam įgaliotiniui liepus, o ne Kunigų seminarijos vadovybei nutarus. Taip civilinė vyriausybė elgiasi su Kunigų seminarijos kandidatais ir auklėtiniais per visą pokario laikotarpį.

Mes skaitome tarybinėje spaudoje, girdime per radiją ir televiziją, o kartais mums aiškina lektoriai, kad tarybinė valdžia nesikiša į Bažnyčios vidaus reikalus. Jei taip, tai kodėl tarybinė valdžia nustato, ką į Kunigų seminariją priimti, ką atmesti, ką iš seminarijos pašalinti?

Mes, tikintieji, savo aukomis išlaikome Kunigų seminariją. Mūsų šeimos duoda į Kunigų seminariją kandidatus. Jie yra gražiausi šeimų žiedai. Mes negalime abejingai žiūrėti, kai yra varžoma normali Kunigų seminarijos veikla. Be to, vis daugėja parapijų be kunigų. Pasirodo, kad kunigų stokojama ne dėl pašaukimų trūkumo.

Todėl prašome ir drįstame reikalauti, kad Jūs, mūsų Ganytojai, padarytumėte viską, kad norintieji bei tinkami kandidatai galėtų mokytis Kunigų seminarijoje.

Mes, tikintieji, Jus ir Kunigų seminariją visakeriopai remsime.

Pasirašė:

	tikintieji		tikintieji
Batakių	117	Tauragė	2097
Sartininkai	167	Žygaičiai	187
Pagramantis	133	Plungė	1490
Varduva (Žem. Kalvarija)	221	Alsėdžiai	254
Šateikiai	140	Rietavas	501
Plateliai	640	Kuliai	155
Tverai ir Medingėnai	360	Kontaučiai	83

Tikršliai	353	Žemalė	158
Skuodas	423	Mosėdis	310
Ylakiai	287		

* * *

(Vėlinių pamaldų trukdymui sutelkta visa Telšių milicija, čekistai ir net ginkluotas kariuomenės dalinys):

Telšiai. 1981 m. lapkričio 1 d. dar prieš Visų Šventų šventę Telšių raj. vykd. komiteto pirmininko pav. Jankus įspėjo kleboną kun. J. Pačinską ir vyskupijos valdytoją kun. A. Vaičių, kad Telšių kapinėse XI.1. negalima šventinti paminklų bei atlikti jokių religinių apeigų. Jei šio draudimo nebus paisoma, bus nugriautos koplytėlės Mergelių kalne ir Garbės kalnelyje (valstybės saugomi liaudies meno paminklai, kur nuo neatmenamų laikų stovi koplytėlės ir statomi kryžiai). Be to, Viešvėnuose pamaldas leidžiama atlikti tik kun. J. Pačinskui. Nors šis bedievių reikalavimas buvo pildomas: pamaldas atlikti Viešvėnuose apsiėmė kun. J. Pačinskas, Telšių autoinspektorius Vaičys sustabdė lengvąją mašiną, kurioje į pamąldas Viešvėnuose važiavo kun. J. Pačinskas su talkininkais kunigais Vytautu Mikutavičiumi ir Jonu Kaunecku. Nepaisant to, kad kun. J. Pačinskas skundėsi, jog neturįs laiko, vėluoja, nepaprastai smulkmeniškai ir nuodugniai buvo apžiūrinėjama mašina, tikrinama net bagažinė. Kunigams teko pėstiems baigti kelionę. Patikrinimas buvo organizuotas specialiai kunigų sutrukdymui, nes prieš tai ir po to kitos mašinos čia nebuvo tikrinamos (vos viena kita dėl akių, paskubomis). Pavėlavę kunigai iki pamaldų pabaigos nebespėjo išklausyti visų išpažinčių. Dėl sutrukdymo pasipiktinę Viešvėnų tikintieji parašė skundą LTSR Prokurorui.

Šoferiui buvo griežtai uždrausta po pamaldų parvežti kunigus į Telšius, nors kitomis kryptimis judėjimas nebuvo uždraustas. Rajono pareigūnai tikėjosi, kad kunigai nebespės sugrįžti į gedulingą procesiją Telšių

kapinėse. Tačiau po pamaldų parvežti kunigus į Telšius pasisiūlė net keli šoferiai.

Žmonės į Telšių kapines rinkosi su gėlėmis ir žvakėmis. Prie kapinių juos pasitiko milicija, o kapinėse dar ir čekistai, be to, buvo būrelis kareivių, ginkluotų durtuvais ir revolveriais. Netoli Rainių kankinių kapo stovėjo grupė milicininkų — tos bedievių pajėgos tarsi paskatino žmones demonstratyviai rinktis prie šio kapo, paskendusio žvakių jūroje. Tikintieji drąsino į kapines atėjusius kunigus:

— Nebijokite, mes su jumis!

Vėlinių procesijos apeigas atliko Telšių dekanas kun. Antanas Striukis ir kun. J. Kauneckas (procesininkai kažkieno tai iniciatyva nedalyvavo). Giedojo Katedros ir parapijinės bažnyčios cyoras. Tačiau per garsiakalbius bedieviai transliavo simfoninę muziką. Kelios moterys ėjo prašyti, kad išjungtų radiją. Aparatūrą saugojantys skrybėlėti saugumiečiai atsakė:

— Negalima!

Tikinčiųjų maldas, net jungtinio choro iškilmingą „Libera" nustelbė cypiantis akomponementas, nutilęs tik bedieviams atliekant savo programą.

* * *

(Iškilmingose labai pavyzdingo kunigo klebono A. Milėriaus laidotuvėse kun. Bulika pamoksle, nesiderinamai su velionio darbais, prasikišo kaip komunistinės valdžios politikos gynėjas):

Plungė. 1981 m. spalio 20 d. buvo laidojamas staiga miręs vietos klebonas kun. Adomas Milėrius. Jis pasižymėjo kaip nepaprastai energingas kunigas ir ne kartą nukentėjęs už savo uolumą. Pokario metais kun. A. Milėrius Telšių katedroje labai sėkmingai dirbo su jaunimu. Už tai, bedievių išmestas iš buto, gyveno palapinėje ant šventoriaus. Dirbdamas Gaurės klebonu, suorganizavo vaikų chorą — ir vėl už tai valdžios buvo

nubaustas — dirbo durpyne paprastu darbininku. 1981 m. pavasarį organizavo dekanus, kad kviečiami Religijų reikalų tarybos įgaliotinio, nevyktų į pasikalbėjimus su juo. Kun. Milėrius yra paskatinęs kun. Leoną Šapoką nutraukti ryšius su saugumu ir visa aprašyti. („Dievas ir Tėvynė" Nr. 17 nurodo, kad saugumui dirbęs kunigas, apybraižos „Naktis" herojus, gyvenimą baigęs kankinio mirtimi, yra kun. Leonas Šapoka).

Bedieviai kun. A. Milėriui dar kartą bandė atkeršyti — neleido jo laidoti šventoriuje. Pasekmės buvo nelauktos. Laidotuvių procesija paralyžavo visą miestą. Nedirbo įstaigos ir parduotuvės. Visi skubėjo į gatvę ir prisijungė prie laidotuvių procesijos. Tokios demonstracijos, tokio žmonių susitelkimo Plungė dar nebuvo mačiusi.

Laidotuvių pamaldose dalyvavo apie 10 tūkstančių žmonių, virš 100 kunigų. Pamokslo metu kun. A. Pridotkas įrodinėjo, kad Gaurės bažnyčią sudegino ateistai. Kun. Bulika savo pamoksle dėkojo rajono vadovams, kad jie kun. Milėrių statė pavyzdžiu įmonių vadovams, kaip reikia tvarkyti aplinką ir organizuoti žmones. Be to, pamoksle jis deklaravo mintį, kad šv. Tėvas nepritariąs kai kurių Lietuvos kunigų kovos prieš ateizmą nuotaikoms, nes tai esą sukelia pavojingą konfrontaciją.

Kun. Gedvila ir kun. J. Kauneckas kalbėjo apie būtinumą ginti tikėjimą, o vyskupijos valdytojas kun. A. Vaičius dėkojo kun. Milėriui už uolumą ir ištikimybę.

* * *

(— Jei neatsisakysi tikėjimo į Dievą — būsi nužudytas, — nusikaltėlių lūpomis išreikštas valdančiųjų bedievių įniršis prieš tikinčiuosius, prievarta brukant priimti ir garbinti komunistinius dievus):

Pamūšys.

Lietuvos TSR CK Pirmajam Sekretoriui P. Griškevičiui

Pamūšio tikinčiųjų

P a r e i š k i m a s

Mus ištiko baisi nelaimė. Šių metų rugpiūčio 8 d. 17 val. nužudė mūsų kleboną, kun. Leoną Mažeiką. Mums baisu likti be klebono. Prašome leisti priimti į Kunigų seminariją daugiau jaunuolių, kad pasirengtų kunigystei ir vyskupas turėtų daugiau kunigų, iš kurių galėtų mums paskirti kleboną, nes daug parapijų likę be klebonų. Toks likimas gali ištikti ir mūsų parapiją.

Pasirašė 271 tikintysis

1981 m. rugpiūčio 10 d.

* * *

Šiauliai. 1981 m. rugsėjo 29 d. Šiauliuose pas kun. F. Baliūną, gyvenantį Komjaunimo 17-1, buvo padaryta krata. Kratoje dalyvavo 4 čekistai ir 2 kviestiniai. Kratą pradėjo 9 val. ryto ir baigė 17 val. Iškrėtė kunigo kambarį, automašiną ir motociklą. Kratos metu paėmė rašomąją mašinėlę „Optima", „Tiesos Kelio" 12-tą nr., „Laiškai sesutės", Z. Ivinskio „Lietuvos istorija" 2 egz., eilėraščių rinkinius „Kraujas ir ašaros" bei „Erškėčiams žydint", 35 magnetofono kasetes, įvairius užrašus ir adresus. Po kratos kun. F. Baliūną nuvežė į saugumą ir valandą tardė — reikalavo paaiškinti, iš kur gauti kratos metu paimti daiktai.

* * *

Šiauliai. 1981 m. rugsėjo 1 d. buvo padaryta krata pas Šiaulių pedagoginio instituto dėstytoją Alminą.

* * *

Prienai. 1981 m. liepos 2 d. pas Kazimierą Buzą, gyvenantį Prienų raj. Bačkininkų kaime, atvyko civiliai apsirengęs asmuo (manoma, kad naujas Prienų raj. KGB bendradarbis) ir du milicininkai. Atvykusieji neprisistatę pareikalavo pasų. Kadangi Buzas yra medžiotojas, vienas iš milicininkų įsakė parodyti, kur laikomas šautuvas. Kiek

vėliau pasisakė, jog tikrins ir elektros laidų izoliaciją. Nuo kada čekistai ir milicininkai tikrina elektrą? Prisidengę „elektros" tikrinimu, apėjo kambarius, kitas patalpas, akylai stebėdami ten esančius daiktus.

Tą pačią dieną „elektra" buvo patikrinta dar pas du kaimo gyventojus.

Tai naujas kratų darymo būdas.

* * *

Vilnius. 1981 m. rugsėjo 26 d. ryte pastebėta, kad išplėštas Jono Sadūno rūsys ir išnešti, tarp kitų daiktų, visi Nijolės Sadūnaitės laiškai iš lagerio. Jonas Sadūnas dvi dienas prašė miliciją atvykti į nusikaltimo vietą, o ši atvyko tik trečią dieną.

Spalio 5 d. 11 val. į Jono Sadūno butą paskambino tariamai iš milicijos ir kvietė ateiti į skyrių surasyti vagystės akto. Namuose buvusi Jono žmona atsisakė vykti, todėl pareigūnas pažadėjo vakare pats steiti. Po 15 minučių Jonui Sadūnui skambino iš Švedijos. Tariamas milicininkas nepasirodė, — tikriausiai, norėta sutrukdyti telefoninį pokalbį su užsieniu.

* * *

Vilnius. 1981 m. liepos 10 d. į Lenino raj. milicijos skyrių pas leitenantą Vasiliauską buvo iškviestas Eduardas Bulach, tikintis, persekiojamas už norą emigruoti į užsienį ir atsisakymą sovietinės pilietybės. Pagal papulkininkio Adomaičio nukreipimą E. Bulach iš milicijos buvo nuvežtas į Naujos Vilnios psichoneurologinę ligoninę teisminei medicininei ekspertyzei (*kaltinamas pagal BK 211 str. — šalinimasis nuo karinės tarnybos*). Psich. ligoninėje Bulacho žmonai pareiškė, jog jau vien tai, kad jos vyras nori emigruoti, rodo jį esant psichiniu ligoniu, nes normalus žmogus to norėti negali . . .

Pagaliau 1981 m. liepos 21 d. E. Bulachą pripažino esant sveiku ir išleido į laisvę. Tik ta laisvė tęsėsi labai trumpai. 1981 m. rugsėjo 9 d. Eduardą Bulachą Vilniaus

liaudies teismas nuteisė 1-riems metams laisvės atėmimo, atliekant bausmę bendro režimo lageryje. Teisė jį pagal tą patį BK 211 straipsnį.

1981 m. spalio 14 d. Aukščiausias Teismas Vilniuje patvirtino E. Bulachui tą patį — 1-rių metų laisvės atėmimo nuosprendį. Teisme advokatė pareiškė, kad E. Bulach visai nekaltas ir reikalavo bylą nutraukti. Prokuroras atsiliepė, kad bausmė maža ir siūlė palikti 1-rius metus, ką teismas ir padarė.

Į E. Bulacho žmonos skundus LTSR Aukščiausiam Teismui ir Prokuratūrai 1981 m. spalio 22 d. Aukščiausio Teismo pirmininkas I. Misiūnas ir kriminalinių bylų vyr. justicijos patarėjas J. Murauskas atsakė jai raštu, kad Eduardas Bulach nuteistas teisingai ir jo bausmė nėra per daug didelė, nors pagal 211 str. jam buvo paskirta didžiausia bausmė.

Lukiškio kalėjime E. Bulachui kaliniai grasino: jei jis neišsižadės tikėjimo į Dievą — bus nužudytas. Šantažas Eduardo neišgąsdino. Dabartniu metu E. Bulach yra Pravieniškių lageryje.

Namuose su žmona liko trys mažamečiai vaikai.

* * *

Krakės. (Kėdainių raj.) 1981 m. rugsėjo mėn. buvo tardomi Kėdainių raj. prokuratūroje Krakių parapijos vaikai, kurie ruošėsi priimti Pirmąją Komuniją. Šalia kitų klausimų, buvo klausimas, kas jiems davė katekizmus, maldaknyges, rožančius, medalikėlius. Kai kurių vaikų buvo klausiama, kodėl jie davę rožes kunigams Pirmos Komunijos dieną?

* * *

Šilalė. 1981 m. spalio 13 d. pas rajono vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoją Petrą Bagušką buvo iškviestas Šilalės klebonas kan. Feliksas Valaitis. Dvi valandas P. Baguška ir Šilalės saugumo viršininkas Ališauskas puolė kan. F. Valaitį dėl „netvarkos" Šilalės

bažnyčioje. Atseit, kodėl nesutvarko Šilalės vikaro V. Skipario, kuris labai antitarybiškai nusiteikęs, kodėl bažnyčioje buvo leista kalbėti Nijolei Sadūnaitei? Jie taip pat išreiškė savo nepasitenkinimą ir kitu Šilalės vikaru kun. Aloyzu Lideikiu, kuris, anot jų, pasiduodąs blogai kun. V. Skipario įtakai.

* * *

Šilalė. 1981 m. spalio 14 d. pas rajono vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoją buvo iškviesti Šilalės bažnytinio komiteto nariai: Juozas Štombergas, Julijonas Aužbikavičius ir Jonas Masidunskas. P. Baguška jiems perskaitė raštą, kuriame buvo rašoma, kad teks uždaryti Šilalės bažnyčią, jei nesutvarkys Šilalės vikaro kun. Vytauto Skipario. J. Štembergas ir J. Aužbikavičius po šituo raštu pasirašė, o J. Masidunskas pasirašyti griežtai atsisakė, motyvuodamas tuo, kad kun. Vyt. Skiparis nemoko žmonių nieko blogo, nekursto jų, bet viešai sako tiesą iš sakyklso.

* * *

Laukuva (Šilalės raj.) 1981 m. rugpiūčio 23 d. naktį buvo įsilaužta į Laukuvos bažnyčią. Nusikaltėliai išlaužė metalinį tabernakulį su laužtuvu, išnešė komuninę, o Švenčiausią Sakramentą išpylė ant altoriaus.

* * *

Palanga. 1981 m. rugpiūčio 23 d. naktį apiplėšė Palangos bažnyčią. Nusikaltėliai įsibrovė per aukštutinį bažnyčios langą ir pavogė visą garso stiprinimo aparatūrą.

* * *

Tauragnai (Utenos raj.) 1981 m. rugpiūčio mėn. iš 23 d. į 24 d. naktį piktadariai įsilaužė į Taruagnų bažnyčią ir pavogė Švč. Sakramentą, dvi komunines, dvi Mišių taures ir indelį su ligonių aliejais.

Rurgsėjo 11, 12 ir 13 d.d. Tauragnų bažnyčioje vyko permaldavimo pamaldos ir Švč. Sakramento adoracija. Pirmą ir paskutinę dieną Švč. Sakramentą adoravo mergaitės ir moterys, o antrąją dieną — berniukai ir vyrai. Buvo kasdieną kalbamas rožančius ir einami Kryžiaus Keliai. Pamaldose dalyvavo kaimynai kunigai ir gausus būrys vietinių ir kaimyninių parapijų tikinčiųjų. Sekmadienį per Mišias giedojo mergaitės. Jos ėjo Kryžiaus Kelius ir kalbėjo rožančių. Dėl bulviakasio darbų buvo sulaikyti ir į pamaldas negalėjo ateiti daug parapijiečių ir moksleivių. Per tris permaldavimo dienas buvo išdalinta beveik 1000 šv. Komunijų.

* * *

Akmenė. 1981 m. vasarą nugriautas paminklas — kryžius ant prelato dr. Kaliksto Kosakauskio kapo. Kryžius buvo įtrauktas į valstybės saugojamų paminklų sąrašą. Nepaisyta taip pat tikinčiųjų protestų ir Telšių vyskupijos kunigų tarybos skundo TSRS Generaliniam prokurorui.

* * *

Vembutai (Viešvienų apyl., Telšių raj.) 1981 m. rugsėjo 4 d. rytą žmonės vietoj kryžiaus, čia stovėjusio jau ne vieną dešimtmetį, rado tik skylę. Tikintieji skaudžiai pergyvena dėl šios ateistinių chuliganų piktadarybės. Kryžius buvo tikinčiųjų lankomas, prižiūrimas ir puošiamas.

* * *

Lieplaukė (Telšių raj.) 1981 m. spalio 30 d. aplink koplytėlę, stovinčią prie Delpšos sodybos Lieplaukės centre, vaikštinėjo du milicininkai ir du skrybėliuoti ponai. Žmonės susirūpinę kalbėjo: „Tikriausia nugriaus gražiąją koplytėlę." Ir iš tiesų, sekančią naktį dingo koplytėlės figurėlės, vitražai bei papuošimai.

* * *

(Ir plėšrieji žvėrys sau grobiui pasirenka kitos giminės aukas. Bedieviais tapę lietuviai, dargi ir mokytojai, pralenkdami ir žvėris — beširdiškai skerdžia savo tautos žmones):

Šiauliai. Jadvyga Kaušienė (gyv. Komunarų 7-9) 25-rius metus dirbo pedagoginį darbą. Kaip gera specialistė-logopedė, buvo visų vertinama ir mylima. Nedaug Lietuvoje logopedų, mokyklų vadovų, kurie, aplankę Šiaulius, nebūtų pabuvoję jos pastangomis įrengtame logopediniame kabinete (II-je Pagalbinėje mokykloje). Jis buvo skaitomas geriausiu savo įrengimu ir priemonėmis. Jadvyga Kaušienė — žinoma respublikoje specialistė, nuoširdi visiems norėjusiems su ja pasidalyti darbo patirtimi ir žiniomis. Jos sūnus Rolandas Kaušas mokėsi Šiaulių V-je vid. mokykloje. Mokslas sekėsi, mokykloje ir šeimoje konfliktų nebuvo. Atrodė, kad viskas klojasi gerai. Bet štai 1978 m. gruodžio mėn. mokyklos direktorė Jakimčienė išsikviečia Rolandą į kabinetą ir pradeda „auklėjamąjį" darbą. Esą girdėjusi, jog Rolandas lankąs bažnyčią, kad žadąs stoti į Kunigų seminariją. Pasipiktinusi direktorė jį išbara ir perspėja, kad nemėgintų taip pasielgti, nes būsią blogai. Tų pat metų gruodžio 22 d. Rolañdą jau išsikviečia mokyklos komjaunimo sekretorė pokalbiui ta pačia tema. Sekretorė ypač pasipiktinusi, kam mokinys bendrauja su kun. Feliksu Baliūnu.

Gruodžio 30 d. į „auklėjamąjį" darbą pagaliau įsijungia ir „sunkioji artilerija" — KGB. Atvykę į namus ir radę Rolandą vieną, čekistai mašina parsigabena jį į savo įstaigą. Ten pravedama „profilaktinis" kursas: tardo, ar skaitąs pogrindžio literatūrą, su kokiais kunigais bendraująs, ar tikrai žadąs stoti į Kunigų seminariją, ir verčia parašyti pasiaiškinimą.

1979 m. vasario mėn. mokykloje svarstomos bebaigiančiųjų XI-tą klasę charakteristikos. Rolandui Kaušui direktorė Jakimčienė liepia atsistoti prieš mokytojus ir mokinius ir pasiaiškinti, kodėl susitikinėja su kunigais, kodėl norįs stoti į Kunigų seminariją. Rolandas tylėjo.

Kovo 1 d. Rolando motiną mokyt. Jadvygą Kaušienę išsikivečia 11-tos pagalbinės m-klos, kurioje ji dirbo logopede, direktorius Baltraitis. Kartu su juo dalyvauja ir mokyklos partinės organizacijos sekretorė Ričkutė. Prasidėjo tardymas. Jie esą girdėję, kad mokyt. Kaušienės sūnus žadąs stoti į Kunigų seminariją. Išbaręs mokytoją, direktorius pagrasino: „Žinai, kas tavęs laukia? Jei sūnus stos į seminariją, bus blogai visai mokyklai. Kodėl taip blogai išauklėjai sūnų?"

Kovo 13 d. J. Kaušienė iškviečiama pas Šiaulių m. Švietimo skyriaus vedėją Kleišmaną. Atvyksta ir direktorius Baltraitis. Kaušienė vėl kamantinėjama, barama dėl „blogo" sūnaus auklėjimo. Kleišmanas aiškina: „Jei sūnus stosiąs į Kunigų seminariją, būsią blogai ne tik mokyklai, bet ir visam Šiaulių miestui. Jis liepia apsigalvoti ir paveikti sūnų. Pagaliau Kaušienė kviečiama birželio 19 d. į Šiaulių KGB skyrių. Ją tardo du čekistai. Jie kaltina kam mokytoja bendraujanti su blogais žmonėmis — su kun. F. Baliūnu, Jadvyga Petkevičiene, kodėl rašanti laiškus į Mordovijos konclagerį, ten kalinamam jau virš 20 metų politkaliniui Algirdui Žiprei, kodėl sūnus sukąs „ne tuo keliu" ir t.t. Slenka dienos. Pagaliau Rolandas Kaušas užbaigia vid. mokyklą. Toliau mokytis stoja į Kauno Politechnikos institutą. Lyg tai viskas ir aprimo. Tačiau „budri akis ir jautri ausis" Kaušų šeimos nepalieka ramybėje. 1980 m. vasario 6 d. mokyt. J. Kaušienę vėl išsikviečia mokyklos direktorius Baltraitis aiškintis dėl tarybinei pedagogei netinkamos pozicijos, dėl „blogo" sūnaus auklėjimo. Tų pat metų birželio mėn. sūnus Rolandas, galutinai apsisprendęs, paduoda pareiškimą į Kauno Kunigų seminariją. KGB ir kolaborantams „suveikus" — pareiškimas nepatenkinamas. Dėl nuolatinio KGB ir jų parankinių puolimų, piudymo, nervinės įtampos J. Kaušienė birželio mėn. suserga ir paguldoma į Romainių TBC ligoninę, kur išguli apie pusę metų. Kiek pastiprėjusi, 1981 m. sausio mėn. sugrįžta į darbą. Direktorius Baltraitis vėl tuojau pereina į ataką. Jis liepia J. Kaušienei rašyti pareiškimą išeiti iš darbo. Paklausus, kuo ji

nusikaltusi, atsakoma, kad dėl sūnaus. Kaušienė pareiškimo nerašo.

Ateina eilinių atostogų metas. Tada prasideda telefoninės „atakos". Į namus skambina direktorius Baltraitis:

— Atneškite pareiškimą. Jūs neturite moralinės teisės dirbti tarybinėje mokykloje!

Įspėja, kad po atostogų nedrįstų vėl sugrįžti į darbą. Tačiau, atostogoms pasibaigus, J. Kaušienė vėl ateina į savo mokyklą. Tą pačią dieną direktorius Baltraštis vėl išbara mokytoją, šaukia, kad visa tai priklauso ne nuo jo, kad jam esą įsakyta su ja elgtis taip, kad ji pati paliktų darbą.

Slenka dienos. J. Kaušienė tebedirba, bet debesys telkiasi vis tamsesni. Vasario 19 d. J. Kaušienė vėl kviečiama aiškintis pas direktorių. Baltraitis mušasi į krūtinę: jam nebeduoda ramybės, vis kviečią ir kviečią ir, jei Kaušienė „savo noru" nepaliks mokyklos, jam būsią visai riesta.

Ir taip vyksta nuolatiniai įkalbinėjimai. Kovo 2 d. Baltraitis, išsikvietęs mokytoją Kaušienę į savo kabinetą, smarkiai įsiaudrinęs šaukia:

— Jei neišeisi, aš imsiuos griežtesnių priemonių. Esu direktorius ir turiu tą reikalą sutvarkyti.

Nebeturėdama kantrybės, mokytoja Jadvyga Kaušienė parašo pareiškimą, kad išeinanti iš darbo valdžios įsakymu, bet Baltraitis nesutinka su tokia formuluote:

— Mane kvailu pavadins, jei aš jiems tokį pareiškimą nunešiu . . .

Tuo metu sunkiai suserga J. Kaušienės sūnus Rolandas. Jis paguldomas į ligoninę operacijai. Prislėgta visokių bėdų, mokytoja, dar tikėdama savo kolegų sąžinės likučiais, rašo pareiškimą Šiaulių m. Švietimo skyriaus vedėjui Kleišmanui, kad leistų jai pasilikti dirdti iki pasibaigs mokslo metai, kol pasveiks sūnus, kol surasianti kitą darbą. Tačiau veltui! Švietimo skyriaus vedėjas Kleišmanas įsako direktoriui Baltraičiui:

— Elkis su ja taip, kad ji kuo greičiau paliktų mokyklą ir nebeturėtų noro rašyti prašymus . . .

Tuo metu Kaušienė slaugė sunkiai sergantį sūnų.

Kovo 14 d. telefonu paskambino mokytoja Stakvilevičienė ir liepė Kaušienei būtinai atvykti į mokyklą, atsinešant pareiškimą — atsisakymą iš darbo.

Tuo tarpu Kaušienė dar tikėjosi, jog Švietimo skyriaus vedėjas Kleišmanas atsižvelgs į jos sunkią padėtį ir laikinai paliks ją ramybėje. Veltui! Kovo 16 d. ją priverčia palikti sergantį sūnų ir atvykti mokyklon.

Mokykloje jau randa susirinkusius inkvizitorius: direktorių Baltraitį, pavaduotoją Ruškų, mokytoją Stakvilevičienę ir mokyklos sekretorę. Paklausus, ko iš jos norima, sekretorė pradeda skaityti raštą apie atleidimą iš darbo. Kaušienė, nebaigus skaityti „nuosprendžio", norėjo išeiti pro duris, bet pašokęs Baltraitis užstojo išėjimą ir kišo pasirašyti kažkokį popierių. J. Kaušienė nepasirašė ir išėjo. Šitaip buvo apiformintas „savo noru" išėjimas iš darbo. Taip buvo atsilyginta pedagogei — logopedei Jadvigai Kaušienei už ilgametį pasiaukojantį jos darbą ir meilę vaikams.

* * *

Šiauliai. 1981 m. rugsėjo 2 d. Pramonės įmonių bei įstaigų partinių vadovų susirinkime Šiaulių m. partijos pirmasis sekretorius J. Lukauskas pareiškė, kad gana taikstytis su dav tkomis, nepaisyti Vatikano kalbų, reikia duoti įsakymą nugriauti Kryžių kalną . . .

* * *

Dambravos kaimas (Prienų raj.)

Lietuvos TSR KP CK pirmajam sekretoriui Griškevičiui

P a r e i š k i m a s

1919 m. Dambravos kaime mūsų tėvai pastatė nedidelę medinę Išganytojo ir Švč. Marijos garbei koplytėlę.

Geros valios žmonės aplaužytą koplytėlę 1981 m.

vasarą restauravo. Tai neliko nepastebėta rajono partinių darbuotojų. Rugsėjo 28 d. Prienų raj. architektas Lekstutis su dviem vyrais (areštuotais) ją nuvertė. Susigraudinusioms tikinčioms moterims — Dievynienei ir Slavinskienei pavyko iš pakrautos mašinos paimti Marijos statulėlę ir kryžių.

Tikintieji statulėlę ir kryžių pastatė ant nugraiutos koplytėlės pamato. Moterys pašventintą vietą papuošė, apsodindamos pamatą gėlėmis.

Meilė Dievui ir ištikimybė savo tikėjimui nepatiko partijos atsakingiems darbuotojams. Spalio 9 d. į šią vietą atvažiavo Prienų raj. MSV partinės organizacijos sekretorė Levanauskienė. Reikėjo stebėtis su kokia neapykanta ir baisiu įtūžimu ji spardė pasodintas gėles, daužė kryžių ir statulėlę. Išniekintą kryžių ir statulėlę Levanauskienė išsivežė.

Neliko tušti ir nykūs bedievių nusiaubtos koplytėlės pamatai. Moterys vėl pasodino gėlių, išpuošė aplinką. Bedievių neapykantai nėra ribų!

— Sulyginti su žeme!, — nusprendė jie. Rajono darbuotojai atvarė iš MSV su traktoriu baltarusį Pučkovą, tačiau traktoristas atsisakė griauti pamatus.

Apsodinti gėlėmis, apsupti tikinčiųjų meile ir atkakliai ginami koplytėlės pamatai stovi ligi šiol. (. . .).

Mes, žemiau pasirašiusieji tikintieji, reikalaujame, jog atsakingi partijos darbuotojai nemindytų „demokratiškiausios šalies" vardo, nestatytų mūsų į beteisišką negrų padėtį, atitaisytų mums padarytą skriaudą. Koplytėlė privalo stovėti savo vietoje!

Pasirašė 46 tikintieji

* * *

(Lietuvos komunistiniai pareigūnai vergiškai persistengia antireliginiais veiksmais):

Gargždai (Klaipėdos raj.). 1981 m. rugpiūčio 2 d. Klaipėdos raj. Gargždų parapijos komitetas pareiškimu

kreipėsi į RRT įgaliotinį P. Anilionį reikalaudamas suteikti tikintiesiems galimybę ant tikinčiųjų kapų statyti religinius paminklus — kryžius. Pareiškime rašoma, kad Gargždų parapijos tikintieji jau ne kartą kreipėsi į Klaipėdos raj. vyr. architektę Keblauskienę su prašymu — leisti statyti kryžių ant tikinčio kapo, bet visada sulaukdavo neigiamą atsakymą. Jiems būdavo siūloma išsirinkti paminklą iš patvirtinto pavyzdžių albumo — be jokio religinio ženklo. „Argi galima tikinčiuosius po mirties paversti ateistais?" — klausiama pareiškime.

1981 m. rugpiūčio 21 d. Gargždų parapijos komitetas sulaukė iš RRT įgaliotinio P. Anilionio tokį atsakymą: „Išnagrinėjęs jūsų pareiškime keliamus klausimus, pranešu, kad sutinkamai su „Kapinių tvarkymo taisyklėmis", patvirtintomis Lietuvos TSR Ministrų Tarybos 1979 m. lapkričio 30 d. nutarimu Nr. 386, kapų statinius statyti leidžia kapines prižiūrinti organizacija. Statiniai, paprastai, turi būti pagaminti buitinio gyventojų aptarnavimo organizacijos pagal tipinius arba, suderinus su miestų (rajonų) architektais, individualius projektus. Statyti kapinėse paminklus prievarta niekas neverčia, piliečiai gali pasirinkti kokį paminklą jie nori statyti, jiems į pagalbą yra sukurti net specialūs albumai.

Telšių vyskupijos kurijos jūsų minimas raštas, kiek žinoma, nėra derintas su jokiais valdžios organais ir, aišku, neturi įstatyminės galios. Kapinės tvarkomos vietos valdžios organų ir jų nurodymai turi būti vykdomi."

1981 m. rugpiūčio 30 d. Klaipėdos raj. Gargždų parapijos tikintieji parašė pareiškimą Religijų reikalų tarybai Maskvoje. Pareiškimo turinys panašus į pareiškimą 1981 m. rugpiūčio 2 d. adresuotą RRT įgaliotiniui Anilioniui. Po pareiškimu pasirašė šimtai tikinčiųjų. Iš Maskvos gautas teigiamas atsakymas, kad kryžius statyti galima.

* * *

(Komunistai jaučiasi, kad 8 Dievo įsakymas jų nesaisto. Todėl ir visa komunistinė sistema pagrįsta melu):

Vilnius. 1981 m. spalio 27 d. Nijolė Sadūnaitė ir jos brolis Jonas Sadūnas pasiuntė Ryšių ministrui pareiškimą. Jame rašoma, kad Vilniaus centrinio pašto viršininko pavaduotoja G. Samoilovič 1981 m. birželio 8 d. atsakyme dėl paieškomų 74 registruotų į užsienį laiškų su Velykiniais sveikinimais vėl melagingai teigia, kad „. . . ieškomi registruoti laiškai išsiųsti savalaikiai ir pagal priklausomybę įteikti adresatui." Toliau pareiškime rašoma: „Mums nuo 1980 m. liepos mėn. visai nutrauktas susirašinėjimas su užsienyje gyvenančiais bičiuliais. Apie mūsų siunčiamų laiškų dingimą Fr. Hieronymui, gyvenančiam Izraelyje, pranešė mums asmeniškai iš ten atvykęs į Vilnių Innocentiy Iazvikov. Jis patvirtino, kad Hieronymas nuo 1980 m. birželio mėn. negavo nė vieno mūsų laiško. Todėl G. Samoilovič tvirtinimas, kad Fr. Hieronymui siųsti mūsų reg. laiškai Nr. 348, 431, 350, 82, 253, 788 ir 954 „pagal priklausomybę įteikti adresatui" yra melagingas. Iš JAV atvykusių turistų sužinojome, kad negavo mūsų reg. laiškų, išsiųstų 1981 m. L. Jankauskaitė — Nr. 254 ir 791, M. Grušienė — Nr. 255 ir Nr. 38, S. Dambrauskas — Nr. 256, M. Vasys — Nr. 253, D. Juozaponis — Nr. 311 ir kiti. Iš Vokietijos FR bičiulių sužinojome, kad nuo 1980 m. liepos mėn. negavo nė vieno mūsų reg. laiško Michaela Baumann — Nr. 912, 359, 789 ir 956, Erich Weiss — Nr. 790 ir 953, D. Trefter — Nr. 494 ir 257, J. E. Vyskupas Josef Stimpfle — Nr. 260, G. Starrmann — Nr. 957, H. Nalbach — Nr. 312, Claudia Damm — Nr. 317, Hans Valks — Nr. 318, A. Neufeld — Nr. 320, A. Schuster — Nr. 236, Ursula Kustner — Nr. 238, V. Schefeld — Nr. 240, L. Zarncke — Nr. 495, Benigna Kaiser — Nr. 258, Egon Mergelmeyer — Nr. 259, G. Bilger — Hr. 319, G. Herres — Nr. 431, G. Hoogen — Nr. 432, G. Heidner — Nr. 433, E. A. Fischer — Nr. 501 ir daug kitų bičiulių.

Tad kuo remiantis G. Samoilovič mums trafaretiniu

būdu vis rašo vienodus atsakymus, kad „Jūsų ieškomi reg. laiškai išsiųsti savalaikiai ir pagal priklausomybę įteikti adresatui"?

G. Samoilovič dokumentaliai mums neįrodė, kad nors vienas reg. laiškas iš 74 paieškomų, pasiekė adresatą."

Toliau pareiškime prašoma ministro, kad jis perspėtų Samoilovič, jog ji nebesiuntinėtų daugiau melagingų atsakymų, ir kad kompensuotų išlaidas, padarytas siunčiant į užsienį 74 registruotus laiškus su įteikimo pranešimais C-5, kurie negrįžo atgal, ir išlaidas, padarytas paieškant 74 dingusius registruotus laiškus.

Šaukėnai. Kelmės raj. 1981 m. rugsėjo 16 d. Šaukėnuose laidojo veterinarijos gydytoją Petrą Liesių. Jis buvo tikintis, prieš mirtį aprūpintas ligonių sakramentu ir norėjo, kad jį katalikiškai palaidotų. Deja, jo žmona Veronika Liesienė, išsigandusi valdiškų bedievių grasinimų, surengė bedieviškas laidotuves. Mirusiojo brolis kun. Antanas Liesius, prie kapo duobės, atsisveikindamas su savo broliu, pasakė turiningą pamokslą ir tuo sužavėjo susirinkusiuosius. Nepatenkinti liko keli valdiški bedieviai, jų tarpe Šaukėnų vidurinės mokyklos mokytoja — ateistė Irena Rakauskienė, kuri trukdė kunigui kalbėti, replikuodama:

— Kokias čia dabar pasakas pasakoji? Eik iš čia! Mes patys kalbėsime.

Ši mokytoja ir mokykloje pasižymi cinizmu, užgaulioja ir tyčiojasi iš tikinčiųjų mokinių.

Žmonės džiaugėsi išgirdę kun. A. Liesiaus tiesos žodį, kad nereikia sutrypti mirusiojo paskutinės valios.

* * *

(Komjaunimo sekretoriaus svarbiausia tarnybinė pareiga — šmeižti ir niekinti pavyzdingus kunigus):

Kybartai. 1981 m. spalio 21 d. Kybartuose, Vilkavičkio raj. komjaunimo sekretorius Tėvelis skaitė paskaitą. Pranešęs, kad kalbės apie ekonomikos efektyvų panaudo-

jimą, lektorius po kelių sakinių apie ekonomiką, nukrypo nuo paskelbtos temos ir ištisai tekalbėjo apie religiją. Komjaunimo sekretorius piktinosi, kad Lietuvoje vis dar tebestatomi kryžiai ir dar matomose vietose — prie kelių. Tėvelis prižadėjo, kad kryžius jie griovė ir griaus, nes be jų leidimo kryžiaus negalima statyti net savo kieme. Sovietinė valdžia yra labai susirūpinusi, kad jaunoji karta užaugtų bedieviška. Jo nuomone, žmonėms didelę įtaką daro dvasininkija, o ypač ekstremistiškai nusiteikę kunigai, kaip Kybartų klebonas kun. Sigitas Tamkevičius, kun. Jonas Kauneckas, kun. Alfonsas Svarinskas. Lektorius ypač daug ir piktai kalbėjo apie kun. Sigitą Tamkevičių, priekaištaudamas, kad jis globojęs velionį kun. Virgilijų Jaugelį, prie kurio kapo, kaip prie šventojo, dabar meldžiasi žmonės. Komjaunimo sekretoriaus nuomone, velionis buvęs net ne kunigas, o apsišaukėlis, kaip ir dabar Kybartuose vikaraujantis kun. Jonas Matulionis, neturintis valdžios registracijos pažymėjimo.

— Ir kas jam davė teisę pamokslauti? — šaukė Tėvelis.

Lektorius prisiminė ir eiseną į Šiluvą, turėjusią įvykti rugpiūčio 23 d.:

— Mes neleisime, kad tokios eisenos būtų organizuojamos, neleisime, kad įvyktų kažkas panašaus į Lenkijos padėtį! Mūsų pusėje jėga ir mes turime pakankamai priemonių susidoroti su organizatoriais . . . Su ekstremistais-dvasininkais bus imtasi griežtų priemonių.

* * *

(Kėdainių rajoną valdantieji bedieviai, norėdami pakenkti bažnyčiai, nepaisydami, kad ten pat yra ir mokykla — šalia jų įsteigė smuklę):

Kėdainiai.

Lietuvos TSR KP pirmajam sekretoriui P. Griškevičiui

P a r e i š k i m a s

Mes, Kėdainių tikintieji, esame giliai pasipiktinę

bedievių veikla, kuriai nurodymus duoda rajono pirmininko pavaduotojas.

Rajono ateistai per visą vasarą neleido mums ramiai melstis, mes kentėjome ir tylėjome, bet dabar tylėti nebegalime, — jie peržengė bet kokio žmogiškumo ribas.

Per vasarą ateistai lankydami mūsų parapijos bažnyčias, surašinėjo vaikų, lankančių bažnyčią, pavardes, vėliau tuos sąrašus perdavė rajono pirmininko pavaduotojui Juškevičiui, o pastarasis juos perdavė prokuratūrai. Todėl dabar mūsų vaikai ir mes patys esame tardomi. Mus labai stebina, kad prieš gerus vaikus nukreipta net prokuratūra, o su nusikaltėliais taikstomasi, todėl peršasi mintis, kad tarp jų yra kažkokia vidinė sąveika. Taip elgdamiesi bedieviai visiškai ignoruoja tarybinę konstituciją, kuri leidžia bent važnyčioje melstis.

Mūsų vaikai nevagia ir neplėšikauja, nestovi nei prie aludžių su buteliu rankose, o kad jie meldžiasi — tai turėtų džiaugtis visi, nes Bažnyčia moko tiktai gero. Visas Bažnyčios mokslas yra pagrįstas šiuo įsakymu: „Mylėk Viešpatį Dievą visa širdimi, o kiekvieną žmogų kaip save patį."

Mes, jausdami atsakomybę už vaikų moralinį išauklėjimą, norime atkreipti Jūsų dėmesį dar ir į šį faktą.

Kėdainiuose prie mūsų bažnyčios iš vienos pusės yra vidurinė mokykla iš kitos parduotuvė „Vilnis", kurioje iki šiol tebeprekiaujama vyneliu ir kitais alkoholiniais gėrimais. Todėl girtuokliais mes negalime apsiginti, bet svarbiausia, jie rodo pasibaisėtiną pavyzdį jaunajai kartai — moksleiviams.

Tiesa, I-mos vidurinės mokyklos direktorės ir šio rajono deputatės pastangomis šis klausimas buvo svarstytas ir prieita išvada, kad parduotuvėje „Vilnis" nuo šių metų gegužės 1 d. alkoholiniais gėrimais nebebus prekiaujama. Bet deja visi šie nutarimai taip ir liko stalčiuje, nes vyneliu iki šiol prekiaujama, be to, dar atvežė alaus būdelę, kurią pastatė iš kiemo pusės.

Todėl mes protestuojame prieš tokią savivalę ir betvarkę ir reikalaujame:

1. Kad mūsų vaikus paliktų ramybėje ir negąsdintų, nes tarybiniai ir tarptautiniai įstatymai duoda tėvams teisę parinkti savo vaikams tokį tikėjimą, kurį jie patys išpažįsta. O toks bedievių elgesys tik griauna tarybinės valdžios autoritetą.

2. Reikalaujame alkoholinius gėrimus ir alaus kioską iškelti iš parduotuvės „Vilnis" kuo toliau nuo mokyklos ir mūsų aplinkos.

Pasirašė 491 tikintysis

1981.X.18.

* * *

Klaipėdos raj. 1981 m. balandžio 19 d. Klaipėdos raj. Lapių, Pikteikių, Utrių, Pažvelsių, Greičiūnų ir kitų kaimų gyventojai, „Juliaus Janonio" kolūkio darbuotojai bei pensininkai tikintieji, norėdami šventadieniais lankyti artimiausią bažnyčią, raštu kreipėsi į Lietuvos KP CK bei RRT įgaliotinį Anilionį, prašydami paveikti kolūkio vadovybę, kad ši leistų jiems pasinaudoti kolūkio arba tarpkolūkinės organizacijos autobusu. Po pareiškimu pasirašė 50 tikinčiųjų.

Kaip vėliau paaiškėjo, kad Lietuvos KP CK pareiškimą svarstyti persiuntė vietos KP organizacijai. Todėl 1981 gegužės mėn. pradžioje pas pareiškimo adresatą Praną Braukli prisistatė Klaipėdos raj. Gargždų KP sekretorius Rudys ir žodžiu pranešė, jog autobuso gavimo klausimu nieko negalįs padėti, — „nesą autobuso, nesą jokios galimybės."

1981 m. gegužės 22 d. pakartotinai nuodugniai išaiškindami tikintieji kreipėsi į LTSR KP CK pirmąjį sekretorių P. Griškevičių:

— Kai mes atiduodame visas jėgas kolūkiui, argi nereikalauja žmogiškumas, kad kolūkis ir mums padėtų, užmirštant bet kokį fanatizmą . . . Argi nevykęs Gargždų KP sekretoriaus Rudžio atsakymas neskatina darbininkus pasielgti taip, kaip pasielgė lenkai darbininkai, kai partija į jų poreikius nekreipė dėmesio? Jei mums ir mūsų vaikams

kolūkis nesudaro sąlygų gyventi pagal tarybinės konstitucijos 52 str., ar mes nesame morališkai verčiami jį palikti ir ieškoti palankesnių sąlygų?" — baigia savo pareiškimą grupė „J. Janonio" kolūkio tikinčiųjų.

* * *

(Valdiškieji bedieviai prievartauja ir mirusius):

Ylakiai (Skuodo raj.) 1980 m. gegužės 9 d. Kauno klinikose mirė nusipelniusi mokytoja Birutė Vindašiutė. Karo metu ir visą pokarinį laikotarpį ji dirbo Ylakių vidurinėje mokykloje. Jai prašant, prieš mirtį buvo aprūpinta Ligonių sakramentu. Be to, ji prašė artimųjų, kad ją palaidotų su bažnytinėmis apeigomis. Tai pajutę — Ylakių apylinkės VK pirmininkė V. Zubavičiūtė, Skuodo raj. KP komiteto sekretorius Jonas Zalepūga ir kiti valdiški bedieviai nėrėsi iš kailio, kad pažadais ir grasinimais įkalbėtų namiškius a.a. Birutės palaikus laidoti be kunigo. Žadėjo savo lėšomis palaidoti, suruošti visas iškilmes: orkestrą, gėles, vainikus ir atvesti visus vidurinės mokyklos mokytojus ir mokinius. Bet kai namiškiai nesutiko elgtis prieš velionės valią, pradėjo grasinti:

— Jei su kunigu laidosite, nedalyvaus nė vienas mokytojas, nė vienas vietos inteligentas, nė vienas mokinys ir t.t.

Tačiau namiškių tai neišgąsdino. Gegužės 11 d. įvyko laidotuvės. Iš visos Lietuvos suvažiavo tikrieji a.a. Birutės draugai, buvę jos mokiniai ir pripildė bažnyčią. Ylakių parapijos klebonas per pamokslą pabrėžė, kad velionė ir šiandien mus moko, kaip reikia gyventi ir mirti.

Po to, kryžiaus vedama, kilometrinė dalyvių eisena karstą nulydėjo į kapines. Tik toje minioje nebuvo Ylakių vidurinės mokyklos mokinių, nei jos bendradarbių mokytojų, kurie pakluso bedievių draudimui. Laidotuvių dalyvius iš už krūmų su žiūronais stebėjo vietos apylinkės pirmininkė V. Zubavičiūtė, Skuodo raj. KP sekretorius Jonas Zalepūga, Skuodo raj. laikraščio „Mūsų žodis" redaktoriaus pavaduotojas J. Kurtinaitis ir kiti valdiški

bedieviai, kurie į savo bloknotus užsirašinėjo pažįstamų žmonių pavardes ir automašinų numerius, kad vėliau juos galėtų terorizuoti.

Slinko mėnesiai, tačiau paskutinė ir garbingiausia a.a. Birutės pomirtinė pamoka nedavė ramybės Skuodo ateistams. 1980 m. gruodžio 13 d. Skuodo raj. laikraštyje „Mūsų žodis" buvo atspausdintas redaktoriaus pav. J. Kurtinaičio straipsnis „Ko rauda paukštis medžio viršūnėje?", kuriame verkšlenama „kodėl ji palaidota ne taip, kaip derėjo . . ." Autorius plūsta kun. K. Arlauską, buvusį a.a. Birutės nuodėmklausį, kuris suteikė velionei paskutines paslaugas. Toliau jis rašo:

— Nors po laidotuvių praėjo keli mėnesiai, ylakiškiai neužmiršo kaip nenuėjo paskui karstą gedulingoji moksleivių procesija, liko neišsakyti didelės pagarbos ir padėkos žodžiai . . .

Apmaudui tikrai buvo pagrindo. Tik kas dėl to kaltas, jei ne Skuodo raj. ir Ylakių apylinkės ateistų fanatizmas?

Visi laidotuvėse dalyvavę dar ir šiandien žavisi giminių principingumu, didele meile ir pagarba velionei, žavisi, kad jie nepabūgo grasinimų ir nesusiviliojo pažadais.

* * *

Žarėnai (Telšių raj.) 1981 m. rugsėjo 23 d. kun. A. Pridotkas pasiuntė LTSR Vyriausiajai Energetikos Valdybai tokio turinio pareiškimą:

„Žarėnų parapijoje dauguma tikinčiųjų yra tarybinio ūkio darbininkai. Jie dirba valstybei. Buityje, neišskiriant ir išgertuvių, už elektrą moka po 4 kap. už klv. O kai tie patys darbininkai susirenka melstis bažnyčioje, už kilovatą jau turi mokėti 6 kartus brangiau. Piliečiai, dalyvaują ateistiniuose susirinkimuose, ateistiniuose renginiuose, nieko nemoka už elektrą. Ir kas už juos sumoka, taip pat nemoka po 25 kap. už klv. Kad mokėtų 25 kap. tokių faktų nežinau. Gal Jūs žinote? Jeigu įveda elektrą į karvių-kiaulių tvartą, taip pat niekas iš savininko neima šešis kartus brangiau. O kai įveda elektrą į bažnyčią,

reikalauja mokėti 600 procentų brangiau. Kur teisingumas?

Prašau Jums man paaiškinti:

1. Kokiu pagrindu imama šešis kartus brangiau už elektrą, kai tie patys tarybiniai piliečiai ateina melstis į bažnyčią?

2. Kodėl tokia diskriminacija tikinčiųjų, kai jų padėtį palyginame su padėtimi ateistų, girtuoklių ir gyvulių?

3. Kada bus panaikintas 600 procentų kainų skirtumas už tą patį kilovatą?

4. Gal Jums kitos įstaigos davė nurodymą imti brangiau už elektrą iš tikinčiųjų, besimeldžiančių bažnyčioje? Tada prašau pranešti, kas davė tokį nurodymą. Kreipsiuos į juos.

Lauksiu atsakymo į visus keturis klausimus pagal nustatytą atsakymams į piliečių pareiškimus terminą, adresu:

235612 Telšių raj. Žarėnai, kun. klebonas Alfonsas Pridotkas."

* * *

(Kretingos KGB viršininkas rusas įstaigos tarnautoją lietuvaitę tardo užsirakinęs duris):

Kretinga. 1981 m. liepos 28 d. Kretingos bibliotekos darbuotoja Irena Pelionytė buvo iš darbo telefonu iškviesta pas Kultūros skyriaus vedėją V. Litviną, kur jos laukė Kretingos KGB viršininkas Kormilcevas. Litvinas tuojau išėjo iš kabineto, o čekistas Kormilcevas užrakino duris, sakydamas, jog jis nemėgstąs, jai kas sutrukdo rimtą pokalbį. I. Pelionytei paklausus, kas jis per vienas, prisistatė kaip KGB viršininkas. Čekistas pareiškė Irenai užuojautą dėl nesenai mirusio jos tėvo; kaltino Staliną, kad dėl jo Irenos tėvai buvo išvežti į Sibirą, o po to ėmė klausinėti, kiek Kretingoje yra Eucharistijos bičiulių, kas jiems vadovauja, ar ji skaitanti „LKB kroniką"? Irena atsakė, kad ji nieko apie tai nežinanti. Čekistas ėmė šaukti,

kad ji meluojanti, bandė merginą išgąsdinti, bet nepavyko. Tada jis papasakojo Irenai, kad ir kunigai jiems — čekistams dirbą, o už tai jie tiems kunigams paskiria dideles parapijas. Irena nustebo, kad KGB viršininkas Kormilcevas pripažino, jog kunigus į parapijas skirsto ne Kurijos, bet KGB įstaiga.

Po to Kormilcevas pradėjo Ireną tardyti dėl Šiluvos ir klausinėti, kas vertė ją dalyvauti eisenoje. Irena atsakė, kad melstis visi eina laisva valia: tik į komjaunimą jie verčia stoti. Čekistas pakišo merginai praėjusių metų eisenos nuotraukas ir liepė atpažinti dalyvius. Ji paaiškino, kad ėjusi melstis, o ne užmegsti pažintis ir, be to, žmonių neišdavinėsianti. Įpykęs KGB viršininkas išliejo tulžį keikdamas Jadvygą Stanelytę, vienuoles, jėzuitus ir ekstremistus kunigus, nes jie, anot jo, patraukė jaunimą į tą eiseną, o tai jau politika . . .

Nieko neišgavęs, čekistas pamokino Ireną pameluoti kolegoms, kad Litvinas jai davęs darbo, todėl užtrukusi ir liepė pasirašyti, kad apie pokalbį ji niekam nepasakos. Jaunuolė nepasirašė. Išleisdamas paskyrė jai naują susitikimą rugpiūčio 14 d. 11 val. Palangoje prie „Pušyno" poilsio namų ir prigrasino, kad jei ji neateisianti, tai įsakys ją likviduoti.

* * *

Kretinga. 1981 m. spalio 22 d. Jadvyga Žiliūtė buvo iškvieesta pas Kretingos raj. vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoją A. Daunecką. Kabinete buvo pats A. Dauneckas, rajono partijos komiteto III-ji sekretorė O. Liutkienė, vidaus reikalų skyriaus viršininkas A. Akinskas ir Kretingos miesto VK pirmininkė A. Kubilinskienė.

Mokytojai vos įėjus, A. Dauneckas ją taip charakterizavo:

— Buvusi mokytoja, su aukštuoju išsilavinimu, dabar pensininkė, turi butą, telefoną, bet vykdo nusikalstamą darbą: traukia jaunimą į bažnyčią, rengia jaunimo susirinkimus.

O Liutkienė pridūrė:

— Jaunimui juodina sąmonę, daro juos nelaimingais, ir taip kenkia visuomenei bei valstybei.

— Kaip aš, mažas žmogelis, galėčiau pakenkti valstybei, kur įrodymai? — paklausė Jadvyga Žiliūtė.

— Mes jūsų butą paskelbsime landyne!

— Tai neteisinga. Kai už sienos yra tikra landynė: geria ir dieną ir naktį, niekas nekreipia dėmesio.

— Čia mūsų klaida, — prisipažino Akinskas.

Buvusiai mokytojai buvo grasinama, kad už religinę veiklą ir už jaunimo organizavimą ji bus nubausta: pirmiausia pinigine bauda, paskui atims butą, pensiją, patalpins senelių internate — „izoliuos".

Toliau pasipylė kaltinimai:

— Darote jaunimą nepilnaverčiais, nelaimingais, dirbate apolitišką darbą.

* * *

SOVIETINĖJE MOKYKLOJE

(Tautos ateities nelaimei — bediefybės skleidimo „misiją" ir tikinčiųjų mokinių prievartavimo akciją Lietuvos mokyklose intensyviai vykdyti yra perėmusios moterys — esamos ir būsimos motinos):

Skaudvilė (Tauragės raj.)

Lietuvos KP pirmajam sekretoriui Griškevičiui

Kun. Vinco Vėlavičiaus,
gyv. Skaudvilė, Taruagės gt. 17

P r o t e s t a s

Šių metų vasario mėnesio viduryje ir kovo 2 d. Skaudvilės vidurinėje mokykloje buvo surengti du ateistiniai renginiai, kuriuose prievarta buvo verčiami dalyvauti aukštesniųjų klasių tikintys vaikai. Tuose vaizdiniuose, dainose, eilėraščiuose vulgariai buvo išjuoki-

amas tikėjimas.

Pavyzdžiui: IXb klasės mokytoja surežisavo spektaklį, išjuokiantį Šv. Mišių Auką. Tame spektaklyje mokinukė, apsigaubusi ploščiumi, su Kryžiais ant pečių ir ant krūtinės, išjuokė Šv. Mišias, pradedant giesme „Pulkim ant kelių", šventu vandeniu pašlakstymą, Šv. Mišių aukojimą, pakylėjimą (Konsekraciją), Šv. Komuniją. Tame spektaklyje buvo naudojamas indas, panašus į taurę, pridėtas saldainių, ir imituotas Šv. Komunijos dalijimas.

Šių metų kovo mėn. 12 d. „Tiesoje" korespondentas Bernardas Šaknys kelia protesto balsą prieš Lyduvėnų vidurinės mokyklos fizikos mokytoją, kuris mokinį už neišmokimą pamokos savotiškai nubaudė. Leido kitiems mokiniams apsileidėliui užmauti maišą ant galvos, po to mušė pats mokytojas ir kiti mokiniai.

Tas korespondentas pastebi: „Mokykla — tai mokslo ir šviesių idealų pasaulis. Čia vaikas, paauglys, jaunuolis mokosi pagarbos kitiems. Jokios kalbos, jokios minties mokyklos rūmuose negali būti apie piktumą, auklėtinio skriaudimą, žeminimą."

Kaip Skaudvilės Katalikų Bažnyčios klebonas savo ir savo parapijiečių, kurių vaikai mokosi Skaudvilės vidurinėje mokykloje, vardu reiškiu protestą, kad kai kurie bedieviai mokytojai taip barbariškai išjuokia tikinčių vaikų ir jų tėvų tikėjimą. Toks moralinis vaikų luošinimas yra daug blogesnis dalykas už fizinės bausmės vartojimą. Mes, tikintieji, esame apstulbę, kad bedieviai yra praradę bet kokį saiką, o tuo pačiu iškyla mums naujoje šviesoje bažnyčių plėšimas, Švč. Sakramento išniekinimas, kunigų užpuolimai ir net žudymo faktai. Tokie primityvūs ir grubūs ateistiniai renginiai papildo anų nusikaltimų kadrus.

Prašau sudrausti įsisiautėjusius Skaudvilės vidurinės mokyklos bedievius ir imtis visų priemonių, kad panašūs renginiai nebepasikartotų, nes jie nedaro garbės nei ateistams, nei Tarybų valdžiai.

Skaudvilės klebonas kun. V. Vėlavičius

Skaudvilė, 1981.IV.5

* * *

Pilviškiai (Vilkaviškio raj.) 1981 m. vasarą Pilviškių bažnyčioje pradėjo giedoti vaikų choras, sukeldamas rūpesčių Pilviškių vidurinės mokyklos mokytojams. Prasidėjus naujiems mokslo metams, jie ėmėsi priemonių chorelį išvaikyti. Šiame darbe ypatingai pasižymėjo mokyklos pionierių vadovė mokyt. Bakaitienė. Jolantos Valinskaitės (VIIa kl.), Irmos Baukutės (Va k.) ir Astos Kvirevičiūtės perauklėjimui mokyt. Bakaitienė panaudodavo šokių ratelio repeticiją ar net eilinį susitikimą gatvėje.

Mokytoja V. Mekšrienė auklėtinei Kristinai Staugaitytei (VIa kl.) draudė giedoti bažnyčioje, o mergaitės motiną įkalbinėjo, kad ši neleistų dukros į bažnytinį chorą.

* * *

Pagiriai (Kėdainių raj.) 1981 m. spalio 5-6 dienomis į Kėdainių prokuratūrą buvo kviečiami Pagirių vidurinės mokyklos mokiniai: ketvirtokė Rasa Grigaitytė ir penktokai — Lina Kilijonaitė, Vida Vyšniauskaitė, Darius Vilčinskas. Į prokuratūrą nuvyko tik L. Kilijonaitė ir V. Vyšniauskaitė. Mergaites klausinėjo, kas mokė katekizmo, poterių, liepė visa tai parašyti raštu ir pasirašyti.

Parapijiečiai, pasipiktinę tokiu valdiškų bedievių elgesiu, išsiuntė pareiškimą Lietuvos komunistų partijos CK pirmąjam sekretoriui P. Griškevičiui, kuriame protestuoja prieš tokį tikinčių vaikų persekiojimą ir reikalauja garantuoti tėvų teisę vaikus auklėti pagal savo įsitikinimus.

Po pareiškimu pasirašė 33 Pagirių tikintieji.

* * *

(Jaunamečius tikinčius mokinius be paliovos tardo ir gąsdina ne tik mokyklos vadovai ir mokytojai, bet ir milicija su čekistais):

Kybartai (Vilkaviškio raj.) 1981 m. lapkričio 16 d. Kybartų vid. m-klos X kl. mokinė Vida Merkevičiūtė buvo

išvkiesta į mokyklos direktoriaus Jono Dirvonskio kabinetą. Pakeliui pas direktorių auklėtoja Aldona Strakauskaitė gąsdino mergaitę, jog už tai, kad lapkričio 14 d. buvo Vilkaviškyje pas draugę D. Kelmelytę ir šventė gimtadienį — gali būti išvežta ten, „kur baltos meškos".

Mokyklos direktorius J. Dirvonskis teiravosi, kaip mokinė lapkričio 14 d. pakliuvo į miliciją. V. Merkevičiūtė paaiškino, jog pradėjus švęsti gimtadienį, įsibrovė milicininkai ir keletas saugumiečių ir, pasakę, kad „išsiaiškinę asmenybes" paleis, visus nusivežė į skyrių.

Įsikaršiiavęs m-los direktorius klausinėjo mokinės, kaip vadinasi jų būrelis, kas vadovauja. Merkevičiūtei atsakius, kad jaunimas šventė gimtadienį ir ji jokio būrelio nežino, Dirvonskis išvadino mokinę valkatą ir pagrasino 10 metų laisvės atėmimu.

Lapkričio 18 d. raštinėje Vidą Merkevičiūtę pakartotinai tardė atvykęs čekistas ir mokyklos direktorius J. Dirvonskis.

Čekistas domėjosi, kas mokinę pakvietė į gimtadienį, ar buvo ten kunigas, ar mergaitė buvo Vytauto Didžiojo minėjime Trakuose, Šiluvoje . . . Į klausimus, liečiančius draugus, Vida pasakė neatsakinėsianti. Mokytoja Aldona Strakauskaitė ir direktorius J. Dirvonskis labiausiai piktinosi, kad Kelmelių bute ant sienų kabojusi vytis ir Lietuvos kunigaikščių paveikslai. Auklėtoja Strakauskaitė įsakė, kad tokios gimimo dienos, į kurias įsikiša saugumas, būtų paskutinės ir pažadėjo, jog už padarytą „nusikaltimą" mokinei Vidai Merkevičiūtei bus sumažintas elgesio pažimys iki nepatenkinamo.

* * *

Vilkaviškis. 1981 m. spalio 28 d. Vilkaviškio VIIIa kl. mokiniui Arvydui Juškai direktorius Lisauskas prieš visą klasę pasakė: „Tu apdergei mokyklą, o man reikės nulaižyti!"

Direktorius, nusivedęs į kabinetą, tardė mokinį, kodėl jis ėjęs į Šiluvą ir kartu džiaugėsi, kad maldininkai buvo

sulaikyti, o kaltinamajam liepė rašyti pasiaiškinimą, bet jis atsisakė. Tą pačią dieną VIIIa kl. auklėtoja Durneikienė, komjaunimo susirinkime aiškino, jog Arvydas Šiluvoje norėjęs nuversti tarybų valdžią.

Spalio 30 d. direktorius Lisauskas tardė Arvydo tėvą, bet tėvas į klausimus beveik neatsakinėjo. Tą pačią dieną Arvydą iškvietė į vaikų kambarį. Nuėjo su tėvu. Jų laukė vaikų kambario inspektorė ir keletas čekistų. Vėl pasipylė klausimai ir liepė rašyti pasiaiškinimą, bet Arvydas ir šį kartą drąsiai atsisakė tai daryti.

Tada Arvydą ėmė iškvietinėti iš pamokų, norėdami palaužti berniuko valią, bet jį padaryti išdaviku nepavyko.

* * *

(Komunizmas jam paklususius moksleivius degraduoja iki šlykščiausio laukiniškumo):

Medingėnai (Plungės raj.) 1981 m. rugsėjo 20 d. grupė moksleivių-talkininkų, atvykusių iš Klaipėdos, sustoję ant šventoriaus, rūkydami pūtė dūmus į kun. Paliuką, einantį su Švč. Sakramentu atlaidų procesijoje aplink bažnyčią. Be to, jie grubiausiai keikėsi, spjaudė, juokėsi ir tyčiojosi iš tikinčiųjų, einančių procesijoje. Kartu su jais buvo ir vadovas, kuris matomai skatino jaunimą reikšti savo neapykantą religijai ir tikintiesiems.

* * *

Šilutė. Šilutės III-čios vid. m-los pradinių klasių mokyt. Bardauskienė prievarta rašo vaikus į spaliukus. 1981 m/m pradžioje Albina Dudonienė perspėjo mokyt. Bardauskienę, kad jos sūnų, I-mos kl. mokinį Alvydą Dudonį nerašytų į spaliukus. Mokyt. Bardauskienė atsakė:

— Aš vistiek įrašysiu, kad ir nesutinki. Jis turi būti spaliukas.

Lapkričio 14 d. buvo paskelbta mokyklos spaliukų šventė, ir visus vaikus turėjo surašyti į spaliukus. Tą

dieną Dudonienė sūnaus neleido į mokyklą, kad neįrašytų į spaliukus. Į namus atėjo mokyt. Stankuvinė, direktoriaus pav. mokyt. Griciūnienė ir mokyt. Barduskienė. Jos pradėjo agituoti motiną leisti vaiką į „taip brangią vaikų šventę". Motina užprotestavo; jos sūnus ne spaliukas ir jis į tą „šventę" neis. Mokytojos mėgino auklėti motiną, bet ši jokiu būdu nesidavė ateistų prievartai.

* * *

(Čekistas tardomam mokiniui atidengia vis kitus slepiamus tikruosius komunizmo kėslus):

Veisiejai (Lazdijų raj.) 1981 m. spalio 21 d. Veisiejų vid. m-klos XI kl. mokinys Mindaugas Judeikis buvo iškviestas į direktoriaus kabinetą, kur jį pasitiko čekistas leit. Algis Gylys. Pasiteiravęs apie sveikatą, aiškino, kad nori ne užverbuoti, kaip kad daugelis galvoja, o tik draugiškai pasikalbėti. Gylys teiravosi, kur Mindaugas galvoja mokytis, stebėjosi, kodėl nesiruošia siekti aukštljo mokslo, o ketina rinktis profesinę mokyklą. Mokiniui paaiškinus, kad dėl sunkių materialinių sąlygų apie aukštąjį mokslą negali svajoti, čekistas kalbėjo:

— Suprantama, sąlygos sunkios . . . Turi tikinčią mamą . . . Tavo mama tokia pat fanatikė, kaip ir mano . . . Bet aš nebijau nei kad „Aušroje" ir „Kronikoje" parašys, nei kad Vatikanas praneš. Antai pranešė, kad aš Gudeliuose kryžių nugrioviau, o tuo tarpu manęs ten nė kvapo nebuvo . . . (Šis akiplėšiškas išsigynimas, esant įvykio liudininkams, labai atitinka sovietinę melo ir tiesos sampratą: tiesa yra tai, kas naudinga kompartijai).

Pasiteisinęs čekistas ėmėsi kitos temos:

— Tu protingas vyras. Tu negalvok, kad viskas ir toliau taip bus. Eisenos į Šiluvą iš pradžių buvo kitokios, o dabar pasidarė grynai politinės, antitarybinės. Taip toliau nebus: prireiks visus kunigus į kalėjimus sodinti, grąžinti Stalino laikus . . . Mes viską žinom! Žinom, kad ir susirinkimas Leipalingyje buvo. Tiesa, nežinau, ar tu ten

buvai, bet dar sužinosiu. Tu galvoji stoti į Kunigų seminariją. Neįstosi, neleisim! Būtum reakcingu kunigu.

Mindaugas paaiškino, kad be legalios Kunigų seminarijos yra dar pogrindinė. Čekistas pabandė suniekinti:

— Na žinoma, yra. Bet tu supranti, kokie ten kunigai — savo parapjos neturi, nieko neuždirba, pastumdėliai . . . Ir dėl mokslo pagalvok! Galėtume padėti įstoti į aukštąją, jei atsisakytum veiklos. O dabar tu aiškiai prieš tarybų valdžią. Galvoji nežinom, kad skaitai ir platini pogrindžio spaudą? Viską žinom, bet vis dar neliečiam. Kitas mano vietoj tave jau seniai būtų sutvarkęs . . .

Baigdamas čekistas priminė, kad pokalbis turi pasilikti tik tarp jų dviejų. Iškviestasis nusijuokė:

— Jau pradėdamas kalbėti žinojote, kad jis neliks tarp mūsų.

* * *

(Mokiniai tardomi už atliktą kilnų artimo meilės darbą):

Prienai. 1981 m. balandžio 19 d. — per šv. Velykas Prienų parapijos jaunimas, pagal seną tradiciją, aplankė senelių namuose gyvenančius senukus, iš kurių 70 procentų tikintys. Senelių veidai nušvito džiaugsmu, kai jaunimas jiems pagiedojo keletą Velykinių giesmių ir visiems įteikė kuklias dovanėles: margučius, pyragaičius ir pan.

Tas nepatiko senelių namų direktoriui Proškui ir kai kurioms darbuotojoms. Jie ėmė jaunuolius gaudyti, kad susodintų į mašiną. Pagavo tik J. Kazlauskaitę, o iš jos sesutės Marytės atėmė dviratį.

II vid. m-klos direktoriaus pav. Kuras miestelyje sulaikė mokines — M. Gudaitytę, L. Banytę ir Vidą Kaminskaitę. Mergaites nuvedė į milicijos skyrių, kur pareigūnai jas gąsdino, uždarę net vienutėse, o po to tardė, kas daugiau iš jaunimo buvo senelių namuose?

Į miliciją atėję mergaičių tėvai: Kaminskas, Kazlauskienė ir Banienė drąsiai reikalavo nurodyti vaikų sulaikymo

priežastį ir vaikus paleisti. Milicijos pareigūnai, nieko nepaaiškinę, mergaites paleido, tik prieš tai nepilnamečių inspekcijos darbuotoja Zoveckienė surašė mergaičių ir jų auklėtojų pavardes.

Mokykloje IXa kl. auklėtoja D. Netkevičienė per pamokas tyčiojosi iš L. Banytės ir kitų mergaičių, kam jos aplankė senelius.

* * *

(Mokytojos prievarta rašo mokinius į spaliukus ir plėšia nuo jų kryželius):

Šilutė. Šilutės gyventoja Kazė Maksvytienė, išaugusi katalikiškoje šeimoje, toje pat dvasioje auklėja ir savo tris sūnus, besimokančius Šilutės I vid. m-loje. Matydama, kad bedieviškų organizacijų nariai švarko atlape nešioja ženkliukus, motina savo sūnums įsegė po kryželį.

1981 m. spalio 12 d. pertraukos metu iš vyriausio Maksvytienės sūnaus Lino Maksvyčio (IV kl.) mokyt. Staškuvienė bandė jėga atimti kryželį. Mokyklos direktorė ne tik kad nepasmerkė tokio mokyt. Staškuvienės elgesio, bet ir pati ėmė šmeižti, įžeidinėti mokinį Liną Maksvytį, jo broliukus ir motiną.

Spalio 21 d. mokyklos direktorės Dobranskienės pavedimu mokyt. Vilkis tris Maksvyčių vaikus: Liną (IV kl.), Stasiuką (IIc kl.) ir Simą (Ia kl.) už kryželių nešiojimą nuvedė į Šilutės raj. VR skyriaus vaikų kambarį.

Keturios uniformuotos darbuotojos prirūkytame kambaryje apklausinėjo Liną:

— Kuo žadi būti užaugęs?

— Nežinau. Dar mažas esu, — atsakė berniukas.

— Tikriausiai būsi kunigas?

— O gal būsiu ir kunigas.

— Ne! Tu kunigu nebūsi! Baigsi 8 klases, direktorė išbrauks tave iš mokyklos ir nukreips į žemės ūkio technikumą.

— Tada baigsiu technikumą.

— Ar patarnauji Mišioms bažnyčioje?

— Patarnauju.

— Parašysime klebonui raštą, kad tu esi melagis ir tave iš patarnautojų atleis. Kaip klebono pavardė?

— Aš nežinau.

— Tu esi grynas durnelis, kvaišelis, kad nežinai. Pasakyk, kuomet nusikabinsi kryžių?

— Tada, kada direktorė mamytės nebešmeiš.

— Matai koks kerštininkas! Prižadėk, kad nusikabinsi. Jei ne, įtrauksime į įskaitą ir išvešime į koloniją.

Linui Maksvyčiui pradėjus verkti, išsikvietė jaunesniuosius broliukus — Stasiuką ir Simuką.

— Tai jums mamytė liepė mokytojų neklausyti?

— Mamytė liepė mokytojų klausyti. Tik kai lieps nusiimti kryželį, neklausyti, — atsakė abu berniukai.

Ir mažuosius vaikų kambario darbuotojos gąsdino kolonija. Po to darbuotojos surašė aktą ir liepė Linui pasirašyti. Jaunesnieji broliukai pasirašyti nemokėjo, jiems liepė vietoj parašo padėti kryželius.

* * *

(Suniekinta pedagogika komunistų mokytojų rankose):

Adakavas (Tauragės raj.)

Lietuvos KP pirmajam sekretoriui P. Griškevičiui

Pil. Jadvygos Grigaitienės,
Marijos Lauraitienės ir
Jono Griškaus

S k u n d a s

Š.m. spalio mėn. viename „Valstiečių laikraščio" numeryje buvo straipsnis „Anonimas meluoja". Tarp kita ko straipsnio autorė S. Mickuvienė rašė:

— Dar vienas panevėžietis, pasivadinęs „Sakalu", išsijuosęs juodina mokytojus, kurie neva užgaulioja tikinčiųjų tėvų vaikus. Kur? Kokioje mokykloje? Koks mokytojas? Apie tai — nė žodžio. Žino, puikiai žino, kad

jeigu parašysi konkrečiai, jei nurodysi savo pavardę, tai redakcija būtinai aiškinsis. O tada bus labai nesmagu, negražu, nes šie „faktai" išlaužti iš piršto.

Mes norime Jums papasakoti keletą tikinčiųjų vaikų ir jaunimo diskriminavimo faktų.

Tauragės raj. Adakavo aštuonmetės mokyklos direktorė Aldona Žąsytienė, pažeisdama TSRS Konstituciją, kuri visiems TSRS piliečiams garantuoja tikėjimo ir sąžinės laisvę, pamokų metu pašiepia mūsų vaikus už bažnyčios lankymą. Pav., Algimantą Lauraitį — VII kl. mokinį, išjuokė:

— Ko tu eini į bažnyčią? Tau Dievas nepadeda.

Antaną Grigaitį, IV kl. mokinį, pamokų metu pašiepė:

— Ar jau kunigo skvernus pabučiavai?

Arvydą Griškų, IV kl. mokinį, pravardžiuoja „bažnyčios šluotražiu".

Mies, tikintieji tėvai, esame labai pasipiktinę tokiu direktorės Aldonos Žąsytienės elgesiu su mūsų vaikais.

1981 m. spalio 31 d.

* * *

NAUJI LEIDINIAI

1. „Aušra", Nr. 28 (68). Numeryje randami straipsniai: „Kuriuo keliu?" (Žvilgsnis į Lietuvos dvasininkiją), „Mūsų kultūros rūpesčiai", „Lietuviai ir rusai", „Literatūrų „lygiateisiškumas" Tarybų Sąjungoje" ir kt.

Numeris pasirodęs rugsėjo mėn.

2. „Tiesos kelias", Nr. 20. Leidinio pasirodymo data — gruodžio mėn. Vienas iš reikšmingesnių straipsnių — „Kunigas sakykloje".

3. „Dievas ir tėvynė", Nr. 19. Leidinys pasirodė vasaros pabaigoje. Jame paliečiami Lietuvos krikščioniškos kultūros, lietuvių rusinimo ir kt. aktualūs klausimai.

4. „Rūpintojėlis", Nr. 17. Išleidimo data — 1981.VII.17. Leidinys skiriamas Eucharistiniams Metams. Leidinyje patalpinta nemaža Jadvygos Stanelytės laiškų,

prašymas šv. Tėvui, kad greičiau palaimintuoju būtų paskelbtas akrivyskupas Jurgis Matulevičius ir kt.

Papildymas „LKB Kronikos" 49 nymeriui:

Telšių parcinkulio atlaiduose devocinalijų pardavėjas vaikė nuo šventoriaus finansų inspektorius Vandzinskas.

* * *

Lietuvi, neužmiršk!

Sergiejus Kovaliovas
Balys Gajauskas
Jadvyga Stanelytė
Viktoras Petkus
Mečislovas Jurevičius
Povilas Pečeliūnas
Gintautas Iešmantas
Genė Navickaitė
Julius Sasnauskas
Anastazas Janulis
Vytautas Vaičiūnas
Vytautas Skuodis
Petras Paulaitis
Algirdas Statkevičius
Antanas Terleckas

ir kiti neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai gyventi ir tikėti!

prašymas A. Tėvui, kad greičiau palaimintuoju būtų paskelbtas arkivyskupas Jurgis Matulaitis ir kt.

Papildymas „LKB Kronikos" 49 numeriui.

Telšių porciunkulio atlaiduose devocionalijų pardavėjas vaikė nuo šventoriaus finansų inspektorius Vandzinskas.

Lietuvi, neužmiršk!

Sergiejus Kovaliovas	Julius Sasnauskas
Balys Gajauskas	Anastazas Janulis
Jadvyga Stanelytė	Vytautas Vaičiūnas
Viktoras Petkus	Vytautas Skuodis
Mečislovas Jurevičius	Petras Paulaitis
Povilas Pečeliūnas	Algirdas Statkevičius
Gintautas Iešmantas	Antanas Terleckas
Genė Navickaitė	

ir kiti neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai gyventi ir tikėti!

Kazimieras Jogailaitis, Didysis Lietuvos kunigaikštis ir Lenkijos karalius, šv. Kazimiero tėvas

Nr. 51

- Sveikinimai
- Lietuvos Katalikų Bažnyčios atgimimas
- „LKB Kronikai" 10 metų!
- Laiškas „LKB Kronikos" redakcijai
- Tikinčiųjų protestas
- Sugrįžo
- Bažnyčią „atskirta" nuo valstybės
- Kun. Leono Šapokos žudikų teismas

1982 m. kovo 19 d.

LKB KRONIKA Nr. 51

Perskaitęs duok kitam!
Eina nuo 1972 m. kovo 19 d.

Ačiū Viešpačiui už dešimtmetį!

SVEIKINIMAI
JO ŠVENTENYBEI POPIEŽIUI JONUI-PAULIUI II

Vatikanas

Šventasis Tėve,

Mes, Lietuvos katalikai, su dideliu dėmesiu sekame per Vatikano ir kitas Vakarų radijo stotis Jūsų žodžius, pamokymus, darbus ir nuolatines keliones po įvairius žemynus, nešant pasimetusiam šių dienų pasauliui Tiesą ir Meilę.

Mus, daug iškentėjusius per paskutinius keturis dešimtmečius, jaudina Jūsų Šventenybės nuolatinis rūpestis pagrindinėmis žmogaus teisėmis, kurios pas mus ypač negailestingai yra trypiamos ir nuostabi Jūsų meilė savajai Tėvynei.

Lenkijos tragedija dėl geografinės artumos ir panašių politinių sąlygų mums gerai žinoma ir suprantama. Šios tautos vienoks ar kitoks likimas turės įtakos ir mūsų tolimesnėms pastangoms bei kovai. Lietuvoje valdiški bedieviai, kovodami su tikinčiu jaunimu, nuolat kartoja: „Ir Lenkijoje viskas prasidėjo nuo rožančiaus . . ."

Šventasis Tėve, iš Jūsų veiklos mes mokomės Dievo ir Tėvynės meilės. Dabar mes turime nenuginčijamą autoritetingą pavyzdį, jog, kovodami už Dievo, Bažnyčios ir tautiečių teises, mes neprasilenkiame su savo tiesiogine misija.

Lietuvos kunigai ir tikintieji malda ir žodžiu dėkoja už

Jūsų tėviškos širdies gerumą, kasdieninį prisiminimą maldoje, už sveikinimus įvairiomis progomis lietuvių kalba, už lietuvišką pamokslą šv. Kazimiero kolegijos koplyčioje, už vysk. Pauliaus Marcinkaus, vysk. Jono-Vytauto Bulaičio ir msgr. Audriaus Bačkio paskyrimus į aukštas ir atsakingas bažnytines pareigas. Tuo būdu, Jūsų Šventenybė, atkreipėte pasaulio dėmesį į mažą katalikišką tautą prie gintarinės Baltijos, kuri jau virš 40 metų veda gyvybinę kovą už Dievą žmonių širdyse, Bažnyčios ir Tautos egzistenciją. Ši moralinė parama mums yra neįkainojamai svarbi ir būtina.

Mūsų tauta, jau keturi dešimtmečiai niokiojama, sutelkė visas savo dvasines jėgas ir su viltimi, ypač per paskutinį dešimtmetį, eina į atgimimą su šūkiu: „Visa atnaujinti Kristuje!"

Lietuvos katalikai nuolat meldžiasi už Jūsų Šventenybę, prašydami Aukščiausiąjį apsaugoti Jūsų gyvybę nuo samdomų žudikų, išlaikyti ilgus metus Dievo garbei ir Bažnyčios gerovei. Brandinkime mintį, kad 1987 metais, švenčiant Krikščionybės įvedimo Lietuvoje 600 metų garbingą sukaktį, galėsime deramai sutikti Jūsų Šventenybę prie Aušros Vartų Dievo Motinos, kuriai, užimdami šv. Petro Sostą, padovanojote kardinolišką pijusę.

Mes, Lietuvos kunigai ir tikintieji, minėdami „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronikos" dešimtmečio sukaktį, suklaupę prie Jūsų Šventenybės kojų, prašome: „Šventasis Tėve, palaiminkite mūsų Bažnyčios ir Tėvynės keturių dešimtmečių kovą, kančias, didžiules aukas, mūsų visus kalinius su mokytoju Petru Paulaičiu priešakyje (jis šiemet spalio 30 d. baigs 35 metų bausmę), vyskupus, ypatingai tremtinius, — Julijoną Steponavičių ir Vincentą Sladkevičių, — praleidusius virš 20 metų tremtyje, kunigus (trečdalis jų ėjo Gulago kančios keliais), vienuolius, tikinčiuosius ir mūsų brolius išeivijoje".

Lietuvos kunigai ir tikintieji

Jo Ekscelencijai Arkivyskupui Pauliui Marcinkui

Vatikanas

Nuoširdžiai sveikiname, Jūsų Ekscelencija, užėmus svarbų ir atsakingą postą Vatikane ir meldžiame Dievą geros sveikatos ir visokeriopos palaimos. Nuo 1940 metų esame atskirti nuo Vakarų, o Rytai baigiasi Sibiru, todėl tik malda galime laiku pasiekti Jus pasveikinti.

Jau seniai Jūsų Ekscelenciją pažįstame iš Vatikano radijo. Džiaugiamės, kad lietuvis išgelbėjo popiežiaus Pauliaus VI gyvybę nuo žudiko rankos, didžiuojamės, kad jau antrą popiežių lydite apaštališkose kelionėse po įvairius žemynus.

Pernai labai nudžiugome sužinoję, kad Jūs ruošiatės aplankyti savo nematytą, bet mylimą Tėvynę. Deja, sovietinė valdžia pabūgo šio vizito ir to tautiečių entuziazmo, kurį būtų sukėlęs Jūsų apsilankymas tėvų žemėje. Neprarandame vilties, kad Jūsų sena svajonė „pabučiuoti brangią Lietuvos žemę" išsipildys dviejų didelių Jubiliejų proga — 1984 ar 1987 metais.

Mes dėkingi Vakarų spaudai, kad ji, minėdama Jūsų vardą, greta mini ir mūsų tremtinį vyskupą Julijoną Steponavičių. Spaudos pranašystės išsipildymas — būtų gražiausias mūsų Tautos aukų ir kančių užtvirtinimas.

Jūsų Ekscelencijos pamokslas, pasakytas per Vatikano radiją 1981 metų liepos 5 d., sulaukė gilaus atgarsio kiekvieno tauraus lietuvio širdyje. Kaip būtų gera, kad visi mūsų Tautos sūnūs ir dukros, kur jie begyventų, galėtų atkartoti Jūsų žodžius:

— Visa širdimi suaugau su Lietuvos istorija, nes tai mano tėvų ir protėvių istorija. Savo širdimi suaugau su lietuviška kultūra, nes tai lietuvių tautos, mano tėvų ir protėvių kultūra . . . Ačiū už gražų Tėvynės meilės pavyzdį ir gyvenantiems Lietuvoje.

Ekscelencija, laiminkite mūsų Bažnyčios laisvą balsą — „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kroniką", minintčią savo gyvenimo pirmąjį dešimtmetį. Perduokite mūsų širdingiausią padėką visiems, kurie padėjo jai nugalėti keletos kalbų barjerus ir prabilti pasauliui apie Lietuvos Katalikų

vargus. Šią sunkią valandą mums labai reikia pasaulio viešosios opinijos pagalbos.

Ekscelencija, gyvuokite ilgiausius metus!

Lietuvos kunigai ir tikintieji

* * *

Jo Ekscelencijai Arkivyskupui Jonui-Vytautui Bulaičiui

Centrinė Afrika

Nuoširdžiausiai sveikiname Jus kunigystės pilnatvės — vyskupo šventimų ir paskyrimo į aukštas bažnytines pareigas proga. Visokeriopos Dievo palaimos ir ilgiausių metų Dievo ir Bažnyčios tarnyboje!

Trijų Karalių šventėje mes savo dvasia buvome Romoje drauge su Jumis ir visais lietuviais, atvykusiais į Jūsų iškilmę. Jums, Ekscelencija, visos kovojančios Tautos pagarba ir meilė! Visiems mums buvo labai malonu radijo bangomis girdėti Jūsų žodžius, liudijančius nusistatymą visur, kur bebūsite, remti savo tautiečių katalikų reikalus. Labai norėtųsi Jūsų žodį girdėti kiekviena galima proga.

Tėvynė ir gimtoji Jūsų Tėvelių parapija — Kučiūnai kviečia Jus, Ekscelencija, į svečius. Jūsų apsilankymas mums suteiktų labai daug džiaugsmo, o Jūs turėtumėte progos patirti ne tik tėvynainių meilę, bet ir sunkias sąlygas, kuriose jie turi praktikuoti tikėjimą.

Dėkojame Jūsų Mamytei — lietuvei Motinai, išauginusiai didelę, lietuvišką ir krikščionišką šeimą. Tai puikus pavyzdys ir mums, gyvenantiems Tėvynėje.

Sveikiname Jūsų brolius ir sesutes! Sveikatos ir graižausių metų!

Ekscelencija, nors Jūs tiesiogiai turėsite rūpintis Afrikos krikščionimis, bet visais galimais būdais padėkite ir mums Tėvynėje. Kelkite į viešumą mūsų Tautos ir Bažnyčios skriaudas, padėkite Apaštalų Sostui susiorientuoti ateinančioje iš Tėvynės informacijoje.

Laiminkite mūsų kančias, kovą ir ryžtą sukurti šviesesnę Tėvynės ir Bažnyčios ateitį.

Lietuvos kunigai ir tikintieji

LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS DVASINIS ATGIMIMAS

Įžanga

(Lietuvos katalikų Bažnyčios Golgotos kelio aršiausios priespaudos metai):

Pasibaigus II Pasauliniam karui, Lietuvoje prie valdžios vairo atsistojo kovingi bedieviai, pasiryžę visiškai sunaikinti Katalikų Bažnyčią. Dievą ir Tėvynę mylintiems lietuviams iškilo klausimas: kas bus toliau? Vilkaviškio kunigai kreipėsi į seną ir išmintingą savo ganytoją vysk. Karosą, prašydami patarimo naujoje situacijoje.

— Ką valdžia sakys, viską darykite priešingai ir bus gerai, — atsakė ganytojas. Beliko šį patarimą įgyvendinti. O įvykiai toliau klostėsi šitaip:

1946 m. buvo uždarytos Kunigų seminarijos Vilniuje, Telšiuose ir Vilkaviškyje. Vyskupai — Teofilius Matulionis ir Vincentas Borisevičius — suimti.

1947 m. areštuotas Vilniaus arkivyskupijos arkivysk. Mečislovas Reinys (miręs Vladimiro kalėjime) ir Telšių vyskupas pagalbininkas Pranciškus Ramanauskas.

Trečdalis Lietuvos kunigų turėjo pereiti Gulagą. Vysk. Vincentas Borisevičius 1947 m. sušaudytas.

1948-49 m. uždarinėjami vienuolynai, daugelis bažnyčių paverčiamos sandėliais ar panaudojamos profaniniams tikslams. Lietuviai masiškai deportuojami į Sibirą.

Valdžios iniciatyva steigiami dvidešimtukai, kurie turi atstoti bažnytinių parapijų komitetus. Dvidešimtukams primetamos vienašališkos, tikinčiuosius diskriminuojančios sutartys.

Bažnytinė vyriausybė buvo prievartaujama leisti nebažnytines instrukcijas ir remti melagingą sovietinės valdžios „kovą už taiką".

Tokiu būdu Kauno Arkivyskupijos ir Vilkaviškio bei Kaišiadorių vyskupijų valdytojas kan. Juozapas Stankevičius praneša kunigams, jog negalima katekizuoti vaikų, lankyti tikinčiųjų, negalima vaikams patarnauti prie

altoriaus. Pragaištingą nuolaidžiavimą sovietinei valdžiai pradėta vadinti „diplomatija". Kai kunigas Kurijoje pasiskųsdavo, jog yra puolamas valdžios, jam atsakydavo: „Kvailas buvai ir nemokėjai gyventi!" Nemažai kunigų užmiršo vysk. Karoso protingą patarimą ir pradėjo savintis naują Kurijos stilių.

Šiame periode buvo sulaužytas tautinis ir bažnytinis pasipriešinimas, o nusilenkusieji prievartai sugalvojo lozungą: „Kakta sienos nepramuši".

Teroras tęsėsi ir Nikitos Chruščiovo valdymo laikais. Vienuolika kunigų vėl iškeliavo į Gulagą. Ištremiami vyskupai — Vincentas Sladkevičius (1959 m.) ir Julijonas Steponavičius (1961 m.). 1961 m. uždaroma tik ką pastatyta Klaipėdos bažnyčia, o jos statytojai — nuteisiami.

Septintame dešimtmetyje kunigams už menkus nukrypimus nuo slaptų sovietinių instrukcijų būdavo uždraudžiama eiti kunigo pareigas. KGB vykdė slaptą kovą prieš Kauno Kunigų seminariją, siekdama kuo daugiau seminaristų įtraukti į savo voratinklį.

Atgimimo pradžia

(Priespaudos kančiose pabunda tautos heroika):

1964-65 m. reikia laikyti Lietuvos Katalikų Bažnyčios atgimimo pradžia. Kunigai pamažu įsidrąsino ir pradėjo tai vienur, tai kitur grupėmis katekizuoti vaikus. Pamoksluose vis dažniau suskambėdavo drąsus žodis, raginantis pabusti iš miego, baimės ir sustingimo. Religijų reikalų tarybos įgaliotinio Rugienio pastangos terorizuoti kunigus vis mažiau pasisekdavo.

1968 m. Lietuvos Katalikų Bažnyčiai yra labai reikšmingi. Šiais metais aktyvūs kunigai gyvai diskutavo, kokiu būdu reikia kovoti prieš valdiškų bedievių savivalę. Šių diskusijų išvada — nutarimas pavieniui ir kolektyviai pradėti reikalauti religinės laisvės minimumo.

1968 m. rugpiūčio mėn. Telšių vyskupijos kunigai —

Vladas Šlevas ir Alfonsas Pridotkas pasiuntė TSRS Ministrų Tarybai po pareiškimą, kuriuose iškėlė kai kuriuos Bažnyčios diskriminacijos atvejus: maldaknygių trūkumą, Kunigų seminarijos varžymą ir kt. Abu kunigai buvo valdžios pareigūnų išbarti ir perkelti į kitas parapijas.

Tuo pačiu metu Vilkaviškio vyskupijoje buvo ruošiamas kolektyvinis kreipimasis dėl tragiškos Kauno seminarijos būklės, kuriame tarp kita ko rašoma:

„Kasmet Lietuvoje miršta apie 30 kunigų, o Kauno Kunigų seminarija dėl valdžios nustatyto mažo limito gali išleisti vos 5-6 naujus kunigus (. . .) Priimant kandidatus, lemiamas balsas priklauso ne Seminarijos Vadovybei, bet valdžios pareigūnams. (. . .) Atėjo laikas reikalauti, kad būtų panaikintas Seminarijai limitas ir kad tarybinės valdžios organai nekliudytų jaunuoliams stoti į Seminariją".

Po šiuo pareiškimu (1968.XII.31) pasirašė 63 Vilkaviškio vyskupijos kunigai.

1969 m. sausio 8 d. du Vilkaviškio kunigai — Juozas Zdebskis ir Petras Dumbliauskas pasiuntė bendrą raštą TSRS Ministrų Tarybai dėl Kauno Kunigų seminarijos suvaržymų. Partija ir vyriausybė, seniai neregėjusi tokio kunigų „įžūlumo", pasiuntė čekistus išaiškinti „nusikaltėlių". Po tardymų ir gąsdinimų kunigams — Juozui Zdebskiui ir Sigitui Tamkevičiui neribotam laikui buvo uždrausta eiti kunigo pareigas ir įsakyta įsidarbinti. Abu kunigai metus laiko dirbo melioracijoje. Kun. Lionginas Kunevičius, pabandęs užstoti nubaustuosius kunigus, buvo taip pat verčiamas atiduoti registracijos pažymėjimą, o kai jis nepakluso, buvo paimtas keliems mėnesiams į kariuomenę.

Valdžios represijos prieš kunigus ne tik kad nesulaikė religinio sąjūdžio, bet net padėjo jam augti.

1969 m. Telšių, Vilniaus ir Panevėžio vyskupijų kunigai toliau atakavo sovietines įstaigas, reikalaudami Bažnyčiai laisvės.

Tuo pačiu metu jaunimas slapta organizavosi, atlikda-

vo uždaras rekolekcijas, gilino religinę pasaulėžiūrą. Pamažu atsigavo ir aktyviau pradėjo veikti į pogrindį suvaryti moterų vienuolynai. 1969 m. iškilo „Eucharistijos bičiulių" sąjūdis, užėmęs dvasiniame Lietuvos K. Bažnyčios atgimime labai svarbią vietą.

1970 m. viena po kitos buvo sudegintos trys bažnyčios — Sangrūdoje, Gaurėje ir Batakiuose. Niekas neabejojo, kad tai buvo valdiškų bedievių šantažas, siekiantis įtikinti, kad kova už Bažnyčios teises esanti beprasmiška.

1970 m. rugsėjo 9 d. už vaikų katekizaciją nuteisiamas kun. Antanas Šeškevičius. 1971 m. po kratos suimamas kun. Juozas Zdebskis, o lapkričio 12 d. nuteisiamas už vaikų katekizaciją. Tą pačią dieną ir už tą patį „nusikaltimą" teisiamas kun. Prosperas Bubnys. Trys kunigai lageryje turėjo įtikinti 800 esančius laisvėje, kad sovietinės valdžios reikia klausyti labiau negu Dievo, tačiau gavosi atvirkščiai — daugelis kunigų, pritardami kun. Antano Šeškevičiaus žodžiams, pasakytiems Molėtų teisme, kad „Dievo reikia labiau klausyti negu žmonių" (Apd. 5,29), dar uoliau vykdė vaikų katekizaciją. O tikintieji po visą Lietuvą pradėjo rinkti parašus po memorandumu, kurį vėliau pasaulis pavadins „17000 tikinčiųjų memorandumu".

Kovos už K. Bažnyčios laisvę Lietuvoje dešimtmetis

(Kovos dėl religijos ir tautos laisvės ryškiausios proveržos 1972-1982 m. dešimtmety):

Šiemet sukanka dešimtis metų nuo to momento, kai vyksta atkakli kova tarp beteisių Lietuvos kunigų bei tikinčiųjų ir valdiškų bedievių, remiamų KGB, administracinio valdžios aparato ir masinės komunikacijos priemonių. Štai tos kovos charakteringesni momentai:

1972 m. vasario 7 d. Lietuvos kunigai ir tikintieji per SNO pasiunčia sovietinei vyriausybei 17000 parašų patvirtintą Memorandumą, nušviečiantį vergišką Lietuvos K. Bažnyčios padėtį ir reikalaujantį grąžinti laisvę.

Sovietinė valdžia išprievartavo Lietuvos Ordinarus,

kad pasmerktų šį Memorandumą, tačiau judėjimo už Bažnyčios laisvę nesustabdė.

1972 m. kovo 19 d. pasirodė pirmasis „LKB Kronikos" numeris, atsistojęs tarsi Dovydas prieš Galijotą Galybių Viešpaties vardu. Ji Lietuvos K. Bažnyčios atgimime užėmė vieną iš reikšmingiausių vietų.

Romo Kalantos susideginimas 1972 m. gegužės 14 d. ir po to kelias dienas vykusios jaunimo demonstracijos neturėjo ryšio su religinio atgimimo sąjūdžiu, tačiau religiniam atgimimui, neabejotinai, pasitarnavo.

Sovietinė valdžia, bandydama nuraminti kunigus, pakeitė Religijų reikalų tarybos įgaliotinį čekistą Rugienį lankstesniu partiniu darbuotoju Kazimieru Tumėnu, tačiau jo misija nepavyko.

1972 m. Lietuvoje pradeda organizuotis neakivaizdinė Kunigų seminarija. Tai buvo reakcija prieš KGB veiklą Tarpdiecezinėje Kauno Kunigų seminarijoje. Dvasiškijos tarpe subrendo mintis, kad negalima toleruoti tokios padėties, jog KGB atmesti jaunuoliai negalėtų tęsti studijų ir gauti šventimus. Šiandien neakivaizdinė Kunigų seminarija dar labiau prisitaikė prie persekiojimo sąlygų ir sovietinei valdžiai kelia labai rimtą nerimą. Šios seminarijos įsikūrimas buvo vienas iš pozityviausių žingsnių pokario Lietuvos K. Bažnyčios gyvenime. Jos įkūrimo iniciatoriais buvo KGB į Seminariją neprileisti jaunuoliai.

1973 m. lapkričio 19-20 dienomis KGB smogė stiprų smūgį Lietuvos K. Bažnyčios pogrindžiui. Daugybė sėkmingų kratų, keli areštai valdiškiems bedieviams leido triumfuoti: nebus maldaknygių, „LKB Kronika" sunaikinta ir vėl Lietuvos tikinčiuosius gaubs kapų tyla. Laimė, kad taip neįvyko.

Lietuvos religiniam ir tautiniam atgimimui labai daug pasitarnavo ne tik „LKB Kronika", bet ir visa laisvoji spauda. Vienas po kito pasirodė nauji leidiniai: „Aušra", „Dievas ir Tėvynė", „Tiesos kelias", „Rūpintojėlis", „Perspektyvos", „Alma Mater", „Laisvės Šauklys", „Vytis", „Ateitis" ir kt. Visi leidiniai, nors ir ne visai tobuli ir sunkiai pasiekiantys skaitytoją, organizavo idealistus,

žadino laisvės perspektyvas, kėlė tautiečių sąmoningumą ir drąsą.

Labai gražiai per paskutinį dešimtmetį pasidarbavo seserys vienuolės. Vienos iš jų aktyviai prisidėjo prie kovos už K. Bažnyčios laisvę Lietuvoje, kitos tyliai katekizavo vaikus, būrė jaunimą, trečios aktyviuosius rėmė savo malda ir auka. Sunku žodžiais išreikšti padėką toms, kurios ištvermingai ir pasiaukojančiai dirbo ir tebedirba Viešpaties darbą. Nebe reikalo KGB taip sukruto persekioti moterų vienuolynus, šnipinėti juose, bandyti susimedžioti vienuolynuose savo agentų ir t.t.

1970-75 m. sovietinė valdžia prievartavo, kad visos Lietuvos parapijos atnaujintų 1948 m. taip pat prievarta primestas vienašališkas „sutartis", kurios tikintiesiems nieko neduoda, o tik įpareigoja. Labai gaila, kad daugeliui dvasiškių pritrūko sąmoningumo ir ryžto — ši valdžios akcija beveik pilnai buvo realizuota, nors šiuo metu Lietuvoje yra keliasdešimt parapijų, kurios minėtų „sutarčių" neatnaujino. Kaip taisyklė, visus klaidingus žingsnius, visas nuolaidas pirmieji padarydavo kunigai karjeristai. Tokiu būdu būdavo laužomas pasipriešinimas, o vėliau jau lengviau būdavo sovietinei valdžiai prievartauti ir kitus kunigus.

1975 m. rugpiūčio 1. d. Helsinkio Baigiamasis Aktas kovojančiai Lietuvos K. Bažnyčiai pasitarnavo tvirtu pagrindu, į kurį atsirėmus, buvo galima reikalauti elementarių teisių ir žmoniškumo — duokite mums tai, ką prieš visą pasaulį viešai pažadėjote!

1975 m. rugpiūčio mėn. Lietuvos jaunimas, daugiausia Euchairstijos bičiuliai, organizuotai nuvyko į Šiluvą permaldauti Dievo Motiną už Tautos nuodėmes ir paprašyti jai atgimimo malonės. Per penkerius metus šis jaunimo žygis sovietinei vyriausybei įvarė tiek baimės, kad jam sutrukdyti panaudojo kariuomenę, KGB, miliciją ir teismus.

1976 m. liepos 28 d. LTSR ATP priėmė įsaką, patvirtinantį „Religinių susivienijimų nuostatus". Keletą metų valdžios pareigūnai, kad nesukeltų kunigų ir

tikinčiųjų protestų, apie šiuos nuostatus visiškai tylėjo. Nuostatų priėmimas liudijo, kad sovietinė valdžia ne tik neatsisakė kovos prieš tikinčiuosius, bet daugelį metų vykdomą diskriminaciją įteisino juridiškai.

1977 m. vasarą, ruošiant naują LTSR Konstituciją, Lietuvos tikintieji, kunigai ir net Ordinarai rašė savo pasiūlymus, bet Partija į juos visiškai nereagavo ir Konstitucijoje buvo paliktas tikinčiuosius diskriminuojantis 50 straipsnis: jiems suteikta teisė „atlikti religinius kultus", o valdiškiems bedieviams — „vesti ateistinę propagandą".

1978 m. lapkričio 13 d. Lietuvoje įsikūrė Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komitetas. Kunigai ir tikintieji Komiteto įkūrimą sutiko su džiaugsmu, tačiau netrūko ir tokių, kurie laukė labai greito Komiteto narių arešto. Reikia padėkoti tautiečiams Lietuvoje ir Vakaruose, kad jie suprato ir įvertino Katalikų komiteto veiklą.

Lietuvos tikinčiųjų dvasiniam atgimimui labai padėjo naujasis popiežius Jonas-Paulius II, daug kartų parodęs Lietuvai išskirtinį dėmesį. Tiek šv. Tėvo pavyzdys, tiek jo padarąsinantys žodžiai įkvėpė ir įkvepia Lietuvos kunigus bei tikinčiuosius energingai ginti K. Bažnyčios teises ir likti ištikimais Kristui.

1979 m. 522 Lietuvos kunigai ir du tremtiniai vyskupai solidarizavosi su Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komiteto dokumentu Nr. 5 ir pasisakė prieš „Religinių susivienijimų nuostatus". Šis masinis Lietuvos kunigų protestas parodė, kad Lietuvos dvasiškija nėra sulaužyta ir pasimetusi, neskaitant mažos dalies KGB kolaborantų. Gal dėl to KGB dar intensyviau pradėjo verbuoti klierikus, tikėdamasi, kad ateityje Lietuvos kunigai bus suskaldyti ir sugniuždyti.

1980 m. Lietuvoje tikintieji ir kunigai pradėjo plačią akciją už Tautos blaivumą. Sovietinė valdžia ne tik neparodė palankumo šiai akcijai, bet jai trukdė. Nebuvo leista įkurti Blaivybės draugiją, o Lietuvos Ordinarai, pradžioje parodę gražią iniciatyvą, nebe sovietinės valdžios įsikišimo, nuo šios akcijos pasitraukė. (Nesupasa-

vo tik Telšių vyskupijos Valdytojas).

Labai reikšmingas Lietuvos K. Bažnyčios gyvenime įvykis — Kunigų tarybų susikūrimas. Sovietinė valdžia iš karto įžiūrėjo pavojų ir pradėjo netiesiogią kovą prieš Kunigų tarybas. Labai gaila, kad beveik visi pareigas einantieji Lietuvos Ordinarai, išskyrus Telšių Valdytoją (Tremtiniai vyskupai Kunigų taryboms pritarė ir jas laimino), KGB ir Religijų reikalų tarybos įgaliotinio spaudžiami, Kunigų tarybų nepalaikė, tačiau jos ir toliau tebeegzistuoja. Jeigu Kunigų tarybos net formaliai būtų panaikintos, tai vis tiek kiekvienoje vyskupijoje liktų kunigų branduoliai, kurie vyskupijų gyvenime ir kovoje už Bažnyčios teises vaidins labai svarbią rolę. Ryškiu pavyzdžiu galėtų būti visų vyskupijų Kunigų tarybų raštas (1981.V.3) prieš valdžios kišimąsi į parapijų valdymą ir parapijų komitetų kurstymą prieš kunigus.

Sovietinė valdžia, matydama vis labiau kylantį religinį atgimimą Lietuvoje, suintensyvino ne tik propagandinį darbą, bet ėmėsi tiesioginių prievartos akcijų. Paskutiniu metu visame pasaulyje liūdnai nuskambėjo KGB suorganizuotas „kiaulių maras" prieš Lietuvos tikintįjį jaunimą, siekiant sutrukdyti organizuotą religinę eiseną į Šiluvą. Šiai akcijai buvo panaudota KGB, milicija ir net kariuomenė.

KGB ypatingai bijo, kad tikėjimu domisi vis daugiau Lietuvos jaunimo ir kad šis jaunimas jau sugeba organizuotis.

Išvados

(Dešimtmečio kietos kovos laimėjimai, jos didieji talkininkai ir kenkėjai):

Praėjus kovos už Bažnyčios laisvę dešimtmečiui, jau galima padaryti kai kurias išvadas:

Atsižvelgiant į labai sunkias sąlygas, laimėta tikrai daug: sovietinė valdžia praplėtė Kunigų seminarijos limitą, kunigai viešai pradėjo katekizuoti vaikus, leisti juos prie altoriaus, bažnyčiose padaugėjo jaunimo, dauguma

kunigų nebepaiso diskriminacinių „Religinių susivienijimų nuostatų", nebebijo prarasti registracijos pažymėjimą ir t.t. Vietoje liūdnos perspektyvos, kad Lietuvos K. Bažnyčia bus suniveliuota iki Rusijos Pravoslavų Bažnyčios lygio, ji per dešimtį metų dvasiniai atsinaujino ir išaugo, ypač kokybiškai.

Visa, kas atsiekta, buvo laimėta ne „diplomatijos" ir ne „sėdėjimo po šluota" keliu, bet aktyvios kovos ir aukos kaina. Dievas laimino daugelio tautiečių pasišventimą ir auką. Viena aišku, kad tiems, kurie Lietuvoje save vadina „diplomatais", ką nors iš sovietinės valdžios „išsiderėti" pavyksta tik tada, kai ji atsiduria prieš masinį žmonių pasipriešinimą. Sėdėjimas, laukiant geresnių laikų ir bijant prasimušti galvą į sieną, visada buvo ir bus Bažnyčiai pražūtingas.

Kova už Bažnyčios laisvę būtų buvusi labai neefektyvi, jei mūsų broliai Vakaruose nebūtų jos parėmę masinės komunikacijos priemonėmis, organizuota malda ir kitomis formomis. Už šią pagalbą Lietuvos katalikai labai dėkingi visoms radijo stotims, laikraščių redakcijoms, informacijos tarnyboms ir visiems, kurie vienokiu ar kitokiu būdu garsino pasaulyje diskriminuojamų Lietuvos katalikų vargus arba meldėsi už Lietuvą.

Vienas iš pačių skaudžiausių faktų kovoje už Bažnyčios laisvę buvo kai kurių Lietuvos dvasiškių kolaboravimas su KGB, jų bailumas ir nekrikščioniško „protingumo" vardu daromi įvairūs kompromisai, prieinantys beveik iki išdavystės ribos. Šios rūšies dvasiškiai yra visiškai susikompromitavę tikinčiosios Lietuvos liaudies akyse.

Labai opi ateities problema — naujų vyskupų paskyrimas. KGB deda visas pastangas dezinformuoti Apaštalų Sostą. Reikia pripažinti, kad tai iš dalies pavyksta. Pavyzdžiui, vienas rimtas lietuvis kunigas į Lietuvą rašytame laiške po to, kai Popiežius sulaikė trijų naujų vyskupų konsekraciją, apgailestauja, kad hierarchijos reikalai susipainiojo dėl „žmonių asmeniškų užgaidų". Laiško autorius aktyviuosius Lietuvos kunigus vadina „griovikais", kurie neleido išspręsti vyskupų reikalą, tiems

„kas gali ir tik gero nori . . ." Laiško turinys leidžia spręsti, kad kažkas iš Lietuvos meistriškai sugeba dezinformuoti net Vakaruose gyvenantį Lietuvos išeivijos elitą.

Sėkmingai ateities kovai už Bažnyčios laisvę reikia, kad Lietuvos kunigai ir tikintieji nepasijustų esą „vienų vieni", bet kad būtų laisvojo pasaulio moraliai palaikomi. Ypatingai svarbi Apaštalų Sosto parama, sudaranti galimybę kovojantiems už Bažnyčios laisvę prisitaikyti prie pačių sudėtingiausių aplinkybių.

„LKB KRONIKAI" 10 METŲ!

Kodėl atsirado „LKB Kronika"?

(Kantrybės ribas peržengusi komunistinės valdžios prievarta iššaukė „LKB Kronikos" pasirodymą — tikslu išvilkti į šviesą jos nusikaltimus prieš Bažnyčią ir tikinčiuosius):

Lygiai prieš 10 metų, t.y. 1972 m. kovo 19 d. pasirodė pirmasis „LKB Kronikos" numeris. Tai buvo labai kuklus leidinėlis, nutaręs informuoti Tėvynę ir pasaulį apie Lietuvos tikinčiųjų diskriminaciją ir pastangas išsikovoti religinės laisvės minimumą. Kodėl ji pasirodė 1972 metais?

Stalino represijos prieš Katalikų Bažnyčią ilgam laikui sukūrė pasyvumo atmosferą kunigijos tarpe. Bažnytinė hierarchija buvo įsitikinusi, kad „prieš vėją nepapūsi", ir klusniai vykdė visus sovietinės valdžios reikalavimus, o partijos viršūnės planavo vis greitesnį Bažnyčios likvidavimą. Septintame dešimtmetyje už menkiausią „prasižengimą" prieš slaptas sovietinės valdžios instrukcijas kunigams būdavo uždraudžiama eiti pareigas; Kunigų seminarija buvo tiek suvaržyta, jog kasmet gailėdavo priimti vos 5 kandidatus. Religijų reikalų tarybos įgaliotinis jautėsi esąs „caras ir dievas", galįs terorizuoti kunigus ir ordinarus.

Tuo pačiu metu Lietuvos kunigų tarpe vis labiau

brendo mintis, jog negalima sėdėti, susidėjus rankas, nes sovietinė valdžia visus uždusins. Ką daryti? Atsakymą davė Maskvos disidentai, drąsiai išstodami su savo idėjomis, pareiškimais, knygomis ir leidiniais. Tai buvo pirmas prisikėlimo varpo dūžis, pažadinęs daugelį iš baimės letargo ir šaukiantis: gana tamsos ir miego! Reikia kovoti, reikia sovietinės valdžios nusikaltimus prieš Bažnyčią ir tikinčiuosius išvilkti į šviesą, — tegul visas pasaulis pamato tironiją, o gal šviesoje bus nepatogu daryti niekšybes. 1968 m. kunigai pradėjo protestuoti prieš Kauno Kunigų seminarijos suvaržymą. Sovietinė valdžia į kunigų pareiškimus reagavo tik represijomis: KGB tardymais, pašalinimais iš kunigiško darbo ir net teismais. Vienas po kito už kunigiškų pareigų atlikimą (vaikų katekizaciją) buvo nubausti kunigai — kun. Antanas Šeškevičius, kun. Juozas Zdebskis ir kun. Prosperas Bubnys. Šie teismai buvo paskutinis ir svarbiausias impulsas kuo greičiau pradėti leisti pogrindinį leidinį.

„LKB Kronikos" pradžia

(Leidino vardas ir pirmieji žingsniai):

1971 m. prasidėjo svarstymai, koks turėtų būti leidinys, kaip jį paruošti, kaip padauginti ir t.t. Pirmajame variante leidinys turėjo būti panašus į vėliau pasirodžiusį „Dievas ir Tėvynė". Net pavadinimą turėjo — „Vivos voco!" (Gyvuosius šaukiu). Jo tikslas turėjo būti — žadinti katalikų sąmoningumą, kelti iš susnūdimo, raginti kovoti už Dievo, Bažnyčios ir tikinčiųjų teises. Pagaliau apsistota prie minties, jog iškalbingiausia yra faktų kalba. Tai nulėmė ir pavadinimą — „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika".

Pirmajam numeriui medžiagos buvo. Iškilo klausimas, kaip toliau rinkti persekiojimo faktus, kad KGB leidinio nesunaikintų pačioje jo užuomazgoje. Pradžioje sunkenybių buvo daug, bet, kai „LKB Kronika" pradėjo plisti po

Lietuvą, tikintiesiems apie ją sužinojus per radiją, vis daugiau medžiagos pasiekdavo redakciją. „LKB Kronika" būdavo perrašinėjama rašomąja mašinėle, dauginama elektrografiniu būdu ir platinama per pačius patikimiausius asmenis, o iš jų į redakciją plaukė vis daugiau ir daugiau informacijos.

Byla „LKB Kronikai"

(„Kronikos" dauginimo ir platinimo aukos):

Kai tik „LKB Kronika" pradėjo plisti po Lietuvą, ji pateko ir į KGB rankas. 1972 m. liepos 5 d. jai buvo užvesta byla Nr. 345, kuri dar neužbaigta iki šiolei. Nuo bylos Nr. 345 buvo atskirta daug kitų bylų, kurios lietė „LKB Kronikos" dauginimą bei platinimą. Siekdama likviduoti „LKB Kroniką", KGB įvykdė daugybę kratų. Per 10 metų už „LKB Kronikos" dauginimą ir platinimą buvo nubausti šie asmenys:

1. Petras Plumpa-Pluiras — suimtas 1973 m. ir nuteistas 8 m. laisvės atėmimo (griežto režimo)
2. Juozas Gražys — suimtas 1974 m. ir nuteistas 3 m. bendro režimo
3. Virgilijus Jaugelis — suimtas 1974 m. ir nutesitas 2 m. bendro režimo
4. Jonas Stašaitis — suimtas 1973 m. ir nuteistas 1 m. bendro režimo
5. Povilas Petronis — suimtas 1973 m. ir nuteistas 4 m. (griežto režimo)
6. Nijolė Sadūnaitė — suimta 1974 m. ir nuteista 6 m. (3 m. griežto rež. ir 3 m. tremties)
7. Sergiejus Kovaliovas — suimtas 1974 m. ir nuteistas 10 m. (7 m. griežt. rež. ir 3 m. trem.)
8. Vladas Lapienis — suimtas 1976 m. ir nuteistas 5 m. (3 m. griež. rež. ir 2 m. tremties)
9. Jonas-Kastytis Matulionis — suimtas 1976 m. išbuvęs KGB izoliatoriuje 9 mėn. ir nuteistas 2 m. lygtinai
10. Ona Pranskūnaitė — suimta 1977 m. ir nuteista 2 m. (bendr. režimo)

11. Ona Vitkauskaitė — suimta 1980 m. ir nuteista 1,5 m. (bendr. rež.)
12. Genė Navickaitė — suimta 1980 m. ir nuteista 2 m. (bendr. rež.)
13. Povilas Buzas — suimtas 1980 m. ir nuteistas 1,5 m. (bendr. rež.)
14. Anastazas Janulis — nuteistas 1980 m. ir nuteistas 3 m. (griež. rež.)

Leidinio bendradarbiai

(Pavergtoje Tėvynėje ir laisvuose Vakaruose vieningas „Kronikos" paruošimo ir jos pasaulyje skleidimo darbas):

Jei prieš 10 metų „LKB Kronika" turėjo vos kelis bendradarbius, tai šiandien jų labai daug ir Tėvynėje, ir už jos ribų. Vieni iš jų renka faktus, rašo straipsnius, kiti juos žinomais keliais persiunčia Kronikos redakcijai. Paruoštas leidinys perrašinėjamas, dauginamas ir platinamas.

Labai daug šaunių bendradarbių „LKB Kronika" turi užsienyje. Vieni jų leidinį verčia į anglų, prancūzų, italų ir kt. kalbas; kiti — medžiagą perspausdina įvairiuose laikraščiuose ir žurnaluose, treti — siuntinėja įvairioms įstaigoms bei organizacijoms. Daugumos bendradarbių pavardžių „LKB Kronika" nežino, bet jaučia jų moralinį artumą. Jei ne šimtai idealistų Tėvynėje ir Vakaruose, „LKB Kronikos" arba nebūtų, arba ji būtų silpna ir neįtakinga. Todėl „LKB Kronikos" redakcija visų engiamų Lietuvos katalikų vardu visiems, visiems — čia ir ten — taria nuoširdų ačiū! Ačiū ir tiems, kurie Kroniką nuolat lydi savo malda!

Kas yra priešai?

(„Kronikos" priešai — okupantui parsidavėliai ir jų talkininkai):

Svarbiausias „LKB Kronikos" priešas — sistema, norinti pavergti net žmogaus dvasią. Šitos sistemos

viršūnės planuoja dvasinį tikinčiųjų genocidą, o pirmaeiliai jo vykdytojai — KGB darbuotojai. Žodis „Kronika" jų lūpose virtęs beveik keiksmažodžiu.

Tarp tolimesnių „LKB Kronikos" nedraugų rasime visus KGB užverbuotus kolaborantus, neišskiriant net kunigų, nes jiems anksčiau reikėjo bijoti tik KGB, o dabar dar ir viešo pasaulio teismo.

„LKB Kronikos" priešais tapo visi — mokytojai, pirmininkai ir pavaduotojai, — kurie už lešienės lėkštę pardavė savo pirmgimystę — Tėvynę, Bažnyčią ir savo sąžinę. Jie visi norėtų dirbtinos ramybės, — kad „LKB Kronika" nedrumstų jų sąžinių ir kad jų juodi darbai liktų istorijos tamsoje.

Tai, kas stebina

(Tiesa — nuostabus ginklas prieš melą ir prievartą):

„LKB Kronikos" gyvavimas per ištisą dešimtmetį sistemoje, kurioje pilna šnipų, ginkluotų geriausia sekimo technika, išdavikų ir pataikūnų — yra beveik stebuklas. Pradžioje, jei pasiseks, redakcija planavo geriausiu atveju išleisti kokį dešimtį numerių ir sėsti į kalėjimą. Kaip atsakymą čia norėtųsi pacituoti T. Karolio Garucko, S.J. žodžius, adresuotus labai sunkiu „LKB Kronikos" redakcijai momentu: „Dievas laimino pradžią, laimins ir pabaigą".

„LKB Kronika" stebina savo tikslumu. Per 10 metų ji surinko daugybę informacijos. Natūralu, jei į leidinį būtų įsibrovę nemaža klaidų, kurias redakcija visada buvo pasiruošusi atšaukti. Tikrai stebėtina, — net KGB, sugebanti viską iššniukštinėti, nesugebėjo faktais sukompromituoti leidinio, o teismuose turėdavo tenkintis falsifikacijomis ar demagogiškais tvirtinimais, jog „Kronika" skleidžianti „šmeižtus ir prasimanymus". „LKB Kronikos" tikslumas remiasi jos bendradarbių giliu tikėjimu, sąžiningumu ir supratimu, kad prieš melą ir tironiją galima kovoti tik tiesos ginklais.

Priekaištai

(Užverbuotų kolaborantų priekaištai „LKB Kronikai"):

„LKB Kronika" per 10 metų girdėjo nemaža priekaištų. Buvo žmonių, norėjusių panaudoti „LKB Kroniką" savo tikslams ir nukreipti ją nuo pagrindinio uždavinio — ginti Dievo garbę, Bažnyčios teises ir sąžinės laisvę. Buvo ir tokių, daugiausia iš kunigų tarpo, pageidavusių, kad „LKB Kronika" rašytų tik apie kovingų bedievių — mokytojų, partiečių ir panašių asmenų — fanatišką veiklą prieš tikinčiuosius, o nutylėtų tai, kad kai kurie dvasiškiai ne mažiau, o gal net daugiau savo kolaboravimu su KGB kenkia Bažnyčiai bei tikintiesiems. „LKB Kronika" savo puslapiuose paliesdavo tik tuos kunigus-kolaborantus, kurių piktinantis elgesys seniai jau būdavo žinomas plačioms tikinčiųjų masėms, kurie terorizavo jaunimą bei tikinčiuosius arba kurie bandydavo tokia kaina kopti į bažnytinės hierarchijos viršūnes.

Ar galėjo „LKB Kronika" vienoje akyje matyti krislą, o kitoje — nematyti rąsto?

„LKB Kronikai" trūksta meilės!", „Kronika" ardo kunigų vienybę!" — taip rėkė ir teberėkia KGB užverbuoti kolaborantai. Ar gali „LKB Kronika" vardan netikros meilės vienam ar kitam KGB kolaborantui, atsisakyti meilės Bažnyčiai ir milijonams tikinčiųjų, kurie buvo ir tebėra skriaudžiami bei persekiojami?

Leidinio sunkenybės

(Daugelio tikinčiųjų baimė nuslepia brutalius persekiojimus):

Šito netrūksta. Daugelis net gerų tikinčiųjų bijo pateikti žinias apie savo persekiojimus, nes KGB kiekvieną, apie kurį rašo „Kronika", apkaltina kaip jos bendradarbį. Nesąmoningi tikintieji geriau linkę tylėti, užmiršdami, jog tylėjimas — netiesioginis bendradarbiavimas su KGB, padedantis keroti niekšybėms. Jei ne ši tikinčiųjų

baimė, tai „LKB Kronika" kur kas išsamiau nušviestų dabartinę Lietuvos tikinčiųjų padėtį. Džiugu, kad per 10 metų ši baimė pas daugelį išnyko.

„LKB Kronikos" nauda

(Dešimtmečio darbo pastebimi vaisiai ir gairės ateičiai):

Jeigu tikintieji nebūtų jutę „LKB Kronikos" pozityvios įtakos dabartiniame Lietuvos tikinčiųjų gyvenime, tai ji nebūtų tapusi tokia populiari ir įtakinga. Tiesa, ji nepadarė stebuklo, bet daug kur prievarta tapo atsargesnė ir žengė žingsnį atgal. Todėl neperdėtai galima teigti, kad „LKB Kronika" drauge su kitais veiksniais prisidėjo, kad šiuo metu Lietuvos tikintieji yra sąmoningesni, gerieji kunigai vieningesni, o kolaborantai — nevaikšto iškėlę galvas, kaip tai buvo per kelis pirmuosius pokário dešimtmečius.

Kokie planai ateičiai?

Dievui laiminant ir sąmoningiems katalikams bei kunigams remiant, „LKB Kronika" eis ir toliau, išlikdama savo esme tokia, kokia ji buvo per pirmąjį dešimtmetį.

Visiems dėkodama, „LKB Kronika" pirmoje eilėje prašo maldos, drąsos ir krikščioniško sąmoningumo.

LAIŠKAS „LKB KRONIKOS" REDAKCIJAI IR JOS BENDRADARBIAMS

(Taip „Kronikos" reikšmę įvertina jos skaitytojai):

Štai jau dešimt metų, kai Jūs dirbate darbą, kurį šiandien dar sunku pakankamai įvertinti.

Tuo metu, kai visiems užčiauptos lūpos, kaip trypiamos žmogaus teisės, laužomos konstitucijose bei tarptautiniuose dokumentuose deklaruotos laisvės ir dar ciniškai tyčiojamasi iš aukų, tuo visišku spaudos ir laisvo žodžio draudimo metu, Jūs išdrįsote perplėšti tą gūdžią kapų tylą. Išdrįsote pakelti melagingos propagandos uždangą ir

konkrečiais, nepaneigiamais faktais parodyti, kas iš tiesų vyksta mūsų nelaimingoje Lietuvoje. Šis, iš pradžių atrodęs toks vienišas, lyg ir nedrąsus balsas kai kam pasirodė tiesiog beviltišku pagalbos šauksmu. Apie jį tuo metu gal kai kas pagalvojo kadaise daktarui Vincui Kudirkai pasakytais žodžiais: „Ką tu gali prieš tokią galybę, vabalėli žemės. Šitokie karaliai, šitokie ginklai, jėga, — kaip musę tave sutrins". Tačiau šis vienišas balsas nenutilo. Priešingai, jį greit išgirdo visi. Išgirdo ir tie, kurie norėjo jį, kaip anų laikų žandarai, „kaip musę sutrinti"; išgirdo tie, apie kurių skriaudas jis prabilo, išgirdo mūsų broliai užsienyje, o per juos ir visas pasaulis. Išgirdo todėl, kad šis žodis, šie kuklūs lapeliai, lyg baisų užtaisą, nešė galingą jėgą — TIESĄ!

Autentiški dokumentai, aiškūs, tikslūs įvykių aprašymai, trumpos, sausos žinutės — visa tai yra neišgalvoti, tikri, konkretūs faktai. Tiksliau sakant, dalis faktų, nes ne visi jie žinomi, ne visi pasiekia redakciją, pagaliau, ir neįmanoma suregistruoti viso to, kas šiandien vyksta kiekvienoje parapijoje, kiekvienoje mokykloje, kiekviename Lietuvos mieste ir kaime, nekalbant jau apie saugumo kabinetus ir požemius. Kiekvieną dieną, kiekvieną valandą pas mus kas nors nuskriaudžiamas, neteisingai apkaltinamas, kam nors neleidžiama pasinaudoti elementariausiomis, net įstatymu garantuotomis, teisėmis, iš ko nors tyčiojamasi, kas nors persekiojamas ar bauginamas . . . Savavališkai braunamasi į intymiausius žmogaus širdies ir sąžinės kampelius. Prigimtų žmogaus teisių, tarptautinių susitarimų ir net savų įstatymų laužytojai dirba juodą darbą, norėdami, iš vienos pusės, likti nepastebėtais, iš kitos — palaikyti savo jėgos, savo galios ir visažinojimo mitą. Jie nori visus išlaikyti vergiškame paklusnume ir baimėje. Nori, kad jų „visagalybės" akivaizdoje net ir didžiausios aukos būtų nuolankios ir tylios. Tačiau iš tikrųjų jie nėra nei tokie visažiną, nei tokie visagaliai, kaip norėtų atrodyti. Ir jie kai ko bijo ir privengia. Jie bijo viešumos, dienos šviesos, bijo tiesos. Jei slaptumas, neaiškumas, tamsa yra jų sąjungininkai, tai

viešuma, aiškumas, atvira tiesa yra jų aukų jėga. Teisės ir teisėtumo pažeidimų, žmogaus, tautos ir Bažnyčios teisių laužymo faktų kėlimas į dienos šviesą, tikrųjų priežasčių atskleidimas, teisingas įvairių įvykių nušvietimas yra galingas ginklas, kurį gali ir turi panaudoti persekiojamieji, smurto ir savivalės aukos. Vergiškai paklusti ir tylėti negalima. Bailus nuolankumas ir tyla — tai parama įstatymo ir teisės laužytojams, tai duobės kasimas patiems sau.

Jau dešimt metų „LKB Kronika" į dienos šviesą kelia Bažnyčios persekiojimo, tikinčiųjų diskriminavimo, tautos kultūros slopinimo, žmogaus teisių pažeidimo, sąžinės laisvės varžymo ir kitus panašius faktus. Per šį dešimtmetį „Kronikos" puslapiuose susikaupė daug nepaneigiamos kaltinamosios medžiagos prieš tuos, kurie dedasi įstatymų saugotojais. Tai ištisas kaltinamasis aktas tiesos ir žmoniškumo byloje prieš savivalę ir tironiją. Bet kadangi šiandien, poeto žodžiais tariant „tribunoluos išdidžiai teisiuosius smerkia žmogžudžiai", tai ne nusikaltėliai baudžiami ar savivaliautojai tramdomi, bet baisi persekiojimų audra užgriuvo „Kroniką". Dešimt metų sukanka ne tik „Kronikai", bet ir jos persekiojimui. Kiek sekimo, kratų, tardymų, suėmimų, teisminio susidorojimo ir kitokio persekiojimo patyrė jos skaitytojai ir platintojai. Su pagarba ir meile yra tariami vardai tų knygnešių, kurie šiandien vargsta Tarybų Sąjungos vergų stovyklose ir kalėjimuose. Kova už laisvą lietuvišką žodį turi senas tradicijas. Senas tradicijas turi ir lietuviškojo žodžio bei kultūros persekiotojai. Carų laikais pramintais keliais į Lietuvą ateina nauji muravjovai korikai; seniai pramintais takais į rytus varomi mūsų dienų kovotojai ir knygnešiai. Tačiau Tauta visuomet turėjo idealistų, — jų yra ir šiandien. „LKB Kronika" yra reikalinga, svarbi ir visų teigiamai įvertinta, todėl jos rėmėjų buvo ir bus! Ji yra visos Lietuvos, Bažnyčios, tikinčiųjų ir visų persekiojamųjų balsas. Jį nutildyti nepavyks! Galima prislopinti, galima jam pakenkti, gal net laikinai užgniaužti, bet visiškai nutildyti — neįmanoma. Jis vis tiek vienokiu ar kitokiu

būdu prasiverš:

„Nebeužtvenksi upės bėgimo,
Norint sau eitų ji pamažu.
Nesulaikysi naujo kilimo,
Nors jį pasveikint tau ir baisu".

Yra tik vienas būdas sustabdyti „Kronikos" leidimą, — tai panaikinti tuos faktus, tuos nusikaltimus prieš tiesą ir teisę, kuriuos ji registruoja, ir „Kronika" nustos ėjusi. Kito būdo nėra . . .

Šiandien iš tikrųjų dar sunku pakankamai įvertinti tai, ką atlieka „LKB Kronika" ar kita pogrindinė spauda. Dar stovime per arti tų įvykių, dar patys esame blaškomi jų sraute, bet drąsiai galime teigti, kad jos vaidmuo didelis ir svarbus. Pirmiausia jau pats faktas, kad žmogui padaryta skriauda yra pastebėta, kad apie jį kažkas kalba, jį užtaria, padrąsina, paskatina gintis ir ieškoti teisybės. Antra — tai sulaikomasis veiksnys, kuris atsiranda, norimus paslėpti faktus iškeliant į viešumą. Šis veiksnys tiesos ir teisės laužytojus varžo, riboja jų veiksmų poveikį ir rezultatus, ypač, kad šios žinios patenka į užsienį ir pasidaro žinomos plačiai visuomenei. Tai kartu ir teisingos informacijos žiupsnelis, pasiekiąs Vatikaną ir Vakarus. Ten mūsų tautiečiai taip pat rūpinasi Lietuvos ir jos Bažnyčios reikalais, ten taip pat dirbama ir kovojama. Bet kaip sunku jiems ten teisingai orientuotis, kas iš tikrųjų darosi mūsų Tėvynėje, ypač kai okupantas ir jo kolaborantai įvairiausiais būdais stengiasi dezinformuoti ir klaidinti. Autentiškų dokumentų, grynų ir patikimų faktų skelbimas padeda mūsų broliams geriau susigaudyti, kur tiesa, o kur apgaulė. Be to, „Kronika" verčiama į kitas kalbas, siuntinėjama įvairioms įstaigoms ir visuomenės veikėjams. Dėkui, labai dėkui tiems mūsų tautiečiams, kurie šį taip reikalingą darbą dirba. Turime būti dėkingi Vatikano ir kitoms radijo stotims, kurios iš Lietuvos gautą medžiagą grąžina eterio bangomis atgal. Tai nepaprastai didelė, tiesiog neįkainuojama parama pavergtos tautos kovoje už savo teises ir laisvę, ypač turint mintyje tas

sąlygas ir galimybes, kuriomis „Kronika" bei kita pogrindinė spauda gali plisti Lietuvoje. Radijo bangomis (užsienio radijo stočių žmonės klausosi labai noriai) pogrindžio žinios pasklinda plačiai po Lietuvą, pasiekdamos ir tuos, kuriems neprieinama pati spauda.

„LKB Kronika" šiandien jau ne vienišas balsas ir ne vienintelis laisvas pogrindinis leidinys. Bet jis buvo pirmasis. Jis pirmas praplėšė slogią ir niūrią tylą ir pralaužė ledus. Jis ir toliau lieka svarbia tribūna, iš kurios prabyla diskriminuojamas Lietuvos tikintysis.

„Kronikos" faktų kalba yra jos braižas, jos svoris ir jėga. Šiuo braižu per dešimtį metų ji prirašė ištisą Lietuvos istorijos puslapį, pilną sunkios priespaudos, heroiškos kovos ir krikščioniškos aukos faktų. Ir kol tęsis priespauda, kol nesibaigs skriaudos ir vyks kova — tol bus reikalinga „LKB Kronika"!

Gerai žinome, koks nepaprastai sunkus ir pavojingas jos leidėjų ir platintojų darbas. Tai išankstinės aukos žygis. Bet žinokite, kad tikrai su didele pagarba, dėkingumu ir meile prisimename Jus ir nuoširdžiai linkime Dievo palaimos Jūsų taip sunkiame, bet nepaprastai reikalingame ir svarbiame darbe!

„Kronikos" skaitytojas

Lietuva, 1982 m.

P.s. Tai ne mano vieno nuomonė. Tai daugelio Lietuvos žmonių mintys. Jei galite — priimkite šį laišką į „Kronikos" puslapius. Tebūnie jis kuklia padėka už Jūsų pasiaukojantį darbą!

TIKINČIŲJŲ PROTESTAS

Lietuvos TSR KP Pirmajam Sekretoriui P. Griškevičiui

Nuorašas: Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų komitetui

(Tikinčiojo Lietuvos jaunimo iš bedievių pareigūnų patirtos skriaudos):

Pareiškimas

Mes, Lietuvos jaunimas ir tikintieji, atkreipiame Partijos dėmesį į grubius, su jokia morale nesuderinamus tarybinių pareigūnų išpuolius prieš tikintį jaunimą. Tokie veiksmai pastaruoju metu ypatingai suaktyvėjo.

1981-sius metus grupė tikinčio jaunimo sutiko Rumšiškių buities muziejuje. Nežiūrint to, kad iš jaunimo lūpų skambėjo blaivi daina ir iš tyros širdies liejosi jaunatviškas džiaugsmas, ši šventė nepraėjo be pasėkmių. Saugumiečiai dirbtinai apkaltino jaunimą chuliganizmu ir pradėjo tardyti. Ypatingai buvo šantažuojama Marytė Vėlyvytė — jai grasino išmesią iš Kauno P. Mažylio med. mokyklos.

1981 m. rugpiūčio mėn. būrelis Vilniaus tikinčio jaunimo atostogavo prie Baltųjų Lokajų ežero. 20 d. vakare jaunimą užpuolė operatyvinė milicijos grupė. Girti milicininkai su dar nematytu ciniškumu ir sadizmu biauriai įžeidinėjo mergaites, spiaudė joms į veidą ir gąsdino išprievartavimu. Visą jaunimą žiauriai sumetė į mašinas ir nuvežė į Molėtų milicijos skyrių. Milicijos skyriuje juos išlaikė ištisą parą, laikas nuo laiko varginadami tardymais. Du studentai — Alfonsas Vinclovas ir Audronė Ginkutė buvo pašalinti iš Vilniaus valstybinio universiteto. Jaunimas šantažuojamas iki šiolei.

1981 m. rugpiūčio 18 d. grupė tikinčių moksleivių iš Kybartų vasarojo prie Šlavantų ežero, Lazdijų rajone. Rugpiučio 20 d., besiruošiant grįžti į namus, jie buvo milicijos pareigūnų sulaikyti, prievarta susodinti į autobusą ir nuvežti į milicijos skyrių rajone. Ten jaunimas buvo tardomas, o kelias suaugusias — Bernadetą Mališkaitę ir Onutę Šarakauskaitę išlaikė milicijos skyriuje tris paras, kaltindami vaikų religinio mokymo organizavimu, ir Lazdijų raj. vykdomojo komiteto administracinė komisija nubaudė jas po 50 rub., nors iš tikrųjų tai buvo tik eilinis turistinis žygis, neatsiklausus rajono komjaunimo ir partijos vadovų.

1981 m. spalio 25 d. iš Pagirių miestelio į Šiaulėnus per

Šiluvą (kadangi buvo planuota aplankyti ir Šiluvos kapai) išvažiavo Chščenavičius Albinas su šeima. Kartu su jais važiavo ir sūnaus draugas Rimantas Jasinskas. Kelyje Raseiniai — Šiluva juos sustabdė milicijos pareigūnai ir neleido toliau važuoti. Automobilyje važiavę asmenys išlipo ir ketino Šiluvą pasiekti pėsčiomis. Milicija pagriebė einančius vaikinus ir sugrūdo į mašiną. Tėvai, nesuprasdami, kas atsitiko, puolė prie mašinos. Milicijos mašina motiną parbloškė, o tėvui sužeidė ranką. Jaunuolius, o vėliau ir tėvus pristatė į milicijos skyrių. Rimantą Jasinską mušė ir spardė tol, kol už sienos buvusi Chščenavičienė išgirdo ir pradėjo šaukti: „Nemuškite!" Albinas Chščenavičius buvo nubaustas septynias paras arešto, o motinai uždėta bauda.

1981 m. spalio 25 d. Kęstutis Vareikonis pasiryžo, kaip atgailą už tautos nuodėmes, keliauti iš Raseinių į Šiluvą pėsčiomis. Jam beeinant septynioliktą kilometrą, nieko nepaklausę ir nepaaiškinę milicijos pareigūnai jį įgrūdo į mašiną ir nusivežė į milicijos skyrių. Tardymo metu buvo iš Kęstučio grubiai tyčiojamasi ir atimtas rožančius. Be to, jaunuolis buvo nubaustas 10 rub. bauda.

1981 m. lapkričio 14 d. Vilkaviškyje, Statybininkų 4-3, Kelmelių bute, jaunimas šventė gimtadienį. Šventinę nuotaiką sugadino į butą įsibrovę milicininkai ir saugumiečiai, neva nustatyti susirinkusiųjų asmenybes. Jaunimas buvo nugabentas į Vilkaviškio milicijos skyrių. Nors įsiborvėliai žadėjo sutrukdyti tik 15 min., bet asmenybes aiškino 4,5 val., ir neaišku, kada jaunimą būtų paleidę, jeigu nebūtų reikėję vienai iš merginų iškviesti greitąją med. pagalbą.

Kiek anksčiau trys studentės: Zita Vizbergaitė, Ramunė Butkevičiūtė ir Dalia Dambrauskaitė negavo diplomų vien dėl to, kad „neišlaikė" komunizmo egzamino, o iš tikrųjų, kad jos buvo giliai tikinčios, ir apie tai gerai žinojo institutų vadovybės.

Tai tik keletas atvejų, o kas gali išvardyti pavienių jaunuolių terorą.

Žvelgiant į tokią gyvenimo tikrovę, kyla klausimas:

kur mes gyvename? Mes įtikinėjami, kad esame pačios demokratiškiausios šalies piliečiai, bet demokratiją kol kas mes matome tik popieriuje.

Kodėl pareigūnams nepatinka blaivus jaunimas? Kodėl jiems užkliūva jaunimo tikėjimas? Kokiais įstatymais remiantis tikintis jaunimas neturi teisės ekskursuoti, linksmintis ar gilinti savo įsitikinimus?

Nejaugi tarybinės valdžios atstovai nemato moralinio skurdo tarpe netikinčio jaunimo, kuris užpildo kalėjimus, pataisos darbų kolonijas, venerinių ligų dispanserius, — kad reikia visas jėgas nukreipti į tikinčiojo jaunimo terorizavimą. Peršasi mintis, kad tai daroma sąmoningai, norint administracinėmis priemonėmis padėti nesėkmingam tautos bedievinimui.

Mes teisėtai reikalaujame, kad būtų užtikrintos elementariausios žmoniškumo teisės — gyventi pagal savo sąžinę ir įsitikinimus.
1982 m.

Po pareiškimu pasirašė tikintieji:

Anykščiuose — 58	Šėtoje — 71
Alytuje — 565	Šlavantuose — 83
Aluntoje — 200	Šilutėje — 300
Biržuose — 200	Ukmergėje — 150
Garliavoje — 1972	Užuguostyje — 100
Igliaukoje — 194	Valkininkuose — 170
Kaune — 3814	Veisiejuose — 218
Kėdainiuose — 683	Vilniuje — 185
Kapčiamiestyje — 94	Viduklėje — 588
Kučiūnuose — 131	Žilinuose — 107
Kretingoje — 99	Josvainiuose — 200
Karmėlavoje — 144	Kupiškyje apie 100
Leipalingyje — 35	Seredžiuje — 88
Molėtuose — 223	Raudondvaryje — 138
Pagiryje — 42	Tabariškėse — 30
Panevėžyje — 1925	Utenoje — 333
Papilyje — 42	Vištytyje — 130
Pandėlyje — 70	Vilkaviškyje — 200

Prienuose — 890	Gižuose — 83
Ramygaloje — 370	Kybartuose — 580
Rokiškyje apie 80	Griškabūdyje — 346
Skaudvilėje — 238	Sasnavoje — 40
Stirniuose — 75	Virbalyje — 245
Šiauliuose — 1239	Kapsuke — 234
Šeduvoje — 242	

Viso: 18.341

SUGRĮŽO

1982 m. vasario 16 d. iš kriminalinio lagerio Nižnij Tagile į laisvę po pusės bausmės buvo išleista Gema-Jadvyga Stanelytė.

Įdomu, ką reiškia šis naujas saugumo manevras? Gema-Jadvyga Stanelytė 1979 m. buvo nuteista už religinės eisenos organizavimą į Šiluvą.

BAŽNYČIA „ATSKIRTA" NUO VALSTYBĖS

(Religijų reikalų tarybos instrukcija apylinkių ir miestų komitetams parapijų religiniam gyvenimui šnipinėti):

Visos apylinkės ir miestų vykdomieji komitetai 1982 m. privalo toliau šnipinėti parapijų religinį gyvenimą ir teikti žinias Religijų reikalų tarybai pagal žemiau pateikiamą formą:

1. Padėtis religinėje bendruomenėje ir religingumo būklė

1. Vykdomojo organo ir revizijos komisijos veiklos charakteristika:

a) savanoriškų aukų rinkimas (kiek jų surinkta).

b) pajamų-išlaidų knygos tvarkymas (jos atitikimas religiniams reikalavimams).

c) pagalba organizuojant religines šventes.

d) rūpinimasis maldos namų ūkiniais-materlialiniais reikalais (remontu, apšildymu, inventoriaus įsigijimu ir kt.).

e) veikliausi vykdomojo organo ir revizijos komisijos nariai (pavardės, vardai).

f) ar kunigas nenustelbia reivizijos komisijos ir vykdomojo organo veiklos?

2. Kaip vykdomas reikalavimas apie tai, kad kiekvienais metais būtų inventorizuojamas maldos namų turtas.

3. Koks procentas žmonių yra tikintys, tame skaičiuje, koks procentas jaunimo yra tikintys, koks procentas mokyklinio amžiaus vaikų eina į bažnyčią, kiek priėjo prie pirmos komunijos, kiek konfirmuota vaikų, kiek buvo velykinių išpažinčių, kiek tikinčiųjų atsilankė į bažnyčią per 1982 m. kalėdas, kalėdinio pamokslo turinys.

II. Dvasininkijos veikla

1. Charakteringi religinių kultų įstatymų pažeidimai. Ar nešikiša bažnytininkai į šeimų, kolektyvų, mokyklų reikalus. Vaikų patarnavimo mišioms ir kitoms bažnytinėms apeigoms; „klapčiukų" pavardės, vardai, klasė, mokykla.

Ekstremistiškai nusiteikusių kunigų veikla (jų pamokslų turinys, įvairių ratelių bei sueigų, įstatymais nenumatytų eisenų organizavimas, laiškų ir skundų rašymas, parašų rinkimas, siekimas sukurstyti tikinčiuosius prieš valdžios organus.

2. Dvasininkijos prisitaikėliškumas prie šių dienų gyvenimo sąlygų, jos pažiūros į politinę padėtį pasaulyje ir į vakarų propagandos ideologines diversijas.

3. Ar jaunimas nesidomi religine literatūra ar bažnytine atributika (kryžiais, šventais paveikslais ir kt.).

4. Pagrindinės dvasininkų darbo su gyventojais kryptys, tendencijos, metodai. Naujos darbo formos su jaunimu, tėvais, moterimis, inteligentija.

5. Paklausytų ir pasakytų per metus pamokslų skaičius:

a) grynai religinio turinio.

b) politinio pobūdžio (taikos, karo, tautų draugystės klausimais).

c) moralės ir dorovės tematika.

d) religijos ir tautybės sutapatinimas.

e) antivisuomeninio pobūdžio (iškraipant socialistinio gyvenimo tikrovę) ir t.t.

Pridėti charakteringų pamokslų ištraukas.

6. Aprašyti žymesnes religines šventes, atlaidus, dalyvių skaičių, dvasininkų pastangas organizuojant šias šventes, tikinčiųjų dalyvavimą minėtose šventėse, aktyvumas (kiek jų dalyvavo 1980 metais ir kiek 1981 m.).

III. Įstatymų aiškinimas ir kova su pažeidėjais

1. Kiek perskaityta paskaitų apie Tarybinę konstituciją ir religinių susivienijimų nuostatus.

2. Kokį darbą atlieka religinių kultų įstatymų laikymosi kontrolės narys...............................

3. Miesto ir apylinkės Tarybos vykdomojo komiteto vaidmuo įstatymų apie religinius kultus vykdymo klausimais. Darbo formos ir metodai. Atraminių grupių veikla.

4. Ar buvo apiplėšti maldos namai ir dvasininkai, ar išaiškinti nusikaltėliai.

5. Kiek 1981 m. iš pavienių ir grupių tikinčiųjų ir dvasininkų buvo gauta pareiškimų; laiškų, skundų, tame skaičiuje pagrįstų ir pakartotinų. Kokiais klausimais buvo kreiptasi ir kaip jie buvo išspręsti.

6. Kaip vykdomi partinių ir tarybinių organų nutarimai kultų įstatymų kontrolės klausimais.

7. Svarstyta Tarybų sesijose, posėdžiuose, pasitarimuose, priimtų sprendimų arba priemonių planų trumpas turinys.

b) profilaktinio darbo su dvasininkija, individualūs pokalbiai, įspėjimai ir kt.

7. Pageidavimai, pastabos, pasiūlymai.

KUN. LEONO ŠAPOKOS ŽUDIKŲ TEISMAS

(Komunistinio teismo prokuroro klausimas — kas atvedė kun. L. Šapokos žudikus į teisiamųjų suolą? — užlūžo nedrįsęs atidengti tikrosios priežasties):

Kun. Leonas Šapoka buvo nužudytas Luokės kleboni-

joje 1980 m. spalio 8 d. naktį. Tik po to, kai laisvojo pasaulio spauda pradėjo plačiai komentuoti šį sadistišką nusikaltimą, 1981 m. rugpiūčio 15 d. „Tiesoje" buvo paskelbtas Vytauto Žeimanto (spec. KGB korespondento) straipsnis „Žudikai suimti".

1981 m. gruodžio 2, 3, 4 ir 7 d. Telšiuose „Masčio" fabriko salėje vyko kun. Leono Šapokos žudikų teismas. Didelė salė nesutalpino visų norinčiųjų dalyvauti teisme, todėl daugelis teismo procesą sekė vestibiulyje per garsiakalbius. Vilniaus saugumiečiai akylai stebėjo minią; netrūko ir milicininkų.

Teismui pirmininkavo LTSR Aukščiausiojo teismo teisėjas Jukna, prokuroras — Mackevičius, advokatai — Šidlauskienė, Jankauskas ir Aleksandravičius.

Vieną dieną teismo procesas buvo filmuojamas.

Nusikaltėliai — Jonas Sabaliauskas, g. 1955 m., agronomas, Danielius Mockevičius, g. 1962 m., komjaunuolis, Raseinių Veterinarijos stoties ūkvedys, Adomas Lukšas, 30 m. amžiaus, tipiškas vagis.

Sabaliauskas ir Lukšas teisiami jau nebe pirmą kartą.

Prokuroras Mackevičius savo kalboje iškėlė klausimą: „Kas atvedė juos į teisiamųjų suolą, kodėl jie žiauriai nužudė žmogų?" ir atsakymo nesurado. Jonui Sabaliauskui pareikalavo mirties bausmės, o kitiems dviems — po 15 metų laisvės atėmimo.

Teismo procesą stebėjusiai publikai susidarė įspūdis, jog teisiami ne tie trys nusikaltėliai, o bedievybė, atėmusi iš jaunų širdžių Dievą ir palikusi jose tuštumą, paversdama žmones žvėrimis.

Teismo metu paaiškėjo kai kurios aplinkybės, kurias sovietinė spauda nutylėjo. Būtent, šio sadistiško nusikaltimo iniciatoriai: veterinarijos gyd. Preibys ir veterinarijos gyd. Zigmas Mockevičius liko švarūs, o sunki bausmė krito tik ant antraeilių figūrų — techninių darbuotojų.

Kun. Leonas Šapoka veterinarijos gyd. Preibiui, kaip našlaičiui, padėjo mokytis, įsigyti butą ir nusipirkti mašiną. Atsidėkojimas buvo šitoks. Preibys papasakojo savo pusbroliams: Zigmui (komunistų partijos narys,

spekuliantas vaistais ir automašinomis) ir Danieliui, kad kun. Šapoka turįs daug pinigų, esąs bailus, todėl pagąsdintas pats atiduosiąs pinigus. Preibys abu pusbrolius nusivežė pas kun. Šapoką ir čia nusikaltėliai gerai išstudijavo kleboniją. Teisme Preibys šmeižė kun. Šapoką, kad šis nesilaikęs celibato, o save teisino, jog apie kleboną nusikaltėliams papasakojęs tik tai, kad jis esąs labai dosnus. Taigi Preibys liko tik liudininku.

Zigmas Mockevičius suorganizavo kun. L. Šapokos užpuolimą, bet pačioje pabaigoje atsisakė dalyvauti, todėl vietoje jo buvo pakviestas Adomas Lukšas. Po nusikaltimo Zigmas Mockevičius pardavė savo automašiną (tą vasarą pardavė tris) ir atsigulė į psichiatrinę ligoninę . . . todėl liko „nepakaltinamu".

Nusikaltėliai sukūrė detalų klebonijos užpuolimo planą ir, išgėrę butelį degtinės, pradėjo jį vykdyti. Kleboną puolė Sabaliauskas. Kankinamas kunigas parodė, kur yra laikomi bažnyčios pinigai — 578 rub. atsidūrė sadisto rankose. Tortūros tęsėjai kelias valandas — teisėjas tvirtino, kad buvo suduoti 83 smūgiai. Ekspertizė pripažino: sulaužytas šonkaulis, trys deginimo žaizdos, 50 smūgių į kūną, peilio žaizda kakle, sulaužyti 6-7 kaklo slanksteliai, pasmaugtas.

Kadangi klebono pinigai buvo padėti taupomojoje kasoje, žudikai jais pasinaudoti negalėjo.

Advokatai kalbėjo, kad kaltinamieji nebuvo gavę auklėjimo, todėl ir atsidūrė už grotų.

Nė vienas iš teisiamųjų neprašė pasigailėjimo, o paskutinę dieną buvo geriausioje nuotaikoje, tarsi sužinoję lengvinančias aplinkybes.

Nuteistojo mirties bausme Sabaliausko motina publikai pasakojo, jog sūnus buvo gana geras, bet visa bėda, kad susipažino su Zigmu Mockevičiu, kuris įtraukė į nusikaltimą.

Teismo sprendimą publika sutiko audringais plojimais. „Ką padės?! — kalbėjo kiti. — Taip galima iššaudyti visą Lietuvą. Reikia keisti subankrutavusį ateistinį auklėjimą, kuris suluošino tautą".

Teismas tikros tiesos apie kun. Leono Šapokos nužudymą neatskleidė ir, tikriausiai, niekas neatskleis. Kai vyko šis teismas, Vilniuje jau buvo nužudytas Helsinkio grupės narys kun. Bronius Laurinavičius. Ir jo tikrieji žudikai liks tamsoje.

* * *

Lietuvi, neužmiršk!

Sergiejus Kovaliovas
Balys Gajauskas
Viktoras Petkus
Mečislovas Jurevičius
Vytautas Vaičiūnas
Povilas Pečeliūnas
Gintautas Iešmantas
Julius Sasnauskas
Anastazas Janulis
Vytautas Skuodis
Petras Paulaitis
Algirdas Statkevičius
Antanas Terleckas
Genė Navickaitė

ir kiti neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai gyventi ir tikėti!

* * *

[illegible]

dosnus. Taigi Prebys liko tik liudininku.

Zigmas Mockevičius suorganizavo [illegible] užpuolimą, bet paskutinę [illegible] atsisakė dalyvauti, todėl vietoje jo buvo [illegible]. Zigmas Mockevičius [illegible] savo automašiną ir [illegible] pardavė [illegible] liko „nepakaltinamas".

[illegible] rankose. Tortūros tęsėsi kelias valandas. [illegible] tvirtino, kad buvo suduoti 83 smūgiai. Ekspertizė pripažino: sulaužytas [illegible]kaulis, trys deginimo žaizdos, 30 [illegible] peilio žaizda, [illegible] sulaužyti 6–7 kaklo slankteliai, [illegible].

Kadangi [illegible] pinigai buvo padėti taupomojoje kasoje, žudikai jais pasinaudoti negalėjo.

Advokatai kalbėjo, kad [illegible] nebuvo gavę auklėjimo, todėl ir atsidūrė už grotų.

Nė vienas iš teisiamųjų neprašė pasigailėjimo, o paskutinę dieną buvo geriausioje nuotaikoje, tarsi sušinoję lengvinančias aplinkybes.

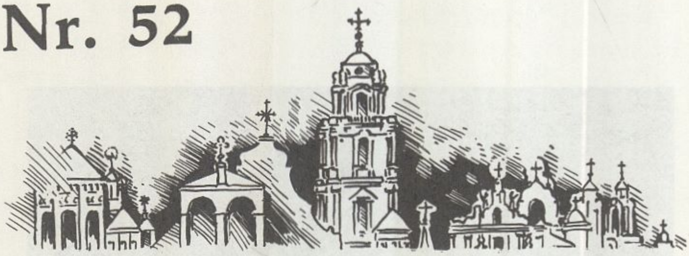
Nuteistojo [illegible] Šabaliausko motina publikai pasakojo, jog sūnus buvo gana geras, bet visa bėda, kad susipažino su Zigmu Mockevičiu, kuris įtraukė į nusikaltimą.

Teismo sprendimą publika sutiko audringais plojimais. „Ką padės?! — kalbėjo kiti. — Taip galima iššaudyti visą Lietuvą. Reikia keisti [illegible] ateistinį auklėjimą, kuris suluošino tautą."

Karalienė Elzbieta, šv. Kazimiero motina, pagal Muencheno (Vokietijoje) muziejuje esantį gobeleną

Nr. 52

- Šantažas prieš vysk. Julijoną Steponavičių.
- Kun. Leono Mažeikos žudikų teismas.
- Kun. Kastyčio-Jono Matulionio persekiojimas.
- Kun. Antano Gražulio teismas.
- KGB siautėjimas Marijampolėje.
- Rašo Lietuvos kunigai ir tikintieji.
- Tikslas pateisina priemones.
- TTG Katalikų komitete.
- Žinios iš vyskupijų.
- Sovietinėje mokykloje.
- Nauji leidiniai.

1982 m. kovo 25 d.

LKB KRONIKA Nr. 52

Perskaitęs duok kitam!
Eina nuo 1972 m. kovo 19 d.

ŠANTAŽAS PRIEŠ VYSK. JULIJONĄ STEPONAVIČIŲ

(Anonimas aktyvioje KGB tarnyboje):

Sužlugus civilinės valdžios projektui pravesti savo kandidatus į vyskupus, reikėjo kažką apkaltinti. Šitai padaryti pasišovė anonimas, kuris 1981 m. Kalėdose įvairiais adresais išsiuntinėjo piktą ir šmeižikišką raštą, turintį tikslą dar labiau sujaukti protus Tėvynėje ir Vakaruose. Labai keista, bet vienas Ordinaras šį anonimą pavadino „stipriu raštu". Kadangi anonimas tobulai išreiškia KGB pažiūras į vyskupą Julijoną Steponavičių ir aktyvius kunigus, todėl norime jį pakomentuoti.

Anonimas aiškina, kad tuo metu, kai Lietuvos vyskupijas valdė ne vyskupai, bet valdytojai, „pradėjo kurtis įvairios grupuotės iš Puikuolių-karjeristų . . ., trukdydamos darbą ordinarams".

Kunigai-karjeristai elgėsi visiškai ne taip, kaip rašo anonimas. Tuo metu, kai trečdalis Bažnyčiai ištikimų kunigų kentėjo sovietiniame Gulage, kunigai-karjeristai leisdavosi įtraukiami į KGB voratinklį, pasirašydavo raštus net prieš Popiežių Pijų XII ir tokiu būdu lipo karjeros laiptais. Tie kunigai, kurie bandė kovoti prieš KGB pastangas pajungti Lietuvos Katalikų Bažnyčią komunistinės valstybės interesams, karjeros nesiekė. Jų karjera — nuolatiniai barimai, gąsdinimai, užkampių parapijos, lageriai ir pan.

„Vilkinimas, sprendžiant hierarchijos klausimą, galutinai baigia suskaldyti mūsų vienybę", — rašo anonimas.

Kai Kompartija ir valstybinis saugumas paruošia ir pateikia kandidatų į vyskupus projektus ir siekia greitai „sutvarkyti" Lietuvos Katalikų Bažnyčios hierarchijos klausimą tik civilinei valdžiai priimtinomis sąlygomis, ar tai gali pasitarnauti Bažnyčios vienybei? Nejaugi anonimas toks naivus ir nežino, kas suskaldė Lietuvos kunigų vienybę? Bedieviai ir baimė patekti į lagerius. O dabar skaldo karjerizmas ir baimė, kad kelias atgal gali kainuoti gyvybę. Kuo paaiškinti, kad dalis kunigų dešimtis metų ignoravo vyskupus tremtinius?. Kuo paaiškinti, kad valdžios nekenčiami ir persekiojami kunigai ne tik nesusilaukdavo Kurijos moralinės paramos, bet taip pat būdavo ignormuojami ir net barami? Prie Lietuvos kunigų vienybės griovikų mes priskiriame ir anonimą, kurio mintys tobulai sutampa su kovingų bedievių mintimis.

Anonimas kaltina, kad tremtinys vyskupas Julijonas Steponavičius neišlaikęs Apaštalų Sosto paslapties apie naujų vyskupų nominaciją.

Iš tikrųjų paslaptį pažeidė ne vyskupas Julijonas Steponavičius, bet kandidatai į vyskupus, kurie, neturėdami Popiežiaus paskyrimo bulės, o tik slaptą Apaštalų Sosto pranešimą apie paskyrimą, ėmė viešai ruoštis savo konsekracijai: pasiskyrė konsekracijos dieną, pakvietė svečius ir pradėjo rekolekcijas. Gi vyskupas Julijonas Steponavičius parašė vyskupui Liudvikui Poviloniui raštą, remdamasis ne slaptu Apaštalų Sosto pranešimu, bet vyskupo Povilonio, kun. Algirdo Gutausko ir Religijų reikalų tarybos įgaliotinio Petro Anilionio pasisakymais apie projektuojamą tremtinių vyskupų įdarbinimą ir naujų vyskupų paskyrimą. Sunku spręsti ir apie tai, ar asmenys, neišlaikę paslapties vyskupų skyrimo reikale, padarė nusikaltimą, nes kunigai, negaudami naujos Vakaruose leidžiamos teologinės literatūros, nežino naujausių Bažnytinės teisės nuostatų ir jos komentarų tuo klausimu.

Anoniminis autorius teigia, kad, girdi, vyskupo Juliuono Steonavičiaus inspiruoti kunigai nepagarbiai kalbėjo apie Šv. Tėvą, kardinolą Casaroli ir kitus aukštus Vatikano pareigūnus. Tai aiškus anonimo ketinimas sukompromituoti vyskupą Julijoną Steponavičių ir prieš jį nustatyti Apaštalų Sostą. Kas patikės, kad vyskupas, kuris už savo ištikimybę Bažnyčiai daugiau negu 20 metų gyvena tremtyje, nepagarbiai kalbėtų apie Vyriausiąjį Bažnyčios Ganytoją. Be to, norėtųsi paklausti, iš kur anonimas žino kad, tariamai vyskupas Julijonas Steponavičius nepagarbiai kalbėjęs apie Šv. Tėvą? Jeigu anonimui tikrai brangūs Lietuvos Katalikų Bažnyčios reikalai, tai, užuot šmeižęs tremtinius vyskupus, tegu parašo Šventajam Tėvui tiesą apie Panevėžio vyskupijos Ordinarą: šios vyskupijos kunigai ir tikintieji tikrai liktų jam labai dėkingi.

Anonimas tiek įsikarščiuoja, jog išdrįsta pareikšti, kad, jeigu vyskupai tremtiniai — Julijonas Steponavičius ir Vincentas Sladkevičius — būtų parodę gerą valią, tai jau prieš keliolika metų būtų buvę įdarbinti.

Lietuvos kunigai žino, kokios „geros valios" sovietinė valdžia reikalavo iš tremtinių vyskupų — išduoti Bažnyčios interesus, nekaltiems apkaltinti save ir paskelbti netiesą apie Lietuvos Katalikų Bažnyčios padėtį. Šitos vienos anonimo minties pakanka, kad būtų aišku, kas slepiasi po anonimo — Bažnyčios „gynėjo" kauke.

Anonimas kaltina vyskupą Vincentą Sladkevičių, kodėl jis nevyko į Filadelfijos Eucharistinį Kongresą, nes iš ten būtų buvusi galimybė susisiekti su Vatikanu.

Lietuvoje labai gerai žinoma, kad ekskursiją į Filadelfijos Eucharistinį Kongresą organizavo ne Lietuvos vyskupai, bet Religijų reikalų tarybos įgaliotinis Kazimieras Tumėnas. Primygtinos pastangos įkalbėti tremtinį vyskupą vykti į Eucharistinį Kongresą su bedieviškos valdžios sudaryta Lietuvos dvasiškių delegacija tik sustiprino prielaidą, kad čia slypi kažkokia civilinės valdžios klasta, todėl vyskupas Vincentas Sladkevičius ir atsisakė vykti.

Anonimas toliau kaltina, kad karštagalivia iš Katalikų

komiteto per Šilinių atlaidus biauriais žodžiais niekino vyskupais nominuotus kandidatus.

Iš tikrųjų, Šilinių atlaidų metu, po sekmadienio oficialių pamaldų, 15 val., į bažnyčią susirinko daug jaunimo ir kunigas Alfonsas Svarinskas jiems pasakė pamokslą, nušviesdamas dabartinę Bažnyčios padėtį. Pamokslininkas paaiškino, kad Šventasis Tėvas nori kiekvienai Lietuvos vyskupijai paskirti ganytojus, kad tarp Vatikano ir Maskvos tuo klausimu vykstančios derybos ir kad reikia daug melstis, jog nebūtų vyskupais paskirti tik valdžiai naudingi kandidatai. Apie pačius kandidatus pamokslininkas nepasakė nė vieno žodžio, o tik paminėjo, kad sunkioje Bažnyčios padėtyje reikia, kad vyskupai turėtų drąsos pasakyti tiesą ir už tiesą kentėti. Po pamokslo kunigas Svarinskas kartu su jaunimu keliais nuo didžiojo altoriaus apėjo Šiluvos bažnyčią, prašydami Mariją, kad Lietuva gautų tik gerus vyskupus. Jaunimo kruvini keliai nepatiko valdžios atstovams, kurie stebėjo šią neįprastą atgailos eiseną, tačiau, atrodo, kruvini keliai nepatiko ir Lietuvos Katalikų Bažnyčios „gynėjui" — anonimui.

Tikinčiajai visuomenei belieka paaiškinti, kodėl paskutiniu laiku taip atakuojamas tremtinys vyskupas Julijonas Steponavičius. Tiesa, ir anksčiau valdiški bedieviai jo nekentė už principingumą ir ištikimybę Bažnyčiai. Bet ši neapykanta dar labiau sustiprėjo, kai Popiežius paskelbė vieną kardinolą in pectore ir pasaulio spauda pradėjo spėlioti, kad tas kardinolas esąs vyskupas Julijonas Steponavičius. Nejaugi vyskupas tremtinys yra kaltas, kad Lietuva savo kančia ir aukomis nusipelnė Bažnyčios pripažinimą?! Nejaugi vyskupas Julijonas Steponavičius kaltas, kad Lietuvos tikintieji jį labai vertina už jo ilgametę ištikimybę Bažnyčiai ir tikrai džiaugtųsi pamatę ant tremtinio vyskupo galvos kardinolo skrybėlę.

KUN. LEONO MAŽEIKOS ŽUDIKŲ TEISMAS

(Religijos atstovams žudyti komunistinė Lietuvos valdžia budelių turi apsčiai prisiauginusi):

1982 m. sausio 26-28 dienomis Pakruojyje vyko kun. Leono Mažeikos žudikų teismas. Kultūros namų salė, kurioje vyko teismo procesas, talpino apie 300 žmonių, likusieji teismo bylos nagrinėjimo klausė per garsiakalbius gretimoje salėje.

Lietuvos TSR Aukščiausiojo teismo išvažiuojamajam posėdžiui pirmininkavo M. Ignotas, liaudies tarėjai — Kasiulienė ir Smičius, valstybės kaltintojas — LTSR prokuroro padėjėjas B. Žeberskis; Šiaulių advokatė Kručaitė gynė teisiamąjį Kazlauską, Pakruojo advokatas Mesonis — Baltramiejūnienę.

Teisiamieji — Ona Baltramiejūnienė ir Adolfas Kazlauskas — buvo kaltinami iš karto už tris nusikaltimus:

Pamernecko sužeidimas.

Kun. Leono Mažeikos ir vienuolės Teklės Martinaitytės nužudymas

1981.VIII.8.

Vilūnaičių parduotuvės apiplėšimas.

Nusikaltėlis Adolfas Kazlauskas, 40 metų amžiaus, baigęs 8 klases, 5 kartus teistas. Ona Baltramiejūnienė, g. 1947 m., mokytojavusi Stačiūnų ir Gačionių aštuonmetėse mokyklose ir neakivaizdiniu būdu studijavusi Šiaulių pedagoginiame institute, bet dėl aplaidumo buvo išbraukta iš studentų sąrašų. Kurį laiką dirbo pionierių vadove ir kultūros namų direktore. 1978 metais ji susipažino su Kazlausku. Kaltinama, kad nepranešė nė apie vieną Kazlausko nusikaltimą.

Parengtiniame tardyme Kazlauskas prisipažino, jog jis nužudė kun. Mažeiką, ir papasakojo nužudymo aplinkybes. 1981 m. gruodžio antroje pusėje Kazlauskas savo prisipažinimus, duotus parengtiniame tardyme dėl kun. Leono Mažeikos nužudymo, atmetė. Teismo metu

kalbėjo, jog tardymuose prisipažino nužudęs kunigą todėl, kad milicija skaudžiai sumušusi; milicijos viršininkas, siekdamas išgauti reikiamus parodymus, davęs net konjako ir obuolių.

Teisme Kazlauskas pasakojo, kad prie jų buvo prisidėjęs latvis Ilmars. Tuo laiku, kai buvo nužudytas Pamūšio klebonas kun. Mažeika, Ilmars ir Baltramiejūnienė buvo kažkur išvykę. Ilmarsui nuo jų nesitraukiant, Kazlauskas jį užmušęs ir užkasęs melioracijos griovyje; prašė leisti parodyti tą vietą. Kad teismas patikėtų jo žodžiams, Kazlauskas nurodė dar du savo nusikaltimus, kurie byloje nefigūravo. „Aš žinau, kad man gresia mirties bausmė, aš nužudžiau Ilmarsą, bet aš nenužudžiau klebono ir jo šeimininkės" — kalbėjo teisme Adolfas Kazlauskas.

Teismo metu parodytame vaizdo įraše (apie nusikaltimo vietą ir aplinkybes) Kazlauskas kalbėjo egzaltuotai, tarsi išgėręs.

Teisme liudijo keletas Pakruojo gydytojų, dariusių operaciją Teklei Martinaitytei, bet jie jau buvo suspėję „užmiršti" kai kurias detales. Keletas liudininkų matė vyrą ir moterį prie upelio dar prieš Kun. Mažeikos nužudymą, kiti matė juos bėgant. Moterį visi atpažino iš nuotraukos ir tikrovėje, o vyrą — ne, nes matė tik iš užpakalio. Tik liudininkas Zenonas Markauskas tvirtino, jog buvo sutikęs Kazlauską ir Baltramiejūnienę, o po pusvalandžio sužinojo, kad nužudytas Pamūšio klebonas. Ona Baltramiejūnienė tvirtino, kad su ja drauge buvęs Kazlauskas; teismo metu ji visą kaltę vertė Kazlauskui.

Baltramiejūnienės motina Stanislova Motiejūnienė teigė, kad pas ją buvo užėjęs Kazlauskas kartu su kitu vyru, dėvinčiu juodu kostiumu, bet pabūgusi atsisakė apnakvydinti, ir jiedu išėjo.

Teismo metu aiškiai jautėsi tendencija bylą nusukti reikiama linkme. Apklausinėdamas liudininkus, teisėjas taip suformuodavo klausimus, kad jiems belikdavo tik patvirtinti. Dalis liudininkų jau buvo spėję „užmiršti" kai kurias detales. Teismas nekreipė dėmesio į Ilmarso

versiją, nereagavo į Motiejūnienės pasakojimą apie Kazlausko apsilankymą su kitu asmeniu, net nepasiteiravo, kas buvo tas vyras juodu kostiumu. Visiškai nekėlė klausimo, kodėl buvo nužudyti du žmonės — Mažeika ir Martinaitytė . . .

Prokuroras Žeberskis kaltinamąją kalbą pradėjo žodžiais: „Pas mus dar nelikviduotos visos praeities atgyvenos . . .", kai tuo tarpu abu nusikaltėliai — tarybinio auklėjimo vaisiai. Griežtai kaltino Kazlauską ir kur kas švelniau kalbėjo apie Baltramiejūnienę. Prokuroras pripažino, kad jei ne Baltramiejūnienės parodymai, tai jo, kaip prokuroro, padėtis šiame teisme būtų kur kas sunkesnė, o dabar gali remtis jos parodymais.

Kazlauskui prokuroras Žeberskis pareikalavo aukščiausios bausmės — sušaudyti. Onai Baltramiejūnienei 4 metų ir lageryje priverstinai gydyti nuo alkoholizmo.

Baltramiejūnienės advokatas Mesonis, remdamasis prokuroro palankiais žodžiais kaltinamosios atžvilgiu, visą kaltę vertė Kazlauskui. Kazlausko advokatė Kručaitė bandė ginčyti prokuroro kaltinimus. Ji kalbėjo: „Prokuroras pareikalvo mano ginamajam aukščiausios bausmės. Dėl kun. Mažeikos nužudymo nėra pilnų įrodymų . . . Nėra patikrintos visos bylos aplinkybės. Nuteisti jį sušaudyti, kai byloje yra abejonių, rizikinga. Kad jis prisipažino parengtiniame tardyme, tai dar neįrodymas. Reikia išaiškinti, kodėl jis davė tokius parodymus. Buvo girdomas konjaku . . . Jo versija apie Ilmarsą siūlosi išaiškinimo. Šis jo alibi nebuvo patikrintas. Iš eisenos žmogų atpažinti negalima".

Teismo metu A. Kazlauskas prašėsi leisti parodyti, jog jis nešlubuoja, tačiau teismas neleido.

Paskutiniame žodyje Kazlauskas pakartojo, kad Pamūšio klebono kun. Leono Mažeikos ir jo šeimininkės Teklės Martinaitytės nenužudė. Kaltino valdžią jog ji kalta, jei jis šiandien nusikaltėlis. Ir baigė kalbą žodžiais: „Jūsų valdžia, jūsų didybė! Sušaudykite mane! Aš kunigo nenužudžiau!"

Baltramiejūnienė savo trumpoje kalboje žadėjo pasitai-

syti. Liaudis įsitikinusi, kad kažkas pasinaudojo kriminalistais ir atliko šį baisų nusikaltimą. Nusikaltimo daiktiniai įrodymai jau sunaikinti. Taigi, tiesos apie kun. Leono Mažeikos ir Teklės Martinaitytės žudukus teismas neatskleidė . . . ir neatskleis.

Korespondentė S. Mockuvienė savo str. „Šunkeliais į bedugnę", išspausdintame 1982 vasario 20 d. „Valstiečių laikraštyje" mėgino informuoti žmones apie žmogžudystę ir bausmę, kurios susilaukė žudikai. Deja, straipsnyje korespondentė pylė pamazgas Vakarų, ypač Vatikano radijo stočių adresu. Tai tarybinė maniera kalbėti ir nieko nepasakyti. Respublikinis laikraštis „Tiesa" visiškai nutylėjo šį tragišką įvykį.

KUN. KASTYČIO-JONO MATULIONIO PERSEKIOJIMAS

Lietuvos KP CK Pirmajam Sekretoriui Petrui Griškevičiui

Kun. Kastyčio-Jono Matulionio, Leono, gyv. Vilniuje, Gorkio 17-6

Pareiškimas

(Prieštaraudami savo įstatymams, bedieviškos valdžios pareigūnai braunasi tvarkyti Bažnyčios reikalus):

Vilkaviškio rajono Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas Urbonas š.m. vasario 17 d. atvažiavęs į Kybartus, reikalavo, kad Kybartų bažnyčios komiteto pirmininko pavaduotojas Kostas Abraitis pasirašytų po raštu, kuriame reikalaujama, kad man Kybartų bažnyčioje neleistų atlikti kunigo pareigų, esą aš joks kunigas, nebaigęs Kunigų seminarjos, vyskupas nežinąs tokio kunigo, kad tik klebonas kun. Sigitas Tamkevičius pasikvietęs ir t.t. Po anuo raštu Kybartų bažnyčios komiteto pirmininko pavaduotojas nepasirašė, nes ne bažnyčios komiteto nariai ir ne valdžios pareigūnai sprendžia apie kunigystę, o dvasinė vyriausybė.

Pavaduotojas J. Urbonas, būdamas Kybartuose, keliose organizacijose skaitydamas paskaitas, lietė mane — šmeiždamas ir vadindamas apsišaukėliu.

Kas yra apsišaukėlis?

Dabartinės lietuvių kalbos žodyne („Mintis", V., 1972, 34 psl.) apsišaukėlis aptariamas taip: 1. kas dedasi kitu, neteisėtai savinasi kokį titulą ar svetimą vardą. 2. kas kuo apsišaukęs, išsigyręs, išsigarsinęs.

Kas aptarime išvardinta, man netinka — nei titulo, nei svetimo vardo nesisavinu; nesigyriau ir nesigarsinau. Šitą darbą atlieka pats Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas J. Urbonas.

Po savo kalbų pavaduotojas J. Urbonas paliko Kybartų Vykdomojo komiteto pirmininkui raštą, su kuriuo buvau supažindintas jo kabinete.

Jame rašoma, kad aš, nebaigęs Kunigų seminarijos, neturiu darbo pažymėjimo, neturiu teisės atlikti kunigo pareigų, nedirbu jokio visuomenei naudingo darbo, todėl būsiu baudžiamas pagal veikiančius įstatymus.

Į tokį neteisingą užpuolimą atsakau:

1. Esu kunigas, baigęs neakivaizdinę Kunigų seminariją; gavęs šventimus, — todėl turiu teisę atlikti visas kunigui priklausomas pareigas.

2. Tarybų Sąjungoje Bažnyčia atskirta nuo valstybės, ir todėl religiją liečiančius klausimus turi tvarkyti ir spręsti Lietuvos Bažnytinė vyriausybė. Šiuo atveju taip ir pasielgta.

Jau kuris laikas esu kunigas, atlieku visas kunigui priklausomas pareigas, ir tas, kas turi galią leisti ar neleisti jas atlikti, — neuždraudė ir neatšaukė.

Lietuvoje yra Bažnytinė provincija, jai vadovauja vyskupai, taigi jiems, kaip teisėtas kunigas, ir priklausau. Ne J. Urbonas ar kiti asmenys sprendžia apie mano kunigystę, bet Bažnyčia.

Dėl pažymėjimo štai ką pareiškiu. Po karo nė vienas Lietuvos kunigas jo neturėjo. Kai valdžiai prireikė pažymėjimų, valdžios įstaigos juos išdavė. Panašus ir mano atvejis: jei reikalingas darbo pažymėjimas, tegu

duoda tuo reikalu besirūpinanti įstaiga, ir klausimas bus išspręstas. Kam reikalingas ir naudingas šmeižtas, gąsdinimas ir tikinčiųjų kiršinimas?

Kaltina — nedirbu naudingo darbo! Dirbu ne ateistų tarpe, o tikinčiųjų. Tikinčiųjų, kaip žinote, drg. Sekretoriau, Lietuvoje dauguma. Dirbu labai naudingą darbą.

Esu kunigas! Kunigystės jau niekas neatims, ir kur tik būsiu, — dirbsiu kunigui skirtą darbą.

Lietuvoje yra neakivaizdinė Kunigų seminarija. Jai atsirasti akstiną davė dabartinis laikas. Į Kauno Kunigų seminariją priimami ne visi, kurie nori joje mokytis. Todėl, kol saugumas spręs kandidatų tinkamumą seminarijai ir juos atsijos, tol egzistuos ir neakivaizdinė Kunigų seminarija. Kur turi mokytis jaunuoliai, norintieji tapti kunigais, kada jų nepriima Kauno Kunigų seminarijon?!

Vienintelis atsakymas ir realus kelias — neakivaizdinė Kunigų seminarija.

Panašią seminariją lankė ir mūsų Popiežius Jonas-Povilas II-sis. Esu kunigas! To nori ar nenori J. Urbonas ir į jį panašūs — jau įvykęs faktas — prašom manęs nediskriminuoti. Pakankamai tos diskriminacijos patyriau praeityje: 1959 m. mane už giedojimą Vabalninko Bažnyčioje išmetė iš konservatorijos, 1974 m. buvo įsakyta atleisti iš Paveikslų galerijos vedėjo — direktoriaus pareigų, o 1977 m. — iš Vilniaus Universiteto Mokslinės bibliotekos, kurioje dirbau dailininku.

Po to zakristijonavau, mokiausi ir tapau kunigu.

Gerb. Sekretoriau, įspėkite atitinkamas įstaigas, kad nebūčiau diskriminuojamas, ir jei reikalinga, kad būčiau užregistruotas valdžios įstaigose kaip kunigas, tegu tai padaro — užregistruoja ir pasiunčia registracijos pažymėjimą šiuo adresu:

232001 Vilnius, Gorkio 17-6,
kun. K. Matulioniui
1982.II.28.

Kun. Matulionis

* * *

Lietuvos KP CK pirmajam Sekretoriui P. Griškevičiui

Kybartų parapijos tikinčiųjų

Skundas

(Bedieviai imasi spręsti pavyzdingo kunigo kunigiškąjį tikrumą ir ar jis tiki į Dievą):

Mus, Kybartų parapijos tikinčiuosius, labai nustebino ir sukrėtė žinia, kad Vilkaviškio rajono Vykdomasis komitetas nori iš mūsų bažnyčios išvaryti mums gražiai patarnaujantį kun. Kastytį-Joną Matulionį. Rajono pareigūnas žmonėms įrodinėja, kad mums patarnaujantis kunigas nėra tikras ir kad jis neturi valdžios leidimo eiti kunigo pareigas.

Ta proga mes pareiškiame: kadangi Tarybų Sąjungoje Bažnyčia atskirta nuo valstybės, tai netinka valdžios pareigūnams spręsti, kuris kunigas tikras, o kuris netikras. Antra, jei nepaisant Bažnyčios nuo valstybės atskyrimo, vis tiek reikalingas valdžios leidimas, kad kunigas galėtų eiti pareigas, tai prašome, Jūs, kaip vyriausia Partijos galva, įsakykite atitinkamoms valdžios įstaigoms išduoti kun. Kastyčiui-Jonui Matulioniui reikiamą leidimą. Šis kunigas mūsų parapijai yra labai reikalingas ir mes neleisime jį iš Kybartų išvaryti.

1982 metai vasario 28 d.

Pasirašė 1033 kybartiečiai

* * *

1981 m. kovo 30 d. kun. Jonas-Kastytis Matulionis, gyv. Vilniuje, Gorkio 17-6, kelis kartus primygtinai buvo kviečiamas į Repsublikinę prokuratūrą pas prokuroro pavd. Bakučionį.

1981 m. liepos mėn. pradžioje pas kun. Joną-Kastytį Matulionį lankėsi milicijos pareigūnas su Vilkaviškio raj. milicijos raštu, kuriame prašoma patikrinti, ar minėtas kunigas yra priregistruotas ir gyvena nurodytu adresu, kur dirba, ar tiki Dievą ir kt. Neradęs kunigo namuose,

milicininkas apklausinėjo ten apsistojusį giminaitį. Išeidamas paliko kvietimą, kad liepos 16-17 d. 8,30 min. kun. Jonas-Kastytis Matulionis atvyktų į milicijos skyrių, esantį Dzeržinskio gatvėje.

1982 m. kovo 18 d. kun. Jonas-Kastytis Matulionis Vilniuje, Gorkio 17-6, savo pašto dėžutėje rado raginimą kovo 18 d. 10 val. prisistatyti pas Vilkaviškio rajono prokuroro pavad. P. Bogušauską.

Nei vienu atveju kun. Matulionis į valdžios įstaigas nenuvyko, kadangi jokio nusikaltimo nebuvo padaręs, o visi iškvietimai turėjo tik vieną tikslą — šantažuoti be valdžios leidimo šventimus gavusį kunigą.

KUNIGO ANTANO GRAŽULIO TEISMAS

(Prienų komunistinės valdžios samdiniai išniekino ir L. Brežnevo pasirašytą tarptautinę žmogaus teisių deklaraciją):

1982 m. vasario 2 d. Prienų rajono laikraštis „Naujas gyvenimas" persispausdino iš „Tiesos" (1982.I.26) straipsnį „Melas iš sakyklos", nukreiptą prieš Šilalės vikarą kun. Vytautą Skiparį ir pridėjo tokį komentarą: „Prienų bažnyčios vikaras Antanas Gražulis bei Užuguosčio bažnyčios klebonas Zenonas Navickas (kalinės už „LKB Kronikos" dauginimą brolis — Red.), siekdami tikinčiųjų akyse diskredituoti mokytojus, komunistus ir aplamai visus ateistus, naudojasi tais pačiai metodais, kaip ir laikraštyje minimas Šilalės bažnyčios vikaras Vytautas Skiparis".

Prienų parapijos tikintieji nusiuntė valdžios įstaigoms griežto protesto raštą su 1500 parašų. Rašte skelbiama, kad laikraštis neteisingai yra apkaltinęs jų vikarą kun. Antaną Gražulį.

1982 m. vasario 3 d. kun. Antanas Gražulis buvo nubaustas už tai, kad, vykdydamas kunigo pareigas, lankė tikinčiųjų namus.

1485 Prienų tikintieji pasirašė po protesto raštu, kuris buvo pasiųstas Lietuvos KP CK pirmajam sekretoriui

Griškevičiui. Štai sutrumpintas protestas:

„1982 m. vasario 3 d. Prienų rajono Administracinė komisija nubaudė mūsų parapijos vikarą kun. Antaną Gražulį 50 rub. bauda, kad jis 1982 m. sausio mėn. bėgyje Prienų mieste lankė mūsų šeimas. Tuo būdu jis pažeidė LTSP ATP 1966.V.12 įsaką, kurio niekad neradome paskelbto laikraščiuose ir net nežinojome, kad toks draudimas yra įstatymais pagrįstas, o ne koks nors ateistinis draudimas.

Kun. Antanas Gražulis Administracinės komisijos nuobaudą laikė neteisinga ir apskundė Prienų raj. liaudies teismui. Deja, teismas į šį reikalą pasižiūrėjo tik formaliai. Ir suprantama, tarybiniame ateistiniame teisme kunigas negalėjo laimėti prieš Vykdomąjį komitetą.

Todėl išklausę Prienų raj. liaudies teismo sprendimą, pareiškiame, kad kun. Antanas Gražulis tarybinių įstatymų nepažeidė, o tik vykdė savo, kaip kunigo, tiesiogines pareigas:

Bažnyčios teisių kanonai ir Vilkaviškio vyskupijos sinodo nutarimai reikalauja, kad kunigas kasmet aplankytų savo tikinčiuosius.

Atsakingi tarybiniai valdžios pareigūnai ne kartą deklaravo spaudoje ir per televiziją, kad tarybinė valdžia nesikiša į Bažnyčios vidaus reikalus.

Visuotinė Žmogaus Teisių Deklaracija sako:

„Kiekvienas žmogus turi teisę į minties, sąžinės ir religijos laisvę; šita teisė apima laisvę keisti savo religiją bei įsitikinimus ir laisvę išpažinti savo religiją bei įsitikinimus tiek pavieniui, tiek kartu su kitais, viešai ar privačiai mokant, dalyvajant pamaldose ir atliekant religines apeigas (18 str.).

Helsinkio Baigiamajame akte pabrėžta, kad „dalyvaujančios valstybės pripažins ir gerbs asmenybės laisvę išpažinti vienasmeniškai arba bendrai su kitais religiją arba tikybą, veikiant pagal savo paties sąžinę . . ." (7 sk.).

Tą patį tvirtina ir Religinės laisvės deklaraciją, kurią praeitų metų Generalinės Asamblėjos sesijoje pasirašė ir Tarybų Sąjunga.

Mes girdime per radiją, kad Tarybų Sąjunga gina Airių tautos katalikus. Tai kodėl Prienų rajono ateistai nesimoko iš aukštesnių savo pareigūnų?

Valstybių, pasirašiusių tarptautinius dokumentus, vidaus teisių kodeksai negali prieštarauti aukščiau minėtiems tarptautiniams įsipareigojimams. LTSR ATP įsakai (1966.V.12. ir 1976.VII.28) negali būti priešingi tarptautiniams susitarimams ir LTSR Konstitucijos 50 str.

Iš savo patyrimo matome, kad Lietuvos ateistai, kurių yra tik mažuma, iki šiol nesugebėjo kovoti su religija ideologiniais ginklais, kaip mokė Leninas. Jie tesugeba kovoti tik grubios prievartos priemonėmis.

Mes tvirtiname, kad tokie bedievių kovos su religija metodai Dievo iš lietuvio širdies neišraus, bet tik parodys jų tikrą veidą.

Bausmė kun. Antanui Gražuliui yra ir mums bausmė. O gal tai yra atlyginimas už mūsų sąžiningą darbą gamyboje ir žemės ūkyje?

Mes kvietėme ir kviesime savo parapijos kunigus, kad pašventintų mūsų namus bei aplankytų mūsų šeimas, nes mes kunigus mylime ir gerbiame, juos išlaikome ir už juos meldžiamės.

Šio grubaus fakto akivaizdoje reiškiame griežčiausią protestą."

* * *

Kun. Antano Gražulio teismas vyko ne teismo salėje, bet mažame kabinete, kuriame galėjo tilpto vos keliolika žmonių. Visi kiti Prienų tikintieji stovėjo teismo koridoriuje.

Teisėja bandė įrodinėti, kad kunigui lankytis pas tikinčiuosius nedraudžiama, tačiau tarybiniai įstatymai tokį kunigo lankymąsi iš namo į namą ir tuojau po Kalėdų — laiko kalėdojimu. Teisėja nesiteikė paaiškinti, kokie tie tarybiniai įstatymai, kurie šitaip supranta kalėdojimą, nes jų iš tikrųjų nėra.

Kun. Antanas Gražulis teisme įrodinėjo, kad Prienų miesto Administracinė komisija jį nubaudusi neteisingai,

nes jis iš tikinčiųjų lankymosi metu nepaėmęs jokios aukos. Be to, jis lankėsi tik pas tuos tikinčiuosius, kurie pageidavo. Kun. Gražulis klausė teismą: „Nuo kada tarybinis pilietis negali aplankyti kitą tarybinį pilietį, kai šis pageidauja?"

Reikia atkreipti dėmesį, kad tiek Prienų miesto Vykdomojo komiteto Administracinė komisija, tiek Liaudies teismas parodė didelį nemokšiškumą, nes kun. Antanas Gražulis buvo nubaustas remiantis LTSR ATP 1966 m. gegužės 12 d. įsaku, kuriame nėra nė mažiausios užuominos apie kalėdojimą. Apie kaldėjojimo draudimą yra užsiminta tik Religinių susivienijimų nuostatuose, kuriuos LTSR ATP patvirtino 1976 m. liepos 28 d. Tačiau ir nuostatuose nepaaiškinta, kaip reikia suprasti kalėdojimą. Lietuvoje žodį „kalėdoti" visi supranta taip, kaip aiškinama „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne", t.y. „rinkti duoklę". O kunigas Antanas Gražulis, lankydamasis pas tikinčiuosius, aukų nerinko. Todėl teismo sprendimas palikti Administracinės komisijos sprendimą galioti sukėlė tikinčiuosiuose didžiulį pasipiktinimą. „Tai ir valdžia, — kalba prieniškiai, — kad už kunigo apsilankymą pas mus, baudžia 50 rub. bauda!"

KGB SIAUTĖJIMAS MARIJAMPOLĖJE

(Bedievių liguista tikinčiųjų maldos baimė):

1981 m. gruodžio 5 d. saugumiečiai ir milicininkai apsupo ir įsiveržė į Magdalenos Kuncevičiūtės maną (Alyvų g. Nr. 4), kur kun. Pranciškus Šulskis aukojo šv. Mišių auką, o būrelis tikinčiųjų meldėsi. Kun. Pranciškus Šulskis 1946 m. čekistų buvo peršautas ir jau 36 metai kaip nevaldo kojų, todėl šv. Mišias visada aukoja kambaryje.

Įsibrovėliai pradėjo fotografuoti besimeldžiančius. Čekistai landžiojo po kambarius, fotografavo rastus rožančius, knygas, apžiūrėjo namo palėpes, paėmė ant stalo rastą „LKB Kronikos" 49 numerį. Saugumiečiai primygtinai reikalavo greičiau nutraukti melstis ir

parodyti dokumentus. Nežiūrint įsibrovėlių keliamo triukšmo, susirinkusieji giedojo giesmes ir sukalbėjo dalį rožančiaus. Moterims pareikalavus prisistatyti, iš atvykėlių būrio savo pavardę pasisakė tik Namų valdybos viršininkas Granickas. Vienas saugumietis pareiškė, jog esąs skundas, kad šiuose namuose viliojamas jaunimas. Patikrinus dokumentus, kun. Šulskis, lydint saugumiečiams, buvo nuneštas į savo namus. Pareigūnai surašė protokolą, tačiau namo savininkė jį pasirašyti atsisakė.

Neturinčius su savimi dokumentų prievarta susodino į mašinas ir nuvežė į milicijos skyrių „išsiaiškinti asmenybes". Atvežtąsias moteris apklausė trys saugumiečiai, neišdrįsę pasisakyti savo pavardžių. Vienai atvežtajai atsisakius kalbėti su nepažįstamu tardytoju, majoras Arbačiauskas pasisakė savo pavardę. Kai kurias sulaikytąsias tardė pakartotinai, kitas vežė į namus tikrinti dokumentų, vertė rašyti pasiaiškinimus. Po keturių valandų tardymo 23 val. nakties moterys buvo paleistos namo, bet tuo vargai nepasibaigė. Tuojau prasidėjo nauji tardymai.

Po kelių dienų Alytaus milicijoje buvo apklausinėjama Marytė Aleksaitė, kaip ji pateko į pamaldas, ar pažįsta kun. Sigitą Tamkevičių, ar esanti vienuolė ir kt. Tardytojas pasiūlė Aleksaitei šnipinėti: ką veikia vienuolės, kur išvyksta, apie ką kalba ir t.t. Vėliau Aleksaitė dar buvo tardoma du kartus. 1982 m. vasario mėn. tardymui į saugumą buvo išvkiesti net Marytės Aleksaitės tėvai.

1981 m. gruodžio 9 d. viena čekistė tardė vilnietę Reginą Liukinevičiūtę apie gruodžio 5 d. Marijampolėje vyksuias pamaldas. Pokalbio metu čekistė tvirtino, jog Liukinevičiūtė esanti vienuolė ir žadėjo ateityje dar susitikti.

1981 m. gruodžio 11 d. buvo tardoma vilnietė Stasė Jakubonytė. Čekistė kaltino tardomąją, kad ji dalyvavusi vienuolių susirinkime. Tardytoja tvirtino, kad vienuolės, prisidengusios malda, skleidžia antitarybinę propagandą. „Mes žinome, — šaukė saugumietė, — kad jūs gerai pažįstate kun. Sigitą Tamkevičių!" Čekistė piktinosi, kad,

vieną kartą sutrukdžius eiseną į Šiluvą, tikintieji bandė eiti kitus kartus.

1981 m. gruodžio 11 d. Marijampolėje buvo tardoma Magdalena Kuncevičiūtė. Saugumietis kaltino namo savininkę, kad ji gruodžio 5 d. paslėpusi pamaldose dalyvavusį jaunimą. Tardytojas klausinėjo apie Nijolę Sadūnaitę, Genę Navickaitę, Oną Vitkauskaitę, ar skaitanti „LKB Kroniką" ir kt. Saugumietis įtikinėjo, jog, užsiimdamos tokia veikla, ji ir jos draugės pateksiančios į kalėjimą.

1981 m. gruodžio 11 d. buvo tardoma kapsukietė Stasė Burkutė. Čekistą domino vienuolynai, „LKB Kronika", Nijolė Sadūnaitė, Genė Navickaitė, Ona Vitkauskaitė ir kt. Po tardymo saugumiečiai Stasę Burkutę nuvežė į namus, kur paėmė rašomosios mašinėlės šrifto pavyzdį ir žadėjo, jog ateityje dar reikėsią susitikti.

1981 m. gruodžio 11 d. tardymo metu saugumietis kalbėjo Eugenijai Kalvaitytei: „Jūs, vyresnio amžiaus, galite melstis, bet jaunimą luošinti negalima." Prigrasinęs, kad už religinių sambūrių organizavimą gali tekti labai skaudžiai nukentėti, čekistas Kalvaitytei liepė įspėti visas vienuoles, kad draudžiama organizuoti eisenas ir religinius susibūrimus.

1981 m. gruodžio mėn. pradžioje pas Marytę Navickienę buvo padaryta krata. Moteris kaltinama religinės literatūros dauginimu.

Po kratos keltis kartus buvo tardoma.

1981 m. gruodžio 19 d. kun. Pranciškus Šulskis, gyv. Marijampolėje, Laukaitytės g. 19 savo pareiškime vyskupui Liudvikui Poviloniui aprašo, kaip milicininkai ir saugumiečiai gruodžio 5 d. sutrukdė pamaldas ir 24 asmenis nusivežė į milicijos skyrių.

1982 m. sausio 26 d. antrą kartą buvo tardoma Stasė Burkutė. Saugumietis vėl pūtė miglas į akis, jog melstis galima, tik nereikia užsiimti politika, tarsi Burkutė ir kitos gruodžio 5 d. nesimeldė, o griovė sovietinę valdžią.

1982 m. sausio 28 d. buvo tardoma Zina Kuzmickaitė.

Saugumiečio nuomone, Kuzmickaitė priklausanti pogrindžiui.

1982 m. sausio 29 d. buvo tardomas Stasys Kuzmickas. Saugumietis jam davė Stasės Burkutės adresą ir leipė eiti ir sakyti, kad vienuolės netrauktų jo dukrų į kalėjimą.

1982 m. vasario 1 d. buvo tardoma Ona Rėklaitytė. Čekistas Jakovlevas grasino, kad už vaikus ir jaunimą Rėklaitytė galinti gauti kalėjimo.

RAŠO LIETUVOS KUNIGAI IR TIKINTIEJI

Viduklė.

LIETUVOS KP pirmajam sekretoriui P. Griškevičiui

Viduklės parapijos tikinčiųjų

Protestas

(Tarybinė konstitucija — patrauklus viliokas pasauliui klaidinti; vidaus gyvenimui — dėmesio nevertas popiergalis):

Mes, Viduklės Romos katalikų parapijos tikintieji, kasdien sunkiai dirbdami tarybiniame ūkyje ir gamyboje, dažnai stokodami elementariausių dalykų, norėtume tik vieno: leiskite mums laisvai praktikuoti tikėjimą ir išauginti vaikus gerais žmonėmis. Tai mes galėsime pasiekti tik auklėdami vaikus Evangelijos dvasioje. Mes matome, kad prievarta primestas ateizmas Lietuvoje veda mūsų Tautą į nuodėmių liūną; mūsų Tauta eina į fizinį ir dvasinį sunykimą.

Mes norėtume tos laisvės, kurią garantuoja LTSR Konstitucija, TSRS pasirašyti tarptautiniai susitarimai, Visuotinė Žmogaus Teisių Deklaracija ir Helsinkio Baigiamasis Aktas. Mes, prasti žmonės ir eiliniai piliečiai, įstatymus suprantame šitaip: jei tarybinė valdžia juos pasirašė, tai privalo jų ir laikytis!

Deja, praktikoje dar labai toli iki šio minimumo.

Suminėsime tik keletą religinės diskriminacijos faktų, kurie mus, vidukliškius, vargina.

Mūsų religija reikalauja, kad Vėlinių išvakarėse būtų pagerbiami visi, mirę Kristuje ir palaidoti parapijos kapinėse. Todėl į kapines einame su bažnytine procesija. Kiekvienais metais mūsų parapijos klebonas kun. Alfonsas Svarinskas parašo Vykdomajam komitetui pareiškimą, prašydamas leisti praeiti miestelio gatve 900 metrų iki kapinių. Raseinių rajono vadovai, apsvaigę spec. parduotuvėmis ir spec. pirtimis, diskriminuoja tikinčiuosius ir, matyti, tikisi, kad tokiu būdu lengviausiai išpirks asmenines klaidas ir apsileidimus, todėl atsako tik žodžiu: „negalima", „neduosime" ir pan. Ir taip klebonas, atlikdamas savo pareigas, privalo kasmet mokėti po 50 rublių baudos, kad „negavęs leidimo, organizavo religines eitynes į kapines". Už praeitas Vėlines klebonas, protesto ženklan nemokėdamas 50 rublių baudos, neteko šaldytuvo. Praeitais metais buvo nubausti ir 5 vidukliškiai, kurie, kaip katalikai, dalyvavo religinėje procesijoje: Klimą — žodiniu įspėjimu, o Antaną Čėsną, Petrą Urbutį, Alfonsą Staškevičių ir Juozą Norvilą — po 30 rublių. Todėl pagrįstai kyla klausimas: už ką?

LTSR konstitucijos 32 str. tvirtina: Lietuvos TSR piliečiai yra lygūs prieš įstatymą nepriklausomai nuo . . . santykio su religija, . . . gyvenamosios vietos ir kitų aplinkybių. Viduklės ateistai eina į karių kapines gegužės 9-tą ir į katalikų kapines lapkričio 1 d. Ir jiems niekas nedraudžia, nerašo protokolų, neatima šaldytuvų . . . Nejaugi LTSR konstitucija tik maža raudona knygelė, kurios paskutiniame puslapyje pažymėta 10 kapeikų? Mes jau pripratome prie nuolatinių diskriminacijos faktų. Matome, kad rajono vadovai nesilaiko ir kitų tarybinių įstatymų. Kolūkio pirmininko Narušio byla atskleidė daug rajono KP Pirmojo sekretoriaus Zigmo Grimailos nusikaltimų. Jis buvo nuimtas nuo pareigų ir perkeltas į Vilnių. Rajono vykdomojo komiteto pirmininkas A. Skeiveris mūsų kleboną terorizuoja jau eilė metų. Pernai jis įsakė Dujų ūkio direktoriui neduoti klebonui skysto kuro, nors

kaip abonentas — klebonas turėjo teisę gauti. Tuo būdu šalo ne tik klebonas, bet ir mes. Mat, špitolėje žiemą krikštijami vaikučiai, senukai ateina sušilti, nes rajono vadovai du kartus atsakė leisti įvesti šildymą Viduklės bažnyččioje. Gyvuliai stovi šiltuose tvartuose, o katalikams šito neleidžiama! Mes matome, kad tarybinis pasas neapsaugo piliečio nuo tarybinių pareigūnų savivalės, o tarnauja tik milicijos operatyviniams tikslams. Mus ramina gandai, kad ir šitą vadovą greitai nuims. Mat, pernai rugpiūčio 14 d., organizuodami Žaiginy „kiaulių marą", savo mašina užmušė žmogų.

Š.m. vasario 20 d., apie 21 val., po vakarinių pamaldų, iš bažnyčios į kleboniją atėjo būrelis tikinčiųjų su vaikais, norėdami drauge su klebonu pagyventi Užgavėnių nuotaikomis. Ir staiga, visai nelauktai ir netikėtai į kambarį įėjo Viduklės apylinkės pirmininkas Edmundas Kringelis, milicijos įgaliotinis vyr. leit. Butkus ir du kviestiniai: Jonas Remeikis ir Edvardas Lybikis (gerokai įkaušęs!) ir surašę klebonui protokolą, kad klebonijoje buvo apie 30 vaikų ir deklamavo eilėraščius. Suaugusiųjų teikėsi nepastebėti! Šventinė nuotaika buvo sujaukta. Bet dar viskas nesibaigė. Vos išėjus svečiams į gatvę, kelios automašinos, kuriose žmonės atpažino Viduklės mokyklos direktorių Skuodį, mokyklos partorgą mokyt. Mockų, tarybinio ūkio partorgą V. Mačiulaitį ir kitus, siautė iš vieno galo miestelio į kitą stengdamiesi žibintų šviesoje atpažinti tėvus ir vaikus. Žmonės stebėjosi ir piktinosi. Kuomet Kultūros namuose jaunimas kaukia ir rėkia, mušasi ir geria iki sekmadienio 4 val. ryto, nors šeštadienio 24 val. turi būti baigti bet kokie renginiai, tuomet nėra nei apylinkės pirmininko, nei milicijos. Žmonės šią operaciją pavadino populiariu vardu „Čilė". Mums atrodo, kad panašios operacijos tarybinei valdžiai garbės nedaro!

Po poros dienų Viduklės vidurinėje mokykloje, prirūkytame kabinete, dviejų uniformuotų milicininkų akivaizdoje, direktorius Skuodis pradėjo tardyti atpažintus vaikus ir reikalauti, kad raštu išduotų savo draugus.

Įdomu, kaip žiūri tarybinė pedagogika į tokius auklėjimo metodus?

Mes norėtume Tamstos, Sekretoriau, paklausti: kas mes esame — Pietų Afrikos negrai ar lietuviai, gyvenantys savo Tėvynėje? Kodėl tikintis žmogus, vaikas ar suaugęs, negali užeiti pas savo dvasios vadą — parapijos kleboną ir drauge pabūti, pakalbėti, padainuoti ar padeklamuoti eilėraštį? Kas čia yra nusikalstamo? Mes nieko nekalbėjome prieš tarybinę valdžią. Tai kodėl gąsdina, tardo mūsų vaikus? Ar tik todėl, kad jie dar nesugadinti? Aukščiau paminėti pareigūnai turėtų daugiau dėmesio kreipti į savo vaikus.

Nenoromis veržiasi iš širdies žodžiai: Viešpatie, kada visa tai pasibaigs?

Šių ir daugelio kitų diskriminacijos faktų akivaizdoje mes, Viduklės R. K. parapijos tikintieji, smerkiame tokį tarybinių pareigūnų elgesį, nesuderinamą nei su tarybine konstitucija, nei su tarptautinės teisės normomis, nei, pagaliau, su elementaraus žmoniškumo normomis, ir reiškiame griežčiausią protestą.

(Pareiškimas sutrumpintas — Red.)

Viduklė 1982.II.28.

Pasirašė 528 tikintieji

* * *

Kelmė

Lietuvos KP pirmajam sekretoriui P. Griškevičiui

Kun. Jono Bučinsko,
Stulgių parapijos klebono ir
kun. Juozo Razmanto,
Žalpių parapijos klebono

Protesto pareiškimas

Š.m. lapkričio 30 d. Kelmės raj. Vykdomasis komitetas nustebino mus nelaukta žinia, kad Kelmės raj. Administracinė komisija (pirmininkė Pliuščiauskienė, sekretorė Dainauskaitė, nariai — Kleivinis, Ščeponavičienė, Sadaus-

kas, Žikaris) nubaudė mus po 50 rub. pinigine bauda už tai, kad, „nesuderinę su RVK, organizavo š.m. lapkričio 1 d. demonstraciją į kapines ir tuo būdu pažeidė LTSR ATP 1976 m. liepos 28 d. patvirtintų religinių susivienijimų nuostatų 50 str."

Kadangi mums abiems kaltinimas raidiškai identiškas, todėl protestą rašome drauge. Šio kaltinimo redakcija yra trafaretinė ir rodo autorių nemokšiškumą. Argi galima kulto apeigas laikyti demonstracija? Jeigu iš tikrųjų būtų buvusi demonstracija, tai šį įvykį būtų tyrę kiti organai, o ne administracinė komisija, ir tai tą pačią dieną, o ne po mėnesio.

Jau nuo 835 metų Katalikų Bažnyčia lapkričio 1 d. švenčia Visų Šventųjų šventę, o nuo 998 m. lapkričio 2 d. — Vėlines — visų mirusiųjų pagerbimą Viešpatyje. Todėl Vėlinių išvakarėse einama į kapines pagerbti artimųjų ir visų mirusiųjų (žr. Apeigynas II d., 368 p., Vilnius-Kaunas 1966 m.).

Kun. Jonas Bučinskas, Stulgių klebonas, nuėjęs privačiai į kapines, kartu su visais ten esančiais pasimeldė.

Kun. Juozapas Razmantas, padaręs procesiją šventoriuje, kartu su parapijiečiais nunešė žvakes į kapines ant artimųjų kapų. Pačios kapinės yra kitoje kaimo kelio pusėje. Taigi, ar šiose kolektyvinėse maldose galima įžiūrėti demonstraciją? Be abejo, kad ne. Tai bedievių fantazijos ir baimės padarinys, „kiaulių maro" psichozės tąsa.

Įdomu, kuo remiasi bedieviai, mums drausdami tūkstantmetę tradiciją ir liturginius nuostatus? Jie patys, netikėdami į pomirtinį gyvenimą ir dvasinę nemirtingą sielą, nuo 1966 metų Vėlinių išvakarėse (!) eina į kapines ir pagal savo išmonę gerbia mirusiuosius. Be to, galėjo pasirinkti ir kitą dieną.

Stulgių ir Žalpių kapinėse palaidoti veik vieni tikintieji — katalikai. Kaip paaiškinti juridine ar žmogiška kalba reiškinį: bedieviai gali eiti į katalikų kapines nebaudžiami, o katalikams — demonstracija ir nusikaltimas. Kaip, kada ir kokiomis priemonėmis reikia pagerbti mirusiuosius

mums nurodo Bažnyčia — mūsų dvasinė motina. Todėl bedievių vadovybė mums visai nereikalinga.

LTSR Konstitucija tvirtina „Lietuvos TSR piliečiai yra lygūs prieš įstatymus nepriklausomai nuo kilmės: santykio su religija, užsiėmimo rūšies ir pobūdžio" (32 str.). Tai kodėl bedieviai ignoruoja šį taip aiškų Konstitucijos straipsnį?

„Sutinkamai su liaudies interesais . . . Lietuvos TSR piliečiams garantuojamos žodžio, spaudos, susirinkimų, gatvės eitynių . . . laisvės" (48 str.). Mūsų parapijiečiai yra kolūkiečiai. Taigi, jie ir yra toji liaudis, apie kurią kalba minėtasis straipsnis. Tai kodėl bedieviai uzurpuoja liaudies teises?

„Lietuvos TSR piliečiams garantuojama sąžinės laisvė" (50 str.). Tai kur gi ta Konstitucijos garantuojama laisvė, jei už kolektyvinę maldą kunigai yra laikomi nusikaltėliais ir baudžiami? Ko verti aukštų tarybinių pareigūnų pareiškimai, kad tarybinė valdžia nesikiša į Bažnyčios vidaus reikalus ir Kanonų sritį? Ko vertas Konstitucijos straipsnis, jei jis neužtikrina to minimumo religinės laisvės, kurią deklaruoja? Kodėl bedieviai savivaliauja ir diskriminuoja tikinčiuosius, jei Konstitucija yra pagrindinis įstatymas? Lietuvos katalikai per kelis pokario dešimtmečius išmoko nukęsti visas nuoskaudas ir, Dievui padedant, iškęs ir ateity!

Manome, kad laikas jau suprasti, jog tikinčiųjų nuolatinė diskriminacija nedaro garbės tarybų valdžiai ir kompromituoja ateizmą. O Bažnyčios ir tikėjimo tikrai nenugalės.

Tuo pačiu deklaruojama, kad 1976.VII.28 LTSR ATP patvirtintus „Religinių susivienijimų nuostatus" traktuojame lygiai taip, kaip rašoma Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų komiteto dokumente Nr. 5, kuriam solidarizavosi 2 vyskupai ir 520 kunigų. Jie priešingi Bažnyčios teisei (Kanonams), tarybinei Konstitucijai ir tarptautiniams TSRS susitarimams. Todėl mes jų nesilaikysime, nežiūrint aukų, kurių iš mūsų reikalaus Lietuvos bedieviai.

„Spręskite patys, ar teisinga jūsų klausyti labiau, negu Dievo" (Apd. 4, 19).
1981 m. gruodžio 10
Visuotinės žmogaus teisių Deklaracijos diena
(Pareiškimas sutrumpintas — red.)

Kun. Jonas Bučinskas
Kun. Juozapas Razmantas

* * *

Žagarė

Joniškio rajono DŽDT Vykdomojo komiteto pirmininkui

Kun. Gustavo Gudanavičiaus,
Žagarės klebono

Pareiškimas

(Lietuvoje valdžios pareigūnės moterys, vergiškai pataikaudamos savo darbdaviams, jiems yra paaukojusios savo moteriškąjį privalumą ir žmogiškąjį orumą):

Gerbiamas Pirmininke, noriu pasiskųsti dėl Jūsų žinyboje dirbančios Žagarės m. VK Pirmininkės Jasienės nekultūringo elgesio.

Jasienė kursto tikinčiuosius prieš kleboną, būtent prieš mane, žemindama mano autoritetą, ragindama neklausyti. Pasikvietusi Žagarės bažnyčios komiteto pirmininką Labanauską, liepė klebono neklausyti, nes klebonas esąs tik pasamdytas kulto tarnas.

Noriu pabrėžti, kad nei Jasienė, nei Žagarės bažnyčios komitetas, nei kas nors kitas manęs nesamdė atlikinėti religines apeigas Žagarės bažnyčioje. Romos Katalikų Bažnyčios struktūra yra hierarchinė, veikianti pagal Kanonus. Pagal šią tvarką, Popiežius skiria vyskupus, o vyskupai — klebonus. Į Žagarę mane paskyrė vyskupas. Paskyrė ne tik atlikti kulto apeigas, bet ir vadovauti visam parapijos religiniam gyvenimui: mokyti tikinčiuosius tikėjimo tiesų, aukoti šv. Mišių auką, teikti sakramentus,

administruoti bažnyčią. Taigi, klebonas ne tikinčiųjų tarnas, bet vadovas. Taip, kaip Tamsta esate ne rajono tarnas, bet vadovas. Juk iš viso, pagal tarybinę santvarką, tarnų nebeliko. Yra darbininkai, valstiečiai, tarnautojai, darbo inteligentai, įstaigų vadovai. Kam prireikė Jasienei žeminti kleboną prieš parapijiečius — vadinti jį tarnu?

2. Jasienė mane dar ir apšmeižė. Tam pačiam piliečiui, reikšdama savo neapykantą kunigams bendrai, pasakė: „Jūsų klebonas jau atsėdėjo 25 metus ir dar nori atsisėsti".

Ką nors mylėti ar nekęsti — kiekvieno žmogaus asmeniškas reikalas. Į Jasienės meilę nepretenduoju. Bet reikšti neapykantą viešai iškviestam interesantui, netgi ideologiniam priešui — mažiausiai yra nekultūringa. Mano krikščioniškoji pasaulėžiūra liepia nekęsti ydų, bet mylėti žmones, netgi priešus.

Pagal Jasienę, jeigu jau esu „atsėdėjęs" 25 metus, tai turėčiau būti toks banditas, prisidengęs kunigo sutana. Tuo tarpu tai yra tikras, šimtaprocentinis šmeižtas. Aš savo gyvenime niekada nebuvau teistas. Tiesa, tuoj po karo, tame nelaimingame „asmens kulto laikotarpyje", buvau sulaikytas, bet greit be jokio teismo paleistas. Kas davė Jasienei teisę, nežinant tikrų faktų, taip nesiskaityti su žmonėmis?

3. Nesiskaityti su žodžiais, žeminti žmogaus orumą, matyti, — toks jau Jasienės darbo stilius. Žagarės bažnyčios komiteto pirmininką R. Labanauską iškoliojo, vadindama „išsigimėliu". Jeigu žmogus sąžiningai dirba ūkyje, eidamas atsakingas pareigas, jeigu Žagarės tikintieji išsirinko Bažnyčios komiteto pirmininku, tai, matyt, žmogus yra garbingas, o ne išsigimėlis.

Prašau gerb. Pirmininką įspėti Jasienę, kad šmeižtą mano adresu atšauktų. Priešingu atveju pasilieku sau teisę satisfakcijos ieškoti teismo keliu.

Žagarė, 1981.12.29.

Kun. G. Gudanavičius,
Žagarės klebonas

Kai skundas buvo tiriamas, pirmininkė Jasienė savo žodžių išsigynė.

* * *

Kupiškis

Lietuvos TSR Aukščiausios Tarybos Preizidiumo pirmininkui

Nuo Kupiškio RK bažnyčios vikaro
kun. Krumpliausko Stanislovo,
gyv. Kupiškis, Komjaunimo 5

Skundas

(Tarybinė konstitucija — talkininkė valdžios pareigūnų apgaulės ir melo tarnyboje):

Laikraščių antraštės, plakatai, šventiniai šūkiai skelbia, kad TSRS Konstitucija humaniškiausia pasaulyje.

Taigi aš, kunigas, esu pilnateisis TSRS pilietis, baigęs Lietuvos tarybinę vidurinę mokyklą, atlikęs karinę prievolę, — baigęs Kunigų seminariją Kaune; turėčiau laisvai tarnauti tikintiesiems. Taigi aš turiu atlikti pareigas taip, kaip reikalauja Bažnyčios Kanonai, ir atlikti apeigas, kaip nurodyta Apeigyne.

Nežiūrint į tai, Administracinė komisija prie Kupiškio raj. LDT Vykd. komiteto (pirmininkas B. Paldauskas, sekretorė I. Skardžiūtė, nariai — V. Semėnas, K. Lunius, V. Barzdžiūkienė) nubaudė mane 40 rb. administracine bauda už tai, kad atlikdamas savo pareigas, 1981 m. lapkričio 1 d., Visų Šventųjų šventėje, ėjau melstis į kapines.

TSRS Konstitucija 39-ju straipsniu skelbia, kad garantuojamos piliečių teisės bei laisvės. Tai kodėl aš esu varžomas atlikti apeigas? Komisija rėmėsi LTSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumo Įsaku „dėl religinių susivienijimų nuostatų", išleistų 1976 m. liepos 28 d., kurie yra savaime prieštaraujantys TSRS Konstitucijai ir diskriminuojantys tikinčiuosius. Tačiau tų pačių nuostatų

51 straipsnis leidžia atlikti religines procesijas, kurios yra neatskiriama pamaldų dalis. Visų Šventųjų dieną lapkričio 1 d., visi tikintys iš bažnyčios eina į kapines melstis už mirusius — tai neatskiriama pamaldų dalis. Tas pamaldas atlikti nurodo Bažnyčios Kanonai ir Apeigynas, išleistas 1966 m. tarybinėje spaustuvėje, 368 psl. Komisijos nutarime buvo konstatuota, kad „suorganizavau" religinę procesiją, tačiau visiems aišku, kad tą dieną nuo neatmenamų laikų yra tradicija bendrai eiti į kapines ir kartu su kunigu jose melstis. Ar ne paradoksalu — kapinėse melstis galima, o eiti kartu į jas su tikinčiais draudžiama. Ar tai nėra tikinčiųjų išjuokimas? Be to, tą dieną procesiją atlaikė ir netikintieji, tačiau jų niekas nebaudžia.

TSRS Konstitucijos 52 straipsnis garantuoja sąžinės laisvę ir draudžia kurstyti nesantaiką ir neapykantą ryšium su religiniais tikėjimais. Kaip suprasti Kupiškio raj. V. Rekašiaus, vid. m-klos direktoriaus pavaduotojo, komunisto Bočiulio elgesį? Jis tikinčiųjų tėvų vaikus — mokinius palikinėja po pamokų 2 ar 3 val., visaip terorizuoja ir kamantinėja, kad jie einą į bažnyčią ir dalyvauja apeigose. Tai paliudyti gali kiekvienas vaikas ir jų tėvai. Siunčia mokytojus į bažnyčią sekti auklėtinius, verčia mokinius rašyti rašinius, liečiančius įsitikinimus, kaip pav. „Koks tavo požiūris į religiją" ir t.t. Ar tai nėra tikinčiųjų tėvų ir vaikų sąžinės jausmų įžeidimas? Ar nėra neapykantos kurstymas prieš tikinčiuosius? Ar prieš įstatymą jie nėra visi lygūs? Tai kodėl jis tokios komisijos nėra baudžiamas? Jam yra suteikta laisvė žeminti, išjuokti ir niekinti tikinčiųjų tėvų vaikus.

Prašau, Jus Pirmininke, atkreipti dėmesį į man ir tikintiesiems daromas skriaudas ir priversti, kad būtų laikomasi TSRS Konstitucijos ir 1975 m. rugpiūčio mėn. 1 d. pasirašytų Helsinkio Baigiamojo Akto tikėjimo ir sąžinės laisvę liečiančių straipsnių.

1981 m. gruodžio 12 d.
Kupiškis

Kun. St. Krumpliauskas

Aukščiausios Tarybos Prezidiumo pirmininko atsakymas:

1982 m. vasario 13 d. Kupiškio rajoniniame laikraštyje „Komunizmo keliu" buvo atspausdintas šmeižikiškas straipsnis „Ko siekia vikaras St. Krumpliauskas?"

1982 m. vasario 18 d. kun. Krumpliauskas Kupiškio prokuratūroje buvo raštiškai įspėtas, kad apšmeižęs mokyklos direktoriaus pavaduotoją A. Bočiulį ir pažeidinėjęs „Religinių susivienijimų nuostatus".

* * *

Telšių vyskupijos ir Klaipėdos Prelatūros valdytojui kunigui Antanui Vaičiui

Pareiškimas

(Šilalės bažnytiniame komitete viešumon išlindo du parsidavėliai — okupanto tarnai):

1982 m. sausio 26-tą dieną „Tiesoje" pasirodė straipsnis: „Melas iš sakyklos".

Perskaitę šį straipsnį, mes, Šilalės tikintieji, pasipiktinome dar vienu bedievių išpuoliu prieš mūsų vikarą kun. Vytautą Skiparį.

Visas straipsnis rodyte rodo tikrąjį bedievių veidą — šlykštų melą, klastą, nepaykantą. Nėra pasaulyje kitos tokios organizacijos, kuri prilygtų bedieviams jų barbariškumu, chuliganizmu spaudoje ir gyvenime.

Savo pamoksluose kun. V. Skiparis niekada nešmeižia ir nemeluoja, kaip rašoma tame straipsnyje, bet sako tiesą; iškelia bedievių daromas skriaudas tikintiesiems, gina mūsų, tikinčiųjų, vaikus, neleisdamas mokytojams tyčiotis iš jų.

Straipsnyje cituojami Šilalės bažnytinio komiteto kasininko žodžiai: „Neteko girdėti, kad žmones kas nors persekiotų už jų religines pažiūras".

Šitaip gali kalbėti tik bedieviai ir jų talkininkai. Tikintieji to niekada nesakys, nes savo kailiu patiria ir

iškenčia bedievių daromas skriaudas, šmeižtus, pajuoką.

Toliau tame straipsnyje kasininkas Juozas Štombergas sako: „Mes, tikintieji, patenkinti savo religinių bendruomenių nuostatais".

Prieš tuos nuostatus pasisakė 2 Lietuvos vyskupai ir 522 kunigai. Prieš juos pasisakė ir visa tikinčioji lietuvių tauta. Prieš juos pasisakome ir mes, Šilalės tikintieji, — nereikalingi mums jokie bedievių sukurti nuostatai, griaunantys Bažnyčią.

J. Štombergas sako, kad „Šilalės tikintieji ne kartą perspėjo V. Skiparį, prašė jo neužgaulioti nereligingų žmonių, mokytojų".

Tegu Štombergas nekalba tikinčiųjų vardu. Mes, tikintieji, džiaugiamės, kad kun. V. Skiparis duoda atkirtį siautėjantiems bedieviams ir mokytojams. Ir niekada neteko girdėti, kad kunigas ką nors užgauliotų. Priešingai, jis ragina visus tikinčiuosius melstis už bedievius, daryti už juos atgailą.

Skaitydami straipsnį, „Tiesoje" randame bažnytinio komiteto pirmininko Juliaus Aužbikavičiaus žodžius: „Mūsų bendruomenės tikintieji kreipėsi į bažnytinę vadovybę, prašydami paskirti vietoje V. Skipario kitą kunigą, kadangi jis skleidžia nebūtus dalykus".

Matyt Aužbikavičius nebeskiria tikinčiųjų nuo bedievių. Tikintieji niekada nesikreips į Bažnytinę Vadovybę su prašymu iškelti savo gynėją. Šito gali prašyti tik bedieviai ir tokie jų talkininkai, kaip J. Štombergas ir J. Aužbikavičius.

Mes, žemiau pasirašę tikintieji, prašome Jūsų Prakilnybės pašalinti iš Šilalės bažnytinio komiteto Julijoną Aužbikavičių ir Juozą Štombergą. Nereikia mums samdytų bedievių, nereikia mums kovotojų prieš Bažnyčią. Mes išsiilgę laukiam kovotojų už Kristaus reikalą, kovotojų už Bažnyčią ir tikinčiuosius.

1982.II.3.

Pasirašė keli šimtai Šilalės tikinčiųjų.

* * *

TIKSLAS PATEISINA PRIEMONES

Bijutiškis

Lietuvos KP Centro Komitetui
„Vagos" leidyklai Vilniuje

(B. Jauniškis — ištikimiausias talkininkas komunistinės sistemos melo ir šmeižto tarnyboje):

Sąžinė verčia mane dar kartą pasisakyti dėl moralinio chuliganizmo ir jo propaguotojų tarybinėje spaudoje pasmerkimo.

Pernai rugsėjo mėnesyje rašiau Jums apie „Vagos" leidyklos išleistą Broniaus Jauniškio knygiūkštę „Be iliuzijų", kurioje pilna grubiausio melo, faktų iškraipymo, falsifikavimo ir kitaip manančių niekinimo. „Vagos" leidykla, užuot atitaisiusi klaidą, visaip išsisukinėja, atsiprašinėja, esą „minėta knyga rengiama spaudai itin atidžiai ir kad joje yra tiksliai atskleisti charakteriai".

Čia trumpai paminėsiu svarbiausius įvykius. 1926 metų rudenį Juozas Misiūnas įstojo į Kauno jėzuitų gimnazijos penktąją klasę, apsigyveno prie tos gimnazijos esančiame mokinių bendrabutyje. 1930 metais baigęs gimnaziją, įstojo į Pagryžuvio (prie Tytuvėnų) jėzuitų novicijatą. Vienerius metus praleidęs Silezijos Mitelšteinėje, 1933 metų vasarą grįžo į Kauną ir 1933/34 mokslo metais buvo jėzuitų gimnazijos mokinių bendrabutyje vienos mokinių grupės prefektu. 1934 metais vasarą iš jėzuitų išstojo. Buvo sveikas, gydytojai nerado jame jokios ligos. Akis turėjo taip pat sveikas — jokių akinių nenešiojo. Kurį laiką pastudijavęs — mokytojavo gimnazijose. 1939 metais vedė Sofiją Katkevičiūtę, išaugino keturias dukras. Vokiečių okupacijos metais kurį laiką buvo Panevėžio geležinkelio stotyje vertėju. Po karo 1946-49 metais mokytojavo Ramygalos, vėliau Užpalių ir nuo 1951 metų Antalieptės vidurinėse mokyklose. Akis turėjo sveikas, akinių nevartojo. Ir tiktai 1955 metais, kaip liudija jo žmona Sofija Misiūnienė, pradėjo negaluoti jos vyro akys: kartais aptemdavo, ypač tada, kai susiner-

vindavo. Liga progresavo ir paskutiniais 2-3 metais prieš mirtį (mirė jis 1971 metais spalio mėn.) Juozas Misiūnas tapo pusiau aklas, invalidas.

Ką iš to padarė Bronius Jauniškis? O gi tą paskutiniųjų Misiūno gyvenimo metų apakimą Jauniškis atkėlė **36 metus atgal** — į 1933 metus, esą, „nuo per didelių fizinių bei dvasinių kančių vienuolyne užgeso jam akių šviesa. Tai atsitiko jaunystėje". („Be iliuzijų" 55 psl.) Ir užtai žiauriausiu būdu apkaltina vienuolyną, išgalvoja kažkokį „rendikontą", kurio vienuolyne niekas net vardo nežino; esą Misiūnas ten buvo visaip varginamas ir kankinamas. Buvęs pririštas prie stulpo, iki pusiau nurengtas, plakamas iki apalpimo ir apakimo. Po to sunkiai ir ilgai sirgęs; gydytojas pritaikęs jam akinius su dar storesniais stiklais (72 pusl.) ir tokį pusiau aklą, vos dienos šviesą regintį Misiūną parsiuntė į Kauną. „Kipas Misiūną sutiko ne draugiškai" (73 pusl.), liepęs rašyti prašymą, kad būtų atleistas iš vienuolyno. Misiūnas priekaištauja: „Išvarote. Sveikatą iščiulpėte, apakinote". Kipas už tai pagrasinęs karceriu. Pagaliau „Juozas parašė prašymą. Nuėjęs į celę, persirengė pasaulietiškais drabužiais ir, vos regėdamas dienos šviesą, išėjo iš vienuolyno" (74 pusl.).

Visa tai yra grubiausias melas. Niekas vienuolyne žmonių nekankina, neriša prie stulpo, neplaka. Ir Misiūno niekas neplakė ir jo neapakino. Čia Jauniškis pademonstravo labai žemą savo charakterį; nepajėgdamas paneigti teigiamo vienuolyno (ypač jėzuitų) vaidmens tautų švietimo ir dorinimo srityje, Jauniškis griebiasi melo ir šmeižtų. Nesiskaičiuodamas su faktais, jis duoda laisvę savo padrikai fantazijai ir fanatizmui. Neseniai minėjom Vilniaus universiteto 400 metų sukaktį. Argi tą aukštąją mokyklą, kuri prilygo ano meto geriausioms mokslininkų ir kultūros veikėjų institucijoms, būtų galėję įkurti ir išlaikyti jėzuitai, jeigu jie būtų buvę tokie sadistai ir tamsuoliai, kokius bando vaizduoti Jauniškis?

„Melo trumpos kojos" — sako priežodis. Ir Jauniškis bemeluodamas susipainiojo. Apybraižos „Užgesinta šviesa" pradžioje (54 psl.) jis rašo, jog Misiūnas Antalieptėje

„žingsniuodavo, lazdelės galu šaligatvio kraštą braukdamas" — taigi jis buvo didelis invalidas. Bet čia reikia pastebėti, kad Misiūnui Antalieptėje gyvenant, šaligatvių visai nebuvo. Nedaug jų yra ir šiandien, — vos ties 2-3 pastatais, praslinkus dešimčiai metų nuo Misiūno mirties.

Be to, jeigu Misiūnas buvo toks pusaklis invalidas, kad negalėjo matyti po savo kojomis stambaus metrinio šaligatvio, tai kaip jis galėjo būti mokytoju ir dar direktoriaus pavaduotoju, kur kaip tik reikia gerų akių? Kaip jis galėjo matyti, kas dedasi klasėje pamokų metu, ypač rašant rašto darbus? Kaip jis galėjo matyti smulkias milimetrines raides, skaityti ir rašto darbus taisyti, skaityti paskaitas visuomenei? Čia Jauniškis nusikalsta elementariausiems logikos dėsniams, — jis visai nesugeba logiškai galvoti ir rašo tai, kas tik „ant seilės užeina" ir nebepastebi, kad nežino dešinė, ką daro kairė.

Kad Juozas Misiūnas jaunystėje (vienuolyne) akių šviesos neprarado ir kad 1933 metais jį grįžusį iš Silezijos Kipas tuojau neatleido, rašo šie dokumentai:

1) Valstybėse, kuriose Katalikų Bažnyčia gali laisvai veikti, kasmet leidžiamas bažnytinis katalogas, vardu Elenchus, kuriame surašomi visi tos bažnytinės provincijos dvasininkai (vyskupai, kunigai, klierikai, vienuoliai-ės), pažymėta jų gyvenamoji vieta ir einamos pareigos. Tas katalogas sudaromas metų pabaigoje ir turi sekančių metų datą. 1933 metų Lietuvos bažnytinės provincijos Elenchus (sudarytas 1932 metų gale) rodo, kad Juozas Misiūnas gyvena Silezijos Mitelšteinėje (Mittelsteine) šv. Juozapo vardo novicijate. 1934 metų Elenchus rodo, kad Misiūnas gyvena Kaune, Rotušės aikštė 12, šv. Stanislovo vardo kolegijos bendrabutyje ir yra antros mokinių grupės prefektas. O 1945 metų Elenche Misiūno jau neberandame. Taigi, Misiūnas, grįžęs iš Silezijos, **nebuvo tuojau atleistas,** bet dar ištisus metus buvo bendrabučio prefektas.

2) Kad Misiūnas 1933/34 mokslo metais turėjo sveikas akis, rodo kitas labai svarbus dokumentas. 1934 metų vasarą buvo išleista gausiai iliustruota knyga „Kauno

jėzuitų gimnazija, pirmasis dešimtmetis 1924-1934 metai", kurioje 89 ir 90 puslapiuose yra ir dvi prefekto Juozo Misiūno nuotraukos, darytos tų metų pavasarį. Vienoje nuotraukoje Juozas Misiūnas stovi darbo kambaryje šalia pamokas beruošiančių mokinių. Kitoje nuotraukoje J. Misiūnas sėdi kartu su pirmos grupės prefektu Jonu Kukta ir jų viršininku Juozu Rytmeisteriu, apsupti mokinių bendrabutiečių. **Abejose nuotraukose matome Misiūną be akinių,** o Kukta ir Rytmeisteris — abu akiniuoti.

3) Ramygalos vidurinės mokyklos mokiniai liudija, kad jie niekada nėra matę savo mokytojo Juozo Misiūno su akiniais. (Kun. Petras Baltuška, Daugailių klebonas).

4) Pagaliau Juozo Misiūno žmona Sofija Misiūnienė taip pat tvirtina, kad jos vyras tiek tuokdamasis, tiek vėliau ilgą laiką turėjo sveikas akis ir tikrai, kaip aukščiau minėta, 1955 m. — taigi praslinkus 21 metams nuo išstojimo iš vienuolyno — pasirodė pirmieji jo akių negalavimai — aptemimai.

Misiūnas buvo atleistas ne dėl sveikatos stokos ar apakimo, bet dėl to, kad, kaip jis pats 1934 metais prisipažino, į vienuolyną stoti nenorėjęs, o stojęs tik klaidingai manydamas, jog esanti pareiga stoti, nes juk ketverius metus buvo nemokamai išlaikomas ir mokomas (todėl nenuostabu, kad įžadus darant jį šiurpuliai nukrėtė). Tada, t.y. 1934 metais, jam buvo pasakyta, jog jis ne čia patekęs, — į vienuolyną priimami tik tie, **kurie to nori.** Prievarta į vienuolyną niekas nevaromas ir prievarta padaryti įžadai negalioja — tokie yra bažnytinės teisės nuostatai. Dėl to tiek stojantį kandidatą, tiek darantį įžadus klausiama, ar jis **laisvai,** niekieno neverčiamas, tikrai nori stoti, **ar nori įžadais įsipareigoti?** Misiūnas pasirodo, buvo neatviras ir kalbėjo kitaip negu jautė ir norėjo.

Čia Jauniškis meta visiškai nepamatuotą kaltinimą, esą Misiūnas **privalėjęs stoti;** „Priešingu atveju už mokslą ir išlaikymą gimnazijoje jam būtų patiekę tokią sąskaitą, kad tėvai bematant atsidurtų teisme, o vėliau ir už grotų. Iš

ko gi jie išmokėtų priteistą skolą". (57 psl.). Tai kiaurai klaidingas įtarinėjimas; čia jis parodo visišką savo neišmanymą ir padėties nežinojimą. Per visą Jėzuitų gimnazijos gyvavimo laiką **su niekuo nebuvo eita į teismą ir niekas nebuvo pasodintas į kalėjimą,** nors kasmet baigdavo gimnaziją po keletą mokinių, kurie eilę metų buvo nemokamai išlaikomi ir mokomi.

Baigęs gimnaziją Misiūnas dar ketverius metus pasiliko vienuolyne, — taigi pas jėzuitus jis praleido aštuonerius metus, iš jų septynerius mokėsi, o vienerius dirbo, ir kai 1934 metais išstojo, jam ne tik nebuvo patiekta jokia sąskaita, bet dar duota civilinė apranga ir daugiau negu kukli suma naujo gyvenimo pradžiai. Tokia tai yra tikrovė, — diametraliai priešinga šmeižikiškai Jauniškio fantazijai.

Rudzevičiaus teisme prof. Griška nurodė auklėtojų būtinus privalumus: „Mes auklėjame jaunus žmones . . . mokome juos pareigingumo, principingumo, sąžiningumo. Dėstytojas pats privalo būti krikštolinio tyrumo, — kitaip jis neatliks tos pareigos, kuri jam pavesta kolektyve, visuomenės . . . Dėstytojas studentui visada yra autoritetas. Jo elgesys, dorovinės nuostatos atitinkamai auklėja jaunus žmones . . . visur ir visada būtini aukšti doroviniai kriterijai, ypač darbe ir elgesyje tų, kurių pareiga auklėti jaunus žmones" („Tiesa", 1981.VII.14).

Ar ne to paties būtina reikalauti ir iš spaudos darbuotojų ir Švietimo ministerijos? Argi jiems tiesa gali nerūpėti? Juk niekas taip neįžeidžia žmogaus, kaip sąmoningas melas, faktų iškraipymas, šmeižtas. Kaip tad „Vagos" leidykla galėjo spausdinti tokį Jauniškio šlamštą? Kaip Švietimo ministerija galėjo patikėti auklėti jaunimą tokiems dvasios skurdžiams kaip Jauniškis, Stankaitis, Stikleris ir kt.?

Beveik prieš porą dešimtmečių Lietuvos KP CK propagandos skyriaus vedėjas Mišutis nurodė tarybinės spaudos principus. „Svarbiausias tarybinės spaudos principas — **rašyti tik teisybę.** Faktų iškraipymas, sensacijų vaikymasis — svetimas mūsų spaudai. Ir vis

dėlto kai kuriuose mūsų laikraščiuose ir žurnaluose dėl atskirų darbuotojų nerūpestingos pažiūros į medžiagos paruošimą, pasirodo straipsnių, kurie neatitinka tikrovės arba ją iškraipo. Partija griežtai smerkia tokius žurnalistus, kurie vadovaujasi praeityje viešpatavusia taisykle: penki procentai tiesos — ir gali rašyti į laikraštį. Penkiaprocentinės tiesos nėra, yra šimtaprocentinė tiesa ir tai ypač svarbu, kai reikalas liečia žmogų. O jeigu redakcija padarė klaidą, paskelbdama neatitinkančią tikrovę medžiagą, — ji privalo tą klaidą ištaisyti". („Tiesa", 1963.II.16).

Gerbiamieji „Vagos" leidyklos ir Švietimo ministerijos darbuotojai, — ne tik mes, tikintieji, bet ir **partija reikalauja tą klaidą ištaisyti.** Mes ne malonės iš jūsų prašome, bet **elementariausio teisingumo.** Paskelbdami tikrovę neatitinkančią medžiagą, Jūs padarėte nusikaltimą, apšmeižėte dorus žmones, pavaizduodami juos sadistais, veidmainiais, moraliniais iškrypėliais. Misiūnas iš vienuolyno išėjo su sveikomis akimis ir po to dar daugelį metų nenešiojo jokių akinių, o Jauniškis pavaizdavo jį pusakliu, kuris vos matė dienos šviesą; išgalvojo kažkokį „rendikontą", kurio vienuolyne niekas nežino. Aš tą žodį pirmą ir vienintėlį kartą radau Jauniškio „iliuzijose", — nežinodamas, ką jis reiškia, perverčiau du tarptautinių žodžių žodynus, bet ir ten jo neradau ir tik toliau skaitydamas iš konteksto supratau jo reikšmę. Klausinėjau kitus savo draugus, bet ir jie apie rendikontą nieko nebuvo girdėję. Taigi ta visa istorija su rendikontu ir Misiūno apakinimu, lygiai kaip ir su šv. Sebastijono garbinimu yra tik Jauniškio fantazijos kūryba, su tikrove nieko bendro neturinti.

Tos pat rūšies yra ir elgetaujančių vienuolių aprašymas prieškarinėje Lietuvoje — viskas prifantazuota, primeluota, todėl nenoromis veržiasi klausimas: kokia teise vadovaudamiesi tiek „Vagos" leidykla, tiek Švietimo ministerija spausdina ir platina nešvarius prasimanymus ir drabsto purvais nekaltus žmones? Juk tai ne kas kita, kaip biauriausias **chuliganizmas,** ir kaip tokį chuliganizmą

jie suderina su komunistine morale? Nejaugi nematote, kad tokie ateistinio fanatizmo išpuoliai daro gėdą tarybinei spaudai, klaidina ir mulkina žmones, ypač nepatyrusį jaunimą, kuris, netekęs dorovinių pamatų, taip greitai pasuka nusikaltimų keliais? Prisiminkime tiktai mano pirmajame rašte cituotus teisingus akademiko Skazkino žodžius apie dabartinę ateistinę spaudą: „. . . paviršutiniškumas svarstant pagrindines religijos problemas ir intelektualinis ubagiškumas jų „atrėmimuose", nepažinimas gyvenimo nei tikinčiųjų — tai charakteringi bruožai tos (ateistinės — J.D.) literatūros . . ."

Seniai jau laikas padaryti radikalią išvadą: **išmeskite iš knygynų ir bibliotekų Jauniškio ir kitų ateistinių rašeivų šmeižtraščius,** neužgauliokite tikinčiųjų jausmų, nežalokite ir nemulkinkite jaunimo. Žmonės ne tam daug ir sunkiai dirba, kad už jų uždirbtus pinigus būtų gaminamas ir jaunimui brukamas šlamštas. Atėjo laikas, kada mes turime pareigą ir teisę pareikalauti, kad nebūtų piktnaudžiaujama spauda ir kitomis komunikacijos priemonėmis, kad knygose ir laikraščiuose būtų rašoma **tiktai tiesa, šimtaprocentinė tiesa, o vengiama penkiaprocentinės tiesos, prasimanymo** ir **melo,** kurio, gaila, vis dar gausiai pasitaiko.

Išvada. Jeigu ir po šito mano rašto minėtoji Broniaus Jauniškio šmeižikiškoji knygiūkštė „Be iliuzijų" nebus atšaukta ir išimta iš bibliotekų, tai bus nepaneigiamas įrodymas, kad tarybinei spaudai visiškai ir absoliučiai nerūpi objektyvi tiesa, o tik beatodairiška ir akla antireliginė propaganda, ir kad ateistai, kovodami su religija, nesiskaito su jokiais faktais ir sveiko proto reikalavimais, o tik vadovaujasi principu „tikslas pateisina visokias priemones".

Ten, kur nepripažįstama objektyvi tiesa, negali būti nė kalbos apie moksliškumą, ir taip vadinamas „mokslinis ateizmas" yra gryna fikcija.

Bijutiškis, 1981 m. gruodžio 15 d.

Kun. Jonas Danyla, S.J.

TTG KATALIKŲ KOMITETE

(TTG Katalikų Komitetas gina tikintį Lietuvos jaunimą ir persekiojamus kunigus):

1981 m. gruodžio mėn. 25 d. TTG Katalikų komitetas parašė raštą Nr. 50 TSKP Generaliniam Sekretoriui L. Brežnevui apie tai, kad 1981 m. sovietinės valdžios pareigūnai pradėjo Lietuvoje grubią akciją prieš tikintį jaunimą. Rašte minimas susidorojimas su grupe jaunimo Molėtuose, kun. Ričardo Černiausko areštas, Kybartų jaunimo sulaikymas Šlavantuose, milicijos įsibrovimas ir jaunimo sulaikymas Vilkaviškyje, įsiveržimas Kapsuke (buv. Marijampolėje) į Kuncevičiūtės namą.

„Nors praėjo nuo šių įvykių jau nemaža laiko, bet tikinčio jaunimo terorizavimas tebesitęsia: jie yra tardomi, gąsdinami, kaltinami, jog tokie susirinkimai esanti veikla prieš sovietinę valdžią . . . Argi priėmus naują TSRS Konstituciją ir paskelbus, kad įžengėme į brandaus socializmo laikotarpį, dar reikia tokių nežmoniškų ir negarbingų priemonių, kovojant prieš tikintį jaunimą?" — rašoma dokumente.

1981 m. gruodžio 25 d. TTG Katalikų komitetas pasiuntė raštą Nr. 51 Lietuvos KP CK Sekretoriui P. Griškevičiui, gindamas Stulgių kleboną kun. Joną Bučinską ir Žalpių kleboną kun. Juozapą Razmantą, apkaltintus 1981 m. lapkričio 1 d. organizavusius „demonstraciją į kapines".

RELIGINĖS ŠVENTĖS LIETUVOJE

(Didžiosiose šventėse eilė prisitaikėlių kunigų pamoksluose gina ne Bažnyčios ir tikinčiųjų, bet kompratijos reikalus):

Į Šiluvos, Aušros Vartų ir Žemaičių Kalvarijos atlaidus suplaukia didžiulės žmonių minios, kurios kaip rakštis graužia kovingų Lietuvos bedievių akyse. 1981 m. ramiai

praėjo tik Žemaičių Kalvarijos atlaidai, švenčiami liepos mėn. pradžioje.

Prieš Šilinių atlaidus rugpiūčio mėn. aplink Šiluvą buvo suorganizuotas „kiaulių maro" karantinas, kuris iki šiol dar neatšauktas. Tikintieji iki pat atlaidų pradžios nežinojo, ar bus galima muvykti į Šiluvą, todėl atlaiduose dalyvavo kur kas mažiau žmonių, negu ankstesniais metais. Nuotaika atlaidų metu taip pat buvo slogi. Milicijos mašinos važinėjo po Šiluvos gyventojų kiemus ir užsirašinėjo automašinų numerius. Bažnyčioje žmonės traukė pečiais, klausydami kai kurių pamokslų apie savižudystes, žmogžudystes ir pan. „Kodėl tokios problemos keliamos per didžiuosius Šiluvos atlaidus, kai į Marijos šventovę iš visų Lietuvos kampelių susirenka patys geriausi žmonės, kurie nesirengia nei žudyti, nei nusižudyti? . . .", traukė pečiais tikintieji.

Vilniaus Aušros Vartų Gailestingosios Dievo Motinos atlaidus sutrukdyti žymiai sunkiau, — negi Vilniuje paskelbsi kiaulių marą? Čia didieji Marijos atlaidai marinami kitokiu būdu; net vilniečiams apie šiuos atlaidus nelengva sužinoti, nes apie tai skelbiama tik šv. Teresės bažnyčioje. Kitose bažnyčiose paskelbia tik vienas kitas kunigas.

Pamokslininkai dažniausiai neliečia konkrečių šių dienų gyvenimo problemų arba paliečia iškreiptu būdu. 1980 m. atlaiduose vienas Kunigų seminarijos dėtytojas kalbėjo, kad katalikai turi rūpintis ne žmogaus teisėmis, bet pareigomis, ypač pabrėžiant pareigas valstybei.

1980 m. Gailestingosios Dievo Motinos atlaidų trečiadienis buvo paskelbtas blaivybės diena, kuri civilinei valdžiai, matyt, nepatiko, todėl sekančiais metais, kaip nors ir buvo planuota, bet jos nebuvo. Keli pamokslai, palietę blaivybės temą, praktiškai buvo nukreipti prieš kovojančius už blaivybę. Buvo teigiama, kad dėl didėjančio alkoholizmo kalti katalikai, kad nereikia kovoti už svaigalų pardavinėjimo apribojimą, nereikia jokių išorinių priemonių (matyt, turėta galvoje blaivybės draugija ir blaivybės diena), — užtenka tik dažniau katalikams eiti

sakramentų ir viskas išsispręs savaime. Kitas pamokslininkas aiškino, kad nereikia jokios kovos už Bažnyčios teises, reikia tik mylėti žmogų.

Šitokiu būdu gadinama tikintiesiems nuotaika ir marinamas žmonių entuzijazmas. Ko nepajėgia suardyti valdiški bedieviai, padeda patys dvasiškiai.

Atlaidų dalyviai, ypač atvykstantieji iš toliau, pagrįstai reikalauja, kad atlaidų organizatoriai ir pamokslininkai rimtai būtų pasiruošę tarnauti Dievui, o ne pataikauti Religijų reikalų tarybos įgaliotiniui.

ŽINIOS IŠ VYSKUPIJŲ

(Klaipėdos katalikų pastangų ir vargo keliai besistengiant atgauti komunistinės valdžios atimtą bažnyčią):

Klaipėda. 1981 m. birželio ir rugsėjo mėn. Klaipėdos katalikų bažnyčios komiteto narių ir tikinčiųjų delegacijos lankėsi Maskvoje Komunistų partijos centro komitete ir pas Religijų reikalų tarybos pirmininką Kurojedovą su tikinčiųjų pareiškimais grąžinti neteisėtai valdžios atimtą Klaipėdos katalikų bažnyčią. Pareiškimo tekstas:

„Mes, Klaipėdos miesto ir visos Lietuvos Katalikų Bažnyčios tikintieji, kreipiamės į Jus, Aukščiausios Tarybos Pirmininke, ir prašome grąžinti mūsų lėšomis ir darbu pastatytą katalikų bažnyčią Klaipėdoje.

Ši bažnyčia buvo pradėta statyti 1956 m., gavus leidimus iš TSRS Aukščiausios Tarybos Prezidiumo, TSRS Ministrų Tarybos ir Lietuvos TSR Ministrų Tarybos. 1961 m., pastačius bažnyčią, bet dar nepradėjus jai veikti, tuometinio Aukščiausiojo Prezidiumo Pirmininko Chruščiovo įsakymu minėtoji bažnyčia iš tikinčiųjų buvo atimta.

Dabartiniu metu mūsų lėšomis ir darbu pastatytoji bažnyčia yra paversta filharmonijos sale, o mes, tikintieji, pasistatę tokią erdvią bažnyčią, turime vargti dėl tvankos bei spūsties mažutėje (220 m.) bažnytėlėje arba šalti

lauke. Klaipėdos mieste ir apylinkėse yra apie 100,000 tikinčiųjų.

Jausdamies neteisingai nuskriausti, 1974 m. apie 3500 tikinčiųjų parašais kreipėmės į Religijų reikalų tarybos Įgaliotinį Maskvoje. 1979 m. kovo mėn. 10,241 tikinčiųjų parašais ir 1979 m. spalio mėn. 149,149 tikinčiųjų parašais kreipėmės į jus, Aukščiausios Tarybos Prezidiumo Pirmininke L. Brežnevai, ir į įgaliotinį Religijų reikalams Kurojiedovą, prašydami grąžinti mūsų pastatytą bažnyčią.

Mes, visi Lietuvos tikintieji, laukiame teisingo sprendimo. Priešingu atveju prašysime ir rašysime, kol bus grąžinta mums priklausanti bažnyčia . . ."

Po pareiškimu pasirašė 1008 tikintieji.

TSRS RRT įgaliotinis Kurojiedovas 10 žmonių delegacijai, dalyvaujant Lietuvos RRT įgaliotiniui P. Anilioniui, pripažino, kad Klaipėdos bažnyčia atimta neteisėtai, neaišku, rimtai ar ne, siūlė leidimą naujos bažnyčios statybai ir pažadėjo tikintiesiems galutinį atsakymą duoti per Klaipėdos miesto Vykdomąjį komitetą.

1981 m. gruodžio 5 d., nesulaukę jokio atsakymo, Klaipėdos katalikų komitetas ir tikintieji pasiuntė 250 žmonių pasirašiusį pareiškimą Klaipėdos miesto Vykdomojo komiteto pirmininkui A. Žaliui, reikalaudami grąžinti atimtą bažnyčią.

* * *

(Partiečių priekabūs atsikeršijimo puolimai prieš kun. Kastytį Krikščiukaitį):

Žilėnai. 1981 m. birželio mėn. Žilėnų parapijos vaikai buvo ruošiami Pirmajai Komunijai. Valdžios komisija klebonui už tai surašė tris aktus. Varėnos raj. prokuroras Kontrimas liepos mėn. pradžioje tardė vaikus ir prievartavo pasirašyti kažkokius popierius.

1981 m. liepos 16 d. Kastyčiui Krikščiukaičiui Varėnos prokuroras Kontrimas paskelbė šitokį įspėjimą:

„Medžiagos patikrinimu nustatyta, kad Romos Katalikų Bažnyčios Varėnos raj. Žilėnų parapijos klebonas

Kastytis Krikščiukaitis 1981 m. birželio-liepos mėnesiais organizavo Žilėnų bažnyčioje nepilnamečių religinio mokymo užsiėmimus ir sistemingai juos vykdė. Tuo pažeidė įstatymus Bažnyčios atskyrimo nuo valstybės ir mokyklos nuo Bažnyčios (Lietuvos TSR Konstitucijos 50 str. ir Lietuvos TSR BK 143 str.).

Remiantis išdėstytu . . . įspėjimu dėl neleistinumo pažeidinėti minėtus įstatymus ir išaiškinimu, kad jei ateityje pažeidinės minėtus įstatymus, bus patrauktas baudžiamon atsakomybėn pagal Lietuvos TSR BK 143 straipsnį.

* * *

Žilėnai. 1981 m. birželio 7 d. po šv. Antano atlaidų, klebonas kun. Kastytis Krikščiukaitis pasiūlė žmonėms pasilinksminti. Žmonės dainavo liaudies dainas, grojo armonika, moterys susirinkusius vaišino gaiva. Visų smagią nuotaiką sugadino kolūkio pirmininkas Antanas Uždavinys, partijos sekretorė Biekšienė ir mokyt. Biekša, kurie net tris kartus atlėkė, reikalaudami pasitraukti, nes čia esanti mokyklos aikštelė. Žmonės nekreipė dėmesio ir drauge su klebonu linksminosi toliau. Buvo iškviesti rajono pareigūnai, tačiau žmonių neįveikė. Sekančią dieną atvyko saugumiečiai net iš Vilniaus ir tardė, ar nebuvo giedamas himnas „Lietuva, Tėvyne mūsų" . . .

Pirmininkas Uždavinys visiems kalba: „Arba aš čia nebūsiu, arba šlubo Petro nebus" (Taip pirmininkas pravardžiuoja vietos kleboną). 1982 m. vasario 19 d. kun. Krikščiukaitis sužinojęs, kad kolūkio pirmininkas gavėnioje ruošia kolūkiečiams pasilinksminimą, nuėjo į kolūkio kontorą perspėti, jog tikintieji kolūkiečiai gavėnios laiku negalės atvykti į ruošiamą pasilinksminimą. Kolūkio pirmininkas kleboną išvadino asilu, superdurniumi, kuriam trūksta dviejų balkių, bedarbiu, tamsybininku, siaurapročiu ir pažadėjo pranešti atitinkamiems organams.

Varėnos raj. laikraštis patalpino piktą šmeižikišką straipsnį prieš kun. Kastytį Krikščiukaitį.

Kodėl šis kunigas taip nekenčiamas? Atsakymo reikia

ieškoti iš anksčiau — kai šis kunigas dar mokėsi Kunigų seminarijoje. 1975 m. per Velykų atostogas, du saugumiečiai bandė klieriką Krikščiukaitį užverbuoti savo šnipu. „Mums labai reikalinga tavo pagalba . . . mes turime žinoti, ką galvoja žmonės", — spyrė saugumiečiai. „Ne, šito nebus!" — atsakė klierikas. „Išmesime iš Seminarijos" — gąsdino, bet vis vien nieko nelaimėjo.

* * *

Vilnius. Sovietinė propaganda, remdamasi marksizmo klasikais, tvirtina, kad Sovietų Sąjungoje jokiuose oficialiuose dokumentuose neužsimenama apie žmonių religinius įsitikinimus. Naujokų į sovietinę armiją „Tyrimo lape" tarp kitų klausimų yra toks:

— Koks santykis su religija?

„Tyrimo lapas" atspausdintas Lietuvos KP CK leidimu Nr. 3927850000. Jį turi užpildyti sovietinės armijos karininkas, pasikalbėjęs su šaukiamuoju į amriją.

* * *

(Švč. Sakramento išniekinimas komunistinio teismo teisėjui — nereikšmingas dalykas):

Tauragnai (Utenos raj.). 1981 m. gruodžio 22 d. Utenoje vyko Rakausko, Strazdo ir Nemuno, apiplėšusių Tauragnų bažnyčią ir išniekinusių Švč. Sakramentą teismas. Greta to jie buvo padarę dar daug kitų nusikaltimų.

Į teismo posėdį atvyko daug parapijiečių ir tikinčiųjų iš kitų miestų, bet į mažas teismo patalpas galėjo patekti tik dalis atvykusiųjų.

Tauragnų klebonas Bronius Šlapelis buvo priverstas išeiti iš salės ir kaip liudininkas iki vakaro išbuvo teismo koridoriuje, negalėdamas stebėti teismo eigos. Pietų pertraukos metu kun. Bronius Šlapelis pasiteiravo teismo pirmininko, kodėl teisme nieko nekalbama apie Švč. Sakramento išniekinimą, kuris tikinčiųjų laikomas dideliu

nusikaltimu? Teisėjas atkirto, kad „Bažnyčios turtas priklauso valstybei ir per vagystę nukentėjo tik valstybė".

Liudydamas kun. B. Šlapelis labiausiai akcentavo Švč. Sakramento išniekinimą. Dar rugsėjo 27 d., kai į Tauragnus buvo atvežti nusikaltėliai, klebonas jų paklausė, kur padėję šv. Komuniją, bet šie atsakė, jog nežino. Tiesmo metu klebonas pakartotinai prašė teismą leisti paklausti nusikaltėlius, kur jie padėję Švč. Sakramentą. Klausimų pateikti neleido, tik pats teisėjas paaiškino, kad Komuniją jie suvalgė pirtyje, užsigerdami iš bažnyčios paimtu vynu. Kunigui paaiškinus, kad Švč. Sakramento išniekinimas yra didesnis nusikatlimas nei valstybinės vėliavos išniekinimas, teisėjas jį nutraukė, leisdamas suprasti, kad tai nėra reikšmingas dalykas.

* * *

Kapčiamiestis (Lazdijų raj.). Į Kapčiamiesčio apylinkę keletą kartų buvo atvykę rajono valdžios atstovai surašyti bažnytinio inventoriaus. Bažnytinio komiteto nariams buvo išsiuntinėti kvietimai nurodytu laiku prisistatyti į apylinkę — nė vienas iš komiteto į apylinkę nenuvyko. 1982 m. sausio 20 d. į Kapčiamiestį atvyko raj. Vykdomojo komiteto pavaduotojas Vanagas. Jis nustebo, radęs dar neužpildytus bažnyčios inventorizacijos aktus, ir pareikalavo, kad apylinkės darbuotoja Janina Margelienė kartu su parapijos klebonu Plioraičiu ir komiteto nariais nueitų ir juos užpildytų.

— Aš tai neisiu! — pasipriešino Janina Margelienė.

Vasario 9 d. į Kapčiamiesčio apylinkę vėl atvyko pirmininko pavaduotojas Vanagas. Į apylinkę buvo iškviestas ir mokyklos direktorius Z. Sabalius. Bet bažnytinis komitetas ir šį kartą nesirodė. Buvo iškviestas ir kun. Ignas Plioraitis, kuris taip pat nenuvyko.

* * *

Krosna (Lazdijų raj.). 1981 m. balandžio 25 d. du išgėrę jaunuoliai iš Krosnos bažnyčios pavogė gipsinę

angelo figūrą, kurią vėliau meno taryba įvertino 75 rub. Nusikaltėliai buvo sugauti ir pristatyti milicijai. Vieną iš jų milicija paleido iš karto, mat pas jį nerado pavogtų daiktų. Antras — Arūnas Micka 1981 m. liepos 13 d. buvo teisiamas Lazdijuose. Teismas nusikaltimą pripažino nepavojingu visuomenei, kadangi vogė iš bažnyčios, todėl nusikaltėlis Micka buvo nuteistas tik pataisos darbams darbavietėje vienerių metų laikotarpiui, atskaitant iš mėnesinio atlyginimo 20% valstybės naudai.

Taigi, apvogta bažnyčia, o valstybė gauna iš to 500-600 rub. Tuo tarpu vagys vėl laisvi, iš kurių vienas net nebuvo kaltinamas.

Bylos metu niekas nekreipė dėmesio į klebono pastabą, jog reikia išaiškinti motyvus, kodėl jie vogė. Vagys išsinešę figūrą, gyrėsi, kad, nuvežę į ateistinį muziejų, gausią ne mažiau kaip du šimtus rublių. Visiems žinoma, kad ateistiniai muziejai net iš paauglių ir vaikų supirkinėja daiktus religine tematika, visiškai nesiteiraudami, iš kur jie gauna, tuo skatindami vagystes bažnyčiose, kurios paskutiniuoju metu ypatingai padažnėjo.

* * *

Mažeikiai. 1981 m. spalio 14 d. Religijų reikalų tarybos įgaliotinis Anilionis pasiuntė Mažeikių Katalikų bažnyčios komitetui įspėjimą, kad jis sudraustų kun. Antaną Beniušį, kuris „pamokslų metu skleidžia melą ir šmeižtą apie tarybinį gyvenimo būdą, puola tarybines įstaigas ir valdžios pareigūnus . . ." Įgaliotinis baigia raštą grasinimu: „. . . Įspėju jus, kad būsime priversti religinę bendruomenę nuimti nuo registracijos, o maldos namus uždaryti".

Mažeikių bažnytinis komitetas į Anilionio grasinimą atsakė taip: „Kadangi kun. Antanas Beniušis tiesioginiai priklauso nuo Kurijos ir Jūsų, mes į kun. Beniušį šiuo atžvilgiu neturime jokios teisinės galios".

* * *

Židikai (Mažeikių raj.). 1981 m. rugpiūčio 24 d. Židikuose buvo laidojama Kleopatra Rapalienė. Laidotuvėse dalyvavo Židikų klebonas kun. Domininkas Giedra ir Ylakių parapijos altaristas kun. Klemensas Arlauskas.

Rugsėjo 12 d. kun. Domininkas Giedra buvo iškviestas pas Mažeikių rajono VK pirmininko pavaduotoją Songailą. Kabinete sėdėjo du liudininkai. Pavaduotojas barė kunigą, kad jis į laidotuves pasikvietė svečią kunigą ir be leidimo palydėjo mirusįjį į kapines. Klebonas atsikirto: „Esu pagyvenęs kunigas ir žinau, kaip laidoti katalikus, todėl prašau manęs nemokyti."

Baigiantis pokalbiui, pavaduotojas Songaila pagrasino kun. Giedrai, jog viską pranešiąs įgaliotiniui Anilioniui.

* * *

Ariogala. 1982 m. sausio 20 d. Ariogalos Melioracijos valdybos salėje LTSR prokuroro pavaduotojas Barauskas skaitė paskaitą politiniais klausimais. Kažkas paklausė, kodėl dabar Lenkijoje tokia betvarkė? Prokuroras atsakė, jog dėl visko esąs kaltas „lenkų išpera" Popiežius, kuris lenkus sukurstė ir tebekursto. Salėje kilo pasipiktinimo šurmulys, o vienas iš dalyvių užprotestavo: „Kaip jums ne gėda taip nepagarbiai atsiliepti apie viso pasaulio žmonių gerbiamą Popiežių?"

* * *

Šiauliai. 1981 m. spalio 20-21 dienomis Šiaulių šv. Jurgio bažnyčios vikaras kun. Feliksas Baliūnas tardymui buvo iškviestas į Vilniaus KGB. Tardytojas Kažys teiravosi apie kratos metu paimtus daiktus ir dvi dienas bandė kunigą perauklėti.

* * *

Molėtai. 1982 m. vasario 17 d. Molėtų klebonijoje vėl apsilankė kažkoks tipelis iš Vilniaus. Jis reiškė pasipiktinimą, kad prie bažnyčios renkami parašai, nes tai esąs žmonių kiršinimas. Šitam tipeliui kėlė susirūpinimą, kad

jauni kunigai nesišalina nuo kun. Alfonso Svarinkso, o tai „skaldo" kunigų vienybę. Nepatiko jam ir tai, kad kun. Jonas Zubrus nesėdi nuošalioje Vytautavoje, bet kažkur važinėja.

* * *

Tauragė. 1981 m. gruodžio 28 d. mirė Tauragės gydytojas Mečislovas Laužeckas, visą gyvenimą drąsiai išpažinęs savo tikėjimą. Gydytojas per visą gyvenimą sekmadieniais neapleisdavo šv. Mišių ir už tai turėdavo darbe daug nemalonumų.

Gydytojai iš anksto pareiškė, jei velionis bus laidojamas su bažnyčia, tai jie nenešią karsto. Gydytoja Butkienė pridūrė, jog Vykdomojo komiteto pareigūnas griežtai uždraudęs visiems gydytojams dalyvauti laidotuvėse.

Prie kapo duobės kun. Puzaras pakvietė medikus tarti atsisveikinimo žodį, tačiau nė vienas gydytojas neišdrįso kalbėti.

Tauragės kapinėse išaugo naujas kapas, papuoštas paprastu mediniu kryžiumi, kuris dar ilgai primins gerą gydytoją, patriotą lietuvį ir pavyzdingą kataliką a.a. Mečislovą Laužecką.

* * *

Leipalingis. 1981 m. gruodžio 12 d. Robertas Grigas savo pareiškime Lietuvos Prokurorui skundžiasi, kad milicininkai ir saugumiečiai kratos metu iš jo paėmė religinių knygų, Platerytės (1831 m. sukilimo dalyvės) nuotraukas ir net ateistines knygas, kuriose buvę pabraukymų. Dalis knygų visiškai neįtraukta į kratos protokolą.

„Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto, kur studijuoju, — rašo Grigas, — auditorijose be paliovos giriama pati tobuliausia ir humaniškiausia tarybinė teisėtvarka. Tačiau joks politinių mokslų dėstytojas nekalbėjo, kad šios teisėtvarkos pagrindu gali būti cenzūruojama asmeninė biblioteka, konfiskuojama religinė literatūra, užrašai,

netgi ateistinės knygos, jeigu jos su pabraukymais ir pastabomis. Kokia nuoga tendencija uždrausti galvoti, vertinti, diskutuoti netgi su knyga, gulinčia tavo stalčiuje. Negi milžiniškas ateistinės propagandos srautas taip giliai jaučia savo vidinį nepilnavertiškumą, kad laiko sau pavojumi mūsų, tikinčiųjų, komentarus paraštėse? Ir koks atrodo veidmainiškas 1831 m. sukilimo dalyvės Emilijos Platerytės paminėjimas rajoniniame laikraštyje, kai tuo pačiu metu atiminėjamos jos atvaizdų kopijos!"

* * *

Vilnius. 1982 m. sausio 26 d. į Vilniaus KGB tardymui buvo iškviesta Genė Šakalienė. Čekistą Kalakauską domino, ar tardomoji nėra telefonu kalbėjusi su savo vyru Vladu Šakaliu, gyvenančiu JAV. Be to, barė, kam ji pasirašinėjanti po įvairiais pareiškimais. Tardytojas leido suprasti, jei Šakalienė pasitaisytų ir išpildytų kai kuriuos saugumo reikalavimus, tai gal po kelių metų ją išleistų pas vyrą į JAV.

* * *

Vištytis. 1981 m. rugsėjo 25 d. naktį netoli Vištyčio buvo pastatytas kryžius. Rugsėjo 26 d. apylinkės pirmininkas Žarskis su draugovininku Žukausku iškasė kryžių ir, nulupę kančią, paslėpė krūmuose. Žmonės surado kryžių ir vėl jį pastatė. Tą pačią dieną Žarskis ir Kultūros namų vedėjas Paškauskas kryžių vėl nuvertė. Pirmininkas Žarskis baugino žmones, sakydamas, jog už kryžiaus statymą būsią nubausti.

Po kryžiaus išniekinimo Vištyčio parapijos klebonas kun. Kazimieras Montvila suorganizavo bažnyčioje permaldavimo pamaldas už kryžiaus išniekinimą.

1981 m. į Vilkaviškio raj. VK buvo iškviestas Pajevonio tarybinio ūkio traktoristas Petras Bertašius ir baramas už tai, kad lanko bažnyčią, laidotuvėse veda rožančiaus giedojimą ir t.t. „Blogą pavyzdį rodai jaunimui", barė pareigūnai. „Jei norite, pasiimkite traktorių!

Kaip ėjau į bažnyčią, taip ir eisiu", – atsikirto energingas vyras.

* * *

Prienai. 1982 m. vasario 11 d. Prienų vikaras kun. Antanas Gražulis pasiuntė RRT įgaliotiniui Anilioniui raštą, kuriame atsako į Vykdomojo komiteto įspėjimą. Savo pareiškime rašo: „Pamoksle nepuoliau nei tarybinės santvarkos, nei partijos, nei tarybų valstybės užsienio politikos, neskleidžiau jokios antitarybinės propagandos, o tik pasmerkiau įvairių amžių didžiuosius nusikaltėlius žmonijai ir Bažnyčiai . . . pasmerkiau veidmainius, kurie vieną sako, o kitą daro . . . todėl man taikomi Jūsų kaltinimai neturi jokio pagrindo."

* * *

Šilalė. 1982 m. sausio 7 d. į Šilalę iš Vilniaus atvyko grupė čekistų. Pasikvietę žmones, klausinėjo apie kun. Vytautą Skiparį, kokiu būdu žinios apie Šilalę patenkančios į „LKB Kroniką". Anot čekistų, Šilalės vikaras norįs supūti sovietiniuose lageriuose, tik jie dar delsia jam suteikti „kankinio aureolę".

Čeksitai klausinėjo žmones apie Nijolę Sadūnaitę, domėjosi, ką ji kalbėjo Šilalėje ir kas jai leido bažnyčioje kalbėti.

1981 m. lapkričio 30 d. į Šilalę buvo atvykę propaguoti ateizmo RRT įgaliotinis Anilionis, ekskunigas Starkus ir kiti propagandistai. Vienoje paskaitoje Kauno politechnikos instituto ateizmo vyr. dėstytojas Feliksas Laurinčiukas ypatingai niekino kun. Vytautą Skiparį. Lektoriaus žodžiais tariant, kunigas jau seniai turėjo būti suimtas, jam trūksta proto . . .

Panašiais argumentais „mokslinį ateizmą" skelbė ir kiti lektoriai.

* * *

Viešvėnai. 1981 m. lapkričio 8 d. 110 Viešvėnų tikinčiųjų pasiuntė Lietuvos Prokurorui protestą, kad lapkričio 1 d. sovietiniai pareigūnai sutrukdė kunigams laiku atvykti į Viešpvėnus ir todėl daugelis liko be išpažinties. Pareiškime rašoma: „Kai mes, tikintieji, vykstame į šventas vietas, į didesnius atlaidus, mūsų mašinos priekabiai tikrinamos. Tuo tarpu į netikinčiųjų iškilmes: dainų šventes, festivalius vykstančios mašinos netikrinamos, nors būna ir girtų vairuotojų . . ." Pareiškime taip pat primenama, kad bažnyčioje už elektros kilovatą reikia mokėti 25 kap., o kitur tik 4 kap.

* * *

Papilė. 1981 m. spalio 9 d. piktadariai, išlaužę bažnyčios duris, įsibrovė į Papilės bažnyčią. Bažnyčioje išlaužė tabernakulius, tačiau Švč. Sakramento neišniekino, nes jis buvo laikomas saugioje vietoje. Nusikaltėliai zakristijoje išmėtė liturginius drabužius.

* * *

Vėžaičiai. 1981 m. lapkričio 3 d. naktį piktadariai įsibrovė į Vėžaičių bažnyčią. Vagys buvo sulaikyti ir išaiškinta, jog prieš tai jie apiplėšė Gargždų, Endriejavo ir Medingėnų bažnyčias.

* * *

Akmenė. 1981 m. lapkričio mėn. piktadariai įsibrovė į Akmenės bažnyčią ir aplankstė metalinį tabernakulį, tačiau jo išlaužti nepajėgė.

* * *

Alsėdžiai. Kultūros namų organizuojamų poilsio vakarų metu Alsėdžių bažnyčios šventorius paverčiamas tualetu. Tikintieji daug kartų apie tai pranešė rajono valdžiai, tačiau ši nesiima jokių priemonių.

* * *

Telšiai. Čekistas Morkūnas 1981 m. pabaigoje ir vėliau bandė verbuoti saugumo šnipais tikintį Telšių jaunimą. Tokiu būdu ilgai buvo varginama Rainių vaikų darželio darbuotoja Vilhelmina Stulpinaitė, darbininkas Antanas Ruvelis. Genovaitė Šalkauskaitė už atsisakymą kalbėtis su čekistais buvo atleista iš darbo ir uždrausta jai dirbti švietimo sistemoje. Ilgą laiką čekistas Morkūnas pokalbiams kvietėsi mokines — Aliną Stankutę, Juditą Bružaitę ir kt.

Religinių švenčių metu vyresniųjų klasių komjaunuoliai įpareigojami nuvykti į nurodytą bažnyčią ir aprašyti pamaldas, pamokslus, dalyvius ir kt. Prieš 1981 m. šv. Kalėdas Telšių partijos komitete siunčiamiems moksleiviams buvo surengtas instruktažas.

* * *

Šiluva. 1981 m. rugsėjo 13 d. (sekmadienį) Šiluvoje, tikintiesiems einant iš bažnyčios, čekistai ir milicininkai gaudė jaunuolius, grūdo į mašinas ir vežė į Raseinių miliciją. Žagarės zakristijoną Rubiną milicijoje išlaikė visą dieną, tauragietis Sigitas Jucikas buvo išlaikytas visą parą. Kai kuriems jaunuoliams pasisekė pabėgti.

* * *

Kairiškiai (Akmenės raj.). 1981 m. spalio mėn. Akmenės raj. paminklų apsaugos vyr. metodininkė Šeržentienė paėmimui į Papilės muziejų surašinėjo stovinčius prie sodybų meinius kryžius bei koplytėles.

Tikinčiųjų nuomone, šis „surašinėjimas" yra ne kas kita, kaip ateistų pastangos pašalinti iš viešų vietų krikščioniškus ženklus.

* * *

Meškuičiai. 1981 m. rugsėjo 13 d. šiaulietis Petras Mikulis su šeima važiavo prie Kryžių kalno. Privažiavęs Domantus, sustojo, nes ant kelio, vedančio į Kryžių kalną,

stovėjo eismą draudžiantis ženklas. Milicininkai ir vienas tipelis išsiaiškinę, kad važiavusieji pasirengę tlliau kelionę tęsti pėsčiomis, surašė nuobaudos protokolą „už sustojimą ne vietoje".

SOVIETINĖJE MOKYKLOJE

Švenčionys.

Lietuvos TSR Švietimo Ministrui

(Okupuotos Lietuvos mokytojai, aklai paklusę savo bedieviams darbdaviams, suniekina pedagoginę profesiją ir patys save):

1981 m. rugsėjo 9 d. Švenčionyse buvo laidojama Vanda Misiūnienė. Jos sūnus Petras Misiūnas mokosi Švenčionių vidurinėje mokykloje, aštuntoje klasėje, todėl laidotuvėse dalyvavo 26 jo mokslo draugai. Atlydėjus mirusiąją į bažnyčią, klasės auklėtoja Nijolė Bieliauskienė mokyklos direktorės Stuikienės įsakymu visus mokinius iš bažnyčios išvarė.

Bažnyčia yra atskirta nuo mokyklos, todėl mokytojai neturėjo jokios teisės šeimininkauti bažnyčioje, drumsti apeigų rimtį. Dauguma laidotuvėse dalyvavusių mokinių yra tikintys ir pastoviai lanko bažnyčią. Tokių mokinių prievartinis išvarymas iš bažnyčios yra grubus pažeidimas teisės praktikuoti religinius kultus.

Pedagogai nuolatos pažeidinėja tarybinius įstatymus ir niekada nebuvo nubausti. Taip elgdamiesi pedagogai pažemina ir mirusius bei jų artimuosius, o tai nesiderina nei su pedagogika, nei su žmoniškumu. Jeigu niekinami vyresniojo žmogaus įsitikinimai, jaunimas išmokomas negerbti vyresniųjų, tėvų, darosi grubus. Tai veda prie paniekos kitų įsitikinimų žmonėms. Tikriausiai tokios nesveikos pedagogikos įtakoje buvo sunaikinti religiniai paminklai Dūkšto, Rimšės, Plungės ir kitose kapinėse.

Pedagogai, kliudydami mokiniams dalyvauti tikinčiųjų žmonių laidotuvėse, griauna savo autoritetą. Niekas

negali gerbti pedagogo, kuris nesilaiko savo paties skelbiamos pagarbos kitų įsitikinimų žmogui.

Ko pedagogai bijo? Kad mokiniai neišgirstų pamokslo? Tokiais atvejais kunigai bus priversti kalbėti kapinėse. Toks pedagogų elgesys — tik ateistinis fanatizmas.

1981 m. spalio 4 d.

Kun. Edmundas Paulionis
Švenčionių parapijos vikaras

1981 m. spalio 27 d. Švenčionių Švietimo skyrius atsiuntė tokį atsakymą:

„Vandos Misiūnienės laidojimo apeigose dalyvavo VIII a kl. mokiniai ir auklėtoja Nijolė Bieliauskienė. Tačiau mokiniai, padėję gėles, iš bažnyčios išėjo patys, o ne auklėtoja direktorės įsakymu išvarė, kaip Jūs išsireiškiate pareiškime. Auklėtoja Nijolė Bieliauskienė bažnyčioje nebuvo. Mokiniai iš bažnyčios išėjo dar neprasidėjus apeigomis, todėl trukdymų nebuvo.

Pedagogai, neleisdami mokiniams dalyvauti bažnytinėse apeigose, nepažeidė tarybinių įstatymų, nes mokykla atskirta nuo Bažnyčios.

Švietimo skyriaus vedėjas Čereškevičius".

Kaip matyti iš atsakymo, Švietimo skyriaus vedėjas nesugebėjo net sumeluoti logiškai. Vienoje vietoje teigia, kad mokiniai patys išėjo, o kitoje, kad pedagogai neleido apeigose dalyvauti.

* * *

Šakiai. Prieš 1981 m. Kalėdų šventes Šakių Z. Angariečio vid. mokyklos ateistai subruzdo terorizuoti mokinius. Gruodžio 23-24 dienomis mokytojos Liubinienė ir Būdvytienė kai kuriuos mokinius vedėsi į direktoriaus kabinetą. Čia visokiais būdais mokinius gąsdino, kad šie nedrįstų eiti į bažnyčią, reikalavo pasakyti, kurie moksleiviai dalyvauja bažnyčios chore ir lanko bažnyčią. Išdavikų, atrodo, neatsirado.

Gruodžio 24 d. 22 val. Šakių bažnyčioje vyko Bernelių

Mišios. Miesto gatvėse buvo pilna mokytojų, kurie gaudė mokinius. Apie bažnyčią siuvo KGB mašinos. Mokyklos direktorė Matusevičienė, mokytojai — Malskis, Malskienė, Liubinienė, Zotovas, Zotovienė, Valaitienė, Vaitkevičienė, Bliūdžiuvienė, Vyšniauskienė, Paušinis, Pečiukaitis, Pečiukaitienė, Gabartaitė ir kt. puolė net su tėvais į bažnyčią einančius mokinius ir reikalavo grįžti namo. Mokyt. Malskis ir dar keli mokytojai įsibrovė net į bažnyčią. Pamaldose dalyvavo labai daug moksleivių, o presbyterija buvo pilna ministrantų ir adoruotojų. Dar didesnės gaudynės prasidėjo, kai mokiniai grįžo namo. Mokytojai juos barė, užsirašinėjo jų pavardes; ypač žiauriai užpuldinėjo tuos mokinius, kurie ėjo namo be tėvų.

* * *

Skaudvilė. 1981 m. gruodžio 17 d. Skaudvilės vid. mokyklos mokytoja Songailienė VI klasės mokiniams liepė parašyti rašinį „Gobšus klebonas". Tikintys mokiniai: Arvydas Šturna, Algis Kairys ir kiti atsisakė minėtą rašinį rašyti. Nepajėgdama įbauginti Arvydą Šturną, mokytoja Songailienė išvarė jį iš klasės. Paskui jį išėjo ir Algis Kairys. Iš 28 mokinių tik penki rašinį parašė taip, kaip reikalavo mokytoja. Kiti visiškai nerašė arba rašė priešingai. Mokinės: Rima Mačiulytė ir Rėda Liutvinaitė savo rašinį pavadino „geras klebonas".

Gruodžio 22 d. mokytojų kambaryje mokyt. Banienė mergaites išbarė, vertė rašyti pasiaiškinimus, kodėl taip rašiusios.

Pasipiktinę tokiu mokytojų elgesiu, mokinių motinos: Šturmienė, Mačiulienė, Kairienė nuėjo pas mokyklos direktorių ginti savo vaikų, kad jie nebūtų prievartaujami. Atėjusias motinas ypač piktai puolė mokyt. Banienė.

* * *

Kapčiamiestis. 1981 m. lapkričio 22 d. Kapčiamiesčio klebonas kun. Ignas Plioraitis paskelbė, kad lapkričio 28 d.

bažnyčioje bus minimos 150-sios Emilijos Platerytės, 1831 m. sukilimo dalyvės, mirties metinės.

Lapkričio 25 d. čekistas Gylys tardė Kapčiamiesčio bažnyčios zakristijoną Sadecką, ar klebonas nekalba prieš tarybinę valdžią, kokį ruošia minėjimą, ar minėjime nebus svečių iš Lenkijos ir pan.

Saugumiečiai perspėjo tarnautojus neprisidėti prie Platerytės minėjimo, nes būsią patraukti atsakomybėn.

Lapkričio 28 d. iš ankstyvo ryto prie kelių stovėjo kareiviai ir tikrino keleivių dokumentus.

Minėjimas vyko bažnyčioje ir prie Platerytės kapo. Kitą dieną mokykloje buvo tardomi minėjime dalyvavusieji mokiniai — Vitas Sakavičius, Gintas Sakavičius, Laima Ramanauskaitė ir Andrius Sukackas.

* * *

Kapsukas. 1981 m. vasario 1 d. į direktoriaus kabinetą buvo iškviesta Pedagoginės mokyklos III kurso moksleivė Zita Šarakauskaitė. Kabinete buvęs čekistas moksleivę nusivežė į KGB skyrių. Tardytojas klausinėjo, ar moksleivė esanti tikinti, su kuo draugauja, kur dirbanti jos sesuo Ona Šarakauskaitė ir kt.

* * *

Šilutė. 1981 m. lapkričio 6 d. Kazė Maksvytienė (gyv. Šilutėje, Kolūkiečių g. 14-7) pakartotinai pareiškimu kreipėsi į Lietuvos KP CK pirmąjį sekretorių Petrą Griškevičių, kuriame rašo, kad Šilutės I vidurinės mokyklos direktorė Dobranskienė nesiliauja šmeižusi jos vaikus, kaltindama nebūtais nusikaltimais.

Maksvytienė pasakoja, kaip Šilutės milicijos vaikų kambaryje ji buvo „auklėjama" už tai, kad jos vaikai švarko atlape nešioja kryželį.

1981 m. spalio 26 d. Kazė Maksvytienė rajono Vykdomajame komitete buvo kaltinama, kad šmeižianti mokytojus ir nustačiusi prieš juos savo vaikus.

* * *

Garliava. 1982 m. sausio 19 d. į Garliavos I vid. m-klos direktoriaus kabinetą buvo iškviestas XI b kl. mokinys Vytautas Gluosnys. Kabinete mokinys rado jo belaukiantį čekistą, kurį labiausiai domino tikinčiųjų eisena į Šiluvą. Čekistas tvirtino, jog saugumas gerai žino, kad bandžiusių eiti į Šiluvą tarpe buvęs ir Vyt. Gluosnys, be to, jis pažeidęs karantino zoną, todėl dabar privalo rašyti pasiaiškinimą. Mokinys griežtai atsisakė rašyti bet kokį pasiaiškinimą. Vyt. Gluosnį čekistas kaltino „šmeižikiškų" žinių į Vatikaną perdavimu. Čekistas pagąsdino, jog pagal esamą teisę Vyt. Gluosnys gali būti be arešto įmestas į saugumo rūsius ir tada žinos, kaip nesiskaityti ir neklausyti. Išleisdamas čekistas prigrasino Vyt. Gluosnį niekam apie įvykusį pokalbį nepasakoti.

* * *

Kybartai (Vilkaviškio raj.). 1981 m. gruodžio 10 d. Kybartų K. Donelaičio vid. mokyklos mokytoja A. Strakauskaitė pertraukos metu tardė savo auklėtinę X kl. mok. Vidą Merkevičiūtę.

— Ką tėvai sakė, kad sumažintas elgesys? Tu nemanyk, kad jau viskas baigėsi. Aš dėl kokios valkatos turiu aiškintis direktoriui ir saugumiečiams. Tau šitai geruoju nesibaigs, — įžeidinėjo ir grasino mergaitei auklėtoja A. Strakauskaitė. (1981 lapkričio 14 d. Vilkaviškyje, švenčiant jaunimui gimtadienį, Vida Merkevičiūtė kartu su kitais buvo nuvežta į skyrių ir tardoma; už tai pirmą trimestrą jai sumažintas elgesio pažymys iki nepatenkinamo).

Pokalbio metu auklėtoją domino Vidos draugai, bandė išgauti, ar mergaitė kartu su tos pačios m-los moksleivių grupe vasaros metu atostogavo Lazdijų raj., prie Šlavantų ežero.

1981 m. gruodžio 11 d. Vida Merkevičiūtė buvo tardoma m-klos direktoriaus J. Dirvonskio. Direktorius reikalavo prisipažinti, jog ji atostogavo Lazdijų raj., vertė išduoti visus mokinius, kurie buvo kartu. Apie išdavystę

direktorius žadėjo niekam nepasakoti, netgi tų mokinių netardyti.

— Mes tavęs nelaikysim išdavike ir jie nesupras, kad tu išdavei. Be to, čia visai ne išdavystė, — aiškino mokytoja A. Strakauskaitė.

Nieko nesužinojęs, direktorius J. Dirvonskis Vidai Merkevičiūtei pagrasino — „atsiras, kam pasakysi", ir paleido.

1981 gruodžio 18 d. auklėtoja A. Strakauskaitė mokinę Vidą Merkevičiūtę nusivedė į direktoriaus J. Dirvonskio kabinetą, kur mergaitė vėl buvo „auklėjama".

— Tu vieną kartą atsisėsk ir viską apgalvok, apsvarstyk, — kalbėjo direktorius. — Kaip tu auklėsi vaikus, — laikas pagalvoti ir apie tai. Kokia bus tavo šeima? Tu rimtai susimąstyk! Galų gale, jei tu jau taip fanatiškai įsitikinus — tikėk, bet neorganizuok kitų, nesikišk, kur tau nereikia. Jei nori baigti mokyklą, rimtai pagalvok.

1982 m. sausio 20 Vidos Merkevičiūtės tėvai parašė skundą LTSR Švietimo Ministrui, protestuodami prieš jų dukros persekiojimą Kybartų vidurinėje mokykloje. Pirmajame trimestre Vidai Merkevičiūtei buvo sumažintas elgesys iki nepatenkinamo „už nepagarbų elgesį su mokytojais, melavimą ir nedalyvavimą varžybose". Vidos tėvai rašė: „Į varžybas mes dukters neleidome, nes jos buvo organizuojamos sekmadienį, reikėjo bėgti 3 km. Mūsų manymu, sekmadienį negali būti organizuojami jokie užsiėmimai ir jokios varžybos. Sekmadienis turi būti laisvas nuo mokyklos ir nuo darbo, nes mes, tėvai, norime pabūti kartu su vaikais.

Mes protestuojame, kad mūsų dukrai buvo sumažintas elgesys. Kokia teise mokyklos direktorius ir auklėtoja išvadino mergaitę valkata, šliundra, jei ji nebuvo nei girta, nei valkiojosi.

Prašom įsakyti, kad Kybartų m-klos vaodvybė ištaisytų mūsų dukrai elgesio pažymį ir liautųsi ją terorizuoti".

Elgesio pažymys nebuvo ištaisytas, bet mokinės terorizavimas liovėsi.

* * *

Vilkaviškis. 1981 m. spalio 25 d. tą sekmadienį, kai buvo ruošiamas antras žygis į Šiluvą, rajono Vyk. k-to pirmininko pav. Urbono įsakymu visose Vilkaviškio rajono mokyklose buvo paskelbta „sveikatingumo diena". Joje privalėjo dalyvauti visi mokiniai. Tą dieną, nežiūrint šalto ir lietingo oro, mokyklų stadijonuose turėjo vykti varžybos. Mokyklų vadovai buvo įspėti „užtikrinti visų mokinių dalyvavimą".

Iš pradžių kai kas nesuprato, dėl ko tokiu nepalankiu laiku organizuojama „sveikatingumo diena". Tačiau greitai paaiškėjo ir tikroji priežastis. Vilkaviškio m. aštuonmetės mokyklos VIII kl. mok. Juška tą dieną autobusu vyko į Šiluvą. Pakeliui patikrino dokumentus. Po kelių dienų mokykla iš Švietimo Ministerijos gavo pranešimą apie mok. Juškos kelionę. Mokyklos direktorius Lisauskas tuojau išsikvietė mok. Jušką ir, grubiai tyčiodamasis, barėsi, kaltindamas, kad mokinys į Šiluvą važiavęs versti valdžios. Klasės auklėtoja pašventė visą pamoką, aiškindama, kokį baisų nusikaltimą padaręs mok. Juška. Vėliau buvo iškviestas mokinio tėvas, kuris pareiškė, jog visa jų šeima religinga, klauso Vatikano radijo, o kad vaikas lanko bažnyčią — jam tik džiaugsmas.

* * *

Čiulėnai (Molėtų raj.). 1981.XII.7 buvo laidojama Čiulėnų aštuonmetės mokyklos VII kl. mokinė Roma Tutinaitė. Iki bažnyčios ją atlydėjo klasės draugai ir mokytojai. Priėjus prie bažnyčios laiptų, mokytojai pradėjo gainioti vaikus, neleidžiant jiems eiti į bažnyčią, o gėles įsakė perduoti suaugusiems. Šie nenorėjo imti. Kilo triukšmas, sąmyšis. Žmonės norėjo užstoti mokinius. Kai kurie tėvai pasiėmė savo vaikus ir įsivedė į bažnyčią. Kiti mokiniai Mišių metu mokytojų suvaryti sėdėjo, autobuse. Gruodžio 16 d. mokyklos direktoriaus pav. mokyt. Virginija Lukšienė per zoologijos pamoką išjuokė tikinčių

vaikų tėvus, kurie laidotuvėse nusivedė vaikus į bažnyčią. Mokytoja juos vadino bukapročiais.

* * *

Rokiškis. Rokiškio E. Tičkaus vid. mokykloje fanatiškai kovojama su tikinčiųjų mokinių įsitikinimais. Pati aktyviausia mokyklos ateistė — mokyt. Milda Dilienė. Ji su didžiausiu įniršiu persekioja mokinius, organizuoja mokytojų „ekskursijas" į bažnyčias, kad atsižymėtų bažnyčią lankančių mokinių pavardes, o paskui galėtų juos terorizuoti.

1981 m. lapkričio 24 d. mokyt. Aldona Jurkonienė per algebros pamoką grubiai tyčiojosi iš tikinčios mokinės Danguolės Belickaitės.

Kiekvieną mėnesį vyksta devintų klasių ateistiniai užsiėmimai. Tikintys mokiniai prievarta yra varomi į juos. Mokyt. Dilienė nuolatos gąsdina mokinius: „Kas nedalyvaus ateistiniame užsiėmime, tam bus sumažintas elgesio pažymus".

Nuo mokyt. Dilienės neatsilieka ir kitos mokytojos — Bitinaitė, Mikolojūnienė, Paškevičienė, išnaudodamos visas progas žeminti tikinčius mokinius.

* * *

Josvainiai (Kėdainių raj.). 1981 m. Josvainių vid. mokyklos V a kl. auklėtoja Eitutienė liepė pakelti tiems mokiniams rankas, kurie eina į bažnyčią. 25 iš 30-ties mokinių pakėlė rankas. Prasidėjo mokinukų tardymas: kada buvę Pirmos Komunijos, kas eina giedoti ir pan. Auklėtoja Eitutienė, pastebėjusi, kad dauguma mokinių eina į bažnyčią, pradėjo tyčiotis iš Dievo, tikinčiųjų ir Bažnyčios. Tada mok. Onutė Tunaitytė (šią vasarą pirmą kartą priėjusi prie Šv. Komunijos) drąsiai paklausė mokytoją: „Kodėl jūs kišatės į Bažnyčios reikalus?" Nors įsisiautėjusi sovietinė pedagogė mergaitę išvadino biauriausiais žodžiais, tačiau beveik visa klasė didžiavosi ir džiūgavo, kad Onutė išdrįso pasakyti tiesą.

* * *

Kapsukas. 1982 m. vasario 26 d. Kapsuko miesto Jablonskio vid. mokyklos IX klasės mokinė Irena Baranauskaitė (direktorius Verbyla, auklėtoja Plečkaitienė) buvo išvaryta iš mokyklos — liepta kuo greičiausiai persikelti į Vilkaviškio vidurinę mokyklą. (Vilkaviškio raj., Keturvalakių kolūkyje, gyvena jos motina Albina Baranauskienė, našlė, auginanti 8 vaikus).

Irenos Baranauskaitės pašalinimo priežastis buvo ta, kad 1981 m. gruodžio 5 d. su savo giminaite Terese Kojutyte dalyvavo kaimynystėje ligonio kun. P. Šulskio laikomose šv. Mišiose.

Vėliau šis įsakymas buvo atšauktas.

* * *

Vištytis (Vilkaviškio raj.). 1981 m. mokslo metų pradžioje sustiprėjo tikinčiųjų vaikų persekiojimas Vištyčio vidurinėje mokykloje. Mokiniai — Želvytė, Šeškauskas, Keidošytė — buvo tardomi, ar atostogų metu nedalyvavo eisenoje į Šiluvą. Mokytojai draudė mokiniams Vėlinių vakarą eiti procesijoje į kapus, patarnauti šv. Mišioms ir pan. Mokyt. Mordosaitė barė mok. Juozą Saukaitį už tai, kad jis padeda tikintiesiems prieš Kalėdas apsirūpinti plotkelėmis.

Artėjant šv. Kalėdoms, mokytojai: Daugelienė, Zdanavičius ir kt. įsakė pakelti rankas tiems mokiniams, kurie tiki Dievą, lanko bažnyčią ir gavo kvietimus į Kalėdų senelio apsilankymą bažnyčioje pirmąją Kalėdų dieną. Mokyt. Zdanavičienė iš pirmos ir antros klasės mokinių reikalavo parašais patvirtinti savo įsitikinimus.

Mokyt. Zdanavičius pamokos metu penktos klasės mokiniams aiškino, kad nėra Dievo ir visokiais būdais išjuokė tikėjimą. Mokiniai, nežinodami, kaip pasipriešinti, delnais užsidengė ausis ir pradėjo garsiai kalbėti. Nors sovietinis pedagogas labai prašė klasę nurimti, bet mokinukų protestas tęsėsi iki galo pamokos. Taip penktokai gynė tikėjimą!

* * *

Lukšiai (Šakių raj.). 1981 m. Lukšių vid. mokyklos IX kl. auklėtoja mokyt. Adomaitienė, išsikvietusi savo mokinį Konstantiną Krištokaitį, vertė jį stoti į komjaunimą. Mokiniui paaiškinus, jog jis yra tikintis, o be to, tėvai neleidžia ir jis pats nenorįs, auklėtoja bandė įtikinėti: „Tu pakenksi savo ateičiai! Išaiškink tėvams tą blogį, kuris tavęs laukia, jei nestosi į komjaunimą". Mokinys liko neperkalbamas.

Nauji leidiniai

„Aušra", Nr. 29. Leidinyje rašoma apie a.a. kun. Bronių Laurinavičių, jo mirtį, Lietuvos rusinimą ir kt. Leidinys pasirodė 1981 m. pabaigoje.

„Tautos kelias", Nr. 2, pasirodęs 1980 m. pabaigoje ir skirtas paminėti Vytauto Didžiojo 550-sioms mirties metinėms.

„Tautos kelias", Nr. 3, išėjęs 1981 m. lapkričio mėn. Rašoma apie Dievo Tarną arkiv. Jurgį Matulevičių, ateistinės akcijos žalą ir kt.

Atitaisymas: „LKB Kronikos" 51 numeryje parašyta, kad Jadvyga Stanelytė buvo nuteista 1979 m. Iš tikrųjų — 1980 m.

Lietuvi, neužmiršk!

Sergiejus Kovaliovas
Balys Gajauskas
Viktoras Petkus
Mečislovas Jurevičius
Vytautas Vaičiūnas
Povilas Pečeliūnas
Gintautas Iešmantas
Julius Sasnauskas
Anastazas Janulis
Vytautas Skuodis
Petras Paulaitis
Algis Statkevičius
Antanas Terleckas
Genė Navickaitė

ir kiti neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai gyventi ir tikėti.

Vavelio pilis Krokuvoje XVI-me amžiuje. Joje gimė šv. Kazimieras

Nr. 53

1982 m. gugežės 31 d.

LKB KRONIKA Nr. 53

Perskaitęs duok kitam!
Eina nuo 1972 m. kovo 19 d.

DĖKOJAME!

1982 m. kovo 19 d. „LKB Kronika" minėjo savo gyvavimo dešimtmetį. Ta proga daugelis „Kronikos" bičiulių meldėsi ir sveikino „LKB Kroniką" tiek Tėvynėje, tiek Vakaruose. Daugelis sveikinimų Vatikano, „Laisvės" ir „Amerikos balso" radijo bangomis pasiekė ir „LKB Kronikos" redakciją.

Dėkojame už solidarumą,
už šiltus žodžius,
už krikščionišką meilę!

Dėkojame: Lietuviškų Vatikano, „Laisvės" ir „Amerikos balso" laidų redakcijoms;
režisieriui Jonui Jurašui ir lietuviškajam išeivijos jaunimui už paruoštas radijo laidas;
Tarptautiniam V. Petkaus ir N. Sadūnaitės komitetui;
Fatimos akcijai 77;
Krikščioniškojo Solidarumo internacionalui, ir visiems, visiems Lietuvos bičiuliams už sveikinimus ir maldas.

Dėkojame, kad nepalikote mūsų vienų kovoti už Dievą ir Tėvynę!

* * *

SOVIETINIS VANDALIZMAS

(Tikėjimo ir Tėvynės išdavikų vandališkai sunaikinti kryžiai su nauja pagarba ir meile sušvinta tikinčiųjų širdyse):

1982 m. balandžio 2-3 naktį nusiaubtas Panų kalnas, esantis Ž. Kalvarijos parapijos ribose: nugriauta koplyčia ir 2 koplytėlės, nuardyti net jų pamatai, nugriauti gelžbetoniniai paminklai ir visi kryžiai, nuardyta tvora . . . Tą pačią naktį nugriauti kryžiai prie plento Varniai-Telšiai, Kungių ir Jomantų kaimuose bei kryžius Anulėnų kaime, prie Palanga-Šiauliai plento. (Šis gražus Eigirdžių parapijos kryžius nuo seno buvo tikinčiųjų ypač mylimas ir puošiamas, prie jo daromi apžadai).

Tikintieji nepaprastai pasipiktinę, pasipylė jų skundai į LTSR MT, LKP CK, Kultūros ministeriją, Televizijos ateistinę „Argumentų" redakciją, Tikinčiųjų teisių gynimo KK, TSRS kariniam prokurorui. Kelios tikinčiųjų delegacijos kreipėsi į įvairias rajono įstaigas. Sužinoję apie kalno išniekinimą, tikintieji gaivališkai pradėjo permaldavimo akciją: prašo šv. Mišias, eina sakramentų, važiuoti ar net pėsti vyksta į Panų kalną, o kartais tiesiog nepertraukiamu srautu, pvz., gegužės 2 d. 15 val. suskaičiuota 40 lengvųjų mašinų. Iš vandens ištraukti kryžiai, statulėlės, perrišti juodais kaspinais, vėl pastatyti; pačiame kalne ir miške, pakelėje, išdėlioti kryželiai iš pagaliukų bei akmenukų. Prie kelio į Panų kalną pastatytas naujas kryžius. Iškilo nauji kryžiai Anulėnų ir Vembutų kaimuose. 1982.IV.24 pastatytas naujas kryžius žemaičių kankiniams Rainiuose, — bedieviai jį sunaikino balandžio 26 d.

1982 m. gegužės 9 d. Ž. Kalvarijos šventovėje atliktos permaldavimo pamaldos už išniekintą nekaltų mergelių koplyčią Panų kalne, kur 1626 m. švedų kareiviai nukankino apie 2000 mergaičių (žiūr. Č. Kudaba. Kalvotoji Žemaitija, 72 psl.).

Telšių vyskupijos Kunigų taryba kreipėsi į visą

Lietuvos dvasiškiją, prašydama apie tai informuoti tikinčiuosius, atsisakyti pokalbių su Religinių reikalų tarybos įgaliotiniu. Telšių vyskupijos grupė dekanų valdytojui pareiškė, jog yra perdaug įskaudinti, todėl šiais metais nedalyvaus pokalbyje su RRT įgaliotiniu.

Kadangi kryžius ir koplytėles griovė kareiviai, pasklido kalbos: „Okupantai rodo savo galią. Štai kam reikalinga okupantų kariuomenė Lietuvoje!"

1982 m. gegužės 14 d. Panų kalnas buvo nusiaubtas jau ketvirtą kartą, net koplyčios pamatų akmenys nuritinti į tvenkinius. Visi akmenukai, iš kurių buvo sudėlioti kryžiai, išmėtyti. Kryžiaus pamatas su užrašu „Viešpatie, gelbėk Lietuvą nuo alkoholio!", jau kelintą kartą pastatytas ant kalno, — kažkur išvežtas. Kalnas apsodintas elgutėmis ir nuo gegužės 14 d. dieną-naktį saugomas milicininkų. Nežiūrint sargybos, kartas nuo karto kalne pasirodo kryžiai. Kažkas, nepabūgęs pavojaus, nurovė eglutes, padarydamas kryžiaus formos aikštelę. Gegužės 15 d. į kalną miškais atėjo grupė jaunimo. Vos tik jaunimas suklupo maldai, iš kelių atvažiavusių mašinų iššoko 4 milicininkai, 2 kariškiai ir 3 čekistai. Jaunuolius jie tiesiog už apikaklių traukė nuo kalno ir iš visų pusių fotografavo. Kasdien nurenkami kelis kartus per dieną pakelėje iš akmenukų ar pagaliukų sudėlioti kryžiai. Net medžiuose nupiešti kryžiai nuskutami su visa žieve. Keliukas į Panų kalną uždarytas ir užsodintas medeliais. Milicininkų sulaikyti žmonės stebisi: „Kad nors 1% jūsų pastangų būtų skiriama nusikaltėliams ir vagims gaudyti". Ūkio direktorius Matuševič Valentin nebedrįsta nakvoti namuose, nes dreba iš baimės, gavęs anoniminį laišką: „Griuvo kalns, griūsi ir tu!"

Visoje Lietuvoje bažnyčiose skelbiama apie Panų kalno nusiaubimą, daromos atsiteisimo pamaldos: 1982.V.9 d. Plungėje, Ž. Kalvarijoje ir Luokėje, getužės 16 d. Mažeikiuose ir t.t.

1982 m. gegužės 14 d. į Panų kalną nuvažiavo Ž. Kalvarijos klebonas kun. Alfonsas Lukoševičius, Mažeikių dekanas kun. Jonas Gedvila ir Tirkšlių klebonas kun.

Vincentas Gauronskis. Rado miškų ūkio direktorių ir grupę darbininkų sodinant kalne medelius. Kun. Alf. Lukoševičius prisistatė: „Parašiau raštą Kultūros ministerijai dėl šio kalno, iš ten gavau atsakymą. Todėl turiu žinoti, kas ir kodėl čia yra daroma". Prisistatęs autoinspektorius pareiškė: „Teks užrašyti jūsų pavardes. Toks įsakymas!"

* * *

Iš vieno jaunuolio įspūdžių:

Jau pasiekę Telšius, sužinojome, kad patekti į Panų kalną neįmanoma — jis saugomas milicijos. Vis tik mūsų grupė (apie 30 žmonių) išlipome 3 km. prieš Pasruojės stotelę. Žiūrime, miške kaip skruzdžių uniformuotų ir civilių. Sugalvojome eiti grioviais, kelios merginos sušlapo kojas, bet tylos niekas nesudrumstė. Sargybinis mūsų nepastebėjo. Jautėmės kaip knygnešiai, nešą knygas per žandarų saugomą Lietuvos sieną.

Ir štai Panų kalnas . . . nė ženklo, kad čia stovėjo koplytėlės, kryžiai. Net jokio akmenėlio nebėra, tik pamatų akmenys pakalnėje dunkso iš vandens. Visas kalnas užsodintas pušaitėmis. Nė nepajutome, kaip susijaudinę visi suklupome. Vos pradėjome „Tėve mūsų", atlėkė 3 viliukai. Iššoko Telšių saugumo viršininkas Laskutovas, dar 2 čekistai, 2 kariškiai, būrys milicininkų — ir bėgte į kalną; taip skuba, kad net rankomis kabinasi į žemę, vienas mums šaukia: „Negalima kalno mindžioti!" Kad sukeltų paniką, ėmė mus fotografuoti iš visų pusių, kai kuriuos tempė nuo kalno už apikaklės. Man ir kitam jaunuoliui milicininkai užlaužė rankas. Milicininkas Razminas kreipėsi į vieną moterį: „Ir tu čia, ištekėjusi, o po miškus su paaugliais. Sukėlėte su savo išsigalvojimais pusę Lietuvos milicininkų ant kojų." Milicininkai mus abu veda į mašinas, o kitus gąsdina: „Su visais susitiksime, visus pažįstame!" Mus susodino į viliukus. Mergaitės pradėjo verkti, o kažkas staiga sušuko: „Gulkime ant kelio, neleiskime išvežti!" Ir sugulė. Dar tempė vieną kitą

už kojų, bet paskui liepė visiems nešdintis. Parėjome pėsti su palyda iki pat Telšių. Pirmą kartą teko pajusti, tarsi būčiau koks laisvės kovotojas.

V. 1982.V.15.

* * *

Telšių Vyskupijos Kunigų Taryba
1982 m. balandžio 22 d. Nr. 6

LIETUVOS VYSKUPAMS IR VYSKUPIJŲ VALDYTOJAMS, LIETUVOS DEKANAMS

(Įspėjantis šauksmas vyskupams, dekanams, kunigams ir tikintiesiems rimtai susirūpinti):

Žemaičių Kalvarijos parapijoje, Pasruojės k., Gadunavo apyl., Telšių raj., 1982 m. balandžio 2-3 d. naktį buvo žiauriai nusiaubtas respublikinės reikšmės archeologijos paminklas — ALKAKALNIS, kitaip vadinamas Panų kalnu (Nr. 1195). Ant to kalno stovėjusi koplyčia ir ją supus metalinė tvorelė buvo nugriauta. Sunaikintos ir dvi mažos koplytėlės: 1) koplytėlė su ornamentuotu kryželiu iš XIX a. pabaigos, vietinės reikšmės paminklas DV-3064 ir 2) koplytėlė su ornamentuotais kryželiais, Marijos ir angelų skulptūromis, vietinės reikšmės paminklas DV-4043. Šie dailės paminklai įtraukti į LTSR saugojamų paminklų sąrašą. Ant kalno buvo koplytstulpis ir keletas kryžių bei paminklų mirusiems. Viskas sulaužyta, sudaužyta, išvartyta, ant žemės mėtosi sulaužytos kančios ir statulėlės. Prie plento Telšiai-Seda nupjautas ir išmėtytas paplentėje senovinis medinis kryžius.

Panų kalnas yra miške, nuošalioje vietoje, kartų kartoms primenantis sunkias 1626 metų švedų okupacijos dienas. Šioje vietoje švedai nukankino apie 2000 lietuvaičių (žr. Č. Kudaba, Kalvotoji Žemaitija, 72 p.), kurios čia, požeminiuose urvuose, slėpėsi nuo okupantų ir meldėsi. Daug mergaičių švedai užgriovė gyvas urvuose. Mergaičių kankinių atminimui ant šio kalno seniai

pastatyta koplyčia, koplytėlės ir kryžiai. Visais laikais žmonės lankė ir puošė šią atmintiną vietą.

Žinia apie vandališką kalno nusiaubimą žaibo greitumu apskriejo visą Žemaitiją ir sukėlė visų dorų žmonių pasipiktinimą. Istorinio paminklo sunaikinimas — tai ne eilinių chuliganų siautėjimas. Vietinių žmonių liudijimu, už paminklo išgriovimą, už šventos vietos išniekinimą atsakingas Pasruojės Žuvininkystės ūkio direktorius Matuševič Valentin. Jis, pasitelkęs pagalbon karinį dalinį, įvykdė nusikaltimą. Kieno įsakymu Matuševič įvykdė nusikaltimą — tepasako jis pats.

Bedieviai tuo pademonstravo ryžtą ir toliau tęsti terorą prieš Lietuvos Katalikų Bažnyčią, kurio tik mažą dalį aprašė Telšių vyskupijos Kunigų taryba skunde TSRS Generaliniam prokurorui 1980.XI.30 d.

Mes jaučiame pareigą protestuoti prieš kovojančių ateistų savivaliavimą ir pasmerkti jų vykdomus nusikaltimus. Šį kartą kreipiamės ne į valdžios instancijas, o į skaitlingą Lietuvos tikinčiųjų bendruomenę, norėdami, kad visi sužinotų, kokie šventvagiški nusikaltimai vykdomi pas mus, **Lietuvoje.** Turime viltį, kad ryžtingai smerkiantis visuomenės balsas sutramdys siautėjančius ateistus ir sukliudys jų planus sunaikinti visus iki vieno archeologinius-religinius senovės paminklus.

Didžiai Gerbiamuosius Lietuvos Dekanus prašome susimąstyti: ar beverta eiti į pokalbius su RRT įgaliotiniu, kol valdžios pareigūnai naudoja panašius metodus sunaikinti Lietuvos Katalikų Bažnyčiai. Maloniai prašome su šiuo raštu supažindinti kunigus ir tikinčiuosius.

Telšių vyskupijos Kunigų taryba:

kunigai —

Julius Budrikis	Jonas Gedvila
Jonas Kauneckas	Alfonsas Lukoševičius
Tadas Poška	Adolfas Pudžemys
Petras Puzaras	Vincentas Senkus
Antanas Šeškevičius	Vincentas Vėlavičius

TELEVIZIJOS „ARGUMENTŲ" REDAKCIJAI, TIKINČIŲJŲ TEISIŲ GYNIMO KATALIKŲ KOMITETUI

(Dabarties laikų žudikai nepakenčia praeities laikų žudikų įvykdytoms aukoms pagerbti religinių paminklų):

Meną, muziką, dainą mylintys žmonės yra turtingi savo siela. Juos šiandien gerbiame, jų kūriniai statomi parodose, už juos gauna apdovanojimus ir premijas. Šiandieną labai skaudu, kai mes, išaugę socialistinėje santvarkoje, matome, kaip bedievių barbariškos rankos niekina ir naikina meno statinius, koplytėles, kryžius. Mums — lietuviams — rieda karčios ašaros, suklupus prie susprogdintų ir išniekintų kryžių liekanų.

Bedieviai savo niekšiškais darbais jau įdiegė ne tik mūsų, bet ir mūsų kūdikių širdyse neapykantą bedievybei, melui.

Prieš keletą metų kelyje Telšiai-Germantas, prie plytinės, buvo bedievių nupiautas kryžius.

1982 m. kovo-balandžio mėn. kelyje Šiauliai-Palanga, prie Anulėnų, stovėjo prieš 30 metų pastatytas kryžius. Kryžius buvo gerbiamas ir mylimas vaikų, jaunimo ir suaugusių. Pastoviai jį puošė žydinčios gėlės, vainikai. Ir šis kryžius tapo auka ir tikinčiųjų širdies žaizda. Bedievių rankos jį sunaikino. Nupiauti trys kryžiai kelyje Telšiai-Varniai. Vienas — prie „Pergalės" kolūkio, kitas — prie dujų linijos, kuri veda į Klaipėdą, trečias — prie Pušinės miško.

1981 m. trys didingi kryžiai stovėjo Rainių miškelyje. Telšių saugumas karinio dalinio pagalba susprogdino kryžius. Jie parodė karinio dalinio galybę prieš medinį kryžių.

7 km. nuo Sedos yra Plinkšių ežeras. Tarp jo ir Strėvės upės yra Panų kalnas arba Mergelių istorinis piliakalnis (žr. P. Baranauskas ir A. Vabalas. Vadovas po Lietuvą, 1938, p. 290). Gilioje senovėje ši vieta žemaičių buvo gerai sustiprinta. Čia buvo padaryta ištisa požeminių urvų

sistema. 1626 m. žemaičius užplūdo švedų kariuomenė, niekino Lietuvos žemę, naikino lietuvių tautą. Visos apylinkės mergaitės ir jaunos moterys susirinko į tą kalną ir pasislėpė urvuose. Švedai, plėšikaudami po apylinkes, nustebo, neradę mergaičių ir moterų. Įtūžę švedai, atvykę prie tų slėptuvių, užpylė jas žemėmis. Nekaltai žuvusių mergaičių atiminimui toje vietoje vėliau buvo pastatyta medinė koplytėlė, koplytstulpiai, kryžiai. Šią vietą mylėjo, lankė, prižiūrėjo rūpestingos mūsų tikinčiųjų lietuvių rankos. Ypač tą kalną mėgo jaunimas. Bet štai 1982 m. balandžio pradžioje negailestingos bedievių rankos pakilo ir prieš šį architektūrinį paminklą, saugomą valstybės (įtrauktas į valstybės saugomų paminklų sąrašą), kuris buvo pastatytas nekaltoms mergaitėms atminti. Bedievių buvo žiauriai išniekintas Panų kalnas, sulaužyti ir nuversti kryžiai, nuardyta koplytėlė. Siauras keliukas, vedantis į Panų kalną, numėtytas koplyčios skeveldromis, aplaužyti pakelės medžiai. Prie keliuko, kuris suka į Panų kalną, stovėjo gražus kryžius. Bedieviai ir jį sunaikino.

Kodėl socialistinėje santvarkoje leidžiama savivaliauti vietiniams bedieviams, kurie, pažeidinėdami tarybinius įstatymus, griauna ir naikina kryžius, koplytėles ir kitus meno kūrinius?

Šiandien pastatyti memorialiniai ansambliai Ablingoje, paminklai Pirčiupyje nekaltai nužudytiems žmonėms. Juk ir Alkakalnis persunktas nekaltų mergelių krauju. Reikėtų tokias istorines vietas išsaugoti, kad jaunoji karta nulenktų galvas krauju aplaistytai Lietuvos žemei ir susimąstytų, kiek daug kančių pakėlė tauta.

Mūsų sielose bedievių padarytos žaizdos suteikia naujo ryžto, kad kryžiai vėl puoštų žemaičių žemės kryžkeles ir pakeles, piliakalnius ir istorines vietas.

Prašome paaiškinti mums, ar nuo šiol valstybės saugomi paminklai jau leidžiami griauti? Jeigu neleidžiama, tai kokių priemonių numatoma imtis prieš savivaliautojus ir kada bus atstatytos nugriautos koplyčios?

1982.IV.20 Pasirašė: „Argumentų" redakcijai 9 asmenys,
TTG Katalikų Komitetui 17 asmenų.

KUNIGŲ SEMINARIJOJE

(Jauniesiems Kristaus vynuogyno darbininkams, išeinantiems į pavojų kupiną darbo lauką, gausūs linkėjimai garbingai ištverti):

1982 m. birželio 6 d. Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos apaštališkasis administratorius vysk. Liudvikas Povilonis Kauno katedroje suteikė kunigystės šventimus šiems dijakonams:

Arnašiui Albinui	Meiliui Kaziui
Briliui Vytautui	Nestiukui Leonidui
Degučiui Zenonui	Norkūnui Juozui
Čiupalai Stasiui	Orantui Aloyzui
Filipčik Anton	Petraičiui Alfonsui
Gražuliui Juozui	Puzonui Rokui
Gvazdovič Kazimir	Vaselkai Žygintui
Kulviečiui Edmundui	Vilučiui Kęstučiui

Tą pačią dieną Panevėžio vyskupijos apaštališkasis administratorius vysk. Romualdas Krikščiūnas suteikė kunigystės šventimus dijakonams — Albinui Paltanvičiui ir Raimundui Saprigonui.

Tiek daug kunigų vienais metais Kauno Kunigų Seminarija išleido tik 1963 metais.

Naujuosius kunigus po šventimų Seminarijoje sveikino didelė minia tikinčiųjų, atvykusių į šventimus iš įvairių Lietuvos vietovių. Labai turiningai, atsakydami į jaunimo sveikinimus, kalbėjo kunigai Kazys Meilius ir Rokas Puzonas. Visus pradžiugino, kad naujieji kunigai, nepaisant sunkių sąlygų, išeina į darbą nepalaužta dvasia.

Šis didelis naujų kunigų būrys gerokai papildys praretėjusias darbingų Lietuvos kunigų eiles. „Kronika" linki, kad naujieji kunigai susiorientuotų dabarties sąlygose ir visą gyvenimą drąsiai ir ištikimai liudytų Kristų persekiojamos tautos katalikams ir nuklydusiems broliams.

RRT „PLAUNA SMEGENIS"
Komitetams

(Bedievių prievarta iššaukė neakivaizdinę Kunigų Seminariją ir jų pravardžiojamus „apsišaukėlius" kunigus):

1982 m. kovo-balandžio mėn. visoje Lietuvoje Religijų reikalų Tarybos darbuotojai pravedė „seminarus" parapijų komitetams — dvidešimtukams, kuriuose dalyvavo ir ateistinių atraminių punktų nariai. Kunigams dalyvauti buvo griežtai draudžiama.

Panašus „seminaras" 1982 m. kovo 24 d. įvyko ir Vilkaviškyje.

Rajono VK pirmininko pavaduotojas pasakojo, kad Pajevonio, Kybartų ir Didvyžių parapijose sakomi „netinkami" pamokslai, pasitaiko, kad kunigai kalėdoja, t.y. lanko tikinčiuosius, pvz., Vilkaviškyje. Kybartų parapijoje pats klebonas eina parapijos komiteto pirmininko pareigas. Ne visos parapijos prašo rajono leidimo, kad galėtų atvykti kunigai talkininkai. Kybartuose atsirado apsišaukėlis kunigas, kuris niekur nesimokė, neįšventintas ir neturintis valdžios pažymėjimo (kun. Jonas Matulionis, — red.).

Po to kalbėjo pats RRT įgaliotinis Anilionis, kuris papasakojo, kad 89% parapijų turi klebonus, o 11% parapijų yra be klebonų, todėl jo įstaiga „rūpinasi", kad Kunigų seminarija galėtų daugiau priimti kandidatų. Įgaliotinis aiškino, kad Lietuvos katalikai būtų turėję religinio turinio žurnalą, bet „ekstremistai" kunigai sukėlė triukšmą ir sukliudė. Paminėjo tris „apsišaukėlius" kunigus: Petrą Našlėną, Joną Matulionį ir Kęstutį Brilių ir pridūrė, kad tokių esama daugiau, tačiau jis nežinąs jų pavardžių. RRT, anot įgaliotinio, susirūpinusi, kad nebūtų apgaudinėjami tikintieji. Įgaliotinis piktinosi, kad tikintieji pasirašinėja pareiškimus, ir šmeižė, sakydamas, jog parašai yra klastojami. Kalbėdamas apie klieriką Aloyzą Volskį, įgaliotinis aiškino, kad tikintieji jį be reikalo

užstoję, nes jis pats prisipažino klydęs, todėl ateityje nereikėtų pasirašinėti po panašiais pareiškimais. Dėdamasis, kad jam rūpi Bažnyčios reikalai, įgaliotinis kritikavo, kad kai kuriose bažnyčiose jaunimas groja su gitaromis, kad buvę atvejų, jog moteris sakiusi pamokslą.

Daugelis parapijų komitetų narių šiuos „simpoziumus" boikotavo, nes visi iš ankstesnės patirties žino, kad valdžios pareigūnai turi vieną tikslą: kas jiems netinka, apšmeižti, suniekinti ir klaidinti tikinčiuosius.

* * *

Dekanams

(RRT įgaliotiniui geri tie vyskupijų pareigūnai, dekanai ir kunigai, kurie išduoda Bažnyčios interesus):

1982 m. gegužės 27 d. į Kauno arkivyskupijos Kuriją buvo sukviesti visi Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos dekanai. Nežinia dėl kokios priežasties — ar dėl to, kad vysk. L. Povilonis reikalavo, ar kad RRT įgaliotinis Anilionis bijojo dekanų streiko — šį kartą „smegenų plovimo" procedūra buvo atlikta ne Vykdomajame komitete, bet Kurijoje. Generalvikaras Liudvikas Mažonavičius tyliai dekanus prašinėjo, kad šie neužaštrintų pokalbio nemaloniais klausimais, t.y., kad nekeltų į viešumą persekiojamos Bažnyčios faktų.

Pateikiame pagrindines įgaliotinio Petro Anilionio mintis. Lektorius pasidžiaugė, kad yra dekanų, kurie reikalauja iš kunigų laikytis valdžios įstatymų, yra daug kunigų, kurie nedalyvauja ekstremistiniame judėjime. (Geri dekanai įgaliotniui tie, kurie išduoda Bažnyčios interesus, o ekstremistinis judėjimas — ta kunigų veikla, kuri nepatinka sovietinei valdžiai — Red. past.). Įgaliotinio nuomone, vysk. L. Povilonis, generalvikaras L. Mažonavičius ir kancleriai kunigai — Jonas Kavaliauskas ir Antanas Bitvinskas — sugeba palaikyti gerą tvarką.

Įgaliotinis apgailestavo, kad atsiranda tokių kunigų,

kurie siekia sovietinių įstatymų apie religinius kultus panaikinimo. Paskaitininko nuomone, tokie ekstremistiškai nusiteikę kunigai nori parapijose šeimininkauti be parapijos vykdomojo organo žinios, jie kalba prieš mokytojus, reikalauja religinio žurnalo ir pasisako visų kunigų vardu. Įgaliotinis užtikrino, kad jau ruošiamas religinis žurnalas, bet jis nebus toks, kaip „Kronika" ir užsienio imperialistams netarnaus.

— Ekstremistai kunigai, — tęsė Anilionis, — nori palaikyti konfliktus su valdžia; jie reikalauja, kad Seminarijoje mokytųsi tik jų parinkti kandidatai. Ši padėtis tęsiasi nuo 1968 m., kai Vilkaviškio vyskupijoje pasirodė pirmieji raštai dėl Seminarijos. Metamas įtarumo šešėlis ant tų klierikų, kurie neekstemistai (t.y. KGB koloborantai — red.).

— Ekstremistai, — kalbėjo įgaliotinis, — ant viso pasaulio pakėlė triukšmą dėl klieriko Aloyzo Volskio pašalinimo, nors jis Seminarijos vadovybės buvo 2 kartus įspėtas. (Šiuo metu Kunigų seminarijoje praktikuojami kunigų įspėjimai dėl „drausmės" pažeidimo, kad tuo būdu nuraminus RRT įgaliotinio įstaigą, kai klierikas kuo nors prasikalsta sovietinei valdžiai, pvz. neatsistoja, kai Seminarijoje giedamas sovietinis himnas, ar per atostogas aplanko sovietinės valdžios nemėgstamą kunigą ir pan. — Red. past.). Pernai klierikas Aloyzas Volskis buvo atvykęs pas RRT įgaliotinį ir parašė, kad, būdamas Seminarijoje, padarė politinių klaidų dėl ko apgailestaująs. (Nereikia stebėtis, kad Sovietų Sąjungoje kas nors apgailestauja savo klaidas; sovietinė sistema sugeba išprievartauti ir gerus žmones — Red. past.).

Anilionis aiškino, kad sovietinė valdžia sutinka padidinti Kunigų Seminarijos limitą, jei bus uždaryta neakivaizdinė Kunigų Seminarija.

Įgaliotinis pabrėžė, kad ekstremistai kunigai palaiko santykius su užsienio veikėjais, pabrėžia priešiškumą rusams, nors, kai panoro pasveikinti Sacharovą, pasidarė internacionalistais. Kalbėjo, kad ekstremistai daug vilčių buvo sudėję į įvykius Lenkijoje, kur buvo sudaryti net

sąrašai komunistams likviduoti.

Įgaliotinis paminėjo, kad ekstremistai aršiai puolė parinktus kandidatus į vyskupus ir, nors Romai buvo pristatyta daug kandidatų, dėl ekstremistų šmeižtų nebuvo pasiekta susitarimo. Vyskupas Vincentas Sladkevičius net raštu bandė įtikinti kandidatus, kad susilaikytų nuo konsekracijos. „Negi tarybų valdžiai blogiau, jei Lietuvoje bus mažiau vyskupų", — pylė įgaiotinis gudrų melą. „Arba, ar valdžiai bus geriau, jei kiekviena vyskupija turės savo vyskupą?" (Tikrai sovietinei valdžiai bus geriau, jei bus daugiau jai ištikimų vyskupų — Red. past.).

Įgaliotinis piktinosi, kad ekstremistai kunigai puola taiką ginančius kunigus ir taikos gynimą laiko klasta. Ekstremistai organizuoja jaunimo susirinkimus po religijos priedanga, bet ne religiniais tikslais, pvz., 1981.12.5 Kapsuke pas Magdaleną Kuncevičiūtę, 1981.11.14 Vilkaviškyje pas Kelmelius. Jaunimo susibūrimus prie ežerų organizavo kun. Ričardas Černiauskas ir kun. Juozas Zdebskis.

— Ekstremistai kunigai, — toliau dėstė pareigūnas, — organizavo 1981.8.23 tikinčiųjų eiseną iš Tytuvėnų į Šiluvą nuteistųjų — Vaičiūno ir Jurevičiaus garbei, todėl eisena buvo užblokuota. Tokiu būdu galima sužlugdyti net Šiluvos atlaidus.

— Ekstremistai bažnyčias panaudoja ne religijos tikslams, pvz. Viduklės, Šilalės, Pajūralio bažnyčiose kunigai leido Nijolei Sadūnaitei pasakyti pamokslą tema „Kaip gera kalėjime". „Visi žino, kad kalėjime blogai", — taisė įgaliotinis „eretišką" Sadūnaitės mintį. (Sadūnaitė sakė ne pamokslą, o žmonių miniai papasakojo apie savo išgyvenimus sovietiniame lageryje. — Red. past.).

Anilionis labai piktinosi JAV gyvenančiu profesoriumi Vardžiu, kuris savo knygoje „Katalikų Bažnyčia ir disidentizmas Sovietų Lietuvoje" skatina žmones rašyti peticijas, kurios yra labai efektyvi priemonė kovoje prieš ateistus. O kunigai ir rašo, tęsė paskaitininkas, pvz. kun. Jonas Matulionis iš Kybartų rašo pareiškimą valdžios

organams ir greitai jį perduoda į „Kroniką".

Ekstremistų veikla, pagal įgaliotinį, labai kenkia Bažnyčiai. Į ekstremistų sąrašą jis įrašė kunigus: Zenoną Navicką, Antaną Šeškevičių, Kastytį Krikščiukaitį, Leoną Savicką ir kt.

Įgaliotinis bandė pradžiuginti dekanus, žadėdamas, kad šiais ir kitais metais valdžia leis katalikams išsileisti po 80.000 maldaknygių, kiek vėliau mokesčiai už elektrą bažnyčioms bus ne 25 kap. už 1 kilovatą, o kaip visiems vartotojams.

Baigdamas paskaitą, Anilionis priminė dekanams, kad jie auklėtų jaunus kunigus.

Užbaigus paskaitą, vysk. L. Povilonis lektoriui padėkojo.

Po paskaitos Šakių dekanas kun. Juozas Žemaitis paklausė, kodėl ateistai savo paskaitose nesilaiko etiketo ir netaktiškai kalba prieš tikinčiuosius ir kodėl trukdoma kapinėse statyti paminklus su religiniais ženklais.

Šiaulių vicedekanas kun. Lionginas Vaičiulionis iškėlė keletą priekaištų, jog pareigūnai ekstremistais tituluoja tuos kunigus, kurie iškelia ateistų nusikaltimus, bažnyčių apiplėšimų faktus, kad įgaliotinio įstaigos darbuotojai kursto parapijų komitetus prieš kunigus, pvz. kun. Nykštą vadino net vagimi.

Aleksoto dekanas mons. Andriejus Gustaitis iškėlė Klaipėdos bažnyčios klausimą, kuris jau daug metų neduoda visiems ramybės.

Kauno vicedekanas kun. Jonas Fabijanskas klausė, kur kunigams gauti maisto talonus. Įgaliotinis atsakė, kad ir jis talonų negaunąs (nes gali pirkti viską spec. parduotuvėse. — Red. past.).

* * *

Klierikams

RRT įgaliotinis Anilionis 1982 m. gegužės pabaigoje „smegenis plovė" ir penktojo kurso klierikams, kurie tuoj pat, prieš kunigystės šventimus, turėjo atlikti rekolekci-

jas. Įgaliotinis kalbėjo ta pačia tema — apie kunigų ekstremizmą. Ragino būsimus kunigus, atsiradus reikalui, pvz. norint išvykti į užsienį, aplankyti jo įstaigą.

* * *

SOVIETINĖS „SĄŽINĖS LAISVĖS" AUKA

(Tikinti mokytoja atleista iš darbo „už visų komunistinio auklėjimo uždavinių nevykdymą"):

Telšiai. 1982 m. balandžio 12 d. Telšių raj. švietimo skyrius atleido iš darbo Žarėnų vid. m-klos vokiečių kalbos mokytoją ir kartu XI kl. auklėtoją Stefaniją Juozumaitę už jos religinius įsitikinimus. Mokytoja Stefanija Juozumaitė jau 2 metai beveik kasdien viešai lanko bažnyčią. Visus metus mokytoja buvo persekiojama mokyklos direktorės Jankauskienės, partinės organizacijos ir čekisto Norkūno. Balandžio pradžioje iš Švietimo ministerijos atvykęs atstovas taip pat grasino atleidimu. Čekistas Norkūnas nuolat gąsdino mokytoją ir siūlė išeitį: jeigu apsiims bendradarbiauti saugume, galės toliau mokytojauti ir lankyti bažnyčią, be to, siūlė pastoviai aptarti kun. J. Kaunecko pamokslus.

Balandžio 12 d. (Velykų II d.) mokytoja, net neįspėta prieš 2 savaites, kaip reikalauja įstatymas, buvo atleista iš darbo. Direktorė Jankauskienė pareiškė: „Iš po Velykų esi neišsipagiriojusi ir nuo šiandien dienos esi atleista, rytoj atsiimsi švietimo skyriuje darbo knygutę ir atlyginimą. Mokytojai neleido net atiduoti mokiniams jų rašomųjų. „Bus kas ir be tavęs atiduoda!" — paaiškino direktorė.

Darbo knygutėje įrašyta: „Už visų komunistinio auklėjimo uždavinių nevykdymą". Tai absoliuti netiesa: mokyt. Juozumaitė gerai auklėjo XI kl., — nebuvo jokių nusiskundimų. Ji tik nemokė ateizmo, priešingo jos įsitikinimams.

Kadangi pagal sovietinius įstatymus net prasikaltusio darbo drausmei piliečio negalima atleisti iš darbo be raštiškų įspėjimų bei kitų visuomeninio poveikio priemo-

nių (kritika spaudoje, susirinkimuose ir pan. nelaikoma visuomeninio poveikio priemonėmis, žr. Moreinas „Darbo ginčų nagrinėjimas", 93 psl.), todėl S. Juozunaitė kreipėsi į Telšių liaudies teismą, prašydama grąžinti į darbą, kaip neteisėtai atleistą.

1982 m. gegužės 12 d. įvyko teismas, tačiau į esminę atleidimo sąlygą, ar yra įspėjimai, „neatkreipė" dėmesio. Teisme ieškovei tarsi kokiai kaltinamajai buvo pateikti absurdiški, jokių liudininkų neįrodyti kaltinimai: „Yra žinoma, kad organizavo mokinius į religinius renginius, perdavė žinias „Kronikai", nemėgo tarybinių švenčių" ir t.t. Esą dėl jos kaltės mokinė Stasė Molytė net turėjo apleisti mokyklą. Apie tai ji parašiusi laišką „Valstiečio laikraščio" redakcijai. Teismo metu kaip įrodymas pateiktas tas laiškas. Bet teisme Molytė sakė nerašiusi jokio laiško jokiai redakcijai. Be to, liudininkė Molytė teigė, kad tai, kas tame laiške parašyta, yra šmeižtas. Mokytojos Z. Radzevičienė ir A. Balsienė — liudijo, kad Juozumaitė mokykloje pasisakė prieš ateizmą. Apie tai paklausta mokyt. Tamašauskienė pasakė: „Nieko negirdėjau apie tokius pasisakymus." „Kaip galėjai negirdėti, juk jūsų mokykla nėra tokia didelė", — užsipuolė prokuroras N. Butnorienė. „Ne, negirdėjau!" — antrąkart pakartojo mokyt. Tamašauskienė. Ir kiti liudininkai painiojosi savo parodymuose, ką salėje susirinkę žmonės palydėdavo garsiu juoku. Teisėjas Augustis vis juos taisė ir pats Juozumaitę kaltino: „Ar nekvietei mokinių į Telšius pažiūrėti kun. Kaunecko filmukų?"

Ieškovės interesų teisme niekas negynė, net prokuroras nereikalavo laikytis teisminės tvarkos bei įstatymų. Profsąjungų atstovas turėtų ginti dirbančiojo interesus, bet švietimo profsąjungų atstovas Andrijauskas kalbėjo tarsi kaltintojas: „Salė pilna. Girdėjau, kad Juozumaitė šventoriuje kvietė tikinčiuosius ateiti į teismą. Ji kurstė nesantaiką tarp tikinčių ir netikinčių mokinių. Matau gėles, ruošiatės įteikti kaip nuskriaustajai . . ." Žiūrovams buvo aišku, kad tai eilinė teismo komedija — nė vienas

liudininkas neįrodė, jog mokytoja būtų kalbėjusi mokiniams apie tikėjimą.

Paskelbus teismo sprendimą, salėje pasigirdo žodžiai:

— Nenusimink, Stefute! Mes tave priimsime!

Sprendimas
Lietuvos TSR vardu 1982 m. gegužės 12 d. Telšiai,

Telšių raj. liaudies teismas, susidedantis iš pirmininkaujančio liaudies teisėjo V. Augusčio ir liaudies tarėjų: J. Badaugienės, A. Balvočiaus, sekretoriaujant A. Rimkuvienei, dalyvaujant prokurorui N. Butnorienei, ieškovui S. Juozumaitei, atsakovo atstovui P. Jankauskienei, švietimo darbuotojų profsąjungos raj. komiteto atstovui A. Andrijauskui, išnagrinėjo viešame teismo posėdyje civilinę bylą pagal ieškovės Juozumaitės Stefanijos ieškinį Telšių raj. liaudies švietimo skyriui dėl grąžinimo į darbą.

Liaudies teismas, išnagrinėjęs bylą, nustatė:

Ieškovė dirbo Telšių raj. Žarėnų vidurinės mokyklos mokytoja, 1982 balandžio 13 d. Telšių raj. liaudies švietimo skyriaus vedėjas atleido ją iš darbo pagal LTSR BK DĮK 43 str. 2 p., kaip nevykdahčią visų komunistinio auklėjimo uždavinių. Ji vykdžiusi visas vokiečių kalbos mokytojos pareigas, jos kvalifikacija buvo tinkama, todėl negalėjo būti atleista iš darbo. Prašė ją grąžinti į darbą.

Atsakovo atstovas prašė ieškinį atmesti, nes ieškovė negali dirbti auklėjamojo darbo.

Prokuroras prašė ieškinį atmesti.

Išekinys atmestinas štai dėl ko. Pagal LTSR liaudies švietimo įstatymą (4 ir 26 str.) vid. m-kloje mokymo ir auklėjimo procesas yra vieningas, mokymas vyksta moksliniu pagrindu, be religijos įtakos. Mokyklos uždavinys yra formuoti marksistinę-lenininę jaunosios kartos pasaulėžiūrą. Pagal vidurinės mokyklos bendrojo lavinimo statuto 39 p. mokytojo pareiga yra teikti mokiniams tvirtas mokslo pagrindų žinias, formuoti komunistinę pasaulėžiūrą, auklėti mokinius komunistinės moralės dvasia. Tokios mokytojų pareigos nustatytos ir TSRS švietimo ministro 1978 m. vasario 20 d. patvirtintose

pedagoginių darbuotojų pareigų kvalifikacinėse charakteristikose. Tokie uždaviniai ir pareigos išplaukia ir iš mokymo programų. Tuo tarpu, šalių paaiškinimais, liudytojų — Z. Radzevičienės, mokyt. A. Balsienės ir kt. parodymais — nustatyta, kad ieškovė atsisako vykdyti komunistinio auklėjimo pareigą, net priešingai įstatymui — mokinius auklėja nekomunistine dvasia. Pagal DĮK 43 str. 2 p. prasmę pedagogo tinkamumą pareigoms apsprendžia ne tik mokslo baigimo diplomas, bet ir faktinis galėjimas dirbti tokį darbą — auklėti moksleivius komunistine dvasia. Kadangi ieškovė tokio darbo atsisakė, mokykloje kito darbo, nesusijusio su auklėjimu, nėra. Be to, ieškovė atleidžiant atsisakė dirbti kitą darbą, apart pedagoginį (jai buvo siūloma dirbti bibliotekoje kitoje vietovėje. — Red.), todėl administracija priėjo teisingą išvadą, kad ji neatitinka einamų pareigų, ir teisingai atleido iš darbo, darbo įstatymų nepažeidė.

Vadovaudamasis LTSR CPK 15, 214-222 str., liaudies teismas nusprendė: ieškovės Juozumaitės Stefanijos, Povilo d., ieškinį dėl grąžinimo į darbą atmesti. Sprendimas per 10 dienų gali būti apskųstas LTSR Aukščiausiajam teismui per šį liaudies teismą.

Pasirašė liaudies teisėjas ir tarėjai.

* * *

GENOVAITĖ NAVICKAITĖ LAISVĖJE

(Nuteistosios kalėjime patirta moralinė kančia):

1982 m. balandžio 17 d. iš Panevėžio lagerio, garbingai atlikusi savo bausmę, sugrįžo Genovaitė Navickaitė. 1980 m. spalio 24-25 d. G. Navickaitė buvo nuteista 2 m. laisvės atėmimu, bausmę atliekant bendro režimo lageryje, ir išvežta į Panevėžio moterų kalėjimą, kur neužilgo prasidėjo „perauklėjimas".

1980 m. balandžio mėn. pabaigoje operatyvinės dalies inspektorė, sugrąžinusi Navickaitei kelis laiškus, kuriuose

ji rašė, jog ne visi jos laiškai pasiekia adresatus, be to, kalėjimo administracija neskiria asmeninio pasimatymo, pradėjo aiškinti nuteistajai nerašytas kaliniui privalomas susirašinėjimo taisykles — ką galima ir ko negalima rašyti, griežtai uždraudė numeruoti siunčiamus laiškus ir perspėjo, jei kalinė nesilaikys nurodymų, bus baudžiama. Ta pati inspektorė skatino Navickaitę daugiau bendrauti su kriminalistėmis ir vengti Onos Vitkauskaitės, nuteistos už „LKB Kronikos" dauginimą, kuri buvo tame pačiame lageryje.

1980 m. birželio mėn. Navickaitę, jau kaip pažeidusią anksčiau minėtus nurodymus, vėl išsikvietė operatyvinės dalies inspektorė, tik šį kartą pasiaiškinimui, mat Navickaitė viename laiške rašė: „. . . mylėkim tuos, kurie mus myli, ir tuos, kurie stengiasi mus kankinti . . ." Nuteistajai atsisakius rašyti pasiaiškinimą, inspektorė nesivaldydama šaukė ir kaltino Genutę administracijos šmeižimu ir, pažadėjusi nubausti, išvarė iš kabineto. Po kelių dienų būrio viršininkės pavaduotoja Novikova nusivedė Navickaitę pas kolonijos viršininką Sireiką. Šis, perskaitęs minėtą laiško sakinį, pritarė operatyvinės dalies inspektorės kaltinimui, jog Genutė laiške apšmeižė kalėjimo administraciją ir, pasitaręs su Novikova, nuėmė asmeninį pasimatymą, paskirtą 1980 m. birželio 30 dienai. Kaltinamoji prašė leisti telegrama pranešti broliui apie neįvyksiantį pasimatymą, tačiau Novikova neleido . . . Brolio kelionė buvo veltui.

1980 m. rugsėjo mėn. būrio viršininkė Larionova bandė įtikinti Navickaitę, jog pas mus yra pilna tikėjimo laisvė. 1981 m. gruodžio 24 d. operatyvinės dalies inspektorė parodė Genutei jai siųstus Kalėdinius laiškus bei sveikinimus. Inspektorę labai erzino, kad daugelį laiškų bei sveikinimų kaltinamajai siunčia Lietuvos jaunimas. Atsiųstų Kalėdinių sveikinimų Navickaitei neatidavė, uždraudė susirašinėti su nepilnamečiais, o priešingu atveju — grasino iškelsią baudžiamąją bylą. Genutei pasakius, kad pasiruošusi atsakyti į visus gaunamus laiškus, inspektorė pažadėjo ir toliau neatiduoti

jai adresuojamų laiškų.

1981 m. sausio mėn. Navickaitei priklausė asmeninis pasimatymas, kurio administracija taip pat nedavė. Nuteistajai pasiteiravus pas kolonijos viršininko pav. Japertienę, kodėl neskiriamas jai priklausantis pasimatymas, ši atsakė: „Kadangi tavo vienas brolis kunigas, todėl ir neduodam!"

1981 m. gegužės 9 d. Zarasuose mirė Genutės sesuo Liongina Navickaitė. Genovaitei paprašius leidimo vykti į sesers laidotuves, būrio viršininkės pav. Novikova atkirto: „Neleisim, nes tu nepripažįsti savo kaltės." Tą patį kartojo ir kiti lagerio administracijos darbuotojai. Sekančią dieną kolonijos viršininkas pranešė nuteistajai, kaip galutinį sprendimą, kad Panevėžio m. prokuroras nesutinka ją išleisti į laidotuves.

1982 m. balandžio 16 d., paskutinę kalinimo dieną, būrio viršininkės pav. Novikova ilgokai auklėjo Navickaitę ir patarė keisti gyvenimo būdą — mažiau aukotis Dievui, daugiau galvoti apie save . . . Operatyvinės dalies inspektorė perspėjo Genutę, kad tik neatvažiuotų jos pasitikti Gemma-Jadvyga Stanelytė ir Nijolė Sadūnaitė; be to, pranešė, kad jai jau yra nupirktas bilietas maršrutiniu autobusu į Kapsuką, o į stotį jie patys nuvešią. Rytojaus dieną, 6 val. ryto į sekciją atėjusi siuvimo meistrė Mickevičienė liepė Navickaitei skubiai persirengti ir pasiimti daiktus. Netrukus kalinė buvo nuvežta į stotį, kur susitiko savo brolį kun. Zenoną Navicką, atvykusį jos parsivežti, tačiau Mickevičienė neleido Genutei važiuoti su broliu. Tik pravažiavus Panevėžio miestą, jai pavyko susistabdyti autobusą ir persėsti į brolio mašiną.

Laisvėje Navickaitę sutiko gražus būrys tikinčiųjų ir jaunimo. Šv. Mišių aukoje susirinkusieji dėkojo Dievui už Genutės auką ir meldė Aukščiausiąjį, kad nepristigtų žmonių, pasiryžusių aukotis už Bažnyčią ir tautos reikalus.

* * *

KRATOS IR TARDYMAI

Alytus. 1982 m. gegužės 6 d. milicijos pareigūnas sulaikė prie bažnyčios kun. Kazimierą-Mindaugą Žilį ir pareiškė, kad jie norį patikrinti jo kambarį (Alytus, Panemunykėlių 5), nes Kaune esąs sulaikytas pil. Voveris, spausdinęs kun. K. Žilio užsakytus katekizmus. Kratos metu paimta nemaža lietuviškų ir lenkiškų katekizmų lapų. Po kratos kun. K. Žilys buvo kelis kartus tardomas. Buvo suvestas akistaton su Voveriu. Šis kunigą atpažino. Tardytojas bandė išgauti iš kun. K. Žilio reikiamų parodymų, bet jis atsisakė kalbėti. Išleisdamas į namus kun. K. Žilį, tardytojas uždėjo jam namų areštą.

* * *

Kaunas. 1982 m. gegužės mėn. pradžioje grupė milicininkų atvyko į Kunigų Seminariją ir padarė kratą pas III kurso klieriką Petrą Linkevičių. Inkriminuojamų daiktų nerasta. Atrodo, krata buvo padaryta ieškant religinės spaudos — katekizmų ir maldaknygių — gamintojų.

* * *

Leipalingis. (Lazdijų raj.). 1982 m. balandžio 2 d. į respublikinę saugumo būstinę pas tardytoją R. Sprindį, buvo iškviestas Robertas Grigas. Iškviestajam paprašius tardytoją prisistatyti, KGB pulkininkas Sprindys atrėšė: „Pasiskaityk „Kroniką", ten rasi mano pavardę!" Tardymo metu, rodydamas per kratas atimtą patriotinę ir religinę spaudą, čekistas, kiek įmanydamas, juodino ir niekino Lietuvos pogrindį; priekaištavo, jog tardomajam nepatinka sovietų valdžia. Galiausiai neištvėrė: „Nieko nesakyk, tik paaiškink, kas suformavo tavo įsitikinimus!" — šaukė čekistas Sprindys.

— Jūsų kankinama Lietuva, — ramiai atsakė vaikinas. Čekistams įrodinėjant, kad tikrieji Lietuvos patriotai yra jie, Grigas pasiteiravo, kodėl laukiamajame du

laikraščių komplektai („Sovietskaja Litva" ir „Pravda") tik rusų kalba.

— Mes internacionalistai, — paaiškino čekistai; tačiau į klausimą, ar internacionalistai kalba tik rusiškai, neatsakė. Reikalaujant paaiškinti iškvietimo tikslą, pulkininkas Sprindys davė iškviestajam persiskaityti oficialų KGB įspėjimą dėl „literatūros, žalingos valstybės interesams, laikymo". Įspėjimas, kuriame buvo išvardyta ir visa iš Grigo per kratas atimta literatūra, baigėsi grasinimu, kad jei tai pasikartos ir bus „platinimo momentas", gresia baudžiamoji atsakomybė.

Pasirašyti po įspėjimu Robertas Grigas atsisakė.

* * *

Rokiškis. 1982 m. kovo mėn. į Rokiškio raj. saugumą tardymui buvo iškviestas Jonas Margys ir kiti Rokiškio parapijos tikintieji. Čekistus domino, ką žmonės žino apie savo kunigus, ar kunigai klebonijoje neorganizuoja susirinkimų, nespausdina „LKB Kronikos" ir t.t. Čekistas Širvys reikalavo išvardyti lankančių bažnyčios chorą suaugusių ir vaikų pavardes.

Tardymams pasibaigus, čekistai prigrasino žmones apie tardymą niekam nepasakoti.

* * *

Vilnius. 1982 m. gegužės 6 d. Marytės Subačiūtės bute (Dzeržinskio 138-40) šeši čekistai padarė kratą, kurios metu paėmė: „LKB Kroniką" Nr. 51, „Dievas ir Tėvynė", „Rūpintojėlis" ir kt.

Įdomi detalė — įsiveržę į butą čekistai iš karto puolė ten, kur buvo juos dominę leidiniai, o kitur beveik nekratė. Kratos protokolą atsisakius M. Subačiūtei pasirašyti, čekistai viską išsinešė, nepalikę jokio dokumento apie paimtus daiktus.

Po kratos M. Subačiūtė buvo du kartus čekistų tardoma, baugino sudarysią jai bylą, ir kaip geriausią išeitį — siūlė bendradarbiauti su saugumu.

MŪSŲ KALINIAI

(Herojiška teisiųjų kančios epopėja):

Iš Vytauto Skuodžio laiško, rašyto 1982 m. vasario mėn. pradžioje:

„. . . Jau greitai metai, kaip esu čia (V. Skuodis lageryje nuo 1982 vasario 9 d. — Red.). Per televiziją nežiūrėjau net šventinių laidų, visai ne todėl, kad būčiau prieš ją nusistatęs. Tačiau vis „nėra laiko", esu labai godus skaitymui. Be to, visada labai troškau būti su savo mintimis, stengiantis kiekvieną minutę sunaudoti prasmingai, o nuo tos pasyvios informacijos seniai jaučiuosi pavargęs ir esu abejingas tokiai kultūros rūšiai, kuri išblaško, o po to pasidaro kažkaip tuščia dvasioje.

Nereikia norėti, kad laikas greičiau lėktų. Jis ir taip perdaug greitai bėga. Jeigu gyvenimas prasmingas ir turiningas, nors savo dvasioje jį reikia gyventi kiek galima ilgiau.

. . . Kažkur, čia būdamas, perskaičiau, kad pasaulyje grožį, dorą ir teisybę įvykdo Amžinoji Tiesa, kurią tikintieji vadina Dievu.

Aš esu tikrai laimingas.

Nuoširdžiai dėkoju visiems man rašantiems. Visiems, visiems, visiems už sveikinimus ir linkėjimus nuoširdus ačiū. Pasveikinkite visus mane prisimenančius ir perduokite mano nuoširdžiausius linkėjimus. Tegul Dievo palaima lydi jus visus ir lai visų jūsų širdis pripildo dieviškosiomis malonėmis."

P.S. Iš V. Skuodžio tris mėnesius niekas negavo laiškų. Pagaliau gegužės pabaigoje pro cenzūrą prasmuko keli trumpi atvirlaiškiai ir laiškas. — Red. past.

* * *

Viktoras Petkus rašo, kad iš jam siųstų 9 laiškų jį pasiekė tik 2. Jo paties laiškai, rašyti sausio 6 d. ir vasario 10 d., taip pat konfiskuoti.

* * *

Iš Anastazo Janulio laiško, rašyto 1982 m. sausio 17 d.:

„. . . Ačiū Dievui, esu sveikas ir linksmas. Sveikas dėl to, kad esu linksmas ir linksmas dėl to, kad esu sveikas. Pradėjau antrą pusę bausmės. Iš to sekančios lengvatos — sąlyginės. Vienintėlė teisėta lengvata — vienas 5 kg. siuntinys per metus. Gandas, kad, atlikus pusę bausmės, leidžia rašyti per mėnesį ne du, o daugiau laiškų — neteisingas. Yra numatytos kai kurios lengvatos, vadinamos „paskatinamomis", bet jos taikomos tik tiems, kuriuos administracija laiko einančiais pasitaisymo keliu. Gali būti pavyzdingiausias režimui nenusikalsti nė per „nago juodymą", o vis dėlto „nepasitaisęs". O kas vadinama pasitaisymu — abi pusės sprendžia skirtingai. Užuot gavus lengvatų, galima prarasti ir tai, kas visiems yra bendra."

* * *

Iš Povilo Pečeliūno laiško, rašyto 1982 m. balandžio 9 d.:

„Šiandien balandžio 9 d. — Didysis Penktadienis. Juo ir pradedu rašyti laišką, galvodamas, kad jį baigsiu jau per Velykas, nes D. Penktadienis yra tiktai preliudija. Jis tikrą prasmę įgyja Prisikėlimu. Tiktai per Rezurekciją nuskambėjęs džiaugsmingas Aleliuja mums tikroj šviesoj parodo D. Penktadienio kančios vertę. Ten, kur Prisikėlimas, kur Atgimimas, kančia yra ta uola, ant kurios galima statyti drąsiai sau namus, nebijant uraganų. Tai tokios mintys valdo mane Didįjį Penktadienį . . ."

* * *

1982 m. balandžio 28 d. Mečislovas Jurevičius (kalinamas Čeliabinsko sr.) buvo iškviestas pas lagerio politruką, kuris parodė laišką iš JAV — atviruką atidavė, o voką su adresu pasiliko. Parodė kitą laišką, iš kurio pasisavino tris religinius paveiksliukus ir liepė parašyti giminaičiams į Lietuvą, kad religinių paveiksliukų nesiųstų.

* * *

Iš Juliaus Sasnausko laiško, rašyto 1981 m. gruodžio 11 d.:

„. . . Šiandien dveji metai, kai Jūs mane išleidote į tolimą ir ilgą kelionę, į nežinomus pasviečius; šiandien noriu ir sugrįžti — bent mintimis. Benamiui klajūnui ilgesys nutiesia kelią į namus, ir jam šilta, gera prie savo svajonių laužo . . . Todėl netiesa, kad mums viską atėmė, — iš ten mes išsinešėme kažką daugiau, negu tilpo rankose, ir ko neįmanoma atimti kartu su laisve. Paskui daug kartų aš vis prisimindavau tą gruodžio dieną, paskutinę jūsų tarpe, paskutinę mūsų senuosiuose nameliuose, paskutinę . . ., paskutinę . . . Bet keista: ji visuomet kalbėdavo apie sugrįžimą. Lyg nematomas požeminis šaltinis — sugrįžimo viltis maitino netgi tada, kai viskas rodės neatšaukiamai prarasta. O dar daugiau ji užpildo dabartinį gyvenimą. Tik jos dėka šis kraštas nė vienai dienai, nė vienai valandai netaps savas. Ji ir šį vėjuotą vakarą pražysta sniego sūkuriuose pačiais skaisčiausiais žiedais. Ir mes tikrai sugrįšime! Dievas surinks po pasaulį išklydusius savo vaikus ir parves į pažadėtą žemę, į Lietuvą, kad vėl būtume kartu su savaisiais. Ta viltis kiekvienam tepalengvina laukimą.

. . . Štai ir mūsų brangios Kalėdos, tas šviesus pragiedrulėlis kasdieniuose darbuose — rūpesčiuose. Tą vakarą su jumis prie Kūčių stalo būsiu ir aš. Sibiro pūgos neužpustys man kelio į namus, ir stebuklinga Kalėdų žvaigždė, kuri kitados tris išminčius iš Rytų atvedė į Betliejų, tą vakarą namo parves visus, kurie svajos ir ilgėsis. Todėl nė valandėlei nenusiminkite. Ir Kalėdos pačiu geriausiu būdu teateina į Jūsų pastogę!

P.S. Dabar beveik visi Juliui Sasnauskui rašomi laiškai, o taip pat ir jo laiškai rašomi į Lietuvą yra čekistų konfiskuojami.

* * *

RAŠO LIETUVOS KUNIGAI IR TIKINTIEJI

Viduklė.

Raseinių rajono Liaudies teismui
Pil. Svarinsko Alfonso, Vaclovo s.,
gyv. Viduklėje, Šaltinio gt. Nr. 1

Skundas

(Lietuvis lietuviui tapo plėšrus vilkas, o Tėvynės okupantui — vergiškas pataikūnas):

Šių metų kovo 20 d. gavau Administracinės komisijos prie Raseinių raj. Liaudies deputatų tarybos Vykdomojo komiteto nutarimą, datuotą 1982 m. kovo 16 d., kuriame rašoma:

„Viduklės religinės bendruomenės klebonas 1982 m. vasario 20 d. 21 val. surengė klebonijoje vaikų susirinkimą, kuriame dalyvavo apie 30 vaikų. Šiame susirinkime dalyvavo ir apie 15 tėvų. Susirinkę mokiniai vaidino. Vaidinimo dalyviai buvo nusigrimavę, persirengę atliekamos pjeses personažais. Ir tuo būdu pažeidė 1966.5.12 d. LTSR ATP įsaką: „Dėl administracinės atsakomybės už įstatų apie religinius kultus pažeidimo. Skirti pil. Svarinskui Alf. V. administracinę nuobaudą 50 rublių."

Šis nutarimas yra juridiniai nepagrįstas ir neteisingas.

O buvo šitaip. 1982 m. vasario 20 d. po vakarinių pamaldų užgavėnių blynams į kleboniją atėjo tėvai su vaikais. Kiek jų buvo nežinau, nes neskaičiau. Ir protokole nurodyti skaičiai iš lūbų! Parapijiečiai norėjo drauge su klebonu praleisti kokią valandėlę: pasivaišinti ir pasilinksminti. Deja, visa nuotaika buvo skaudžiai sujaukta. Kol vakarienė buvo paruošta (mat, šeimininkė taip pat dalyvavo vakarinėse pamaldose), žmonės kalbėjosi, juokavo ir vaikas deklamavo eilėraštį. Tuojau pat, per neuždarytas duris įėjo Viduklės apylinkės pirmininkas Edmundas Kringelis, milicijos įgaliotinis vyr. leit. Butkus ir du kviestiniai: Jonas Remeikis ir Edvardas Lybikis (tarp kitko girtas!). Ir surašė klebonui protokolą, kad buvo susirinkę 30 vaikų, deklamavo eilėraščius. Į klebono

pastabą iš kur žino, kad 30 vaikų, apylinkės pirmininkas atsakė: „Parašiau apie". Administracinės komisijos nutartyje šis kaltinimas praplėstas ir nurodytas įsakas, kurį klebonas pažeidė. Įdomu, kuo rėmėsi administracinė komisija, darydama tokį išsamų „nusikaltimo" aptarimą? Nejaugi naudojosi Saugumo daviniais?

Perskaičiau „LTSR Aukščiausios Tarybos ir Vyriausybės žiniose" 1966.5.12 d. įsaką ir „LTSR Baudžiamojo kodekso komentaro" 225-26 p. ir neradau, žiūrėdamas net per padidinamąjį stiklą paragrafo, kurį tyčiniai ar ne sulaužiau. Manau, kad ir teismas veltui ieškotų šiame įsake reikiamo paragrafo.

Paprastai teisminėje praktikoje pirmiausia nustatomas nusikaltimas ir po to ieškoma paragrafo. Dabar gi ant paragrafo raidės, tarsi ant kurpalio, bandoma užtraukti „nusikaltimą".

Argi tie, kurie organizavo reidą į kleboniją, negalėjo rasti rimtesnių žmonių šiai operacijai. E. Lybikis už girtuokliavimą, kaip tvirtina visuomenė, išmestas iš partijos. Viduklės apylinkės pirmininką gali kvalifikuoti ir šis, paskutinis atvejis. Viena iš dalyvavusių — Vincenta Janušauskienė pasakė: „Kodėl jūs nerašote sau akto, kai nuolat geriate gaisrinėje?" Ir to užteko, kad š.m. kovo 11 d. atvažiavo sunkvežimiu du milicininkai (nežinia kodėl svetimi, o ne vietinis įgaliotinis) ir prievarta pasodinę tris moteris: Moniką Gavėnaitę, Vincentą Janušauskienę ir Salomėją Kaplanienę, nuvežė į Raseinių miliciją pretekstu, kad milicijos viršininkas norįs pasikalbėti . . . Atrodo, kad užteko pakviesti raštišku pranešimu ir jos pačios būtų nuvažiavusios. Jei tikėjosi, kad prievarta padarys didesnį įspūdį kaltinamosioms, skaudžiai apsiriko. Kaltinamosios pamatė koridoriumi praeinantį milicijos viršininką, bet jis, matyt, nieko nežinodamas, visai nekreipė dėmesio į sulaikytąsias. Ir vėl milicijos kambary griebtasi melo: viršininko nėra namie! Tai kam vežta, jei viršininko nėra? Surašius protokolą, visos trys moterys susodinamos į Volgą ir nuvežamos į Raseinių rajono Liaudies teismą. Ir nuteisiamos po 35 rub. kiekviena. Pagrindas: necenzūri-

niais žodžiais iškoliojo tarybinius pareigūnus Viduklės klebonijoje. Ir vėl nepataikė: šios moterys niekad nesikeikia. Apie tai gali paliudyti ir buvę klebonijoje 15 tėvų, ir žmonės, su kuriais jos dirba ir gyvena.

Administracinė komisija savo nutarty rašo: „Skirti pil. Svarinskui Alfonsui V. administracinę nuobaudą 50 rubl. „Taigi mane pripažįsta piliečiu. Jei aš pilietis, tai kodėl negaliu pas save pasikviesti svečių pavaišinti, padainuoti, pasilinksminti ar pažaisti? Ir šiuo atveju mes norėjome turiningai praleisti laiko valandėlę ir pasilinksminti. Mes nieko nekalbėjom prieš valdžią!

Likome be kaltės — kalti.

LTSR konstitucijos 32 str. tvirtina: „Lietuvos TSR piliečiai yra lygūs prieš įstatymą. . . LTSR piliečių lygiateisiškumas užtikrinamas visose ekonominio, politinio, socialinio ir kultūrinio gyvenimo srityse.

Visuotinės žmogaus teisių Deklaracijos I str. teigia: „Visi žmonės gimsta laisvais ir lygiais savo orume ir teisėse. Jiems suteiktas protas ir sąžinė, ir privalo elgtis vienas kito atžvilgiu brolybės dvasioje.

Iš šių faktų matyti, kad nuolatinis krikščionių diskriminavimas įgauna teroro formas.

Prašau Teismą šį Administracinės komisijos nutarimą panaikinti ir įtikinti Raseinių raj. ateistus ir tarybinius pareigūnus, kad šitaip elgdamiesi su tikinčiaisiais ir apleisdami savo tiesioginį darbą, jie kompromituoja tarybinę valdžią.

Viduklė, 1982.3.26.

Kun. Alfonsas Svarinskas

P.S. Raseinių raj. liaudies teismas pripažino, kad kun. Alfonsas Svarinskas nubaustas teisingai.

* * *

Kėdainiai.

Lietuvos KP CK pirmajam sekretoriui P. Griškevičiui

kun. Kęstučio Daknevičiaus
Kėdainių šv. Jurgio bažnyčios vikaro,

Pareiškimas

Gerbiamas CK sekretoriau, noriu atkreipti Jūsų dėmesį į susidariusią sunkią tikinčiųjų padėtį Kėdainių rajone. Paskutiniu laiku nei vasarą, nei žiemą tikintieji ir jų vaikai neturi ramybės:

Rajono Vykdomojo komiteto pav. Juškevičius su Kėdainių ateistų pagalba įvairiais būdais terorizuoja vaikus; gerai, kad dar nevartoja fizinių tortūrų . . .

Per vasarą ateistai, lankydami bažnyčią, ne kartą pastojo kelią vaikams prie bažnyčios durų įvairiais klausimais: Kokia pavardė? Iš kokios mokyklos? Kokioje klasėje? ir pan. Nedavė ramybės ir tėvams. Galiausiai, surašę vaikų pavardes, perdavė prokurorui. Jie buvo kviečiami pas prokuroro pav. Gargasą ir ten tardomi lyg kokie nusikaltėliai, o juk tėvai turi teisę savo vaikus auklėti pagal savo įsitikinimus. Kyla klausimas: kokį nusikaltimą prieš valstybę padarė vaikai, ruošdamiesi Pirmajai Šv. Komunijai?

Aš pats net du kartus — 1981 m. lapkričio 25 d. ir 1982 m. vasario 12 d. buvau kviečiamas pas tą patį prokuroro pav. Gargasą vaikų katekizacijos klausimu. Kokį nusikaltimą padariau, kad vaikus klausinėjau katekizmo ir paaiškinau neaiškumus?

Be to, melagingai aprašinėja laikraščiuose, pvz., „Tarybinis kelias", 1981 m. Nr. 37, 56; 1982 m. Nr. 9, iškreipdami kunigo mintį ir žodžius, bando jį padaryti „antitarybiniu" ir sukelti ne tik netikinčiųjų, bet ir tikinčiųjų priešišką nusistatymą.

Į mane, kaip kunigą, nuolat kreipiasi tikintieji pasakodami savo pergyvenimus . . . Tėvai skundžiasi, kad jų vaikai bauginami mokyklose, kai kuriems, neatsisakiusiems lankyti bažnyčios, grasinama mažinti pažymius iš įvairių dalykų, ir kai kas tai jau pajautė. Tėvai nuolat grasinami, ir todėl jie klausia: „Ką reikia daryti? Laikraščiuose rašo: „laisvė tikėjimui". Konstitucija tą laisvę taip pat garantuoja, o mūsų rajono pareigūnai, viską ignoruodami, neleistinomis priemonėmis kursto nesantaiką, nors tai daryti draudžia įstatymas".

Tikintieji su giliu nerimu klausia: „Kas bus toliau? Kada liausis tokia savavališka rajono pareigūnų veikla prieš tikinčiuosius ir kunigus? Mes nuolat girdime ir laikraščiuose skaitome, kaip šmeižiami mūsų kunigai, kartu jaučiama, jog ta neapykanta liejas ir ant mūsų, eilinių tikinčiųjų."

Tikintieji su nerimu klausia: „Nejaugi mūsų vaikų auklėjimą perims rajono VK pavaduotojas ir prokuratūra? Nejaugi mes, Kėdainių rajono tikintieji, tapome antraeiliais piliečiais?"

Aš, kaip kunigas, prašau Jūsų, Gerb. Sekretoriau, imtis priemonių, kad rajono pareigūnai nenaudotų antiįstatymiškų priemonių prieš tikinčiuosius ir kad netrukdytų tikintiesiems naudotis Konstitucine laisve — išpažinti tikėjimą, nes tai nedaro garbės nei rajonui, nei valstybei.

Kėdainiai, 1982.4.1.

Kun. Kęstutis Daknevičius

* * *

Klaipėda.

TSRS Aukščiausios Tarybos Prezidiumo pirmininkui Brežnevui

Nuorašai:
LTSR Ministrų tarybai
TSRS religijų reikalų tarybos pirmininkui Kurojiedovui

Klaipėdos tikinčiųjų

Pareiškimas

Jau šeštą kartą kreipiamės į Jus, TSRS Aukšč. Tarybos Prezidiumo Pirmininke, prašydami grąžinti mums 1961 m. mūsų lėšomis ir darbu pastatytą Klaipėdos katalikų bažnyčią.

Ši bažnyčia buvo statoma nuo 1956 m., gavus leidimą iš TSRS Aukš. Tarybos ir TSRS Ministūų Tarybos bei LTSR Ministūų Tarybos. Tikinčiųjų pastatyta bažnyčia

1961 m. buvo atimta ir paversta filharmonijos sale. Prašydami grąžinti Klaipėdos katalikų bažnyčią, pasiuntėme pareiškimus su Lietuvos tikinčiųjų parašais:

1) 1974 m. TSRS RRT įgaliotiniui Kurojiedovui — apie 3500 parašų;

2) 1979 m. kovo mėn. TSRS Aukšč. Tarybos prezidiumo pirmininkui — 10241 parašai;

3) 1979 m. spalio mėn. TSRS ATP pirmininkui — 148149 parašai;

4) 1980 m. TSRS ATP pirmininkui — virš 600 parašų;

5) 1981 m. birželio ir rugsėjo mėn. pasiųstos Klaipėdos tikinčiųjų delegacijos iš trijų ir dešimties žmonių į TSRS CK ir RR tarybą. Palikti pareiškimai TSRS ATP ir Religijų reikalų tarybai.

Klaipėdoje yra apie 190.000 gyventojų. Nidoje ir Juodkrantėje katalikų bažnyčios uždarytos prieš 20 metų, todėl Klaipėdos, miesto ir apylinkių tikinčiųjų susidaro apie 200.000. Mažutė 220 kv. m. bažnytėlė negali sutalpinti tikinčiųjų: vieni, stovėdami bažnyčioje, dėl tvankumo ir spūsties alpsta, kiti priversti stovėti lauke. O didžiųjų švenčių dienomis tikintieji užpildo šalia esančias gatves.

Prašome kuo greičiau atitaisyti tikintiesiems padarytą skriaudą ir grąžinti Klaipėdos bažnyčią jos šeimininkams — tikintiesiems.

Mes, Klaipėdos tikintieji, savo bažnyčios niekada neišsižadėsime ir dėsime visas pastangas jos atgavimui. Be to, šis incidentas tarp tarybinės vyriausybės ir tikinčiųjų neigiamai atsiliepia TSRS prestižui šalyje ir užsienyje.

1982 m. balandžio mėn.

21033 parašai

* * *

Vilnius. 1981 m. gruodžio 15 d. kun. Jonas Danyla, S.J. pasiuntė Lietuvos KP CK ir „Vagos" leidyklai raštą, prašydamas atsakyti į jo 1980 m. rugsėjo mėn. protestą dėl melo ir grubaus faktų falsifikavimo „Vagos" leidyklos išleistoje Broniaus Jauniškio knygoje „Be iliuzijų" (žr.

„LKB Kronika" Nr. 52), nes „Vagos" leidykla 1980 m. lapkričio 6 d. savo rašte kun. J. Danylai nieko rimto neatsakė, stengdamasi išsisukti nuo tiesioginio atsakymo.

Š.m. kovo 30 d. „Vagos" leidyklos Lietuvių vaikų ir jaunimo literatūros redakcijos vedėjas J. Linkevičius vėl pasiuntė dar abstraktesnį atsakymą į kun. J. Danylos 1981 m. gruodžio 15 d. raštą:

„Vagos" leidykla, susipažinusi su Jūsų trečiuoju skundu, liečiančiu B. Jauniškio knygą „Be iliuzijų", konstatuoja, kad jame tik kartojasi anksčiau iškelti kaltinimai, dėl kurių nepagrįstumo jums atsakyta 1980 m. lapkričio 6 d., ir grįžti prie jų nėra prasmės."

* * *

KATALIKŲ KALENDORIUS — ŽINYNAS

(Net ir skurdžiame katalikų kalendoriuje bedieviškieji valdžios pareigūnai įbruko melo ir suktos propagandos):

Praėjus keturiems š.m. mėnesiams, Lietuvos kunigai pagaliau gavo liturginį kalendorių, pavadintą „Katalikų kalendorius — žinynas". Iš tikrųjų katalikai šio „Katalikų kalendoriaus" negavo. Gavo po vieną egzempliorių bažnhčios ir kunigai.

„Katalikų kalendorius" kunigams džiaugsmo nesuteikė, nes jo tikslas — aiškiai propagandinis. Be to, kalendoriuje randame ne tik tiesos nutylėjimų, bet ir aiškaus melo bei grynai propagandinių manevrų.

Kalendoriuje (psl. 72) nutylima, kas yra Kaišiadorių vyskupijos apaštališkasis administratorius (tremtinys vyskupas Vincentas Sladkevičius), paminėtas tik vyskupijos kapitulinis vikaras; 111 p. panašiai negarbingai nutylėta apie Vilniaus arkivyskupijos apaštališkąjį administratorių vysk. Julijoną Steponavičių.

Kažkodėl „Katalikų kalendorius į Lietuvos vyskupų konferenciją neįtraukė tremtinių vyskupų. Argi, būdami teisėti savo vyskupijų administratoriai, jie neturi teisės priklausyti Lietuvos Vyskupų konferencijai?

Kalendoriuje yra net aiškios netiesos. Pavyzdžiui, Telšių vyskupijos Kurija pasiuntė „Katalikų kalendoriaus" redakcijai žinias, kad Telšių vyskupijoje yra 51 aptarnaujama bažnyčia, o kalendoriuje (psl. 118) įdėta tik 43 aptarnaujamos bažnyčios.

„Katalikų kalendorius" „Statistinėse žiniose apie Katalikų Bažnyčią Lietuvoje" (psl. 118) įvedė grynai propagandinę grafą — kunigų ir bažnyčių skaičių santykis. Pagal kalendoriaus duomenis beveik visose vyskupijose kunigų skaičius viršija bažnyčių skaičių — reiškia, nėra ko šaukti, kad Lietuvai trūksta kunigų. Jeigu jau norima išvesti santykį, tai reikia lyginti bažnyčių ir darbingų kunigų skaičių, tačiau šis santykis liktų kaltinimu sovietinei valdžiai, dėl kurios kaltės pokario metais Lietuvoje labai sumažėjo kunigų skaičius.

Katalikų kalendoriuje visiškai nepaminėtos vyskupijų Kunigų tarybos, nors kai kuriose vyskupijose (Vilniaus ir Telšių) jos oficialiai patvirtintos.

Į žinyną įdėta eilėraščių, latviškų giesmių, taip pat keli dokumentai, kuriuos Lietuvos kunigai savo laiku buvo gavę iš Kurijų ir po kelis kartus skaitė tikintiesiems. Kyla klausimas, kad kažkas norėjo, kad iš žinyno daugiau būtų naudos ne kunigams, o sovietinei propagandai.

Lietuvos kunigai laukia, kad 1983 m. laiku gautų liturginį kalendorių. Jame turėtų rasti vietos tokia informacija, kurios Lietuvos kunigai ypač pasigenda, pvz. iš liturgijos, kanonų, moralinės ir kt. dalykų.

* * *

ŽINIOS IŠ VYSKUPIJŲ

(Vokietijos vyskupai nesutiko dalyvauti Berlyno „taikos" konferencijoje; vysk. L. Povilonis su bendradarbiavimo šalininkais vyko į Maskvą):

Kaunas. 1982 m. gegužės mėn. Maskvoje vyko viso pasaulio religijų atstovų konferencija taikos klausimu. Į šią konferenciją RRT įgaliotinis nusiuntė vysk. Liudviką

Povilonį, generalvikarą mons. Liudviką Mažonavičių ir Kunigų seminarijos rektorių dr. Viktorą Butkų. Lietuvos tikintieji ir kunigai nepritaria, kad dvasiškiai dalyvautų tokiose konferencijose, nes Maskvos ruošiamos „taikos gynimo konferencijos" yra tik veidmainystė nuo pradžios iki galo. Dvasiškiai, nusilenkę prievartai, bent neturėtų kalbėti tikinčiųjų bei kunigų, o tik savo vardu.

Dalyvaujantiems sovietiniuose „taikos gynimo" renginiuose reikėtų nepamiršti šv. Tėvo Jono Pauliaus II minties — „Norint taikos, būtina gerbti žmogaus laisves ir teises!" Tikintieji žmonės bus dėkingi savo Ganytojams, jei jie „taikos gynimo" konferencijose kels į viešumą Lietuvos Katalikų Bažnyčios beteisiškumą ir patiriamas skriaudas.

1981 m. į Lietuvą atvykę Vokietijos vyskupai kalbėjo: „Mes nė vienas nedalyvaujame Berlyno taikos konferencijoje, o jūs tarnaujate propagandai, kuri šaukia apie laisvę, o jus spaudžia".

Lietuvos katalikai visiškai nesupranta tų Vakarų pasaulio dvasiškių, kurie duodasi Maskvai vedžioti už nosies. Dar galima suprasti, kad į „taikos gynimo" spektaklį dvasiškiai važiuoja verčiami, bet kuo pateisinti, kai atvyksta laisvai — jie nei tikinčiųjų teises apgina, nei tikrajai taikai pasitarnauja.

* * *

Vilnius. 1982 m. kovo 11 d. vakare Vilniuje, šv. Mykalojaus bažnyčioje, įvyko pamaldos už blaivybę. Dalyvavo nemažai kunigų iš provincijos, sausakimšai prisirinko tikinčiųjų. Šv. Mišias koncelebravo būrelis kunigų, o turiningus pamokslus pasakė Valkininkų klebonas kun. Algimantas Keina ir Šeduvos klebonas kan. Bronislavas Antanaitis.

Netrukus šv. Mikalojaus bažnyčios klebonas kun. Juozas Tunaitis buvo pakviestas į Vilniaus m. Tarybų raj. Vykdomąjį komitetą ir turėjo raštu pasiaiškinti, kodėl be leidimo jo bažnyčioje įvuko toks „renginys".

* * *

(Nauji bedievių valdžios pareigūnų išpuoliai prieš kun. Joną-Kastytį Matulionį):

Kybartai. Kai kun. Jonas-Kastytis Matulionis pradėjo viešai eiti kunigo pareigas Kybartų bažnyčioje, saugumas pradėjo verbuoti žmones, kad šie sektų kunigą, kur jis gyvena, kaip dažnai jis nebūna savo bute Vilniuje, o Vilkaviškio rajono pareigūnai rašė grasinančius įspėjimus.

1982 m. pavasarį Vilniaus m. prokurorui buvo parašytas anoniminis skundas (tikriausiai saugumo darbas!), kad pil. Jonas Matulionis, gyv. Vilniuje, Gorkio 17-6, niekur nedirba, veltėdžiauja — valkatauja, negyvena pastoviai savo bute, tik retkarčiais parvažiuoja, triukšmauja ir t.t. Šmeižikišką anoniminį skundą prokuroras persiuntė Vilniaus m. milicijai, kuri pradėjo kviestis kun. Joną Matulionį pasiaiškinimams. Iš jų du kartus kun. Jonas Matulionis nuvyko į miliciją.

1982 m. kovo 25 d. tardytojas Žerebeckis pranešė kun. J. Matulioniui, kad reminatis gautu anoniminiu skundu, jog jis negyvena savo bute Vilniuje, norima iš jo atimti butą. Paprašytas tardytojas Žerebeckis atsisakė parodyti anoniminį skundą. Tardytoją domino, kur yra dirbęs kun. K. J. Matulionis, kur dabar dirba, kokią Seminariją baigęs, kur yra neakivaizdinė Seminarija, kada gavęs šventimus ir t.t. Kun. J. Matulioniui paaiškinus, jog anoniminis skundas šmeižikiškas, jis gyveno ir gyvena Vilniuje ir tik savaitės gale kaip kunigas patalkinėja Kybartų klebonui kun. Sigitui Tamkevičiui, tardytojas Žerebeckas pažadėjo, jog dar ne vieną kartą kunigui teks apsilankyti jų įstaigoje.

1982 m. vasario 28 d. kun. J. Matulionis išsiuntė LKP CK pirmajam Sekretoriui Petrui Griškevičiui pareiškimą, reikalaudamas uždrausti atsakingiems Vilkaviškio raj. bei Vilniaus m. darbuotojams vykdomą jo asmens persekiojimą bei šmeižimą ir išduoti kunigo pažymėjimą. (žr. „LKB Kronika", Nr. 52).

1982 m. gegužės 6 d. kun. J. Matulionį išsikvietė RRT įgaliotinis Anilionis dėl jo rašyto laiško LKP CK sekretoriui.

Nurodytą dieną kun. J. Matulionis nuvyko į RRT įgaliotinio įstaigą. Su juo kalbėjosi RRT įgaliotinio pav. Juozėnas. Pokalbio pradžioje Juozėnas pareiškė, jog raštiško atsakymo į pareiškimą nebus, viską paaiškinsiąs žodžiu. RRT įgaliotinio pavaduotojas pareiškė, jog jis nepripažįstąs neakivaizdinės Seminarijos, nepripažįstąs ir Kybartų parapijos tikinčiųjų pareiškimo bei parašų, todėl ir kunigo pažymėjimo jam neduos; priminė, kad praeityje kun. J. Matulionis yra teistas, o pareiškimas adresuotas Griškevičiui atspausdintas „Kronikoje".

Kun. J. Matulioniui pasakius, jog jis turi Kybartų klebono kun. Sigito Tamkevičiaus pažymėjimą, tvirtinantį, jog jis tikrai yra kunigas, Juozėnas susinervinęs pareiškė:

— Mes nei Tamkevičiaus, nei Svarinsko pažymėjimų nepripažįstame!

— Argi jie ne kunigai? — paklausė kun. J. Matulionis, — dauguma Lietuvos kunigų gali paliudyti, jog esu kunigas. Jeigu jums nereikia pažymėjimo, man tuo labiau. Baikite šią kompaniją prieš mane, įsakykite rajono pavaldiniams, kad nustotų šmeižę, — reikalavo kun. J. Matulionis.

— Rajono darbuotojai gerai atlieka savo pareigas ir mes jiems nieko nesakysime, o jums neduosime jokio pažymėjimo ir nepripažįstame jūsų kunigystės, — pokalbio pabaigoje pakartojo Juozėnas.

1982 m. gegužės 10 d. J. Matulionis buvo pakartotinai iškviestas pas tardytoją Krikštoponį. Šiuo kartu kun. J. Matulionis parodė Kybartų klebono kun. Sigito Tamkevičiaus pažymėjimą, jog jis tikrai yra kunigas ir patalkinėja Kybartų klebonui. Tardytojas Krikštoponis pasiliko liudijimo nuorašą, iš darbo knygelės išsirašė paskutines kun. J. Matulionio darbovietės ir iš teistumo pažymėjimo — kiek metų buvo teistas (3 metus lygtinai). Tardytojas teiravosi, ar kun. J. Matulionis nebuvo pakviestas į saugumą.

Kai kun. J. Matulionis paklausė, ką toliau su juo žada daryti, Krikštoponis atsakė, kad po mėnesio gali būti griežtas įspėjimas, o po 4 mėn. teismas. Į klausimą, ar galima teisti kunigą už tai, kad jis atlieka savo pareigas, tardytojas neatsakė.

* * *

Žalpiai (Kelmės raj.). 1981 m. lapkričio 30 d. Kelmės raj. VK administracinė komisija nubaudė Žalpių parapijos kleboną kun. Juozapą Razmantą 50 rub. bauda už tai, kad Vėlinių išvakarėse drauge su parapijiečiais kapinėse meldėsi už mirusius.

1982 m. vasario 2 d. kun. Juozapas Razmantas kreipėsi į Kelmės raj. prokurorą dėl neteisingos nuobaudos.

1982 m. vasario 15 d. prokuroras P. Simanas atsakė, kad nuobauda paskirta teisingai — Žalpių parapijos klebonas kun. Juozapas Razmantas ir tikintieji Vėlinių išvakarėse, nuėję į kapines ir ten meldėsi, pažeidė religinių susivienijimų nuostatų, patvirtintų LTSR ATP 1976.VII.28., 50 str.

1982 m. vasario 11 d. Kelmės raj. Liaudies teismo vykdytoja Irena Sakalauskienė, neradus kito turto, konfiskavo kun. J. Razmanto radijo aparatą.

* * *

Vilnius. Nijolei Sadūnaitei ir jos broliui J. Sadūnui trukdoma bendrauti su giminėmis ir bičiuliais, gyvenančiais užsienyje. Ir toliau konfiskuojami Nijolei Sadūnaitei ir Jonui Sadūnui iš užsienio siunčiami laiškai bei dovanos net iš artimiausių giminių, kaip dėdės, gyvenančio Čikagoje. 1981.XII.10-14 d.d. N. Sadūnaitė ir J. Sadūnas išsiuntė 26 registruotus laiškus į 18 užsienio valstybių, sveikindami su šv. Kalėdomis ir Naujais Metais gimines bei bičiulius. Tik 5 laiškai pasiekė adresatus.

* * *

Adakavas (Tauragės raj.). 1981 m. rudenį Adakavo tikintys tėvai parašė skundą I-jam Lietuvos KP sekretoriui Griškevičiui. Skundė buvo nurodyta, kad Adakavo 8-tės m-klos direktorė Aldona Žąsytienė visaip pravardžiuoja bažnyčią lankančius vaikus.

Kada „LKB Kronikos" Nr. 50 šią žinutę atspausdino, sujudo visi Tauragės čekistai. 1982 m. kovo 16 d. du čekistai atvyko į Adakavą ir pradėjo tardyti po skundu pasirašiusius tėvus: Joną Griškų, Jadvygą Giedraitienę ir Marijoną Lauraitienę.

— Iš kur sužinojo „Kronika", kad jūs rašėte skundą? Kas rašė? Kam dar be Griškevičiaus pasiuntėte? Jūs galite rašyti ne tik Griškevičiui, bet ir į Maskvą, tik kad nepapultų į „LKB Kroniką".

Paklausti, kas jie tokie, čekistai pavardžių nesisakė, tik paaiškino, kad jie yra iš Tauragės saugumo.

Pasirašiusius gąsdino, kad už melagingus skundus juos pasodins už grotų. Kai tėvai pasakė, kad skundas teisingas, kad Žąsytienė tikrai jų vaikus terorizuoja, čekistai šaukdavo:

— Tylėti! Tai jūsų neliečia!

Tik vakare čekistai išvažiavo prigrasinę tėvams:

— Mes dar pasimatysime!

* * *

Rokiškis. 1982 m. kovo 18 d. į Rokiškio raj. Vykdomąjį komitetą buvo iškviestas Rokiškio vargonininkas Vytautas Grigaliūnas. „Negalima mokyti vaikų giedoti. Tai draudžia slapti tarybiniai įstatymai", — užsipuolė vargonininką VK pirmininko pav. Firas.

Tuoj po pokalbio su V. Grigaliūnu pavaduotojas Firas paskambino parapijos klebonui dekanui Povilui Čiuckiui, reikalaudamas, kad uždraustų vaikams giedoti bažnyčioje; priešingu atveju griežtai nubausiąs.

* * *

(Taiklūs kun. V. Pesliako argumentai komunistinės valdžios pareigūnei Neimantienei):

Panoteriai (Jonavos raj.). 1982 m. vasario 2 d. į Panoterių miestelio Kultūros namus buvo pakviesta apie 50 žmonių — jų tarpe Panoterių parapijos komitetas, išskyrus kleboną kun. Vytautą Pesliaką.

Susirinkime kalbėjo Jonavos raj. Vykdomojo komiteto pirmininko pav. Neimantienė. Po trumpos įžangos ji pradėjo aiškinti 1976 m. liepos 28 d. išleistus religinių susivienijimų nuostatus: kam priklauso bendruomenės turtas . . ., kaip tvarkyti bendruomenės pinigus . . ., kad kunigas neturi teisės mokyti vaikus tikėjimo tiesų . . ., o skundus apie kunigo „prasižengimus" rašyti jai arba apylinkei . . . Galiausiai pasakė, jog Panoterių bažnytiniam komitetui trūksta narių ir reikia juos čia pat išrinkti, be to, pasirašyti naują sutartį ir padaryti bažnytinio inventoriaus sąrašą.

Ant prezidiumo stalo gulėjo blankos naujų sutarčių sudarymui, komiteto narių sąrašas, religinių susivienijimų nuostatai.

Salėje kilo šurmulys. Susirinkusieji buvo pasipiktinę rajono VK pirmininko pav. Neimantienės kalba. Jie aiškino, ginčijosi, replikavo: „Mes aukojame, mūsų aukos, mūsų įsigyti daiktai! . . . Ko jūs norite iš Bažnyčios?! Kai žmonės ėjo į bažnyčią, tvarka buvo, o dabar visos tvarkos girtuoklių išgriautos, baisu net gatve praeiti! . . . Kokių komiteto narių trkūsta: zakristijono, vargonininko ar dar kokio?! Tikras maskaradas!" ir t.t.

— Kas jums davė teisę išbraukti mane iš komiteto narių skaičiaus? — pasiteiravo kun. Vytautas Pesliakas.

— Jūsų buvimas komitete nepageidautinas, — atsakė pav. Neimantienė, — jūs negalite būti komiteto nariu.

— Kodėl aš negaliu būti komiteto nariu? Ar man atimta Lietuvos pilietybė? O gal mano pasas netarybinis? — toliau aiškinosi klebonas.

Kun. V. Pesliakas kalbėjo, kad Religinių susivienijimų nuostatai yra antikonstituciniai, prieš šiuos nuostatus yra pasisakę beveik visi Lietuvos kunigai ir du vyskupai.

Paliesdamas bažnytinio inventoriaus surašymo klausimą, kunigas pabrėžė, kad už bažnyčios medžiaginį turtą atsakingas tik klebonas; jis, perimdamas paraiiją, daro Dievui priesaiką, prisiimdamas šią atsakomybę . . . Paminėjo, kad visose apylinkės bažnyčiose jau yra buvę apiplėšimai, o Jonavos bažnyčia apiplėšta net du kartus — 1979 m. ir 1981 m. — abu kartus vagys buvo sugauti, bet byla jiems dar nebuvo iškelta.

Kun. V. Pesliakas iškėlė grubų rajono valdžios melą ir atvirą kišimąsi į bažnyčios vidaus tvarką. Prieš keletą metų Panoterių parapijoje, tikintiesiems pageidaujant, buvo paskelbta, kad Vėlinių oktavoje dvi dienas pamaldos bus laikomos dienos metu. Atvykęs rajono apylinkės pirmininkas užprotestavo: „Turiu pranešti, kad rajonas neleidžia laikyti pamaldas dienos metu! „Kunigui paklausus, kodėl taip apgaulingai buvo kviečiamas šis susirinkimas (kvietimuose nurodyta, kad tai bus gyventojų susirinkimas), Neimantienė bandė aiškinti, kad „gyventojų susirinkimai ar tikinčiųjų susirinkimai — vienas ir tas pats."

— Taigi, pagal jus, kiek Tarybų Sąjungoje gyventojų, tiek ir tikinčiųjų, — pasitikslino kun. V. Pesliakas.

— Reikia pasirašyti sutartį, — kreipėsi pavaduotoja į kunigą.

— Jos vienašališkos, tikintiesiems nenaudingos, o be to, yra 1948 m. sutartis, — nesutiko kunigas.

— Tie asmenys, kurie tą sutartį pasirašė, gal jau beveik visi išmirę, — kalbėjo Neimantienė, — todėl ji negalioja, reikia kitos.

— Jei taip, tai ir Stalinas seniai jau miręs, o jo darbai pasmerkti, bet ar kas reikalauja, kad kolūkiečiai vėl iš naujo rašytų pareiškimus, jog savo žemę, padargus bei gyvulius atiduoda kolūkiui? O juk jo laikais jie tapo kolūkiečiais, — nenusileido klebonas.

Savo kalboje kun. V. Pesliakas išdėstė, kaip apgaulingai tos sutartys buvo sudaromos Deltuvoje, Pabaiske, Vepriuose. Deltuviečiai apylinkės darbuotojų buvo klausiami: „Ar prisidėjai prie bažnyčios remontų ir ar žadi vėl

prisidėti, kad ji bus remontuojama?" Gavę teigiamą atsakymą, liepė žmonėms pasirašyti . . .

— Ar norite, kad būtų sumažinti bažnyčios mokesčiai? — klausė Pabaisko tikinčiuosius, — jei norite, tai pasirašykite.

Vepriuose prie parduotuvės buvo prašinėjami pasirašyti girtuokliai, atėję pirkti „rašalo". Po kurio laiko paaiškėjo, kad taip buvo sudaryta nauja sutartis.

Bažnyčios komiteto nariai — tai sena praktika, — kalbėjo kun. V. Pesliakas. Jau šimtmečiai, kaip jie egzistuoja, bet privalo veikti tik kaip klebono pagalbininkai. Jie negali veikti vieni, be klebono ar prieš kleboną, priešingu atveju užsitraukia bažnytinę ekskomunikos bausmę. Todėl, jei tikintieji išrinktų komiteto pirmininką, būčiau ir klebonu, ir komiteto pirmininku, o kad vienas asmuo gali eiti kelias pareigas, liudija ir L. Brežnevo pavyzdys.

Žmonės pasipiktino tokiu susirinkimu ir, nelaukę pabaigos, išsiskirstė.

Rajono VK pirmininko pav. Neimantienė pažadėjo Panoterių parapijos klebonui kun. Vytautui Pesilakui išsikviesti jį į rajoną atskiram pokalbiui.

* * *

Kapčiamiestis (Lazdijų raj.). 1982 m. vasario 15 d. Kapčiamiesčio klebonas kun. Ignas Plioraitis buvo iškviestas pas Lazdijų raj. VK pirmininko pav. L. Vanagą, kuris priekaištavo, kad parapijos komitetas nepasirašo sutarčių su valdžia, nesurinktas parapijos 20-tukas, nesurašytas ir neįkainuotas bažnyčios invetorius. L. Vanagas kaltino kleboną trukdymu ir perskaitė kažkokius straipsnius, kur už trukdymą sudaryti sutartis gali būti patrauktas baudžiamon atsakomybėn.

Po to perspėjo kleboną, kad vaikai netarnautų šv. Mišioms, nedalyvautų procesijoje ir pan., nes tai laikoma vaikų mokymu, kuris yra uždraustas. Mokyti religijos valdžia leidžia tik dvasinėje Seminarijoje.

Be to, reikalavo duoti žinias rajono valdžiai, kada ir

kokie bus atlaidai, kurie kunigai bus kviesti. Įsakė metų pabaigoje pateikti žinias apie parapijos finansinę ir religinę padėtį. Perspėjo, kad šventoriuje nebūtų prekybos rožančiais, kryželiais ir t.t. Tai galima pardavinėti tik zakristijoje.

Toliau L. Vanagas aiškino, kad Kapčiamiesčio parapiją jie laiko tik iš pasigailėjimo, nes nepadarytos sutartys, nėra 20-tuko. Kiekvieną momentą gali parapijos komitetą nušalinti, bažnyčią uždaryti.

Pokalbis, kurio metu daugiau kalbėjo L. Vanagas, užtruko 1 val.

* * *

1982.II.16 d. į Kapčiamiesčio apylinkės būstinę atvyko L. Vanagas, kur pakartotinai buvo sukviesti parapijos komiteto nariai. Pusantros valandos L. Vanagas dėstė panašiai tą patį, ką ir klebonui. Po to pokalbio jau eilę dienų rajono valdžia kasdien vis teiraujasi Kapčiamiesčio apylinkės vadovų:

— Ar jau jūs susitarėte su parapijos komitetu, kurią dieną bus galima surašyti visą bažnyčios turtą ir jį įkainuoti? Skubiai praneškite!

Bet pranešimo rajono valdžia vis nesulaukia.

* * *

Žalioji (Vilkaviškio raj.). 1981 m. spalio 6 d. Juodupėnų apylinkės tarybos pirmininkas Albinas Pečiulis nupiovė Žaliosios miško pakelėje pastatytą kryžių. Piaunant kryžių, šalimais stovėjo ir Klausučių apylinkės tarybos pirmininkas Adomas Gudynas bei keletas asmenų.

Prie nupiauto kryžiaus išilginio žmonės piramidės forma pristatė kitus supiaustyto kryžiaus gabalus ir papuošė meniška metaline saulute. Tokioje padėtyje tikinčiųjų gėlėmis puošiamas kryžius išbuvo iki pavasario.

1982 m. kovo mėn. pabaigoje, prieš RRT įgaliotinio P. Anilionio apsilankymą Vilkaviškyje, kryžius buvo išardytas.

* * *

Žalioji (Vilkaviškio raj.). 1982 m. vasario mėn. Žaliosios parapijos tikintieji parašė LTSR Ministrų tarybai pareiškimą, reikalaudami grąžinti tuščiu malūnu paverstą jų bažnyčią. Žaliosios tikintieji jau penkeri metai kartu su kunigu meldžiasi kapinėse. Po pareiškimu pasirašė 150 tikinčiųjų.

Keletą dienų prieš RRT įgaliotinio Anilionio atvykimą Vilkaviškin (Anilionio vizitas į rajoną buvo 1982.IV.24), į Broniaus Mickevičiaus butą įsibrovė Vilkaviškio raj. VK pirmininko pav. Juozas Urbonas ir Klausučių apylinkės tarybos pirmininkas Adomas Gudynas.

Pareigūnai, kaip įmanydami, kamantinėjo šeimos narius, norėdami sužinoti, kas rašė pareiškimą. Broniui Mickevičiui prisipažinus, jog pareiškimą rašė jis, Urbonas, atsivertęs bylos lapus, parodė įgaliotinio Anilionio atsiųstą atsakymą ir pridėjo, kad Žaliosios bažnyčia nebus atiduota, o melstis kapinėse taip pat draudžiama.

* * *

Kabeliai (Varėnos raj.). 1981 m. rugpiūčio 26 d. Kabeliuose paskendo 46 metų amžiaus žuvininkystės darbininkas — tvenkinių sargas Antanas Lukšys. Paskendo naktį, bežvejodamas ūkio vadovų įsakymu. Žvejojo naktį, kad pašalinė akis nematytų, kaip žuvelė plaukia ant „ponų" stalo. Velionis buvo partietis, bet tikintis, naudojosi Bažnyčios sakramentais, tad buvo palaidotas su religinėmis apeigomis. Nuo čia ir prasidėjo jo pomirtinė istorija.

Kabeliuose jau buvo susidariusi graži tradicija: iškilmingai atsisveikinant su mirusiais, — dalyvaudavo ūkio administracijos atstovai, laidotuvių eisena tylos minutei sustodavo prie kontoros pastato, kartais būdavo orkestras, prie duobės nuskambėdavo vienas kitas nuoširdus žodelis. Šitaip būdavo daroma, neskiriant, ar velionis buvo partietis ar ne.

A. Lukšio laidotuvės buvo kuklesnės. Ūkio administracija kažkodėl nedalyvavo, nors velionis ūkiui atidavė visus

savo gyvenimo darbingus metus — buvo mechanizatorius, sumanus darbininkas, o paskui, pablogėjus sveikatai, nuėjo sargauti.

Velionio bendradarbiai netrukus pastatė gražų metalinį kryžių ant tvenkinio kranto, kur nutrūko jo gyvenimo daina.

1981.XI.1 įvyko pilietinis mirusiųjų pagerbimas. Buvo išvardinti (tais ir ne tais) metais mirusieji ūkio darbininkai, bet A. Lukšys nebuvo paminėtas. Gal užmiršo?

Netrukus, po kelių dienų, velionio žmona, keturių vaikų motina, gavo Marcinkonių apylinkės pirmininko raštišką įsakymą pašalinti kryžių, kaip savavališkai, be leidimo pastatytą tvenkinio teritorijoje — priešingu atveju būsiąs nuverstas. Lukšienė šio įsakymo nepaklausė.

1982 m. kovo 12 d. vakare kryžius dingo . . . „Drąsuoliai", po tamsos priedanga atlikę šį „heroišką" žygį, buvo: ūkio direktorius Algis Antulis, apylinkės pirmininkas Juozas Mortūnas, partijos sekretorius Vladas Mickevičius ir dirbtuvių vedėjas Sigitas Vasiliauskas.

* * *

SOVIETINĖJE MOKYKLOJE

Leipalingis.

LTSR KP CK pirmajam sekretoriui P. Griškevičiui

Grigo Antano, Antano s.,
gyv. Lazdijų raj., Leipalingyje,
Naujoji g-vė 13.

Pareiškimas

(Tėvo skundas vergiškai parsidavusiam Maskvos tarnui dėl žiauriai persekiojamo sūnaus):

1978 m. mano sūnus Robertas Grigas, labai gerai išlaikė visus stojamuosius egzaminus, buvo priimtas į VVPI užsienio kalbų fakultetą, vokiečių kalbos specialybę.

Sesijinius egzaminus I-me ir II-me kurse laikė irgi labai gerai, už ką gavo padidintą stipendiją ir buvo apdovanotas mokslo pirmūno ženkleliu. Tačiau Robertas buvo ne tik gabus ir darbštus, bet ir, kaip jį mums, tėvams, charakterizavo kuratorė vyr. dėst. Mikalauskienė ir kt. dėstytojai, nerūkantis, visiškai nevartojantis nei svaiginamųjų gėrimų nei keiksmažodžių, ir kas jau „labai blogai", savarankiškai mąstantis jaunuolis. O tokie, pasirodo, mūsų aukštosiose mokyklose nepageidautini. Ėmė reikštis labai jau akivaizdžios pastangos juo nusikratyti.

1979 m. lapkričio 28 d. ir gruodžio 27 d. dekanate Robertą „auklėjo" Vilniaus KGB vyr. leitenantas Antanas Bimbyris. Kalbėjo apie praeities perspektyvų praradimą, pavojus, kuriuos kelia draugystė su „nacionalistais"; baiminosi, kad pastarieji palieka po savęs „piktas atžalas" iš jaunimo tarpo. Abiejų „auklėjimo seansų" turinį čekistas reikalavo laikyti paslaptyje, siūlė savo telefono numerį, kvietė susitikinėti mieste „draugiškiems pokalbiams". Mano sūnus kategoriškai atsisakė slėpti nuo studentų faktą, kad dekanatas naudojamas kaip KGB filialas ir atmetė saugumiečio pasiūlymus. Kai 1980 m. rudenį pagal nusistovėjusią tradiciją III kurso vokiečių kalbos specialybės studentai važiavo mėnesiui į VDR, Roberto atžvilgiu buvo padaryta atvira diskriminacija — neleista vykti kartu, motyvuojant, kad jis yra nekomjaunuolis.

1980 m. rugsėjo 12 d. išsikvietęs į Vilniaus miesto prokuratūrą ir vadindamas buožvaikiu, amerikonu, visuomenės atplaiša, prokuroro padėjėjas J. Vilutis įspėjo Robertą dėl lankymosi vadinamuose „atviruose" politiniuose teismuose ir grasino baudžiamąja atsakomybe. Tų pačių metų gruodžio 2 d. sūnų tardė Lenino rajono prokuratūros tardytojas Sergiejus Viktorovičius Molodkinas ir maždaug po savaitės — Lenino raj. kriminalinės paieškos skyriaus tardytojas. Robertui atsisakius iš viso atsakinėti į klausimus, liečiančius jo įsitikinimus ir draugus, tardytojas, grubiai šaukdamas, grasino pasodinti už grotų, uždaryti į psichiatrinę gydyklą, gailėjosi, kad šiandien ne Stalino laikai. Nieko nelaimėjęs, pažadėjo, kad ras priemo-

nių „tokiam" sutvarkyti. Ir štai 1981 m. sausio 14 d. 24 val. studentų laikomo rezidentu Pedagoginiame institute Klipčiaus nurodymu, II bendrabučio korpuso komendantas Gediminas Muliuolis niekuo nenusikaltusį· Robertą taip sumušė, kad jis turėjo dvi savaites gydytis Druskininkų miesto ligoninėje ir po to ilgą laiką namuose. Studijos buvo sutrukdytos, sūnus išėjo į akademines atostogas, tačiau represijos nesiliovė. 1981 m. birželio 10 ir 11 d.d. Robertą iškvietė į Lazdijų saugumą KGB majoras Miežėlis, kuris pirmą dieną mano sūnų tardė 6 val., antrą dieną — 3 val. Sūnui atsisakius dalyvauti tardyme, remiantis tuo, kad yra nusikaltimas persekioti už naudojimąsi spaudos, žodžio, įsitikinimų laisve, majoras pradėjo piktintis VVPI marksizmo filosofijos dėstytojais, kurie Roberto žinias neapgalvotai vertino penketais; stebėjosi, kaip studentas gali tikėti Dievą. Sūnus paaiškino, kad jo religinė pasaulėžiūra kaip tik sustiprino marksizmo-leninizmo studijos, atskleidusios šio mokymo seklumą. Tardymo metu tardytojas grasino kalėjimu.

1981 m. gruodžio 11 d. mūsų name Leipalingyje, Naujosios 13, vadovaujant milicijos kapitonui Petrulėnui, buvo padaryta krata, kurios metu paimta mašinėle spausdinta religinė literatūra, sūnaus dienoraštis ir . . . ateistinės knygos su ranka rašytais komentarais paraštėje. Neteisėtai paimti daiktai iki šiol negrąžinti. Po akademinių atostogų nuvykęs į institutą, sūnus buvo pašalintas iš jo tariamai dėl „nepažangumo". Taip išsipildė Pedagoginio instituto VLKJS komiteto atstovų žodžiai, pasakyti jam dar pirmame kurse po bergždžių įkalbinėjimų stoti į komjaunimą: „Mes pasistengsime, kad tokie paliktų institutą pirm laiko!" Visi egzaminuose dalyvavę studentai pastebėjo egzaminatorių neobjektyvumą ir piktinosi tuo. Įdomi detalė: apie pašalinimą Robertui pirmiausia pranešė ne instituto, o saugumo ir milicijos atstovai, 1982 m. vasario 11 d., padarę kratą VVPI bendrabučio II korpuso 210 kambaryje ir konfiskavo jo eilėraščių juodraščius, Solženycyno „Kalbų, pasakytų Amerikoje" vertimo rankraštį ir knygą „Romas Kalanta". Visuotinės žmogaus Teisės Deklaracijos 19 str., garantuo-

jantis laisvą keitimąsi informacija, nieko nekalba apie tokių dalykų baudžiamumą. Priešingai, nusikaltimas čia yra pati krata, pažeidžianti TSRS tarptautinius įsipareigojimus, įsitikinimų laisvę.

Nebeturime naivių iliuzijų, kad supervalstybė, padariusi savo ideologiniu pagrindu mokymą apie moralės reliatyvumą, pradės laikytis savo pasirašytų susitarimų, tarptautinių paktų žmogaus teisių klausimais. Mums rūpi atkreipti visų geros valios žmonių dėmesį į kitą reikalo pusę. Gerai žinome, kad mūsų šalyje, kovojant su režimui nepageidaujamų pažiūrų asmenimis, nesitenkina vadinamuoju „auklėjamuoju darbu", šmeižtais spaudoje, pašalinimais iš aukštųjų mokyklų, baudžiamojo kodekso įteisinta skale. Paslaptingas profesoriaus Kazlausko nužudymas, neišaiškinta poeto Mindaugo Tamonio mirtis, dažnos keistos mirtys kariuomenėje, pagaliau šiurpi kunigų žudynių serija, kurios paskutinė auka — Lietuvos Helsinkio grupės narys kun. Br. Laurinavičius, liudija oficialųjį teisingumą esant aštuntąja ledkalnio dalimi, kyšančia virš vandens . . . Todėl visai pagrįstas mūsų, tėvų, nerimas dėl pareigūnų grasinimų sūnaus adresu, grasinimų, kurių realumą įrodo po jų sekęs sumušimas bendrabutyje ir pašalinimas iš instituto. Gerb. Sekretoriau, mes esame susirūpinę dėl savo sūnaus gyvybės.

Antanas Grigas

Leipalingis, 1982.III.31.

* * *

Tverai (Plungas raj.). 1982 m. kovo 23 d. į Plungės raj. Vykdomąjį komitetą dalyvauti administracinės komisijos posėdyje buvo iškviestas Tverų parapijos klebonas kun. Kostas Velioniškis. Kunigui buvo pranešta, kad prieš jį yra gautas Tverų mokyklos mokytojų skundas . . . Administracinė komisija kaltino Velioniškį ir liepė pasiaiškinti, kam jis leidžia jaunimui giedoti bažnyčioje, adoruoti, patarnauti prie altoriaus ir kviečia dalyvauti procesijose?

* * *

1982 m. kovo 9 d. Tverų mokyklos direktorės pavaduotoja mokyt. Aldona Sūdžiuvienė ir prancūzų kalbos mokyt. Regina Rubavičienė dėl bažnyčios lankymo tardė VI kl. mok. Vilmą Jurkutę. Mergaitė buvo verčiama iki „aguonos grūdelio" išpasakoti visa, ką žino apie bažnyčią lankančius vaikus. „Tave reikia prisimynus mušti ir mušti", — jau anksčiau Vilmai Jurkutei yra grasinusi mokyt. Regina Rubavičienė.

1982 m. kovo 12 d. už atsisakymą dalyvauti sekmadienį organizuojamame renginyje mokyt. Regina Rubavičienė apdaužė tikintį mokinį Alfredą Šniuką.

* * *

Tverų mokyklos mokytoja Regina Čeplinskienė įsakė trečioje klasėje besimokančioms tikinčioms mergaitėms: Birutei Skiparytei, Gražinai Šniaukaitei, Rasai Juciūtei, Audrai Žemgulytei ir Almai Zalepūgaitei išmokti eilėraščius ruošiamam sekmadienio renginiui (1982.3.14) ir pagrasino įtraukti jas į „juodą sąrašą", jei tą dieną nueis į bažnyčią, o ne į mokyklos renginį. Sąrašą žadėjo nusųsti ir į rajono Švietimo skyrių. Kai kurios iš mergaičių gieda bažnyčios chore. Mokyt. R. Čeplinskienė, norėdama pasišaipyti, liepė visoms atsistoti prieš klasę ir čia pat pagiedoti — už tai žadėjo parašyti po penketą iš muzikos. Mergaitėms atsisakius giedoti pajuokai, pasityčiodama užgiedojo pati mokytoja R. Čeplinskienė.

* * *

— Jei neisi į bažnyčią, aš tau iš visų dalykų rašysiu penketus, nors ir nieko nemokėsi, — žadėjo Sonatai Tonaitytei mokyt. Regina Čeplinskienė. Sekančią dieną mokytoja vėl klausė Sonatos:

— Tai kaip? Penketais nori mokytis ar į bažnyčią vaikščioti?

— Geriau jau eisiu į bažnyčią, o ne taip penketus rinksiu, — paaiškino mokytojai Sonata Tonaitytė.

* * *

1982 m. kovo 12 d. Tverų mokyklos II klasės mokyt. Bronė Katkutė, atsiskaitydama mokyklos administracijai už ateistinį darbą su klase, kalbėjo: „Klasėje — 27 mokiniai. Bažnyčią lanko 4 vaikai, verčiami senelių arba tėvų, — savo noru jie nelankytų. Klasėje pravedžiau 2 valandėles: „Kodėl žmonės tiki" ir „Žmogus ir religija". Ištyriau klasės mokinių religingumą, jo priežastis. Supažindinau su religijos sąvoka, jos atsiradimo priežastimi, įvairiais stebuklais. Individualiai vedu pokalbius su mokiniais, kurie lanko bažnyčią, ir klasės kolektyvu. Kiekvieną pirmadienį pravedu pokalbį, sužinau — lankėsi ar nesilankė bažnyčioje ir kodėl? Ateistiškai auklėju kiek įmanoma ir pamokų metu. Stengiuosi mokinius, kurie lanko bažnyčią, priversti dalyvauti vedamose sekmadienio popietėse. Šį sekmadienį (1982.3.14) mokiniai, kurie lanko bažnyčią, ruošia programėlę . . ."

* * *

(Tverų vidurinės mokyklos mokytojų-moterų rekordinis persistengimas brutaliomis priemonėmis komunistinti mokinius):

1982 m. balandžio 5 d. Tverų apylinkės tikintieji parašė tokio turinio protestą Tverų vid. m-klos direktorei A. Petrošienei:

„Mes, žemiau pasirašę Tverų apylinkės tikintys tėvai, iš savo vaikų sužinoję apie Jūsų vadovaujamoje mokykloje dėl bažnyčios lankymo vykdomą jų persekiojimą ir terorizavimą, reiškiame griežčiausią protestą.

Jau kuris laikas tikintys mūsų vaikai specialiai yra trukdomi, kad sekmadieniais ir šventėmis negalėtų dalyvauti bažnyčioje laikomose pamaldose, o kas išdrįsta nueiti — yra barami už giedojimą, patarnavimą prie altoriaus, dalyvavimą adoracijoje ar procesijoje, už atsakinėjimą kunigui pamaldų metu. Kad vaikai negalėtų sekmadieniais atvykti į bažnyčią ir atlikti savo pareigų, Jūsų vadovaujamoje mokykloje ar kultūros namuose bažnytinių pamaldų metu (nuo 10 iki 14 val.) imta rengti vaikus trukdantys užsiėmimai (šokiai, viktorinos ir kitos pramogos), kurie anksčiau sutilpo į šiokiadienius; o bažnyčią lankantys mūsų

vaikai specialiai įpareigojami dalyvauti jų programų išpildyme.

Už bažnyčios lankymą mūsų tikintys vaikai įtraukiami į „juodus sąrašus", pagal kuriuos paskui varginami: tardomi, bauginami, pajuokiami. Tuo ypač pasižymi mokytojos — Regina Rubavičienė ir mokytoja Regina Čeplinskienė.

Kad galėtų tuos „juodus sąrašus" sudaryti, mokytojos verbuoja vaikus sekti savo draugus ir paskui viešai klasėje, kaip jos sako, „iki aguonos grūdelio" viską išpasakoti „bažnytininkų" bauginimui ir pajuokimui. Tam tikslui mokytojos panaudoja tinginius, negabius mokinius. Rašo jiems gerus pažymius, nors jie ir nemoka Tokiu būdu vaikus verbuoja mokytoja Regina Čeplinskienė.

Kitus mokinius baugina, žadėdamos įtraukti į „spec. sąrašus" ir nusiųsti į rajono Švietimo skyrių.

Mokytojos — Regina Rubavičienė, Greivienė, Tilvikaitė, Prajerienė — baugina vaikus, žadėdamos mušti.

Ir dėl bažnyčios lankymo, ir dėl kitų dalykų vaikus muša: mokyt. R. Rubavičienė, mokyt. Greivienė, mokyt. Šimanauskas.

Baugina išbraukti, o kartais ir išbraukia iš mokykloje veikiančių ir vaikams patinkančių būrelių bei ratelių (mokyt. R. Čeplinskienė).

Mažina elgesio pažymius už lankymąsi bažnyčioje ir taip gerus vaikus sulygina su chuliganais (mokyt. R. Rubavičienė).

Giria vaikus, kurie draugus pravardžiuoja davatkomis, o atsikertantiems į pravardžiavimą — mažina elgesio pažymį iki 2 (taip mokyt. R. Rubavičienė pasielgė su mokine Šniukaite).

Kiekvieną pirmadienį tardo klasę, kas sekmadienį buvo bažnyčioje (mokyt. R. Rubavičienė ir mokyt. Bronė Kutkutė).

Baugina, žadėdamos dar kartą pasikalbėti, nusivesti pas direktorę, imtis kitokių priemonių (mokyt. R. Rubavičienė ir mokyt. Aldona Sūdžiuvienė).

Liepia atsivesti tėvus, jeigu mato, kad su jų pagalba galės vaikus pagąsdinti, o jei kurie tėvai patys ateina pasikalbėti,

pasislepia, kad išvengtų susitikimo (mokyt. R. Rubavičienė nepriėmė mokinės Vilmos Jurkutės tėvelio).

Už bažnyčios lankymą baugina vaikus blogomis charakteristikomis ir neįstojimu į aukštesnes mokyklas (mokyt. R. Rubavičienė).

Verčia vaikus meluoti, o paskui viešai juos pajuokia, prilipdydamos melagio vardą (mokyt. R. Rubavičienė, mokyt. A. Sūdžiuvienė).

Tąso vaikus už plaukų, ausų, daužo juos per galvą, viena ranka prisilaikydami ar prispaudę kur prie sienos. Ypač tuo pasižymi mokyt. R. Rubavičienė ir atsakingas už tvarką mokytojas Šimanauskas, kuris apskaldymui vaikus nusiveda į kabinetą ir dar paklausia per kurią ausį duoti.

Vaikams pasisakius, jog yra tikintys ir lankys bažnyčią, jie apkaltinami ir baudžiami „už sukilimą prieš mokytojus ir akių draskymą" (mokyt. R. Rubavičienė, mokyt. R. Čeplinskienė).

Draudžiama vaikams ateiti į bažnyčią net per Kalėdas ir Velykas; daroma viskas, kad tomis dienomis vaikai būtų užimti, arba įsakmiai prisiekdinėjami, kad šventėse nedalyvaus.

Žinodami, kad daugelis motinų užimtos darbais (karvių melžėjos, kiaulių šėrėjos) ir negali pačios dažnai lankytis bažnyčioje, mokytojai vaikams bažnyčią leidžia lankyti tik su tėvais.

Griežčiausiai vaikams draudžiama dalyvauti procesijose, patarnauti prie altoriaus ir ypač giedoti ar atsakinėti pamaldose.

Liepia neklausyti tikinčių savo tėvų, vadindamos juos tamsiais ir atsilikusiais žmonėmis.

Vaikams teigia, jog bus geriau, jei naktimis vaikščios į kiną ar šokius nei lankys bažnyčią. Taip mokytojos mūsų vaikus verčia tapti chuliganais.

Mokytojos ne tik vaikus verčia šnipinėti, bet ir pačios pasiverčia šnipėmis ir ateina į bažnyčią. Mums yra žinoma, jog Jūs, direktore A. Petrošiene, 1981 m. Velykose, vaikų žodžiais tariant, buvote pasivertusi čigone: išsidažiusi, persirengusi čigoniškais rūbais, kad nebūtumėte žmonių

atpažinta, sekėte bažnyčioje vaikus. Tokia slapuke — šnipe 1982 m. vasario 7 d. buvo pasidariusi ir mokyt. R. Rubavičienė: ji sekė ir užkabinėjo į bažnyčią einančius vaikus.

Čia suminėta tik dalis to, kas dedasi Jūsų vadovaujamoje mokykloje. Mes, mokinių tėvai, reikalaujame:

Panaikinti sekmadieninius užsiėmimus, kurie rengiami jau minėtais trukdymo tikslais ir kurie atitraukia mūsų vaikus nuo dalyvavimo bažnyčioje. Jeigu tie užsiėmimai reikalingi mokyklai, galite juos atlikti su netikinčiais vaikais. Nei mums, tikintiems tėvams, nei mūsų vaikams jie nereikalingi. Sekmadieniai yra mūsų ir mūsų vaikų, mokykla neturi teisės savo užsiėmimais mums juos atimti. Tai laikome tyčine kovos priemone su mūsų ir su mūsų vaikų įsitikinimais.

Liautis pajuokti mūsų tikinčius vaikus dėl bažnyčios lankymo. Mokykla yra mokslo įstaiga, o ne antireliginės propagandos ir vaikų prievartavimo vieta.

Kad mūsų vaikai nebūtų mušami, tąsomi už ausų, stumdomi ar kaip kitaip fiziškai baudžiami.

Mokykloje išgyvendinti vienas kito šnipinėjimą už religinius įsitikinimus. Tai žaloja vaikus, ir mes griežčiausiai su tuo kovosime.

Nemažinti mūsų tikintiems vaikams už bažnyčios lankymą elgesio ar kitų dalykų pažymius.

Neišbraukti tikinčių vaikų iš įvairių būrelių ar ratelių vien už tai, kad lanko bažnyčią ir negali atvykti į specialiai sekmadienį rengiamus būrelių užsiėmimus.

Mokykloje neversti mūsų vaikų antireliginėse anketose pranešinėti davinius apie mūsų šeimas ir juos pačius.

Tikinčius mūsų vaikus išbraukti iš juos traumuojančių bei žeminančių „juodųjų sąrašų".

Mes griežčiausiai protestuojame prieš mūsų vaikų vertimą būti ateistais.

Mes esame priešingi visokiems renginiams už mokyklos ribų, kurie iš mūsų atima vaikus, pačius vaikus atskiria nuo bažnyčios lankymo, trukdo mums juos parengti sakramentams . . .

Norime sau ir savo tikintiems vaikams visiškos religinės laisvės . . . Nenorime, kad mūsų tikintys vaikai būtų verčiami dalyvauti antireliginiuose renginiuose ir taip patys save išjuokti.

Mes laikome įžeidimu, kai mokytojos, pasivertusios šnipėmis, seka mūsų vaikus bažnyčioje ar už bažnyčios . . . Tai griežčiausiai smerkiame ir visomis galimomis priemonėmis prieš tai kovosime.

Mes pasisakome prieš visokios formos mūsų vaikų viliojimus (didinant jiems pažymius ir taip lengvinant pasidaryti nemokšomis), ar bauginimus (mažinant elgesio pažymius už lankymąsi bažnyčioje).

Griežčiausiai protestuojame prieš bandymą išgauti iš vaikų pažadus ar pasisakymus, priešingus jų įsitikinimams, kaip: „Aš nebetikiu į Dievą", „Neisiu į bažnyčią", ‚Negiedosiu, nedalyvausiu procesijoje" ir panašius. Šitokių pažadų iš mūsų vaikų išgavimas yra pats brutaliausias, niekšingiausias, nesutaikomas su žmoniškumu dalykas.

Protestuojame prieš vaikų vertimą meluoti ir veidmainiauti, kad paskui juos būtų galima vadinti melagiais, veidmainiais ir kaltinti tėvus, jog tokiais padarė savo vaikus, reikalaudami atlikti savo, kaip tikinčiųjų pareigą.

Griežčiausiai protestuojame, kai mūsų, tikinčiųjų, vaikai verčiami būti liudininkais, ieškant medžiagos kunigų apkaltinimui.

Pabaigai norime paminėti paskutines žinias apie mokytojų „žygius", kurie buvo atlikti mūsų parapijinių rekolekcijų (1982.4.1-3) metu, taip pat Verbų sekmadienyje. Rekolekcijos parapijos atsinaujinimo dienos. Jose turi dalyvauti visi tikintieji, o Verbos — viena iš didžiausių švenčių. Vaikai į rekolekcijas atėjo su tėvais ir be jų. Netrukus pasiekė žinia, kad jau rekolekcijų dienomis mokytojai pradėjo tardymus. Verbų dieną specialiai buvo organizuojamas renginys „Na, mergaitės", berniukai įpareigoti dalyvauti žiuri komisijoje. Taip vaikai prievarta buvo sulaikyti nuo svarbių tikintiesiems pareigų.

1982 m. balandžio 2 d. mokyt. Vaicekauskaitė, direktorės pav. mokyt. A. Sūdžiuvienė ir Jūs, direktore, tardėte

rekolekcijų metu bažnyčioje buvusius mokinius: Budrį, Stonkų, Alfredą Sniauką ir kitus. Liepėte berniukams rašyti pasiaiškinimus . . . Tą pačią dieną mokyt. A. Sūdžiuvienė ir jūs tardėte visą VI klasę. A. Sūdžiuvienė mūsų vaikus po vieną šaukė į metodinį kabinetą ir tardė. Jūs sakėte, kad nereikia lankytis bažnyčioje, o pavaduotoja uždavinėjo vaikams įvairius klausimus. Mokinį Stonkų ketinote paversti savo šnipu.

To neužteko. Dabar mokytojos pradėjo „kampaniją" prieš Velykas. Visokiais būdais mėgina vaikus sutrukdyti, kad ir jose negalėtų dalyvauti. Taip Jūs ir Jūsų pavaldinės norite sutrukdyti mums didelę šventę ir mūsų vaikams atimti galimybę dalyvauti velykinėje iškilmėje. Mes žinome, kad seniau tik viena mokytoja Greivienė mušdavo ar kitaip terorizuodavo lankančius bažnyčią vaikus. Jums vadovaujant mokyklai, mokytojų teroriscių skaičius gerokai išaugo.

Visa tai primindami Jums, kaip mokyklos vadovei, norėjome su tuo supažindinti ir kitas mokyklą ir tikėjimą liečiančias instancijas. Šio rašto nuorašus nusiuntėme Tverų apylinkės DŽDT VK pirmininkui Prajeriui, Plungės raj. DŽDT VK pirmininko pav. kulto reikalams A. Buivydui, Tverų parapijos klebonui kun. Kostui Velioniškiui ir Telšių vyskupijos valdytojui kun. Antanui Vaičiui."

Po protestu pasirašė mokinių tėvai — 21 parašas.

* * *

1982 m. balandžio 15 d. pas Tverų parapijos kleboną kun. Kostą Velioniškį pasikalbėti dėl mokyklos ir bažnyčios santykių prisistatė Plungės rajoninio laikraščio „Kibirkštis" redaktoriaus pavaduotoja. Pavardės nesisakė.

Atvykusioji aiškino, kad mokykloje viskas daroma „dėl vaikų gero". Tveruose jau kuris laikas kaip sekmadieniais, pamaldų metu, mokiniams rengiami užklasiniai užsiėmimai, kuriuose prievarta verčiami dalyvauti tikintys mokiniai. Mat, stojant į aukštąsias mokyklas, reikalauja gerų charakteristikų, o jos gaunamos tik aktyviai dalyvaujant užklasinėje veikloje. Man atrodo, kad jūs reikalą suprant-

ate. Bažnyčia nori vieno, o mokykla kito. Mūsų tikslai skiriasi. Reikėtų netrukdyti, kad nebūtų kokio nepasitenkinimo, — baigė kalbą redaktoriaus pavaduotoja.

* * *

1982 m. balandžio 25 d. Tverų miestelio kultūros namuose mokiniams vyko sekmadieninis užsiėmimas — įprasti vaidinimai, kuriuose prievarta verčiami dalyvauti tikintys mokiniai. Tikinčiam Eugenijui Rapaliui buvo paskirtas suflerio vaidmuo. Mokytojai gąsdino E. Rapalį, jog jis kaip pagrindinis dalyvis, būtinai privalo sekmadienį atvykti į užsiėmimą, mat kiti mokiniai nesuspėjo išmokti savo vaidmenų, kurie jiems buvo išdalinti tik penktadienį, taigi be suflerio gali viskas iširti.

Kad užsiėmimuose priversti dalyvauti tikintys mokiniai nesuspėtų į pamaldas, vaidinimai dažnai būna pertraukiami šokiais.

* * *

1982 m. balandžio 26 d. pas rajono Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoją H. Buivydą buvo iškviesti Tverų parapijos komiteto nariai: Mažeika, Šimkus ir Vičys. Iškviestuosius klausinėjo dėl Tverų apylinkės tikinčiųjų tėvų pareiškimo — protesto vidurinės mokyklos direktorei A. Petrošienei, kuriame tikintys tėvai pasipiktinę Tverų vidurinėje mokykloje vykdomu tikinčių vaikų terorizavimu.

Pokalbio metu pavaduotojas H. Buivydas klausinėjo apie parapijos vargonininką ir primygtinai kartojo, jog mokiniams giedoti bažnytiniame chore negalima . . . Mažeikai paklausus, ar Konstitucijoje pažymėta, kad giedoti bažnyčioje draudžiama, H. Buivydas aiškino, kad Konstitucijoje „yra tam tikros pataisos. Aš čia nekaltas. Jei jums nepatinka — rašykite į Maskvą. Duokite savo pasiūlymus, prašykite, kad leistų . . . O dabar negalima". Pavaduotojas bandė įrodinėti, kad pareiškimas — protestas šmeižikiškas . . . „Vaikai menki liudytojai . . . Jie gali neteisingai prišnekėti.

Mes griebsime tėvus. Turės pasimatyti su prokuroru. Mes žinome, kas rašė — kun. Jonas Paliūkas", — pyko pavaduotojas H. Buivydas.

Baigdamas pokalbį H. Buivydas pridūrė: „Jūs turite tvarkyti kunigus. Tu Mažeika, — pirmininkas, Šimkus — narys ir veskite savo tvarką. Jūs turite viską tvarkyti. Nustatykite mokesčius už patarnavimus, pramatykite išlaidas . . . Klebonas čia niekuo dėtas. Jis tik samdomas kulto tarnas . . ."

Mažeika atsikirto, kad parapijos komitetas pagal Bažnyčios įstatymus yra tik klebono pagalbininkas, o ne tvarkytojas.

* * *

1982 m. balandžio 27-30 dienomis Tverų vidurinėje mokykloje buvo tikrinami apylinkės tikinčiųjų pareiškimo — protesto faktai. Faktų „patikrinimas" vyko taip: mokytojai visokiais būdais iš anksto (gąsdinimu, pažadais ir t.t.) vertė mokinius meluoti, jog sekmadieniais niekas netrukdė lankyti bažnyčios, o lankančius nebara ir nepersekioja. Mokyt. Juška reikalavo, kad mokiniai sakytų, jog anketą su klausimais (Ar tiki Dievą? Ar lankaisi bažnyčioje? Savo noru ar tėvų verčiamas? Kas patinka bažnyčioje?) pildė tik būdami ketvirtoje klasėje, o ne prieš du mėnesius.

Mokiniai buvo apklausinėjami direktorės kabinete, dalyvaujant direktorei A. Petrošienei ar jos pavaduotojai Aldonai Sūdžiuvienei.

Mokinius kvietėsi pagal pasirinkimą, nekvietė labiausiai dėl bažnyčios lankymo nukentėjusių mokinių, o apklausinėjo visai netikinčius.

* * *

(Vilniaus II-ji technikos mokykla ir Varsėdžių aštuonmetė mokykla brutaliu mokinių terorizavimu lenktyniauja su Tverų vidurine mokykla):

Vilnius. 1981 m. pavasarį, Vilniaus miesto profesinės

technikos mokyklos Nr. 2 mokiniui Petrui Brokevičiui pradėjus patarnauti Mišioms šv. Mikalojaus bažnyčioje, meistrė Janina Kazėnienė pasikvietė jaunuolį į namus ir pradėjo kamantinėti: „Kodėl eini į bažnyčią ir patarnauji Mišioms? . . . Jei kas tave klaus, sakyk, kad tai ne tu, jei prižadi nelankyti, aš pati pasakysiu, jog sekliai apsigavo, ir viskas baigsis, o jei ne, tai tau ir man bus nemalonumų, o kunigą gali iškelti į kitą vietą", — aiškino meistrė. Į visus Janinos Kazėnienės gąsdinimus Petras Brokevičius atsakė — lankiau ir lankysiu".

Neužilgo naujam pokalbiui Petrą Brokevičių išsikvietė m-klos direktoriaus pavaduotojas mokymo reikalams. Klausinėjo: į kokią bažnyčią eina, ar tikrai patarnauja šv. Mišioms, ar ir toliau taip elgsis.

1981 m. gegužės mėn. Petrą Brokevičių tardė mokyklos komjaunimo sekretorė.

— Įtrauks tave į savo tinklus ir panaudos kaip įrankį, — gąsdino sekretorė. Ji siūlė paskaityti ateistinių knygų, žadėjo įrodyti, jog Dievo nėra, o žmogus vystėsi iš beždžionės.

Petrui Brokevičiui ir toliau lankant bažnyčią bei patarnaujant šv. Mišioms, santykiai su mokyklos administracija pablogėjo. Grupės meistrė Janina Kazėnienė pradėjo priekabiai ieškoti priežasčių naujam konfliktui . . . Dėl vagysčių ir chuliganų gąsdinimo toliau gyventi bendrabutyje pasidarė nepakenčiama. Petrui Brokevičiui persikėlus gyventi pas Petrą Cidziką, pasipylė naujos atakos. „Pas ką gyveni? Kur susipažinai? Kas jis tau? Kur dirba? Ar Petras Cidzikas lanko bažnyčią? Kiek moki už kambarį?" — užsipuolė istorijos mokytoja Misiūnienė. Toks tardymas tęsėsi beveik visą valandą.

1981 m. birželio 20 d. grupės meistrė Janina Kazėnienė vėl išsikvietė Petrą ir liepė rimtai apsigalvoti, nes priešingu atveju bus blogai — turės daugiau nemalonumų.

Po vasaros atostogų, spalio 12 d., sekė nauji tardymai . . . Mokyklos komjaunimo sekretorė užsipuolė vaikiną, ar šis pagaliau apsisprendė. Petrui Borkevičiui atsakius, jog apsisprendė — nežada pakeisti įsitikinimų. Tada

sekretorė įsakė atiduoti komjaunimo bilietą.

1981 m. lapkričio 16 d. Petrą Brokevičių tardė mokyklos direktorius: „Ar eini į bažnyčią? Ar ir toliau eisi?" Jaunuoliui paaiškinus, kad ir toliau lankys bažnyčią, direktorius pradėjo gąsdinti: „Pašalinu Tave iš mokyklos". Patarė „savo noru" rašyti pareiškimą, motyvuojant, jog seni tėvai reikalingi pagalbos . . .

1981 m. lapkričio 25 d. komjaunuoliai — Akstinas, Visockas ir kiti jėga įstūmė Petrą Brokevičių į tamsų užkampį ir, partrenkę jį ant žemės, pradėjo spardyti. Spardė į pilvą, krūtinę, šonus, o kai šis iš skausmo susirietė, spardė į veidą. Suspardytą, kruviną Petrą jie nutempė pas meistrę Janiną Kazėnienę. Janina Kazėnienė juokėsi, sakydama, „Kaip tu čia atrodai? . . . čia tau už viską . . ." Tai kaip tavo nosis? . . . kas manęs neklausys, ‚grupės aktyvas' visus taip auklės" — nenustojo tyčiotis Janina Kazėnienė. Kabinte buvęs matematikos dėstytojas Dovydavičius bandė perspėti Janiną Kazėnienę, jog taip elgtis negalima, bet ši atkirto, kad nieko nebijo . . . Petrui Brokevičiui pranešus, kad rytoj nebus mokykloje — eis į polikliniką, Janina Kazėnienė užprotestavo: „Jei eisi, tai eik dabar (tuo metu poliklinika nedirbo), o rytoj, kad būtum pamokose, jei nebūsi, tai dar ne taip bus".

1981 m. gruodžio 11 d. meistrė Janina Kazėnienė skubia telegrama išsikvietė Petro Brokevičiaus tėvus. „Matote, jis susidėjo su tokiais žmonėmis . . . eina į bažnyčią . . . savo noru parašė pareiškimą išleisti jį į namus . . . Jo blogi draugai, jį reikia gelbėti . . . Jo pareiškimą jau turime, reikia tik jūsų sutikimo ir išleisime į namus, kitu atveju jį gali išvežti į koloniją", — aiškino tėvams meistrė Janina Kazėnienė.

Gąsdinimais išgavę tėvų pareiškimą, direktorius melagingai pareiškė: „Sūnui pasilikti Vilniuje negalima. Jau gautas milicijos įsakymas jį išvežti".

Vilnius. 1982 m. balandžio 14 d. laikraštis „Komjaunimo tiesa" spausdino Vytauto Valikonio straipsnį „Nei matyta, nei girdėta".

Straipsnio pradžioje rašoma:

„Iš pradžių buvo Čikagos klierikalų laikraštuko „Draugo" pranešimas. Tą patį pranešimą žodis į žodį pakartojo Vatikano radijas. Paskaitykime. ‚Tauragės vidurinėje mokykloje mokytoja Eidikytė liepė pakelti rankas tiems trečios klasės mokiniams, kurie tiki Dievą. Po to sekė gąsdinimai, jog tikintieji, kaip nusikaltėliai, bus baudžiami kalėjimu. Po trumpos pertraukėlės liepė vėl pakelti rankams tikintiems vaikams. Kai ir vėl pakilo rankų miškas, mokytoja pareiškė, jog visi tikintys bus atiduoti į atsilikusių mokinių internatą Skaudvilėje'.

Kaip argumentą faktų tikrumui paneigti, Vyt. Valikonis griebėsi žinutėj mokytojos pavardėje padarytos klaidos — vietoje Eidukytės išspausdinta Eidikytė. Korespondento Vyt. Valikonio nuomone, minėtos klaidos pilnai pakanka padaryti išvadai, jog užsienio laikraštis skelbia prasimanymus, melą, netikras žinias, nors kitu atveju tai būtų laikoma eiline korektūros klaida. Straipsnyje korespondentas operuoja vaikų prasimanymus, iš kurių aiškiai matosi, jog faktų „tyrimui" liudininkais Vyt. Valikonis pasitelkė iš anksto parinktus vaikus (net netikinčius) ir klausinėjo juos pagal specialiai paruoštus klausimus, kuriuos III klasės mokiniai ir negalėjo kitaip atsakyti.

* * *

Varsėdžiai (Šilalės raj.). 1981 m. gruodžio mėn., pamokos metu, Varsėdžių aštuonmetės mokyklos direktorė Marytė Pintverienė barė mokinius, kad jie eina į bažnyčią ir patarnauja šv. Mišioms.

V-tos kl. mok. Remigijus Lapinskas, nepabūgęs direktorės pykčio, pareiškė: „Ėjau ir eisiu".

Pertraukos metu direktorė M. Pintverienė, pačiupusi Remigijui Lapinskui už ausies nusitempė jį į mokytojų kambarį. Ten atsivedė dar vieną V-tos klasės mokinį — Arvydą Petravičių. Prasidėjo „linčo" teismas. Direktorė isteriškai šaukė ant vaikų, išvadino juos „buržujais", o paskui paklausė: „AR dar eisite į bažnyčią?"

Kai Remigijus užtikrino, kad eis, tuomet įsiutusi

direktorė trenkė mokiniui per veidą, liepdama atsivesti tėvus.

Įdomu, kad šitą „teismą" stebėjo apie 12-ka Varsėdžių aštuonmetės mokyklos mokytojų ir nė vienas iš jų neišdrįso sudrausti įsisiautėjusios direktorės.

* * *

Girdžiai (Jurbarko raj.). 1982 m. Girdžių parapijos gavėnios rekolekcijų metu, miestelio vidurinėje mokykloje neatsitiktinai (inspektoriai važinėjo) po rajono mokyklas, ragindami suaktyvinti ateistinę veiklą. Buvo paskelbta ateistinė savaitė.

Žemesnių klasių mokiniai privalėjo piešti ateistinius piešinius . . ., devintokai, mokytojos Šimanskienės pavedimu, rašyti temą „Ką aš pasakyčiau draugui, klūpančiam prie altoriaus" . . . Mokiniai temos nerašė.

* * *

Girdžių vidurinės mokyklos IV kl. mokinei Nairai Ročaitytei antrą trimestrą iki patenkinamo buvo sumažintas elgesio pažymys. Auklėtoja Genienė paaiškino, jog elgesys sumažintas už bažnyčios lankymą.

* * *

Veisiejai (Lazdijų raj.). 1982 m. vasario 16 d. Veisiejų vid. m-klos VIIIc kl. auklėtojas Boleslovas Vyšniauskas apkaltino savo auklėtinę Aureliją Poteliūnaitę parašų „prieš mokytojus" rinkimu ir įsakė raštu paaiškinti, ką ji veikia bažnyčioje. Mergaitei atsisakius paklusti, mokytojas Boleslovas Vyšniauskas apsilankė Poteliūnų šeimoje, kur visaip stengėsi įtikinti tėvus, jog toks dukros elgesys „gali blogai baigtis".

Vasario 17 d. Aurelija Poteliūnaitė buvo iškviesta į direktoriaus kabinetą, ten jos laukė saugumietis Gylys. „Kokius ten parašus renki prieš mokytojus? — užsipuolė čekistas. Aurelijai paaiškinus, kad jokių parašų prieš mokytojus nerinko, saugumietis pradėjo barti mergaitę,

kad ji dalyvavo Mindaugo Judeikio gimimo dienoje. „Ten ne gimimo dieną šventėte, o kalbėjotės su kun. Juozu Zdebskiu. Kas dar buvo? — tardė Gylys. Aurelijai Poteliūnaitei atsisakius kalbėti, čekistas bandė gražumu „paveikti": Galėtum daug pasiekti . . .

* * *

Rokiškis. 1982 m. kovo 6 d. Rokiškio Edvardo Tičkaus vidurinės mokyklos ateistų būrelio mokytoja Milda Dilienė tardė VIIc kl. mok. Jolantą Sadauskaitę. Mokytoja M. Dilienė vertė J. Sadauskaitę išvardyti lankančių bažnyčią ir joje giedančių draugų pavardes.

— Tu buvai mano auklėtinė, todėl turi man pranešinėti. Eik į bažnyčią kada tik nori, gali net giedoti, tik man pranešk, kas iš mokinių gieda bažnyčios chore, patarnauja šv. Mišioms . . . Mes norime visus susekti ir nubausti, — aiškino mergaitei mokytoja M. Dilienė.

1982 m. kovo 10 d. ir kovo 17 d. mokyt. M. Dilienė tardė Vc kl. mok. Gitą Tervydytę. Barė mokinę kam ši nenešioja prievarta užrišto kaklaraiščio ir lanko bažnyčios vaikų chorą. Mokytoja M. Dilienė grasino už bažnyčios lankymą jos tėvus bausti piniginėmis baudomis.

Mokyt. Milda Dilienė ateina į bažnyčią, užsirašo adoruojančių ir patarnaujančių šv. Mišioms mokinių pavardes, o paskui juos terorizuoja.

Rokiškio E. Tičkaus vidurinės m-klos mokytoja Gasparavičienė — taip pat tyčiojosi iš tikinčių mokinių.

* * *

Tūbinė (Šilalės raj.). 1981 m. lapkričio 18 d. pas Tūbinės gyventojus Katauskus apsilankė respublikinio laikraščio „Tiesa" korespondentas ir aštuonmetės mokyklos direktorė Valerija Lidienė.

Mokyklos direktorė Valerija Lidienė užsipuolė Rėdą Katauskytę, šaukdama, kad ji organizuoja mergaites adoracijai. Direktorė kaltino Katauskus, kad jie pasakė Šilalės vikarui Vytautui Skipariui, kaip Tūbinės aštuonme-

tėje mokykloje mokytojos — Jakienė ir Jonelienė — tyčiojasi iš lankančių bažnyčią mokinių, o kunigas per pamokslą paskelbė žmonėms.

Laikraščio „Tiesa" korespondentui paklausus, ar tikrai mokytojos tyčiojasi iš tikinčių vaikų, Rėda Katauskytė patvirtino, kad tyčiojasi, ir visų pirma tai daranti pati mokyklos direktorė V. Lidienė.

* * *

Prienai. 1982 m. vasario 12 d. Prienų I vid. m-klos VIIc kl. auklėtojas mokyt. Arvydas Narvydas tardė savo auklėtinę Jolantą Urbšaitę. Mokyt. A. Narvydą domino, kas per Kalėdas šventoriuje buvo persirengęs Kalėdų seneliu, ką jis kalbėjo susirinkusiems vaikams ir jaunimui, kas tą dieną iš pažįstamų buvo bažnyčioje, ar Jolanta gieda bažnyčios chore, kodėl ji nestoja į komjaunimą?

Jolantai Urbšaitei neatsakinėjant į klausimus, mokyt. A. Narvydas grasino, kad už tai sumažins elgesio pažymį ir, baigusi mokyklą niekur negalės įstoti mokytis.

* * *

Birštonas. 1982 m. balandžio 7 d. vid. m-klos mokyt. Kudžmaitė nuvedė IVa kl. mokinius — Romą Bunevičių ir Vaižgantą Žičkų — pas mokyklos direktorę Sofiją Žiukienę, ir pranešė, jog šie net patarnauja Šv. Mišioms. Direktorė griežtai įsakė Romui Bunevičiui ir Vaižgantui Žičkui nelankyti bažnyčios.

Balandžio 12 d. mokyt. Kudžmaitė paliko po pamokų IVa kl. mokinius — Inetą Jaruševičiūtę, Liną Pūkaitę, Romą Bunevičių ir Vaižgantą Žičkų — už tai, kad jie Velykų rytą Birštono bažnyčioje dalyvavo Prisikėlimo pamaldose.

* * *

Garliava (Kauno raj.). Garliavos vid. m-klos IX kl. mokinys Artūras Slepkovas bažnyčioje patarnauja Šv. Mišioms.

Mokytojai, o ypač auklėtoja Petrusevičienė, nuolat

priekaištaudavo, kad jis veidmainis ir neturi teisės, būdamas komjaunuoliu, patarnauti pamaldose.

1982 m. balandžio 5 d. A. Slepkovas nuvyko į rajoninį Komjaunimo komitetą.

— Nenoriu būti veidmainiu! — paaiškino mokinys, atiduodamas komjaunimo bilietą.

Direktorius Nausėda A. Slepkovo komjaunimo bilietą parvežė į mokyklą, o auklėtoja Petrusevičienė jį įkišo mokiniui į kišenę. Vaikinas nuėjo pas direktorių ir, atiduodamas bilietą, pasakė:

— Atsivežėte ir turėkite. Komjaunimo komitete man buvo pasakyta, kad tikinčiam negalima duoti komjaunimo bilieto.

Prasidėjo spaudimas. Auklėtoja Petrusevičienė, karinio parengimo mokyt. Neimontas gąsdino Artūrą Slepkovą išvežimu į Žiegždrių psichoneurologinę ligoninę, pranašavo, kad kariuomenėje bus pasiųstas į tokią vietą, iš kur gyvi negrįžta. Siūlė gerai apsigalvoti. Artūras Slepkovas atsakė, kad tikėjimo neišsižadės ir visada, kai tik turės galimybės, patarnaus šv. Mišioms, o komjaunimo bilieto niekada nepaims.

* * *

NAUJI LEIDINIAI

„Lietuvos ateitis" Nr. 1. Tai naujas pogrindžio leidinys, specialiai skirtas tikinčiam jaunimui. Pirmasis „Lietuvos ateities" numeris, susilaukęs didelio dėmesio, pasirodė 1982 m. sausio mėn. „Gauta daug kritinių pastabų, gerų pasiūlymų . . . Visa tai aiškiai byloja, kad jaunimui pravartu turėti leidinį, kuriame galėtų laisvai reikšti savo mintis, įsitikinimus; aptarti iškilusias problemas yra ne tik naudinga, bet ir būtina" („Lietuvos ateitis" Nr. 2).

„Lietuvos ateitis" Nr. 2. daug vietos skiria kun. Virgilijaus Jaugelio antrosioms mirties metinėms paminėti: plačiau supažindina jaunimą su kun. V. Jaugelio asmenybe, spausdinami jį artimiau pažinojusio jaunimo pasisakymai.

Leidinyje gvildenamos aktualios problemos, vedamas disputas: „Koks šiandien turi būti tikintis jaunimas?", (siūlomi konkretūs būdai ir priemonės, kurias kiekvienas tikintis jaunuolis savo kasdieniniame gyvenime gali patarnauti Dievui ir Tėvynei.

Linkime „Lietuvos ateičiai" ilgus metus šviesti ir rodyti Lietuvos jaunimui kelią į ateitį!

* * *

„Aušra", Nr. 30 (70). Leidinys pasirodė kovo mėn. ir apima 50 puslapių. Jame paminėta „LKB Kronikos" gyvavimo dešimtmetis, rašoma apie Dievo tarną arkiv. Jurgį Matulevičių, pateikiama istorinių žinių „Aušros" šimtmetį pasitinkant ir kt.

* * *

Atitaisymas: „LKB Kronikos" 51 nr. per klaidą atspausdinta, kad Juozas Gražys buvo nuteistas 4 m. bendro režimo. Turi būti — griežto režimo.

* * *

Lietuvi, neužmiršk!

Balys Gajauskas	Vytautas Skuodis
Anastazas Janulis	Algis Statkevičius
Gintautas Iešmantas	Antanas Terleckas
Mečislovas Jurevičius	Vytautas Vaičiūnas
Sergiejus Kovaliovas	Julius Sasnauskas
Petras Paulaitis	Povilas Pečeliūnas
Viktoras Petkus	ir kiti

neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai gyventi ir tikėti!

Gardino pilis. Joje 1484 m. kovo 4 d. mirė šv. Kazimieras

Nr. 54

1982 m. rugpiūčio 15 d.

LKB KRONIKA Nr. 54

Perskaitęs duok kitam!
Eina nuo 1972 m. kovo 19 d.

MŪSŲ DŽIAUGSMAS, VILTYS IR NERIMAS

(Lietuvos vyskupijų problemos: vienas išsprendus, atsiranda naujos):

1982 m. liepos mėnesį Apaštalų Sostas, Maskvai sutikus, paskyrė tremtinį vysk. Vincentą Sladkevičių Kaišiadorių vyskupijos apaštališkuoju administratoriumi, o kun. Antaną Vaičių — nominavo vyskupu ir paskyrė Telšių vyskupijos ir Klaipėdos prelatūros apaštaliniu administratoriumi. Lietuva ypatingai džiaugiasi, kad vienas tremtinys vyskupas pagaliau gali užimti vyskupijos sostą, tačiau su nerimu klausia, koks bus antrojo vyskupo tremtinio likimas? Šiandien Lietuvoje niekas negali atsakyti į kitą klausimą, kodėl sovietinė valdžia sutiko su šių dviejų vyskupų paskyrimu? Kokios naudos ji galėjo tikėtis sau? Ar šis paskyrimas reiškia, kaip komentavo kai kurios užsienio radijo stotys, kad sovietinė valdžia atleidžia priespaudos reples? Anaiptol! Pastaruoju metu jaučiamas dar stipresnis spaudimas, kad kunigai laikytųsi Religinių susivienijimų nuostatų, kurių tikslas — pasmaugti Bažnyčią; dar aštriau puolami visi tie, kurie bando ginti Bažnyčios ir tikinčiųjų teises. Turbūt teisingiausias atsakymas bus toks: praėjusiais metais, sugriuvus sovietinės valdžios planui pravesti į vyskupus sau tinkamus kandidatus, šiais metais ji nutarė savo planą realizuoti subtiliau — pradžioje praleisti

Lietuvos kunigams ir tikintiesiems priimtiną atvejį, o paskui, iš inercijos pabandyti prakišti ir sau palankius kandidatus. Dėl šios priežasties Lietuvoje kunigų ir pasauliečių tikinčiųjų tarpe jaučiama daug pagrįsto nerimo, bet visi tiki Dievo Apvaizda ir Apaštalų Sosto budrumu. Lietuvos tikintieji ir kunigai nori rasti „savo ganytojuje sielos globą, užsidegimą ir sustiprinimą ištverti tikėjime" (Jonas-Paulius II), bet rimtai bijo, kad nesulauktų Pravoslavų Bažnyčios tragedijos: hierarchija — sau, o tikinčioji liaudis — sau!

Lietuvai reikia vyskupų, kurie sugebėtų eiti su tikinčia tauta į kalėjimus, lagerius ir net į mirtį, o ne tokių, kurie tik stabdytų iš „apačios" prasidėjusį dvasinį atgimimą.

Šiuo metu iš šešių Lietuvos vyskupijų išspręsta yra tik Kauno arkivyskupijos, Telšių ir Kaišiadorių vyskupijų reikalai, Vilkaviškio vyskupija yra priskirta prie Kauno arkivyskupijos ir aiškiai nori turėti savo tinkamą ganytoją ir tvarkytis savarankiškai. Panevėžio vyskupijos padėtis tiesiog tragiška, ir sovietinė valdžia tikriausiai stengsis vilkinti esamą padėtį, kad vyskupija patirtų kuo daugiau skriaudos. O Vilniaus vyskupo sostas jau daugiau kaip 20 metų laukia savo teisėto šeimininko — tremtinio vysk. Julijono Steponavičiaus, kuris Lietuvoje yra ypatingai mylimas. Kiekvienas, kas bandytų prisidėti prie šio vyskupo moralinio sunaikinimo, taptų svetimkūniu tiek tautoje, tiek Lietuvos Bažnyčioje.

J. E. VYSKUPAS VINCENTAS SLADKEVIČIUS UŽIMA KAIŠIADORIŲ VYSKUPO SOSTĄ

(Dvidešimt trejų metų vieno vyskupo tremtis baigėsi garbinga pergale. O kada to susilauks antrasis ir visa Lietuva?):

1982 m. birželio mėn. paaiškėjo, jog sovietinė valdžia sutinka leisti J. E. vysk. Vincentui Sladkevičiui grįžti iš tremties į savo vyskupiją ir tuo pačiu leisti konsekruoti vyskupu Telšių vyskupijos valdytoją kun. Antaną Vaičių.

Liepos 16 d. Vakarų radijo stotys oficialiai paskelbė šią žinią. Visi nekantriai laukė tremtinio vyskupo ingreso į Kaišiadorių vyskupijos katedrą.

1957 m. gruodžio 25 d. arkivyskupas Teofilius Matulionis, tautos ir Bažnyčios kankinys, pakonsekravo kun. Vincentą Sladkevičių vyskupu be sovietinės valdžios sutikimo. Siekdama pajungti Lietuvos bažnytinę hierarchiją savo interesams, sovietinė valdžia neleido naujai konsekruotam vyskupui, jau anksčiau spėjusiam užsitraukti valdžios nemalonę už ištikimybę Bažnyčiai, eiti savo pareigas. Tremtyje vysk. Vincentas Sladkevičius išbuvo 23 metus, o vyskupu be pareigų — beveik 25 metus.

Per visą tą laiką tikinčioji Lietuva meldėsi už tremtinį vyskupą; kunigai ir tikintieji rašė peticijas, ėjo net į lagerius ir štai . . . tremtiniui leista užimti Kaišiadorių katedros sostą.

Vyskupo Vincento Sladkevičiaus ingresas yra viena iš didžiausių Lietuvos Katalikų Bažnyčios pergalių, pagrįstų didelėmis aukomis.

1982 m. rugpiūčio 8 d. anksti rytą Pabiržės bažnyčia (Panevėžio vyskupijoje) buvo pilna žmonių, norinčių atsisveikinti su vysk. Vincentu Sladkevičiu.

Pakeliui į Kaišiadorių vyskupiją tremtinį vyskupą ant kelio pasitiko atsisveikinti šimtai Pasvalio ir Pumpėnų parapijų tikinčiųjų. Dėl šių palydų Pumpėnų ir Pasvalio kunigams net teko aiškintis Pasvalio raj. vykd. komitete.

Atvykstantį vyskupą valdžia leido pasitikti tik prie Kaišiadorių katedros šventoriaus vartų. Nežiūrint valdžios pastangų, kiek galima sumenkinti iškilmę, tikinčiųjų prisirinko labai gausiai. Minia su gėlėmis užpildė gatvelę nuo šventoriaus iki centrinės gatvės. 12,30 val. pradėjo iškilmingai gausti katedros varpai. Pasirodžius vyskupui, minia klojo ant mašinos ir žemės gėles, plojo rankomis — kaip kas sugebėjo, taip ir reiškė savo džiaugsmą. Iš miesto Vykdomojo komiteto pro langus ir nuo durų iškilmę stebėjo pareigūnai, milicininkai ir saugumiečiai. Tai buvo gera pamoka Lietuvos valdiškiems bedieviams: kokios tuščios jų

pastangos suniekinti Bažnyčiai ištikimus vyskupus ir kunigus!

Iškilmėje dalyvavo vyskupai — Liudvikas Povilonis, Julijonas Steponavičius ir Antanas Vaičius kartu su vysk. Vincentu Sladkevičiu koncelebravę šv. Mišias. Mišių metu kalbėjo pats Kaišiadorių vyskupas. Štai jo pamokslo santrauka:

„Lygiai prieš 50 metų, 1932 m. čia, šioje katedroje, aš stovėjau paskui ateitininkų vėliavą kaip mažas dvylikametis berniukas. Vaikiškais, bet pilnais entuziazmo balseliais mes giedodavome ateitininkų himną. Dabar, praėjus 50-čiai metų, aš vėl stoviu prieš jus kaip šv. Tėvo paskirtas Kaišiadorių vyskupijos apaštališkasis administratorius, jūsų vyskupas ir ganytojas. Jūs žvelgiate į mane smalsiais žvilgsniais, tarsi klausdami: kuo būsi? Į šį klausimą neatsakysiu ir negaliu atsakyti, — į tai atsakys visas mano gyvenimas, atsakys istorija ir Dievo teismas. Aš galiu tik pasakyti, kuo aš privalau būti pagal Kristaus mintį ir Bažnyčios paskyrimą. Šitai aiškiausiai atskleidžia šv. Tėvo Jono-Pauliaus II telegrama, pasiųsta mūsų krašto vyskupų konferencijos pirmininkui vysk. Liudvikui Poviloniui. Šventasis Tėvas, atsiųsdamas tokią turiningą, nuostabiai mus paguodžiančią telegramą, parodė mūsų kraštui nepaprastą palankumą. Dabar visi atidžiai išklausykime šv. Tėvo telegramos žodžius:

„Paskatinti meilės ir rūpesčio Mums labai brangiai Lietuvos Bažnyčiai, Mes kreipiamės į brolius Vyskupus tą palaimingą dieną, kurią konsekruojamas naujas vyskupas Antanas Vaičius, kuris valdys kaipo Apaštalinis Administratorius Telšių Vyskupiją ir Klaipėdos Prelatūrą. Tos katalikiškosios bendruomenės džiaugsmu ir Mes džiaugiamės ypač, kad vienu kartu ir garbingasis sielų ganytojas Vincentas Sladkevičius užima savo vyskupavimą kaipo Kaišiadorių Apaštalinis Administratorius.

Vyskupas tikrai yra Bažnyčiai Dievo suteikta neįkainuojama dovana, nes Vyskupas užima apaštalų vietą ir rankų uždėjimu bei konsekravimo žodžiais įgyja Šventosios Dvasios malonę ir šventą charakterį. To galia prakilniu ir

nuostabiu būdu jis atstovauja patį Kristų, Mokytoją, Ganytoją ir Vyskupą ir veikia Jo Asmens galia, kad suburtų Dievo tautą tiesoje ir šventume ir ja rūpintųsi melsdamasis, sakydamas pamokslus ir atlikdamas visus meilės darbus.

Kunigai gi, kurie yra visos Kristaus kunigystės dalyviai tarnauti Dievo tautai, dėl šio dalyvavimo kunigystėje ir pasiuntinybėje, tepripažįsta vyskupą savo tėvu ir jo su pagarba teklauso. Pagaliau visa katalikiškoji bendruomenė, kurios tikėjimas yra išbandytas tiesos sunkenybių ir vargų, teranda savo ganytojuje sielos globą, užsidegimą ir sustiprinimą ištverti tikėjime su galinga viltimi ir meilės atrama, kad galėtų gyventi vertingai, praktikuodama krikščioniškas dorybes, kurios papildo tautos išsiauklėjimą ir mokslingumą.

Lietuvos katalikiškąją šeimą pavedame Dievo Gimdytojai, gailestingumo Motinai, meilės pilna širdimi suteikdami Apaštalinį palaiminimą vyskupams, kunigams, jaunuoliams, pašauktiems į Viešpaties dalią, taip pat visiems pasišventusiems Dievo garbinimui ir visiems tikintiesiems.

Popiežius Jonas Povilas II"

Šv. Tėvo telegrama gražiausiai atskleidžia Bažnyčios mintį, kuo turi būti vyskupas savo vyskupijoje: jis atstovauja patį Kristų — Mokytoją, Ganytoją ir Vyskupą. Nuo dabar aš esu jūsų vyskupas ir ant mano pečių krinta atsakomybė už jus. Visa, kas palies jūsų gyvenimą, palies ir mano širdį. Visos audros, kurios palies jus, pirmiausia palies ir mano galvą; visi vargai, sunkumai, net visos jūsų klaidos — atsileips mano širdyje.

Man tenka be galo sunki ir atsakinga pareiga. Tik mane guodžia šv. Povilo žodžiai korintiečiams, kur jis sako: „Dievas pasirinko, kas pasauliui atrodo kvaila, kad sugėdintų išminčius. Dievas pasirinko, kas pasauliui silpna, kad sugėdintų galiūnus." Juk Dievas, kasdienę duoną, Eucharistinę Duoną augina ne ant ąžuolo, o ant balto šiaudo, kuris, atidavęs grūdą, lieka užmirštas ir net kojomis sutryptas. Kad galėčiau jums pateikti Kristaus tiesos ir meilės duoną, laukiu iš jūsų ne jausmingos meilės, bet laukiu maldos.

Šiandien yra Kristaus Atsimainymo šventė. Atsimainiusio Kristaus akivaizdoje apaštalai sakė, kad jiems yra gera. Dievo artumoje turi būti gera, kaip saulės artumoje turi būti šviesu. Dievas nori, kad visada kiekvienam žmogui būtų gera. Tam Kristus atėjo į žemę, tam Jis įsteigė Katalikų Bažnyčią, kad ji būtų Kristaus gerumo nešėja į pasaulį. Tam Bažnyčioje yra vyskupiškoji tarnystė, kad būtų galima teikti gerimą. Štai kodėl šv. Tėvas ir sako, kad vyskupas yra nuostabi ir didi Dievo dovana Bažnyčioje. Tad ar galima bijoti Bažnyčios, ar galima bijoti vyskupo? Ar galima nušalinti vyskupą nuo savo tarnystės, jei jis siekia tik gero? Skriauda yra, jei vyskupas atskirtas nuo savo tarnystės, skriauda vyskupijai, Bažnyčiai ir visiems šalia Bažnyčios. Gerai, kad kai kurios klaidos atitaisomos, bet dar nepilnai, ir mes tikime, kad su laiku jos bus pilnai atitaisytos. Mes kantriai laukėme ir laukiam, kad kai kurie dalykai būtų peržiūrėti ir Bažnyčios atžvilgiu. Ar tinka Bažnyčią, kaip geradarę, laikyti susiaurintomis teisėmis, atskirtą nuo tų sričių, kur ji galėtų labiausiai gera daryti. Ar ne laikas Bažnyčią perkelti iš susiaurintų teisių patalpų į platesnes, kad ji galėtų daugiau gera daryti. Bažnyčia, o tuo pačiu ir vyskupiška tarnystė ne tam įsteigta, kad kam nors kenktų. Dėl to Bažnyčia kiekvienoje santvarkoje gali padaryti daug gero ir jį daro. Tik reikia suteikti jai galimybės. Bažnyčia nėra įsteigta santvarkoms palaikyti ar jas griauti.

Man negalint eiti pareigų, jas ant savo pečių nešė kiti, už ką esu jiems labai dėkingas. Dėkingas esu ir jums, mieli Kaišiadorių vyskupijos kunigai, kurie visada man buvote labai geri. Dievo Apvaizda mūsų vyskupijai davė tokius didingus vyskupus kaip garbingąjį kankinį arkiv. Teofilių Matulionį. Kai jums ateidavo sunkios valandos, jūs prisimindavote tuos šventuosius vyskupus ir tai jus sulaikydavo nuo klaidingų žingsnių.

Mūsų vyskupija turėjo džiaugsmingąją dalį, kai, įkūrus atskirą Lietuvos bažnytinę provinciją, pradėjo savo gyvavimą ir gavo tokius nuostabius ganytojus. Mūsų vyskupijoje pradėjo reikštis gražiausi krikščioniško gyvenimo daigai. Tačiau mūsų vyskupija turėjo ir skausmingąją dalį. Tada

kentėjome, meldėmės ir laukėme, pasitikėdami Dievo Apvaizda. Ar turės mūsų vyskupija garbingąją dalį? Tai priklausys nuo mūsų. Ar mokėsime prisikelt iš savo silpnybių ir nukreipt žvilgsnį į Jėzų Kristų. Ar išlaikysime kūdikišką mūsų pamaldumą į Mariją. Ar tas pamaldumas bus ne vien Šiluvos, Aušros Vartų ar Žemaičių Kalvarijos nuosavybė, bet ir Pivašiūnų nuosavybė? Nuo mūsų priklausys, kad mūsų vyskupija, turėjusi džiaugsmingąją ir skausmingąją dalį, turėtų ir garbingąją."

Po šv. Mišių pradėjo vyskupą sveikinti Lietuvos jaunimas. Tik gaila, kad ne visi dėl laiko stokos galėjo tai padaryti, nes šventoriuje ir bažnyčioje išsirikiavę vaikai ir jaunimas laukė Sutvirtinimo sakramento, Vyskupijos kunigų vardu vyskupą pasveikino kan. Stanislovas Kiškis.

Vyskupas Vincentas Sladkevičius padėkojo visiems jį sveikinusiems ir labai jautriai padėkojo Panevėžio vyskupijai, kuri jį priėmė ir globojo.

— Panevėžiečiai parodė man labai daug širdies, — kalbėjo vyskupas, — tikiuosi tos širdies dar daugiau surasti pas savuosius, nes čia mano tėvo ir motinos žemė, čia mano tėvų pėdos ir mano kaip vaiko pėdos. Ta vaiko nuotaika pasiliko mano širdyje, — tęsė vyskupas, — ir su ta nuotaika, su tuo entuziazmu, su Dievo malonės pagalba ketinu stoti į didįjį darbą — pasišvęsti Dievui ir Bažnyčiai.

Sutvirtinimo sakramentą teikė visi keturi vyskupai. Buvo sutvirtinta 600 vaikų ir jaunimo.

Pietų metu buvusį tremtinį vyskupą sveikino jo bendro likimo brolis vyskupas Julijonas Steponavičius. Jo sveikinimą pateikiame beveik ištisai:

„Šios dienos gražiai ir maloniai iškilmei, būtent Jo Ekscelencijos iškilmingam įžengimui į savo katedrą, sugrįžimui į savo tiesiogines pareigas, paryškinti yra labai tinkami Išganytojo žodžiai:

— Jūs liūdėsite, bet jūsų liūdesys pavirs džiaugsmu (Jn 16,20).

Visa Lietuvos Bažnyčia liūdėjo matydama, kad beveik per visą pokario metą Kaišiadorių vyskupija buvo be vyskupo, nes jos tikrieji ganytojai buvo sukliudyti ir

negalėjo eiti savo ganytojiškų pareigų. Liūdėjo ir Kaišiadorių vyskupijos kunigai bei tikintieji, kurie 35 metus buvo našlaičiai, be savo Tėvo ir Ganytojo. Liūdėjo tikrasis jų Ganytojas, kuris 25 metus buvo atskirtas nuo savųjų, ir turėjo gyventi nuošalume ir vienatvėje. Šiandien tas liūdesys pavirto džiaugsmu. Bet ši džiaugsmo diena Jums, mielas Ekscelencija, atėjo po ilgų kančių, skausmų ir sielvarto metų. Matyt jau Dievo Apvaizdos planuose taip buvo numatyta, kad skausmuose pagimdytų vyskupijų ganytojai eitų skausmų keliu, gertų skausmų taurę iki dugno.

Kaišiadorių vyskupijos pradžia buvo skausminga. Kaip kan. Kiškis minėjo, po I-jo pasaulinio karo, įsikūrus nepriklausomai Lietuvai, 1920 metais buvo pagrobtas Vilnius. Vilniaus vyskupija buvo padalyta į dvi dalis. Steigiant 1926 metais Lietuvos Bažnytinę provinciją iš tos Vilniaus vyskupijos dalies buvo sukurta Kaišiadorių vyskupija. Jos pirmasis Ganytojas kan. Juozapas Kukta buvo tremtinys, 1922 metais su trim lietuviais — veikėjais ištremtas į Nepriklausomą Lietuvą. Nelengva buvo naujo vyskupo vyskupavimo pradžia. Ne tik nebuvo katedros, bet Kaišiadorys tada neturėjo tinkamos parapijinės bažnyčios. Po karo, projektuojamos parapijinės bažnyčios vietoje, išaugo katedra ir 1926 metais buvo konsekruota. Po vysk. Juozapo Kuktos mirties Apaštalų Sostas paskiria Kaišiadorims vyskupą Teofilį Matulionį — tikrąjį kankinį, iškentėjusi 16 metų lageriuose ir mirusį už savo vyskupijos ribų. Ir Tave, mielas Ekscelencija, Dievo Apvaizda vedė į Kaišiadorių vyskupijos sostą aukos ir kančios keliu. Kada vyskupas Toefilis Matulionis, negalėdamas eiti pareigų, rūpinosi savo vyskupijos ateitimi, jo žvilgsnis nukrypo į Tave. Jis surado būdą, kad šv. Tėvas Tave paskirtų vyskupu ir Tave pakonsekruotų. Deja, Tau, neteko dirbti tarp savųjų. Gyvendamas tremtyje, buvai laikomas raupsuotu. Kažkas įkalbinėjo, kad pavojinga su Tavimi susitikti, ir kunigai, pasiduodami tai baimei, ėmė bijoti Tave net aplankyti. Prisimena atsitikimas: vienas Kaišiadorių vyskupijos garbės kanauninkas, kurio šiandien nėra gyvųjų tarpe, manęs

kartą paklausė: „Kažin, ar galima aplankyti mūsų Ekscelenciją? Bijau, kad kas nesiteirautų, ko aš ten buvau nuvykęs ir ką aš ten kalbėjau." Išgirdęs, žinoma, tokius pasakymus, paklausiau: „O tamsta, nebijai su manim kalbėti, juk, tur būt, žinai, kad į mus abu vienodai žiūrima." Pašnekovas nuraudo ir pas Ekscelenciją nenuvažiavo.

Kokie gi buvo tie raupsai, kuriais buvo gąsdinami kunigai, kuriais buvo galima apkrėsti? Jie buvo priskiriami tiek Jums, mielas Ekscelencija, o drauge ir man, Jūsų likimo draugui. Tie raupsai — tai ištikimybė Kristui ir Bažnyčiai, Dievo ir sielų meilė, rūpinimasis savo vyskupijos dabartimi ir ateitimi, sielojimasis dėl Kunigų seminarijos, sielojimasis dėl kai kurių kunigų laikysenos ir elgesio. Ir manau, kad neapsiriksiu pasakydamas, kad tie visi dalykai, dėl kurių aukojaisi, kentėjai, sielojaisi būdamas tremtyje, šiandien, išėjus Tau į viešumą, jie Tavo sielai ir širdžiai bus dar brangesni. Dievui ir sieloms, Kristui ir Bažnyčiai, visos mūsų krašto Bažnyčios gerovei, savosios vyskupijos gerovei, aukosi visas savo kūno jėgas ir dvasios galias, nenuilstamai darbuodamasis ir nuoširdžiai melsdamasis, prisimindamas šv. apaštalo Pauliaus žodžius: „Su verkiančiais verkite, su džiaugiančiais džiaukitės." (Rom 12,15).

Šiandien noriu su visais pasidžiaugti, kad Jums atsirado galimybė grįžti į savo vyskupiškas pareigas. Džiaugiuosi, kad sugrįžai pas savuosius ir kad aš Tau nepastojau kelio ir, kad per Tavo lavoną neužėmiau Kaišiadorių. Dėkoju Tau, kad nors aš dar ir toliau esu laikomas raupsuotu, teikeisi pakviesti mane šiandien į tas gražias iškilmes ir neatsitvėrei nuo manęs mūro siena. Tad tą gražią ir džiugią Tavo gyvenimo dieną priimk mano, buvusio bendro tavo gyvenimo likimo draugo, nuoširdžius sveikinimus su maldomis. Linkiu, kad Aukščiausiojo malonėmis stiprinamas, vadovautum savo vyskupijai vienybės dvasioje ir vestum visus bažnytinės dvasios keliu. Kažkas yra padalijęs mūsų kunigus į reakcingus ir pažangius, į ekstremistus ir susipratusius, o paskutiniu laiku atsirado ir naujas terminas: opozicionieriai ir lojalieji. Bažnyčiai toks padalijimas yra svetimas. Bažnyčiai kiekvienas kunigas, tariant šv.

Pauliaus žodžiais, yra Kristaus tarnas ir Dievo malonių teikėjas, iš žmonių paimtas ir žmonėms pastatytas. Ką gi, norisi palinkėti, kad Tavo vyskupijoje nebūtų, taip vadinamų, nei reakcingųjų, nei pažangiųjų, nei ekstremistų, nei susipratusių, bet kad visi kunigai būtų Kristaus tarnai ir ištikimi Bažnyčios sūnūs. Ir pagaliau linkiu, kad, aukos ir kančios išbandytas, šviestum tvirtiesiems savo kunigams drąsa ir ištikimybe, o silpnuosius ir abejojančius stiprintum. Tegul Gerasis Viešpats stiprina Tavo kūno jėgas ir dvasios galias, kad drauge su visais Lietuvos vyskupais, su savo vyskupijos kunigais, darbuotumeis šventai ir išganingai mūsų krašto Bažnyčios gerovei ir savo vyskupijos gerovei ir Gerasis Dievas telaimina Tavo maldas ir darbus."

* * *

J. E. VYSK. ANTANO VAIČIAUS KONSEKRACIJA IR INGRESAS

(Pagaliau ir Telšių vyskupijos sostas susilaukė teisėto ganytojo, kuklaus vysk. M. Valančiaus idėjų tęsėjo):

1982 m. liepos 21 d. Šv. Tėvas paskyrė kun. Antaną Vaičių Telšių vyskupijos ir Klaipėdos prelatūros apaštaliniu administratoriu, o kartu ir vyskupu. Konsekracija buvo pramatyta Kauno arkikatedroje liepos 25 d. Lietuvos kunigai ir tikintieji šį šv. Tėvo paskyrimą sutiko palankiai, nes kun. Antanas Vaičius yra gražiai užsirekomendavęs pastoracijoje, pritardamas ir palaikydamas blaivybės sąjūdį ir patvirtindamas Telšių vyskupijos Kunigų tarybą. Jis, eidamas Telšių vyskupijos valdytojo pareigas, pajėgė surasti kontaktą su vyskupijos kunigais. Savo laiku kunigai, ypač už Telšių vyskupijos ribų, kėlė abejonių dėl kun. Antano Vaičiaus kandidatūros tinkamumo, bet laikas vis labiau tas abejones sklaidė. Visi labai apgailestavo, kad praėjusiais metais kun. Antanas Vaičius buvo įjungtas į Lietuvos Bažnyčiai nepriimtiną trijulę ir dėl to turėjo pergyventi aštrų opozicijos puolimą.

Konsekracijos iškilmės buvo labai gražios. Vyskupą Antaną Vaičių konsekravo vyskupai — Liudvikas Povilonis, Vincentas Sladkevičius, Julijonas Steponavičius ir Romualdas Krikščiūnas. Šv. Mišių metu tartame žodyje vysk. Liudvikas Povilonis perskaitė popiežiaus Jono-Pauliaus II telegramą-sveikinimą Lietuvos Bažnyčiai, pranešė apie vysk. Vincento Sladkevičiaus paskyrimą po 23 metų tremties Kaišiadorių vyskupijos apaštališkuoju administratoriumi ir plačiau apsistojo ties vyskupo tarnyste, pabrėždamas, kad „vyskupo tarnystė yra ne garbės, o darbo ir aukos tarnystė". Baigdamas kalbėti, vysk. Liudvikas Povilonis kreipėsi į konsekruojamąjį šiais žodžiais: „Mielas Brolis Kristuje Antanai, šiandien, Tavo konserkacijos dieną, ryžkis siekti vyskupo idealo, Dievo tarno arkivyskupo Jurgio Matulevičiaus pasiryžimu: „Duok, Dieve, kad sudegčiau, kaip žvakė ant altoriaus nuo darbo kaitros ir meilės ugnies Tau ir Tavo Bažnyčiai".

Katedros šventoriuje naujai konsekruotąjį vyskupą ir kitus vyskupus, o ypač Julijoną Steponavičių ir Vincentą Sladkevičių sveikino Lietuvos jaunimo atstovai.

Pakeliui į namus vysk. Antaną Vaičių pasitiko ir pasveikino Viduklės, Varnių ir Viešvėnų parapijų tikintieji. Telšių katedra, šventorius ir net gatvės buvo užtvindytos žmonių. Žemaičiai neslėpė savo entuziazmo, sulaukę naujo vyskupo, kuris savo gerumu jau buvo spėjęs užkariauti tikinčiųjų širdis.

Mišiose pamokslą pasakė kan. Kazimieras Gaščiūnas, kurio metu perskaitė popiežiaus telegramą-sveikinimą. Po šv. Mišių Telšių vyskupą sveikino žemaičių jaunimas. Ypatingai visus sužavėjo jautrus Telšių jaunimo sveikinimas. Vyskupą taip pat pasveikino Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų komiteto vardu kun. Alfonsas Svarinskas. Tarp kita ko jis kalbėjo: „Katalikų komitetas su dideliu dėmesiu sekė visų mūsų ganytojų pastangas išsivaduoti iš bedieviškų varžtų, sekė ir Jūsų pastangas. Mes dėkingi Jums už pravestą vyskupo kankinio Pranciškaus Ramanausko minėjimą, mes dėkingi Jums už Žemaičių Kalvarijos

atgaivinimą, už rožančiaus maldą, geriausiai paplitusią Žemaitijoje, dėkingi Jums už blaivybės akciją. Kartą Vatikano radijas pasakė šiuos žodžius: „Tik vienas Telšių valdytojas kun. Vaičius nesužlugdė blaivybės idėjos". Manau, kad tai gražiausias jo pripažinimas."

Telšių vyskupijos kunigų vardu kalbėjo kun. Klemensas Arlauskas, išreikšdamas visų kunigų džiaugsmą dėl šio šv. Tėvo paskyrimo.

Atsakydamas į sveikinimus, vysk. Antanas Vaičius taip kalbėjo:

„Broliai kunigai, svečiai ir savieji, brangūs telšiečiai, labai brangus ir mielas jaunime, vaikučiai mažieji ir seneliai, aš giliai sujaudintas ir tiesiog sukrėstas, nerandu žodžių, kaip padėkoti už šitą sutikimą. Pirmiausia noriu tarti ačiū Visagaliam Dievui už begalinę meilę, kurią Jis man parodė, leisdamas gimti ten, „kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka", ten, kur Šatrija, Rambynas, Vilija srauni, leisdamas gimti ir augti tikinčių tėvų šeimoje, kur buvo daug vargo ir skausmo, kur dažnai trūko net juodos duonelės, bet kur buvo malda ir giesmės, kur skambėdavo vakarais dainos.

Noriu padėkoti šv. Tėvui Jonui-Pauliui II už ypatingą pasitikėjimą, kad man, menkam, silpnam, eiliniam kunigui patikėjo šias atsakingas pareigas — būti Telšių vyskupijos ir Klaipėdos prelatūros apaštaliniu administratoriumi . . . Noriu tarti nuoširdžiausį ačiū Telšių katedros garbingiems kapituliarams ir Klaipėdos prelatūros tarėjams, kurie sunkiais, vargingais mano, kaip kapitulinio vikaro-valdytojo, metais visu nuoširdumu mane rėmė ir palaikė. Ačiū visiems Telšių vyskupijos ir Klaipėdos prelatūros kunigams, kurių paramą visada jutau, bet ypatingai sunkiausiuose mano gyvenimo momentuose. Ypatingas ačiū mažiesiems vaikučiams, jaunimui, tėvams ir motinoms, seneliams — visiems tikintiesiems, rėmusiems ir palaikiusiems mane savo maldomis. Ačiū Lietuvos vyskupams, kurie mane šiandien konsekravo: jų meilę, prielankumą visada jutau. Ypatingas ačiū Panevėžio kapitulai. Žinau, kad visiems nepadėkosiu . . .

Jūs žiūrite į mane ir klausiate: „Koks tu dabar būsi? Kaip atliksi vyskupo pareigas?" Iš tikrųjų aš esu baimės ir rūpesčio pilnas. Žinau, kokį žingsnį šiandien žengiau ir kokią atsakomybę aš prisiėmiau. Man šiandien buvo pasakyta daug gražiausių žodžių, kuriuose buvo įpinta ne tik įspėjimų. Atvykus šį rytą pas Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininką vysk. Liudviką Povilonį, turėjau kartu su Kaišiadorių vyskupijos apaštaliniu administratoriumi vysk. Vincentu Sladkevičiu prisiekti, ką mes ir padarėme. Šią valandą norisi tą priesaiką savais žodžiais atkartoti: visas jėgas skirsiu tik Dievui ir vien tik Kristaus Bažnyčiai. Neieškosiu nei poilsio, nei ramybės ir ką tik galėsiu, darysiu, kad klestėtų Katalikų Bažnyčia mielojoje mūsų Žemaitijoje. Kaip priesaiką duodu jums žodį ir užtikrinu, kad visą save paaukosiu ir visas jėgas atiduosiu dėl Kristaus ir Bažnyčios. Kartu prašau jūsų pagalbos. Šiandien Kaune pasakiau: glaudžiuosi prie Jūsų, ekscelencijos vyskupai, kaip prie savo dvasios Tėvų, kurie šiandien mane pagimdėte vyskupu. Šį vakarą kartoju jums: glaudžiuosi prie jūsų, broliai kunigai, kad jūs man padėtumėte, kaip palinkėjote ištverti ir, ką galima, padaryti dėl Dievo ir Bažnyčios; glaudžiuosi prie jūsų, brangūs tikintieji, kad savo maldose mane prisimintumėte ir palaikytumėte."

(Kalba sutrumpinta. — Red.)

ATLAIDAI Ž. KALVARIJOJE

(Kiek baimės bedieviškajai Lietuvos valdžiai sukėlė nuoširdžių maldininkų minios, suplaukusios Žem. Kalvarijon):

1982 m. liepos 2-9 d. didieji atlaidai Ž. Kalvarijoje vyko budint milicijos ir kariuomenės daliniams. Aplinkinių miestų mokyklose-internatuose buvo apgyvendinti milicijos kursantai, atgabentos iš Vilniaus kelios didelio galingumo ugniagesių mašinos, paruošta daugybė dengtų mašinų su pasiklausymo aparatūrą. Tikinčiųjų mašinas,

vykstančias į atlaidus, tikrino 41 Valstybinės autoinspekcijos postas — jie visi turėjo tiesioginį radio ryšį su radiocentru, įrengtu Pasruojės žuvų ūkyje — Juodėnų II kaime. Atvyko net Respublikinės autoinspekcijos viršininkas Vaitasius ir generolas Žemaitis. Pasruojėje įrengė skaičiavimo centrą, į kurį perduodavo visus patikrintų mašinų numerius, ir taip nustatydavo kelintą kartą mašina vyksta į Žemaičių Kalvariją. Čia apsilankę kelis kartus vairuotojai, buvo kaltinami uždarbiavimu. Neišskirdavo net ir kunigų.

Kaimyninės Tirkšlių parapijos klebonas Vincentas Gauronskis kasdien vakare vykdavo namo. Kartais jis atveždavo į atlaidus savo kaimynus, Mažeikių kunigus, todėl autoinspekcija jį sustabdė ir nukabino valstybinį mašinos numerį, replikuodami: „Daugiau nebekursuosi!"

Liepos 5 d. vakare Sedos kleboną Petrą Serapiną, talkinantį atlaiduose, iškvietė pas ligonį į Plinkšes. Sugrįžus vairuotojui Paulauskui valstybinė autoinspekcija atėmė vairuotojo teises.

Liepos 3 d. vakare, grįžtant iš atlaidų, autoinspekcija sulaikė kun. Kaunecką netoli Sedos ir nebeleido toliau važiuoti asfaltu, bet įsakė grįžti ir važiuoti žvirkeliu per Alsėdžius.

Per visą oktavą Ž. Kalvarijos gatvėmis visą laiką vaikštinėjo milicininkų bei draugovininkų būriai, važinėjo autoinspekcijos mašinos. Nors pakelėse spoksodavo didžiuliai būriai autoinspektorių ir milicininkų, bet prie posto eilėje kartais tekdavo laukti patikrinimo net pusę valandos. Visose autobusų stotyse budėdavo milicininkai. Tikinčiųjų pasamdytus autobusus sulaikydavo, keleivius išlaipindavo ir jie kelionę turėdavo baigti pėsčiomis, o vairuotojams atimdavo teises. Visa tai buvo daroma, norint įbauginti ir išgąsdinti tikinčiuosius.

Jau iš anksto aplinkinių rajonų apylinkių darbuotojai skleidė kalbas, kad šiais metais nebus leidžiama vykti į Ž. Kalvariją, — ją saugos milicija ir kariuomenė. Tokios kalbos buvo paskleistos ir visoje Lietuvoje. Net iš Vilniaus ir kitų tolimų vietovių pažįstami skambindavo telefonu

tikintiesiems ir kunigams klausdami, ar bus leidžiama atvykti į atlaidus.

Nežiūrint visokių provokacijų, šiais metais maldininkų buvo ypač gausiai. Į kryžiaus kelio kalnus tikintieji kasdien eidavo su procesija, nešant po baldakimu didžiąją kryžiaus relikviją. Didžiąją Kalvarijos dieną ir kunigų tradicinį trečiadienį relikviją nešė pats vyskupijos valdytojas kun. Antanas Vaičius. Kalnuose sakė pamokslus, skelbė kryžiaus kelių intencijas. Beveik kasdien eidavo kryžiaus kelius, atsiteisimo intencija už Panų kalno koplyčios išniekinimą.

Liepos 7 d. (trečiadienį) šv. Mišias už tautos blaivybę ir tyrumą koncelebravo vyskupijos valdytojas ir apie 80 Telšių vyskupijos kunigų bei svečių iš kitų vyskupijų.

Atlaidų dienomis milicija ypatingai saugojo Panų kalną. Į Pasruoję ir Panų kalną uždarė visus įvažiavimus. Miške, ties Pasruoje pastatė ženklus, draudžiančius 5 km sustoti (jų nenuėmė visą liepos ir rugpiūčio mėn.), panaikino Pasruojės ir Paplinkšės autobusų stoteles, dėl to vietiniams gyventojams tenka eiti pėsčiomis 10 ir daugiau kilometrų. Net laidotuvių dalyvius (laidotuvės buvo Staškauskų šeimoje) praleido tik po ilgų patikrinimų, įrodžius savo giminystės ryšius. Viena tolima giminaitė buvo visai parai sulaikyta su gedulingu vainiku, įtariant, jog norėjusi patekti į Panų kalną. Uršulė Motūzienė bandė nuvesti į Panų kalną savo giminaičius anksti rytą, dar neišaušus. Iš miškelio iššokę milicininkai ir kareiviai visus, net mažą vaiką, smarkiai sumušė.

Telšių telefonistės privalėjo visą laiką palaikyti tiesioginį Pasruojės ryšį su Vilniumi.

Sąryšyje su atlaidais tardė daug jaunimo ir vaikų. Saugumiečiai demonstratyviai stebėjo ir fotografavo procesijose ir kryžiaus kelio kalnuose dalyvaujantį jaunimą ir vaikus. Draugovininkai, su raudonais raiščiais, grįžtant iš kalnų procesijai, ateidavo net į šventorių. Milicininkai ir draugovininkai gaudydavo pavieniui į miestelį išėjusius vaikus, ir juos versdavo rašyti pasiaiškinimus, kaip jie pateko į Ž. Kalvariją, kas juos atvežė ir kas

organizavo? Dar kitus suėmė jau grįžusius į namus. Pvz.: liepos 7 d. trylikametį Romualdą Grušą milicininkai pagrobė vėlai vakare Telšiuose prie pat namų ir nuvežė į milicijos skyrių tardymui. Kitą vakarą jį vėl sulaikė prie namų ir nuvežė į milicijos postą Ž. Kalvarijoje, kur tardė iki 3 val. nakties. Tardant reikalavo rašyti milicininkų diktuojamą pasiaiškinimą. Kai Romualdas atsisakė tai padaryti, čekistai užsuko jam ausį ir įmetė į rūsį, kur buvo ir daugiau vaikų. Juos paleido tik 6 val. ryte. Vaikas iš rūsio nuėjo tiesiai į bažnyčią ir tą dieną vėl dalyvavo kryžiaus kelių procesijoje. Panašiai buvo tardyti daugelis 10-15 metų vaikų. Diktuojant pasiaiškinimus, tarp kita ko buvo reikalaujama rašyti tokį tekstą: „Telšių kun. J. Kauneckas liepė mums rinktis į Alsėdžius, o iš ten su kryžiais ir vėliavomis turėjome žygiuoti į Panų kalną." Be to, vaikai turėjo aprašyti, kokiais rūbais buvo apsirengę, kas juos davė, kas atvežė į Ž. Kalvariją, kas organizavo procesijas? Po to lape, palikus daug vietos, buvo reikalaujama pasirašyti lapo apačioje. Vaikai buvo gąsdinami, kad jie nusikalto, dalyvaudami procesijose, nes nepilnamečiams tai draudžia įstatymas.

Kunigų trečiadienio (VII.7) kryžiaus kalnų procesija buvo pavadinta politiniu nusikaltimu, — joje 6 mergaitės, aprengtos geltonomis, žaliomis ir raudonomis suknelėmis, eidamos paskui kryžių, „sudarė buržuazinės Lietuvos vėliavą." Nors vaikai aiškinosi nematę tos „vėliavos", o Telšiuose procesijoje visada būna tokios suknelės, bet jos esančios salotinės, samaninės ir bordo spalvos, — jie buvo kaltinami politika ir gąsdinami, jog būsią teisiami. Šitaip buvo tardomi vaikai iš Tauragės, Telšių ir kitų vietovių: Romualdas Grušas, Alma Andrijauskaitė (sulaikyta Ž. Kalvarijoje ir tardyta iki nakties), Violeta Ričkutė (paimta Telšiuose su motina), Saulė Gaižauskaitė, Rasa Kačinskytė (su motina), Jolanta Juodžytė, Alma Dimbinskytė, Rėda Uksaitė (su motina, ji atsisakė rašyti pasiaiškinimą ir tardoma nepasakė nė žodžio), Romas Žalionis (sulaikytas Ž. Kalvarijoje), Elena Gudaitė (paimta iš namų), Aurelija Gaučytė ir kt.

Po atlaidų į Plungės raj. vyk. komitetą buvo pakviestas Ž. Kalvarijos klebonas kun. Alfonsas Lukoševičius ir įspėtas, kad ateityje jis bus baudžiamas, jei atlaiduose kalbės valdžios nepatvirtinti pamokslininkai, o tokie šiais metais pasakė net 9 pamokslus.

Kun. Alfonsui Svarinskui Viduklės apylinkėje Raseinių raj. vyk. k-to pirm. pav. O. Stonienė perskaitė tokio turinio įspėjimą: „Religinių susivienijimų nuostatų 19 str. yra pasakyta, kad kulto tarnų, religinių pamokslininkų veiklos rajonas apribojamas jų aptarnaujamo susivienijimo narių gyvenamąja vieta ir atitinkamų maldos namų buvimo vieta.

Nustatyta, kad kun. Alf. Svarinskas be vietos valdžios sutikimo atlikinėjo religines apeigas, sakė antivisuomeninio ir šmeižikiško turinio pamokslus 1982 liepos 2-9 dienomis Varduvoje.

Tenka pažymėti, kad kun. Alf. Svarinskas už minėtų kultų įstatymų pažeidimą jau buvo įspėtas 1981.X.1.

Dar kartą reikalauju, kad kun. Alf. Svarinskas laikytųsi įstatymų apie religinius kultus ir įspėju, kad už jų pažeidimą Jūs galite būti patrauktas administracinėn atsakomybėn. 1982 m. liepos 12 d. Pasirašė — RRT Įgaliotinis P. Anilionis".

PO PANŲ KALNO SUNAIKINIMO

(Bedieviškosios valdžios pareigūnų brutaliausias barbarizmas liudija komunistinės sistemos savęs susiniekinimą):

1982 m. birželio 8 d. Telšiuose buvo sukviesti vyskupijos dekanai pokalbiui su RRT įgaliotiniu P. Anilioniu. Nedalyvavo tik Mažeikių dekanas kun. Jonas Gedvila. Dekanai atsisakė kalbėti Telšių raj. vykdomajame komitete, kadangi Telšių raj. valdžia išniekino Panų kalną. Pokalbis įvyko Telšių vyskupijos Kurijoje. Įgaliotinis, kaip įprasta, kalbėjo apie religinių susivienijimų nuostatus. Apie Panų kalną jis taip atsiliepė: „Religinis

ekstremizmas iššaukė ateistinį ekstremizmą". Po pokalbio dekanai įteikė įgaliotiniui pareiškimą:

„Nuo neatmenamų laikų, pagal Bažnyčios patvarkymą, kunigai su tikinčiaisiais kasmet lapkričio 1 d. ir 2 d. meldžiasi kapuose už mirusius. 1981 m. lapkričio 1 d. beveik visose Telšių vyskupijos parapijose buvo uždrausta tikintiesiems bendrai melstis kapuose už mirusius. Kai kur (pvz., Telšiuose) tą dieną buvo uždrausta net kryžius pašventinti kapuose. Kituose rajonuose (pvz., Mažeikiuose), žodiniai nebuvo uždrausta, tačiau kapuose taip garsiai buvo paleista garsinė aparatūra, kad jokiu būdu negalima buvo bendruomeniškai tikintiesiems pagerbti savo mirusius ir už juos pasimelsti. Mes, tikintieji, pasijutome grubiai įskaudinti. Visi žmonės pasipiktinę reiškė protestą, kad jie negali pagerbti savo mirusius taip, kaip reikalauja tikėjimas ir Bažnyčia.

1982 m. balandžio 2-3 d. naktį Telšių raj. Gadūnavo apyl. Pasruojės kaime buvo žiauriai nusiaubtas mūsų tautos istorinis-religinis paminklas Alkskalnis — Panų kalnas ir išniekinti kapai: nuversta ten nuo seno stovėjusi koplyčia; sienų rąstai, lubos, stogas kažkur išvežti; nugriautos dvi mažos koplytėlės ir taip pat kažkur išvežtos; buvęs koplyčioje altorius taip pat sudaužytas, Marijos statula sudaužyta ir įmesta į ten pat esantį tvenkinį, šventi paveikslai sunaikinti, kryžiai sulaužyti, sudaužyti: mediniai — nupiauti, Kristaus kančios su kryžių liekanomis išmėtytos ir sumintos į žemę. Šis kapų, šventovės ir kryžių išniekinimas yra grubiausias tikinčios visuomenės įžeidimas. (. . .) Šio istorinio-religinio paminklo sunaikinimas ir kapų išniekinimas — tai ne eilinis paprastų chuliganų siautėjimas, bet organizuotas, sutelktomis jėgomis su transporto technika atliktas darbas. Turime pagrindo teigti, kad tai yra blogos valios ateistų suorganizuotas nusikaltimas, padarytas ne be kai kurių valdžios pareigūnų pritarimo.

Šia proga turime priminti, kad tai daugybės kryžių ir religinių-liaudies meno paminklų mūsų tautoje sunaikinimo istorijos tęsinys.

Tarybinė Konstitucija suteikia laisvę Katalikų Bažnyčiai kaip tokiai su jos esminiais įstatymais — kanonais, moralės dėsniais, dogmomis ir savitu kultu. Todėl į ją negalima žiūrėti kaip į kokią sektantų religiją, kur visiškai kita vidinė santvarka, visai kiti kulto ir tvarkymosi įstatymai. Kai kuriose sektose renkami dvasininkai, kai kur visai nėra dvasininkų. Todėl religinėse bendruomenėse ten vadovauja pasauliečiai. Katalikų Bažnyčioje yra hierarchinė santvarka. Čia vadovauja žmonės su šventimais: vyskupai ir kunigai. Tačiau jie turi laikytis kanonų, dogmų, moralinių ir esminių kulto principų. Katalikų Bažnyčioje visi pasauliečių komitetai teturi tik padedamąją ir patariamąją galią. Jeigu jie imtųsi Katalikų Bažnyčioje vadovavimo funkcijos arba trukdytų vyskupams ir kunigams vadovavimo darbe, tai jie kaip tikintieji iškrenta iš Katalikų Bažnyčios narių skaičiaus (kan. 2345). Todėl akcija su bažnytiniais komitetais prieš Bažnyčios hierarchiją yra ne kas kita, kaip užsimojimas sunaikinti Katalikų Bažnyčią. Žinoma, Katalikų Bažnyčia negali su tuo susitaikyti ir ji yra priversta visomis jėgomis priešintis. Ši kova yra prievarta Katalikų Bažnyčiai primesta. Ji nieko gero neduoda ir valstybei, tik kelia nerimą tikinčiųjų masėse ir pakerta pasitikėjimą valdžia.

Šių visų faktų akivaizdoje mes, čia susirinkę Telšių vyskupijos ir Klaipėdos prelatūros dekanai, kaip tikinčiųjų ir kunigų atstovai ir pilnateisiai savo šalies piliečiai, reikalaujame:

Valdžia privalo imtis visų priemonių, jog tie siaubingi nusikaltimai prieš žmoniškumą ir švenčiausius tikinčiųjų jausmus-įsitikinimus (kapų, šventovių ir kryžių išniekinimai) nebepasikartotų ir tikintieji piliečiai būtų apsaugoti nuo teroro veiksmų ir kad ateityje jie nebūtų tokiu grubiausiu būdu niekinami ir įžeidinėjami.

Kulto įstatymai neturi būti leidžiami ir aiškinami prieš Bažnyčios pagrindinius įstatymus — kanonus ir konstituciją.

Aukščiau minėtiems ir panašiems veiksniams ir faktams toliau besitęsiant, bus labai apsunkintas arba

neįmanomas normalus dialogas tarp Bažnyčios ir valdžios.

Pasirašė dekanai: kun. Bernardas Talaišis, kun. Stanislovas Ilinčius, kun. Bronius Burneikis, kan. Kazimieras Gaščiūnas, kun. Petras Palšis, kun. Feliksas Valaitis, kan. Juozapas Grubliauskas, kun. dr. Petras Puzaras, kun. Tadas Poška; vicedekanai: kun. Petras Stukas, kun. Alfonsas Lukoševičius.

* * *

1982 m. rugpiūčio 6 d. tikintieji gavo atsakymą iš Kultūros ministerijos į savo pareiškimą dėl Panų kalno nugriovimo: „Nežinomi piktadariai sunaikino Panų kalno vietinės reikšmės dailės paminklus. Originalios figūros neišliko, todėl atstatyti koplyčias netikslinga".

Tuo tarpu paaiškėjo kai kurios detalės: Panų kalno nuniokiojimas buvo Telšių raj. valdžios iš anksto užplanuotas. Įsakymą nugriauti davė rajono kompartijos komitetas, nugriovimui vadovavo žuvininkystės ūkio direktorius ir kompartijos sekretorius Baltrukas, dalyvaujant kareiviams. (Po mėnesio Baltrukas išgėręs vairavo lengvąją mašiną ir pateko po kariškių sunkvežimiu. Ligoninėje jam amputuota koja.). Nugriautą koplyčią buvo įsakyta išvežti sunkvežimio vairuotojui Zigmantui Burbai. Šis atsisakė. Prie mašinos vairo buvo pasodintas kariškis. sekančią dieną Zigmas Burba atsisakė dirbti su šventvagystėje dalyvavusia mašina. Vairuotojų neatsirado. Galinga mašina GAZ-66 ilgai stovėjo be darbo. 1982.V.22. Telšių laikraštis „Komunizmo švyturys" paskelbė, kad Pasruojės žuvų ūkiui reikalingi šoferiai.

Kitos organizacijos, į kurias kreipėsi tikintieji, atsakymų neatsiuntė. Kelios moterys (Rozalija Dargužienė, Gaudiešienė ir kt.) nuvežė į Ministrų Tarybą 40 tikinčiųjų pareiškimą, bet atsakymo negavo.

Delegacijoje į Ministrų Tarybą taip pat dalyvavo Gadūnavo apyl. Gedrimų Kultūros namų (Pasruojės žuvų ūkio) direktorė Jadvyga Jucienė, kuri taip pat atsakinga už paminklų apsaugą Gadūnavo apylinkėje.

Liepos mėn. ji buvo įspėta Telšių kompartijos komitete ir Telšių saugumo skyriuje, kad nekeltų triukšmo dėl Panų kalno, o rugpiūčio pradžioje atleista iš darbo.

1982 m. birželio 20 d. TSRS Vyriausioji karinė prokuratūra pranešė, kad tikinčiųjų skundas persiųstas tirti į Pabaltijo karinę apygardą Rygoje. Birželio 28 d. į Telšius atvyko Pabaltijo karinės apygardos prokuroras. Į milicijos skyrių buvo kviečiami tie, kurie pasirašė pareiškimą. Rita Bumblauskaitė, Jadvyga ir Genovaitė Drungėlaitės buvo gąsdinamos, kad už Tarybinės armijos apšmeižimą bus teisiamos, nes jie neturi tikrų įrodymų, jog religinių objektų griovimui ar kovoje prieš tikėjimą būtų buvus panaudota armija. Aišku, tikintieji negali įrodyti ir akivaizdžių faktų: mjr. Berukov sprogdino 3 kryžius Rainiuose 1981 m. birželio mėn.; 1981 m. lapkričio 1 d. kareiviai, tikintiesiems meldžiantis, patruliavo Telšių kapinėse; 1982 m. balandžio 2-3 naktį jie dalyvavo griaunant kryžius ir koplyčias; 1982m. gegužės 15 d. kariškiai su kitais pareigūnais gaudė žmones, vykstančius į Panų kalną. Be to, tardomieji pranešė prokurorui, jog nugriauta koplyčia yra sukrauta Gadūnavo kariniame poligone. Bet ir šio daiktinio įrodymo kitą rytą nebebuvo, — koplyčia iš poligono dingo.

* * *

LIETUVIO-KATALIKO KRYŽIAUS KELIAS SOVIETINĖJE ARMIJOJE

(Ir fizinėse kančiose, ir išniekinimų terore Robertas Grigas liko ištikimas Dievui ir Lietuvai):

1982 m. gegužės mėn., kaip tai vykdoma kasmet jau beveik keturiasdešimt metų, daug jaunų Lietuvos sūnų buvo paimti į sovietinę armiją. Gegužės 13 d. buvo paimtas ir Robertas Grigas iš Lazdijų rajono, Leipalingio miestelio. 1982 m. gegužės 25 d. Jany-Kurgane (Kazachijos TSR) Robertas kareivių ir karininkų akivaizdoje

atsisakė duoti priesaiką, kaip prieštaraujančią religiniams kataliko ir patriotiniams lietuvio įsitikinimams.

Robertas Grigas viename savo laiške rašo: „Iki paskutinio momento meldžiaus ir neapsisprendžiau, kaip pasielgti tuo ramybės neduodančiu priesaikos klausimu. 1982.V.25 Jany-Kurgane mūsų grupė turėjo tai atlikti. Man reikėjo antram. Mačiau, kaip prieš mane stovėjęs jaunuolis paėmė automatą, perskaitė iš knygos „priesaiką", pasirašė po ja, — ir vis dar nežinojau, ką darysiu, tik kentėjau, kaip niekada gyvenime ir kartojau širdyje — „Marija, Marija, duok pasielgti taip, kaip Dievas nori". Jau mano eilė! Pasiėmiau automatą, atsistojau tarp rikiuotės ir priesaiką priiminėjančio majoro ir, supraskite mane, atleiskit už nežinią, kuri Jus kamuos perskaičius šias eilutes, pasakiau rusų kalba: „Aš, Lietuvos pilietis Robertas Grigas pareiškiu, kad atsisakau priimti priesaiką, kaip prieštaraujančią mano religiniams ir patriotiniams įsitikinimams".

Išplūdę šlykščiausiais keiksmažodžiais, grasindami fiziniu susidorojimu vietinio bataliono karininkai jaunuolį tą pačią dieną išsiuntė į brigados štabą Čimkente. Sekančią dieną bauginimų estafetę perėmė brigados vadovybė.

Pulkininkai—Chutijev ir Andrijevskij—grasino perduoti KGB teismui, jeigu ir toliau vengs atlikti „šventąją pareigą". Kaip atsakymą į tai Grigas parašė pareiškimą, kurio esmė tokia: „Aš Robertas Grigas, Antano s., Lietuvos pilietis, pareiškiu, kad atsisakau prisiekti jūsų partijai ir vyriausybei, nes tai klaidingos klystančių žmonių instancijos. Esu katalikas ir todėl galiu prisiekti ištikimybę tik Dievui — Amžinajai Tiesai, kurią įkūnija Kristaus mokslas ir katalikų tikėjimas. Tiktai Dievui privalau būti ištikimas visose žmogiško gyvenimo srityse. Partijos, valdžios ir armijos įsakymų, prieštaraujančių Tiesai ir mano krikščioniškai sąžinei, aš nevykdysiu, todėl nenoriu kreivinti savo sielos ir neprisieksiu — nežadėsiu to, ko negalėsiu vykdyti. Gyvenime visomis jėgomis sieksiu tik vieno: išlaikyti švarią, ramią sąžinę. Būtent

tokią sąžinę aš ir ginu, nesutikdamas prisiekti ištikimybę kam nors kitam, o ne Dievui. Dėl šių savo įsitikinimų ir apsisprendimo, remdamasis ne savo, o Jėzaus ir Šv. Jo Motinos Marijos, mano Tėvynės Lietuvos Globėjos, galia ir pagalba, esu pasiruošęs bet kokiai kančiai". Po to Robertas buvo nugabentas į Čimkento garnizono gauptvachtą „už dienotvarkės pažeidimą", kaip nurodyta oficialiame nukreipime.

Gauptvachtos viršininkas mjr. Mielnik padarė asmeninę Roberto kratą ir nuplėšė nuo krūtinės rožančiaus paslaptį, kurios taip ir negrąžino. Nurodęs automatu ginkluotam sargybiniui, „Šitą specialiai pavaikyti", mjr. uždarė Robertą į vieną kamerą su teismo laukiančiais kareiviais — kriminalistais ir pats, keistu būdu, net pralenkdamas šiuos nusikaltėlius, vadovavo jo „perauklėjimui": suvienytomis pastangomis jie tyčiojosi iš dvasinių vertybių, grasino prileisti kamerą ištvirkusių moterų ir prievarta padaryti jį „normaliu tarybiniu žmogumi". Naktį kriminalistai kumščiais bandė įtikinti, kad prisiekti rusiškajai tėvynei — „šventa pareiga". Atsėdėjus parą, nuvežė į Džizaką, kur Robertas susitiko savojo šaukimo lietuvius, atskirtus dar Badamo paskirstymo punkte. Tarp jų buvo irgi atsisakęs priesaikos baptistas Oskaras Gumanas (vokietis iš Šiaulių raj., Kužių apyl., Amalių km.). Iš pat pirmų dienų jie abu buvo pasmerkti nuolatiniam, viešam ir slaptam persekiojimui, terorizavimui. Tada jie ėmė vienas kitam, kiek pajėgdami, daugiau rodyti solidarumo ir krikščioniškos meilės, karštai meldėsi ir aukojo už vienas kitą patiriamą kančią ir panieką. Juos nuolatos po vieną šaukinėjosi vietiniam daliniui vadovaujantis kapitonas, bandė uždrausti jiems tarpusavyje kalbėtis, grasino fiziniai susidoroti, jėga priversti prisiekti. Ujami kareiviai sakydavo jam ir vienas kitam, kad jie yra stiprūs ne savo galia, bet Kristaus, o su Juo — viską pajėgs iškentėti. Iš jų tyčiodavosi kiekvieną dieną. Vienas seržantas mušdamas vertė juos rūkyti, keiktis, prieš rikiuotę pridėdavo ausį kuriam nors prie krūtinės ir liepdavo visiems nutilti, nes jis norįs išgirsti ten esantį

Kristų. Kartą valgykloje, visiems susėdus, jiems liepė stovėti, sakydamas: „Juos tegul Kristus pamaitina". Ir vis dėlto šiame pirmųjų išbandymų periode visi sunkumai blanko prieš laimę giliau suprasti žodžius: „. . . kentėjo prie Poncijaus Piloto . . ." Prasidėjus priesaikos repeticijoms, Robertas ir Oskaras atsisakė mokytis jos tekstą. Po nesėkmingų bandymų priversti ir įgąsdinti, Robertą pasikvietė kapitonas ir liepė ruoštis kelionėn. Pamatęs linksmą jaunuolio veidą, karininkas prašvokštė su gyvuliška neapykanta: „Nesišypsok, ten tave užmuš!"

Taip Robertas vėl atsidūrė brigados štabe Čimkente, kur pasitiko neapykantos, patyčių, grasinimų susidoroti kruša. Plk. Chutijev šaukė, kad tikintysis neturi teisės viešai skelbtis esąs religingas, įrodinėti religijos tiesą, o tik tylomis poteriauti savo kulto pastatuose, kitu atveju — jis tampa automatiškai tarybų valdžios priešu, fašistu, kurį reikia likviduoti. Kitas pulkininkas, grieždamas dantimis, reikalavo tuoj pat perduoti Robertą Grigą teismui, uždaryti į psichiatrinę ligoninę, išsiųsti į urano kasyklas, kur po pusmečio nudvėsiąs. Jaunuolis atsakė, kad jie bejėgiai padaryti jam ką nors, ko Dievas neleis, o visa, kas Dievo mūsų gyveniman leidžiama — yra pats didžiausias gėris. Todėl su šypsena jis eis pasitikti ateities, ar tai būtų kalėjimas, ar urano kasyklos. Robertas žiūrėjo į tuos drebančius iš neapykantos senyvus karininkus ir kaip niekad, aiškiai suvokė, kokia tuščia ir baisi jų ideologija. Jie buvo gyvas paveikslas tų fašistų, kuriuos rodo savo filmuose. Jie ir neįsižeidė, kai jiems tai pasakė. „Taip, fašistai naikino savo išdavikus, o mes naikiname mūsų išdavikus. Taip ir turi būti!"

Kartą kalbai pakrypus apie jaunimo religingumą, vienas pulkininkų, nesitverdamas pykčiu, sušuko: „Kai pamatau jaunus žmones su kryželiais ant kaklų, man norisi juos nuplėšyti ir sugrūsti jiems į gerkles!"

Tą pat dieną Robertą išvežė į Badamą, kur beveik tris mėnesius su 1902 atskirtojo statybinio techninio bataliono 2-ąja kuopa jis dirbo plytų fabrike. Čia karininkų elgesys (taip bent atrodė, paviršutiniškai žiūrint) buvo

netgi pabrėžtinai mandagus ir, nors vienas iš jų gyrėsi per porą mėnesių išmokysiąs Robertą rūkyti, keiktis, gerti ir ištvirkauti, kokių nors konkrečių blogų veiksmų (bent jau viešų) jie nesiėmė.

Pasitaikydavo su karininkais tokių disputų: kareiviai stovi rikiuotėje, pasiruošę eiti į darbą, prieina karininkas, iškolioja už plano neįvykdymą ir, sustojęs ties Robertu, ima šaukti: „Aš tau parodysiu eiti prieš tarybų valdžią! Per porą mėnesių išmokysiu keiktis, rūkyti, gerti ir ištvirkauti!" — „Nejaugi visa tai ir yra tarybų valdžia, draugas karininke?!" — paklausia Robertas. Kariškis suglumsta. „Tu čia man demagogijos nevarinėk!" — surinka po valandėlės.

Priesaiką visi tarsi ir pamiršo. Nejaugi nusprendė, kad Dievą tikintis jaunuolis pakankamai nubaustas katorginiu darbu ir tuo pasitenkins? Dėl sąžinės ramybės Robertas buvo pasiruošęs pakelti dar daugiau ir, nors gamyklos planai buvo nežmoniškai dideli, darbo sąlygos kenksmingos sveikatai, jis džiaugėsi atėjusia ramybe ir maldavo Kristų jėgų ateičiai. Bet ir ši sąlyginė ramybė buvo laikina. Vis dažniau be jokios realios priežasties kumščių ir aulinių batų smūgiais jį apiberdavo kareiviai, kuriuos tik formaliai dėl akių sudrausdavo seržantai ir jefreitoriai. Vis dažniau šias pamokas ėmė lydėti „politinio švietimo" pamokslai apie priesaikos „šventumą" ir „būtinumą". Kasdien vidutiniškai Robertas gaudavo iki 40 smūgių. Netrukus kuopos felčeris, į kurį jis kreipėsi dėl įkyriai duriančio skausmo krūtinėje, nustatė, kad įlaužtas ar lūžęs šonkaulis, bet vežti į ligoninę niekas nesiskubino, ir tomis pačiomis sąlygomis reikėjo dirbti lygiai su sveikaisiais. Skausmas trukdė ne tik dirbti, bet ir normaliai vaikščioti bei kvėpuoti. Į jaunuolio nusiskundimus jefreitorius Safarian atsakė, kad tokie dalykai armijoje niekam nerūpi: „Nors ir mirtum, bet planą įvykdyk!" Tai visiškai atitiko sovietinę pažiūrą į žmogų, kurią nuolat kareiviams — vergams kalė kuopos vadas vyr. ltn. Satarov: „Tu gali būti žmogus auksinis, bet jeigu tu neįvykdai plano, tu — niekas!" Karininkams, net klausiant, Robertas niekuo

nesiskundė, nes nemanė, kad tai ką nors pakeistų į gerąją pusę.

Vėliau vyr. ltn. Džiuzupov, perkeldamas Robertą į 4-tą kuopą (prieš tai jis tarnavo 1-je kuopoje, kur ir gaudavo labai daug niekuo neišprovokuotos pylos), palengvino jam gyvenimą. Dabar sovietų vergas-kankinys per dieną gaudavo reguliariai 5-10 smūgių. Plytų formavimo ceche ir darbo sąlygos buvo normalesnės. Bet, dar nepraėjus skausmui krūtinėje, pasireiškė bendras nusilpimas. Į nusiskundimus buvo atsakyta, kad trūksta žmonių, pakeisti nėra kuo, o planą vykdyti reikia. 1982 m. liepos 31 d. į Badamą atvyko 1902 atskirojo statybinio techninio bataliono vadas papulkininkas Akmataliejev daryti apžiūros. Pasikvietęs Robertą į kanceliariją, jis labai nustebo, kad TSRS dar yra tikinčiųjų. Aukštas kariškis, plūsdamas kareivėlį necenzūriniais žodžiais, netyčiom priminė ypatingojo skyriaus darbuotoją kpt. Siniajev, kuris, kiek anksčiau pasikvietęs pokalbiui, labai mandagiai aiškino, kad Čimkento pulkininkai neturėjo teisės keikti kareivį, nė niekinti religiją. Jis žadėjo įrodyti, kad tokie žmonės nėra partijos veidas ir partijos esmė ir kad partija aplamai sveikas ir visuomenei reikalingas organizmas. Robertas atsakė, kad iki šiol partija terodė jam tik tokį veidą, kokį parodė minėti pulkininkai, ir čia pat atmetė prašymą bendradarbiauti. Ir štai dabar partijos atstovas vėl atsisuko į jį įprastiniu, neapykantos iškreiptu, veidu. Atsisakius skaityti priesaiką, jis tebeplūsdamas pažadą sušaudyti Roberto tėvus, nuteisti Lazdijų karinį komisarą, kad laiku nedemaskuoja „banditų", o asmeniškai Robertą perduoti KGB organams.

Terorizuojamam jaunuoliui, neskaitant minėto dūrimo krūtinėje, jau buvo prasidėjusi kažkokia vidurių liga, be abejo, kaip pasėkmė ten visur viešpataujančios antisanitarinės padėties. 1982 m. rugpiūčio 1 d. jis bataliono vado mašina su visa svita — šoferiu, kombato pavad. politiniams reikalams mjr. Belokonj ir bataliono komjaunimo sekretorium — buvo nuvežtas į Kzyl-Ordą, kur yra bataliono štabas. Visą kelią — 400 km. — nenutilo

bukaprotiškos pašaipos, grasinimai ir priekaištai, kad drįsta gadinti tarybinę duoną ir pan. Kzyl-Ordoj, kombato žodžiais, Roberto laukia „patikimas tarybinis kambarys". Čionai jau smarkiai sergantį viduriavimu jį uždarė į gauptvachtą, kurios vieninteliai „baldai"— ant betoninių grindų patiesti laikraščiai. Niekas nekreipė dėmesio į ligonio prašymą duoti bent paprastą parašą. Liga paūmėjo, pasirodė kraujas. Buvo panašu į dizenteriją, o į kiemą išleisdavo tik du kartus per dieną. Bet Dievą tikintis jaunuolis-kankinys džiaugėsi, kad gali ramiai mąstyti ir melstis, įjungdamas maldon ir patalo kietumą, ir visus, su nelaisve susijusius nepatogumus, ir varginančią ligą. Džiaugsmas truko neilgai — greitai jis gavo du draugus, nubaustus paroms už savavališkus atsiskyrimus nuo dalinio. Vienas — iki armijos sėdėjęs metus, o kitas — teistas lygtinai. Jų kalbos apie moteris, degtinę, o sužinojus, už kokias kaltes pasodintas Robertas, — apie religiją, kunigus — niekuo nesiskiria nuo daugelio sovietinių karininkų, nuo kombato kalbų. Tas pats ištvirkimas, tas pats tamsumas, ta pati pikta valia, užkemšanti ausis, kad nepabustų sąžinė . . . Iš pradžių taikūs kameros draugai toliau kasdien darėsi vis agresyvesni. Tas pats keistas derinys — šalia viso amoralumo ir palaidumo, jie karšti sovietų valdžios patriotai. Jie ima grasinti Robertui fizine prievarta, jei jis neduos priesaikos „tėvynei". Po kelių tokio kalėjimo dienų kombatas išvedė Robertą prieš išrikiuotas pirmą ir trečią kuopas, supažindino asmeninį sąstatą su „bandito" biografiją ir, visu rusiškų keiskmų šlykštumu drabstydamas pirmiausia motiną, tėvą, išauginusius „tokį", grasindamas susidoroti su visais giminėmis, o ant Pabaltijo numesti 5 kilotonų branduolinę bombą, paklausė: „Priimsi priesaiką?" — „Ne!" — „Tai ir pūk ten!" Robertas „puvo" gauptvachtoj iki rugpiūčio 5 d. ryto, kada vis dėlto pagaliau išleido išsiskalbti nešvarumais sulipusį drabužį ir nueiti į sandėlį. Kitą dieną užgriuvusi medicininė komisija konstatavo batalione vidurių šiltinės epidemiją. Į aplinkines ligonines plūstelėjo kareiviai. Prie gauptvachtos vyko medikų ir

Roberto viršininkų ginčas. Pirmieji vis dėlto pajėgė įtikinti budelius, kad „nesvarbu, ar jis katalikas, ar kas . . ., svarbu, kad jis pagalbos reikalingas ligonis", ir su nukreipimu „aštri dezinterijos forma" Robertas iš epidemijos židinio atsidūrė Kzyl-Ordos miesto ligoninėje. Laikinai nurimo karo belaisvio laivelį blaškiusios audros. Bataliono vadovybė dar tebekenčia nuo įvairių komisijų. Susidomėjo net pati Alma-Ata. Tačiau vargu ar kuri komisija pamatys gauptvachtos kameras, ar sužinos, kokiose „sanitarinėse" sąlygose kalinami XX-ojo amžiaus rekrūtai. Jei ir sužinos — nepaskelbs. O kas šiandien suskaičiuos visas gauptvachtas plačioje sovietinės šalies teritorijoje?

Koks bus tolimesnis kankinio Roberto Grigo likimas? Okupanto mašina suluošins jo fizinę sveikatą ar visiškai sunaikins? Tai parodys ateitis.

Užklausus:

— Kaip reaguodavai, kai tave mušdavo?

Robertas kukliai prisipažino, kad nuolat kartodavo:

— Duok, Viešpatie, jėgų viską, kas sunku, pakelti kaip Tu ant kryžiaus — kaip pelnytą bausmę už nuodėmes, už Tavo meilės paniekinimą . . .

Lietuvos katalikai, ypač jaunimas, šiuo metu meldžia Dievą Robertui tvirtumo ir ištvermės.

1982 m. gegužės 12 d. Lietuvos jaunimas, išleisdamas savo draugą Robertą į dviejų ar daugiau metų kančią sovietinėje armijoje, kaip šios kančios įprasminimo, susivienijimo su Kristaus kančia ženklą, ant skardžio prie nuošalaus keliuko, vedančio per miškus iš Leipalingio į Dulgininkų kaimą, pastatė menišką 5 m. aukščio kryžių su užrašu: „Viešpatie, daryk, ką nori su manimi, tik pasigailėk mano Tautos ir mano mylimųjų".

Tuojau kryžių ėmė lankyti Leipalingio ir aplinkinių kaimų tikintieji, kažkieno geros rankos puošė gėlėmis, apvalė aplinką, iškasė pakopas nuo keliuko iki kryžiaus, ir atrodė, nuošaliai miške stovintis krikščionių tikėjimo, meilės ir vilties ženklas tikrai niekam negalėjo ir neturėjo užkliūti. Deja, užkliuvo. Šio kryžiaus klausimu buvo

aštriai kalbėta Lazdijų raj. partijos komiteto plenume. Už kryžiaus pastatymą ir kitas „nuodėmes" tiek plenume už akių, tiek Leipalingio vidurinėje mokykloje, asmeniškai grasinant atleisti iš darbo, buvo puolamas Roberto tėvas, šios mokyklos mokytojas — Antanas Grigas. Mokykloje šiam puolimui vadovavo mokytojų partorganizacijos sekretorė B. Zuzevičienė. Mokytojo atsakymai į visus priekaištus bei grasinimus: „Pirma, prašau nesibrauti į mano sąžinę; antra, kodėl visų gerų žmonių visus gerus darbus norite man vienam priskirti?"

Po šios „ideologinės-aiškinamosios" įžangos ateistai netruko pereiti prie veiksmų. 1982 m. birželio mėn. iš 8 d. į 9 d. naktį kažkokie asmenys, atvažiavę (kaip paaiškėjo iš pėdsakų) net keliomis transporto priemonėmis — kryžių iškasė ir nusivežė. Šį niekšišką darbą atlikusiųjų nei pavardės, nei darbovietės lig šiol nežinomos. Kai kurie partiniai bei valdžios pareigūnai tvirtina, kad tai chuliganų darbas, ir tai neabejotina tiesa, tik būtina padaryti mažą patikslinimą: Visai nesvarbu, ar patį kryžių nugriovė paprastų gatvės chuliganų-girtuoklėlių rankos, ar chuliganų iš vienos ar kitos įstaigos, o svarbu tai, kad šiam nešvariam darbui, kaip ir visur, vadovavo valdiškieji ateistai.

MŪSŲ KALINIAI

(Surakintųjų kankinių dvasios didybės prošvaistės):

1982 m. gegužės 29 d. Vytautas Vaičiūnas, kalinamas Čeliabinsko srityje, Bakalo mieste, turėjo pasimatymą su broliu ir žmona, o rugpiūčio 11 d. pasimatymo metu per stiklo pertvarą galėjo 1.5 val. kalbėtis su žmona.

Vytauto Vaičiūno sveikata smarkiai pablogėjusi. Neseniai gulėjo ligoninėje, iš kurios buvo išrašytas dar pilnai nepasveikęs, mat lageryje siautė epidemija ir ligoninėje nebuvo pakankamai vietų. Jį beria votys, kojoje didelė žaizda, smarkus viso kūno niežėjimas, o ilgiau pavaikščiojus, tinsta kojos. Pastaruoju metu Vytautas

Vaičiūnas sveria 73 kg. (laisvėje svėrė 115 kg.).

Atlikęs trečdalį bausmės, Vytautas Vaičiūnas prašėsi išleidžiamas į laisvas statybas (ši lengvata yra taikoma beveik visiems bendro rėžimo lagerio kriminalistams). Kalėjimo administracija nesutiko išleisti, tvirtindama, jog perdaug silpna sveikata.

— Tuomet duokite papildomo maisto, — kreipėsi V. Vaičiūnas.

— Nepriklauso! — susilaukė atsakymo.

Kriminaliniuose lageriuose, praėjus pusei bausmės laiko, peržiūrimos kalinių bylos, ir, jei kalinys nėra prasižengęs, lagerio teismo yra perteisiamas ir išleidžiamas į laisvę. V. Vaičiūno byla nebuvo peržiūrėta.

Vytautui Vaičiūnui rašomi laiškai jo beveik nepasiekia — iš 12-kos žmonos rašytų laiškų gavo tik 2. Lagerio administracija tvirtina, jog ji atiduodanti visus jam skirtus laiškus.

Vaičiūnienei parašius skundą TSRS generaliniam prokurorui, kad jos vyras negauna jam užsakytos lietuviškos spaudos, faktus tirti buvo perduota Satko miesto prokuratūrai. Po skundo Satko miesto prokuratūra uždraudė V. Vaičiūnui atiduoti net „Komjaunimo tiesą", vienintelį laikraštį, kurį retkarčiais dar gaudavo.

Lagerio administracija teigia, kad jie lietuviškos spaudos aplamai negauna. Reiškia, tiek laiškai, tiek periodinė lietuviška spauda V. Vaičiūno nepasiekia kažkieno spec. įsakymu.

Kartą į mėnesį lagerio parduotuvėje už 7 rb. galima nusipirkti maisto (žinoma, jei kalinys administracijai nėra prasižengęs), tačiau parduotuvėje be prasčiausios rūšies karamelių, duonos ir seno margarino, nuo kurio kaliniai dažnai suserga, nieko nėra.

* * *

Vis rečiau ir rečiau iš Sibiro lagerių Nemuno kraštą pasiekia lietuvių kalinių žodis — apie pusė jų parašytų laiškų dingsta be žinios, nors siunčiami registruoti su

registruotais įteikimo pranešimais. Tačiau dar sunkesnė Rusijos toliais yra iš Lietuvos siunčiamų laiškų kelionė: daugiau kaip pusė dingsta, kai kurie iš Vilniaus iki Permės srities kalinių kamerų keliauja pusmetį, o dar kitų laiškų įteikimo pranešimus vilniečiai gauna, bet kaliniai laiškų nebepamato.

* * *

Antanas Terleckas savo 1982 m. rugpiūčio 15 d. laiške rašo:

„. . . Lagerio gyvenimas daug sunkesnis negu buvo prieš 20 ar virš 30 metų".

* * *

Viktoras Petkus savo 1982 m. laiškuose rašo:

„. . .Ak, . . . kokie naivūs mudu buvome, kai tikėjome, jog po Helsinkio susitarimų Europoje papūs nauji vėjai! . . .

Vasario 7 parašiau Jums laišką, bet užvakar sugrąžino voką su įteikimo pranešimu. Laiškas konfiskuotas dėl tariamai ideologiniai žalingo turinio." 1982 m. kovo 21 d.

„. . . Kažkodėl tarp mudviejų visiškai nutrūko susirašinėjimas: nuo Tavęs tegavau vieną vienintelį sausio 15, šiemetinį laišką. (Iš dešimties laiškų V. Petkų pasiekė tik vienas, — red.). Tau Šeštinėse, Sekminėse, Devintinėse ir liepos pirmąją atidaviau pasiuntimui oro paštu registruotus su registruotais įteikimo pranešimais laiškus, bet nesulaukiau net įteikimo pranešimų. Todėl terašysiu tik keletą žodžių.

Sugrįžau iš ligoninės. Siūlai po operacijos dar tebėra neišimti. (Išoperavo nosyje auglį, — red.). Todėl nežinau, kaip atrodys susiuvimas. Kairioji galvos pusė tebemaudžia." 1982 liepos 12 d.

* * *

Rašo Vytautas Skuodis:

„. . . Mano gyvenimo rutina tokia pati. Nuo šeštadie-

nio iki trečiadienio imtinai, nuo ankstyvo ryto iki vėlaus vakaro ištisai dirbant skalbykloje ir pirtyje, laikas praeina labai greitai. Sekmadieniais tiktai džiovinu lauke tai, ką išskalbiu šeštadienio vakare ir naktį. Na, o likęs laikas — nuo trečiadienio popietės iki penktadienio vakaro — taip pat pralekia kaip žaibas, beskaitant gausiai susikaupusią periodiką. (. . .) Skalbimas reikalauja apytikriai 56 val. per savaitę. O po tokio darbo trečiadieniais jautiesi kaip sudėvėtas kaliošas.

(Vytautas Skuodis yra paskelbęs, jog, kiekvienų metų birželio 15 d. protestuodamas prieš Lietuvos okupaciją, sausai badaus. Šių metų birželio 15 d. vakare, apie 21 val., jį ištiko mikro infarktas, red.). Tik pusvalandį pagulėjus pirtyje ant cementinio barjero prie atviro langelio ir galvą padėjus ant apversto tuščio kibiro, blogumas praėjo. Šį kartą apsiėjau be lašo vandens. Matyt tą dieną buvau gerokai pavargęs." 1982 m. liepos 9 d.

* * *

Vytautas Vaičiūnas savo laiškuose rašo:

„. . . Jau antri metai nešioju kalinio pančius, bet laisvos dvasios skrydžio niekas negali surakinti, todėl džiaukimės Viešpatyje ir gyvenkime susitikimo viltimi, kuri mums, tikintiesiems, šviečia, ir net mirties šešėliai negali jos užtemdyti. Man Dievas leido eiti aukos keliu, todėl už Jūsų paramą, bendradarbiavimą, aukas ir maldas nuoširdžiai dėkoju.

Perduokite mano nuoširdžiausius linkėjimus visiems mylimiems Lietuvoje. Sakykite, kad mano medžiaginės dalies beliko tik pusė (jo buvusio svorio, — red.), bet dvasia laisvaiau pakyla į dangaus žydrynę. Esu pasiruošęs viską iškęsti, viską pernešti bei išsaugoti Kristų. Dėkoju Jums už paramą. Aš gyvenu Viešpaties atneštoje ramybėje." 1982 m. liepos mėn.

* * *

Iš Juliaus Sasnausko laiškų:

„. . . Atostogos jau baigiasi. Jeigu ne mama, jos būtų buvusios labai nelinksmos . . . (Pagal sovietinius įstatymus nutremtieji, kurie nepažeidė nutrėmimo režimo, turi teisę po metų nutrėmime sugrįžti keliolikai parų atostogų į Tėvynę. Juliui Sasnauskui be jokio motyvo neleido išvažiuoti iš nutrėmimo Parabelyje ne tik į Tėvynę, bet net neleido išvykti į Tomsko r. ligoninę sudėtingai kojos kelio operacijai, — red.). Kada aplink tirštėja vakaro sutemos, reikia gyventi aušros viltimi . . . O Apvaizda tikrai leis bent dalį tų vilčių realizuoti.

. . . Nuo pirmadienio žadu gulti ligoninė. (Parabelyje, — red.). Turbūt gerai kitąsyk atsidurti ligoninėje, idant pamatytum, koks trapus tas mūsų buvimas ir kiek daug aplink didesnių nei tavo nelaimių . . . Tebus visur Dievo valia! Mintis apie jus visus, jūsų šventa malda mane palaiko ir palaikys.

. . . Dėkoju Dievui už visas žmogiškas širdis, kurios spinduliuoja Meilės Dvasią į mūsų tarpą. Tebus visiems atlyginta iš Gerojo Ganytojo rankų." 1982 m. liepos mėn.

* * *

Rašo Anastazas Janulis:

„. . . Dažnai mes, nors ir nenorime, nusilenkiam tam biauriam papročiui ir ne kartą į rankas, kuriose ką tik buvo rožančius, imame stikliuką! Šį šventą Visų Šventųjų vakarą aš norėčiau, atsiklaupęs ant kelių, sušukti savo tautiečiams, savo tautai: Kur eini, mano tauta?! Sutikčiau mirti čia nelaisvėje, kad tik mano brolių tautiečių rankose nebūtų stiklelio!" 1981 m. lapkričio 7 d.

„. . . Ką aš galiu papasakoti apie savo pilką kasdienybę. Sunku gyventi toli nuo Tėvynės? O, taip! Nelengva apsieiti be sakramentų, altoriaus, na, ir vargonų? Žinoma! Nejauku jaustis nuolat apsuptam — lyg erškėčių vainiku — penkiomis įvairios rūšies tvoromis? Aišku!

Bet žmogus — ne gyvulys: jis žino, jog geriau supančiotos kojos, negu pažabota dvasia. Neveltui šv.

Povilas sako, jog Meilė padaro žmogų laisvą. Dėl to, žvelgdamas į praeitį, dabartį ir ateitį, aš galiu nemeluodamas tarti:

— Džiaukis, siela, atgavėjus, pareigą atlikus.
Kam gyvenimas — gavėnia, tam mirtis — Velykos!
Šauk Hosanna! — kūno kančiai; Aleliuja! — mirčiai.
Išbučiuok nelaisvės pančius, jie — Apvaizdos kirčiai.

. . . Tapau antros grupės invalidu. Tegul niekas negalvoja už mane prašyti malonės! Privalau išgerti taurę iki dugno."

1982 kovo 28 d.

* * *

KONSTITUCIJOS „LAISVĖS" IR GYVENIMO TIKROVĖ

Pasvalio rajono LDT Vykd. Komiteto Pirmininko Pavaduotojui
Nuorašai:
1) Pasvalio rajono liaudies teismui
2) Panevėžio vyskupijos Apašt. Administratoriui
3) Panevėžio vyskupijos Kunigų Tarybai
4) Pasvalio dekanui

Joniškėlio bažnyčios klebono kun. B. Urbono

Pareiškimas

(Komunistiniams Lietuvos valdžios pareigūnams ir liaudies teismams LTSR Konstitucijos nuostatai nereikalingi):

Kreipiuos į Jus, kaip į tiesioginį rajono vadovą kulto reikalams.

1982 m. balandžio mėn. 20 d., apskundus mane Joniškėlio miesto LDT Vykd. Komiteto pirmininkei J. Gasiūnienei, gavau administracinės komisijos prie Pasvalio raj. LDT VK nutarimą Nr. 59, rašytą 1982 m.

balandžio mėn. 16 d., kuriuo esu apkaltintas dėl mokinių dalyvavimo pamaldose (patarnavimo) ir, neištyrus dalyko ir nedavus pasiaiškinti, nubaustas 50 rb. bauda.

Tą kaltinimą laikau nepagrįstu ir neteisėtu dėl šių motyvų:

1) LTSR Konstitucijos 50 str. pripažįsta religinių kultų atlikimo laisvę visiems piliečiams be apribojimų. Tad jei ir būtų išleistas koks potvarkis, ribojantis kai kuriems piliečiams tas teises, kaip priešingas Konstitucijai, jis yra negaliojantis. Juristai tai žino.

Niekur nesu radęs įstatymo, kad religinė laisvė suteikiama tik nuo 18 metų. Juk krikštijami kūdikiai, o ne suaugę.

2) Bažnyčia pas mus atskirta nuo valstybės ir mokykla nuo Bažnyčios. Kunigai į mokyklą nesikiša. Bet pilnateisiais Bažnyčios nariais yra tampama per krikštą — ir vaikai turi religinių kultų atlikimo laisvę. Nurodykite įstatymą, kuriuo tikintiesiems (t.y. ir mokiniams) draudžiama atlikti religinių kultų apeigas (eiti išpažinties, šv. Komunijos ir pan.).

3) Atskirų civilinės valdžios pareigūnų kišimasis į Bažnyčios vidaus reikalus, varžant tam tikros grupės tikinčiųjų (t.y. vaikų) teisę praktikuoti religinius kultus: a) yra priešingas Konstitucijai (žr. LTSR Konst. 50 str.: „Lietuvos TSR piliečiams garantuojama sąžinės laisvė, tai yra teisė išpažinti bet kurią religiją . . . praktikuoti religinius kultus . . .") ir b) yra laužymas Bažnyčios kanonų, kuriais ji pati nustato būdą ir formas, kaip bažnyčioje garbinti Dievą, o ne tai nustatinėja jai nepriklausą asmenys.

4) Praktika vaikams patarnauti bažnyčioje yra ne vyskupų ir net ne popiežių įvesta, o įsakyta paties Bažnyčios steigėjo Jėzaus Kristaus: „Leiskite vaikučiams eiti pas mane ir netrukdykite jiems" (Lk 18,16; plg Mk 10,14) ir todėl aš ne tik negaliu to uždrausti savo bažnyčioje, bet ir baudimas už tai yra grubus kišimasis į Bažnyčios vidaus reikalus ir jos kanonų teisę, kurią Valstybė pas mus teigia respektuojanti, ir paraližavimas

jos laisvės ir Bažnyčios paties esminio uždavinio: skelbti Evangeliją visiems žmonėms (plg. Mk 16,15).

Tikintiei tėvai geruoju irgi neatsisakys teisės vesti vaikus į bažnyčią ir ten elgsis pagal Bažnyčios nuostatus.

5) Dėl kaltinimo, kad vaikai „patarnavo", tai jokia tarnavimo ar samdos sutartis su jais nėra sudaryta; jie dalyvavo apeigose kaip tikintieji visai laisvai pagal savo pačių ir tėvų pageidavimą ir pagal Bažnyčios nuostatus. Tai ne aš dabar čia sugalvojau ar įvedžiau, o taip buvo daroma ir prieš man atvykstant į Joniškėlį. Galite pasiklausti žmonių.

6) Tai, kas daroma ir leidžiama kitose respublikos bažnyčiose (pvz. Vilniuje, Kaune, Panevėžyje, rajonų centruose ir kt.), tai negali būti neleidžiama ir laikoma nusikaltimu vien Joniškėlyje, nes jis yra vienas iš eilinių LTSR miestų ir neturi kokio nors specialaus statuso.

Prašau Jus, Pirmininke, atsižvelgiant į mano pateiktus argumentus, patvarkyti, kad, J. Gasiūnienės skundą ištyrus, būtų panaikintas minėtas administracinės komisijos sprendimas, kaip antikonstitucinis ir kompromituojantis tarybinį teisėtumą.

K. B. Urbonas
Joniškėlio bažnyčios klebonas

Joniškėlis,
1982 m. balandžio 23 d.

* * *

Civilinė byla Nr. 2-128/1982 m.

Sprendimas

Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos vardu

Pasvalys .... 1982 m. gegužės 12 d.

Pasvalio rajono liaudies teismas, susidedantis iš pirmininkaujančio liaudies teisėjo L. Trakelio ir liaudies tarėjų: 1. A. Gritėnienės 2. S. Nevulienės, sekretoriaujant D. Svistovai, dalyvaujant prokuroro pad. V. Grigalavičiui, išnagrinėjo viešame teismo posėdyje civilinę bylą pagal

Urbono Benedikto skundą dėl nutarimo, kuriuo paskirta bauda, panaikinimo ir nustatė:

B. M. Urbonas į teismo posėdį neatvyko. Pranešimas apie bylos nagrinėjimo vietą ir laiką jam įteiktas, bet jis atsisakė jį pasirašyti. Savo skunde Urbonas nurodo, kad administracinė komisija prie Pasvalio r. LDT VK 1982 m. balandžio 16 d. nutarimu nepagrįstai jį nubaudė 50 rb. bauda. Laiko, kad bausti jį nebuvo pagrindo, nes Lietuvos TSR Konstitucijos 50 str. suteikia piliečiams teisę išpažinti bet kokią religiją. Vaikams patarnauti bažnyčioje nedraudžia įstatymai. Nutarimą, kuriuo paskirta jam 50 rb. bauda, prašo panaikinti.

Administracinės komisijos atstovas į posėdį neatvyko.

Prokuroro padėjajas prašo Urbono skundą atmesti, kadangi laiko, kad bauda paskirta pagrįstai.

Skundas atmestinas. Savo skunde Urbonas neginčija, kad 1982 m. balandžio 10-11 d. Joniškėlio vidurinės mokyklos moksleiviai patarnavo jam religinių apeigų metu. Iš administracinio nusižengimo protokolo matosi, kad š.m. balandžio 10-11 dienomis grupė Joniškėlio vidurinės mokyklos moksleivių patarnavo bažnyčioje. Liudytojos—Noreikienė ir Mikėnienė—parodė, kad jų vaikai š.m. balandžio 10-11 d. patarnavo bažnyčioje. Jos tik laiko, kad dėl to jos kaltos, o ne kunigas. Taigi neginčytinai nustatyta, kad religinių apeigų metu vaikai patarnavo bažnyčioje. Ne tikintieji, o Urbonas pažeidė LTSR ATP 1966 m. gegužės 12 d. įsaką „dėl administracinės atsakomybės už įstatymų apie religinius kultus pažeidimą". Bauda paskirta laikantis TSRS ir Sąjunginių respublikų įstatymų dėl administracinių teisės pažeidimų pagrindų 36 str. reikalavimų. Terminai baudai skirti nepraleisti. Minėtame įsake baudos dydis numatytas iki 50 rb. Baudą paskyrė organas, turintis teisę ją skirti (LTSR CPK 264 str.).

Administracinės komisijos nutarimas neprieštarauja LTSR Konstitucijos 50 str. ir minėtam įsakui.

Todėl, vadovaudamasis Lietuvos TSR CPK 15, 58, 222 str. L teismas nusprendė: Urbono Benedikto, Mykolo,

Domininko skundą atmesti.

Šis teismo sprendimas yra galutinis.

* * *

1982 m. gegužės 16 d. Joniškėlio parapijos besimokančių vaikų tėvai parašė LTSR respublikiniam prokurorui pareiškimą, kur protestuojama dėl 1982 m. balandžio 16 d. uždėtos administracinės baudos kun. Benediktui Urbonui už „vaikų patarnavimą bažnyčioje". Tėvai iškelia visą eilę argumentų, įrodančių šios baudos neteisėtumą: „Tarybų valdžia leidžia mūsų vaikus krikštyti, t.y. padaryti juos pilnateisiais katalikais. Taigi jie turi turėti teisę atlikinėti ir katalikų tikėjimo paeigas. (...) Ar yra koks nors įstatymas, kuris, būdamas priešingas Konstitucijai, tai užgintų ir draustų mūsų vaikams atlikinėti religinių kultų apeigas? (...). Mūsų vaikai bažnyčioje ne „tarnauja", o dalyvauja apeigose visai laisvai be jokios samdos sutarties ar užmokesčio, o pagal savo ir mūsų pageidavimą ir Bažnyčios kanonus".

* * *

1982 m. birželio 25 d. vyr. prokurorė D. Kazakaitienė, atsakydama į Joniškėlio mokinių tėvų gegužės 16 d. protestą taip „paaiškino" tikintiesiems: „Į Jūsų ir kitų asmenų pareiškimą pranešu, kad užprotestuoti priežiūros tvarka Pasvalio rajono liaudies teismo 1982.05.12. sprendimą, kurio atmestas B. Urbono skundas dėl administracinės baudos panaikinimo respublikos prokuratūra nerado pagrindo."

* * *

Pasvalio rajono liaudies teismo Pirmininkui L. Trakeliui

Nuorašai:

1) Pasvalio r. LDT VK Pirmininko Pav.

2) Pasvalio dekanui

kun. Benedikto Urbono,
Joniškėlio parapijos klebono,

Pareiškimas

1982 m. gegužės 15 d. gavau paštu Pasvalio r. liaudies teismo civilinės bylos sprendimo Nr. 2-128 (1982 m. nuorašą. Jame rašoma, kad Pasvalio r. Liaudies teismas (cituoju): „išnagrinėjo viešame teismo posėdyje civilinę bylą pagal Urbono Benedikto skundą dėl nutarimo, kuriuo paskirta bauda, panaikinimo . . ."

Aš nesikreipiau į Pasvalio r. liaudies teismą ir tokio skundo nesu rašęs. Gavęs iš Administracinės komisijos prie Pasvalio r. LDT VK nutarimą Nr. 59, rašytą 1982 m. balandžio 16 d., kuriuo esu apkaltintas dėl mokinių dalyvavimo pamaldose (taip vadinamo „patarnavimo") ir nubaustas 50 rb. bauda, rašiau skundą ne liaudies teismui dėl administracinės nuobaudos, o kreipiausi raštu į Pasvalio r. LDT VK Pirmininko Pavaduotoją (cituoju), „kaip į tiesioginį rajono vadovą kulto reikalams".

Tą pačią dieną, t.y. 1982 m. balandžio 23 d., pasiunčiau keletą to pareiškimo nuorašų: Panevėžio vyskupui, Pasvalio dekanui ir Pasvalio rajono liaudies teismui.

Rašto nuorašas tai dar nėra skundas ar prašymas; jis nieko neįpareigoja, o tik supažindina gavėją su tuo, kokių žygių buvo imtasi.

Todėl ir nevykau į liaudies teismo posėdį, nes teismo nebuvau prašęs imtis mano bylos, o laukiu Pasvalio r. LDT VK Pirmininko Pavaduotojo atsakymo raštu.

Šia proga primenu, kad mano teismo 1982 m. gegužės 12 d. Pasvalyje dalyviai pasakojo, kad jame net nebuvo perskaitytas visas mano Pasvalio rajono LDT VK Pirmininko Pavaduotojui siųsto pareiškimo nuorašas ir nebuvo teismo metu atsakyta iš esmės į mano jame pateiktus kelis pasiteisinimo argumentus.

Su pagarba kun. B. Urbonas,
Joniškėlio parapijos klebonas

Joniškėlis, 1982 m. geužės 18 d.

* * *

Religijų reikalų tarybos prie TSRS Ministrų Tarybos įgaliotinis Lietuvos TS Respublikai 1982.06.01 Nr. 193. 232600, Vilnius, Totorių 1, tel. 61-95-29

Kun. Bendiktui Urbonui
Joniškėlis, M. Melnikaitės 24/2, Pasvalio raj.

Pranešame į Jūsų 1982 m. gegužės 17 d. pareiškimą, rašytą Lietuvos TSR Prokurorui, kad negalima sutapatinti veiksmų, jog kiekvienas pilietis gali laisvai eiti į bažnyčią su vaikų mokymu religijos arba pritraukimu juos patarnauti kulto tarnautojams atliekant religines apeigas. Tai dvi skirtingos ir Jums gerai suprantamos sąvokos.

Išvaryti vaikus iš bažnyčios arba neorganizuoti juos aktyviai dalyvauti religinėse apeigose, klapčiukauti, dalyvauti choruose, procesijose, ceremonijose — tai ne vienas ir tas pats.

Bažnyčios kanonais ir taisyklėmis Jūs galite vadovautis tiek, kiek jie neprieštarauja valstybės įstatymams, priešingu atveju valdžios organai už tarybinių kultų įstatymų pažeidimus bus priversti priimti Jūsų atžvilgiu atitinkamas priemones.

Tarybos Įgaliotinio nuomone, administracinė komisija prie Pasvalio r. LDT VK Jus nubausdama pasielgė teisingai.

Tarybos Įgaliotinis (parašas) P. Anilionis

* * *

Lietuvos TSR Prokurorui
Nuorašai:
1) RRT prie TSR MT įgaliotiniui
2) Panevėžio vyskupijos Apaštališkajam Administratoriui
3) Panevėžio vyskupijos Kapitulai
4) Pasvalio dekanui

Kun. Bendikto Urbono, Joniškėlio paraijos klebono,

Pareiškimas

Esu patekęs į padėtį, kai LTSR Konstitucijos straipsniai ir Religijų reikalų tarybos prie TSRS Ministrų Tarybos įgaliotinio Lietuvos TSR oficialūs pareiškimai susikerta su man taikoma administracine praktika.

Gerai žinau LTSR Konstituciją: jos 32 ir 50 str. garantuoja religinių kultų praktikavimo laisvę visiems piliečiams be apribojimų.

Gerai žinau ir savo, kaip kunigo, pareigas. Katalikų Bažnyčios Kanonų teisės kodeksas įsako: „Sielų ganytojai griežčiausiai įpareigojami mokyti krikščioniško mokslo visus tikinčiuosius, tuo pačiu ir jų vaikus" (Žr. CIC can. 1329). Panevėžio vyskupijos Sinodas irgi to paties įsakmiai reikalauja (žr. Pirmasis Panevėžio vyskupijos Sinodas, 45-47 psl. 188-197 paragr.).

Štai ką oficialiai skelbia Valstybės atstovai:

Religijų reikalų tarybos prie TSRS MT įgaliotinis Lietuvos TSR, Petras Anilionis rašo: „Visiems piliečiams suteikiama visiška laisvė religijos klausimais . . . Kiekvienas pilietis gali laisvai eiti į bažnyčią . . . Tarybiniai įstatymai saugo tikinčiuosius nuo bet kokių pasikėsinimų į tikėjimo laisvę". („Valstiečių laikraštis", 1980.III.29, nr. 39, str. „Apie sąžinės laisvę").

RRT prie TSRS MT įgaliotinis LTSR, Justas Rugienis rašė: „Tarybinė valstybė ir jos valdžios organai nesikiša į bažnyčios vidaus reikalus, t.y. į jos kanoninę ir dogmatinę veiklą" („Tarybų darbas", 1982 m. rugsėjo 9 nr., str. „Tarybos ir religinių kultų įstatymai").

Taigi, noriu paklausti, kodėl skelbiama, kad visi piliečiai gali laisvai eiti į bažnyčią, atlikinėti religinius kultus, o kunigas už tai baudžiamas? Kodėl skelbiama, kad valstybė nesikiša į Bažnyčios vidaus reikalus ir jos kanonus, o kunigas už jų laikymąsi baudžiamas? Esu kaltas, kad, atėjus vaikams į bažnyčią, jų neišvarau?

Maloniai prašau LTSR Prokurorą man kompetentingai išaiškinti šiuos dalykus:

Ar Lietuvos TSR kunigas gali eiti savo kaip kunigo

pareigas pagal kanonų nuostatus, ar ne? Jei gali, tai aš nekaltas. Jei negali, tai prieštarauja LTSR Konstitucijos 32 str. ir įgaliotinio J. Rugienio pareiškimui.

Ar Lietuvos TSR visi piliečiai turi religinių kultų praktikavimo laisvę, ar tik suaugę? Jei visi turi tą laisvę, tai aš nekaltas. Jei ne visi, tai prieštarauja LTSR Konstitucijos 50 str. ir čia minėtam įgaliotinio P. Anilionio pareiškimui.

Ar yra koks nors įstatymas, kuris piliečius skirsto į pilnateisius religijos atžvilgiu ir į tuos, kuriems tos teisės yra suvaržytos ar atimtos; kaip jis skamba, kieno ir kada išleistas?

Kol manęs neskundė, netrukdomas ėjau savo kaip kunigo pareigas. Taigi, ar tiesa, jeigu neskundžia niekas, tada galiu jas eiti, o jeigu kas skundžia, tada esu baudžiamas?

Ar tarybinės įstaigos nustatinėja RK bažnyčiose Lietuvos TSR apeigų būdą ir formą, tikinčiųjų elgesio taisykles, ar tai yra Bažnyčios vidaus reikalas? Jei tai Bažnyčios vidaus reikalas, aš esu nekaltas. Jei priešingai, tai prieštarauja įgaliotinio J. Rugienio aukščiau minėtam pareiškimui.

Su pagarba kun. B. Urbonas,
Joniškėlio paraijos klebonas

Joniškėlis,
1982 m. gegužės 17 d.

* * *

Atsakymas į kun. Benedikto Urbono, Joniškėlio parapijos klebono, pareiškimą Lietuvos TSR Prokurorui 1982 m. gegužės 17 d.:

„Į Jūsų skundą pranešu, kad užprotestuoti priežiūros tvarką Pasvalio r. liaudies teismo 1982.05.12 sprendimą, kuriuo atmestas Jūsų skundas dėl administracinės baudos panaikinimo respublikos prokuratūra nerado pagrindo.

Sutinkamai su Lietuvos TSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo 1966.06.12 Įsaku „Dėl administracinės atsa-

komybės už įstatymų apie religinius kultus pažeidimą" Jums administracinė bauda paskirta teisingai.

Civilinių bylų nagrinėjimo teismuose priežiūros skyriaus vyr. prokurorė vyr. justicijos patarėja D. Kazakaitienė (parašas)".

* * *

Pasvalio rajone dirbantys Panevėžio vyskupijos kunigai 1982.VI.30 pasiuntė protestą Pasvalio r. VK pirmininko pavaduotojui dėl neteisingai uždėtos piniginės baudos kun. B. Urbonui. Tarp kita ko kunigai rašo: „Mes visi, Pasvalio rajone gyvenantys kunigai, su dėmesiu sekėme įvykius. Gautas iš RRT įgaliotinio raštas neatsako iš esmės ir mūsų nepatenkina. Klausimas yra ne dėl galimybės eiti į bažnyčią (į ją eina ir netikintieji), bet dėl LTSR Konstitucijos 50 str., kuris deklaruoja, kad Lietuvos TSR piliečiams garantuojama sąžinės laisvė. (. . .) Juk į „religinių kultų praktikavimą" įeina ir dalyvavimas religinėse apeigose. Tai vienas ir tas pats dalykas. Skelbti, kad „LTSR piliečiai turi sąžinės laisvę, teisę praktikuoti religinius kultus" ir įstatymu drausti juose dalyvauti yra prieštaravimas". Pasirašė:

Gaudentas Ikamas	Stasys Zubavičius
Juozas Dubnikas	Petras Tijušas
Antanas Liesis	Albinas Pipiras
Aleksandras Masys	Antanas Balaišis
Algirdas Miškinis	Jonas Rimša
Jonas Buliauskas	Antanas Valančiūnas
Sigitas Uždavinys	Vytautas Jasiūnas
Alfonsas Jančys	

* * *

VALDŽIOS PASTANGOS ATSKIRTI KUNIGĄ NUO LIAUDIES

(Ne tik suaugę, bet ir tikintieji vaikai — bedieviams baimę kelią pavojingi priešai):

1981 m. kovo 18 d. Prienų parapijos vikaras kun. Antanas Gražulis buvo pakviestas aplankyti Prienų r. Ašmintos, Apušoto bei Bagrėno km. tikinčiuosius ir pašventinti jų namus.

1981 m. kovo 30 d. pas Prienų r. VK pirmininko pav. K. Morkvėną buvo išvkeista Ašmintos apylinkės bibliotekos darbuotoja Ona Vaitauskienė.

— Kultūros darbuotojai negalima eiti į bažnyčią, kartu su savimi vestis dukrą, daryti žmonių, laukiančių kunigo, sąrašą, o po to kviesti kunigą, — užsipuolė K. Morkvėnas išvkiestąją. Pavaduotojas pabrėžė, kad jau laikas Onai Vaitauskienei padaryti atitinkamas išvadas, pakeisti pasaulėžiūrą, nes kitaip daranti rajonui gėdą. Ona Vaitauskienė paaiškino, kad bažnyčią lankė ir lankys, dukrą vedėsi ir vesis; niekas jos neperauklės ir tikėjimo neišsigins, o jei dėl savo įsitikinimų negalės dirbti bibliotekoje, dirbs bet kurį kitą darbą.

Prienų r. VK pirmininko pav. K. Morkvėnas įsakė Prienų Centrinės bibliotekos direktorei G. Polekauskienei O. Vaitauskienę atleisti iš darbo.

Balandžio 6 d. O. Vaitauskienė buvo išvkiesta į Prienų r. Kultūros skyrių, kur Ašmintos apylinkės VK pirmininkas A. Veselis bandė įrodinėti, jog dėl savo įsitikinimų O. Vaitauskienė nesilaikanti darbo drausmės.

(Netiesa! O. Vaiťauskienė stropiai ir sąžiningai atlikdavo savo pareigas. — Red.). Tą dieną O. Vaitauskienė priversta parašė pareiškimą, kad nuo 1981 m. gegužės 18 d. ją atleistų iš Ašmintos apyl. bibliotekos darbuotojos pareigų.

1981 m. kovo 28 d. Prienų r., Ašmintos kaime, viena tikinti mergaitė šventė savo gimtadienį. Į gimtadienį buvo pakviestas ir kun. Antanas Gražulis. Neužilgo po

gimtadienio prasidėjo mokinių tardymas. Ašmintos apyl. pirmininkas A. Veselis, išsikvietęs mokinius — Rolandą Čelinską (VII kl.) ir Loretą Lapinskaitę — grubiai kamantinėjo, kas dalyvavo gimtadienyje ir t.t.; savo tardymu pirmininkas A. Veselis mokinę Loretą Lapinskaitę privedė iki ašarų.

Ašmintos aštuonmetės m-klos direktorė A. Šervenikienė įsakė klasių vadovams perspėti mokinių tėvus. Šie baugino juos, sakydami, kad viskas bus įrašyta į m-klos baigimo charakteristikas ir vaikai niekur neįstos.

Prienų I vid. m-kloje buvo tardomos mokinės: V. Bendoraitytė, D. Bendinskaitė ir D. Čeplinskaitė (X kl.). Mokyklos vadovybė, išsikvietusi mergaičių tėvus, klausinėjo juos, kas į gimtadienį pakvietė kunigą, ką jis kalbėjo; galiausiai pareiškė, jog mokiniams eiti į pobūvius, kur dalyvauja kunigas, draudžiama, bandė graudenti, sakydami, kad jie, tėvai, griauna savo vaikų ateitį, kad viskas bus įrašyta į charakteristikas, ir dukros, baigę vidurinę mokyklą, niekur negalės įstoti mokytis.

Birštono sporto mokykloje buvo tardoma mokinė Z. Padelskaitė.

1981 m. balandžio 11 d. Ašmintos apyl. pirmininkas A. Veselis, išsikvietęs bibliotekininkę O. Vaitauskienę, apkaltino ją gimtadienio organizavimu ir kunigo pakvietimu. „Mokykla veda ateistinį darbą, o tu ką sugalvojai? Kad darbo neteksi — neabejotina . . . Saugumas tardys, gali atsidurti kalėjime . . . Geriau, kad 10 m biblioteka būtų buvusi uždaryta negu toks kadras joje dirbęs. Kur mes buvome, kad anksčiau nematėme, kas tu esi?!" — nervinosi pirmininkas A. Veselis.

1981 m. rugsėjo 6 d. Giedrės Babravičiūtės (V kl.), gyv. Ašmintos km., gimtadienyje be draugų, dalyvavo taip pat ir kun. Antanas Gražulis. Spalio mėn. pabaigoje Ašmintos aštuonmetėje mokykloje klasės vadovas apklausinėjo mokines: Giedrę Babravičiūtę (V kl.), Odetą Dereškevičiūtę (III kl.), Rasą Vaitauskaitę (V kl.) ir R. Daugelytę (V kl.). Mergaitės į pateiktus klausimus atsakinėti atsisakė, tuomet mokytojai grasinimais ir

gąsdinimu bandė iškvosti mergaites. Mokinės Giedrės Babravičiūtės motina klasės vadovei pareiškė, jog į savo namus ji kvies tuos, kuriuos norės, ir reikalavo nevirkdyti dukros.

1981 m. gruodžio 5 d. kai kurie Pagaršvio kaimo gyventojai su savo vaikais rinkosi į A. Šukevičiaus sodybą. Vakarop atskubėjo būrelis jaunimo. Suėjime dalyvavo ir kun. Antanas Gražulis. Gruodžio 7 d. Ašmintos aštuonmetės m-klos mokytojai įsakė mokiniui Romui Juozaičiui (III kl.) atsivesti tėvus; tardymo metu mokytojai berniuką visaip gąsdino, net pravirkdė. Dėl tos pačios priežasties buvo tardoma ir Rasa Vaitauskaitė (V kl.).

1981 m. gruodžio 30 d. O. Vaitauskienė raštu buvo pakviesta atvykti į Ašmintos apylinkės tarybą. Ten jos laukė „Lenino keliu" kolūkio pirmininkas P. Šeniauskas, apylinkės pirmininkas A. Veselis, kolūkio pirminės organizacijos sekretorė Grigaravičienė ir Ašmintos aštuonmetės mokyklos direktorė A. Šervenikienė.

„Apylinkėje dedasi negražūs dalykai — organizuojami susitikimai su kunigu. Žmonės pasipiktinę tavo elgesiu. Vaikų tėvai irgi nepatenkinti . . . Tu visai negalvoji, ką darai savo šeimai. Dukra, baigusi mokyklą, niekur neįstos, o už savo darbus sėsi į kalėjimą . . . Apie tave jau plačiai kalbama ir partijos komitete, ir rajono Vykdomajame, ir saugume. Mes puikiai žinome, kiek buvo panašių susitikimų ir kas ten buvo. Prisipažink, kad viską tu suorganizavai", — gąsdino ir kaltino Oną Vaitauskienę apylinkės pirmininkas A. Veselis.

Mokyklos direktorė Šervenikienė teigė, kad tikintiems žmonėms susirinkti galima tik maldos namuose, o panašių susitkimų kaime negali būti; labiausiai pyko, kad juose dalyvauja tėvai su savo vaikais.

— Daugiau kaip 17 m. kunigas nesilanko pas žmones, o dabar sugalvojai pakviesti, — šaipėsi kolūkio partinės organizacijos sekretorė Grigaravičienė.

Į pateiktus kaltinimus Ona Vaitauskienė atsakė, kad už vaikus atsako jie, tėvai, „kaip norime, taip juos ir auklėjame, ką norime, tą jiems ir kviečiame. Prašau vaikų

netardyti ir nevirkdyti; o jeigu sakote, kad patys viską žinote, tai kam dar klausiate?"

Baigiantis pokalbiui, Prienų r. Ašmintos apylinkės taryba pasakė, jog Oną Vaitauskienę įspėja paskutinį kartą.

* * *

KRYŽIŲ NAIKINIMAS

(Lietuvos raudonieji neapykantą kryžiams perėmė iš velnių. Šią naikinimo misiją ištikimai vykdo su pikčiausiu įniršiu):

Rainiai (Telšių r.). 1982 m. birželio 18 d., nepaisant sargybos, Žemaičių kankiniams atminti miškelyje iškilo 3 metaliniai kryžiai. Juos sunaikino birželio 20 d.

* * *

Anulėnai (Telšių r.). 1982 m. birželio 21 d. nugriautas tikinčiųjų atstatytas kryžius Šiaulių — Palangos plento ir Eigirdžių — Anulėnų kelio kryžkelėje. Traktorius sutrynė ir nuo seno stovėjusią tvorelę aplink kryžių.

* * *

Paukštakiai (Plungės r.). 1982 m. birželio 25 d. buldozeriu sulaužytas kaimo kryžkelėje stovėjęs kryžius.

* * *

Šateikiai (Plungės r.). 1982 m. gegužės 3 d. nugriauta netoli Šateikių mūrinė meniška koplytėlė.

* * *

Kapčiamiestis (Lazdijų r.). Kapčiamiesčio tikintieji 1982 m. birželio 24 d. kelyje Kapčiamiestis — Kauknorės pastatė medinį kryžių. Sekančią dieną Lazdijų r. VK pirmininko pav. Vanagas, atvykęs į Kapčiamiestį, įsakė

eiguliui A. Ignatavičiui, kadangi kryžius stovi jo eiguvoje, jį nugriauti.

Ir tai buvo padaryta liepos 12 d. apie 13-15 val. Žmonės kalba, kad kryžių nukirto A. Ignatavičius su sūnumi Romu ir žentu.

Po poros dienų toje vietoje išaugo du kryžiai.

Birželio 30 d. Kapčiamiesčio — Gardino plento pamiškėje buvo pastatyta meniška šv. Antano koplytėlė žuvusiems už tautos laisvę.

Po poros valandų koplytėlė buvo vandališkai ištaškyta.

Liepos 14 d. Kapčiamiestyje įvyko uždaras partinis susirinkimas, dalyvaujant rajono partijos atstovui. Susirinkime aktyvistai ir draugovininkai buvo įpareigoti budėti, kad apylinkėje nestatytų kryžių.

Tačiau Kapčiamiesčio tikintieji, ypač jaunimas ir vaikai, pasiryžo globoti kiekvieną kryžių, o nugriautus — tuoj pat atstatyti.

* * *

ŽINIOS IŠ VYSKUPIJŲ

(Į Lietuvos bedievių kovos planą prieš religiją ir tikinčiuosius įeina ir barbariškas bažnyčių apiplėšimas bei išniekinimas):

Vilnius. 1982 m. birželio 17 d. į RRT įgaliotinio įstaigą buvo sukviesti vyskupai ir vyskupijų valdytojai. Be įgaliotinio dar kalbėjo Lietuvos TSR prokuroro padėjėjas Barauskas. Jis pabrėžė, kad bus imtasi griežtų priemonių, jog būtų laikomasi religinių susivienijimų nuostatų.

* * *

Veiviržėnai (Klaipėdos raj.). 1982 m. liepos 25 d. čia buvo teikiamas Sutvirtinimo sakramentas, dalyvaujant gausybei tikinčiųjų. Tai labai suerzino bedievius. Liepos 27-28 d. naktį jie įsilaužė į bažnyčią. Piktadariai, nepajėgę išlaužti didelio, iš seifo padaryto tabernakulio, išardė visus

jo įtvirtinimus, išgriovė centrinę didžiojo altoriaus dalį, išvertė troną ir išnešė visą tabernakulį. Klebonas Juozapas Janauskas iškvietė iš Klaipėdos ekspertus. Šie nustatė, jog nusikaltimą įvykdė 2 suaugusieji ir vienas vaikas. Rugpiūčio 1 d. pamaldos buvo laikomos prie šoninio altoriaus. Permaldavimo intencija daugelis tikinčiųjų ėjo keliais prie išardyto didžiojo altoriaus ir graudžiai verkė. Iškilmingos atsiteisimo pamaldos — 22 rugpiūčio.

* * *

Laukžemė (Kretingos raj.). 1982 m. rugpiūčio 3 d. naktį piktadariai įsilaužė į bažnyčią ir sudaužė aukų dėžutes.

* * *

Kėdainiai. 1982 m. balandžio 1 d. Kėdainių bažnyčios vikaras kun. Kęstutis Daknevičius išsiuntė pareiškimą Lietuvos KP CK sekretoriui P. Griškevičiui dėl tikinčio jaunimo persekiojimo.

Balandžio 15 d. tuo reikalu į Kėdainius atvyko atstovas iš CK. Į vykdomąjį komitetą buvo iškviestas kun. K. Daknevičius. Pokalbyje dalyvavo Kėdainių raj. vyk. k-to pirm. pav. A. Juškevičius ir prokuroro pavaduotojas. Prasidėjo tardymas: „Jūs turite tiesioginį ryšį su Vatikanu? Kodėl skundžiatės, kad „sunki padėtis"? — klausinėjo atvykusieji. Kunigas paaiškino, kad tiesioginio ryšio su Vatikanu neturįs, o padėtis tikrai sunki, nes mokykloje persekioja tikinčius mokinius. Baigdamas pokalbį, atstovas iš Vilniaus tvirtino kunigui, kad vaikus mokyti tikėjimo tiesų yra draudžiama. Vaikus galima egzaminuoti tik išpažinties metu klausykloje.

Gegužės 3 d. Kėdainių raj. vyk. k-to pirm. pav. A. Juškevičius telefonu pranešė, kad nebus jokio atsakymo raštu į kun. Kęstučio Daknevičiaus balandžio 1 d. pareiškimą.

Birželio 4 d. vėl kun. K. Daknevičius buvo iškviestas į prokuratūrą. Pateikto įspėjimo kunigas nepasirašė.

* * *

Girdžiai (Jurbarko raj.). 1982 m. liepos 9 d. Jurbarko raj. Girdžių apyl. vyk. k-to sekretorė B. Bileckienė pasiuntė Girdžių parapijos klebonui kun. Viktorui Šaukliui tokį raštą:

Drg. Šaukliui Viktorui

Girdžių apylinkės Liaudies deputatų tarybos vykdomasis komitetas pakartotinai Jus įspėja, kad prie religinių apeigų atlikimo nebūtų pritraukiami vaikai.

* * *

Rokiškis. 1981 m. gruodžio mėn. pas Rokiškio bažnyčios zakristijoną Vytautą Šablinską saugumiečiai be jokio orderio padarė kratą. Paėmė visas magnetofono juosteles, kuriose buvo įrašyti kunigų — Alfonso Svarinsko, Sigito Tamkevičiaus ir J. Kaunecko pamokslai. Čekistai pagrasino Šablinskui, kad daugiau nemėgintų užrašinėti šių kunigų pamokslų.

* * *

Šaukėnai (Kelmės raj.). 1982 m. liepos 27 d. Kelmės raj. laikraštyje „Komunistinis žodis" Jonas Stakutis bandė ginti surežisuotas Petro Liesio bedieviškas laidotuves, kuriose mokyt. Rakauskienė įžūliai replikuodama labai trukdė kun. Antanui Liesiui sakyti pamokslą kapinėse.

Laikraštis meluoja tvirtindamas, kad „niekas, niekada nematė Liesių, sukančių link bažnyčios". Tai netiesa! Šaukėnų žmonės žino, kad Liesiai lankydavo bažnyčią, o velionis prieš mirtį buvo bažnyčioje ir priėmė šv. Komuniją.

* * *

Pilviškiai (Vilkaviškio raj.). 1982 m. birželio 25 d. Pilviškiuose mirė invalidė elgeta Kastancija Šeškevičiūtė. Mokytoja (pensininkė) Širvinskienė kreipėsi į Pilviškių

apyl. pirmininką Žibutį, prašydama karsto ir pagalbos iškasti kapo duobei. Pirmininkas paklausė: „Kaip laidosite: su bažnyčia ar be jos?" Kai buvo paaiškinta, kad velionė bus laidojama su bažnytinėmis apeigomis, pirmininkas Žibutis kategoriškai atsisakė padėti laidotuvėms.

Kastancija Šeškevičiūtė buvo palaidota su bažnytinėmis apeigomis. Karstu, duobės iškasimu, transportu ir kt. pasirūpino Pilviškių parapijiečiai.

* * *

Aukštelkė (Šiaulių raj.). O. Stankienė, gyvenanti Vilniuje, R. Armijos 36-4, kreipėsi į RRT įgaliotinį P. Anilionį, prašydama leidimo atvesti kunigą savo seseriai, jau antri metai gulinčiai Aukštelkės internate. RRT įgaliotiniui paaiškinus, kad kunigą galima atvesti, prašant patiems seneliams. 1982 m. gegužės 21 d. O. Stankienė kreipėsi į Aukštelkės internato direktorių, kuris sutiko įleisti kunigą į lavoninės patalpas. Apie kunigo apsilankymą internate sužinojo ir daugiau senelių, kurie su ašaromis akyse maldavo atvesti kunigą ir jiems. O Stankienė padarė norinčių kunigo senelių sąrašą su jų parašais ir palatų numeriais, kuriose jie guli.

O. Stankienei, šiaulietei Misiūnaitei ir vilnietei Nobičienei ruošiant lavoninę kunigo priėmimui, atėjęs direktorius išvarė jas iš patalpų. Moterims paklausus, kas atsitiko, direktorius pradėjo gąsdinti jas milicija, šaukti, kad leidęs atvesti kunigą tik ligonei V. Markevičiūtei.

Moterys kreipėsi į Šiaulių raj. vyk. k-to pirm. pav. Caparą. Pavaduotojas pareiškė, kad internate kunigas gali aprūpinti sakramentais tik tuos, kurie miršta arba yra ligoniai. Be to, pažadėjo: savaitės bėgyje visi norintieji priimti sakramentus bus aptarnauti. Bet praėjo jau trys savaitės ir niekas neleidžia iškviesti norintiems seneliams kunigą.

* * *

Kaunas. 1982 m. birželio 11 d. KGB darbuotojai

padarė kratą pas kaunietę Teresę Kurtinaitytę, gyvenančią TSRS 50-čio g. Nr. 16-92. Kratoje dalyvavo 5 čekistai ir dvi moterys. Kratos orderyje buvo įrašyta, kad daroma krata ryšium su „LKB Kronikos" dauginimu. Kratos metu čekistai labai apsivylė nieko neradę. Paėmė tik rašomą mašinėlę ir religinę knygą. Išeidami nepaliko net kratos protokolo.

1982 m. liepos 28 d. tardymo metu Teresei Kurtinaitytei buvo paaiškinta, kad rašomąją mašinėlę sugrąžins greitai, kai tik bus užbaigta „LKB Kronikos" byla.

* * *

(Moraliai susikompromitavę kunigai dirba didžiosiose miesto parapijose ir net kurijoje, o pamaldieji ir pavyzdingieji — izoliuojami nuo jaunimo ir didesnių centrų):

Vilnius. Gegužės mėn. po Vilnių pasklido liūdna žinia, kad iškeliamas šv. Mikalojaus bažnyčios vikaras kun. Ričardas Černiauskas. Atsikėlus šiam kunigui į šv. Mikalojaus bažnyčią, jo pamokslų pasiklausyti susirinkdavo tiek daug tikinčiųjų, kad daugeliui tekdavo net darganoje stovėti lauke. Ypatingai kun. Ričardas Černiauskas buvo mylimas Vilniaus jaunimo, todėl nenuostabu, kad jis nepatiko Bažnyčios priešams. Pasklidus žiniai apie kun. R. Černiausko iškėlimą, pas Vilniaus arkivyskupijos valdytoją kun. Algirdą Gutauską pradėjo plaukti žmonių delegacijos. Visus jaudino šio uolaus kunigo likimas. Kieno iniciatyva jis perkeliamas vikaru į Marcinkonių parapiją, esančią vidury girių, kur sekmadieniais į pamaldas susirenka vos keliolika pagyvenusių žmonių? Paaiškėjus, kad šis paskyrimas yra inspiruotas Religijų reikalų tarybos, kun. R. Černiauskas atsisakė jį priimti ir apie tai painformavo tikinčiuosius. Apie porą tūkstančių Vilniaus tikinčiųjų kreipėsi į Vilniaus arkivyskupijos apaštalinį administratorių tremtinį vyskupą Julijoną Steponavičių, prašydami įsikišti, kad kunigas R. Černiaus-

kas nebūtų skiriamas į Marcinkonis, o paliktas Vilniuje. Savo pareiškime vilniečiai rašo: „Tikintieji žino tik vieną jo „kaltę" — jis yra uolus kunigas. Kaip suprasti, kad moraliai susikompromitavę kunigai dirba didžiulėse miesto parapijose ir net Kurijoje, o pamaldūs kunigai — izoliuojami nuo jaunimo ir didesnių centrų?"

* * *

SOVIETINĖJE MOKYKLOJE

(Lietuvos mokytojai, o ypač moterys, mokymą pavertė tikinčiųjų mokinių teroru):

Luokė (Telšių raj.). 1982 m. kovo 4 d. Luokės vid. mokyklos direktoriaus pav. Tendziagolskienė viešai prieš visą klasę grasino mokiniui Leščiauskui už bažnyčios lankymą sumažinti elgesio pažymį. Vasario mėn. pabaigoje mokyklos direktorius Limantas, išsikvietęs penkis anūkus Kikilus auginančią močiutę, pagrasino: „Jeigu anūkai ir toliau eis į bažnyčią ir sukinėsis apie altorių, jie bus atimti ir perduoti auklėti valstybei".

Š.m. balandžio 12 d. istorijos mokyt. Mitkuvienė klausinėjo mokinius, kas buvo iš mokinių bažnyčioje ir reikalavo išduoti, ką kalbėjo kunigas.

Mokyt. Skriabienė prieš visą klasę išjuokia mokinius, lankančius bažnyčią. Ji ypač fanatiškai jų neapkenčia.

* * *

Viešvėnai (Telšių raj.). 1982 m. kovo 7 d. Viešvėnų aštuonmetėje mokykloje tėvų ir mokytojų susirinkimas buvo specialiai daromas tą pačią valandą, kai bažnyčioje vyko rekolekcijos. Susirinkimo metu direktorė Stancelienė kalbėjo: „Tikėjimas skatina žmogų veidmainiauti. Štai nė vienas mokinys, lankantis bažnyčią, pas mus to neišdrįsta prisipažinti! Na, mokiniai, kas iš jūsų eina bažnyčion!?" Staiga atsistojo mok. Pronskus. Direktorė,

pametusi lygsvarą, pradėjo grasinti mokiniui: „Tau sumažinamas elgesio pažymys!" Auklėtoja bandė berniuką ginti: „Direktore, jis vienas mano geriausių mokinių!" — „Nesvarbu! Sumažinti pažymį!", — nenusileido direktorė Stancelienė. Ir taip elgesio pažymiai sumažinti gerai besimokantiems mokiniams: VII kl. mok. Antanui Pronskui, jo broliui Stasiui, VI kl. mok., sesutei Marytei, IV kl. mok.; VI kl. mok. Daivai Končiūtei, III kl. mok. Elenai Lukauskaitei.

* * *

Tryškiai (Telšių raj.). 1982 m. balandžio 13 d. Tryškių vid. m-los mokyt. Stasė Žukauskienė VII klasėje pradėjo persekiojimo akciją prieš tikinčius mokinius. Ypač nuo jos kenčia tie, kurie patarnauja šv. Mišioms, pvz., mok. Algirdas Urnikis ir Juozas Maneikis. Mokytoja juos vadina tamsuoliais, klebono Sirtauto padlaižiais, pusgalviais ir t.t. Be to, susistačius klasėje mokinius, buvusius per Velykas bažnyčioje, jų akyse išjuokia tikėjimą, bažnyčią ir kunigus. Mokyt. Stasė Žukauskienė yra laikoma rajone geriausia ateiste, spausdinančia periodikoje daug ateistinių straipsnių, kuriuose nuolat tvirtina, kad ateistai niekada nevartoja prievartos prieš tikinčiuosius ir kad tai yra neleistina.

VI kl. auklėtoja mokyt. Bronė Kasparavičienė taip pat persekioja mokinius, einančius į bažnyčią. Ji šaukia juos po vieną į mokytojų kambarį ir gąsdina, kad jie bus pašalinti iš mokyklos ir niekur neįstos; juos išjuokia prieš visą klasę ir visaip iš jų tyčiojasi. Jos aukomis yra mokiniai: Antanas ir Robertas Lybikai, Algirdas Terminas ir kt. Mokyt. B. Kasparavičienė išdrįsta barti net tėvus, kam jie leidžia vaikus į bažnyčią, tvirtindama, jog tikintiems vaikams nebus vietos mokykloje.

* * *

Upyna (Telšių raj.). 1982 m. sausio 31 d. po atlaidų Upynos aštuonmetės m-klos komjaunimo sekretorė Rita

Baranauskienė ir mokyt. Baltramiejūnienė vaikštinėjo į namus pas tikinčius mokinius ir aštriai barė mokinius ir jų tėvus. Jų žodžiais, net ir suaugusieji neturi teisės eiti į bažnyčią, o už vaikų vedimą į bažnyčią, jie gali būti teisiami.

* * *

Nevarėnai (Telšių raj.). 1982 m. gegužės mėn. Nevarėnų aštuonmetėje mokykloje II kl. mokyt. Bielskienė liepė pakelti rankas tiems mokiniams, kurie eina į bažnyčią, o po to įsakė visiems žegnotis. Tikintiems mokiniams buvo sumažintas elgesio pažymys.

V kl. auklėtoja Dapkevičiūtė taip pat sumažino elgesio pažymius tikintiems mokiniams. Mokiniai, protestuodami dėl tokio neteisingo mokytojų elgesio, mokykloje nusiėmė pionierių kaklaraiščius. Prasidėjo tardymai, organizatorių ieškojimas, tėvų bauginimas. Apie tai sužinojęs klebonas kun. Bronius Latakas bažnyčioje paskelbė, jog mokytojai taip elgdamiesi nusikalsta įstatymams. Mokytojai sujudo įkalbinėti vaikus, kad jie paliudytų, jog viso to mokykloje nebuvo, o kleboną jie paduosią į teismą už šmeižtą.

Apie 20 tėvų parašė klebonui pareiškimą, patvirtindami mokykloje vedamą tikinčiųjų mokinių persekiojimą.

* * *

Prienai. 1982 m. gegužės 18 d. Prienų II-os vid. m-klos Xb kl. mok. Violetą Kačergiūtę iškvietė į direktoriaus kabinetą. Čia jos laukė saugumietis Gudaitis. Čekistas mergaitę kaltino, kad ji rašiusi kaliniams kalėdinius sveikinimus. Betardant saugumietis Gudaitis prasitarė, kad visi laiškai praeina per jų rankas.

Gegužės 25 d. vėl tas pats saugumietis, tardydamas Violetą, jai parodė Prienų jaunimo rašytą kalėdinį sveikinimą kaliniams.

* * *

BAŽNYČIA SOVIETINĖSE RESPUBLIKOSE

(Komunizmo nužmogintam žmogui neliko nieko švento, nieko kilnaus):

Baltarusija. Už keliolikos kilometrų nuo Druskininkų yra gražus ežerų kampelis, įsispraudęs tarp Pariečės ir Aziorų. Sulaukęs sekmadienio, nusprendžiau pasižvalgyti, paganyti akis, juo labiau, kad laisvam nuo procedūrų nebuvo kas veikti pačiuose Druskininkuose. Pakalbinęs draugą ir suradęs mašinėlę, atsidūriau Baltarusijoje, kur tarp pušynėlių įspūdingai mėlynavo vandens nemunėliai. Pakeliui užtikome dviejų ežerų suspaustą Naujosios Rūdos miesteliuką. Kiek gamta graži, tiek kiti įspūdžiai buvo slegiantys, visai neprimenantys šventiškos sekmadienio nuotaikos. Matėme dirbančių žmonių — piovė malkas, krovė šiaudus. Kiek sutikome miestelyje vyrų, visi buvo išgėrę. Ėjo porelė — kareivis su mergina, bet ne jis ją vedė, o ji tempė jį . . . Pastebėjome bažnyčią — medinę, neseną, gana impozantišką, iš lauko neblogai atrodančią. Panorome pamatyti iš vidaus. Paklausinėję suradome moterį, kuri atrakino mums. Išvydome liūdną vaizdą, lyg po karo. Zakristijoje spintų durelės išlaužtos . . . Altorių paveikslai nuplėšti, tabernakulis išlaužtas, tik sveika buvo virš didžiojo altoriaus Nukryžiuotojo figūra. Tos, matyt, nepajėgė nugriauti.

Moteris pasakojo, kad sekmadieniais susirenka žmonės — meldžiasi, pagieda. Ir tądien būta žmonių pasimelsti. Vietoj išplėštųjų senųjų paveikslų šoniniuose altoriuose kabėjo keli primityvaus skonio paveikslai, matėsi degintų žvakių likučiai.

Kunigo jau daugel metų čia nebėra. Dabar leidžia tik kartą ar du kartus per metus atvažiuoti kunigui iš Gožos (netoli Gardino) ir kapinėse pašventinti kapus. Prieš kelerius metus vieną dieną atvažiavo iš rajono milicininkais apsirengę vyrai ir, kas buvo vertingesnio bažnyčioje, plėšė, mėtė į sunkvežimį ir išvežė.

Pasakojusios moters veide matėsi skausmas, sudrėko akys . . .

Negaudžia šventadienio varpai — ir kas belieka žmonėms: darbinio arklio baudžiava ir butelis . . .

* * *

NAUJI LEIDINIAI

„Lietuvos ateitis" Nr. 3. Leidinys pasirodė liepos mėn. pabaigoje; apima 20 mašinraščio puslapių, ir gvildena tautinius bei religinius klausimus. Leidėjai neužmiršta tų, kurie kenčia už Dievą ir Tėvynę, pateikdami jų kalinimo adresus ir laiškų ištraukas.

* * *

Lietuvi, neužmiršk!

Sergiejus Kovaliovas
Vytautas Skuodis
Algirdas Statkevičius
Anastazas Janulis
Mečislovas Jurevičius
Antanas Terleckas
Petras Paulaitis
Balys Gajauskas
Povilas Pečeliūnas
Julius Sasnauskas
Vytautas Vaičiūnas
Gintautas Iešmantas
Viktoras Petkus

ir kiti neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai gyventi ir tikėti!

* * *

Vilniaus katedra iš šono. Dešinėje šv. Kazimiero koplyčia, kurios altoriuje buvo šv. Kazimiero karstas. Dabar ji paversta koncertų sale ir paveikslų galerija

Nr. 55

1982 m. lapkričio mėn. 1 d.

LKB KRONIKA Nr. 55

Perskaitęs duok kitam!
Eina nuo 1972 m. kovo 19 d.

Numerį skiriame Lietuvos kunigams, kovojantiems už Bažnyčios laisvę.

ŽVILGSNIS Į BAŽNYČIĄ KUNIGŲ AKIMIS

Tarybų Sąjungos ATP Pirmininkui L. Brežnevui
Lietuvos Vyskupams ir vyskupijų Valdytojams

Pareiškimas

(Lietuvos vyskupijų kunigai reikalauja grąžinti komunistinės valdžios savavališkai pasisavintas katalikų Bažnyčiai priklausančias teises):

Mums kelia susirūpinimą paskutiniu metu spaudoje pasirodę pikti išpuoliai prieš religiją. Lietuvos KP pirmojo sekretoriaus P. Griškevičiaus kalboje sakoma: „Reikia visokeriopai stiprinti internacionalinio ir patriotinio auklėjimo ryšį su kova už religinių atgyvenų likvidavimą" (LKP 2-me plenume Vilniuje 1981 m. birželio 17 d.). Prieš religiją ir gerus kunigus drastiškai yra pasisakęs ir KP sekretorius L. Šepetys, o RRT įgaliotinis P. Anilionis griežtai reikalauja, kad būtų vykdomi LTSR ATP 1976.VII.28 patvirtinti Religinių susivienijimų nuostatai.

Lietuvos katalikų dvasininkija mielai sveikintų normalius santykius tarp LTSR Vyriausybės ir Lietuvos Katalikų Bažnyčios. Mes ir mūsų tikintieji neatsisakome vykdyti teisėtų tarybinės vyriausybės reikalavimų, kurie neprieštarauja Romos Katalikų Bažnyčios dogmoms ir moralei. Mes pasiruošę kartu su ja kovoti prieš moralines

blogybes mūsų tautoje: alkoholizmą, šeimų irimą, chuliganizmą, negimusios gyvybės žudymą, ypač plačiai paplitusią vyriausybei legalizavus abortus.

Tačiau dar kartą pabrėžiame, kad mes neturime teisės ir negalime vykdyti Religinių susivienijimų nuostatų, kadangi tai nesiderina su mūsų sąžine. Kai kurie tų nuostatų straipsniai nesiderina su Kristaus Evangelija, su Vatikano II Susirinkimo nutarimais, o taip pat su TSRS Konstitucija, Lenino 1918.I.23 direktyvomis, Kompartijos 1954.XI.10 nurodymais, su Visuotine Žmogaus Teisių Deklaracija, Helsinkio Baigiamojo Akto nutarimais, kuriuos pasirašydama, Tarybų Sąjunga įsipareigojo visus savo įstatymus priderinti prie Helsinkio deklaracijos nuostatų.

Todėl pareiškiame:

Mes neturime teisės Romos Katalikų Bažnyčios vyskupijų ir parapijų valdymą atiduoti civilinei valdžiai ar eilinių tikinčiųjų sudarytiems komitetams, nes Katalikų Bažnyčioje paties Viešpaties Jėzaus Kristaus yra įstatyta hierarchinė santvarka (Mt. 16, 18-19). Bažnyčią valdo Popiežius, vyskupai ir jų padėjėjai kunigai. Tą patį sako Vatikano II-jo „Lumen gentium" (st. 10, 19, 20, 22); Codex Iuris Canonici (can. 218, 219, 329, 451). Minėtų kanonų pažeidimas baudžiamas atskyrimu nuo Bažnyčios (žr. can. 2333 ir 2334-2).

Mes, kunigai, įpareigoti skelbti Evangeliją pamokslais ir katekizacija (Vatikano II „Christus Dominus", nr. 14, can. 1329 ir 1330. Šios pareigos atlikimą, ypač kur valstybė atskirta nuo Bažnyčios, tvarko ne civilinė valdžia, o tiktai vyskupas (can. 1337).

Mes įpareigoti ir negalime atsisakyti teikti sakramentus prašantiems, ypač ligoniams ir mirštantiems, kiekvienoje vietoje, neatsižvelgiant į mūsų aptarnaujamos vietos ribas (can. 882).

Mes prašome ir reikalaujame panaikinti civilinės vyriausybės nustatytą Kauno Kunigų seminarijos auklėtinių limitą, nes pagal kanonus (can. 1352 ir 1357) vyskupai ir vyskupijų valdytojai savo nuožiūra priima kandidatus į

Kunigų seminariją, skiria dėstytojus ir prižiūri mokymą bei auklėjimą.

Mes reikalaujame, kad nebūtų daroma iš vyriausybės pusės kliūčių Lietuvos vyskupams ir vyskupijų valdytojams laisvai ir tik savo nuožiūra skirti dvasininkus įvairioms dvasinėms pareigoms be Lietuvos Religijų reikalų tarybos įgaliotinio sutikimo (can. 147-2, 152, 455-1).

Mes reikalaujame, kad tarybiniai valdžios pareigūnai mums, kunigams, netrukdytų aplankyti savo tikinčiųjų, jeigu jie to prašo. Lankymo pareigą mums uždeda Bažnyčios kanonai (can. 467-1). Dabar gi lankymas yra uždraustas. Pavyzdžiui, tarybiniai pareigūnai trukdė kunigams aplankyti savo tikinčiuosius Alytuje, Kalvarijoje, o Prienuose kun. Antanas Gražulis buvo net nubaustas administracine tvarka.

Mes reikalaujame, kad Ordinarai laisvai galėtų lankyti savo vyskupijos parapijas.

Aukščiau išvardintas pareigas mums, Lietuvos katalikų dvasininkams, uždeda Katalikų Bažnyčios kanonai, Santarybų ir Sinodų nutarimai. Tuo tarpu Religijų susivienijimų nuostatai šias pareigas atlikti mums draudžia. Kokias sankcijas tarybinė valdžia mums betaikytų, mes turime elgtis pagal šv. Rašto nurodymą: „Dievo reikia labiau klausyti, negu žmonių" (Apd. 5,19).

Katalikų Bažnyčios normalius santykius su Lietuvos tarybine valdžia nuolatos drumsčia grubi tikinčiuosius įžeidžianti antireliginė propaganda, tarybinių pareigūnų išsišokimai, tikinčiųjų diskriminavimas darbavietėse, tarnautojų, mokytojų, moksleivių persekiojimas už religinių pareigų atlikimą; kryžių naikinimas, Švč. Sakramento išniekinimai, bažnyčių uždarinėjimai, bažnyčių ir kunigų apiplėšimai. Tikintieji ir dvasininkai buvo labai įžeisti dėl kelis kartus sunaikinto Kryžių kalno (Šiaulių r. Jurgaičių km.) ir Alkakalnio arba Panų kalno nusiaubimo (Telšių r. Pasruojės km.). Vilniaus Arkikatedra paversta Paveikslų galerija, šv. Kazimiero bažnyčia Vilniuje — ateistiniu muziejumi, Klaipėdos Taikos Karalienės bažnyčia —

filharmonijos sale, nors Klaipėdos tikintieji neturi kur melstis.

Artinantis įžymiems jubiliejams — 500 m. šv. Kazimiero mirties 1984 m. ir 600 m. nuo krikščionybės įvedimo Lietuvoje 1987 m. — Lietuvos kunigai ir tikintieji laukia iš Partijos ir Vyriausybės šių geros valios gestų:

grąžinti katalikams uždarytas ir atimtas bažnyčias, o ypač Vilniaus Arkikatedrą, Vilniaus šv. Kazimiero bažnyčią ir Klaipėdos Taikos Karalienės bažnyčią;

uždrausti naikinti istorines-religines vertybes: kryžius, koplytėles, paminklus; uždrausti naikinti tikinčiųjų gerbiamas ir šventomis laikomas vietas;

1976 m. liepos 28 d. priimtus Religinių susivienijimų nuostatus pakeisti taip, kad jie derintųsi su Katalikų Bažnyčios kanonais, tokiu būdu sudarant kunigams ir tikintiesiems sąlygas jų laikytis;

grąžinti į pareigas jau daugiau kaip 20 metų be teismo ištremtą į Žagarę Vilniaus arkivyskupijos vyskupą Julijoną Steponavičių;

peržiūrėti prievartos ir apgaulės būdu parapijos komitetams primestas su valdžia sutartis;

įspėti rajonų ir apylinkų pareigūnus nutraukti kunigų ir tikinčiųjų diskriminaciją, nes tikintieji sudaro didžiąją Lietuvos gyventojų dalį ir pasižymi sąžiningu darbu; jie neturėtų būti netaktiškais pareigūnų veiksmais skatinami neigiamai žiūrėti į tarybinę valdžią;

leisti pasistatyti bažnyčias besikuriančiuose miestuose, o taip pat augančių miestų mikrorajonuose;

leisti atlikti religines apeigas mirusiems šarvoti skirtose vietose.

1982 m. liepos-rugpiūčio mėn.

Po pareiškimu pasirašė šie **kunigai:**

Telšių vyskupijoje iki 1982 m. lapkričio 1 d.

Abramavičius Vladas	Mitkus Petras
Alminas Adomas	Motekaitis Vytautas
Arlauskas Klemensas	Olšauskas Juozapas
Augustis Antanas	Orantas Aloyzas
Arnašius Albinas	Pačinskas Juozapas
Bagužas Brunonas	Pakalniškis Jonas

Baikauskas Jonas
Bakšys Aloyzas
Beniušis Antanas
Bernotas Petras
Birbilas Jurgis
Bučinskas Jonas
Budrikis Julius
Bukauskas Juozapas
Bunkus Antanas
Burneikis Bronius
Butkus Juozapas
Dambrauskas Liudas
Eičas Jonas
Garjonis Antanas
Gasiūnas Juozapas
Gasčiūnas Kazimieras
Gauronskas Anupras
Gauronskis Vincentas
Gedgaudas Juozapas
Gedvila Jonas
Germanas Edmundas
Giedra Domininkas
Gylys Antanas
Gorodeckis Stanislovas
Grabauskas Juozapas
Grubliauskas Juozapas
Gunta Juozapas
Ilskis Jonas
Ivanauskas Antanas
Jakutis Aleksandras
Jankauskas Juozapas
Jasas Petras
Jasinevičius Jonas
Jurgaitis Antanas
Juškys Izidorius
Juškys Vladislovas
Kadys Vytautas
Kauneckas Jonas
Kerpauskas Anicetas

Pakamanis Algirdas
Paliūkas Jonas
Palšis Petras
Paulauskas Jonas
Petrauskas Jonas
Petrikas Konstantinas
Petronaitis Antanas
Poška Tadas
Prialgauskas Kazimieras
Pridotkas Alfonsas
Pudžemys Adolfas
Puidokas Klemensas
Puzaras Petras
Racevičius Bronislovas
Radveikis Vladas
Ričkus Antanas
Rimkus Kazimieras
Rudzinskas Jonas
Ružė Pranciškus
Senkus Vincentas
Serapinas Liudvikas
Skiparis Vytautas
Skirmantas Domininkas
Stirbys Vaclovas
Striukas Antanas
Stukas Petras
Šatkus Pranciškus
Šeškevičius Antanas
Šikšnys Valentinas
Širvaitis Juozapas
Šiurys Juozapas
Šlevas Vladas
Šukys Juozapas
Šulcas Henrikas
Švambarys Tomas
Talaišis Bernardas
Tamašauskas Julius
Vaitelis Stanislovas
Valaitis Feliksas

Kiela Antanas
Klebonas Vincentas
Klimavičius Alfonsas
Kusas Jonas
Latakas Bronislovas
Lideikis Aloyzas
Liutkevičius Juozapas
Lukoševičius Alfonsas
Macelis Kazimieras
Maželis Juozapas
Merliūnas Petras
Mikutavičius Vytautas

Venckus Petras
Venckus Pranciškus
Velioniškis Konstantinas
Vėlavičius Vincentas
Vičiulis Jonas
Zdanavičius Antanas
Žilys Ferdinandas
Žukas Anupras
Žukas Kazimieras
Žulpa Romualdas
Miklovas Juozapas
Miškinis Julijonas

Viso: 114 kunigų; be to, raštą yra pasirašęs Leningrado klebonas kun. Pavilonis ir vienas kunigas iš kitos vyskupijos, kurio parašas neišskaitomas.
N. B. parašai dar renkami

* * *

Po Vilkaviškio vyskupijos kunigų pareiškimu pasirašė šie kunigai:

Adomaitis Juozas
Adomaitis Pranas
Akelis Vincas
Akevičius Antanas
Aleksandravičius Antanas
Alesius Jonas
Ambrasas Konstantinas
Andrišiūnas Algirdas
Balanda Petras
Bandza Vincas
Baranauskas Jonas
Bekasovas Kęstutis
Berteška Juozas
Bilius Vladas
Bobinas Vladas
Burba Kazimieras
Būdas Vytautas
Būga Jonas

Kupstaitis Juozas
Lešinskas Leonas
Liubšys Antanas
Liutvinas Pranas
Maksvytis Jonas
Malinauskas Jonas
Matulaitis Juozas
Matulevičius Juozas
Mieldažys Antanas
Mieldažys Juozas
Mikalajūnas Stasys
Montvila Kazimieras
Naujokaitis Viktoras
Paltanavičius Bronius
Palukaitis Jonas
Pangonis Antanas
Pasiliauskas Juozas
Pečiukonis Juozas

Čegelskas Boleslovas
Čėsna Vincas
Degutis Vaclovas
Deltuva Albinas
Diškevičius Antanas
Dovydaitis Gvidonas
Dumbliauskas Petras
Dumčius Vincas
Gražulis Antanas
Gražulis Juozas
Grudzinskas Jonas
Gumauskas Juozas
Guogis Vytautas
mons. Gustaitis Andriejus
Gustaitis Vytautas
Insoda Vytautas
Jakaitis Juozas
Jalinskas Vincas
Jančiauskas Povilas
Jarušauskas Boleslovas
Jaudegis Albinas
Juškaitis Juozas
Juškevičius Kazimieras
Kavaliūnas Leonardas
Kražauskas Petras
Kriščiūnas Juozas
Kubilius Jonas
Kudirka Kazimieras
Kunevičius Lionginas
Zdebskis Juozas
mons. Žemaitis Juozas
Radzevičius Juozas

Petruševičius Vincas
Pilipaitis Juozas
Plioraitis Ignas
Preikšas Juozas
Račiūnas Pranas
Račkauskas Antanas
Račkauskas Stasys
Radzevičius Vaclovas
Ražukas Boleslovas
Rimas Andriejus
Rusinas Jonas
Sadauskas Alfonsas
Sitka Petras
Sakalauskas Gracijus
Samuolis Salemonas
Skučas Gintautas
Skučas Kazimieras
Stakėnas Vaclovas
Steponaitis Gintautas
Sventickas Jurgis
Šalčius Juozas
Šulskis Pranciškus
Tamkevičius Sigitas
Tėvelis Vytautas
Urbonas Vitas
Užkuraitis Vytautas
Užupis Juozas
Vaitauskas Vytautas
Varkala Jonas
Vitkus Antanas
Brilius Kęstutis
Matulionis Jonas

Viso pasirašė — 100 kunigų: atsisakė pasirašyti 9 kunigai; 3 kunigams nebuvo pateikta, nesitikint, kad pasirašytų.

* * *

Po Kauno arkivyskupijos tolygiu pareiškimu pasirašė šie kunigai:

Gudanavičius Gustavas
Razmantas Juozapas
Dobilaitis Juozapas
Vanagas Alfredas
Tamoševičius Vaclovas
Stasuitis Boleslovas
Polikaitis Vaclovas
Vaičiulionis Lionginas
Nemeikšis Bronius
Pesliakas Vytautas-Kazimieras
Tamonis Jonas
Gimžauskas Bronius
Ščepavičius Pranas
Vaicekauskas Juozapas
Povilaitis Jonas
Račaitis Jonas
Baliūnas Feliksas
Valavičius Vladas
Butkus Izidorius
Vysk. Steonavičius Julijonas
Kadys Stanislovas
Raudonikis Jonas
Petraitis Petras
Čepėnas Juozapas
Ylius Antanas
Sirūnas Kazimieras
Jakaitis Kleopas
Stankevičius Jonas
Bubnys Prosperas
Aleksiūnas Jonas
Mikutis Petras
Brilius Vytautas
Požėla Vladas
Radzevičius Vytautas
Daknevičius Kęstutis
Kalinauskas Leonas
Užusienis Jurgis
Survila Jonas
Brusokas Viktoras

Kaknevičius Juozapas
Bastys Pranciškus
Voveris Jonas
Perminas Albertas
Liubonas Petras
Girdzevičius Jonas
Vaira Boleslovas
Grinevičius Zigmas
Vaičeliūnas Juozapas
Dunda Gerardas
Petkevičius Vladas
Semaška Liudas
Buožius Mykolas
Meilus Petras
Svarinskas Alfonsas
Šauklys Viktoras
Jurgutis Antanas
Pranckūnas Povilas
Mocius Algirdas
Macevičius Romualdas
Augustauskas Jonas
Žiugžda Pijus
Juodelis Antanas
Kazlauskas Jonas
Markaitis Aleksandras
Milašius Antanas
Mikutavičius Ričardas
Simaška Vladas
Radavičius Boleslovas
Petraitis Alfonsas
Slavinskas Antanas
Fabijanskas Jonas
Indriūnas Juozapas
Rakauskas Jonas
Bartulis Eugenijus
Žemaitis Jonas
Želvys Juozapas
Juknevičius Krizantas
Grušas Adolfas

Jokūbauskas Eugenijus
Pilka Steponas
Ramanauskas Vaclovas
Kazlauskas Antanas
Mizaras Romualdas
Matulaitis Pranciškus
Imbras Antanas
Počiulpis Aleksandras
Dobrovolskis Algirdas
Simaška Eduardas
Danyla Antanas
Vosylius Juozapas
Griganavičius Vytautas
Varvuolis Juozapas
Gudas Jonas
Grauslys Vaclovas
Tavoraitis Petras
Albanavičius Jonas
Lapinskas Kazimieras
Matusevičius Bronius
Zeidotas Edvardas
Melkūnas Vytautas
Bulota Alfonsas
Statkevičius Kazimieras
Ramanauskas Aleksandras
Veselka Žygintas
Liukas Rapolas
Jakubauskas Leonas
Sriubas Juozapas
Kurmauskas Stanislovas
Frainas Juozapas
Lapė Alfonsas
Vilutis Kęstutis
Šukevičius Antanas
Luzgauskas Vladas
Jagminas Leonardas
Jokūbauskas Antanas
Mačiūta Petras
Povilanskis Boleslovas
Pranskietis Vincas
Čižauskas Pijus
Katinas Jonas
Gaižauskas Pranciškus
Martinkus Petras
Ligeika Antanas
Graužinis Albinas

Pasirašyti atsisakė — 6 kunigai. Į Kuriją ir Seminarijos darbuotojus — nesikreipta. 6 kunigams dėl įvairių kliūčių neduota pasirašyti.

* * *

Po analogišku pareiškimu pasirašė šie Panevėžio vyskupijos kunigai:

Adomonis Petras
Antanaitis Bronius
Antanavičius Juozas
Arlauskas Vincentas
Bagdonas Jonas
Bagdonas Juozas
Balaiša Bronius
Ivanovskis Tadas
Jančys Alfonsas
Jankevičius Povilas
Janulis Juozas
Jasiūnas Vytautas
Jatulis Jonas
Juodelis Jonas

Balaišis Antanas
Balašauskas Vytautas
Balčiūnas Jonas
Balčiūnas Juozas
Balickaitis Jurgis
Balsys Kostas
Baltuška Petras
Baniulis Algis
Baronas Kazimieras
Blynas Laimingas-Feliksas
Braukyla Vladas
Breivė Adolfas
Budriūnas Petras
Buliauskas Jonas
Butkys Jonas
Čiučkis Povilas
Dubnikas Juozas
Dulksnys Kazimieras
Galvydis Stepas
Garška Juozas
Giedraitis Juozas
Girnius Kazimieras
Gylys Mykolas
Gobis Antanas
Gražys Alfonsas
Gružauskas Antanas
Gutauskas Klemensas
Ikamas Gaudentas
Inkratas Vincentas
Mozūras Kazimieras
Nagulevičius Jonas
Narušis Algirdas
Neniškis Lionginas
Nykštas Petras
Paltanavičius Albinas
Pelešynas Steponas
Petrauskas Antanas
Pipiras Albinas
Pranevičius Jonas

Juozėnas Povilas
Jurgaitis Jonas
Juška Antanas
Kadžius Alfonsas
Kairys Antanas
Kapočius Vytautas
Keršulis Lionginas
Kiela Petras
Kietis Antanas
Kisielius Anicetas
Klezys Povilas
Krasauskas Petras
Kremenskas Vladas
Krumpliauskas Stanislovas
Kuzmickis Petras
Labakojis Jonas
Lapinskas Jonas
Liesis Antanas
Lukšas Juozas
Lukšas Leonas
Markevičius Petras
Marozas Vytautas
Masys Aleksandras
Masys Vytautas
Merkys Juozas
Mikulėnas Antanas
Miškinis Algirdas
Miškinis Povilas
Mitrikas Antanas
Sungaila Aloyzas
Svirskis Paulius
Šaučiūnas Ignas
Šlapelis Bronius
Šliauteris Povilas
Šukys Gediminas
Šumskis Juozas
Talačka Albertas
Tamošauskas Leonardas
Tamulionis Pranciškus

Pranskietis Augustinas	Tamulionis Stanislovas
Pratkelis Leopoldas	Tarulis Petras
Pukenis Robertas	Tijušas Petras
Puriuškis Izidorius	Tvarijonas Vytautas
Rameikis Antanas	Uogintas Jonas
Raščius Pranciškus	Urbonas Benediktas
Rauduvė Petras	Uždavinys Sigitas
Rimša Jonas	Vaičiūnas Jonas
Rinkevičius Edmundas	Valančiūnas Antanas
Sabaliauskas Pranciškus	Valantinas Antanas
Saprigonas Raimundas	Varnas Juozas
Senulis Petras	Varžinskas Povilas
Simsonas Bronius	Vaškevičius Antanas
Skardinskas Leonardas	Vaškevičius Juozas
Vysk. Sladkevičius Vincentas	Zakrys Vytautas
Stonys Mykolas	Zubavičius Stanislovas
Stankevičius Vincentas	Zulonas Antanas
Strazdas Bronius	Žilinskas Bronius
Strėlčiūnas Alfonsas	Žvinys Serafinas

Šį pareiškimą pasirašė visi Panevėžio vyskupijos kunigai — viso 130. Nepasirašė tik Kurijos darbuotojai.

Kaišiadorių vyskupijoje ir Vilniaus akrivyskupijoje parašai dar renkami.

Jų Ekscelencijoms Lietuvos Vyskupams ir jų Prakilnybėms
Vyskupijų Valdytojams

Pareiškimas

1. **Liturginiai reikalai.** Po 1977 m. Lietuvos vyskupų ir valdytojų aplinkraščio dėl naujo mišiolo ir dėl kai kurių Mišių dalių gimtąja kalba įvedimo, pasigendame naujo ganytojų aplinkraščio, kuriuo būtų praplečiamos gimtosios kalbos vartojimas Mišiose. Vieni Ordinarai laikosi 1977 m. aplinkraščio nurodymų, nedarydami jokių pakeitimų, kiti gi, nesulaukdami naujų patvarkymų, patys ėmė daryti pakeitimus, net atlikinėti visas apeigas gimtąja kalba. Dėl šios priežasties liturgijoje atsirado didelis nevienodumas.

Norint pašalinti atsiradusius nevienodumus, būtina

išleisti potvarkį, kuriuo būtų praplėstas gimtosios kalbos vartojimas Mišiose. Reikėtų gimtąja kalba kalbėti bent gailesčio aktą, Gloria ir visas Aukos liturgijos maldas, esančias po Tėve mūsų.

Per Vilniaus Televiziją Religijų reikalų tarybos įgaliotinis P. Anilionis kalbėjo, kad visi lietuviški mišiolai bus baigti spausdinti tik 1985 m. ir tik tada bus užbaigta liturginė reforma. Mus pasiekė žinia, kad šiais metais bus atspausdintas pirmasis mišiolo tomas, kuriame tilps pastovios Mišių dalys. Eucharistinės maldos ir visų sekmadienių Mišių formuliarai. Mes įsitikinę, kad su liturgine reforma nereikia delsti ir, gavus pirmąjį mišiolo tomą, tuojau praplėsti gimtosios kalbos naudojimą Mišiose.

Dėl naujų instrukcijų stokos pastebimas nevienodumas atliekant Švč. Sakramento išstatymą bei laikant pridedamas pamaldas, ypač kai jos jungiamos su Mišiomis.

2. **Lietuvos vyskupų konferencija.** Iš Katalikų kalendoriaus-žinyno sužinojome, kad Lietuvos Vyskupų konferenciją sudaro du vyskupai ir keturi kunigai. Dviejų sukliudytųjų eiti pareigas vyskupų konferencijos sudėtyje nėra. Lietuvos kunigai šituo yra labai susirūpinę, — juk Popiežius paskyrė šituos vyskupus pareigoms ir nuo jų nenušalino.

3. **Kunigų tarybos.** Tarp dvasinės vyriausybės ir kunigų esama nesutarimų Kunigų tarybų klausimu. Girdime vienus sakant, jog šv. Tėvas nepritariąs, kad Lietuvoje būtų Kunigų tarybos; kiti teigia, kad tik Religijų reikalų tarybos įgaliotinis nenorįs tarybų. Per Vatikano radiją girdėjome, kad Kunigų tarybos turi būti kuo greičiau įkurtos. Kad įgaliotinis priešingas Kunigų taryboms, patvirtina jo žodžiai, pasakyti vienam Valdytojui: „Užsidėjai sau pavalkus ant kaklo, leisdamas veikti Kunigų tarybai!"

Mes laukiame, kad Lietuvos Ordinarai patvirtintų slaptu balsavimu jau išrinktas Kunigų tarybas, kurios

„savo patarimais galėtų sėkmingai padėti vyskupui valdyti vyskupiją" (II Vatikano Susirinkimo dekretas apie kunigų gyvenimą ir tarnystę, p. 236).

4. Slaptumas **bažnytiniuose reikaluose.** Mes žinome, kad yra daug klausimų, kuriuos spręsdami Ordinarai turi laikytis slaptumo. Tačiau Lietuvos kunigus štai kas skaudina: dažnai Ordinarų planus žino Religijų reikalų tarybos įgaliotinis, Kompartijos ir saugumo atstovai, o kartais net eiliniai vykdomųjų komitetų pareigūnai, — tik tų planų nežino kunigai, kuriems rūpi Bažnyčios likimas. Toks „slaptumas" vargu ar gali pasitarnauti Bažnyčios reikalams. Todėl mes prašome, kad visa tai, ką gali žinoti Bažnyčios priešai, laiku žinotų ir Lietuvos kunigai.

5. **Kunigų skaldymas.** Pasinaudodami dėsniu: divide et impera, tarybinės valdžios pareigūnai ėmė skirstyti kunigus į reakcingus ir gerus, ekstremistus ir lojalius valdžiai. Gaila, kad toks kunigų paskirstymas girdimas ir kai kuriose mūsų Kurijose ir Kunigų seminarijoje. Vykdantys visus valdžios reikalavimus laikomi išmintingais ir tinkamais užimti bet kuriuos bažnytinius postus; atsisakantys gi paklusti ateistams, bet ištikimi Bažnyčiai — laikomi naiviais, netinkamais į atsakingus postus. Toks padalinimas Bažnyčiai yra svetimas. Bažnyčiai yra žinomi tik geri, pamaldūs ir uolūs kunigai ir blogi, apsileidę pamaldume ir sielovados darbe, o kartais net bendradarbiaujantys su bedieviais Bažnyčios griovimo darbe.

6. **Seminarai dekanams.** Religijų reikalų tarybos įgaliotinis kiekvienais metais „moko" dekanus, kaip turi būti vykdomi Religinių susivienijimų nuostatai. Mes norėtume, kad Ordinarai laikas nuo laiko sukviestų dekanus ir aptartų su jais, kaip turi būti vykdomi II Vatikano Susirinkimo nutarimai, kaip geriau turi būti atliekamas sielovados darbas.

7. **Seminarai parapijų komitetams.** Religijų reikalų tarybos įgaliotinio ruošiamuose seminaruose parapijų komitetams stengiasi griauti hierarchinę Bažnyčios

santvarką. Pagal tarybinius pareigūnus kunigas esąs tik samdinys, o komitetą, vadinamą „asmenimis", norima padaryti rajono ar miesto LDT Vykdomojo komiteto filialu. Mes pageidaujame, kad Ordinarai savo pasisakymais pristabdytų, kad tarp kunigų ir tikinčiųjų nebūtų kurstoma nesantaika.

8. **Kunigų seminarija.** Pastaraisiais metais Kauno Kunigų seminarijoje yra susidariusi nenormali padėtis. Į Seminariją pateko neigiamo elemento, kuris atlieka destruktyvų darbą. Gerieji klierikai turi trauktis į šalį, o kai kurie — tiesiog griauna Seminarijos dvasią. Klierikai tvirtina, kad dabartinėje Seminarijoje sunku rimtai ruoštis kunigystei; net dėstytojai pastebi, kad kai kurie klierikai, keletą metų pasimokę Seminarijoje, pasikeičia į blogąją pusę.

Mums atrodo, kad Kunigų seminarijoje reikia pravesti reformą. Kadangi Seminarija yra tarpdiecezinė, tai ja rūpintis ir už ją atsakyti kolegialiai turėtų visi Lietuvos Ordinarai. Taip pat būtina kontroliuoti, kad į Seminariją nepatektų asmenys, kurie net negalvoja rimtai ruoštis kunigystei.

9. **Blaivybės klausimas.** Savo laiku Lietuvos Ordinarai parašė ganytojinius laiškus blaivybės reikalu, kuriuos perskaitė Vatikano radijas. Gaila, kad tuo viskas ir pasibaigė; kiek toliau nueita tik Telšių vyskupijoje. Žemaičių Kalvarijoje didžiųjų atlaidų metu ruošiamos įspūdingos blaivybės pamaldos, kuriose dalyvauja apie šimtas kunigų, sakomi blaivybės tema pamokslai, kunigai atgailos dvasioje eidavo Kalnus. Pageidaujama, kad visose vyskupijose kasmet vyktų blaivybės pamaldos, į kurias būtų pakviesti dalyvauti visi vyskupijos kunigai.

10. **Politinės konferencijos.** Eilė metų civilinė valdžia reikalauja, kad pavieniai kunigai arba jų grupės vyktų į politines taikos konferencijas.

Prievartinis dalyvavimas taikos konferencijose nieko bendro neturi su taikos gynimu. Norint taikos, reikia

pašalinti įtampą keliančias priežastis. Viena iš tokių priežasčių yra tikėjimo laisvės varžymas. Mums žinomi šv. Tėvo Jono-Pauliaus II enciklikos „Redemptor hominis" žodžiai: „Taikos pagrinduose yra žmogaus nepažeidžiamų teisių gerbimas, juk taika — tai teisingumas, o karas kyla iš tų teisių pažeidimo". Todėl kunigai, dalyvaujantys taikos gynimo konferencijose, turėtų iškelti žmogaus teisių negerbimo ir tikinčiųjų persekiojimo faktus bei reikalauti religinės laisvės. Jeigu šie faktai nutylimi, tada tokie taikos gynėjai talkininkauja pasaulio viešosios nuomonės klaidinime, nes sudaro įspūdį, kad pas mus esanti pilna tikėjimo laisvė.

Tikintieji su pasipiktinimu klausia, kieno įgalioti tokie konferencijų dalyviai deda parašus visos Lietuvos Katalikų Bažnyčios vardu?

Gerbiamus Ordinarus prašome kolegialiai apsvarstyti mūsų iškeltas problemas, nes jų sprendimas yra pilnai pribrendęs.

1982 m. liepos-rugpiūčio mėn.

Po šiuo pareiškimu pasirašė šie Vilkaviškio vyskupijos kunigai, išrinkti į Kunigų Tarybą:

Mons. Andriejus Gustaitis Kun. Sigitas Tamkevičius
Mons. Juozas Žemaitis Kun. Petras Dumbliauskas
Kun. Albinas Deltuva Kun. Juozas Adomaitis
Kun. Jonas Maksvytis Kun. Antanas Gražulis

Po analogišku pareiškimu pasirašė Telšių vyskupijos Kunigų Tarybos nariai:

Julius Budrikis Adolfas Pudžemys
Jonas Gedvila Petras Puzaras
Jonas Kauneckas Vincentas Senkus
Alfonsas Lukoševičius Antanas Šeškevičius
Tadas Poška Vincentas Vėlavičius

Panevėžio vyskupijoje po šiuo pareiškimu pasirašė šie Kunigų Tarybon išrinkti kunigai:

Prel. Leopoldas Pratkelis	Petras Budriūnas
Kan. Bronius Antanaitis	Petras Adomonis
Dek. Jonas Pranevičius	Stanislovas Krumpliauskas
Petras Baltuška	Juozas Šumskis
Antanas Balaišis	Juozas Janulis

KUNIGŲ SEMINARIJOJE

(Ordinarams tylint, Rektorius klierikų auklėjimą pačioje Seminarijoje užleido P. Anilioniui — aršiausiam komunistui):

1982 m. rugsėjo 2 d. devyni Vilniaus arkivyskupijos kunigai — Kunigų Tarybos nariai, kreipėsi pareiškimu į visus Lietuvos vyskupus, nurodydami Kauno Kunigų seminarijos bėdas, reikalaujančias skubaus ir efektyvaus reagavimo.

Šviesesnės ateities padangėje grėsmingai pakibo Damoklo kardas, — rašo vilniškiai kunigai. Dėl blogos kandidatų atrankos ir civilinės valdžios kišimosi į Seminariją pateko nemaža visai netinkamų kandidatų. Tas griaunantis elementas yra tikras Trojos arklys Seminarijoje ir jo pražūtingas vaidmuo jau dabar aiškiai pastebimas, o ateityje jo veiklos vaisiai bus dar liūdnesni. Mūsų ausis pasiekia, rašo Kunigų taryba, aliarmuojantieji signalai apie drausmės pairimą: kai kurie auklėtiniai išdrįsta į Seminariją atsinešti net degtinės; tyčiojamasi iš pamaldžių klierikų, rašinėjami jiems anonimai.

Kunigai apgailestauja, kad Seminarijos vadovybė ir Ordinarai neparodo ryžtingumo netinkamų klierikų atžvilgiu, priešingai, net svarstoma į Seminariją sugrąžinti už amoralų elgesį negrįžtamai pašalintus klierikus. Nuolaidžiavimas civilinei valdžiai, pastebi Kunigų tarybos nariai, yra didelė skriauda Bažnyčiai ir mirtinas smūgis pačiai Seminarijai. Peršasi mintis, kad Kauno Kunigų seminariją tvarko civilinė valdžia. Tokio vadovybės

nuolaidžiavimo ir kai kurių auklėtinių sujžūlėjimo atmosferoje kalbėti apie auklėjimą yra nerealu.

Tenka girdėti, tvirtina Tarybos nariai, kad patys Ordinarai, motyvuodami kunigų stoka, yra priešingi netinkamų auklėtinių atleidimui. Bet kam daugiau pasitarnauja netinkami kunigai: Bažnyčiai ar bedievybei? Pasitraukus iš darbo porai šimtų vyresnės kartos kunigų, jų vietas užims nauji kunigai, kurių žymi dalis bus tik samdiniai, o kai kurie net aktyvūs Bažnyčios griovėjai. Jie, remiami civilinės valdžios, užims Seminarijos vadovybės ir Ordinarų postus bei atsakingiausias vietas.

Vilniaus Kunigų tarybos nariai prašo visus vyskupus, nepaisant jokių sunkumų, atstatyti Tarpdiecezinės Kunigų seminarijos dvasią.

* * *

1982 m. Kunigų seminarijos pirmajame kurse mokosi šie klierikai:

Baliūnas Jonas	Petrikas Jeronimas
Birbilas Ričardas	Projara Vytautas
Gražulis Kazimieras	Putramentas Antanas
Jasonis Antanas	Sadauskas Jonas
Jurevičius Liudas	Seniutis Antanas
Kasiukevičius Jonas	Šimkus Antanas
Kaušas Rolandas	Ridzykas Edvardas
Kiškis-Zajančauskas Vilius	Ručinskas Romualdas
Kurtinaitis Vytautas	Rumšas Robertas
Kusas Jonas	Tutkus Algimantas
Petkūnas Algimantas	Zubavičius Valius

* * *

KGB labai intensyviai stojančiuosius verbavo šnipinėjimo darbui.

1982 m. rugsėjo 7 d. į Kunigų seminariją atvažiavo

Religijų reikalų tarybos įgaliotinis P. Anilionis ir, susikvietęs pirmo kurso klierikus, ilgai juos „švietė". Tai pirmas atvejis Seminarijos istorijoje, kad klierikai nuo pačių pirmųjų dienų būtų valdžios pareigūnų grubiai spaudžiami ruoštis būti ne kunigais, o kulto tarnais.

Pradžioje P. Anilionis perskaitė buvusio klieriko Aloyzo Volskio pareiškimą-apgailestavimą dėl savo elgesio Seminarijoje. (Aloyzas Volskis buvo „diplomatų" kunigų įkalbėtas parašyti P. Anilioniui tokį „atgailos" pareiškimą, ir tada galbūt valdžia leisianti jam grįžti į Seminariją. Nors sovietinė valdžia tuo pareiškimu labai apsidžiaugė ir jį nuolat cituoja, tačiau į Seminariją Aloyzui Volskiui ir šiais metais neleido grįžti. Turbūt ji tikisi visiškai palaužti jaunuolio idealizmą.).

Po to įgaliotinis koneveikė aktyvius kunigus, sakydamas, kad jie siekia karo (!), dezinformuoja užsienį, neleidžia įkurt devocionalijų įmonę ir t.t.

P. Anilionis teigė, kad sovietinė valdžia nesiruošia daryti nuolaidų Religinių susivienijimų nuostatų atžvilgiu ir neleis ekstremistams reikštis.

Įgaliotinis, baigdamas kalbą, perspėjo, kad dar dažnai jiems teksią su juo susitikti.

* * *

ŽVILGSNIS Į BAŽNYČIĄ PRO RRT LANGĄ

(RRT įgaliotinio pavaduotojas ateizmo propagandistams atidengė savo pačių vartojamus žalingus metodus):

1982 m. gegužės 10 d. Vilniaus Marksizmo-leninizmo universitete RRT įgaliotinio pavaduotojas Juozėnas būsimiems propagandistams skaitė paskaitą tema — „Valstybė ir religija". Paskaitos tikslas — sustiprinti ateistų vedamą kovą prieš Lietuvos Katalikų Bažnyčią. Todėl paskaitoje Juozėnas bandė bendrai nušviesti valstybės ir religijos tarpusavio santykius, iškelti propa-

gandistų darbo trūkumus bei klaidas, kartu nurodant gaires ateičiai.

Juozėno nuomone, didelės įtakos žmonėms turi Vatikano radijas, kuris savo laidas į Sovietų Sąjungą transliuoja net septyniomis kalbomis: ukrainiečių, baltarusių, lietuvių, latvių, rusų, gruzinų bei armėnų. Pastaruoju metu jos ruošiamos kvalifikuotai — atsirado pastovi valandėlė jaunimui, laidose dažnai remiamasi „Kronikoje" pateikta medžiaga, o žmonės kur kas labiau domisi, kai išgirsta apie vieną ar kitą netoli gyvenantį, pažįstamą asmenį.

„Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika", pabrėžė Juozėnas, — savo korespondentų turi įvairiose respublikos vietose, o ją remia ir palaiko ne vien tik ekstremistiškai nusiteikę kunigai. Lektoriaus turimomis žiniomis respublikoje yra užregistruota 1200 vienuoliaujančių moterų, kurių skaičius kasmet padidėja 10%, ir dar tiek pat manoma yra neužregistruota. RRT įgaliotinio pavaduotojas propagandistams pasiūlė užmiršti dar gana dažnai dvasininkijai jų taikomą „tamsybininkų" terminą: Vatikanas Romoje turi 17 aukštųjų mokslo įstaigų, Europoje veikia 45 katalikiški universitetai. Mūsų respublikoje, — aiškino Juozėnas, — yra virš 10 Jėzuitų Ordino narių. Kaip jie tapo jėzuitais, dažniausiai lieka paslaptyje, — manoma, kad didelį vaidmenį vaidina kaimyninė Lenkija. Apskritai, Juozėno žodžiais tariant, lenkai turi didelės įtakos Lietuvai, ypatingai Vilniui ir Vilniaus kraštui.

Kalbėdamas apie gyventojų religingumo laipsnį Lietuvoje, Juozėnas pateikė kai kuriuos statistinius duomenis. Pagal juos šiuo metu 41% Lietuvos gyventojų krikštija savo vaikus, 35% laidojami su bažnytinėmis apeigomis, 22% jaunavedžių tuokiasi bažnyčioje; 22.000-23.000 paauglių kasmet prieina prie pirmos Komunijos ir priima Sutvirtinimo sakramentą.

— Šie duomenys gauti iš dvasininkijos, bet jie žymiai sumažinti, — nusiskundė lektorius.

Daug dėmesio paskaitoje buvo skirta 1978 m. susikūrusiam Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komitetui, kuris jungia k. kunigus, Juozėno nuomone, visus ekstremistus. Propagandistams buvo pasiūlyta užsirašyti jų pavardes ir adresus.

— Šios grupės susiformavimas ne atsitiktinis, — kalbėjo Juozėnas, — jos psirodymas sutapo su atakomis už žmogaus teisės ir disidentų judėjimu Maskvoje; aišku, kad čia turėjo būti postūmių iš šalies. Blogiausia, kad aplink tą grupę būriuojasi apie 60 kunigų, irgi ekstremistų. Iš 1200 vienuolių didesnė pusė taip pat yra jų įtakoje. Autonomiškai nuo ekstremistų veikiančių nėra. Oficialusis Bažnyčios aktyvas labai skirtingas, be to, tiek bažnytinius komitetus, tiek choristus veikia kunigai.

Lektorius piktinosi, kad žmonės nesutinka viešai pasisakyti prieš savo kunigus.

Paskaitoje įgaliotinio pavaduotojas stengėsi apimti kunigų ekstremistų veiklos sritis: „LKB Kronika" — išėjo 52 numeris. Tai leidinys, siekiantis iki 40 psl. mašinraščiu rašytų lapų. Be jos pogrindyje dar yra leidžiama apie 20 įvairių leidinių. Visų jų tiražas nedidelis, tikslas — persiųsti į užsienį.

— Žmonių kurstymas prieš religinių susivienijimų nuostatus ir prieš įstatymus.

— Atitinkamai paruošti pamokslai. Viešai bažnyčiose renkami parašai ir siunčiami pirmiausia į užsienį, o tik dėl akių valstybės vadovams.

— Nepaiso įstatymo, draudžiančio organizuotai mokyti vaikus religijos.

Juozėno nuomone, ekstremistiškai nusiteikę kunigai kvalifikuotai pasinaudoja „pasitaikančiais atskirais neapgalvotais" faktais ir klaidomis, kaip „nesusipratimais" ligoninėje (lektorius tvirtino, kad ligoninės administracija ne gali, o privalo suteikti atskirą patalpą ligoniams, norintiems priimti religinius patarnavimus), įvairiais perlenkimais mokyklose: įžeidžiančio pobūdžio ateistiniais

piešiniais, kurie tik sukursto tėvus, įsitikinimų įrašymu į mokinių charakteristikas, nevykusiais mokytojų pokalbiais su tikinčiais mokiniais ateistine tema, kai mokinys pastatomas viešai, kaip prie gėdos stulpo, ir kamantinėjamas, elgesio sumažinimu tikintiems mokiniams iki patenkinamo. Gali būti labai nepatogu, jei tėvai taip besielgiančius mokytojus paduos į teismą.

— Išaiškink paskui, — kalbėjo Juozėnas, — kuo mokinio elgesys nepavyzdingas, ir tuoj žinios į užsienį.

— Praėjo tie laikai, kai „smulkūs" perlenkimai likdavo nepastebėti.

Lektoriaus nuomone, ekstremizmą skatina ir nemokšiška ateistinė propaganda. Nemalonus dalykas, kai rajoniniuose laikraščiuose pasirodo straipsniai, besiremiantys pilnai nepatikrintais faktais. Atsiranda nemažai atvejų, kai kunigai paduoda į teismą rajoninių laikraščių redakcijas. Teisėjai atsiduria labai nepatogioje padėtyje, o apie tai tuojau praneša ir Vatikano radijas. Tokių atvejų neturėtų būti iš viso. Atsakingų darbuotojų neapgalvoti išsireiškimai atneša tik žalą. Jie mano, — aiškino Juozėnas, — kad viskas liks paslatpyje, ir užmiršta, kad turi žmonas, uošves, o jos tuoj bėga pas kunigą, ir jau skelbia Vatikanas.

Mokinių kvietimai į direktoriaus kabinetą smegenų praplovimui toli gražu ne visada pasiteisina. Su darbininkų perauklėjimu irgi ne ką geriau. Mat prie staklių kartu dirba ir tikintis, ir netikintis. Tikintį pradėjus kviestis pokalbiams, netikinčiam gali pasirodyti, kad čia jau persekiojimas, atsiranda užuojauta . . .

Ideologiniame darbe reikia užsiimti konkrečiu aiškinamuoju darbu. Aiškinti įstatymus ir tikrą padėtį. Ypatingą dėmesį atkreipti į bažnytinius komitetus.

— Norėčiau būsimuosius propagandistus pakviesti į talką, — kalbėjo Juozėnas. — Reikia ne vien tik aiškinti faktus, bet ir labiau atkreipti dėmesį į ateistines paskaitas, ruošti jas žymiai praktiškesnes, atsižvelgiant į vietos

sąlygas — netiks ta pati paskaita skaityti universitete ir kolūkyje.

— Taigi, įsidėmėkite, tie reiškiniai, kurie vyksta Katalikų Bažnyčioje, administracinėmis priemonėmis nebus panaikinti. Reikia kruopštaus darbo, — tokiais žodžiais baigė paskaitą RRT įgaliotinio pavaduotojas Juozėnas.

P.S. Iš RRT įgaliotinio Juozėno žodžių susidaro vaizdas, kad RRT įstaiga žino daug faktų apie ateistų nusikaltimus, vedant ateistinę propagandą, tačiau nėra girdėta, kad jie būtų baudžiami už įstatymų laužymą, nors tikinčiųjų skundai nuolat plaukia į įvairias valstybines įstaigas.

* * *

KRATOS IR TARDYMAI

(Komunistinės valdžios samdiniai išgyvena baimės pertemptas pastangas paslėpti savo niekšingus darbus nuo dienos šviesos):

Vilnius. 1982 spalio 11 d. nuo 8 iki 12 val. buvo padaryta krata Jono Sadūno, Marytės Sadūnienės ir Nijolės Sadūnaitės kambariuose. Nutarimą kratai daryti 1982.X.10 sankcionavo LTSR Vilniaus r. prokuroras N. Krempovski. Nutarime rašoma, kad LTSR prokuroro padėjėja R. Juciūtė, susipažinusi su baudžiamąja byla Nr. 57-2-031-81 dėl šmeižto Vilniaus r. Vokės eksperimentinio ūkio direktoriaus Petro Dukšto atžvilgiu ir nustačius, kad parengtinio tardymo duomenimis turi pagrindą manyti, jog pas pil. Sadūną Joną, Jono, gyvenančio Vilniaus m. Architektų 27-2, randasi rankraščiai, užpildyti Sadūno ranka, nutarė padaryti kratą su tikslu atrasti ir paimti Sadūno rankraščius.

Kratą vykdė R. Juciūtė ir, nepateikęs dokumento net nepasisakęs pavardės, civiliai apsirengęs vyriškis, neabejo-

tinai čekistas, dalyvaujant R. Juciūtės atsivestom kviestinėm — Untulienei Neonilai ir Rulevičienei Nijolei. Kratai vadovavęs čekistas neleido Sadūnui paskambinti į darbavietę, pranešti, kad negalės ateiti į darbą. Čekistas, tik po ilgų prašymų, leido Sadūnienei nuvesti 6 metų dukrelę į vaikų darželį. Kadangi jis vienos eiti neleido, tai Sadūnienę palydėti pasisiūlė kviestinė Untulienė, bet Juciūtė įsakė palydėti jos patikimai kviestinei N. Rulevičienei.

Kratą pradėjo daryti Jono Sadūno kambaryje. Čekistas ilgai vartė ir peržiūrėjo visus pašto siuntos kvitus, telegramas, religinio turinio knygas. Jis paėmė 78 registruotų laiškų, rašytų politkaliniams (jų tarpe 15 į užsienį) įteikimo pranešimus. Domėjosi visais laiškais, taip pat ir rašytais Nijolės Sadūnaitės. Po to liepė atidaryti duris į balkoną ir, ištraukęs tarp dėžių stovintį seną portfelį, jį atidarė, kur rado daržoves. Grįžęs į kambarį prašė atidaryti magnetofoną, po to su įniršimu atkėlė sofos viršų ir apžiūrėjo kas po ja yra. Nusivylęs, kad nieko nerado, čekistas paskambino telefonu:

— Tai aš. Mašina nereikalinga!

Baigęs kratą Jono Sadūno kambaryje, čekistas paėmė beveik visus Jono Sadūno ranka rašytus įvairius rankraščius, pareiškimų pašto viršininkui kopijas ir užrašų knygutę su adresais ir telefonų numeriais. Sadūnas prašė, kad knygutę su adresais ir telefonų numeriais jam paliktų, nes tai jam reikalinga ir siūlė kitas 4 užrašų knygutes, jo ranka prirašytas, bet Juciūtė užprotestavo:

— Mes žinome, ką darome! Imame, ką norime!

Marytės Sadūnienės kambaryje čekistas labai domėjosi dukrelės atvirukais, juos visus kruopščiai peržiūrėjo ir, ant vieno radęs paspalvotas linijas — žalią, geltoną, raudoną, vėl žalią ir užrašą Marija (tai dukrelės vardas), pakeltu tonu paklausė:

— Tai ką, nuo mažens dukrą mokote piešti buržuazinės Lietuvos vėliavą?! Paimti tą atviruką ir įtraukti į kratos metu paimtų daiktų sąrašą!

Sadūnienei ramiai paaiškinus, kad spalvų derinys neatitinka, čekistas suriko, kad tai tos pačios spalvos, bet atviruką paliko.

Nijolės Sadūnaitės kambary šekistas rado keliasdešimt Pirmajai komunijai atminti paveikslėlių ir pasipylė klausimai:

— Kieno jie? Kur gavot? Kam tiek daug? Kas juos daugina? Paimti visus!

Sadūnui paaiškinus, kad tai jo ir nusipirko juos, kad padovanotų savo pažįstamiems, kas nėra draudžiama, paveikslėlius paliko.

Čekistas klausinėjo — kur dabar yra Nijolė Sadūnaitė, ar ji čia gyvenanti ir t.t. Norėjo paimti dvi nuotraukas: J. E. arkivyskupas Teofilis Matulionis ir 9 kunigai 1933 m. sugrįžę iš sovietinių kalėjimų. Sadūnui užprotestavus, kad jie atėję ne nuotraukų, kuriomis domisi tik čekistai, bet jo rankraščių paimti, jas paliko.

R. Juciūtė norėjo paimti Nijolės Sadūnaitės storą sąsiuvinį su 20-ties užsienio valstybių keliais šimtais adresų (tų žmonių, kurie jai rašė į Sibirą), motyvuodama, kad keliasdešimt adresų yra užrašyta Sadūno ranka. Sadūnui užprotestavus, kad sąsiuvinys jo sesers — paliko.

Kratos vykdytojus labiausiai domino tai, kas aktualiausia čekistams — adresai, telefonų numeriai, su kuo pažįstami, religinė literatūra, paveikslėliai, laiškai, kvitai ir pan.

Paėmė dar kelis Nijolės Sadūnaitės laiškus, rašytus 1977 m. iš Mordovijos lagerio ir perrašytus Sadūno ranka. Čekistas suriko:

— Tai ką, dauginai Nijolės Sadūnaitės laiškus?

Sadūnas atsakė, kad tie laiškai buvo ne jam rašyti, o kitiems ir jis juos sau persirašęs.

* * *

Š.m. spalio mėn. Juciūtė du kartus kvietė J. Sadūną tardymui, bet jis nuvykti negalėjo, nes sirgo pūliuojančia

angina ir gydėsi namuose, o spalio 28 d. buvo paguldytas į ligoninę. Sekančią dieną (X.29), iš pat ryto — 9,40 val. R. Juciūtė skambino į ligoninę ir pranešė, kad lapkričio 1 d. ji atvažiuos į ligoninę Sadūno tardyti. J. Sadūnas prašė tardymą keletai dienų atidėti, nes blogai jautėsi — vargino temperatūra, bet tardytoja nenusileido.

1982.XI.1 15 val. 15 min. J. Sadūnas buvo iškviestas į skyriaus vedėjo R. Norgėlos kabinetą, kur rado belaukiančią R. Juciūtę. Ji į liudininko apklausos protokolą surašė dalį biografinių duomenų, klausė — kokie buvo santykiai su Vokės eksperimentinio ūkio direktoriumi Petru Dukštu. Sadūnas atsakė, kad jie buvo geri. R. Juciūtė buvo atsinešusi vieną skundą, rašytą LTSR Vidaus Reikalų Ministrui. J. Sadūnas paaiškino, kad jis to skundo nerašęs.

R. Juciūtė citavo ištraukas iš skundų LTSR prokurorui, žurnalo „Šluota" redakcijai ir t.t. J. Sadūnas atsakė, kad jis minėtais adresais jokių skundų nerašęs. Jis rašė tik LTSR Liaudies Kontrolės Komiteto pirmininkui vieną pranešimą ir kitą, analogišką, Vilniaus r. DŽDT VK pirmininkui. Bet tai nebuvo šmeižtas.

Vėliau R. Juciūtė liepė iš laikraščio perrašyti ilgą straipsnį ant trijų neliniuotų ir vieno liniuoto lapo popieriaus.

Apie 18 val. Juciūtė išeidama liepė Sadūnui, sugrįžus iš ligoninės, jai tuojau paskambinti.

* * *

Vilnius. 1981 m. rugsėjo 9 d. Vilniaus m. Lenino r. liaudies teismas nuteisė Eduardą Bulach, gyvenantį Vilniuje, Viršuliškių 71-8, pagal LTSR BK 211 str vieneriems metams laisvės atėmimu, bausmę atliekant bendrojo režimo pataisos darbų kolonijoje Pravieniškėse.

1982 m. rugsėjo 9 d. Eudardui Bulach baigėsi bausmės atlikimo laikas, tačiau į namus jis negrįžo. Vilniaus m. prokuratūra rugsėjo 9 d., raštu Nr. 2077 pranešė E.

Bulach žmonai Svetlanai Aleksejevnai, kad jos vyras rugsėjo 9 d. iš naujo areštuotas, įtariant jį padarius nusikaltimą, numatytą LTSR BK 199 str.

Prokuroras V. Markovas Svetlanai Bulach žodžiu paaiškino, jog vyras areštuotas už kažkokio laiško parašymą.

* * *

Vilnius. 1982 m. rugpiūčio 26 d. Saugumo komitete čekistas Julius Česnavičius tardė Valerijų Smolkiną. Jis buvo kaltinamas, kad šelpiąs politkalinių šeimas. Tarp kita ko, saugumietis J. Česnavičius išsitarė: „Vieni tavo draugai užsienyje, kiti — lageriuose, o būna, kad ir po mašina pakliūva", kaip pavyzdžiui kun. Bronius Laurinavičius . . ."

* * *

Garliava (Kauno r.). 1982 m. spalio 1 d., ieškant spekuliacinių prekių, buvo padaryta krata Jadvygos Bieliauskienės, gyvenančios Garliavoje, P. Cvirkos 41-2, bute. Kratą darė keturi civiliai apsirengę vyrai, prisistatę kaip buchaeso atstovai, kviestiniais buvo: Albina Dagilienė ir jos sūnus Algirdas Dagilis. Krata užtruko kūturias valandas, jos metu paėmė: rašomąsias mašinėles — „Robotron", „Erika", „Ukraina"; knygas — Šapokos „Lietuvos istorija" 11 etz., Brazdžionio „Per pasaulį keliauja žmogus", 8 egz., Gelgaudo „Lietuvos priešistorija"; „Lietuvos valstybės ženklo kilmė", Maceinos „Jobo drama" 8 egz. (nebaigta spausdinti), Kučinsko „Kęstutis", Pakalnutės „Gyva liepsnelė tarp delnų", pamokslai „Mokslas ir Dievas", pavienius lapus Liperto „Susitikimai su žmonėmis", knygą „Apie mąstymą", kreipimąsi į Lietuvos vyskupų konferencijos pirmininką vyskupą Liudą Povilonį, ranka rašytą Mečislovo Jurevičiaus kalbą teisme, laišką apie Romą Kalantą, keturias relikvijas su

užrašais apie patirtas kalinių kančias, tarp jų lageryje nešiotą J. Bieliauskienės kalinio numerį ir kt. Milicijos j. ltn. S. Piešinas kratos protokole įrašė, jog spekuliacinių prekių nerasta.

Kratai pasibaigus, abu Bieliauskai buvo išvežti į Kauno r. Milicijos skyrių apklausinėjimui.

* * *

Nuo 1982 m. spalio 5 d. Garliavos I-oje vid. mokykloje prasidėjo mokinių tardymai, renkant prieš Garliavos gyventoją J. Bieliauskienę kaltinimus. Tardymai prasidėjo nuo mažamečių vaikų.

1982 m. spalio 5 d. į Garliavos I-os vid. m-klos direktoriaus Nausėdos kabinetą buvo iškviesti septintokai: Redas Brusokas, Antanas Račyla, Albertas Gvozdas. Čekistai įsakė vaikams rašyti pasiaiškinimus ir viską, ką žino apie J. Bieliauskienę; priešingu atveju, jei nepripažins, kad J. Bieliauskienė vadovauja tikinčiam Garliavos jaunimui, duoda skaityti religinių knygų, bus įmesti į rūsį, mušami, negausią geresnio pažymio už dvejetą, galiausiai pradėjo bauginti išvežimu į koloniją.

Mokiniui Antanui Račylai čekistai patarė, jei nenori susigadinti ateities, nepatarnauti Mišiose, o baigiantis tardymui paklausė, ar šis mokąs piešti Vytį ir čia pat liepė nupiešti. Paklaustas, iš kur išmokęs, A. Račyla aiškino, kad iš 10 litų monetos, tačiau tardytojas paėmė piešinį ir užrašė: „Piešti išmokino J. Bieliauskienė". Išleisdami vaikus, čekistai prigrasino apie pokalbius niekam nepasakoti.

1982 m. splaio 6 d. čekistai gąsdino vienuoliktokę Zitą Dėdinaitę, kad ji niekur neįstosianti, o už melavimą bus nubausta laisvės atėmimu dviems metams. Po jos į direktoriaus kabinetą buvo iškviestas 11-kas Mindaugas Babonas. Tardymo metu čekistas necenzūriškai keikėsi, bandė mokinį net mušti, po to išvežė į Kauno Saugumą, kur grasino įmesiąs į rūsį. Tą dieną į Kauno Saugumą

tardymui buvo atvežta ir vienuoliktokė Daiva Naikelytė. Dešimtokui Valdui Tamošiūnui tardymo metu čekistai rodė sufabrikuotą kratos protokolą, kuriame buvo surašyta, jog pas Bieliauskus kratos metu rasta daug antitarybinės literatūros ir radijo siųstuvas. Tardytojas bandė įtikinti Tamošiūną, kad Bieliauskai baisiai pavojingi nusikaltėliai, ir kas nepadės jų išaiškinti, bus baudžiami kaip nusikaltimo bendrininkai.

1982 m. spalio 12 d. Garliavos I-je vid. m-kloje lankėsi čekistai iš Vilniaus. Buvo tardomi mokiniai: Rūta Kuraitė, VII kl., Viktorija Iščenkaitė, X kl., Vilė Aleknaitė, Nijolė Gečauskaitė, Petrusevičiūtė, pakartotinai tardomi septintokai — Antanas Račyla, Albertas Gvozdas, Aurelija Vimerytė, dešimtokas — Valdas Tamošiūnas, vienuoliktokai — Daiva Naikelytė ir Mindaugas Babonas (abu vėl buvo vežami į Kauno saugumą); Antanas Sutkaitis, XI kl., Slepkovas ir buvusi abiturientė Birutė Gluoksnytė — taip pat buvo išvežti į saugumo rūmus.

* * *

Garliava. 1982 m. spalio 29 d. 10 val. 7 asmenys vėl darė kratą pas Jadvygą Bieliauskienę. Po kratos J. Bieliauskienę areštavo ir išsivežė.

* * *

Garliava. 1982 m. spalio 29 d. 7 asmenys padarė kratą pas Garliavos gyventojus Naikelius. Krėtėjai sakėsi turį kratai orderį, bet šeimininkei neparodė. Krata užtruko nuo 10 iki 14 val. Čekistai smulkmeniškai pervertė kiekvieną sąsiuvinį — ieškojo pogrindinės spaudos ir dauginimo priemonių.

Po kratos J. Naikelienę išsivežė į saugumą tardymui. Čekistas Urbonas klausinėjo ją apie J. Bieliauskienę — ar ją pažįstanti, kuo ji domisi ir t.t.

Tuo pat metu buvo tardoma Naikelienės dukra, XI kl.

mok. Daiva. Ją taip pat klausinėjo apie J. Bieliauskienę. Daiva atsisakė duoti parodymus.

* * *

Tauragė. 1982 m. rugpiūčio 20 d. 10 val. Tauragės bažnyčios vikaras kun. Antanas Beniušis buvo kviečiamas atvykti į prokuratūrą.

Rugpiūčio 20 d. rytą į bažnyčią rinkosi žmonės. Trumpai pasimeldus, maždaug 200 žmonių minia su kun. Antanu Beniušiu patraukė prokuratūron. Milicijos pareigūnai, pastebėję artėjančią minią ir kunigą, sunerimo . . .

Atvykusieji netilpo patalpose, dalis liko kieme. Vykdomojo komiteto pirmininkės pavaduotoja R. Ulbienė pakvietė kun. Antaną Beniušį užeiti pas prokurorą. Žmonės pareiškė norą eiti kartu su kunigu, o kun. A. Beniušis vienas eiti pas prokurorą atsisakė. Teko ieškoti salės, tačiau ir ji buvo per maža visiems sutalpinti, todėl nemaža dalis susirinkusių vėl liko už durų. Pavaduotoja R. Ulbienė bandė iš salės išprašyti susirinkusį jaunimą, tačiau niekas nesijudino iš vietų.

Savo kalboje pavaduotoja R. Ulbienė išreiškė nepasitenkinimą šių metų žemaičių Kalvarijos atlaidų metu kun. A. Beniušio sakytais pamokslais. Tikintiesiems kalbėti nebuvo leista.

Iš prokuratūros tauragiečiai kunigą parlydėjo į bažnyčią. Čia kun. Antanas Beniušis padėkojo visiems už parodytą širdies gerumą, kartu prašydamas nestokoti jos ir tiems, kurie dega neapykanta, ir juos, kaip šiandieną jį, palydėti malda ir auka.

* * *

ŠILUVA — 1982

(Žiaurus religijos persekiojimas ugdo Lietuvos žmonių pamaldumą, ištikimybę Dievui ir nepalaužiamą laisvės troškimą):

Kiekvieni atlaidai įneša daug gaivumo ir dvasinio džiaugsmo į pilką ir monotonišką Lietuvos kataliko gyvenimą. Juo labiau to gyvumo įneša didieji Žemaičių Kalvarijos, Šiluvos ar Aušros Vartų atlaidai. Jie jau seniai peržengė Lietuvos ribas: atvažiuoja maldininkai iš Latvijos, Estijos, Baltarusijos ir net tolimo Kazachstano. Nors bedieviška valdžia visaip trukdo maldininkams, bet į atlaidus kasmet suvažiuoja tūkstančiai žmonių, o po jų tikintieji dar ilgai dalijasi patirtais vargais ir džiaugsmais.

Pernai, prieš didžiuosius Šiluvos atlaidus, bedieviai paskelbė „kiaulių marą", o atšaukti jį — drąsos taip ir neužteko. Šiemet žmonės laukė naujų bedievių fantazijos „perliukų", kurie paprastai stebina ne tik Lietuvą, bet ir viešąją pasaulio opiniją.

Kadangi jau antri metai valdžia visais būdais trukdo jaunimui ir maldininkams organizuotai eiti į Šiluvą (čekistai nuolat kartoja: „Ir Lenkijoje viskas prasidėjo nuo rožančiaus!"), šiemet nuo ankstyvo pavasario tikintieji pavieniui ir po kelis, kalbėdami rožančių, pėsti eina į Šiluvą iš Tytuvėnų (9 km.), iš Raseinių (19 km) ir net iš Kauno (apie 95 km).

1982 m. rugpiūčio 29 d., sekmadienį, būrelis tikinčiųjų, kalbėdami rožančių, patraukė iš Tytuvėnų bažnyčios Šiluvos link. Vieškeliu, vedančiu į Šiluvą, ten ir atgal zujo milicijos ir KGB mašinos. Kaip ir reikėjo tikėtis, pareigūnai, sulaikę einančius maldininkus, pradėjo kamantinėti: „Kur einate? Kas esate tokie? Duokite pasus!" Užpultieji paaiškino, jog jie eina į Šiluvą melstis. Čekistai, apkaltinę juos tvarkos pažeidimu (negalima einant garsiai kalbėti rožančiaus, nors aplinkui tušti laukai) ir užsirašę kai kurių šiauliečių: Ievos Galdikienės, Juozo Šileikio, Jadvygos Petkevičienės, Angelės Žalienės ir kitų — pavardes bei adresus, įsakė visiems sėstis milicijos mašinon ir žadėjo vežti į Šiaulius. Maldininkams atsisakius paklusti ir reikalaujant netrukdyti maldos, čekistai, palikę žmones milicininkų globoje, patys nuvažiavo į Šiluvą ir, ten

pasitarę, po keliolikos minučių sugrįžo. Atvykęs iš Šiluvos milicijos papulkininkas pranešė, kad pėstiems tęsti kelionę draudžiama ir įsakė visus susodinti į mašiną ir vežti į Šiluvą. Prievarta susodinti maldininkai buvo nuvežti į Šiluvą ir ten paleisti.

Vieną rugpiūčio mėn. vakarą būrelis Kauno jaunimo pradėjo atgailos kelionę iš Kauno pėsčiomis į Šiluvą. Vos išėjus iš miesto, juos pradėjo lydėti „budrios akys". Saugumiečiai būrelį apšviesdavo, aplenkdavo su mašinomis ir vėl sukdavo ratą. Kadangi atgailotojai buvo daugiau panašūs į turistus, didelio įtarimo nesukėlė, — čekistai paliko juos ramybėje. Nors kelionė buvo sunki, — tekdavo numigti tik ant griovio kranto, ar javų guboje, — bet jaunimas jautėsi be galo laimingas, kai pasiekė šventovę.

Prieš atlaidus netoli Raseinių, prie Dubysos, vyko milicijos festivalis. Po šios šventės 400 milicininkų buvo palikti Raseiniuose Šiluvos atlaidams. Rugpiūčio mėn. antroje pusėje Tytuvėnų kempinge, išvaikę pionierius, įsikūrė 40 saugumiečių, o Tytuvėnų miestelio Vykdomajame komitete įsisteigė naujas specialus štabas su radijo stotimi. Žodžiu, valdžia labai rimtai ruošėsi prieš Lietuvos katalikus, ginkluotus maldaknygėmis ir rožančiais.

Nuo pat ankstyvo rugsėjo 8 d. ryto visuose Betygalos, Ariogalos ir Viduklės keliuose tikrino pravažiuojančių autobusų dokumentus, kai kam nukabinėjo mašinų numerius, o vienam vairuotojui, truputį pasiginčijus, inspektoriai pagrasino supjaustysią mašinos padangas. Ne vienam vairuotojui pažymėjimo talone išmušė skylę. Maldininkų išnuomotus autobusus pareigūnai varėsi į Šiluvos saugumo punktą, o iš ten be žmonių grąžindavo į namus. Taip atsitiko vilniečiams, kartu su kun. Stanislovu Puidoku vykstant į Šiluvos atlaidus, toks pat likimas ištiko klaipėdiškius ir kt.

Šiluvoje milicininkai ir čekistai demonstratyviai užrašinėjo suvažiavusių automašinų numerius. Vienas komu-

nistas iš Tytuvėnų jau sekantį, rugsėjo 9 d., rytą buvo pašauktas į Kelmės raj. partijos komitetą, kur jam pasiūlė grąžinti partinį bilietą vien už tai, kad rugsėjo 8 d. važiavo į Šiluvą. Vargšelis aiškinosi vežęs žmoną ir uošvę, o mašina pirkta juk drauge su žmona. Kitaip negalėjęs pasielgti, nes priešingu atveju, žmona grasino skyrybomis. Tik po tokio rimto motyvavimo jam pasisekė išgelbėti savo partinį bilietą.

Šiluva per aštuonias dienas buvo paversta tikra pafrontės zona. Sekmadienį milicijos malūnsparnis taip žemai skraidė virš Šiluvos miestelio, kad triukšmas trukdė pamaldoms. Žmonėse sklido kalbos, kad pats autoinspekcijos viršininkas pulk. Vaitasius iš lėktuvo žvalgėsi į tikinčiųjų minias.

Įspūdinga buvo pirmoji atlaidų diena. Susirinko didelės minios tikinčiųjų ir virš 80 kunigų iš įvairiausių diecezijų. Apie 60 kunigų, apsirengusių liturginiais rūbais, išėjo pasitikti vyskupų — Liudo Povilonio ir Antano Vaičiaus. Mišios buvo laikomos už dvasinį tautos atgimimą ir blaivybę. J. E. vysk. L. Povilonis pasakė turiningą pamokslą. Pasibaigus šv. Mišioms, žmonės susikaupę, pilni džiaugsmo pagiedojo „Marija, Marija", virtusią religiniu himnu.

Rugsėjo 12 d., Šiluvos atlaidų sekmadienį, po sumos, jaunimas ir suaugę, tęsdami pernai gimusią tradiciją, keliais ėjo nuo didžiojo altoriaus per visą bažnyčią į šventorių. Pradžioje kun. A. Svarinskas pasakė pamokslą, faktais pademonstruodamas sunkią dabartinę Bažnyčios padėtį Lietuvoje ir bedievių atviras pastangas ją likviduoti. Pamokslininkas pacitavo LKP CK pirmojo sekretoriaus Petro Griškevičiaus žodžius, pasakytus 1981 m. gegužės 17 d. LKP CK 2-me plenume: „Reikia visokeriopai stiprinti internacionalinio ir patriotinio auklėjimo ryšį su kova už religinių atgyvenų **likvidavimą**". Valdiškiems bedieviams „atgyvena" — Dievas, Bažnyčia, tikėjimas, o žodis „likviduoti" jau savaime komentarų nereikalauja.

Kun. Alfonsas Svarinskas kvietė visus susirinkusius melstis už J. E. vysk. Julijoną Steponavičių, kurį bedieviai nori suniekinti — deda pastangas suklaidinti net Vatikaną. Pamokslo metu virš miestelio vis skraidė malūnsparnis, todėl žmonės, kurie buvo toliau nuo garsiakalibų, beveik negirdėjo dėl triukšmo kunigo pamokslo. Po pamokslo kunigas su kryžiumi rankose, jaunimas ir suaugę, — visi, kalbėdami rožančių pradėjo eiti keliais apie bažnyčią. Ėjo vaikai, studentai, inteligentai, o šalimais — senukai ir ligonys. Žmonės, stovėję šventoriuje, klaupėsi ant kelių. Apėję bažnyčią keliais sugrįžo prie didžiojo altoriaus. Visų širdys džiaugsmingai plakė meile Dievui ir Tėvynei.

Procesija apie bažnyčią truko daugiau negu pusantros valandos.

Per visus atlaidus Šiluvoje buvo išdalinta 38.000 šv. Komunijų. Pernai — 28.000.

Atlaidų metu tikintieji rinko parašus po pareiškimais, reikalaujančiais sugrąžinti valdžios atimtą Klaipėdos ir visos Lietuvos tikinčiųjų aukomis pastatytą Klaipėdos Taikos Karalienės bažnyčią.

Prieš parašų rinkėjus buvo imtasi represijų: bažnyčioje, koplyčioje, šventoriuje ir kapinėse slampinėjo saugumiečiai ir, visaip gąsdindami žmones, plėšė iš rankų pareiškimus. Rinkusias parašus moteris — Jadvygą Baronienę ir Genę Paleckienę — saugumiečiai įgrūdo į mašiną ir nusivežė į miliciją. Čia joms buvo padaryta smulki asmeninė krata, kurios metu pareigūnai bandė atplėšti Jadvygos Baronienės net batų padus.

Tomis dienomis saugumiečiai areštavo rinkusią parašus senutę ir, iš jos atėmę apie 2000 parašų, kumščiuodami įstūmė ją į mašiną ir nusivežė į saugumą. „Nebijau mirti už Bažnyčios reikalus . . . O parašus vis tiek rinksiu!" — tvirtino senutė. Vėliau ji savo artimiesiems rodė dideles mėlynes ant rankų.

Laikas nuo laiko milicininkai ir draugovininkai,

užpuldinėdavo prekiautojas devocionalijonis ir viską iš jų atimdavo.

Milicijos pareigūnai nesistengė palaikyti tvarkos miestelio gatvėse ir keliuose, bet priešingai — visaip ją trukdė. Jau antrą atlaidų dieną gatvėse pasirodydavo girti milicininkai. Turimomis žiniomis, apie 13 aukštų valdininkų atlaidų metu girti neteko vairuotojo pažymėjimų. „Jei atlaidai būtų pratęsti dar vienai savaitei, — visi rajono vadovai būtų vaikščioję pėsti," — kalbėjo raseiniškiai. Ir kaip gi negerti? — blaiviam sunkiau pulti nekaltus tikinčiuosius.

Rugsėjo 16 d. Raseinių raj. laikraštis „Naujas rytas" atspausdino tokią žinutę:

„Rajono prokuratūra praneša, kad 1982 m. rugsėjo 12 d. apie 20 val. Lietuvos TSR Vidaus reikalų ministerijos VAI kelių patrulinės priežiūros autoinspektorius, milicijos eilinis L. Norgilas, vairuodamas tarnybinį automobilį Raseinių miesto Komjaunimo gatve, nepraleido pagrindiniu keliu (K. Požėlos g.) važiuojančio motociklo, kurį vairavo A. Jankauskas, neturėdamas motociklisto pažymėjimo, jį kliudė ir lengvai sužalojo. Įvykis tiriamas, avarijos kaltininkas bus nubaustas. Autoįvykio tyrimo metu atskiri, chuliganiškai besielgiantys asmenys trukdė altikti įvykio vietos apžiūrą ir pažeidė viešąją tvarką. Atliekamas tyrimas. Kaltininkai bus patraukti atsakomybėn. Raseinių raj. Prokuratūra."

O buvo taip: keli girti milicininkai važiavo Klaipėdos milicijos mašina Komjaunimo gatve į parduotuvę degtinės ir užkliudė pagrindine gatve motociklu važiavusį abiturientą. Jaunuolis buvo nublokštas ant šaligatvio. Išgėrę milicininkai nukentėjusiam įsakė dingti iš akių. Jaunuolis pasiliko vietoje laukti milicijos. Avarijos kaltininkai kartu su Raseinių milicijos darbuotojais, apsukę ratą, vėl atvažiavo į įvykio vietą ir, radę ten belaukiantį jaunuolį, pradėjo jį mušti. Į ten buvusių žmonių šauksmą subėgo darbininkai iš siuvimo fabriko „Šatrija" bendrabučio ir,

apsupę milicijos mašiną, neleido jai pabėgti, o vėliau mašina buvo apversta. Atvažiavusi didesnė grupė milicininkų bandė apsiaustuosius išvaduoti, bet veltui. Minia griebėsi obuolių, akmenų ir pradėjo atakuoti milicininkus, kiti mėtė iš balkonų net gėlių vazonus. Žmonės šaukė: „Čia jums ne rožančius Šiluvoje atiminėti! Žvėrys, ką jūs darote?!" Susirinkusieji reikalavo, kad iš Vilniaus atvyktų VAI viršininkas pulk. Vaitasius. Rajono vadovai iškvietė Raseinių, Girkalnio ir Viduklės gaisrininkų mašinas, bet šie, motyvuodami, kad jie mokėsi gaisrą gesinti, o ne žmones malšinti, atsisakė paleisti vandenį į minią. Naktį atvyko valdžia iš Vilniaus ir, pašalinusi milicininkus bei pažadėjusi nubausti kaltininkus, prašė visus išsiskirstyti. Po vidurnakčio žmonės pradėjo skirstytis. Šalutinėse gatvėse milicija gaudė ir mušė žmones. Pareigūnai dar prieš tai išjungė gatvių šviesą, kad būtų lengviau susidoroti su žmonėmis. Yra daug suimtų. Tikslesnių žinių nėra, nes viskas labai slepiama.

MŪSŲ KALINIAI

(Virš jų kančios spindi dvasinė didybė):

Iš Anastazo Janulio laiškų:

„Gaila, tačiau ne visi mano laiškai pasiekia gimines ir kitus adresatus. Mano laiškuose įžvelgia tai, ko juose iš viso nėra, ir juos sulaiko. O gal paprasčiausiai — panoro mane paglostyti prieš plauką . . . Tau dėkoju už visus laiškus . . . ir už tuos, kuriuos norėtum parašyti (ir rašai mintimis), o sąlygos ir aplinkybės neleidžia man jų gauti. Dirbu. Tik normos — nenaudėlės, vis kyla aukštyn, kad neįmanoma pasiekti."

„Taigi, jei kas mano laiškų negauna arba aš iš ko negaunu, neverta dėl to jaudintis, greičiau džiaugtis, kaip ir dėl visko, ką Dievas duoda ar atima.

Meldžiu Dievą, kad atsirastų kuo daugiau Kristaus šviesos nešėjų. Mūsų tautai ir Tėvynei reikia Kristaus

šviesos, kad Kryžių krašto ainiai, Rūpintojėlių šalies vaikai, Marijos žemės sūnūs ir dukros — mes visi — būdami nusidėjėliai, nelaikytume savęs šventais; vergaudami nesigirtume laisve. Nesvetima man ir ši mintis, kuri kartais virsta tylia malda: „Mūsų tėvų Dieve, jeigu mano gyvybės auka labiau Tave pagarbintų, jeigu ji pasitarnautų Tėvynės labui ir mano bei visų tautiečių sielos išganymui, — štai aš, pasiimk ją". O kol kas stipriai spaudžiu Apvaizdos man įteiktą taurę ir esu pasiruošęs ją išgerti iki dugno."

Rašo Vytautas Vaičiūnas:

„Liepos mėnesį parašiau pareiškimą lietuviškai spaudai, o rugsėjo 20 d. pranešė, kad mano prašymas atmestas. Rugsėjo 21 d. parašiau maždaug tokio turinio pareiškimą: „Šį uždraudimą laikau tolygiu atėmimui teisės skaityti gimtąja lietuvių kalba, todėl prašau leisti mano žmonai per sąjunginę spaudą užsakyti man lietuviškus laikraščius bei žurnalus. Satkos prokuroro sankciją lietuviškiems laikraščiams ir žurnalams gauti laikau neteisėta, — laikraščiai ir žurnalai buvo užsakyti per sąjunginę spaudą, o įstatymai, kuriais jie rėmėsi, uždrausdami spaudą, įpareigoja administraciją, kad ši rūpintųsi, jog kaliniai neliktų be spaudos. Uždraudimas skaityti laikraščius ir žurnalus gimtąja kalba yra diskriminacinis aktas . . .

Laiškai mane pasiekia labai nereguliariai. Atėję į Bakalą, jie po mėnesį laiko išguli štabo seifuose, o po to grąžinami atgal į Lietuvą, ten, vėl netrumpai išlaikyti, laimingieji, padarę 9.000 kilometrų, po dviejų mėnesių pasiekia mane.

Dėkoju už maldas, kurių dėka mane lydi Viešpaties atneštoji ramybė. Ši ramybė erzina mūsų gyvenimo tvarkytojus, bet ji ne iš pasaulio ir pasaulis negali jos atimti."

1982.X.27.

1982 spalio 29 d. Vytautas Vaičiūnas turėjo pasimaty-

mą su žmona. Kalėjimo administracija sako, kad Vytautą Vaičiūną jau galėtų išleisti, tik jis pats to nenori — neprisipažįsta kaltu.

— Laisvė man labai brangi, bet iš jūsų malonės neprašysiu ir kaltu neprisipažinsiu. Išbuvau tiek, išbūsiu ir likusį kalinimo laiką. Šiuos nelaisvės metus skiriu kaip auką už savo tautą, — kalba Vytautas Vaičiūnas.

Vytauto Vaičiūno sveikata truputį pagerėjusi: pagerėjo mityba — pirmą kartą per visą jo kalinimo laiką į kalėjimo parduotuvę buvo atvežta taukų.

* * *

Viktoras Petkus visą laisvą nuo priverstinio darbo laiką skiria knygai ir kūrybiniam darbui. Prisirinko labai daug užrašų, straipsnių, išrašų. 1982 m. Verbų sekmadienį Viktoro Petkaus kameroje buvo padaryta krata ir konfiskuota visa sukauptoji medžiaga. 1982 m. Velykų rytmetį visas kalinio turtas — kratos metu konfiskuota medžiaga — buvo sunaikinta. Taip pasityčioti iš kalinio ir suteikti tiek daug moralinės kančios ne bet kas sugebėtų. Tam reikia bolševikų — dzeržinskiečių!

1981 m. rudenį pasimatymo metu žmona Viktorui paliko 15 kg. produktų. Po dešimties dienų kaliniui buvo perduota viena kavos dėžutė, o po mėnesio — 3 kg. lašinių. Visa kita atsidūrė budinčio leitenanto Gatin skrandyje.

* * *

1981 m. gruodžio mėn. Viktorui Petkui veide atsirado almanti žaizda. Visą pusmetį niekas jam nesuteikė medicininės pagalbos. Į ligoninę buvo nukreiptas tik 1982 m. birželio mėnesį. Pusantro mėnesio Viktorui buvo tarsi atostogos. Po penkerių metų pirmą kartą pamatė vasarą. Viktorą operavęs chirurgas sakė, kad žaizda — vėžinė, tačiau veidas po operacijos sugijo.

* * *

Birželio pradžioje Viktorui Petkui buvo atimtas pasimatymas su atvykusiais artimaisiais neva už kalėjimo režimo nesilaikymą. Į klausimą apie kalinio sveikatą — buvo atsakyta, jog viskas normalu, o kad Viktoras išvežtas į ligoninę — nė žodžio!

* * *

1982 m. spalio mėn. Viktorą aplankė žmona Natalija. Apie dvi valandas kalinys tikrinimo metu turėjo 15 laipsnių C šaltyje laukti su vasarine kalėjimo palaidine. Po pasimatymo leitenantas Gatin nepriėmė jokio drabužio žiemai, nė kąsnelio duonos. Viskas buvo atimta. Ant kalėjimo sienos puikuojasi užrašas: „Žmogus žmogui — brolis, bičiulis, draugas" . . .

* * *

Sovietų Sąjungos Politinio kalinio dienos proga (1981.X.30)

Anastazas Janulis ir Vytautas Skuodis tą dieną paskelbė bado streiką, parašė atitinkamą pareiškimą Sovietų sąjungos generaliniam prokurorui ir trumpu pareiškimu painformavo vietinės stovyklos viršininką.

Bado streiką Anastazas Janulis ir Vytautas Skuodis pakartojo ir 1982 m. spalio 30 d.

ŽINIOS IŠ VYSKUPIJŲ

(Šėtoniški bedievių darbai, iškelti viešumon — prokuratūra skelbia, jog tai esąs socialistinės santvarkos šmeižtas):

Veiviržėnai (Klaipėdos raj.). 1982 m. iš liepos 27 d. į 28 d., naktį, Veiviržėnų bažnyčioje buvo išniekintas Švč. Sakramentas. Piktadariai, įsiveržę į bažnyčią, sulaužė

didįjį altorių, o tabernakulį su Švč. Sakramentu pavogė. Maždaug po mėnesio laiko tabernakulis buvo surastas miške už 5 km., Švč. Sakramento tabenrakulyje nebuvo.

1982 m. rugpiūčio 22 d. Veiviržėnų parapijos bažnyčioje vyko permaldavimo pamaldos už Švč. Sakramento išniekinimą. Jos prasidėjo 10 val. ir baigėsi 19 val. vakare. Didelė bažnyčia sausakimšai prisirinko žmonių. Pamaldose dalyvavo jaunimo iš Gargždų, Kretingos ir kitų Žemaitijos vietų. Šv. Mišios buvo laikomos ant centrinėje navoje pastatyto provizorinio altoriaus. Vakarines Mišias koncelebravo TTG Katalikų komiteto nariai — kunigai: Vincas Vėlavičius, Jonas Kauneckas ir Alfonsas Svarinskas.

„Vieną ir tą patį reiškinį ne visi Lietuvoje vienodai vadina. Bedieviai akciją prieš Bažnyčią vadina ideologine kova. O mes, tikintieji, — ideologiniu chuliganizmu, nes ar galima vadinti ideologine kova, kai muša žmogų surištomis rankomis.

Katalikų Bažnyčia Lietuvoje yra ne tik surišta, bet ir supančiota. Taigi, geriausiai tinka šią kovą vadinti ideologiniu chuliganizmu, kuris pastaraisiais metais išsigimė į ideologinį satanizmą.

Šitas satanizmas mus, tikinčiuosius, giliai įskaudina, parodydamas tikrą valdiškų bedievių veidą, ir tuo pačiu dar labiau suburia apie Bažnyčią ir Dievą", — kalbėjo pamokslininkas kun. Alfonsas Svarinskas. Po pamaldų kun. Jonas Kauneckas, remdamasis sovietine literatūra, parodė bedievių suniveliuotą ir suluošintą žmogų, kuris nebežino ką daro. Taigi, kalti ne tik paskiri žmonės, bet visa auklėjimo sistema, nuvedusi tautą į aklavietę.

Pamaldose buvo išdalinta 1500 šv. Komunijos, dalyvavo nemažai aplinkinių parapijų kunigų.

1982 m. vasarą Švč. Sakramento išniekinimo metinės buvo paminėtos Pažėruose (Kauno raj.) ir Viduklėje (Raseinių raj.). Pažėruose kalbėjo Garliavos klebonas prelatas Andrius Gustaitis. Viduklėje — Tabariškių

klebonas kun. Petras Dumbliauskas pasakė net 10 pamokslų. Pamokslininkas kalbėjo ugningai, atvirai ir gyvenimo faktais pagrindė savo teiginius. Po iškilmių kun. Petras Dumbliauskas buvo iškviestas į Kauno m. prokuratūrą, kur Respublikos prokuroro pav. Bakučionis perspėjo jį, kaip šmeižusį sovietinę santvarką.

* * *

Nevarėnai (Telšių raj.). 1982 m. liepos 6 d. naktį iš koplytėlės, esančios Nevarėnų kapuose, buvo pavogta meniška angelo statulėlė. Po savaitės, liepos 14 d. naktį, iš tos pačios koplytėlės pagrobtos Marijos, Kristaus bei antrojo angelo statulėlės. Liepos 23 d. iš koplytėlės, esančios šventoriuje, išnešta medinė angelo figūrėlė, o iš greta stovinčio koplytstulpio — medinė šv. Antano statulėlė.

* * *

Lauksoda (Telšių raj.). 1982 m. rugpiūčio 24 d. naktį iš Lauksodos bažnyčios šventoriuje esančios koplytėlės pavogta šv. Florijono meninė, valstybės saugoma kaip liaudies paminklas, statulėlė.

* * *

Lieplaukė (Telšių raj.). 1982 m. rugpiūčio 24 d. naktį buvo pagrobta didelė medinė šv. Jono Krikštytojo statula iš koplytėlės, esančios prie kelio į Žarėnus. Statula buvo įtraukta į valstybės saugomų liaudies paminklų sąrašą.

* * *

Tūbausiai (Kretingos raj.). 1982 m. rugpiūčio 27 d. naktį piktadariai, per zakristijos langą įsilaužę į vidų, nusiaubė Tūbausių bažnyčią: apgadino metalinį didžiojo altoriaus tabernakulį, sulaužė šoninių altorių tabernakuli-

us, pavogė relikvijorius, du altoriaus apšvietimo prožektorius, nemažai žvakių ir juostą; išvertė visas bažnytines spintas su rūbais bei stalčius.

* * *

Telšiai. 1982 m. rugsėjo 7 d. rytą prie Telšių katedros durų rastas paketas, kuriame buvo sulaužyta be dangčio komuninė.

* * *

Gargždai (Klaipėdos raj.). 1982 m. kovo 19 d. RRT įgaliotinis Petras Anilionis, atvykęs į Gargždus, susikvietė Klaipėdos raj. bažnytinių komitetų narius. Susirinkime dalyvavo Klaipėdos raj. Vyk. komiteto pirmininko pav. Leita ir VK pav. religiniams reikalams Blažienė. Savo kalboje RRT įgaliotinis Petras Anilionis liaupsino sovietinius įstatymus, kurie esą humaniškiausi visame pasaulyje, suteikią visišką ir pilną sąžinės laisvę, pakenčią net tokius ekstremistus kunigus, kaip Alfonsą Svarinską, Sigitą Tamkevičių, Joną Kaunecką, Vytautą Skiparį ir į juos panašius, kurie savo pamoksluose, įgaliotinio žodžiais tariant, demoralizuoja tikinčiuosius, ypač jaunimą ir šmeižia sovietinę tikrovę.

Tikinčiųjų eisenas į Šiluvą P. Anilionis pavadino antitarybinėmis.

— Bausime visus, kurie tik jas organizuos arba jose dalyvaus, — grasino įgaliotinis.

Komitetų nariams paklausus, kada bus sugrąžinta Klaipėdos Taikos Karalienės bažnyčia, RRT įgaliotinis P. Anilionis užtikrino, kad niekada negrąžins ir bandė įtikinti susirinkusius, kad valdžia ją atėmė, liaudžiai sutinkant.

— Duodame leidimą ir didinkite tą pačią. Girdėjau, kad vėl renkate parašus. Nieko nepadės jūsų parašai, siųskite nors kilogramais, — griežtai atkirto P. Anilionis. Po tokių

įgaliotinio žodžių keletas komitetų narių pakilo ir išėjo iš salės.

Atsakydamas į klausimą, kada leis vyskupui Julijonui Steponavičiui ir vyskupui Vincentui Sladkevičiui eiti ganytojiškas pareigas, Anilionis pasiskundė, kad jau seniai jiems leidžiama užimti savo postus, tik minėtų vyskupų reikalavimai tokie dideli, kad valdžia negali su jais sutikti.

* * *

Kybartai (Vilkaviškio raj.). 1982 m. rugpiūčio 14 d. grupė Kybartų parapijos tikinčiųjų kartu su klebonu kun. Sigitu Tamkevičiumi, Vilkaviškio autobusų parke pasisamdę autobusą, išvyko į Šiaulių rajoną pasimelsti vieno žmogaus mirties metinėse ir pakeliui aplankyti vieną kitą žyemsnę Lietuvos vietą. Privažiavus prie kelio, vedančio į Kryžių kalną (iki kalno dar buvo likę maždaug 2 km.), autobusas turėjo sustoti — važiuoti neleido autoinspekcijos tyčia pastatytas draudžiamas ženklas. Tikintieji, palikę autobusą pagrindiniame kelyje, pėsti, kalbėdami rožančių, pasuko kalno link. Tiek kelyje, tiek pačiame Kryžių kalne buvo autoinspekcijos darbuotojų ir saugumiečių. Pasimeldę ir apžiūrėję Kryžių kalną, maldininkai sugrįžo prie kelio, bet autobuso ten jau nerado. Budintis prie kelio autoinspektorius atsisakė padėti. Tuomet žmonės, lietui lyjant, melsdamiesi — kalbėdami rožančių, giedodami giesmes — patraukė į Šiaulius. Neradę autobuso Šiaulių miesto autoinspeckijoje, kreipėsi į Šiaulių raj. Valstybinio saugumo komitetą, kur tikintiems paaiškinta, kad apie įvykį jie nieko nežino, tik neseniai yra skambinę iš autoinspekcijos ir pranešę, kad autobusas stovi rajoninės autoinspekcijos kieme ir laukia keleivių. Rajoninėje autoinspekcijoje pareigūnai pasityčiodami pareiškė, kad autoinspekcija, patikrinusi dokumentus, vairuotoją paleido, o, kur jis nuvažiavo, jie nežino.

— O gal vairuotojas išsigando ir nuvažiavo namo, — tyčiodamasis kalbėjo atsakingas autonispekcijos darbuotojas.

Artėjo vakaras, ir žmonės, tik 6 val. pasinaudoję autobusu, kurį buvo pasisamdę dviem parom, išalkę ir išvargę (maistas, daiktai, o kai kurių net drabužiai liko autobuse), palikti kelis šimtus kilometrų nuo savo namų, buvo priversti ieškotis kitų transporto priemonių sugrįžti į namus. Vidurnakty pasiekę namus, visi susirinko į Kybartų bažnyčią, kur šv. Mišių aukoj dėkojo Dievui ir meldėsi už dienos metu sutiktus pilnus neapykantos tikėjimui ir tikintiesiems valdiškus pareigūnus.

Rytojaus dieną paaiškėjo, kad, vos tik žmonėms palikus autobusą, prie vairuotojo prisistatė inspektorius, saugumietis ir griežtai įsakė važiuoti į Šiaulius. Vairuotojui pabandžius priešintis ir paklausus, o kaip bus su žmonėmis, čekistas ironiškai pareiškė, jog maldininkai pareisią namo pėsti. Autobusas buvo nuvarytas į Šiaulių raj. Valstybinio saugumo komiteto skyrių, o vairuotojas, 3 val. buvo tardomas ir gąsdinamas.

Pasibaigus tardymui, į kelialapį buvo įrašyta, kad važiuotų tiesiai į Vilkaviškio garažą.

Pinigų už autobuso išnuomavimą valdžia tikintiesiems negrąžino.

* * *

Vilnius. Religijų reikalų tarybos įgaliotinio pavaduotojas Juozėnas kunigams kalba, kad kunigai: Alfonsas Svarinskas, Sigitas Tamkevičius ir Jonas Kauneckas išoriniai jau nurimo, o kun. Vincas Vėlavičius visai „nusiėmė", bet ištikrųjų visą dėmesį nukreipė į Kroniką.

Juozėno nuomone, J. E. vyskupas Julijonas Steponavičius pats nenori dirbti, todėl ir Kronika jį kankiniu ateityje nevadins.

Leisdamas šiuos gandus čekistas avies kailyje zonduoja, kaip kunigai reaguos — pritars ar ne.

* * *

Vilnius. Nuo š.m. birželio mėn. sovietinė valdžia stengėsi iškelti kun. R. Černiauską iš Vilniaus šv. Mikalojaus bažnyčios. Valdiškiems bedieviams nepatiko, kad kiekvieną sekmadienį į kun. Ričardo Černiausko pamokslus renkasi minios žmonių, ir ypač daug jaunimo. Tikintieji, sužinoję apie bandymą iškelti kunigą, pradėjo siųsti savo delegacijas pas Arkivyskupijos valdytoją kun. Algirdą Gutauską, kad nepasiduotų valdžios šantažui ir neiškeltų jų mylimą kunigą. Vėliau patys kreipėsi į RRT įgaliotinio įstaigą. P. Anilionis vienai delegacijai bandė vaidinti, kad jis net negirdėjęs, kad kun. R. Černiauską iškelia, tačiau kuomet įsikarščiavo, pats išsidavė, kad jie viską tvarko.

Nežiūrint nuolatinio tikinčiųjų protesto, pareiškimų su šimtais parašų, įvairių delegacijų — kun. R. Černiauskas rugsėjo 26 d. turėjo atsisveikinti su šv. Mikalojaus parapija. Ta proga jaunimas ir tikintieji įteikė daugybę gėlių ir nuoširdžiai padėkojo už gražų kunigo pavyzdį, auką ir maldas. Atsakydamas kun. R. Černiauskas pirmiausia padėkojo J. E. vyskupui Julijonui Steponavičiui, kuris parodė jam ypatingai daug nenupelnyto dėmesio: jis buvo jam kaip tikras tėvas. Be to, kun. R. Černiauskas ragino tikinčiuosius melstis ir dėkoti Dievui už tokios didelės dvasios Ganytoją, kurio širdyje randa atgarsį visi tikinčiųjų džiaugsmai ir skausmai, o jis pats savo mažą auką jungia su didžiąja vyskupo-tremtinio kančia.

Kun. R. Černiauskas pranešė tikintiesiems, kad dabar jam, kaip pasilikusiam Vilniuje gydytis, leidžiama tik atlaikyti šv. Mišias ir klausyti išpažinčių šv. Petro ir Povilo bažnyčioje. Pamokslus sakyti draudžiama.

Visiems yra aišku, kad šis iškėlimas yra sovietinės valdžios kerštas už kunigo uolų darbą su jaunimu ir tikinčiaisiais, tačiau kunigas, baigdamas atsisveikinimo kalbą, priminė, kad jis nesigaili kad darė tai, ką diktavo sąžinė ir jei dabar jam reiktų viską iš naujo pradėti, tai jis vėl dirbtų su jaunimu, vėl važiuotų į Molėtus vesti

rekolekcijas, vėl dirbtų kaip reikalauja Kristus ir Bažnyčios kanonai.

* * *

Paveisininkai (Lazdijų raj.). Kapčiamiesčio apylinkėje, Paveisininkuose, yra valdžios neužregistruota bažnyčia. Tikinčiųjų prašomas kun. I. Plioraitis nuo 1982 m. gegužės 30 d. pirmaisiais mėnesio sekmadieniais ir per atlaidus Paveisininkų bažnyčioje atlaiko šv. Mišias ir aptarnauja tikinčiuosius.

1982 m. spalio 3 d. Paveisininkų bažnyčioje buvo švenčiami Kūdikėlio Jėzaus Teresėlės atlaidai. Atlaidų dieną Kapčiamiesčio apylinkės milicijos įgaliotinis V. Kavaliukas, apylinkės pirmininkas Z. Lapinskas, kolūkio pirmininkas V. Jurašius, agronomas M. Garbenčius ir inžinierius V. Žiurinskas vaikštinėjo apie šventorių ir kamatinėjo į bažnyčią atvykusius lengvųjų automobilių savininkus; galop sustatė jiems aktus, nubausdami po 10 rub. už įvažiavimą į draudžiamą zoną.

Nepaisant valdžios pareigūnų trukdymų, bažnyčia buvo pilna žmonių, o kun. I. Plioraitis atlaikė iškilmingas šv. Mišias.

* * *

Viduklė (Raseinių raj.). 1982 m. spalio 1 d. į Viduklės kleboniją kartu su Viduklės apylinkės pirmininku E. Kringeliu atvyko nepažįstama moteris. Klebonui kun. Alfonsui Svarinskui paprašius prisistatyti, moteris pavardės nepasisakė.

Nepažįstamoji pateikė klebonui RRT įgaliotinio P. Anilionio raštą — įspėjimą:

„1982 m. rugsėjo 8-15 d.d. kun. A. Svarinskas atlikinėjo religines apeigas, sakė neatitinkančius tiesos šmeižikiško ir antivisuomeninio turinio pamokslus Šiluvoje (Raseinių raj.).

Pažymėtina, kad tokie atvejai, kai kun. A. Svarinskas lankosi kituose religiniuose susivienijimuose ir ten atlieka religines apeigas, yra ne vieninteliai ir ne tik Kauno arkivyskupijos teritorijoje.

Pakartotinai reikalauju Viduklės religinio susivienijimo kleboną kun. A. Svarinską, s. Vaclovo, laikytis religinių kulto įstatymų ir dar kartą įspėju, kad už įstatymų pažeidinėjimus jis gali būti patrauktas atsakomybėn."

Tarybos įgaliotinis (parašas) (P. Anilionis)

Viduklės parapijos klebonas kun. Alfonsas Svarinskas po įspėjimu nepasirašė.

* * *

Viduklė (Raseinių raj.). 1982 m. spalio 28 d. į Viduklės parapijos kleboniją pas kun. Alfonsą Svarinską atvyko apylinkės pirmininkas E. Kringelis su įspėjimu, draudžiančiu lapkričio 1 d. tikintiesiems organizuotai eiti į kapines pagerbti savo mirusiųjų. Priešingu atveju bus pažeistas 1965 m. gegužės 12 d. įsakas. Be to, pastaruoju metu plinta gyvulių snukio-nagų liga, — aiškino pirmininkas E. Kringelis, — todėl bet kokie masiniai renginiai uždrausti. Klebonas po įspėjimu nepasirašė.

Tą pačią dieną kun. Alf. Svarinską iškvietė į Raseinių raj. Vyk. komitetą, kur pakartotinai jam buvo pateiktas analoginio turinio įspėjimas ir liepta po juo pasirašyti. Motyvuodamas tuo, kad „jei ateistai eina į kapines, tai gali eiti ir katalikai, nes visi piliečiai, kaip tvirtina LTSR Konsstitucijos 32 str., prieš įstatymus lygūs", kun. Alfonsas Svarinskas pasirašyti atsisakė.

Lapkričio 1-mą dieną nuo vidurdienio Viduklės miestelyje buvo pilna milicijos ir saugumiečių. Autoinspekcija stabdė visas į miestelį įvažiuojančias mašinas ir praleisdavo tik miestelio gyventojus, toliau gyvenantys bei svečiai kapines galėjo pasiekti tik pėsti. Po pietų, 17 val., jaunimas, apsirengęs tautiniais drabužiais, kunigas ir didžiulė minia tikinčiųjų (maždaug 1.000-1.500 žmonių)

procesijos tvarka — su kryžiumi ir gedulingomis vėliavomis priešakyje — giedodami Visų šventųjų litaniją, iš bažnyčios patraukė į kapines. Valdžios pareigūnai automašinomis zujo iš vieno miestelio galo į kitą ir, atsidarę duris, demonstratyviai fotografavo eiseną. Netoli kapų vienas civiliai apsirengęs vyras fotografavo kiekvieną jaunimo gretą. Autoinspekcijos darbuotojai kalbėjosi tarp savęs: „Kam jie čia mus atvežė, juk žmonės taip tvarkingai eina, kad net gražu žiūrėti . . . Jie ir vėl save apsijuokė."

Į gaisrinės pastatą, esantį netoli bažnyčios, čekistai iškvietė Viduklės tarybinio ūkio direktorių Letuką ir įsakė atpažinti eisenoje dalyvaujančius ūkio žmones. Pastarasis, atsikalbinėdamas, kad lauke prieblanda ir rūkas, atsisakė paklusti.

Kapinėse ateistai, norėdami trukdyti tikintiesiems, leido garsiakalbius.

* * *

Ž. Kalvarija (Plungės raj.). 1982 m. liepos 7 d., grįžtant iš Ž. Kalvarijoje vykstančių atlaidų, autoinspekcija sulaikė mašiną, kurioje važiavo kunigai — Antanas Šeškevičius, Jonas Paliukas ir Konstantinas Velioniškis. Respublikinės autoinspekcijos pareigūnai — Vaitasius ir Zabarauskas, nusivedę vairuotoją patikrinti dokumentų, maždaug valandą laiko klausinėjo, kokius kunigus veža, kiek jam užmokėta, kur dar su jais važiavęs ir t.t. Čekistus labiausiai domino, ar dažnai vairuotojas veža kunigus su fotoaparatais ir ką jie kelyje fotografuoja. Galiausiai iš vairuotojo buvo atimtos teisės.

Kol vairuotojui „tikrino" dokumentus, milicininkas pranešė mašinoje esantiems kunigams, jog visiems teks užeiti į skyrių — asmenybėms išaiškinti. Kun. Jonas Paliukas ir kun. Antanas Šeškevičius su savimi turėjo pasus, todėl jų asmenybės buvo nustatytos čia pat, o kun.

Konstantiną Velioniškį pareigūnas nusivedė į laikiną milicijos būstinę.

— Kokiam tikslui fotografuojate ir filmuojate: — užsipuolė čekistai kun. K. Velioniškį.

Po tris valandas trukusio „asmenybės aiškinimo" paaiškėjus, kad atlaiduose savo atiminimui fotografavo kun. Jonas Paliukas, kun. K. Velioniškis buvo paleistas.

* * *

Ž. Kalvarija (Plungės raj.). 1982 m. liepos 7 d. Ž. Kalvarijoje buvo sulaikytas tikintis jaunuolis iš Kretingos, fotografavęs pamaldas bei Kryžiaus kalnų procesiją. Pradžioje jaunuolį tardė Ž. Kalvarijoje laikinai įrengtoje milicijos būstinėje, po to buvo nuvežtas į Plungę, kur čekistai pratęsė tardymą iki vėlyvos nakties. Iš vaikino buvo atimti magnetofoniniai pamokslų įrašai, konfiskuoti fotofilmai. Čekistai bandė jaunuolį perauklėti, kad, anot jų, tikėjimu nežalotų savo gyvenimo.

* * *

Telšiai. 1982 m. rugpiūčio 17 d. į Telšių saugumą, pas tardytoją Dapkūną, buvo iškviesta Ona Lazdauskaitė. Tardytoją domino Telšių katedros jaunimas: klausinėjo, kas organizavo kelionę į Žemaičių Kalvarijoje vykstančius atlaidus, iš kur gavę autobusą, kas vežė vaikus savo automašinomis ir t.t. Čekistą nervino Telšių katedros adoruotojų rūbų spalvos — žalia, geltona, raudona.

— Jei gatvėj sustoja trys moterys, dėvinčios geltonu, žaliu ir raudonu paltu, tai, jūsų įsitikinimu, kad buržuazinės Lietuvos vėliava, o gal jau ir miliciją kviesti reikia? Meldėmės ir melsimės, o jei neleisite važiuoti į atlaidus, eisime pėsčiomis, — nenusileido tardomoji Ona Lazdauskaitė.

* * *

Žlibinai (Plungės raj.). Žlibinų parapijos tikintieji parašė LTSR Ministrų Tarybai tokį pareiškimą:

„Prašome drg. Ministrų tarybos Pirmininką mums, Žlibinų tikintiesiems, grąžinti bažnyčią ir leisti joje dvasininkui atlikti religines apeigas. Žlibinų bažnyčia buvo užregistruota tarybinės valdžios, turėjo savo bažnytinį komitetą, mokėjo mokesčius, atliko visas pareigas pagal valstybės reikalavimus. Ji buvo uždaryta prieš 20 metų, vienam ar keliems netikintiems reikalaujant, be tikinčiųjų žinios. Šiuo momentu Žlibinų bažnyčia paversta parduotuvės sandėliu. Mums, Žlibinų tikintiesiems, susidaro daug sunkumų, kai reikia laidoti mirusįjį, nes velionį reikia vežti į Plungės raj. Kontaučių bažnyčią. Ypač daug vargo žiemą, rudenį ar pavasarį, kai būna blogi keliai. Ilgai tada tenka trukdytis nuo valdiško darbo ir užlaikyti valdiškas transporto mašinas. Be to, Žlibinų bažnyčia yra labai apleista, tvora aplink bažnyčią nugriauta. Ta bažnyčia yra senovinis architektūrinis paminklas. Mes, tikintieji, apsiimame bažnyčią remontuoti ir prižiūrėti.

Prašome drg. MT Pirmininką mūsų pareiškimą patenkinti — grąžinti tikintiesiems Žlibinų bažnyčią."

Po pareiškimu pasirašė 291 tikintysis.

1982 m. rugsėjo 7 d. Žlibinų parapijos tikinčiųjų pareiškimas buvo įteiktas Ministrų tarybai. Per mėnesį laiko tikintieji nesulaukė jokio atsakymo.

Tikintieji parašė pareiškimą ir Telšių vyskupijos Vyskupui, prašydami paskirti kunigą aptarnauti Žlibinų parapiją. Po pareiškimu pasirašė apie 300 žmonių. (Pagal sovietinę Konstituciją 20 tikinčiųjų turi teisę sudaryti religinę bendruomenę ir turėti maldos namus).

* * *

(Advokatui Jankauskui atrodo, jog teisiamųjų nusikaltėlių žiauriais darbais piktintis tegali nebent tikintieji):

Mažeikiai. 1982 m. rugsėjo 17-20-21 d. Mažeikiuose vyko teismas: teisėjas — Stakauskas, prokuroras — Mickutė, advokatai — Jankauskas ir Staskevičius nagrinėjo Zigmo Mockevičiaus, jo brolio Danieliaus Mockevičiaus, Antano Kairio ir Alvydo Butkaus bylą.

Teisiamieji apiplėšė tris bažnyčias ir tris gyventojus, juos žiauriai kankindami. Latvijoje, Kuldingos r., Danielius Mockevičius apiplėšė Skrandos liuteronų bažnyčią.

— 1980 m. sausio 31 d. tas pats Danielius Mockevičius apiplėšė Telšių r. esančią Gadunavo bažnyčią, pagrobdamas tris komunines (vienoje iš jų buvo Švč. Sakramentas), dvi taures, kryžių, tacelę, kilimėlį. Piktadariai komunines ir taures, supjaustę ir įsitikinę, kad jos ne auksinės, sumetė į Gagrėnų ežerą.

— 1980 m. liepos 9 d. plėšikai, įsilaužę į Ž. Kalvarijos bažnyčią, nuo stebuklingo Marijos paveikslo pavogė 20 votų, o iš zakristijos atlaidų rinkliavos pinigus — apie 6.000 rublių.

— Nusikaltėliai, žiauriai kankindami, apiplėšė Eugeniją Janauškienę, gyv., Plungės r., Bertulių kaime. Į nusikaltimo vietą valdiška veterinarijos mašina juos nuvežė teisiamasis Zigmas Mockevičius. Ant įkaitusių viryklos rinkių pasodinę savo auką (raumenys pradegė iki kaulo;, plėšikai reikalavo aukso. Pagrobė 476 rb. ir vieną 10 rub. auksinę monetą.

— Iš pil. Racevičiaus, gyv., Mažeikių r., pavogė 1.000 rb. ir kt.

— Nakties metu atėję pas Šilalės r. Žvingių kaimo gyventoją Semėną, plėšikai reikalavo aukso. Jie taip kankino Semeną, kad šis apako ir apkurto (nuo smūgio į veidą sprogo akies obuolys), sulaužė šonkaulius, stiklo rėžtuvu piaustė veidą, krūtinę, lupinėjo panages, badė pažastis, nėrė ant kaklo virvę, grasindami pakarti. Žiaurumu ypatingai pasižymėjo Antanas Kairys.

Kaltinamieji Zigmas ir Danielius Mockevičiai tvirtino, kad apie Žvingių kaimo gyventoją Semėną jiems papasa-

koję̇s Preibys, žinomas jau iš kun. Šapokos nužudymo bylos, — jis norėjęs iš Semėno pirkti auksinę monetą, bet nesulygę dėl kainos. Teisme Preibys nebuvo pakviestas dalyvauti net liudininku.

Nusikaltėlius teisme ypatingai uoliai gynė advokatas Jankauskas, anksčiau dirbęs Religijų reikalų tarybos įstaigoje. Prokurorui pasakius, jog visi žmonės, esantys salėje, labai pasipiktinę nusikaltėlių biauriais darbais, advokatas Jankauskas atrėžė:

— Ir kas gali piktintis? Nebent tikintieji!

Kad teisiamiesiems nereikėtų atlyginti už savo juodus darbus, advokatas Jankauskas bandė įtikinti teismą, kad iš Ž. Kalvarijos bažnyčios pavogti votai nepriklauso nei bažnyčiai, nei valstybei, o ir pinigų bažnyčioje negalėjo būti tiek daug, nes, jo nuomone, tikinčiųjų skaičius kasmet mažėja.

Nusikaltėliai buvo nuteisti:

— Zigmas Mockevičius, gimęs 1954 m., **kandidatas į TSKP narius,** 1980 m. spalio 9 d. dalyvavęs kun. L. Šapokos nužudyme kaip organizatorius ir tik teismo išteisintas, — pripažintas psichiniai nesveiku, šį kartą buvo nuteistas 7,5 m. laisvės atėmimu. (tarp kitko Zigmui Mockevičiui parodymų metu paminėjus Luokės įvykius, teisėjas jį nutraukė, sakydamas: „Juk nesi dalyvavęs, tai nė neminėk!").

— Danielius Mockevičius, gimęs 1961 m., **komjaunuolis,** jau anksčiau yra nuteistas 15 m. kalbėti už kun. L. Šapokos nužudymą, o už dabartinius nusikaltimus liko nenubaustas, nes bausmė nepadidinta.

— Antanas Kairys, gimęs 1957 m., — 8 m. laisvės atėmimu.

— Alvydas Butkus, gimęs 1961 m., — 5,5 m. laisvės atėmimu.

* * *

Kapčiamiestis (Lazdijų r.).

TSRS Religijų Reikalų įgaliotiniui V. A. Kurojedovui
Lietuvos TSR, Lazdijų raj.,
Kapčiamiesčio ir Šlavantų tikinčiųjų

Pareiškimas

(TSRS Konstitucija ir aukštųjų vadų pasirašyti įvairūs tarptautiniai žmogaus teisių bei religijos laisvės aktai — tai tik užsieniui klaidinti priemonė):

1982 m. rugsėjo 30 d. mūsų parapijos pakelėse Lazdijų r. saugumo organų inspiruoti asmenys su milicijos pagalba (jau nebe pirmą kartą) nugriovė tris kryžius. Tuo pačiu metu dar penki kryžiai buvo nugriauti ir kitose Lazdijų r. vietovėse. Supiaustyti gabalais kryžiai buvo sumetis į savivartę mašiną ir nugabenti sukūrenimui, o metaliniai kryžiai sumesti į vandens telkinius.

Mes, tikintieji, kuriems kryžius yra gyvenimo atrama ir viltis, juos saugojome kaip brangiausią relikviją jau nuo 1387 metų. Kryžių nešiojame ant kaklo, kabiname ant sienos savo butuose, statome mirusiems, juo puošiame sodybas ir pakeles. Gražūs didelės meninės vertės kryžiai — mūsų tautos kultūros lobis. Kryžiuose ir koplytstulpiuose menininkai išreiškia visą tautos dvasinę jėgą, todėl savo puošnumu jie prilygsta architektūriniams ir tapybiniams meno šedevrams. Tačiau nuo pat pirmųjų sovietų valdžios atkūrimo Lietuvoje dienų buvo naikinamos ir uždarinėjamos ne tik bažnyčios, bet masiškai griaunami ir draskomi kryžiai. Barbariškas bedievių darbas, ne be TSRS Ministrų tarybos žinios, tęsiamas ir dabar, kai jau nuo 1967 m. komunizmo kūrimo programoje pabrėžiama aukštos žmonių sąmonės kolektyvo, pagrįsto humanizmu ir demokratiškumu, sukūrimas.

Skaudžiai pergyvendami kryžių griovimo tragediją, mes perskaitėme jūsų 1982 m. Maskvoje išleistą knygutę

„Religija ir bažnyčia tarybinėje valstybėje", kurioje 206 pusl. rašote: „Tarybinė konstitucija garantuoja religijos laisvę ir vietinė valdžia tiksliai saugo Pagrindinio Įstatymo principus", o 154 pusl. kilniai teigiate: „Tarybinių piliečių teisių saugojimas, tolimesnis įstatymų įtvirtinimas — tarybinės demokratijos svarbi sąlyga. Mes pilnateisiškai galime tvirtinti, kad mūsų šalyje viskas daroma, kad būtų įgyvendinta pilna sąžinės laisvė."

Žinant daugybę tikinčiųjų teisių pažeidinėjimų faktų mokyklose, darbavietėse ir privačiame gyvenime, Jūs neturite jokios teisės teigti apie pilną sąžinės laisvę. Tokie teiginiai gali būti skiriami tik užsienio žurnalistams, o ne mums — tikintiesiems.

Juk Lietuvos KP CK V plenumo 1982 m. nutarimas stiprinti idėjinį, politinį, ateistinį auklėjimą, vadovaujantis TSKP 26 suvažiavimo nutarimais, L. Brežnevo nurodymais, išdėstytais kalboje TSRS profsąjungų 27 suvažiavime, yra ne kas kita kaip atvira kova prieš Bažnyčią, bet kokiom priemonėm slopinant žmonių religingumą ir prievarta skiepijant materialistinę pasaulėžiūrą. Mes, tikintieji, remdamiesi:

V.I. Lenino 1918.01.23 d. dekretu „Bažnyčios atskyrimo nuo valstybės ir mokyklos nuo Bažnyčios"

1918 m. Lenino konstitucijos 13 str., dabartinės TSRS konstitucijos 52, 34, 39, 5 str.,

Tarptautine žmogaus teisių deklaracija,

Tarptautinių žmogaus teisių paktu,

Helsinkio baigiamojo pasitarimo aktu, **reikalaujame:**

Užtikrinti, kad valdžios organai griežtai laikytųsi minėtų įstatymų ir neleistų ateizmui, kaip privačiai pasaulėžiūrai, kištis į Bažnyčios vidaus ir tikinčiųjų sąžinės reikalus.

Uždrausti ir nutraukti barbariškus veiksmus — kryžių naikinimą visoje Lietuvoje.

Išaiškinti ir nubausti Lazdijų rajono kryžių griovėjus ir jų inspiratorius.

Užtikrinti, kad nebūtų trukdoma statyti meniškus kryžius ir koplytstulpius kapinėse, sodybose, pakelėse, netrukdant eismo matomumui, kaip ir įvairius meniškus stogastulpius.

Kapčiamiestyje pasirašė 233 tikintieji,
Šlavantuose — 281 tikintysis.

1982.10.24.

* * *

SOVIETINĖJE MOKYKLOJE

(Bedievės Lietuvos mokytojos įniršusios persekioja tikinčius jaunamečius mokinius, bijodamos, kad jie nesugriautų „komunistinės statybos"):

Pašusvys (Radviliškio r.). 1982 m. liepos 12 d. Pašušvio apylinkės pirmininkė Bronė Stulgienė, mokytojos — Ona Liubinienė ir Roma Siurnienė — autobusų stotelėje sulaikė ir ėmė surašinėti iš bažnyčios išėjusius vaikus: Bronių ir Česlovą Matulaičius, Liną Bitytę, Valdį Rolį ir kitus.

Rytojaus dieną Pašušvio bažnyčią aptarnaujantis kun. Juozas Vaicekauskas teiravosi apylinkėje, kodėl bauginami ir persekiojami besiruošiantys pirmajai išpažinčiai vaikai. Apylinkės pirmininkė Bronė Stulgienė pareiškė, kad grupinis vaikų mokymas tikėjimo tiesų draudžiamas, o vaikus surašinėjusi Radviliškio Vykdomojo Komiteto pirmininko pavaduotojo Alfredo Krikštano nurodymu.

* * *

Telšiai. 1982 m. rugpiūčio 18 d. į Telšių saugumą tardymui buvo iškviesta Telšių IV vid. m-klos vienuoliktokė Danutė Adomaitytė. Čekistui labiausiai rūpėjo, ar iškviestoji nesiruošia stoti į vienuolyną ir ar jos nuomojamo buto šeimininkės nėra vienuolės. Čekistas patarė

vietoj tikėjimo ir bažnyčios lankymo geriau naudotis gyvenimo teikiamais džiaugsmais.

— Jei nepakeisi savo gyvenimo, susitiksime mokslo metais, — pagrasino saugumietis.

* * *

Telšiai. 1982 m. rugsėjo 2 d. į Telšių VI vid. m-klos direktoriaus pav. kabinetą buvo iškviesta dešimtokė Saulė Gaižauskaitė. Kabinete mergaitė rado jos belaukiantį čekistą. Jis bandė ją atkalbėti nuo bažnyčios lankymo, adoravimo pamaldų metu. Saugumietis labiausiai pyko už dalyvavimą Ž. Kalvarijos atlaiduose.

— Esi nepilnametė. Nepilnamečiams tarybiniai įstatymai draudžia dalyvauti procesijose. Kadangi pažeidinėji įstatymus, esi nusikaltėlė. Jei nesiliausi, atimsime iš tėvų ir auklėsime kolonijoje, — baugino čekistas.

Vienu iš didžiausių Saulės Gaižauskaitės daromų nusikaltimų čekistas laiko jos dalyvavimą bažnytiniame chore.

* * *

Rokiškis. 1982 m. rugsėjo 20 d. Rokiškio Edvardo Tičkaus vid. m-klos mokyt. Milda Dilienė necenzūriniais žodžiais barė ir išjuokė 6c klasės tikinčius mokinius: Gediminą Mainelį, Aidą Čerputę, Elvyrą Gagiškytę, Gitą Tervydytę ir Rasą Kačiušytę. Mokytoja teiravosi, kam mokiniai pranešė anksčiau vykusius panašius pokalbius, kad apie juos jau žino net Vatikano radijas. Mokyt. Milda Dilienė pažadėjo minėtų mokinių tėvus perduoti KGB. Mok. Jolantai Šmatavičiūtei mokyt. Milda Dilienė griežtai įsakė sekmadieniais lankyti bažnyčią ir surašinėti bei perduoti jai visų, dalyvavusių pamaldose, vaikų pavardes. Mokytojos nuomone, ateizmui būtini šnipai: ateistai privalo žinoti visus tuos, kurie lanko bažnyčią.

— Aš negaliu išduoti savo draugų ir niekada nebūsiu

išdavike! — atsikirto mokyt. Mildai Dilienei Jolanta Šmatavičiūtė.

* * *

Pakiršinys (Radviliškio r.). 1982 m. rugsėjo 23 d. Pakiršinio pradinės m-klos mokyt. Ona Adomaitienė pamokos metu klausinėjo III-ios klasės mokinius, kuo užteršiama bei užkrečiama oda. Mokytoja aiškino, kad didžiausias odos užkrėtimo šaltinis ir židinys yra švęstas vanduo bažnyčiose. Mokyt. Onai Adomaitienei pareikalavus atsistoti lankantiems bažnyčią mokiniams, pakilo visa klasė. Į savo užrašų knygutę užsirašiusi keletą mokinių, kurie prisipažino šiais metais priėję išpažinties, Komunijos ar priėmę Sutvirtinimo sakramentą, mokyt. Ona Adomaitienė grasinančiu tonu pareiškė:

— Sužinosiu ar pamatysiu einant į bažnyčią, pati nežinau, ką jums padarysiu!

* * *

SOVIETINĖSE RESPUBLIKOSE

(Komunistiniam Rusijos imperializmui, siekiančiam sunaikinti pavergtas tautas, pirmiausias tikslas — pašalinti iš kelio stipriausią užtvarą — religiją):

Ryga (Latvija). 1982 m. balandžio 4 d., Verbų sekmadienio vakare, Rygos šv. Juozapo bažnyčios klebonas Valfredas Vinbergas prie šventoriaus tvoros buvo užpultas nepažįstamo vyriškio ir smarkiai sumuštas. Kunigui teko atsigulti į ligoninę ir daryti operaciją, nes buvo trūkusi pilvo plėvė. Kun. Valfredas Vinbergas nesisako tikintiesiems, kas jį užpuolė, gal ir pats nepažino užpuoliko, tačiau parapijiečiai neabejoja, kad tai KGB darbas, nes jie ne vieną kartą yra pastebėję čekistus, sekiojančius jų kleboną. Vienas liudininkas tvirtina matęs,

kaip du čekistai kartą gatvėje jėga įgrūdę kun. Valfredą Vinbergą į mašiną ir kažkur nusivežę.

Tikintieji rimtai susirūpinę, kad kun. Valfredas Vinbergas gali būti čekistų nužudytas.

* * *

Baltarusija. Armoniškės (Varanavo r.). Armoniškių bažnyčia oficialiai valdžios laikoma neveikiančia — uždaryta, tačiau žmonės kiekvieną sekmadienį renkasi į ją bendrai maldai. Rajono saugumas ir Vykdomojo komiteto pirmininko pav. Kuzmičius nuolat gąsdina ir grasina Armoniškių tikintiesiems. Sekmadieniais VK pirmininko pav. Kuzmičius, prišokęs prie paskutinės iš bažnyčios išeinančios moterėlės, pradeda šaukti:

— Tu turi raktus?! Atiduok ir čia daugiau nei kojos!

1982 m. gavėnios metu Armoniškių tikintieji Vladislavo Griškos namuose bendrai kalbėjo rožančių. Į kambarį įsiveržęs Kuzmičius ir vietinė apylinkės valdžia vaikė ir plūdo susirinkusius žmones, o namų šeimininką Vladislovą Grišką už leidimą melstis savo namuose nubaudė 50 rb. bauda.

* * *

Dūdos (Ivijos r.). Dūdų bažnyčia buvo paversta grūdų sandėliu. 1981 m. žmonės organizuotai įsiveržė į bažnyčią; išpylė į kiemą grūdus ir, sutvarkę vidų, pradėjo melstis. Atvykusi milicija, rajono ir vietinė valdžia visaip stengėsi išskirstyti susirinkusius tikinčiuosius: gąsdino, grasino kalėjimu . . . Žmonės nesitraukė iš bažnyčios kelias paras. Tikintiesiems aktyviai ginant maldos namus, vietos valdžia buvo priversta grūdams surasti sandėlį. Kol kas Dūdų parapijos tikintieji meldžiasi bažnyčioje, pasiruošę ryžtingai gintis nuo naujų saugumo ir valdžios išpuolių.

* * *

Trakeliai (Varanavo r.). Trakelių bažnyči yra už 12 km. nuo Varanavo. Tai graži ir jauki bažnytėlė, kurios centrinį altorių puošia stebuklingas Marijos paveikslas. Gaisro metu sudegė altorius, o Marijos paveikslas išliko, nudegė tik dešinysis paveikslo kampas, kur dabar gražiai įkomponuotas šv. Kazimiero paveikslas.

1958 m. Trakelių parapijos kunigui išvykus į Lenkiją, bažnyčia oficialiai dar veikė iki 1968 m. Uždarius bažnyčią, parapijiečiai stengėsi išsaugoti raktus, nors ne kartą juos reikėjo slėpti nuo valdžios pareigūnų.

Iki 1980 m. Trakelių tikintieji melsdavosi šventoriuje, — valdžia buvo griežtai uždraudusi įeiti į bažnyčią. 1980 m., prieš Vėlines, žmonės organizuotai suėjo į bažnyčią ir joje meldėsi. Netrukus prisistatė rajono ir vietinė valdžia ir, išvaikiusi žmones, bažnyčią užrakino. Pasipiktinę tokiu valdžios pareigūnų elgesiu, žmonės dvi dienas neišėjo į darbus. Pagaliau rajono valdžia sutiko leisti tikintiesiems melstis bažnyčioje, tačiau raštiško leidimo nedavė.

1982 m. per Marijos Aplankymo atlaidus, nors kunigo ir nebuvo, į bažnyčią susirinko keli tūkstančiai žmonių.

Kiek vėliau, tikintiesiems pradėjus dengti zakristijos stogą, prisistatė rajono prokuroras, tardytojas bei milicija, reikalaudami atiduoti bažnyčios raktus. Žmonės atsisakė paklusti ir raktų neatidavė. Praėjus kelioms dienoms, į Varanavo raj. Vykdomąjį komitetą buvo išvkiestas Trakelių gyventojas Mykolas Tragys. Rajono pareigūnai klausinėjo iškviestąjį, iš kur gavo medžiagų remontui, apkaltino tikinčiuosius įstatymų pažeidimu, mat, neprašę valdžios leidimo, pradėjo remonto darbus. (Iki 1980 m. Trakelių tikintieji pramynė takus ne tik į Minską, bet ir į Maskvą, prašydami leisti oficialiai veikti bažnyčiai, atvykti kunigui, tačiau, kaip visuomet, Maskva viską perduodavo tvarkyti vietinei valdžiai, kuri bažnyčias gali tik uždarinėti).

Šiuo metu į Trakelių bažnyčią sekmadieniais susirenka iki 200 žmonių, o kunigui atvažiuoti laikyti pamaldas šioje

bažnyčioje, kaip ir kitose valdžios uždarytose Baltarusijos bažnyčiose, įstatymiškai uždrausta.

* * *

Baltarusijos lietuvių katalikų vargai

1978 m. vasarą mirus Gervėčių parapijos klebonui kun. Stanislovui Chodykai, parapijos komitetas pradėjo rašyti pareiškimus ir siųsti delegacijas į įvairias sovietinės valdžios instancijas, kad gautų kunigą, mokantį lietuvių kalbą, nes parapija nuo seniausių laikų lietuviška, o lenkų kalbos po karo jau niekas mokyklose nemokė ir tikintieji jos nesupranta. Baltarusijoje tokio kunigo nebuvo. Reikėjo prašyti iš Lietuvos. Valdžios atstovai negalėjo sutikti, kad Baltarusijoje lietuviai galėtų melstis lietuviškai.

1979.I.25 laiške TSRS Aukšč. Tarybos Prezidiumo pirmininkui L. Brežnevui tikintieji rašė: „(. . .) mes kreipėmės į Astravo raj. Vyk. komitetą, į Gardino srities RRT įgaliotinį, į RRT įgaliotinį Baltarusijos TSR, į Baltarusijos TSR Aukšč. Tarybos Prezidiumą ir devynis kartus į RRT įgaliotinį prie TSRS Ministrų Tarybos. Visi mūsų pareiškimai, kur mes besiųstume, buvo grąžinti į Gardino sritį, o vietiniai valdžios organai, priešiškai nusiteikę, ir negalvoja mūsų pareiškimą patenkinti (. . .)" Nors šį pareiškimą pasirašė 2067 tikintieji, bet jis nieko nepadėjo — „demokratiškiausios pasaulyje šalies" vyriausybė nekreipė jokio dėmesio į liaudies prašymus. Tačiau žmonės neprarado vilties — vėl rašė TSRS AT Prezidiumo pirmininkui L. Brežnevui 1979.IV.10, 1979.V.25, 1979.VIII.23 naujus pareiškimus.

Po ilgų prašymų Gardino srities RRT įgaliotinis A. J. Lyskovas paprašė siūlyti kandidatus iš Lietuvos į mirusio kunigo vietą. Parapijos komitetas pasiūlė: kun. Mykolą Petravičių, kun. Juozą Lunių, kun. Bronių Laurinavičių, tačiau sovietinė valdžia nė vieno kandidato iš Lietuvos

nepriėmė, motyvuodama, kad visi esą blogi.

Gardino srities RRT įgaliotinis Lyskovas pats, be bažnytinės vyriausybės, surado jauną kunigą, nemokantį lietuvių kalbos ir paskyrė Gervėčių parapijos klebonu. Tikintieji pagrįstai skundžiasi, kad jiems labai sunku, nes klebonas pamaldas laiko tik lenkiškai, o žmonės nieko nesupranta nei per pamokslus, nei per išpažintį.

Kun. Bronius Laurinavičius, gerai žinodamas Gervėčių parapijos padėtį, dar bandė rašyti labai motyvuotus pareiškimus TSRS Aukšč. Tarybos Prezidiumo pirm. Brežnevui, bet nieko nepadėjo. Gervėčių parapijos tikintieji lietuviai niekaip negali išsikovoti melstis sava kalba, kuria meldėsi jų tėvai ir senoliai.

* * *

Ukraina.

Byla Nr. 2-71 1981 m.
Ištrauka iš nuosprendžio

Ukrainos Tarybų Socialistinės respublikos vardu, Lvovo sr. kriminalinių bylų teisminė kolegija, pirmininkaujant Romaniukui P. O., dalyvaujant liaudies tarėjams: Zabaznovai K. S., Michailovui V. J., sekretoriaujant Bordun A. J., dalyvaujant prokurorui Dorašai V. M., visuomeniniam kaltintojui Grigorjevui J. M. ir advokatams: Sotenskovui B. V. bei Žolubakai M. V., 1981 m. spalio 28 d. atvirame išvažiuojamajame teismo posėdyje Lvove išnagrinėjo baudžiamąją bylą, kaltinančią:

1) Kavacivą Vasilijų Michailovičių, gim. 1934 m. Lvovo sr. Strijsko r. Jablunivkos km., ukrainietį, TSRS pilietį, nepartinį, turintį spec. vidurinį išsilavinimą, nevedusį, anksčiau neteistą, dirbusį trečioje Lvovo miesto ligoninėje kūriku, gyv. Lvovo m. Jankos Kupalos 36-3, kaltinamą Ukrainos TSR BK 138 str. II dl ir 209 str. I d.

2) Esipą Romaną Steponavičių, gim. 1951 m. Lvovo sr., Pustomitivsko r. Vodeno km., ukrainietį, TSRS

pilietį, nepartinį, turintį spec. vidurinį išsilavinimą, karo prievolininką, nevedusį, anksčiau neteistą, arešto metu niekur nedirbusį, gyv. Lvovo m. Jankos Kupalos 36-3, kaltinamą Ukrainos TSR BK 138 str. II d. ir 209 str. I d.

Teisminė kolegija nustatė:

Teisiamieji Kavacivas V. M. ir Esipas R. S. pasisakė esą graikų-katalikų apeigų kunigai.

1974-81 m.m. laikotarpyje Kavacivas ir Esipas, nebodami valdžios draudimo, organizavo draudžiamą religinę veiklą tarp ukrainiečių katalikų, pravesdami dieną ir naktį, darbo ir išeiginėmis dienomis Lvovo sr. kaimuose nelegalias pamaldas valdžios neregistruotose tikinčiųjų bendruomenėse, kapinėsę ir butuose, taip pat valdžios registruotose pravoslavų cerkvėse, nesuderinę su pravoslavų bendruomene.

Teisiamieji Kavacivas ir Esipas ne tik organizavo ir pravedė pamaldas, bet ir mokė nepilnamečius vaikus tikėjimo tiesų bei, pasinaudodami išpažintimi, tikintiesiems kaip atgailą liepdavo daug kartų kartoti įvairias maldas, kad jas išmoktų atmintinai.

Be to, teisiamieji Kavacivas ir Esipas, pasinaudodami išpažintimi, žalojo nepilnamečius, už atgailą įpareigodami juos pasnikauti (susilaikyti nuo mėsiškų valgių), o gavėnios metu draudė vaikams lankytis klube, žiūrėti televizorių, eiti į kiną.

Teisiamieji Kavacivas ir Esipas prisipažino dalinai kalti pagal 138 str. II d., prisipažino, kad jie kunigai ir kaip kunigai privalo aptarnauti tikinčiuosius, todėl dėl pamaldų laikymo ir išpažinčių klausymo nesijaučia kalti, o pagal 209 str. I d. kalti neprisipažino, kas liečia nepilnamečių žalojimą, pasinaudojant išpažintimi, laiko šmeižtu, o susilaikymą nuo mėsiškų valgių — propaguoja ir medicina.

Teisminė kolegija nutarė:

Kavacivą Vasilijų Michailovičių ir Esipą Romaną Stepanovičių pripažinti kaltais pagal Ukrainos TSR BK

138 str. II d. ir 209 str. I d. ir nuteisė 5 m. laisvės atėmimu ir 3 m. nutrėmimo, konfiskuojant visą turtą, bausmę atliekant bendrojo režimo darbų kolonijoje.

— Religinių apeigų daiktus ir literatūrą perduoti Lvovo religijų ir ateizmo istorijos muziejui.

— Vertingus daiktus, netinkamus muziejui (radijo aparatą, magnetofonus ir kt.) konfiskuoti valstybės naudai.

— Menkaverčius daiktus, neturinčius muziejinės vertės bei naudos valstybei — sunaikinti.

(Teismo kolegijos parašai)

Nors teismo posėdis buvo atviras, tačiau iš tikinčiųjų į teismo salę pateko tik kai kurie, nors dar buvo laisvų vietų. Didžiąją daugumą dalyvaujančių teisme sudarė prievarta sukviesti gamyklų, mokyklų-technikumų bei kitų įstaigų darbuotojai. Tačiau ir jų tarpe atsirado užjaučiančių teisiamuosius.

Pirmininkaujantis nuolat šantažavo susirinkusius tikinčiuosius, tyčiojosi, tikrino dokumentus ir fotografavo.

Teisme dauguma nepilanmečių vaikų atsisakė savo parodymų, duotų parengtiniame tardyme, sakydami, kad jie neskaitė protokolo, o tardytojas galėjo prirašyti ką tik panorėjo. Tai patvirtino ir mokytoja. Ji dalyvavo parengtiniame tardyme ir teisme patvirtino, kad mokinė Babus nekalbėjo to, kas tardytojo užrašyta protokole.

Nepilnamečiai vaikai teisme buvo gąsdinami, jiems grasinama, kad toks jų elgesys — atsisakymas nuo parengtiniuose tardymuose duotų parodymų — gali turėti įtakos jų elgesio įvertinimui ir tolimesnei ateičiai. Be to, teisme teisėjas prievartavo vaikus, reikalaudamas pasakyti, ką kunigas mokė juos išpažinties metu, kokią paskyrė atgailą.

Teismo tvirtinimas, kad susilaikymas nuo mėsiškų valgių kenkia sveikatai yra absurdiškas. Kodėl tuomet

viešojo maitinimo įstaigose du kartus savaitėje yra įvesta žuvies dieta?

Kunigai buvo apkaltinti tuo, kad jie vaikams draudžia eiti į kiną ar žiūrėti televizorių, tačiau to nepatvirtino nė vienas liudininkas.

Nuteistųjų kunigų Kavacivo ir Esipo veiklos negalima laikyti nusikalstama ir dėl to, kad jie neturėjo registracijos pažymėjimo. Jie patys nuo registracijos neatsisakė, bet valstybė jų neregistravo, nors tikintieji rinko parašus ir kreipėsi į valstybinius organus, prašydami užregistruoti maldos namus ir kunigams išduoti pažymėjimus.

Ukrainoje graikų apeigų katalikų yra daug. Jie nori ir turi pilną teisę turėti savo graikų apeigų bažnyčias ir kunigus.

Analogiškų pavyzdžių, kaip persekiojami ukrainiečiai graikų apeigų katalikai yra labai daug.

Vaikai, besilankantys bažnyčiose, yra pajuokiami, gąsdinami gausią blogas charakteristikas ir atestatus, neįstosią į aukštąsias mokyklas, negausią darbo.

Ateistai mano, kad graikų-katalikų apeigų Bažnyčia Ukrainoje jau likviduota. Jie apsirinka. Graikų-katalikų Bažnyčia Ukrainoje gyva, nežiūrint tikinčiųjų persekiojimo, nebojant kunigų terorizavimo.

* * *

Dėkojame!

Mes dėkingi Lietuvos respublikos atstovui prie Apaštalų Sosto p. Stasiui Lozoraičiui — jaunesniajam ir Amerikos Balso bendradarbiui Romui Sakadolskiui už 1982.X.9-10 d. interviu.

Prašytume dažniau ruošti panašius pokalbius įvairiais klausimais, liečiančiais Bažnyčią ir Tėvynę.

* * *

Lietuvi, neužmiršk!

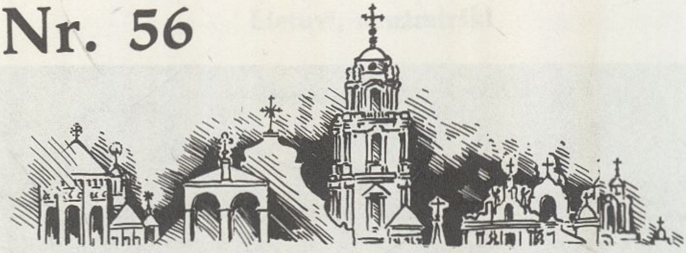
Segiejus Kovaliovas	Julius Sasnauskas
Antanas Terleckas	Balys Gajauskas
Anastazas Janulis	Viktoras Petkus
Vytautas Skuodis	Vytautas Vaičiūnas
Petras Paulaitis	Povilas Pečeliūnas
Mečislovas Jurevičius	Algirdas Statkevičius
Gintautas Iešmantas	ir kiti

neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai gyventi ir tikėti!

Šv. Kazimiero karstas Vilniaus katedros koplyčios altoriuje

Nr. 56

1983 m. vasario 14 d.

LKB KRONIKA Nr. 56

Perskaitęs duok kitam!
Eina nuo 1972 m. kovo 19 d.

Numerį skiriame Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komiteto nariui kun. Alfonsui Svarinskui, trečią kartą einančiam Gulago keliais už Tėvynę ir Bažnyčią.

MASKVOS SPAUDIMAS DIDĖJA

(Sovietinės valdžios žūtbūtinė kova prieš religiją ir pavyzdinguosius kunigus parodo komunistinės sistemos silpnumą):

1982 m. vasarą, kai sovietinė valdžia leido Kaišiadorių vyskupui Vincentui Sladkevičiui eiti savo pareigas, Vakaruose pasigirdo balsų, kad Bažnyčios padėtis Lietuvoje pagerėjo. Iš tikrųjų priespaudos varžtai tik dar labiau buvo prisukami. Religijų reikalų taryba vis labiau atakavo kunigus vykdyti Religinių susivienijimų nuostatus, o už jų nesilaikymą kunigai būdavo perspėjami, barami, vadinami „ekstremistais" arba net baudžiami administracinėmis baudomis. Tiek kunigams, tiek pasauliečiams buvo kalama mintis, kad tikrasis parapijos šeimininkas esąs „vykdomasis organas", kurį tvirtina (t.y., visiškai kontroliuoja) sovietinė valdžia, o kunigas — tik samdomas kulto tarnas. Parapijų „dvidešimtukai", nesudarę vadinamosios „sutarties" su rajonų vykdomaisiais komitetais, buvo prievartaujami kuo greičiau ją sudaryti, t.y., bent formaliai apsiimti būti religinės bendruomenės šeimininkais, per kuriuos parapiją galėtų valdyti rajono vykdomasis komitetas. Daugelyje parapijų sovietinė valdžia

reikalavo, kad būtų nežinia dėl kokios priežasties įkainuotas bažnytinis turtas: liturginiai indai, paveikslai ir kt.

1982 m. gruodžio mėn. pradžioje iš Maskvos į Lietuvą atvyko Religijų reikalų tarybos pareigūnas katalikų reikalams. Jis lankėsi Kunigų seminarijoje, pas vyskupus ir net kai kuriuos dekanus; bandė įtikinėti, kad kunigams būsią geriau, jei Bažnyčios reikalus tvarkys ne kunigai, o parapijų „vykdomieji organai".

Kad Lietuvos kunigams praeitų noras priešintis R S Nuostatams, 1983 m. sausio 26 d. buvo suimtas Viduklės klebonas ir Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komiteto narys kun. Alfonsas Svarinskas. Svarbiausi suėmimo motyvai buvo šie:

Sovietinei valdžiai didelį nerimą kelia Lietuvos kunigų drąsi laikysena. Vieno iš drąsiausių kunigų areštas turėjo likusiems įvaryti baimės ir priversti juos paklusti R S Nuostatams.

RRT darbuotojai visą kaltę už taip vadinamą „religinį ekstremizmą", t.y., už laikymąsi Bažnyčios kanonų, o ne RS Nuostatų, primeta visų pirma TTG Kat. Komitetui. KGB kun. A. Svarinską laikė šio Komiteto siela, todėl jo areštas turėjo pasitarnauti Komiteto veiklos suparaližavimui.

Sovietinė valdžia Lietuvoje visada liguistai reaguodavo į bet kokį jai nerimą keliantį reiškinį, pvz., eisenas į Šiluvą, jaunimo sambūrius ir kt. Kun. A. Svarinsko areštas akivaizdžiai rodo, kad sovietinė valdžia jaučiasi labai silpna, o Lietuvos Kat. Bažnyčioje ir kiekviename aktyvesniame dvasiškyje mato mirtiną savo priešą.

Artėjant Šv. Kazimiero ir krikščionybės įvedimo Lietuvoje 600 m. jubiliejams, tautoje jaučiamas dvasinis atgimimas. Sovietinė valdžia, norėdama šį atgimimą paraližuoti, paleido į darbą visas propagandines priemones, o kai jos nepadėjo, pasišaukė į pagalbą KGB, kad padėtų smaugti uoliausius Lietuvos kunigus. Tačiau Bažnyčios priešai visada skaudžiai apsirinka — giljotinos,

kartuvės ir lageriai Bažnyčią visada prikelia naujai gyvuoti.

KARDINOLO PROBLEMA

(Merdėjanti ir klusni komunistinei valdžiai Latvijos katalikų Bažnyčia gavo kardinolą, o prieš kilnųjį lietuvį vyskupą skleidžiami šlykštūs anonimai):

Niekas Lietuvoje neliko abejingas žiniai apie naujo kardinolo paskyrimą Latvijos Katalikų Bažnyčiai. Visi gyvai diskutavo klausimą: ką tai reiškia?

Latvijos Katalikų Bažnhčios gyvenimas merdi: vaikai nekatekizuojami, bažnyčiose beveik nėra jaunimo, į Kunigų seminariją vietinių kandidatų irgi beveik nėra, todėl valdžios nustatytas limitas užpildomas kandidatais iš Baltarusijos, Ukrainos ir net Kazachstano. Nors oficialiai Rygos Seminarija ruošia kunigus visai Sovietų sąjungai, šiais metais kunigystės šventimus gavo, berods, vienas klierikas. Latvijos kunigų tarpe viešpatauja pasyvumas, baimė ir susitaikymas su mintimi, kad Bažnyčia Sovietų Sąjungoje gali egzistuoti tik laikantis RS Nuostatų. Panašiai mąstoma visiškai pavergtoje Rusijos Pravoslavų Bažnyčioje.

Tuo tarpu Lietuvoje vaikai katekizuojami, aktyviai dalyvauja religinėse apeigose, bažnyčiose matosi vis daugiau jaunimo, daugelis žmonių aktyviai apaštalauja; už tikėjimą drąsiai eina į kalėjimus, pvz., Jadvyga Bieliauskienė 1982 m. įkalinta už apaštalavimą Garliavos moksleivių tarpe. Lietuvos kunigai sėkmingai gina savo nepriklausomybę nuo RS Nuostatų.

Žinant realią Latvijos ir Lietuvos Kat. Bažnyčios padėtį, kardinolo paskyrimas Latvijai Lietuvos kunigus ir tikinčiuosius tiesiog šokiruoja; jie aiškinasi, kad toks paskyrimas — tai Latvijos Kat. Bažnyčios pasyvios ir kapituliacinės laikysenos įvertinimas, o Lietuvos kunigų ir tikinčiųjų sudėtų aukų, atkaklios kovos ir ryžtingos

laikysenos ignoravimas. Sovietinę valdžią šitoks paskyrimas pilnai patenkina.

Pareiškimai, kad naujasis kardinolas gal būsiąs tiltas tarp Maskvos ir Vatikano — į dabartinę tamsą mažai įneša šviesos. Spėliojimai, kad gal būt tremtinys vyskupas Julijonas Steponavičius esąs kardinolas „in pectore", šiuo metu Lietuvos tikinčiuosius ir kunigus labai mažai paguodžia, juo labiau, kad iš Romos ateiną lietuvių kunigų laiškai liudija, jog šis garbingas tremtinys vyskupas Vatikane kažkieno gerokai suniekintas.

Paskyrus Latvijos Kat. Bažnyčiai kardinolą, tremtinys vyskupas J. Steponavičius gavo keletą labai piktų anonimų. Viename iš jų rašoma:

„Tariamasis kardinole „in pedtore"! Tai tu laimini svarinskų, tamkevičių, keinų, zdebskių ir į juos panašių Bažnyčios skaldytojų veiklą. Tai tavo ir „veikėjų" darbelius Šventasis Sostas taip įvertino, kad ne katalikiška Lietuva, o protestantiškoji Latvija gavo kardinolą ir dar vieną vyskupą". Po anonimu pasirašė „daugumos kunigų nuomonę išreiškiantis konfratras", kuris, greičiausia, turi KGB karininko atnpečius. Kitas anonimas ragina popiežių, vyskupus ir kunigus melstis, „kad nelabasis neveiktų Bažnyčios nenaudai per vyskupą Steponavičių".

Piktus anonimus, gimusius KGB būstinėje, gavo taip pat kunigai A. Svarinskas ir Algimantas Keina.

Lietuvos kunigus stebina ne anonimai (nors dažnai jie įdomūs tuo, kad sužinoma, ką vienu ar kitu klausimu galvoja KGB), bet Lietuvą pasiekiantys kai kurių Romos lietuvių kunigų laiškai. Viename iš jų kaltinamas vysk. Julijonas Steponavičius ir „veikėjai kunigai", kad Popiežius paskyrė kardinolą ne Lietuvai, o Latvijai. Kuo paaiškinti šį nemalonų sutapimą — KGB Lietuvoje ir kai kurie kunigai Romoje kalba vienodai? Atsakymas tik toks: KGB meistriškai dezinformavo bent kai kuriuos įtakingus Romos lietuvių kunigus, o tuo pačiu ir Apaštalų Sostą. Džiugu tik tai, kad Šv. Tėvas nepaskyrė Lietuvai

kardinolu pasyvią ir konformistinę poziciją užimantį asmenį. Už šį Apaštalų Sosto sprendimą Lietuvos kunigai ir tikintieji tikrai yra dėkingi.

Kad Apaštalų Sostas KGB buvo klaidinamas liudija ir šis faktas. Vašingtono arkivyskupijos savaitraštis patalpino kun. Doil strapsnį, kuriame jis svarsto, kodėl kardinolas buvo paskirtas Latvijai, o ne Lietuvai. Straipsnyje remiamasi prel. L. Tulabos gautomis patikimomis žiniomis iš Lietuvos, būk tai, Maskva yra pranešusi, kad vysk. Steponavičių viešai pakėlus kardinolu, Vatikanui tektų padaryti sunkų pasirinkimą, nes Maskva reikalatų, kad jis būtų ištremtas į darbo stovyklą Sibire arba priverstų išvykti į Vatikaną, iš kur jis niekada negalėtų sugrįžti Lietuvon. Šis Maskvos pranešimas yra eilinis KGB šantažas, kad Apaštalų Sostas Lietuvai napskirtų gero kardinolo. (Į lagerį kardinolas tikrai nebūtų išsiųstas!). Jei Lietuvai būtų buvęs paskirtas geras kardinolas, tai kur jis bebūtų — lageryje ar Romoje — kunigai ir katalikai morališkai būtų paremti. Deja, šiuo metu Lietuvoje triumfuoja tik KGB, o uoliausi kunigai ir pasauliečiai jaučiasi palikti „vienų vieni".

Lietuvą pasiekia žinios (negalime patikrinti jų objektyvumo), kad, būk tai, Šv. Tėvas esąs nepatenkintas, jog Lietuvoje tarp kunigų nesą vienybės, todėl Lietuva ir negavusi kardinolo. Lietuvos kunigai netiki, kad Šv. Tėvas galėtų nesuprasti tikrosios padėties Lietuvoje. KGB dalį kunigų suluošino ir jie, plakami prievartos botagu, daro, rašo ir kalba tai, ko nori sovietinė valdžia. Jie yra didžiausi kunigų vienybės ardytojai. Galimas daiktas, kad jie daugiausiai ir dezinformuoja Vatikaną, o tikrasis Bažnyčios balsas iš Lietuvos šiandien yra tylus, Apaštalų Sostą retai pasiekiantis ir dar KGB koloborantų suniekintas.

Šiuo sunkiu Lietuvos Katalikų Bažnyčiai metu, kai uoliausi kunigai areštuojami, o uolumas tarsi neįvertinamas, Lietuvos kunigams ir tikintiesiems labai svarbu

nepasimesti, bet ir toliau išlaikyti pirmykštę pagarną ir ištikimybę Apaštalų Sostui. Pati Apvaizda pasirūpins kad tikroji ištikimybė triumfuotų. O krikščioniškasis triumfas visada prasideda nuo kryžiaus.

* * *

LIETUVI, NEUŽMIRŠK!

Kun. Alfonsas Svarinskas	Julius Sasnauskas
Sergiejus Kovaliovas	Balys Gajauskas
Antanas Terleckas	Viktoras Petkus
Anastazas Janulis	Vytautas Vaičiūnas
Doc. Vytautas Skuodis	Povilas Pečeliūnas
Mečislovas Jurevičius	Algirdas Statkevičius
Gintautas Iešmantas	ir kiti

neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai **gyventi ir tikėti!**

* * *

KUN. ALFONSO SVARINSKO SUĖMIMAS

(Idealistas beginklis kunigas išgąsdino ir sukėlė gaujas ginkluotų čekistų net visoje okupuotoje Lietuvoje):

1982 m. sausio 25 d. Raseinių autoinspekcijos viršininko pavaduotojas Miniotas pranešė, kad kun. A. Svarinskas sausio 26 d. atvyktų į autoinspekciją dėl rudenį įvykusios avarijos (važiuojant autostrada, ant automašinos užšoko briedis).

Sausio 26 d. klebonui vos tik sugrįžus iš laidotuvių, apie pusę trijų, vėl paskambino iš Raseinių, reikalaudami, kuo greičiau atvažiuoti. Reikalas būsiąs trumpas. Klebo-

nas kun. A. Svarinskas, palikęs tikinčiuosius tartis dėl laidotuvių, nevalgęs, skubiai išvažiavo į autoinspekciją, žadėdamas tuoj pat sugrįžti.

Tokiu apgaulingu būdu iškviestą į Raseinių autoinspekciją kun. A. Svarinską ir areštavo, — nevalgiusį, be pinigų, nepasiėmusį net būtiniausių drabužių ir daiktų.

Tą pačią dieną, po vakarinių pamaldų, grįžtant iš bažnyčios, du milicininkai pastojo kelią svečiams kunigams ir pareikalavo parodyti pasus. Kun. Jonui Borutai įsakė sekančią dieną 15 val. prisistatyti į Raseinių miliciją ir paliko savo telefoną. (Kun. J. Borutė, g. 1934 m., 1970 m. baigęs Vilniaus universitetą, iki 1982 m. gruodžio mėnesio dirbęs jaunesniuoju moksliniu bendradarbiu Mokslų Akademijos Fizikos instituto Atono teorijos skyriuje. 1982 m. apgynęs fizikos-matematikos mokslų kandidato disertaciją; Kunigų seminariją baigęs neakivaizdiniu būdu, nuo 1982 m. gruodžio mėn. iki 1983 m. sausio mėn. (vieną mėnesį) dirbęs vikaru Ukrainoje, Chmelnickio srities Grečionių katalikų parapijoje.) Apie tai sužinoję parapijiečiai, tuojau paskambino paliktu telefonu ir paklausė, kur prisistatyti, nes jie, apie 20 žmonių, važiuos kartu su kunigu. Matyt, pabūgę neramumų, milicininkai sakėsi nieko nežiną ir davė vis kitus telefonus, kol galiausiai kažkas pasakė, kad atvykti nereikia. Bet rytojaus dieną, apie 18 val., atvažiavo į kleboniją milicija ir įsakė kun. J. Borutai per tris valandas išvykti iš Viduklės.

Tą dieną į Viduklę privažiavo dar daugiau milicininkų, o į miškelį buvo atvežta ir kareivių. Žmonės kalbėjo, kad valdžia bijo sukilimo. Gaisrinėje, esančioje prieš bažnyčią, ir Kultūros namuose, kurie yra visai greta klebonijos, prie langų sėdėjo užsimaskavę saugumiečiai.

21 val., grįžtant po vakarinių pamaldų (tomis dienomis žmonės ilgai melsdavosi bažnyčioje), kunigų laukė pasislėpę milicininkai, bet, pamatę, kad daug žmonių kunigus atlydėjo į kleboniją ir ten pasiliko, nieko nepešę, išvažiavo.

Taip dvi dienas ir dvi naktis parapijiečiai saugojo svečią kunigą.

Klebono areštas sukrėtė Viduklės parapiją: tuoj pradėta rinkti parašus po protesto raštu. Bedieviai visur darė susirinkimus, o mokykloje mokytojai liepė niekam nesirašyti po protestų tekstais. Kai kurie mokytojai net liepė sudraskyti tokius sąrašus.

Viduklės parapijos tikintieji savo proteste LTSR Prokurorui rašo:

„Mes, Viduklės parapijos tikintieji, reiškiame protestą dėl mūsų klebono kun. A. Svarinsko suėmimo ir apkaltinimo antikonstitucine, antivalstybine veikla. Mes girdėdavome jo pamokslus. Mūsų klebonas visuomet pabrėždavo, kad Konstitucijos pagrindinių principų laikymasis tikintiesiems užtikrina sąžinės laisvę.

Niekada mūsų klebonas neragino niekinti valdžią ar kenkti visuomenės gerovei. Priešingai, jis nuolat kovojo prieš mūsų visuomenėje paplitusias moralines ydas, tuo daug pasidarbuodamas visos visuomenės, ne tik tikinčiųjų gerovei. (. . .)

Mes, visi parapijiečiai, esame labai dėkingi savo klebonui už jo nuoširdų darbą ir auką. (. . .)

Mes griežtai protestuojame prieš neteisingą mūsų klebono kun. A. Svarinsko areštą ir reikalaujame jį paleisti." Po pareiškimu pasirašė 1326 tikintieji.

Sekmadienį (sausio 30 d.) prieš Sumą pusę valandos liūdnai gaudė visi Viduklės bažnyčios varpai, pranešdami parapijai, kad ji neteko savo ganytojo, taip ištikimai juos mylėjusio, taip tvirtai juos gynusio nuo bedievių šantažo ir persekiojimų.

Bažnyčios viduje nuleisti gedulingi kaspinai nuolat primena tikintiesiems, kad jų klebono žodžiai apie meilę Dievui ir Tėvynei nebuvo tušti, — jis jau trečią kartą išėjo erškėčiuotu kalinio keliu. Prieš Sumą jaunimas, apsirengęs kamžomis ir tautiniais rūbais, ir parapijiečiai ėjo keliais nuo didžiųjų bažnyčios durų iki didžiojo altoriaus,

solidarizuodamiesi su kančių keliu einančiu klebonu ir maldaudami Viešpatį pagalbos kovojančiai ir kenčiančiai Bažnyčiai. Pamokslų metu kunigai gražiai kalbėjo apie kun. A. Svarinsko aukos reikšmę, ragindami niekada nepavargti, besimeldžiant už savo kleboną.

Po Sumos, kalbant „Atsimink, o Maloningoji", kunigas ir visi žmonės meldėsi pakeltomis rankomis. Rankų miškas pakilo į dangų, maldaudamas Dievo pagalbos ir Mergelės Marijos užtarimo.

Vasario 1 d. buvo sužinota, kad kun. A. Svarinskas yra laikomas Saugumo komiteto izoliatoriuje. Jam buvo perduota 5 kg. maisto (norma vienam mėnesiui).

Į Vilniaus prokuratūrą apklausinėjimui kaip liudininkė buvo iškviesta Viduklės klebonijos šeimininkė Monika Gavėnaitė. Tardytojas Bičkauskas pirmiausia apkaltino ją organizavus parašų rinkimą; paskui buvo klausinėjama apie kun. A. Svarinsko asmenį, kokius pamokslus jis sakydavęs, ar žmonės mylėjo kleboną, ar jai neteko rašyti TTG Katalikų komiteto dokumentų, kur juos siųsdavo, kokiu tikslu Komitetas susikūręs ir pan.

M. Gavėnaitė kleboną apibūdino, kaip sąžiningą, uolų, šventą ir pasiaukojusį kunigą, o dėl TGKK veiklos nieko neatsakė, nes saugumas ir taip puikiai viską žino, kadangi Komitetas dirba viešai.

Po klebono arešto ir parašų rinkimo prasidėjo Viduklės parapijiečių tardymai ir gąsdinimai. Dėl parašų rinkimo į miliciją buvo išvkeisti: Ignas Paulauskas, Vincas Paulauskas, Petras Kačiušis; į Socialinio aprūpinimo skyrių iškviestos: Elzbieta Bavarskienė, Bronė Jarmoškienė, Marytė Saukienė ir Bronė Gumbliauskienė. Vasario 3 d. saugumas antrą kartą tardė Petrą Kačiušį, Bronę Jarmoškienę ir Salomėją Kaplanienę.

Neatsiliko ir mokykla. Dvi mokines — seseris — Jūratę ir Astą Kaplanaites — saugumietis tardė mokyklos direktoriaus kabinte. Jis gąsdino mergaites, kad bažnyčia būsianti uždaryta, reikalavo, kad jos nesimelstų viešai

tokiomis intencijomis — „už Bažnyčios priešus", „už kankinį kleboną", nes tai įžeidžia ateistų jausmus.

Vasario 7 d. M. Gavėnaitė vėl gavo šaukimą atvykti į Vilniaus saugumą tardymui pas tardytoją Bičkauską.

Visi pensininkai buvo sukviesti į Viduklės apylinkę, ir ten ateistai bandė įrodinėti, kad klebonas teisingai suimtas. Mokykloje vaikams aiškino, kad klebonas žudęs žmones, priklausęs gaujoms ir pan. Visur, kur tik koks žmonių susibūrimas, ateistai veda šmeižto akciją prieš kun. A. Svarinską.

Rajoniniuose laikraščiuose pasirodė straipsniai, šmeižiantys kun. A. Svarinską. Raseinių raj. laikraštyje „Naujas Rytas" buvo atspausdinti net trys straipsniai. Viename straipsnyje Raseinių 2-osios vid. m-klos mokytojai skundžiasi, kad kun. A. Svarinskas „klaidinęs" jaunimą, trukdęs mokyklai auklėti jaunąją kartą ateistine dvasia, ir pritaria Respublikos prokuratūrai, izoliavusiai iš visuomenės tokį žmogų.

Kitame straipsnyje Prokuratūros sprendimui pritaria Ariogalos vid. m-klos mokytojai ir tėvai. Tikriausiai tokių „pritariančių" ir vergiškai bučuojančių okupanto batą bus dar daugiau.

Visoje Lietuvoje yra meldžiamasi ir renkami parašai, reikalaujant laisvės kun. A. Svarinskui.

* * *

(Ilgametis Sibiro kankinys kardinolas Josyp Slipyj pagarbiai vertina trečiajai tremčiai pasmerktąjį kun. A. Svarinską):

Lietuvos kunigus ir tikinčiuosius, o ypač vidukliškius, paguodė ir padrąsino kardinolo Josyf Slipyj laiškas, kuriame Bažnyčios kunigaikštis rašo:

„Kun. Alfonso Svarinsko areštavimo aplinkybės ir priežastys nėra žinomos, bet viena yra tikra — šis

Kristaus Bažnyčiai ir Kristaus Evangelijai ištikimas, pasiaukojęs kunigas nėra padaręs jokio nusikaltimo nei prieš valstybę, nei prieš įstatymus. Vienintelis nusikaltimas, kurį jam gali primesti tamsaus žvigsnio žmonės, tai Dievo ir žmonių meilė, tarnavimas artimui ir vykdymas Kristaus paliepimo — skelbti Evangeliją visoje žemėje. Dėl ko kun. A. Svarinskas yra baudžiamas? — klausia kardinolas J. Slipyj.

Prieš dvidešimt metų dažnai susitikdavom su kun. A. Svarinsku: abu drauge nešėme nelaisvės jungą katorgoje, kai buvome areštuoti ir nubausti griežto režimo lageriu, abu nešėm tą patį kančios, pažeminimų ir bauginimų kryžių. Kun. A. Svarinskas buvo didžiai kantrus ir ištikimas, kaip tasai Titas, kuriam rašė apaštalas šv. Paulius. Ir iš jo patyriau daug paguodos, sustiprinimo ir pagalbos. Kun. A. Svarinskas yra Lietuvos Katalikų Bažnyčios ir lietuvių tautos garbė bei pasididžiavimas. Žinia apie jo areštą ir gresiantį nuteisimą yra labai skaudi, — rašo kardinolas J. Slipyj, — bet ji mums primena Kristaus apaštalus. Kai apaštalai buvo suimti ir nuplakti, jie iš tarybos išėjo džiaugdamiesi, kad dėl Jėzaus vardo užsitarnavo panieką. Dėl šio areštavimo mes reiškiame gilią užuojautą kun. A. Svarinskui ir lietuvių tautai, kuri netenka uolaus kunigo, bet drauge tebūna Dievui garbė už tai, kad šiam drąsiam tikėjimo išpažinėjui suteikė malonę liudyti Išganytoją Jėzų Kristų priespaudos grandinėse. Priespaudos grandinėmis surakintų išpažinėjų balsas yra labai galingas, kai jie skelbia laisvę ir tiesą Jėzuje Kristuje . . . Gailestingasis Viešpats telydi kun. A. Svarinską jo kančios kelyje. Mūsų malda tesuteikia jam stiprybės ir paguodos. Linkiu jums Viešpaties palaimos."

* * *

AČIŪ,

mylimas Kardinole, kad šią sunkią mums, Lietuvos tikintiesiems, valandą Jūs savo širdimi esate su mumis ir su mūsų kenčiančiu broliu kun. Alfonsu Svarinsku.

* * *

Kun. Alfonsą Svarinską charakterizuoja Viduklės parapijiečiai:

„Kun. Alfonsas Svarinskas mūsų parapijoje dirba nuo 1976 metų rugpiūčio mėnesio. Stebėdama šį kunigą, įsitikinau, kad geresnio kunigo ir negali būti. Jis visuomet liepdavo daug melstis, mylėti Kristų ir būti geriems Lietuvos vaikams. Vaikučiams ir jaunimui liepdavo klausyti savo tėvelių, mokytojų, gerai mokytis. Pamokslų pabaigoje liepdavo melstis už taiką, už senelius, esančius Blinstrubiškėje. Už laidotuves jis neimdavo nė kapeikos ir visus parapijos mirusiuosius laidodavo veltui. Tiems, kurie prasčiau gyveno, pasiūlydavo ir piniginę pašalpą. Kun. A. Svarinskas atremontavo mūsų parapijos bažnyčią, sutvarkė takus, gėlynus, aplinką. Toks kunigas yra pavyzdys visiems kitiems kunigams. Klebonas ypač kovojo prieš alkoholio vartojimą laidotuvėse, metinėse. Sakydavo, kad kai bus linksma, galėsite linksmintis, o dabar yra liūdna ir reikia liūdėti."

Parapijietė P.

PETRAS PAULAITIS LAISVĖJE

(Nekalto žmogaus 35-rių metų Sibiro kalėjimuose kančios kelias):

1982 m. spalio 30 d. iš Vilniaus KGB izoliatoriaus po 35 metų kalinimo į laisvę buvo išleistas mokytojas Petras Paulaitis.

Petras Paulaitis gimė 1904 metais birželio 29 d. Jurbarko valsčiuje, Kalnėnų sodžiuje. 1922 m. išvyko į

užsienį (Italiją), kur, baigęs gimnaziją, 2 metus studijavo filosofiją ir pedagogiką. 1928 m. paliko Italiją ir 4 metus dirbo pedagoginį darbą Portugalijoje — Lisabonoje. 1936 m. P. Paulaitis grįžo į Italiją ir Torino miesto Tarptautiniame teologijos institute studijavo teologiją. Baigęs teologines studijas, jis dar dvejus metus studijavo politinę ekonomiką, specializavosi lotynų kalboje. 1938 m. Romoje P. Paulaitis įsigijo minėtų specialybių diplomus ir grįžo į Lietuvą. 1940 m. birželio 17 d., Sovietų sąjungai okupavus Lietuvą, P. Paulaitis buvo suimtas, bet tą kartą pavyko išsisukti — pasitenkino pašalinimu iš mokytojo pareigų. P. Paulaičiui grėsė pavojus iš naujo būti suimtam, todėl jis pasitraukia į Vokietiją, iš kur sekančių metų birželio mėnesį sugrįžo į Lietuvą. Karo audrai praūžus per Lietuvą, Petras Paulaitis dėstė lotynų kalbą ir filosofijos pradmenis Jurbarko gimnazijoje. 1942 m. rudenį vokiečių gestapas klasėje areštavo P. Paulaitį. Pakeliui į Kauną P. Paulaičiui pasisekė pasprukti; nuo to laiko jis gyveno ir dirbo nelegaliai.

1947 m. balandžio 12 d. P. Paulaitis buvo MGB areštuotas ir po septynis mėnesius trukusių žiaurių tardymų bei kankinimų nuteistas 25 m. laisvės atėmimo. 1956 m. Maskvos Ypatingoji komisija peržiūrėjo P. Paulaičio bylą ir išleido jį į laisvę, bet po metų suėmė ir vėl nuteisė 25 metams.

Baigiantis paskutinės bausmės laikui, Lietuvos saugumas susirūpino P. Paulaičio grįžimu. Dar būnant lagery, įvairaus rango čekistai kvietėsi jį pokalbiams, kuriuose buvo užsiminta, kad gali neleisti grįžti į Lietuvą. P. Paulaitis, atsisakydamas nuo panašių pokalbių, pareiškė: „Grįšiu arba į Lietuvą, arba į bet kurią nekomunistinę pasaulio šalį, kurioje anksčiau esu gyvenęs". Po kurio laiko čekistai pareikalavo, kad P. Paulaitis rašytų LTSR vyriausybei prašymą leisti jam apsigyventi Lietuvoje. P. Paulaitis atmetė ir šį reikalavimą — „manau, kad, atidavęs 35 metus savo gyvenimo, nusipelniau teisę be jokių išlygų

grįžti į savo gimtąją žemę".

Laisvėje P. Paulaičio sutikimui čekistai taip pat stengėsi atitinkamai nuteikti žmones.

1982 m. spalio 27 d. Tauragės saugumietis Vitkevičius, išsikvietęs Leoną Laurinską, primygtinai jį įspėjo, kad neruoštų jokių sutiktuvių grįžtančiam Petrui Paulaičiui, nes bet koks susibūrimas pas Paulaitį ar su Paulaičiu bus traktuojamas kaip nusikaltimas, o nusikaltėliai traukiami baudžiamojon atsakomybėn. 1982 m. spalio 18 d. P. Paulaitis vogčiomis, neleidžiant nė atsisveikinti su bendro likimo draugais, buvo išvežtas iš Mordovijos lagerio. Nugabenę į aerouostą, kiek tai įmanoma, saugant nuo žmonių akių, čekistai P. Paulaitį įsodino į lėktuvą, uždėjo antrankius, ir, kad niekas nepastebėtų to tarybinio laisvės simbolio, juos pridengė laikraščiu (ir taip buvo pasielgta su 79 m. amžiaus žmogumi, po 35 m. grįžtančiu į „laisvę" arba, kalinių žodžiais tariant, „didžiąją zoną").

Rūpestingai trijų specialių palydovų lydimas Petras Paulaitis buvo parvežtas į Vilniaus saugumą. Paskutiniuose pokalbiuose čekistai prašė, veik maldavo Petrą Paulaitį, nors dalinai prisipažinti kaltu. „Esu kaltas tik tiek, kad esu mažos tautos sūnus, tautos, kuri nepajėgė apsiginti nuo okupacinės rusų kariuomenės", — kalbėjo P. Paulaitis. Priešpaskutinę kalinimo dieną čekistai nusivežė P. Paulaitį į Vilniaus universalinę parduotuvę ir už jo lagerio sąskaitoje esančius pingus nupirko rūbus, o uniformą atėmė.

1982 m. spalio 30 d. čekistas papulk. Staškevičius, matydamas, kad derybos nepavyko, pareiškė: „Mes daugiau tavęs neteisime, jei mėginsi rašyti kokius memuarus ar praeities atsiminimus, dingsi, ir apie tave niekas nežinos". „Taip, žinau, kad pas jus žmonės dingsta, — atsakė P. Paulaitis. — Galite ir dabar manęs neišleisti."

Paskutinę dieną, pavežioję P. Paulaitį po Vilnių ir aprodę naujas statybas, čekistai įsodino jį į mašiną ir išleido pas gimines į Šakius.

Paskutiniu metu P. Paulaitis apsistojo Kretingoje, Vytauto 90. 1982 m. gruodžio 3 d. Kretingos raj. saugumas P. Paulaičiui uždėjo administracinę priežiūrą, pgal kurią metus laiko jis nuo 21 val. vakaro iki 9 val. ryto negali išeiti iš savo namų, uždrausta išvykti už rajono ribų ir kiekvieną sekmadienį privalo atsižymėti milicijoje.

Tėvynėje, lageryje ir užsienyje Petro Paulaičio vardas tariamas su meile.

Sacharovo vardo tribunole Kopenhagoje P. Paulaitis buvo charakterizuojamas kaip moralinio tyrumo pavyzdys.

Daugelio nuomone, Dievas P. Paulaitį 13 metų laikė baisiame Mordovijos kalėjime, vadinamame „akmeniniu maišu", kad per jį ne vienos tautos kalinius, ypatingai jaunimą, pradedantį savo Golgotą, galėtų pamokyt, padrąsint, sustiprint. Mordovijos kalėjime, į kurį jis buvo perkeltas 6 mėnesiams, P. Paulaitis išbuvo 13 metų. Ilgą laiką jis nešiojo kaliniams maistą, pilstė sriubą, ir visi jo sąžiningumu buvo patenkinti.

Kalėjime P. Paulaičiui teko dirbti virtuvėje darbininku. Išvirus kruopų košę (o be riebalų ji smarkiai pridegdavo prie katlio sienų), tuojau pat reikėdavo šaukštu išskusti katlio sienas, kad būtų galima vakarui išvirti vandenį. Darbas katorgiškas! Katilas karštas, prisieidavo pusnuogiam, prisidengus odiniu žiurstu, persisvėrus per katilą, gramdyti dugną. P. Paulaitis prisiskusdavo sau pridegusios košės, o savo duonos davinį atiduodavo draugams į kamerą. Ir taip ištisas dienas tenkindavosi pridegusia koše.

Didelė Dievo dovana, kad P. Paulaitis po 24-rių metų kalinimo paskutines savo gyvenimo dienas (jam 79 metai) praleis Tėvynėje.

Dievo malonė ir palaima telydi šio tauraus lietuvio gyveimo žingsnius.

MIRĖ PRELATAS LEOPOLDAS PRATKELIS

(Iškentęs sunkią Sibiro tremtį per greit iškeliavęs amžinybėn, garbingasis Prelatas liks šviesiu pavyzdžiu pavergtos Lietuvos kunigams):

1983 m. sausio 7 d. Pakruojo ligoninėje nuo širdies infarkto mirė Panevėžio katedros Kapitulos pirmininkas, Linkuvos klebonas prelatas kun. Leopoldas Pratkelis. Tai viena iš šviesiausių ir tvirčiausių Lietuvos Katalikų Bažnyios asmenybių.

Prel. L. Pratkelis gimė 1912 m. birželio 5 d. Petrapilyje. Tėvams grįžus į Lietuvą, gyveno Zarasų apskrityje, Antalieptės parapijoje, Paciškių kaime. Baigęs Antalieptės pradžios mokyklą, mokėsi Utenos gimnazijoje, vėliau įstojo į Kauno Kunigų seminariją. 1938 m. birželio 11 d. L. Pratkelis buvo įšventintas kunigu ir kurį laiką vikaravo Klovainiuose, Pabiržėje. 1942 m. jis skiriamas Panevėžio berniukų gimnazijos kapelionu. Rusams okupavus Lietuvą, vyskupas K. Paltarokas kun. L. Pratkelį paskiria Panevėžio vyskupijos kurijos kancleriu. Kanclerio vieta turėjo būti katedroje, bet, deja, jis, sekamas ir persekiojamas, palieka Panevėžį; dirba Rokiškyje, Šeduvoje, trejus metus eina klebono pareigas Rozalime, kur 1950 m. yra areštuojamas ir 6 metus kalinamas Rusijos kalėjimuose. Grįžęs į Lietuvą, kun. L. Pratkelis darbuojasi Pumpėnuose — pradžioje vikaru, vėliau kaip parapijos klebonas. 1957 m. jis paskiriamas Panevėžio katedros Kapitulos prelatu. 1964 m. prel. L. Pratkelis perkeliamas į Smilgių parapiją ir kartu eina Šeduvos dekanato dekano pareigas. Neišbuvęs nė dviejų metų Smilgiuose, keliamas į Debeikius. Debeikiuose už vaikų katekizaciją prel. L. Pratkeliui buvo ruošiama baudžiamoji byla, bet parapijiečių protestai padėjo išvengti teismo. 1972 m. jis paskiriamas dirbti į Linkuvą.

Prel. L. Pratkelis buvo visuomet užsiėmęs, kupinas

naujų planų ir sumanymų. Virš dešimties metų jis buvo Lietuvos liturginės komisijos nariu-bendradarbiu. Iki paskutinių savo gyvenimo dienų prel. L. Pratkelis rūpinosi visais Bažnyčios reikalais: pastoraciniu darbu parapijose, vaikų katekizacija (pats ruošė vaikus Pirmajai Komunijai), Kunigų seminarija, kovojo su alkoholizmu ir t.t. Prelatas mylėjo žmones, mokėjo bendrauti su kunigais ir parapijiečiais, — kur tik jis darbavosi, visi jį prisimindavo su dideliu nuoširdumu.

1983 m. sausio 10 d. prel. L. Pratkelis buvo palaidotas Linkuvos bažnyčios šventoriuje. Laidotuvėse dalyvavo vyskupai — Julijonas Steponavičius, Vincentas Sladkevičius, Romualdas Krikščiūnas, Antanas Vaičius — virš 160 kunigų ir didelė minia tikinčiųjų; pamokslus pasakė vyskupas J. Steponavičius, kun. Alfonsas Svarinskas, kanauninkas Bronius Antanaitis, kanauninkas P. Žiukelis, kun. V. Arlauskas ir kt.

Prel. L. Pratkelio mirtis — tai didžiausias nuostolis Panevėžio vyskupijai po vyskupo Kazimiero Paltaroko mirties.

KRATOS IR TARDYMAI

(Komunistinės valdžios paruoštų tautos išdavikų — čekistų pagrindinė paskirtis — kova prieš religiją ir brolžudiška talka okupantui):

Telšiai. 1983 m. sausio 26 d. apie 30 saugumiečių apsupo kun. Jono Kaunecko butą. Keletas jų tyliai įėjo į kunigo darbo kambarį ir pateikė LTSR prokuratūros nutarimą kratai sąryšyje su kun. Alf. Svarinsko ir Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komiteto byla; 15 valandą buvo pradėta krata. Kratai vadovavo respublikinės prokuratūros tardymo valdybos prokuroras Jakavičius. Kviestiniais kratoje dalyvavo: Rima Pavlova, Česlovo, gyv. Telšiai, Žemaitės 21, Antanas Bidva, gyv. L. Pelėdos g-vė 3-16, Jurgis Parakininkas, gyv. Laisvės 12-34. Krėtė

saugumiečiai, nenurodę savo pavardžių. Apžiūrėjo kiekvieną popieriuką, vartė kiekvieną knygų lapą. Visų, net valstybinių knygų viršelių aplankuose, kažko uoliai ieškojo, pervertė visus senus laikraščius ir šukšlių dėžėse rastus popieriukus. Konfiskavo bemaž viską, kas buvo rašyta kun. J. Kaunecko ranka: neišsiųstus laiškus, pamokslus, pamokslų planus, įvairius užrašus, užrašų knygutes, viso — netoli 10 tūkstančių lapų. Taip pat paimti pažįstamų žmonių sveikinimai, laiškai, telegramos, net iš kareivių gautų laiškų vokai. Paėmė knygas: Maceinos „Niekštybės paslaptis", J. Gedgaudo „Lietuvos istorija" (proistorė), Griniaus „Lietuviškojo charakterio problema", Bartkaus „Psichologo pastabos', „Nacionologijos klausimai", 5 mažos knygutės apie šv. Kazimierą, TTGKK dokumentai Nr. 1-25, Dainos, 3 knygos B. Brazdžionio poezijos „Svetimi kalnai" (visos rašytos mašinėle) — viso apie 20 knygų. Konfiskuota „Kronikos" Nr. 53, Telšių vyskupijos kunigų raštas Brežnevui 6 egz., Tverų kun. J. Paliuko ir K. Velioniško raštas (50 psl.) su priedu Telšių vyskupui, Kunigų tarybai ir „Tiesos" redakcijai, kun. J. Gedvilos raštas Telšių vyskupijos valdytojui apie atsisakymą dalyvauti pokalbyje su Religijų reikalų tarybos įgaliotiniu Anilioniu; konfiskuota daugybė nuotraukų: TTGKK narių, jaunimo eisenos į Šiluvą, į Kryžių kalną bei kun. V. Jaugelio laidotuvių, nugriautų — sulaužytų kryžių ir kt. Iš šeimininkės kambario saugumiečiai paėmė rašomąją mašinėlę „Optima" ir leidinį „Aušra" Nr. 32. Iš kun. J. Kaunecko kišenių buvo surinkti visi sudraskyti popierėliai, čekistai paėmė švarko kišenėje rastas 3 auksines carines 5 rub. vertės monetas, kurias viena moteris padovanojo Ž. Kalvarijos tabernakulio ir liturginių indų auksavimui.

Visam kratos laikui buvo sulaikyta Stasė Činskytė, ateinanti gaminti maisto. Iškratyti ir apklausinėti visi tuo metu kokiu nors reikalu atvykę interesantai (mat buvo kun. J. Kaunecko budėjimo laikas), net žmogus, atvykęs

kunigą vežti pas ligonį. Ilgai saugumietė tardė ir bemaž iki nuogumo išrengė užėjusią Ritą Bumblauskaitę. Genovaitė Šalkauskaitė, atėjusi pas Činskytę pasiimti rakto, buvo nuvežta į miliciją, kur saugumietė Danutė Dapkūnienė iškratė net jos batus.

Kratos metu saugumiečiai nuolat ėjo į koridorių kalbėtis prie atsivežtos radijo aparatūros. Krata užsitęsė iki 1 val. nakties.

1983 m. sausio 27 d. visose Telšių įmonėmse, įstaigose, mokyklose, net vaikų darželiuose buvo pravesti susirinkimai tema: „Suimtas kun. A. Svarinskas, jau du kartus sėdėjęs kalėjime už bendradarbiavimą su pokario nusikaltėliais, šaudžiusiais žmones; panašus esąs ir Telšių kun. J. Kauneckas, todėl pas jį daroma krata ir jis tardomas. Netikėkit, jei ką kita kalbės davatkėlės ar kunigai".

1983 m. sausio 27 d. 11 val. kun. J. Kauneckas buvo iškviestas tardymui pas prokurorą Jakavičių. Tardyme be prokuroro dalyvavo saugumietis ir davinėjo nurodymus. Tardymo metu buvo klausinėjama apie rastus „antitarybinius leidinius". Kun. J. Kauneckas pareiškė, jog kratos metu antitarybinių leidinių pas jį nebuvo. „Knygos yra gaminamos savilaidos būdu, nes jų neleidžiama išleisti spaustuvėse, o be religinių-istorinių knygų kunigai ir tikintieji gyventi negali; TTGKK ir „Kronikos" taip pat nebūtų, jei niekas nepažeidinėtų tikinčiųjų teisių", — kalbėjo kun. J. Kauneckas.

Tardymo metu saugumietis atvedė teisėją, kuri pareiškė: „Dabar bus nagrinėjama jūsų byla". Tiesiai iš tardytojo kabineto kun. J. Kauneckas buvo nuvestas į teismą, mat Telšių raj. administracinės komisijos buvo nubaustas 50 rub. bauda už Vėlinių procesijos „organizavimą" Viešvėnuose. Ieškodamas teisybės, kun. J. Kauneckas kreipėsi į teismą. Teismas buvo paskelbtas sausio 26 d. 10 val., tačiau sausio 21 d. vakare, po pamaldų, teisėja Paulauskaitė išsikvietė kun. J. Kaunecką ir pranešė,

kad byla atidedama, nes teismas šiuo metu turi daugybę kitų bylų ir nebespėja visų išnagrinėti. Salėje nebuvo nė vieno žmogaus, o teisėja paskelbė „viešą" teismo procesą. Kun. J. Kauneckas pareiškė, jog ši byla liečia visus tikinčiuosius ir jų teises, todėl nesutinka dalyvauti šitokiame teisme, tačiau iš teismo salės išeiti neleido.

Telšių raj. administracinės komisijos pirmininkė Liubinavičienė pareiškė, jog komisija, susidedanti iš milicijos viršininko Mickevičiaus, finansų skyriaus vedėjos Raudonienės, Savicko ir kt., kun. J. Kaunecką nubaudė teisingai, mat apie tai liudija ir gautas Viešvėnų apylinkės darbuotojų Bumblausko ir Bumblauskienės pareiškimas. Prokuroro padėjėja Butnorienė kaltinimą taip pat palaikė. Kun. J. Kauneckas pasakė, kad jis nesupranta, kodėl teismas visiškai nenagrinėja jo skunde pateiktų argumentų. Tarėjai raudonavo. Teismas pripažino, kad kun. J. Kauneckas nubaustas teisingai. Teisėja Paulauskaitė visiškai neatsižvelgė į civilinio proceso nuostatą, jog teismas privalo panaikinti baudą, jei administracinė komisija baudžia už veiksmus, senesnius negu 30 d. (Civilinio proceso kodekso komentaras, str. 262, 18 ir 33). Tuo tarpu Telšių adm. komisija kun. J. Kaunecką nubaudė po proceso praėjus 50 d.

* * *

Valkininkai. 1983 m. sausio 26 d. 17 val. pas Valkiniinkų kleboną kun. Algimantą Keiną buvo padaryta krata tikslu paimti TTGKK dokumentus ir kitą medžiagą, turinčią reikšmės byloje. Kratai vadovavo teisininkas Bičkauskas, krėtė 7 saugumiečiai, dalyvaujant dviem kviestiniams. Buvo iškrėsta vargonininkė Rita Lengvenytė ir klebonas kun. A. Keina. Kratos metu paėmė 2 papkes kun. A. Keinos pamokslų, TTGKK dokumentus ir rašomąją mašinėlę.

1983 m. sausio 27 d. kun. A. Keina buvo tardomas LTSR Prokuratūroje. Tardytojas Bičkauskas klausinėjo

kun. A. Keiną, kas yra TTGKK pirmininkas, kas rašo dokumentus, kur nariai susirenka, kaip Komiteto dokumentai patenka į užsienį ir t.t. Kunigas paaiškino, kad Komitetas pirmininko neturi — visi nariai lygūs, dokumentus ruošia drauge, o kaip jie patenka į užsienį, neturi supratimo.

Tardymas užtruko 4 valandas.

* * *

Garliava (Kauno raj.). Jadvyga Bieliauskienė, areštuota 1982 m. lapkričio 29 d. Garliavoje, šiuo metu yra laikoma Vilniaus saugumo izoliatoriuje.

J. Bieliauskienė, saugumo tardytojų Pilelio ir Urbono žodžiais tariant, yra kaltinama Garliavos moksleivių religinio būrelio organizavimu, parašų rinkimu po tikinčiųjų pareiškimais, skundo rašymu Kauno miesto prokurorui dėl vaikų terorizavimo bei neteisėtų tardymų ir t.t. Už tokią „antitarybinę veiklą" jai grasinama 7 m. kalėjimo.

Stalino represijų laikotarpiu J. Bieliauskienė buvo nuteista 10 metų kalėti.

* * *

Vilnius. 1982 m. gruodžio 8 d., vadovaujant papulk. Vilimui, saugumiečiai įsiveržė į Irenos Skuodienės butą (Vandentiekio 44-4) ir padarė kratą tikslu „paimti šmeižikiško turinio literatūrą ir kitus dokumentus, turinčius reikšmės byloje". Kratos metu paimta: vizitinė kortelė su užrašu — „Edward Wayne Merrylecend secretary Embassy of the United States of America", vizitinė kortelė — „Daniel Frid vice konsul USA, kišeninis kalendorius su įvairiais įrašais.

1982 m. gruodžio 17 d. Irena Skuodienė parašė LTSR Prokurorui tokio turinio skundą:

„Š.m. gruodžio 3 d. mano bute, vadovaujant tardytojui Vilimui, dalyvaujant Vlasovui Vondrasevskiui, M. Bozko

ir Mickui, kviestiniams — Šeštakovui ir Bibakovui, gana dramatiškomis aplinkybėmis buvo padaryta krata pretekstu surasti šmeižikiškos literatūros.

Šį faktą laikau dar vienu aktu nuoseklioje Vytauto Skuodžio šeimos persekiojimo grandinėje, prasidėjusioje 1979 m. pabaigoje.

Nuolatinio persekiojimo faktoriai: sekimas, telefono pasiklausymas, priekaištai iš darbovietės, korespondencijos nusavinimas ar sulaikymas. Protarpiais paįvairinama kardinalesnėmis priemonėmis, pavyzdžiui, 1981 m. buvau iškviesta pusiau oficialiam pasikalbėjimui apie šeimą, kur buvau įpareigota prisiimti atsakomybę už bet kokią informaciją apie Vytautą Skuodį bei jo būklę bausmės atlikimo vietoje.

1982 m. balandžio 2 d. grasino man iškelti bylą pagal LTSR BK 68 str. už mano teigimą bei įsitikinimą, kad mano vyras yra sąžiningas, visuomenei nusiplenęs žmogus, turįs tvirtas pažiūras ir visiškai nepanašus į nusikaltėlį. Šį grasinimą atmetu kaip nepagrįstą, nors ir „argumentuotą" įstatymais, juo labiau, kad pirmajame grasinime (1981 m.) figūravo teiginys „už įsitikinimus mes nebaudžiame". Taigi, mano giliu įsitikinimu, tarybiniai pareigūnai visiškai nepaiso „Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos" ir „Pakto apie žmogaus teises — 1966".

Protestuoju prieš nuolatinį Vytauto Skuodžio šeimos persekiojimą, apsivainikavusį durų išlaužimu mano bute.

Gruodžio 8 d. iš ryto kažkokia moteris paskambino į duris, norėdama „įteikti" man telegramą. Prašiau, kad atiduotų man ją per durų plyšį, palaikomą graindinėle. Bet ji griežtai pareikalavo ją įleisti į namus nevą pasirašyti . . . Pajutusi apgaulę, duris užtrenkiau, bet, nesiliaujant skambinimui, buvau priversta skambutį išjungti. Tada psigirdo beldimas į duris. Vyriškas balsas rėkė: „Atidaryk, rupūže, nes išlaušime duris!" Išsigandusi iškviečiau miliciją. Bet, kol atėjo įgaliotinis, papulkininkis Vilimas jau

siautė mano bute, pareiškęs: „Aš čia šeimininkas!" Komentarai, manau, nereikalingi. . .

KGB šeimininkauja vienokiais ar kitokiais būdais mūsų bute, šeimos darbovietėse ir tariasi esą mūsų likimo šeimininkais, o aš, bejėgė persekiojamoji, drįstu atkreipti jūsų dėmesį į VSK darbuotojų panašius ar būsimus brutalius veiksmus".

Šiauliai. 1982 m. gegužės 6 d. Rygos geležinkelio stotyje, išlipant iš traukinio, buvo sulaikyta šiaulietė Stasė Tamutienė. Milicijos skyriuje čekistai, neprisistatę ir nepateikę kratos orderio, atliko smukią su savimi turimų daiktų ir asmens kratą. Nieko, išskyrus rožančių ir maldaknygę, kratos metu nerasta. Po valandą laiko trukusios kratos S. Tamutienė buvo paleista.

1982 m. gruodžio 8 d. S. Tamutienės bute (Šiauliai, Ežero 65-35), sandėliukyje ir garaže buvo padaryta krata. Kratai vadovavo Vilniaus KGB tardytojas majoras Valaitis, krėtė 3 Šiaulių miesto čekistai, dalyvaujant dviems kviestiniams. Kratos metu, ieškant antitarybinės literatūros, dokumentų, ypatingai iš kailio nėrėsi vietiniai čekistai: radę kalinių ar tremtinių nuotraukas, bandė įrodyti, kad jos yra perfotografuotos tikslu perduoti į užsienį; atidžiai perskaitė užsieny gyvenantiems giminėms bei pažįstamiems paruoštus Kalėdinius sveikinimus. Namiškiai juokėsi, kad po tokios cenzūros laiškai ir sveikinimai tikrai pasieks adresatus.

Kratos metu paimta: knyga „Ąžuolai vėtroje" (2 egz.), užrašų knygutė, adresas iš Belgijos.

Atsisakius pasirašyti, čekistai kratos orderio nepaliko.

Po kratos tardymui į Šiaulių miesto KGB buvo išvežta Dalia Tamutytė. Majorą Valaitį domino, kokiu tikslu Dalia važiavo į Maskvą. Ką perdavusi užsieniečiams, dirbantiems Maskvoje, kur ir ką girdėjusi apie įvykius Vilniuje po 1982 m. rudenį vykusių futbolo varžybų ir t.t. Tardytojas reikalavo, kad apie tardymą niekam nebūtų

pasakojama. Tardymas truko apie 6 val.

1982 m. gruodžio 17 d. D. Tamutytė pakartotinai buvo iškviesta į Vilniaus saugumą pas tardytoją Valaitį. Čekistas teiravosi iškviestąją, ar nepastebėjusi kokių nors psichinių nukrypimų Editos Abrutienės elgesyje (E. Abrutienė suimta 1982 m. gruodžio 8 d., jai iškelta baudžiamoji byla Nr. 105 pagal LTSR BK 199 str. I d. už žinomai melagingų prasimanymų skleidimą, žeminančių tarybinę valstybę ir santvarką); kokiu tikslu buvusi Maskvoje, ar pažįsta nurodytus užsieniečius, ar nėra ji ar jos motina susitikusi su užsienio korespondentu, kitais užsieniečiais; tardytoją domino, ką D. Tamutytė žino apie „LKBK" ir kitus pogrindžio leidinius.

Tardymo metu atėjęs E. Abrutienės tardytojas Daugalas buvo nepatenkintas D. Tamutytės atsakymais, grasino, kad teksią pasimatyti kitoje vietoje ir kitaip pasikalbėti. Tardymas truko maždaug 3 val.

* * *

Kaunas. 1982 m. lapkričio 23 d. Bernadeta Mališkaitė prievarta, lydint milicininkui, buvo nuvežta į Vilniaus saugumą. Tardytojas Vilimas klausinėjo iškviestąją, ką ji žino apie ukrainiečių tremtinį Zorianą Popadiuk, iš kur gavusi jo adresą, ar nėra siuntusi jam siuntinų ir t.t.

Pasirašyti po protokolu tardomoji atsisakė.

Pasibaigus tardymui, B. Mališkaitę apklausinėjo dar vienas čekistas (vadino savo majoru Sasnausku). Čekistą domino, kodėl B. Mališkaitė metė mokytojavus, gyrė jos pedagoginius sugebėjimus, liepė apsigalvoti ir grįžti dirbti atgal į mokyklą — siūlė savo rekomendaciją, nes be jos vargu ar kas priims. Paskutiniu metu B. Mališkaitė įsidarbinus prie Virbalio bažnyčios.

* * *

Kybartai. 1982 m. lapkričio 29 d. 10 val. į Vilniaus

saugumą pas tardytoją Kovoliovą buvo iškviesta Ona Šarakauskaitė.

Saugume prie O. Šarakauskaitės prisistatė čekistas ir pareiškė, kad tardytojas Kovoliovas yra užimtas ir ją galės priimti tik po pietų, todėl jis norįs su ja draugiškai pasikalbėti. Į O. Šarakauskaitės reikalavimą kitą kartą tiksliau nurodyti atvykimo laiką, o dabar išleisti ją iš kabineto, nes ji nenusiteikusi klausytis čekisto auklėjimo, niekas nekreipė dėmesio.

Pokalbio metu čekistas dėjosi geru komunistu, pasisakė esąs paskirtas rūpintis O. Šarakauskaitės ateitimi, todėl gerai žino jos šeimos narius, draugus. Tardomoji atsakė esanti patenkinta gyvenimu ir paprašė nesivarginti dėl jos ateities. O. Šarakauskaitei pareiškus, kad ji visiems — jaunimui, suaugusiems žmonėms — pasakos apie saugumiečius, drįsusius jos seseriai Zitai Šarakauskaitei biauriais šmeižikiškais prasimanymais juodinti kunigus, saugumietis baisiai įširdo ir pagrasino, kad už tai gali būti nubausta. Čekistas apgailestavo, kad pokario metais Lietuvoje buvo uždaryti visi vienuolynai, todėl dabar sunku valdžiai juos kontroliuoti; prasitarė, kad netolimoje ateityje saugumas labiau pradės rūpintis pogrindyje veikiančiais vienuolynais, paskirdamas kiekvienai jaunai vienuolei po panašų į jį šefą, kviesis pokalbiams į saugumą jas ir jų tėvus.

Kalbėdamas čekistas akcentavo, kad jam kelia nerimą ir susrūpinimą aplinka, kurioje Onutė gyvena ir dirba (dirba prie Kybartų bažnyčios). Visą laiką bandė įtikinti, kad ji nepažįsta gyvenimo, yra aklai užsispyrusi ir išnaudojama, tik kol kas to nejaučia; siūlė keisti gyvenimo būdą, darbą, įkalbinėjo neužkast gabumų ir stoti į aukštąją mokyklą.

Po pietų vykusiame tardyme tardytojas Kovoliovas paklausinėjo O. Šarakauskaitę, iš kur pažįstanti ukrainietį Zorianą Popadiuk ir ką apie jį žino. Pasirašyti po protokolu O. Šarakauskaitė atsisakė.

Tardymui pasibaigus, užbaigti „draugišką" pokalbį prisistatė anksčiau minėtas saugumietis. Nepavykus „susikalbėt", pažadėjo dar ne kartą susitikti ateityje.

* * *

Kapsukas. 1982 m. lapkričio 11 d. į Vilniaus saugumą pas tardytoją Kovoliovą buvo iškviesta C. Suchackinaitė, pedagoginės mokyklos IV kurso moksleivė Zita Šarakauskaitė. Tardytojas paaiškino, kad ji iškviesta būti liudininke ukrainiečio Zoriano Popadiuko byloje. Teiravosi, iš kur gavo suimtojo adresą, ką rašė laiškuose, ar buvo nuvykusi pas jį į tremtį ir t.t. (Lietuvoje įprasta, kad žmonės sąžinės belaisviams kalėjime ar tremtyje pasiunčia sveikinimus, laiškus bei siuntinius).

Pasirašyti po protokolu Z. Šarakauskaitė atsisakė.

Po tardymo Z. Šarakauskaitę stengėsi užverbuoti pavardės nepasisakęs čekistas. Jam rūpėjo sužinoti, kur dirba jos sesuo Ona Šarakauskaitė, ar dažnai Zita pas ją lankosi, ar gauna skaityti nelegalius leidinius; aiškino, kad sesuo, susidėjusi su Ona Vitkauskaite ir Genovaite Navickaite, nuėjo blogais keliais.

Pokalbio metu čekistas šmeižikiškais prasimanymais juodino aktyvius kunigus, atsisveikindamas prižadėjo, kad jai dar reikės su juo pasimatyti.

* * *

Joniškėlis (Pasvalio raj.). Joniškėlio klebonas kun. Benediktas Urbonas 1982 m. gruodžio 6 d. Pasvalio rajono saugumo komitete buvo tardomas kaip turįs ryšį su užsieniu. Ypač saugumui rūpėjo, kam ir kur išsiuntinėjo nuorašus pareiškimo, kur kunigas Urbonas skundėsi dėl baudos už vaikų mokymą. „Pasakyk, kad žinias perdavei kun. Antanui Balaišiui, Saločių klebonui, ir viskas baigsis", — reikalavo čekistas. Kun. B. Urbonas griežtai atsisakė tokio melagingo liudijimo.

* * *

Kaunas. 1982 m. liepos 19 d. saugumietis Jonas Matulevičius atnešė Daivai Tamošiūnaitei 20 d. šaukimą į saugumą. Nuėjusi į saugumą, mergaitė rado tą patį saugumietį J. Matulevičių. Čekistas mergaitei buvo labai malonus, sakėsi norėjęs pasižiūrėti, kaip Daivutė gyvenanti, todėl pats ir atnešęs šaukimą. Norėdamas laimėti mokinės palankumą, saugumietis pasakojo apie save, klausinėjo apie mokslą, davė patarimų, kaip pasirinkti profesiją. Daivutė tačiau buvo neprakalbinama. Tuomet pradėjo klausinėti, iš kur gavusi kalinių adresus, kodėl rašanti jiems laiškus, kas paskatinęs juos rašyti? Mergaitė laikėsi drąsiai. Tuomet čekistas pradėjo gąsdinti, kad pranešiąs mokyklai, ministerijai, būsią daug nemalonumų; liepė greitai apsigalvoti ir liepos 27 d. ateiti į viešąją biblioteką. Į paskirtą pasimatymą Daivutė nenuėjo.

* * *

Kaunas. 1982 m. rugpiūčio 31 d. Arūnas Kavaliauskas buvo šaukiamas į Karinį komisarijatą. Ten, atlikus eilinius formalumus, karininkas liepė eiti į kabinetą, į kurį kartu įėjo ir saugumietis J. Matulevičius. Kagebistas liepė Arūnui rašyti autobiografiją, pažymint ir religinius įsitikinimus. Prasidėjo tardymas. Saugumietis kalbėjo, ar vaikinas pats savo noru einąs į bažnyčią, ar tėvai jį verčia. Arūnas pasisakė einąs savo iniciatyva. Toliau čekistas kalbėjo, ar jis pažįstas kun. Svarinską, kun. J. Kaunecką; ką jis pažįstąs iš Petrašiūnų bažnyčios lankytojų, ypač jaunimo. Arūnas sakėsi nieko nepažįstąs. Tuomet saugumietis bandė jaunuolį užverbuoti jiems dirbti, siūlydamas pinigus, butą, atleidimą nuo karinės tarnybos. Jei nesutiksiąs su jų pasiūlymu — susilauks daug nemalonumų. Arūnas atsisakė pasirašyti jiems dirbti. Pabaigoje tardymo saugumietis J. Matulevičius prigrasino vaikiną niekam apie jų susitikimą nepasakoti ir paskyrė du

pasimatymus: rugsėjo 6 d. 14 val. ateiti prie Girstupio parduotuvės, o, jei kas sutrukdytų, —rugsėjo 7 d. tuo pačiu metu. Ir vėl buvo perspėtas, kad į pasimatymus ateitų vienas.

Sutartą dieną saugumiečiai nesulaukė Arūno, skambino jam į namus, bet, jo nesuradę, liovėsi ieškoję.

Tokiais metodais, žadėdami ir gąsdindami, saugumiečiai verbavo ir kitus jaunuolius, o kai kuriems iš jų nesidrovėjo pasiūlyti net konkrečias užduotis. Ypatingai buvo bandomas užverbuoti Petrašiūnų bažnyčią lankantis jaunimas.

* * *

Kaunas. 1982 m. birželio 17 d. Kauno 21-sios vid. mokyklos mok. Vilija Masytė buvo iškviesta į mokyklą pokalbiui su saugumiečiu Jonu Matulevičiu. Mergaitė į pokalbį atėjo kartu su motina, bet čekistas motiną iš kabineto išvarė. Čekistas buvo perdėtai mandagus ir labai maloniai klausinėjo mokinę apie abitūros išleistuves, apie ateities planus, su kuriais jis jau buvo kažkieno supažindintas.

Po to pradėjo klausinėti, ar ji neskaito pogrindinės literatūros. Mergaitė atsakė neigiamai. Tuomet kagebistas ištraukė keletą laiškų, jos rašytų kaliniams, ir pradėjo tardyti: kodėl rašiusi politiniams kaliniams, kur gavo adresus ir t.t. Mokinė prisipažino rašiusi ir paaiškino, kad kiekvienas turi teisę rašyti kam nori, o adresą sužinojo iš Vatikano radijo laidų. Saugumietis gyrėsi viską žinąs, bet norįs, kad ji pati viską prisipažintų. Čekistas daug laiko sugaišo bandydamas įtikinti mokinę, kad politiniai kaliniai yra teisingai nubausti, nes iš jų kai kurie yra tikri žmogžudžiai. Jis pats kai kuriuos gerai pažįstąs, ir daugiausia pasakojo apie doc. Skuodį, B. Gajauską, Paulaitį. Vilija į tuos pasakojimus nekreipė dėmesio, nes jautė, kad tai eilinis melas.

Čekistas skundėsi, kad laiškai ir sveikinimai su

šventėmis trukdo kalinių „perauklėjimui".

Saugumietis J. Matulevičius reikalavo, kad mokinė rašytų pasiaiškinimą: kokiu tikslu rašiusi kaliniams laiškus, ką žada toliau daryti ir iš kur gavo adresus. Mergaitė pasiaiškinimo nerašė, o ką toliau darys, — tai jos asmeniškas reikalas.

Saugumietis, kaip paprastai, pradėjo mergaitę bauginti, kad ji neįstosianti į jokią aukštąją mokyklą, o be to, dar gali patekti ir į kalėjimą. Iš ilgo pasikalbėjimo vėl čekistas bandė išgauti pasiaiškinimą, sakydamas, kad jam sugrįžus reikės parodyti, ką yra nuveikęs. Tardymas vyko 3 valandas.

Kada visiems abiturientams buvo išduodamos charakteristikos, Vilija Masytė jos negavo. Auklėtoja paaiškino, kad jos charakteristikoje dar nėra įrašyti žodžiai: „bendrauja su politiniais kaliniais".

* * *

Kaunas.

LTSR Prokurorui

Henriko Ratauto ir Janinos Ratautienės,
gyvenančių Kaune, Komunos 8-1,

Pareiškimas

(Gyvendami savo piktų darbų nerime, komunistai visą Lietuvą verčia tapti šnipų tinklu):

Kreipiamės į jus, Prokurore, sekančiu reikalu. Mūsų sūnus Henrikas Ratautas yra gąsdinamas, prievarta verčiamas pasirašyti dirbti saugumo agentu-pranešėju.

1982 m. spalio 13 d. 22 val. mūsų sūnus šeimos reikalais važiavo iš Vilniaus; 27 kilometre kelyje Vilnius — Kaunas įvyko avarija. Buvo tamsu, lijo lietus ir sūnus pervažiavo girtą pilietį, kuris jau buvo gavęs mirtiną smūgį prieš jį važiuojančios mašinos. Esant labai trum-

pame atstume, vairuotojas stabdė sūnų, bet priešais važiuojančios mašinos apakintas sūnus nespėjo sustabdyti mašinos.

Saugumietis Jonas Matulevičius, pasinaudodamas šia nelaiminga situacija, gąsdina sūnų kalėjimu 5-riems metams.

1982 m. gegužės 7 d. mūsų sūnus išėjo į Tarybinę Armiją, bet respublikinės med. komisijos buvo paleistas, remiantis ligos istorija. Respublikinės med. komisijos sprendimu Kauno m. Panemunės raj. karinis komisariatas išdavė karinį bilietą, pripažindamas netinkamu rikiuotinei tarnybai. 1983 m. sausio 13 d. sūnus buvo iškviestas į karinį komisariatą, ten jo laukė saugumietis J. Matulevičius. Jis pradėjo gąsdinti sūnų, kad jis vengęs Tarybinės Armijos ir už tai grasino 5 m. kalėjimo, aišku, jeigu neužsiverbuos saugumo agentu-pranešėju.

Rytojaus dieną (1983.I.14) po iškvietimo į karinį komisariatą sūnus ir aš turėjome vykti į Trakų milicijos poskyrį. Ten sūnų pasitiko tas pats saugumietis J. Matulevičius. Jis pareiškė: „Jeigu karinėje ligoninėje pasitvirtins tavo ligos istorija (ten daugiau tave gąsdinome), tai, pasinaudojant avarijos situacija, tave lengviau sudirbsime". Vienintelė išeitis — užsiverbuoti dirbti saugumo agentu-pranešėju.

Stebimės, kad be prievartos ir šantažo saugumiečiai negali sudaryti sau kadrų savanoriškais pagrindais.

Gerb. Prokurore, prašome paaiškinti, kodėl tie patys įstatymai nevienodai galioja: vienaip neužsiverbavus, kitaip užsiverbavus. Prašome jūsų, Prokurore, duoti nurodymus atitinkamoms įstaigoms, kad saugumas paliktų ramybėje mūsų sūnų.

Laukiame raštiško atsakymo.

1983.01.28.

JONO SADŪNO PERSEKIOJIMAS

(Isteriškas sadizmas — būdinga komunistų kovos priemonė prieš tikinčiuosius):

„LKB Kronikos" 55-me numeryje buvo rašoma, kad pas Joną Sadūną buvo padaryta krata ir, jam esant ligoninėje, pradėtas tardymas. Toliau įvykiai klostėsi šitaip:

Nuo 1982 m. lapkričio 11 d. J. Sadūnas buvo ruošiamas anginos operacijai. Būdamas ligoninėje, parašė Lietuvos TSR Valstybinio saugumo komiteto pirmininkui tokio turinio pareiškimą:

„1982 m. spalio 11 d. mano bute Architektų g. 27-2 buvo padaryta krata sąryšyje su byla Nr. 57-2-031-81, ieškant mano rašysenos pavyzdžių. Iš tikrųjų krėtėjus domino ne mano rašysena, o laiškai, adresai, pašto siuntų kvitai ir pan. Prokuroro pavaduotoja R. Juciūtė kažkieno buvo verčiama skubėti ir mane tardė net ligoninėje. Labai į tiesą panašu, kad kažkas su manimi nori susidoroti. Kai kurie argumentai verčia galvoti, kad tai VSK darbas:

1. VSK darbuotojams labai nepatiko mano susirašinėjimai su sąžinės kaliniais ir su daugeliu Vakarų pasaulio žmonių.

2. 1974 m. spalio 22 d., baigiantis dviejų dienų tardymui, VSK darbuotojas Vincas Platinskas prievartavo mane važiuoti į Simną pas kun. Sigitą Tamkevičių ir įrašyti į magnetofoną pašnekesį su kunigu. Du saugumiečiai mane nuvežė į Alytų ir, įdavė miniatiūrinį magnetofoną, nusiuntė pas kun. Sigitą Tamkevičių. Kadangi pokalbio neįrašiau, Vincas Palatinskas ant manęs labai įniršo.

1975 m. birželio pabaigoje išsikvietė Vincas Platinskas į VSK būstinę ir nusivedė į konspiratyvų butą Cvirkos gt. Nr. 17 ir visokiais gąsdinimais prievartavo mane, kad būčiau VSK bendradarbiu. Labai gaila, bet tuo metu neturėjau jėgos prievartavimui atsispirti ir formaliai

sutikau Vincui Platinskui padėti.

Kadangi niekada ir apie nieką neteikiau VSK darbuotojams jokių žinių, todėl suprantama, kodėl dabar esu persekiojamas.

Jums, VSK Pirmininke, pareiškiu:

1. Griežtai atsisakau, bet kada bendradarbiauti su VSK.

2. Protestuoju prieš tai, kad esu nekaltai persekiojamas.

3. Esu pasiruošęs būti nuteistas, patalpintas į psichiatrinę ligoninę ar būti visiškai sunaikintas, bet niekada nesielgsiu prieš savo krikščionišką sąžinę."

Sekančią dieną po pareiškimo išsiuntimo, 9 val. ryto, gydytoja J. Blažienė pasakė J. Sadūnui, kad jam reikės pakartotinai eiti į rentgeno kabinetą, nes jį tebevargina kosulys ir 37,7 temperatūra. Po 15 min. J. Sadūnas med. sesers buvo pakviestas užeiti į gydytojos J. Blažienės kabinetą, kur jam pranešė, kad jis išrašomas iš ligoninės ir nukreipiamas gydytis į Vilniaus V-tą polikliniką; 12 val. išdavė nedarbingumo lapelį ir Vilniaus II ligoninės ligos išrašą. J. Sadūnas, atsisveikinęs su palatoje gulinčiais ligoniais, ruošėsi išeiti, bet įėjusi med. sesuo paprašė jo palaukti, nes gyd. J. Blažienė duos dar papildomą ligos išrašą. Vietoj išrašo po penkių minučių į palatą įėjo milicijos seržantas Dviliov ir be prokuroro sankcijos areštavo J. Sadūną. Nusivedęs ir įsodinęs jį į mašiną, kurioje be trijų milicininkų buvo dar vienas civilis vyras, parodė popieriaus lapą su kažkokiu tekstu, bet perskaityti leido tik Juciūtės parašą, ir, paklausęs, ar jis ją pažįsta, nuvežė į N. Vilnios psichiatrinę ligoninę, VI-jį vyrų psichekspertizės skyrių. Skyriuje buvo 34 vyrai, blogos sąlygos. J. Sadūną išsikvietė gydytoja Regina Ražinskienė. Klausė, ar anksčiau nebuvo gydomas psichligoninėje, ar jo tėvai nesirgo psichinėm ligom, ar nebuvo sumušta galva. J. Sadūnas atsakė, kad nieko panašaus nėra buvę. Gydytoja P. Ražinskienė gyrė sovietinę valdžią, esą kokia

ji humaniška — jei J. Sadūnas bus pripažintas psichiškai nesveiku, bus nutraukta jam sudaryta byla . . . Po mėnesio ar vėliau ji jam pasakys, ar reikalingas „gydymas" ir, jei taip, J. Sadūną perves į kitą skyrių „gydyti", o po 2-3 metų gal ir išleis.

1982 m. lapkričio 18 d. J. Sadūno žmona Marytė Sadūnienė ir jo sesuo Nijolė Sadūnaitė parašė protesto pareiškimus LTSR prokurorui ir nuorašus TTGK komitetui. Nijolė Sadūnaitė pareiškime prokurorui rašo:

„1970 m. pabaigoje VSK būstinėje per tardymą dėl kun. Antano Šeškevičiaus bylos VSK darbuotojas Gudas, grasindamas ir gąsdindamas mane įvairiomis bausmėmis, tarp kitų grasinimų pasakė: „Tavo broliui bus blogai!"

Po mano suėmimo 1974 m. mano brolis Jonas Sadūnas visokiais būdais buvo saugumo darbuotojų šantažuojamas.

1982 m. spalio 11 d. buvo padaryta krata, vadovaujant net savo pavardės nepasisakiusiam ir po protokolu nepasirašiusiam civiliai apsirengusiam vyrui, ne tik brolio, bet ir mano kambaryje, nors tam nebuvo orderio. Buvo norima brolį apkaltinti šmeižimu.

Pagaliau, matydami kaltinimo absurdiškumą, š. mėn. 18 d. brolį su milicija paėmė iš ligoninės, kur jį ruošė anginos operacijai, ir patalpino į Naujosios Vilnios psichiatrinę ligoninę.

Mano brolis yra visiškai sveikas. Tai gali paliudyti visi jį pažinojusieji, tame tarpe ir mūsų dėdė — gydytojas Kazimieras Rimkus, JAV pilietis, kuris su savo žmona šią vasarą pas mus svečiavosi.

Protestuoju prieš šią baisią savivalę ir reikalauju kuo greičiau išleisti mano brolį Joną Sadūną iš psichiatrinės ligoninės."

1982 m. lapkričio 22 d. 11,30 min. J. Sadūno į psichligoninę atėjo aplankyti jo sesuo N. Sadūnaitė. Nespėjus jiems pasikalbėti, iš kabineto išbėgo gydytoja R. Ražinskienė ir pradėjo šaukti: „Kas tu tokia būsi? Ko

kalbies su ligoniais? Ko tau čia reikia?" N. Sadūnaitė paaiškino, kad ji J. Sadūno sesuo ir turi teisę aplankyti savo brolį. Gydytoja R. Ražinskienė puolė į steroiją — pradėjo maivytis, šaipytis, rodyti liežuvį, o po to ėmė šaukti: „Greičiau išeik iš čia, nes iškviesiu miliciją ir ji išmes tave!" N. Sadūnaitė išėjo. Tą pačią dieną ji parašė LTSR prokurorui pareiškimą, kuriame, išdėstė, kaip gydytoja R. Ražinskienė be jokios priežasties ją išvijo iš ligoninės, klausia: „Kas davė teisę gydytojai R. Ražinskienei uždrausti man lankyti savo brolį ir šaukti ant manęs ten esančių akivaizdoje? Prašau nubausti tarybinės teisėtvarkos laužytojus ir kuo greičiau išleisti J. Sadūną iš psichiatrinės ligoninės."

Į 1982 m. lapkričio 22 d. N. Sadūnaitės pareiškimą Lietuvos TSR prokuratūros skyriaus prokuroro 3-os klasės valstybinis patarėjas A. Kirijenka atsakė:

„1982 12 01 Nr. 13/119-80

Atsakydamas į Jūsų 1982 11 22 pareiškimą, pranešu, kad Jūsų broliui Jonui Sadūnui, patrauktam kaltinamuoju baudžiamojoje byloje pagal Lietuvos TSR Baudžiamojo kodekso 132 str. 2 d., Vilniaus rajono prokuratūros nutarimu paskirta stacionarinė teismo ekspertizė, kuri atliekama N. Vilnios psichiatrinėje ligoninėje".

Gydytoja Ražinskienė po N. Sadūnaitės išvijimo iš ligoninės broliui Jonui Sadūnui pareiškė, kad saugumietis ir du milicininkai padėjo parašyti aktą, kad N. Sadūnaitė ją įžeidė ir dabar gausianti mažiausiai metus lagerio.

Po lapkričio 22 d. tris kartus milicininkai ir vieną kartą saugumietis ieškojo N. Sadūnaitės pas Bronę Kibickaitę (Vilnius, Tiesos g. Nr. 11-38), bet jos vis nerado.

1982 m. lapkričio 23 d. N. Sadūnaitė pareiškime Sveikatos apsaugos ministrui tarp kita ko rašo: „Jei ne baltas chalatas, kuriuo buvo apsirengusi gydytoja Ražinskienė, būčiau pagalvojusi, kad tai agresyvi psichinė ligonė. Man išėjus gyd. Ražinskienė ėmė tardyti brolį: „Ar esi katalikas? Kodėl rašei vyskupui sveikinimą?" Nuo kada

Tarybų Sąjungoje laikoma nusikaltimu tikėti ir švenčių proga sveikinti dvasiškius?"

1982 m. lapkričio xx d. Jonas Sadūnas buvo išleistas iš ligoninės ir pripažintas sveiku. Prokuratūros tardytoja Juciūtė, neatsižvelgdama, kad Jonas Sadūnas turėjo nedarbingumo lapelį ir gydėsi, vis siuntė kvietimus prisistatyti į Prokuratūrą tardymui. Byla tęsiama.

ŽINIOS IŠ VYSKUPIJŲ

(Lietuviai, parsidavėliai okupantui, kovodami prieš tikinčiuosius savo brolius, yra praradę sąžinę ir gėdą):

Viduklė. 1982 m., tuoj po Visų Šventųjų šventės, atėjęs į Viduklės parapijos kleboniją apylinkės pirmininkas E. Kringelis sustatė aktą, kad klebonas kun. Alfonsas Svarinskas „1982 metais lapkričio 1 d. 14 val. 15 min. pažeidė LTSR ATP 1976 m. liepos 28 d. įsaku patvirtintą religijų susivienijimų nuostatų 50 str. nustatytą tvarką, organizuojant ir vykdant religines eitynes, organizavo eitynes iš Viduklės bažnyčios į kapines ir atgal.

Tos religinės eitynės buvo organizuotos, negavus Raseinių rajono vykdomojo komiteto leidimo, tuo pažeidė 1966 m. gegužės 12 d. LTSR ATP įsako „Dėl administracinės atsakomybės už religinių kultų pažeidimą — 2 d."

1982 m. lapkričio 25 d. Administracinė komisija prie Raseinių rajono VK, susidedanti iš pirmininkės O. Stonienės (VK pirmininko pavaduotoja), sekretorės D. Kleivienės ir narių: O. Pikelienės (Raseinių m. VK pirmininkė), P. Korolkovo (Raseinių milicijos viršininkas) ir J. Ažubalio (finansų skyriaus vedėjas), nubaudė Vėlinių procesijoje aktyviai dalyvavusius Viduklės parapijos tikinčiuosius ir kleboną:

1. Kleboną kun. Alfonsą Svarinską — 50 rb. (administraciniai baustas 6 kartus).
2. Juozą Norvilą — 50 rb. (buvo baustas ir 1981 m.).
3. Alfonsą Staškevičių — 50 rb.

4. Izidorių Irmošką — 40 rb.
5. Joną Supraną — 30 rb.
6. Antaną Steponaitį — 40 rb.
7. Remigijų Kučinską — 40 rb. ir pašalino iš komjaunimo.

Remigijus Kučinskas nesutiko su tokiu nuosprendžiu ir Administracinę komisiją apskundė Raseinių m. liaudies teismui. 1983 sausio 14 d. buvo paskirta nagrinėti R. Kučinsko byla. Valdiški bedieviai, išsigandę susirinkusių žmonių, teismo procesą perkėlė į teisėjo kabinetą.

Administracinės komisijos tardomi, visi vidukliškiai drąsiai gynė tikėjimą, bažnyčią ir kleboną; tvirtino, kad ir kitais metais eis procesijoje į kapines, nežiūrint baudų ir persekiojimų. „Jau 42 metai nešu procesijos kryžių, — kalbėjo Antanas Kazlauskas, — ir, kol turėsiu jėgų, jį nešiu".

Remigijui Kučinskui piniginė bauda buvo išskaityta iš atlyginimo dar prieš galutinį teismo nuosprendį.

* * *

Rokiškis. 1982 m. sausio 18 d. į Vilniaus saugumą tardymui buvo iškviestas Vietinio ūkio transporto vyr. ryšių kreditavimo valdybos viršininkas Regimantas Strumskis. Čekistai, net neprisistatę, grasino R. Strumskiui atleidimu iš užimamų pareigų, jei jis neperauklės savo sesers Janinos Strumskytės, gyv. Rokiškyje. Jų nuomone, J. Strumskytė organizuoja vaikus dalyvauti bažnytinėse apeigose ir bendradarbiauja su Rokiškio vikaru ekstremistu kun. Vladu Braukyla.

* * *

Rokiškis. 1982 m. spalio 29 d. Rokiškio rajono Vykdomojo komiteto darbuotojai — Eduardas Firas, Simanavičienė — parapijos klebonijoje barė Rokiškio vikarą kun. Vladą Braukylą, kodėl šis, prieš sakydamas

pamokslą, nepasitaria su jais, mat, „nepasitarus padaroma žala ateizmui".

„Lietuvoje Bažnyčia atskirta nuo valstybės, ir todėl nėra reikalo kunigui bendrauti su Bažnyčios priešais — ateistais. Parapija didelė, pakanka bažnytinio darbo" — atsakė kun. V. Braukyla.

Pavaduotojas E. Firas kun. V. Braukylą kaltino žinių perdavimu į Vatikaną.

* * *

Vilnius. 1982 m. gruodžio 30 d. Vilniaus „Dainavos" restorano konditerinio cecho vedėja Zina Cicėnienė pranešė, kad cechas dirba ir sekmadieniais. Konditerė Joana Bukaveckaitė užprotestavo: „Sekmadieniais ir religinių švenčių dienomis nedirbsiu. Ar leisit atidirbti kitomis dienomis?" Vedėja Z. Cicėnienė nesutiko su tokiu atidirbimu. „Gal ji nenormali?! Į Vasaros gatvę reik nuvežt (Vasaros gatvėje yra psichiatrinė ligoninė). Mes išvarysime tą fanatizmą. Tik nebandyk neateiti į darbą, sutvarkysim — atleisim iš darbo", — nesivaržydama atėjusių atsiimti užsakymus žmonių, auklėjo J. Bukaveckaitę kadrų skyriaus viršininkė Pelenienė.

1983 m. sausio 4 d. cecho vedėja Z. Cicėnienė pranešė J. Bukaveckaitei, kad už nebuvimą sekmadienį darbe, jai parašyta pravaikšta. „Mane iš darbo išmes, jei sužinos, kad aš tau leidžiu atidirbinėti, tu negali dirbti jaunimo tarpe. Tokia jauna ir tokių įsitikinimų!" — stebėjosi vedėja.

1983 m. sausio 5 d. restorano direktorius taip pat nesutiko leisti J. Bukaveckaitei atidirbinėti — liepė parašyti pasiaiškinimus už praleistas dienas ir pagrasino atleisiąs iš darbo už pravaikštas.

1983 m. rugsėjo 11 d. ir gruodžio 18 d. J. Bukaveckaitė atsisakė dalyvauti organizuojamose laisvanoriškose socialistinėse talkose, už tai ne kartą buvo svarstyta susirinkimuose.

* * *

Lauksoda (Telšių raj.). 1983 m. sausio 11d. Lauksodos parapijoje buvo laidojama Marijona Bumblauskienė. Kai kun. Jonas Kauneckas klausė išpažinčių, iš bažnyčios išėję trys jaunuoliai garsiai pareiškė: „Tas kunigas išpažinties metu kalba ne apie nuodėmes, bet liepia kovoti prieš rusus". Tai išgirdęs iš paskos ėjęs vyriškis nusistebėjo: „Jie nė vienas nėjo išpažinties, net neklaupė bažnyčioje ir taip drįsta juodinti kunigą".

Paskutiniu metu Telščų miesto saugumas kviečiasi tikinčius mokinius, gąsdina juos, kad nukentėsią už bažnyčios lankymą ir tuo pačiu įsako eiti pas kun. J. Kaunecką išpažinties, o po to ateiti pas juos ir duoti kunigą juodinančius parodymus. Ruošiamas susidorojimas su kun. J. Kaunecku.

* * *

Ukmergė. 1983 m. gruodžio mėn. Kauno Respublikinėje klinikinėje ligoninėje mirė Kauno kunigų seminarijos auklėtinis, trečio kurso klierikas Bronius Tamelis.

1982 m. gruodžio 22 d. mirusiojo kūnas iš Kauno katedros bazilikos buvo pervežtas į Ukmergės bažnyčią, kur laukė kunigai ir minia tikinčiųjų. Laidotuvės įvyko gruodžio 28 d. Rajono valdžia uždraudė klieriką Bronių Tamelį laidoti šventoriuje. Gedulinga procesija — karstas su mirusiojo palaikais, Seminarijos auklėtiniai ir vadovybė, apie 20 kunigų ir didelė minia tikinčiųjų — giedodama Ukmergės gatvėmis patraukė naujų miesto kapinių Bukstynoje link (4,5 km. nuo Ukmergės).

Po laidotuvių tardymams buvo šaukiami Ukmergės kunigai — klebonas kun. Antanas Danyla ir vikaras kun. Juozas Kaknevičius. Rajono Vykdomojo komiteto pirmininkas Bernotas apkaltino kleboną kun. A. Danylą eisenos organizavimu laidotuvių metu.

Mirusiojo klieriko tėvui bendradarbiai rajoniniame

laikraštyje pareiškė užuojautą. Kiek vėliau užuojautą tėvams norėjo pareikšti ir kaimynai — tos pačios laiptinės gyventojai, — tačiau užuojauta laikraštyje nepasirodė.

Simnas (Alytaus raj.). 1982 m., tris sekmadienius prieš Kalėdas, Simno bažnyčioje kunigai skelbė tikintiesiems, kad antrąją Kalėdų dieną bažnyčios šventoriuje apsilankys Kalėdų senelis.

Parapijos klebonas kun. Juozas Matulevičius ir vikaras kun. Juozas Gražulis buvo išvkiesti pas Alytaus rajono Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoją Makštutį, kuris reikalavo, kad, jeigu ir ateis Kalėdų senelis, šventoriuje nebūtų nė vienos eglutės.

1982 m. gruodžio 26 d. popietėje choristai ir kiti parapijiečiai šventoriuje ruošėsi Kalėdų senelio sutikimui: puošė elgutes ir rengė apšvietimą. Prisistatęs Simno Vykdomojo komiteto pirmininkas Šuoliūnas reikalavo iš šventoriaus pašalinti eglutes, bet niekas jo nuorodų neklausė. Šventoriuje dirbusiųjų tarpe buvo Simno vidurinės mokyklos mechanizacijos mokytojas Vyšniauskas.

Kalėdinė eglutė praėjo pakilioje, šventinėje nuotaikoje: susirinko daug tikinčiųjų, atvykęs Kalėdų senelis pasveikino visus su šventėmis, vaikus apdalino dovanėlėmis.

Šventėms praėjus, prasidėjo tardymai. Į Simno vid. mklos direktorės Mikalauskienės kabinetą net kelis kartus buvo kviečiamas mokytojas Vyšniauskas. Direktorė barė mokytoją už tai, kad jis, būdamas pedagogas, išdrįso šventoriuje padėti sutvarkyti apšvietimą; kamantinėjo, kodėl lanko bažnytinį chorą. Neužilgo mokytojas Vysniauskas buvo iškviestas į Alytaus rajono švietimo skyrių, kur „gražumu" buvo įkalbinėjama kaip nekvalifikuotam specialistui atsistatydinti iš mokytojo pareigų. (Mokytojas Vyšniauskas atsistatydino iš pareigų).

Alytaus MŠV buvo tardomi choristai — A. Gerčius ir Geraltauskas.

Simno vid. m-kloje daugiausia mokinius terorizuoja mokytoja Apanavičienė: prievarta juos surašo į pionierių organizaciją ir verčia nešioti kaklaraiščius. Sustiprėjo tikinčiųjų mokinių persekiojimas Mergalaukio pradžios mokykloje. Čia labiausiai pasižymi mokytojas Černiauskas.

* * *

Simnas (Alytaus raj.). Simno parapijos kunigai — klebonas kun. Juozas Matulevičius ir vikaras kun. Juozas Gražulis — lankė savo parapijiečius. Aplankius keletą kaimų, sujudo rajono bedieviai.

Klebonas kun. J. Matulevičius buvo iškviestas į Simno Vykdomąjį komitetą pas pirmininką Šuoliūną, kuris bandė išaiškinti, kad kalėdojimas yra uždraustas. „Mes ne kalėdojame, o tik lankome savo parapijiečius ir jokių aukų neimame," — kalbėjo kun. J. Matulevičius.

1983 m. sausio 24 d. klebonas kun. J. Matulevičius ir vikaras kun. J. Gražulis buvo iškviesti pas Alytaus raj. Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoją Makštutį. Pavaduotojas apibarė kunigus už Kalėdų eglutės organizavimą ir draudė lankyti parapijiečius.

* * *

Kybartai. 1982 m. lapkričio 9 d. Vilkaviškio raj. Administracinė komisija Kybartų klebonui kun. Sigitui Tamkevičiui paskyrė administracinę nuobaudą „įspėti" už tai, kad jis 1982 m. lapkričio 1 d. suorganizavo tikinčiųjų procesiją iš bažnyčios į kapines.

1983 m. sausio 24 d. ta pati Administracinė komisija vėl paskyrė kun. Sigitui Tamkevičiui administracinę nuobaudą „įspėti" už tai, kad, „neturėdamas rajono Vykdomojo komiteto leidimo, organizavo ceremonijas šventoriuje" ir tuo pažeidė Lietuvos LTSR ATP 1976 m. liepos 28 d. įsaką. Vadinamos „ceremonijos" buvo tokios: gruodžio 26 d. po vakarinių pamaldų, į šventorių atvyko

Kalėdų senelis, pasveikino susirinkusius vaikus ir padalino jiems dovanėles. Pasirodo, kad Kalėdų senelis irgi traktuojamas, kaip rimta grėsmė valdžiai ir Lietuvos ateistams.

* * *

Užuguostis (Prienų raj.). 1983 m. sausio 17 d. Užuguosčio parapijos klebonas kun. Zenonas Navickas raštu padėkojo straipsnio „Aklos neapykantos akys" autoriui A. Matulaičiui, kuriame jis įvairiais prasimanymais šmeižė ir niekino jį, ir „Naujas gyvenimas" redaktoriui, atspausdinusiam minėtą straipsnį. Kun. Z. Navicko žodžiais, žmonės, skaitydami tą fantastinį straipsnį, susidomėjo daugeliu klausimų, aiškiai įsitikino kieno pusėje tiesa, padidėjo bažnyčios lankomumas.

* * *

Mikoliškės (Kretingos raj.). 1982 m. gruodžio 5 d. Mikoliškių parapijos komitetas ir tikintieji išsiuntė LTSR Aukščiausiosios Tarybos Prezidiumo pirmininkui Barkauskui pareiškimą, po kuriuo pasirašė 793 asmenys. Štai sutrumpintas pareiškimo turinys:

„LTSR Aukščaiusiosios Tarybos Prezidiumo 1976 m. liepos 28 d. priimtame įsake 3-me skyriuje pasakyta: „Religinė bendruomenė turi teisę įsigyti susisiekimo priemones". Kadangi jokia organizacija neduoda autobuso ir niekas nepakeičia maršruto, tai mes, remdamiesi šiuo nuostatu, prašome leisti įsigyti nurašytą autobusą.

Dauguma Mikoliškių parapijos tikinčiųjų gyvena už 4-11 km. nuo bažnyčios, o autobusai į tolimuosius kaimus kursuoja tokiu maršrutu, kad tikintieji jokiu būdu negali nuvykti į bažnyčią. Tikintieji šiuo reikalu kreipėsi į „J. Janonio" kolūkio administraciją Klaipėdos raj., kur jie dirba, ir prašė išnuomoti 8 val. autobusą, bet prašymas liko nepatenkintas. Klaipėdos ir Kretingos autobusų parkai nesutiko pakeisti kursuojančių autobusų maršrutą.

Transporto ministerija taip pat neatsižvelgė į žmonių prašymus. Klaipėdos raj. Tarpkolūkinė organizacija, turinti apie 10 autobusų, tikintiesiems pareikė: „Mes turime autobusus nuvykti į teatrą, tik ne į bažnyčią".

Nejaugi kultūringa ir humaniška taip pasielgti su žmonėmis, visą gyvenimą atidavusiais kolūkiui? Kam tas fanatizmas ir diskriminacija?"

* * *

Palėvenėlė (Kupiškio raj.). 1982 m. gruodžio 18 d. Kupiškio rajono Palėvenėlės apylinkės pirmininkas Osvaldas Gasiūnas Žaidelių gyvenvietėje sulaikė laiškanešę Teresę Petrulienę ir pareikalavo atiduoti kalėdaičius, kuriuos jinai nešėsi. T. Petrulienei atsisakius atiduoti kalėdaičius, apylinkės pirmininkas nusivarė ją į kolūkio kontorą, ten savavališkai padarė kratą ir atėmė apie 30 pašventintų kalėdaičių. Ten pat grasino, kad laiškanešė būsianti pašalinti iš pareigų. Neužilgo ir Kupiškio rajono ryšių skyriaus viršininkas T. Petrulienę barė, žadėjo neišmokėti priklausančios premijos.

T. Petrulienė dėl neteisėtos kratos bei grasinimų parašė skundą Kupiškio rajono partijos pirmajam sekretoriui Tamošiūnui. Sekretorius Tamošiūnas atsakė, jog T. Petrulienė yra kalta ir su ja pasielgta teisingai.

* * *

Mikoliškės (Kretingos raj.).

LTSR MINISTRŲ TARYBAI

Mikoliškių parapijos bažnytinio komiteto ir tikinčiųjų

Pareiškimas

1954 m. kiekviena Telšių vyskupijos parapija gavo Telšių vyskupijos kurijos raštą Nr. 577, rašytą

1954.VII.7., kuriame buvo nurodyta: „Kryžius statyti galima ne tik šventoriuje, kapinėse, bet ir tikinčiųjų kiemuose". Aišku, tai pranešė tik su Religijų reikalų tuolaikinio įgaliotinio pritarimu. Juk Lietuvoje buvo sena tradicija statyti kryžius ir koplytėles. Leidimo niekas iki šiol neatšaukė.

Juo pasiremdami, mes š.m. spalio mėn. pradėjome statyti Marijos statulai koplytėlę (1 m x 1,5 m) Mikoliškių bažnyčios šventoriuje, bet atėjo girininko Mažono suorganizuota komisija ir surašė akta: „Savavalė statyba". Sužinojom, kad reikia kreiptis į architektą. Pareiškimu su 185 parašais kreipėmės į Kretingos Vykd. komitetą ir prašėme leidimo užbaigti koplytėlę. Gavome atsakymą: „Koplytėlę laike mėnesio nugriauti, jei patys nenugriausite, nugriaus girininkija."

Dabar kreipiamės į Jus, nuoširdžiai prašydami sulaikyti koplytėlės nugriovimą ir duoti leidimą jai užbaigti, nes ji mums reikalinga kulto reikalams. Mes ją statėme ne savavališkai, o su bendru leidimu.

1954 m. duoto leidimo niekas neatšaukė, todėl buvom įsitikinę, kad to užtenka.

Nugriovimas iššauktų labai didelį pasipiktinimą: „Komunistai buldozeriais šventoriuose griauna koplytėles ir kryžius."

Kretingos raj. Vykdomasis komitetas pernai buldozeriu nugriovė koplytėlę, pastatytą vienos tikinčiosios kieme. Tokiu elgesiu pasipiktino žmonės ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje. Žodžiais skelbia religijos laisvę, o buldozeriais ją griauna.

Kreipiamės į Jus, nes Religijų reikalų įgaliotinis taip pat nusiteikęs, kaip ir Kretingos rajono Vykdomasis komitetas: jis net neleido statyti kryžių kapinėse, tik Maskva privertė leisti.

Nuoširdžiai prašome kuo greičiausiai sulaikyti mūsų koplytėlės nugriovimą ir duoti leidimą jai užbaigti.

1982 m. lapkričio 7 d. Pasirašė apie 200 tikinčiųjų.

Biržai.

Biržų raj. LDT VR pirmininko pavaduotojui

Pareiškimas

Bažnyčios teisė įpareigoja parapijų klebonus atsakyti ne tik už bažnyčios pastato tvarkingumą, bet ir kapines, esančias tos parapijos ribose.

Artėjant Visų Šventųjų dienai, apžiūrėjau kapines, esančias Papilių ir Kvetkų parapijose. Matydamas, jog kai kurie kapai yra labai apleisti, paskelbiau talką kapinių sutvarkymui. Iškirtome krūmus, nugenėjom šakas, nugriebėm lapus Kvetkų kapinėse. Taip pat sutvarkėme ir Papilių kapines.

Papilių apylinkės LDT vykdomojo komiteto pirmininkas A. Martinkėnas buvo žadėjęs žmonėms parūpinti techniką šiukšlių ir krūmų išvežimui, kurių priverstos krūvos už Kvetkų kapinių tvoros stūkso nuo neatmenamų laikų. Tačiau jis jokios iniciatyvos neparodė kapų tvarkymui bei šiukšlių išvežimui.

Sutvarkę kapines, Visų Šventųjų išvakarėse, susirinkom Papilių bei Kcetkų kapinėse pasimelsti.

Lapkričio 9 d. buvau iškviestas į Papilių apylinkės LDT vykdomojo komiteto kulto reikalams tarybos posėdį, kuriame dalyvavo apylinkės pirmininkas A. Martinkėnas, jo žmona — Papilių vidurinės mokyklos direktorė Martinkėnienė, Papilių veterninarinės apylinkės vedėjas vet. gydytojas Kurkauskas. Buvau kaltinamas, „kodėl gyvulių ligos karantino metu susibūrė žmonės kapinėse ir kodėl neprašiau apylinkės leidimo kapinėse melstis, tuo pažeidžiau religijų susivienijimų nuostatus."

1. Draudimo žmonių susibūrimui ryšium su gyvulių ligos karantinu nesu gavęs.

2. Melstis bažnyčioje, šventoriuje bei kapinėse jokie nuostatai nedraudžia. 1982 m. biuletenyje „Socialistinė Teisė" trečiame numeryje P. Anilionis straipsnyje „Religi-

nių kultų įstatymų vykdymo kontrolė" 34 puslapyje 16 eilutėje rašo: „Savo religines reikmes tikintieji, tarp jų nepilnamečiai vaikai kartu su savo tėvais, gali nevaržomi tenkinti maldos namuose, šventoriuose, kapinėse — čia organizuojamoms apeigoms bei ceremonijoms nereikalingi jokie leidimai."

Kokiu pagrindu kišamasi į bažnyčios vidaus reikalus ir kodėl tyčiojamasi iš tikinčiųjų? Pavyzdžiui:

1. Vet. gydytojas Kurkauskas, prašant kolūkiečiams pažymėjimų gyvulių pardavimui valstybei bei kviečiant gyvulių gydymui, tikinčiuosius įžeidinėja, sakydamas: „Eikite pas kunigą, tegul duoda jums pažymėjimus, ir klebonas tegul gydo jūsų gyvulius."

2. Pensininkas, Didžiojo Tėvynės karo dalyvis A. Kasmauskas dirbo Papilių kapų sargu. Apylinkės pirmininkas A. Martinkėnas atleido iš kapų sargo pareigų, nesumokėjęs net atlyginimo už mėnesį laiko, sakydamas: „Jei eini į bažnyčią, esi netinkamas žmogus."

3. Nežinia kieno patvarkymu Papiliuose įgyvendinta viena sensacinga naujovė? Prieš pat bažnyčios didžiąsias duris įrengta vaikų žaidimo aikštė. Pristatyta įvairių sūpuoklių, namelių ir kitų žaidimo priemonių.

Kam reikalinga erzinti tikinčiuosius bei iš jų tyčiotis, līsti prie bažnyčios ir drumsti ramybę? Į bažnyčią atlydi mirusius, joje vyksta pamaldos, o čia prie bažnyčios didžiųjų durų klykauja vaikai.

Keista, nejaugi nėra žemės sklypo visuose Papiliuose, kuriame būtų galima įrengti vaikų žaidimo aikštelę. Apylinkės vykdomojo komiteto kieme trykšta fontanai, žydi gėlės, padaryti alpinariumai. Po jų langais — ramybė, o prie bažnyčios — triukšmas ir betvarkė, kaip niekur kitur.

Jūs, Pirmininko pavaduotoja, kvietėte mane į Biržų rajono vykdomąjį komitetą pas save pokalbiui net penkis kartus, tačiau nenuvykau ir nenuvyksiu:

1. Kol nesibaigs tyčiojimasis iš tikinčiųjų ir kišimasis į Bažnyčios vidaus reikalus.

2. Kol neįvesit prie bažnyčios rimties: neškelsit vaikų žaidimo aikštės į kitą vietą.

Pagal esamas sąlygas atsisakau pas Js vykti bet kokiam pokalbiui.

1982 m. gruodžio 1 d. Papilių ir Kvckų parapijų klebonas

kun. S. Kumpliauskas

* * *

SOVIETINĖJE MOKYKLOJE

(Lietuvės mokytojos, peržengusios takto ir padorumo ribą, pamaldų metu veja mokinius nuo altoriaus):

Rokiškis. 1982 m. spalio 23 d. Rokiškio E. Tičkaus vid. m-klos ateistų būrelio vadovė mokytoja Milda Dilienė, pasikvietusi tikinčią mokinę Gitą Tervydytę (VIc kl.), prievartavo ją būti atsakinga savo klasėje už ateizmą ir reikalavo, kad mergaitė atneštų dvi religinio turinio knygas ar maldaknygę. „Per ateistinius susirinkimus skaitysime maldaknygę ir iš kvailų maldų pasijuoksime", — šypsodamasi pridūrė mokytoja M. Dilienė. Gita Tervydytė atsisakė paklusti tokiems mokytojos reikalavimams.

* * *

Rokiškis. 1982 m. spalio 31 d., sekmadienį, vakarinių pamaldų metu, Rokiškio E. Tičkaus vid. m-klos ateistų būrelio vadovė mokyt. Milda Dilienė kartu su tos pačios mokyklos pionierių vadove atėjo į bažnyčią šnipinėti, kas patarnauja šv. Mišioms ir, grubiai pažeisdamos tvarką bažnyčioje, šv. Mišių metu nuo altoriaus nuvarė patarnaujančius mokinius.

* * *

Rokiškis. 1982 m. gruodžio 11 d. Rokiškio E. Tičkaus vid. m-kloje vyko tėvų susirinkimas. Susirinkime dalyvavo partijos komiteto instruktorė Karolina Naprienė ir rajono Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas Firas.

Instruktorė K. Naprienė griežtai barė tuos tėvus, kurių vaikai lanko bažnyčią, draudė vaikams, kartu susirinkus, atšvęsti Kalėdas, Velykas ir kitas religines šventes. Savo kalboje K. Naprienė bandė įtikinti tėvus, kad rusų kalba būtina net darželinukams, kad be jos neįmanomas šiuolaikinis gyvenimas. „Visi tėvai privalo versti savo vaikus gerai mokytis rusų kalbos", — kalbėjo instruktorė. Susirinkimo metu K. Naprienė ypatingai piktinosi Rokiškio vikaro kun. Vlado Braukylos elgesiu, kam šis per pamokslus ragina tėvus vesti savo vaikus į bažnyčią, dalyvauti procesijose, ir tokį kunigo darbą laikė nusikalstamu.

Susirinkime K. Naprienė nuolat skaitė baudžiamojo kodekso straipsnius, juos taikydama kun. V. Braukylai. „Visus jo pamokslus rašome į magnetofono juostą. Už tokią veiklą mes jį pasodinsime į kalėjimą", — karščiavosi instruktorė K. Naprienė. „Tik ateizmo galima vaikus mokyti nuo darželinio amžiaus, o religijos nuo 18 metų", — baigė kalbą K. Naprienė.

* * *

Telšiai. 1982 m. rugsėjo 30 d. Telšių miesto III-je vid. m-kloje vyko pedagogų tarybos posėdis, į kurį buvo išvkiesti ir mokinės Elenos Gudaitės tėvai. Po posėdžio visai m-klai buvo paskelbta, kad mokinei Elenai Gudaitei už antitarybinį elgesį Ž. Kalvarijoje (atlaidų metu ji buvo apsirengusi žalia suknute) iki dvejeto sumažintas elgesio pažymys.

BAŽNYČIA SOVIETINĖSE RESPUBLIKOSE

Baltarusijos TSR

(Baltarusijos lietuviai kenčia ne tik religijos, bet ir tautybės žiaurų persekiojimą):

Varanavo raj. Varanavo mieste jau Chruščiovo laikais buvo uždaryta bažnyčia, o vėliau ji buvo nugriauta. Miesto tikintieji renkasi kur nors pas kaimynus, kad galėtų pasimelsti. 1981 m. gegužės 31 d. miesto milicijos įgaliotinis su kitais vykdomojo komiteto atstovais atvyko pas Feliksą Ščyglą, kur buvo susirinkę žmonės gegužinėms pamaldoms. Už priėmimą tikinčiųjų į savo namus Varanavo rajono Administracinė komisija nubaudė F. Ščyglą 50 rub. bauda. Už tokį pat nusikaltimą buvo nubausta Vanda Versylo 50 rub. bauda. Administracinės komisijos atstovai įspėjo, jei nubaustieji antrą kartą organizuos „nelegalius" susirinkimus, t.y. pamaldas, — bus baudžiami nuo 300 rub. iki 500 rub. Trečią kartą — kalėjimas nuo 1 iki 3 metų.

Už 4 km. nuo Varanavo stūkso akmeninė Harmoniškių bažnyčia. Ji uždaryta irgi Chruščiovo laikais. Tikintieji jau seniai kovoja dėl tos bažnyčios atgavimo, tačiau visos pastangos atsimuša kaip į sieną.

1982 m. gavėnios metu Harmoniškių parapijos Markovščyznos kaime tikintieji susirinko pas Juralaitį kalbėti rožančių. Kovo pabaigoje pas Juralaitį atvyko Vykdomojo komiteto pirm. pav. Kuzmičius kartu su apylinkės pirmininku. Radę susirinkusius tikinčiuosius, atvykėliai sustatė aktą ir nubaudė Mykolą Juralaitį ir Vaclovą Grišką, vedusį rožančių, po 50 rub. bauda.

Varanavo rajonas ribojasi su Ivjės rajonu. Už 6 km. nuo Ivjės yra medinė Dūdų bažnyčia. Chruščiovo laikais ji buvo uždaryta ir 20 metų buvo paversta sandėliu. Paskutiniu metu bažnyčia buvo mineralinių trašų sandėlys.

1980 m. balandžio mėn. tikintieji nutarė slapta suremontuoti benykstančią bažnyčią. Išgavę raktus, skubiai išnešė iš bažnyčios trąšas į lauką ir pradėjo remontuoti bažnyčią. Iš Ivjės rajono atvyko trys milicijos mašinos. Altoriui išgriauti atvarė traktorių. Rusas traktoristas atsisakė versti altorių. Tuomet į traktorių atsisėdo milicininkas, tačiau moterys klūpėdamos ir verkdamos neprileido prie altoriaus. Milicija pabūgo: prie bažnyčios vis daugiau rinkosi žmonių, ir jie išvažiavo. Nors rajonas labai trukdė, beet tikinčiųjų didelių pastangų ir kančių kaina bažnyčia buvo gražiai suremontuota. Dabar tikintieji kas sekmadienį renkasi į savo atkovotą bažnyčią.

Ivjės rajone šiuo metu yra tik vienas kunigas, gyvenantis Lipniškėse ir kartu aptarnaujantis Ivjės bažnyčią.

NAUJI LEIDINIAI

1982 m. pabaigoje pasirodė periodinis jaunimo leidinys „Lietuvos ateitis" Nr. 4. Įvadiniame straipsnyje „Mes už atsinaujinimą meilėje" gvildenama meilės trūkumo problema šiandieniniam civilizuotam pasauly; leidinyje daug vietos skirta tautiečių išgyvenimams, rusams okupavus Lietuvą, analizuojamos tikėjimo, doros ir tautiškumo problemos.

„Aušra" Nr. 32. Leidinys pasirodė 1982 m. rugpiūčio mėnesį. Svarbesni straipsniai: „Vienybė po Kristaus vėliava", „Laisvę žodžiui", „Ateistų kalvėje", „Prievartaujamas jaunimas" ir kt.

Leidinyje atskleidžiami bedievių tikslai sugriauti Bažnyčią iš vidaus. Nemažai vietos skiriama Baltarusijoje gyvenančių lietuvių padėčiai nušviesti; aprašoma Varėnos raj. Musteikos kaimo tragedija, kai 1944 m. birželio 24 d. bolševikai žiauriai nužudė 15 vyrų, sudegino daug sodybų, o visą kaimą apiplėšė.

1980 m. balandžio mėn. tikintieji nutarė slapta suremontuoti bendruomenės bažnyčią. Išgavę raktus, skubiai išnešė iš bažnyčios [illegible] į lauką ir pradėjo remontuoti bažnyčią. Iš Ivjės rajono atvyko trys milicijos mašinos. Altoriui išgriauti atvarė traktorių. Rusas traktorininkas atsisakė versti altorių. Tuomet į traktorių [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bažnyčia [illegible]

[illegible]

NAUJI LEIDINIAI

1982 m. pabaigoje pasirodė periodinio jaunimo leidinio „Lietuvos ateitis" Nr. 4. Įvadiniame straipsnyje „Mes ir ateinančiuoju pasaulis" gvildename mūsų trūkumų problema šiandieniniam civilizuotam pasauly; leidinyje daug vietos skirta lietuvių išgyvenimams, Rusijos okupuotos Lietuvos amžinosios tikėjimo, doros ir tautiškumo problemos.

Aušra, Nr. 32. Leidinys pasirodė 1982 m. rugpjūčio mėnesį. Svarbesni straipsniai: „Vienybė po Kristaus vėliava", „Laisvė išvargus", „Ateistų kalvėje", „Prievartaujamas jaunimas" ir kt.

Leidinyje aprašyti [illegible] bedievių, tikslai suardyti Bažnyčią iš vidaus. Nemaža vietos skiriama Baltarusijoje gyvenančių lietuvių padėčiai nušviesti, aprašoma Varėnos raj. Mustelkos kaimo tragedija, kai 1944 m. birželio 24 d. bolševikai žiauriai nužudė 13 vyrų, sudegino daug sodybų, o visą kaimą apiplėšė.

Karalaitis šv. Kazimieras sargybos rastas prie Vilniaus katedros besimeldžiąs ir išvargęs

Nr. 57

- Laisvę kun. Alfonsui Svarinskui!
- Kratos ir tardymai
- RRT propaganda
- Kam jūs tarnaujate?
- Kankinių tautos dovana
- Žinios iš vyskupijų
- Sovietinėje mokykloje
- Bažnyčia sovietinėse respublikose
- Nauji leidiniai

1983 m. balandžio 3 d.

LKB KRONIKA Nr. 57

Perskaitęs duok kitam!
Jei gali, padaugink!
Eina nuo 1972 metų.

LAISVĘ KUN. ALF. SVARINSKUI

(Vieninga Lietuvos kunigų ir tikinčiųjų akcija klastingai suimtam kun. Alf. Svarinskui gelbėti):

„LKB Kronikos" redakcijai pasisekė surinkti nemažą dalį pareiškimų, kurie buvo Lietuvos tikinčiųjų pasiųsti ar nuvežti į įvairias Lietuvos ar Sovietų Sąjungos įstaigas, protestuojant dėl kun. A. Svarinsko suėmimo. Žemiau pateikiami pareiškimai, ištraukos iš pareiškimų bent dalinai padės susidaryti vaizdą, kaip reagavo tikinčioji liaudis, areštavus jiems brangų kunigą.

* * *

Prienų tikintieji savo proteste, adresuotame TSKP Generaliniam Sekretoriui Andropovui tarp kita ko rašo:

„Mes, Prienų parapijos tikintieji, su dideliu skausmu pergyvename ir protestuojame dėl Viduklės parapijos klebono ir Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komiteto nario kun. Alfonso Svarinsko suėmimo ir apkaltinimo antikonstitucine bei antitarybine veikla (. . .).

Šio skaudaus fakto akivaizdoje mes pareiškiame, kad savo tautos kunigus gynėme ir ginsime, prašydami Dievą, kad jie būtų drąsūs, gintų tiesą, Dievą, Bažnyčios ir mūsų tikinčiųjų reikalus.

Šalin rankas nuo kun. Alf. Svarinsko!"

Po pareiškimu pasirašė 1705 tikintieji.

* * *

Igliaukos 510 tikinčiųjų savo pareiškime Lietuvos TSR Prokurorui rašo:

„1983 m. sausio 27 d. „Tiesa" pranešė, kad Viduklės parapijos klebonui kunigui Alfonsui Svarinskui iškelta baudžiamoji byla. Kai mes skaitėme šią žinią, kun. A. Svarinskas jau buvo suimtas ir įkalintas.

Už ką suimtas šis kunigas?

Spauda teigia, kad kun. A. Svarinskas piktnaudžiavo dvasininko padėtimi ir užsiėmė antivalstybine, antikonstitucine veikla, tačiau mes esame giliai įsitikinę, kad šis kaltinimas niekuo nepagrįstas.

Kunigas A. Svarinskas mums yra gerai pažįstamas, nes jis penkerius metus dirbo Igliaukos klebonu. Mes jį visi su pagarba prisimename kaip pavyzdingą, uolų, savo darbui pasišventusį kunigą, visiems jautrų, nuoširdų, tėvišką. Jį suniekinti, apjuodinti ir paversti nusikaltėliu niekam ir niekada nepavyks.

Mes gerai žinome, kad kun. Alf. Svarinskas dėl to nepatiko kovojantiems prieš Lietuvos Bažnyčią, kadangi jis buvo Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų komiteto narys ir gynė tikinčiųjų teises, kad jie nebūtų diskriminuojami.

Ar tai nusikaltimas? Antivalstybinė veikla? Ne! Kun. Alf. Svarinskas tam ir tapo kunigu, kad vadovautų tikintiesiems, juos mokytų, jiems patarnautų ir gintų jų teises. Taip turi elgtis kiekvienas sąžiningas kunigas.

Suėmimą kunigo Alf. Svarinsko — šio tauraus žmogaus ir visų mylimo Dvasios Vado — mes priimame, kaip visų mūsų, tikinčiųjų persekiojimą.

Mes ryžtingai protestuojame dėl kunigo Alfonso Svarinsko suėmimo bei neteisingo apkaltinimo ir reikalaujame, kad jis būtų paleistas, o iškeltoji baudžiama byla panaikinta.

Laisvę kunigui Alfonsui Svarinskui!"

* * *

Šiauliai.

LIETUVOS TSR MINISTRŲ TARYBAI

1983 m. sausio 26 d. Raseiniuose klastingai suimtas plačiojoj visuomenėj gerai žinomas ir gerbiamas TTG Kat. K-to narys, Viduklės klebonas kun. Alfonsas Svarinskas.

Iš trumpos informacijos „Tiesoje" ir išpuolių vietinėje spaudoje matosi, kad kun. Alf. Svarinskui fabrikuojama byla, siekiama su juo susidoroti, prisidengiant tarybinių įstatymų skraiste.

Visa tai nusistebėjimo nekeltų, nes nebe pirmas juk „raganų procesas" pokarinėje Lietuvoje . . . Tačiau kun. Alf. Svarinsko persekiojimas sukėlė didelį nerimą ir susirūpinimą visuomenėje dėl suteiktų valdiškiems bedieviams galimybių dorotis su savo ideologiniais oponentais.

Mes pažįstame kun. Alf. Svarinską kaip drąsų žmogų, tautietį, ištikimą Bažnyčiai ir Lietuvai, atviru veidu ginantį Žmogaus teises, nesitaikstantį su melu ir prievarta, kokiomis spalvomis ir lozungais jie bebūtų dangstomi.

Kreipiamės į Ministrų Tarybą, kviesdami sustabdyti pakilusią prieš kun. Alf. Svarinską baudėjų ranką, kad skaudžioje mūsų tautos istorijoje nebūtų įrašytas dar vienas gėdingas puslapis, kurį fiksuos rytdienos istorijos teismas.

Laisvę kun. Alfonsui Svarinskui!

Pasirašė 1222 tikintieji

1983 m. vasaris

* * *

Griškabūdžio parapijos apie 200 tikinčiųjų pasirašė po tokio turinio pareiškimu LTSR Prokurorui:

„Kai mes sužinojome apie Viduklės parapijos klebono kun. Alf. Svarinsko suėmimą, tas faktas mus tikinčiuosius ne tik labai įskaudino, bet ir giliai įžeidė, kad valdžia, kuri skelbia religijos laisvę, vėl imasi tokių žiaurių susidorojimo priemonių prieš kunigus.

Visus kaltinimus kun. Alf. Svarinskui kuriuos paskelbė spauda (antitarybinė ir antikonstitucinė veikla) mes laikome tik standartiniu valdžios kaltinimu visai kunigijai, o ypač tiems kunigams, kurie yra TTG Kat. komiteto nariais.

Tuos standartinius kaltinimus kun. Alf. Svarinskui mes laikome grynai propagandiniu valdžios šauksmu, o suimtąjį kunigą teisiu ir nekaltu.

Todėl mes, tikinčioji liaudis, reikalaujame — paleisti kun. Alf. Svarinską!

Laisvę kun. Alf. Svarinskui!"

Šis pareiškimo tekstas su parašais KGB darbuotojų buvo atimtas pačioje Griškabūdžio bažnyčioje, kur buvo renkami parašai. Parašų rinkėja buvo sulaikyta ir tardoma, o Griškabūdžio klebonas kun. Vyt. Užkuraitis Šakių raj. prokuratūroje turėjo aiškintis, kad organizavo parašų rinkimą.

* * *

Reikalaudami kun. Alf. Svarinskui laisvės pasirašė tikintieji:

Kapsuke — 2185	Kupiškyje — 1244
Vilniuje — 1216	Panevėžyje — 1578
Kėdainiuose — 1140	Telšiuose — 2340
Mažeikiuose — 985	Navarėnuose — 97
Laižuvoje — 65	Vėkšniuose — 265
Leckavoje — 50	Sasnavoje — 276
Miroslave — 551	Patilčiuose — 52
Simne — 468	Pažėruose — 146
Šventežeryje — 252	Lazdijuose — 371
Gerdašiuose — 51	Skardupiuose — 32
Šiluvoje — 208	Kapčiamiestyje — 143
Garliavoje — 520	Jonavoje — 436
Tabariškėse — 182	Vievyje — 438
Vilkijoje — 171	Šėtoje — 89
Druskininkuose — 580	Radviliškyje — 436

Raseiniuose — 202	Pagiriuose — 111
Šiauliuose — 287	Skriaudžiuose — 121
Nedingėje — 359	Šilutėje — 465
Žalpiuose — 219	Tauragėje — 400
Anykšiiuose — 232	Pašilėje — 391
Luokėje — 332	Sedoje — 358
Perlojoje — 499	Tirkšliuose — 224
Lauksodoje — 121	Eigirdžiuose — 76
Kaune — 3759	Alytuje — 1066
Kybartuose — 914	Tveruose — 109
Ylakiuose — 290	Kazlų Rūdoje — 328
Vištytyje — 108	Seirijuose — 250
Liškiavoje — 106	Pilviškiuose — 303
Užuguostyje — 70	Ukmergėje — 704
Ramygaloje — 310	Šeštokuose — 364
Šeduvoje — 725	Tytuvėnuose — 185
Veiveriuoe — 124	Švėkšnoje — 617
Dotnuvoje — 189	Kretingoje — 887
Palangoje — 400	Viešvėnuose — 80

* * *

Kun. Alfonso Svarinsko tardytojas Bičkauskas tvirtina, kad suimtajam pakeistas kaltinimo straipsnis. Dabar jis kaltinamas pagal LTSR Baudžiamojo kodekso 63 str. I-ąją dalį. Maksimali bausmė — 7 metai lagerio ir 5 metai tremties. Teismas vargu ar įvyks anksčiau spalio mėn.

Lietuvoje tarp pasauliečių tikinčiųjų ir kunigų toliau renkami parašai už kun. Alf. Svarinską, reikalaujant jam laisvės. Valdžios pareigūnai aiškina, kad tai nieko nepadės. Padės ar ne — yra antraeilės reikšmės klausimas, svarbiausia, kad tikinti tauta solidariai užstoja tą, kuris jai brangus. Dar daugiau. Kiekvienas parašas už kun. Alf. Svarinską — tai apsisprendimas už tas idėjas, kurioms gyvenimą pašventė šis uolus Lietuvos kunigas.

* * *

Tikinčiųjų teisėms ginti
katalikų komitetas
1983.I.31.
Nr. 53

TSKP Generaliniam Sekretoriui Jurijui Andropovui
Nuorašas: LTSR Prokurorui

1983 m. sausio 26 d. buvo suimtas Viduklės klebonas kun. Alfonsas Svarinskas, o pas Valkininkų kleboną kun. Algimantą Keiną ir Telšių vikarą kun. Joną Kaunecką padarytos kratos. Kadangi šie kunigai priklauso TTGK komitetui, tai ženklas — kad pradėta akcija prieš TTGK komitetą.

Mes protestuojame prieš šią LTSR Prokuratūros veiklą, o ypač prieš kun. Alf. Svarinsko suėmimą, nes nei Kat. komiteto, nei asmeniškai kun. Alf. Svarinsko veikloje nieko nebuvo antivalstybinio, nė antikonstitucinio.

Mes pakartotinai pabrėžiame, kad Kat. komiteto tikslas rūpintis, kad Lietuvos tikintieji turėtų bent tiek teisių, kiek jų turi valdžios remiami ir prieš Bažnyčią kovojantieji Lietuvos ateistai. Ar šią veiklą galima laikyti antikonstitucine, kai TSRS Konstitucija garantuoja visiems piliečiams lygias teises, neatsižvelgiant nei į tautybę, nei į rasę, nei į religiją (34 str.)?

Kun. Alf. Svarinsko suėmimas iššaukė didžiulį tikinčiųjų pasipiktinimą. Tikitnieji, sudarantieji Lietuvos TSR gyventojų daugumą, klausia: ką reiškia, kad suiminėjami uoliausi kunigai? Gal tai atviros kovos prieš Bažnyčią paskelbimas?

1974 m. F. Engelsas atvirą kovą prieš religiją pavadino kvailyste ir teigė, kad tai geriausias būdas atgaivinti domėjimąsi religija. Jo mintis pagyrė Leninas (Lenino rašt. t. 17 psl. 415-426). Teisminis kun. Alf. Svarinsko persekiojimas patvirtins Engelso ir Lenino mintis, kaip jas prieš 11 metų patvirtino 3-jų kunigų — Juozo Zdebskio,

Prospero Bublio ir Antano Šeškevičiaus teismai, — nuo tada Lietuvoje Katalikų Bažnyčia pradėjo atbusti.

TTGKK nariai:
doc. Vyt. Skuodis (lageryje)
kunigai: Alf. Svarinskas (kalėjime)
Leonas Kalinauskas
Jonas Kauneckas
Algimantas Keina
Vaclovas Stakėnas
Sigitas Tamkevičius
Vincas Vėlavičius
Kazimieras Žilys

* * *

Vilniaus Saugjmo Komiteto Viršininkui

Pareiškimas

(Kilniausią auką — savąją laisvę įkaitu pasiūlė devyni Lietuvos jaunuoliai):

Nacių esesininkai, nors laikomi žiauriausiais, priimdavo įkaitus net pasmerktam mirti kaliniui. Visiems žinomas įvykis, kai Osvencimo lageryje bado mirtimi mirė kun. M. Kolbė, kaip įkaitas už mirti pasmerktą gausios šeimos tėvą.

Jūs vadinate save atstovais humaniškiausios valstybės pasaulyje, todėl mes kreipiamės į jus ir prašome priimti įkaitais už katalikų Bažnyčios kunigą Alfonsą Svarinską.

Mes, žemiau susirašę asmenys sutinkame eiti į kalėjimą ar darbo stovyklą įkaitais už kun. Alf. Svarinską.

Prašome mūsų pareiškimą patenkinti.

Gavėnaitė Monika	Viduklė, Šaltinio 1
Petkevičienė Jadvyga	Šiauliai
Saukienė Marija	Viduklė, Gėlių g.
Stanelytė Jadvyga	Kaunas, 16 divizijos 56a-39

Teresiūtė Regina	Kelmės m.
Navickaitė Joana	Kulautuva
Raižytė Aldona	Teleišių km.
Rekašius Arūnas	Garliava, Rambės 14
Kelpšas Saulius	Garliava, Pažaigos 11.

* * *

TSKP Generaliniam Sekretoriui Andropovui J.V.

**Telšių vyskupijos Kunigų, LTSR,235610
Telšiai, Spaudos 2 Telšių Vyskupijos Kurija**

Pareiškimas

(104 Telšių vyskupijos kunigai Andropovo prašo paleisti kun. Alf. Svarinską, sustabdyti katalikų kunigų persekiojimą Lietuvoje ir tikinčiųjų religinių įsitikinimų įžeidinėjimą):

Šių metų sausio 26 d. areštavus Viduklės kleboną Alfonsą Svarinską, labai sustiprėjo akcija prieš Lietuvos Katalikų Bažnyčią. Rajoniniuose laikraščiuose kunigai apšaukiami antitarybininkais, politikieriais, ekstremistais. Susirinkimuose, kurie daromi įmonėse, įstaigose, mokyklose, kai kurie kunigai apšmeižiami, primetant jiems nebūtus nusikaltimus. Visi kunigai akivaizdžiai sekami, ir padarytos kratos kunigų A. Šeškevičiaus, J. Kaunecko ir A. Keinos butuose.

Kunigui Alf. Svarinskui „už antikonstuticinę veiklą iškelta baudžiamoji byla ir 1983 metų sausio 26 d. jis įstatymo nustatyta tvarka patrauktas baudžiamojon atsakomybėn". („Tiesa", 1983.01.27 Nr. 22).

Kunigo Svarinsko religinę veiklą mes žinome ir esame tikri, kad antikonstitucine veikla jis neužsiėmė. Kunigui Svarinskui teismo dar nebuvo, teismas dar netarė savo žodžio apie jo kaltumą ar nekaltumą, o spauda ir

propagandistai kunigą Svarinską jau nuteisė ir pripažino kaltu. Tokia propagandistų akcija yra neįstatymiška, nes tardymas nebaigtas ir kaltė nenustatyta.

Kunigas Svarinskas priklausė Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komitetui, kurio paskirtis — ginti tikinčiuosius, kai jų teisės pažeidžiamos. Mes įsitikinę, kad priklausyti šiam komitetui ir ginti tikinčiųjų teises ne tik kad nėra nusikaltimas, bet tai kilnus ir humaniškas darbas.

Dar blogiau — tarybinėje spaudoje pastaruoju metu pasirodė straipsniai, kuriuose niekinamas šventasis Kazimieras, Lietuvos Globėjas; šmeižiamas ir niekinamas Dievo Tarnas arkivyskupas Jurgis Matulaitis-Matulevičius. Tai aiškus tikinčiųjų jausmų įžeidinėjimas. Jaučiame pareigą pareikšti protestą.

Prašome sustabdyti katalikų kunigų persekiojimą Lietuvoje, tikinčiųjų religinių įsitikinimų įžeidinėjimą, o kun. Alf. Svarinską paleisti iš kalėjimo.

Pasirašė kunigai:

Lideikis Aloyzas
Abramavičius Vladas
Klimavičius Alfonsas
Siparis Vytautas
Mitkus Petras
Serapinas Liudvikas
Jakutis Aleksas
Radveikis Vladas
Budrikis Julius
Kerpauskas Anicetas
Jasinevičius Jonas
Prialgauskas Kazimieras
Šarkauskas Liudvikas
Miklovas Juozas
Petronaitis Antanas
Skirmantas Domininkas
Bunkus Antanas
Brazdžius Bronius

Bagužas Brunonas
Juškys Izidorius
Tamašauskas Julijonas
Augustis Antanas
Puzaras Petras
Palšis Petras
Arlauskas Klemensas
Senkus Vincentas
Pudžemis Adolfas
Petrikas Kostas
Jurgaitis Antanas
Vaitelis Stanislovas
Žukas Anupras
Garjonis Antanas
Giedra Domininkas
Gauronskis Vincentas
Gedvila Jonas
Striukis Antanas

Šatkus Pranas
Žilys Ferdinandas
Gunta Juozas
Poška Tadas
Klebonas Vincentas
Gasiūnas Juozas
Merliūnas Petras
Žukas Kazimieras
Pridotkas Alfonsas
Juškys Vladas
Latakas Bronius
Pačinskas Juozas
Gedgaudas Juozas
Macelis Kazimieras
Vėlavičius Vincentas
Bučinskas Jonas
Šikšnys Valentinas
Širvaitis Juozas
Ružė Pranciškus
Racevičius Bronius
Šlevas Vladas
Jasas Petras
Stukas Petras
Pakalniškis Jonas
Baškys Alfonsas
Šiurys Juozas
Bernotas Petras
Gylys Antanas
Veselis Leonas
Puidokas Klemensas
Šulcas Henrikas
Jonauskas Juozas
Motekaitis Vytautas
Rudzinskas Jonas

Kiela Antanas
Arnašius Abinas
Ilskis Jonas
Meidus Juozas
Jadviršis Kostas
Miškinis Julius
Venckus Pranciškus
Lukošius Jonas
Serapinas Petras
Germanas Edmundas
Damerauskas Liudvikas
Žulpa Romualdas
Pakamanis Algirdas
Grabauskas Juozas
Beniušis Antanas
Alminas Adomas
Gasčiūnas Kazimieras
Degutis Česlovas
Ivanauskas Antanas
Kusas Jonas
Paliukas Jonas
Velioniškis Konstantinas
Rimkus Kazimieras
Lukoševičius Alfonsas
Lygnugaris Petras
Riškus Antanas
Maželis Juozas
Šeškevičius Antanas
Gauronskis Anupras
Zdanavičius Antanas
Baikauskas Jonas
Bukauskas Juozas
Vičiulis Jonas
Orantas Aloyzas

1983.III.15.

* * *

LTSR Prokurorui
Pareiškimas

Mes, žemiau pasirašiusieji, išreiškiame gilų susirūpinimą dėl Viduklės klebono kunigo Alfonso Svarinsko suėmimo.

Alf. Svarinskas yra doras, principingas žmogus ir geras kunigas. Mes žinome, o tie, kurie girdėjo jo pamokslus, tvirtiname, kad jis nešmeižė tarybinės santvarkos, nemenkino jos prestižo, bet tarybinės Konstitucijos rėmuose kritikavo tuos tarybinius pareigūnus, kurie neteisėtai kišosi į Bažnyčios vidaus reikalus, be pagrindo įžeidinėjo tikinčiuosius. Esame nustebinti, kad ne jie, o kun. Alf. Svarinskas patrauktas baudžiamojon atsakomybėn. Tas faktas įrodo, kad aukščiausios tarybinės instantcijos nesiskaito su savo piliečių interesais bei poreikiais, diskriminuoja tikinčius ir visus konfliktinius klausimus sprendžia iš jėgos pozicijų, nesivaduoja visuotinai priimtais moraliniais bei humanitariniais principais.

Prašome nedelsiant paleisti kun. Alf. Svarinską ir tikimės, kad jis vėl turės galimybę vykdyti kunigiškas pareigas.

Danutė Keršiūtė	Irena Skuodienė
Genovaitė Šakalienė	Leonas Laurinskas
Marija Iešmantienė	Albertas Žilinskas
Jonas Sadūnas	Marytė Sadūnienė
Petras Cidzikas	Elena Terleckienė
Birutė Burauskaitė	Angelė Ragaišienė
Romualdas Ragaišis	Vytautas Bogušis

* * *

VSK prie LTSR MT tarydotjui Vidzėnui

Kopijos:

LTSR Prokurorui

Tikinčiūjų teisėms ginti katalikų komitetui

Pil. Simučio Liudviko, Adono, gim. 1935 m., teisto už antitarybinę veiklą 25 metams laisvės atėmimo ir kalėjusio nuo 1955 m. iki 1977 m., dabar gyvenančio Kaune, A Borisos, 25-3,

Pareiškimas

(Tiksliai nupieštas kun. Alf. Svarinsko ir čekistų paveikslas):

Būdamas pakviestas į VSK apklausai ryšium su kun. Alf. Svarinsko byla, turiu pareikšti:

Kun. Alf. Svarinską pažįstu labai gerai ir seniai. Ilgai teko su juo bendrauti įkalinimo vietose, kur nežmoniškai sunkios ir baisios gyvenimo sąlygos sudaro ypatingai palankias sąlygas žmogų pažinti. Ilgalaikio bado ir nuovargio iškankinti žmonės nepajėgia nuslėpti savo net menkiausių ydų bei dorybių. Mano draugystė su kun. Alf. Svarinsku tęsėsi ir man grįžus iš įkalinimo vietos. Todėl mano liudijimas apie kun. Alf. Svarinską gali būti žymiai objektyvesnis nei daugelio kitų, susidūrusių su juo tik epizodiškai.

Su pilnu juristinės atsakomybės supratimu ir moralinės atsakomybės jausmu, remdamasis daugeliu savo pokalbių ir artimu bendravimu su kun. Alf. Svarinsku bei plačiomis savo pažintimis Lietuvoje, kategoriškai tvirtinu:

Kun. Alf. Svarinskas niekada neturėjo tikslo padaryti žalą TSRS valstybinei nepriklausomybei, teritorijos neliečiamybei ar karinei galiai.

Kun. Alf. Svarinskas niekada neturėjo tikslo informacijos priemonėmis kenkti TSRS interesams.

Kun. Alf. Svarinskas niekada neturėjo tikslo pakirsti ar susilpninti tarybų valdžią, šmeižtais ar prasimanymais pažeminti tarybinęę valstybę ir visuomeninę santvarką.

Kun. Alf. Svarinskas nei veltui, nei už pnigus nenorėjo tarnauti ir netarnavo nei užsienio, nei vidaus TSRS priešams.

Kun. Alf. Svarinskas norėjo būti ir buvo geru, teisingu žmogumi, geru katalikų kunigu: pagal išgales ir jėgas padėjo vargstantiems, gynė skriaudžiamuosius, o ypač daug jėgų ir laiko skyrė kovai už tikinčiųjų teisių sulyginimą su ateistų teisėmis, prieš tikinčiųjų diskriminaciją, kurią taip skaudžiai jaučia Lietuvos katalikai.

Vienintelis kun. Alf. Svarinsko energijos šaltinis ir jo pasiaukojamos veiklos variklis — meilė. Būdamas vienas iš ryškiausių žvaigždžių povalančinėje Lietuvos Katalikų Bažnyčioje, jis išliko nuostabiai kuklus. Jis darė tik tai, ką daryti norėjo, bet nedrįso, bijojo, dauguma Lietuvos kunigų: jis garsaiai savo pamoksluose kalbėjo tik apie tai, apie ką dauguma Lietuvos kunigų ir tikinčiųjų kalbėjo pašnibždomis, apie ką kalbėti jo primygtinai prašė dauguma kunigų ir tikinčiųjų, kurie patys dėl vyriškumo ar gabumų stokos kalbėti negalėjo.

Kun. Alf. Svarinskas niekada nesistengė prasiveržti į priekį, būti pirmu, bet aplinkoje, kur žmonės tebėra sukaustyti baimės, įvarytos jiems siaubingais Stalino, Berijos laikais, kur žmonės iki šiol nepajėgė patikėti, kad tarybų valdžia dabar jau yra žmoniškesnė (ir, matyt, ne be pagrindo, jei šiandien dar galimas areštas tokio tauraus žmogaus, kaip kun. Alf. Svarinskas!), tokioje aplinkoje kun. Alf. Svarinskas dažnai buvo pirmas irgi iš baimės! Bet ne iš sukausčiusios kitus gyvuliškos baimės, o iš Dievo baimės! Jis būdamas tvirto tikėjimo, beveik niekada nepasidavė gyvuliškai baimei, bet nuolat bijojo tylėjimu ir nieko neveikimu pritarti nusikalstamiems darbams, bijojo tylėjimu įžeisti Dievą ten, kur sąžinė reikalauja ne tik kalbėti, bet šaukti visu balsu.

Kur tik teko kun. Alf. Svarinskui kunigauti, jis visur savo gyvenimu ir veikla nusipelnė ypatingą tikinčiųjų ir net daugelio netikinčiųjų pagarbą ir meilę. Garsas apie jo vyrišką gerumą pasklido po visą Lietuvą ir net už jos ribų.

Talentingo gerumo šviesoje paprastas žmogiškas gerumas pasidaro lyg ir nebematomas, atsiduria šešėlyje

arba net tampa panašus į blogį. Tą tiesą gražiai liudija 1978 m. Telšiuose prie plataus Kūčių vakarienės stalo tuometinio vyskupijos valdytojo, o dabar jau vyskupo Antano Vaičiaus nepiktai pasakyti žodžiai apie kun. Joną Kaunecką: „. . . Kol Telšiuose nebuvo kun. J. Kaunecko, visi Telšių kunigai žmonėms buvome geri, bet, kai žmonės pamatė kun. J. Kaunecką, mes, visi kiti, žmonių akyse likome negeri . . ."

Jei gerumas didesnio gerumo kaimynystėje tampa panašūs į blogį, tai ką jau kalbėti apie patį blogį!

Kun. Alf. Svarinsko didvyriškas gerumas drumstė sąžines ir protus tiek gerų, tiek ir blogų žmonių. Gerieji, susidūrę su juo, užsidegdavo troškimu tapti dar geresniais, o blogiesiems, suprantama, gerumas uždega tik pavydo, keršto jausmus, norą likviduoti jį, kad netrukdytų būti blogais ir vis dėlto atrodyti gerais.

Kun. Alf. Svarinsko areštas ir bandymas jį parodyti kaip nusikaltėlį blogų žmonių baisios ydos — keršto išdava, tai savavaliautojų, tarybinių įstatymų ir žmoniškumo nežabotų pažeidėjų kerštas.

Niekam ne paslaptis, kad tarybiniai čekistai yra padarę daug klaidų. Tų klaidų pasėkoje žuvo Tuchačevskis, Uborevičius ir daug kitų, daugybė žmonių buvo per klaidą įkalinti. Esu absoliučiai įsitikinęs, kad kun. Alf. Svarinsko areštas ir pastangos sudaryti baudžiamąją bylą yra viena iš naujausių ir viena iš baisiausių čekistų klaidų, kuri, deja, jau padaryta, bet kurią dar yra galimybė ištaisyti.

Esu susipažinęs su LTSR BK ir žinau, kad už atsisakymą būti liudytoju galiu būti teisiamas. Tačiau ne mano kaltė, kad tarybinėje valstybėje įstatymų leidėjai ignoruoja tikinčiųjų dvasinius poreikius. Aš, kaip žmogus ir katalikas, bandymą iš manęs padaryti liudytoją kun. Alf. Svarinsko byloje galiu vertinti tik kaip nepelnytą kun. Alf. Svarinsko ir manęs įžeidimą, nes aišku, kad šioje byloje tardytojai gali tik ieškoti talkos gerus kun. Alf. Svarinsko darbus ir žodžius pavaizduoti nusikalstamais.

Viską, ką aš turėjau kun. Alf. Svarinsko byloje pasakyti, išdėsčiau šiame pareiškime. Kadangi kun. Alf. Svarinskas yra visiškai nekaltas, tai būti smulkiau apklausinėjamas šioje byloje atsisakau, nesiskaitydamas su galimomis dėlto baisiomis pasėkomis man ir mano šeimai. O jeigu tai bus kvalifikuota kaip neteisingas liudijimas ir už tai man iškelta baudžiamoji byla, tada visus čia išdėstytus teiginius galėsiu pailiustruoti gausiais ir iškalbingais faktais.

1983 m. kovo mėn. 16 d.

L. Simutis

* * *

Kažkur paliko pievos,
Kažkur žalia spalva . . .
Kartoki sau, kartoki,
Kartoki, kad yra,
Kartok kaip Sakramentą,
Kartoki Lietuva.

Nes čia — tiktai trys žingsniai
Nuo sienos iki sienos.
Kažkur už šalto mūro,
Kažkur ten mėnesienoj
Mėnulio Lietuva.

Kažkur ten liko žmonės,
Kažko iš manęs nori,
Tas veidas toks išblyškęs . . .
Ar Tu, ar Tu čia, Kristau,
Kur dingo Tavo žvilgsnis, kuris mane lydėjo?

Ar aš gerai kovojau?
Ar aš gerai mylėjau?
Ar šito Tu norėjai?
Sakyk man, Atpirkėjau!
Sakyk, tik netylėki, manęs tik neapleisk.

O žmonės, žmonės, žmonės,
Ar jums manęs reikėjo?
Ar jums nors kiek padėjau?
Sakyk man, netylėki,
Ar šito Tu norėjai?
Ar šito Tu norėjai?

(Kun. Alf. Svarinskas — tai drąsus pasiaukojimo švyturys iš pavergtos Lietuvos ir Sibiro kalėjimų Tėvynėje likusiems ir pasaulyje pasklidusiems lietuviams):

Kun. Alfonsas Svarinskas gimė 1925.I.21 Ukmergės apskrityje Deltuvos valsč., Kadrėnų km. Mokėsi Vidiškių prad. m-kloje, Deltuvos progimnazijoje. Buvo įstojęs į Ukmergės mokytojų seminariją, bet jos nebaigė — nepatiko. 1943 m. įstojo į pirmąjį licėjinį kursą (3 m. iki pirmo filosofinio kurso). Deja, Kunigų seminarijos baigti nesuspėjo — 1946 m. gruodžio 31 d. suimamas, žiauriai tardomas, o vėliau kalinamas spec. lageriuose, kur ilgą laiką dirbo felčeriu. Dirbti Alf. Svarinskas buvo skiriamas į sunkiausių ligonių korpusus, bet ir čia jis, nuolat besišypsąs, sugebėdavo rasti bendrą kalbą su beviltiškais ligoniais. Jis žinojo kiekvieną: kam ko reikia, ką skauda, ir skubėjo su savo efektyvia pagalba — turėjo neeilinę mokėjimo bendrauti su žmonėmis dovaną. Už sugebėjimą dalintis, ką turėjo ar gaudavo, buvo labai gerbiamas. Lageryje jis mėgo draugauti su eruditais iš visų sričių ir taip įsigijo neeilinį gyvenimo diplomą, tapo lyg mažąja vaikščiojančia enciklopedija. Nuo pat ankstyvo ryto (dažnai po sąžiningai budėtos nakties) iki vėlyvo vakaro Alf. Svarinskas būdavo visur, kur tik reikalinga pagalbos ranka, padrąsinantis žodis ar patarimas. Nesmulkmenišką ir nepriekabų jį mylėjo visi, net ir vagys, — išsivirę košės, jį kviesdavosi pas save, ir jiems buvo malonu turėti jį savo tarpe. Principiniuose klausimuose Alf. Svarinskas pasiro-

dė nepalaužiamas. Laiške tėvams 1948.XI.17 iš Intos lagerio parašė:

O jei žūsiu, Tėvyne,žinoki,
jog už laisvę miriau su daina . . .
Ir prie kapo manęs neraudoki,
Neraudok, neraudok, Mama mylima.

Brangieji tėveliai, tebūnie Jums tai suraminimui ir prisiminimui".

Po Stalino mirties, kai administracija „prisiminė" kalinių teises, Alf. Svarinskas pradėjo reikalauti praktikoje įgyvendinti iki šiol tik popieiuje skelbiamą religijos laisvę; visi kaliniai tada pajuto neeilinę kun. Alf. Svarinsko drąsą.

1954 m. spalio 3 d. Abezėje, lageryje, pasiruošęs ir skaudžiuose bandymuose įrodęs savo dvasinį subrendimą, Alf. Svarinskas iš vyskupo Ramanausko gavo kunigystės šventimus.

1956 m. kun. Alf. Svarinskas buvo paleistas ir grįžo į Lietuvą. Kai kas iš formalistų nedraugiškai sutiko lagerio kunigą, bet, jo paties žodžiais tariant, netrūko ir tikrų katalikų, kurie su meile priėmė į savo šeimą naują konfratrą. Kad patenkintų ir vienus, ir kitus, kun. Alf. Svarinskas buvo paskirtas Kulautuvon vikaru. Čia jis nuoširdžiai vikarauja, daug dirba gražindamas bažnyčios aplinką, plačiai apaštalauja — turtinga asmeninė kun. Alf. Svarinsko biblioteka vilioja įvairių tautybių poilsiautojus (tuo metu Kulautuvoje buvo visasąjunginė sanatorija). Pamatę prie bažnyčios besidarbuojantį jauną kunigą, maloniai pašnekinti mokiniai, neretas su prievarta įsegtu komjaunimo ženkliuku, ima kastuvą ar grindims plauti skudurą ir talkina vikarui. Vakarais jaunimas susirenka į jo kambarėlį pasišnekėti ir padiskutuoti. Užsimezgė nuoširdi, ilgiems metams palikusi neišdildomą įspūdį, kilninanti ir stiprinanti draugystė. Nepatiko valdžiai tokia kun. Alf. Svarinsko veikla, bet suimti jį Kulautuvoje, kur

jį visi gerai pažino ir buvo prie jo prisirišę, pabijojo, todėl 1958 m. perkėlė jį į didesnę Betygalos parapiją. Bevikaraudamas Betygaloje vėl pradėjo eiti į žmones, ieškodamas sielų. Štai mažas epizodėlis, rodantis kaip kunigas stengėsi laimėti žmones Dievui.

Kartą kun. Alf. Svarinskas, užėjęs pas vieną parapijietį, paklausė, kodėl nebuvęs bažnyčioje. Šis teisinosi, kad pramiegojęs, neturįs laikrodžio. Greitai vikaras atnešė laikrodį ir padovanojo, kad daugiau jau nepramiegotų šv. Mišių.

Betygaloje darbavosi vos du mėnesius. Dar ir dabar tikintieji prisimena, kaip suimtą kun. Alf. Svarinską pasodino į roges tarp ginkluotų vyrų. Arkliui netikėtai pašokus į šalį, rogės pavirto ir metė vieną iš jų, sėdėjusių šalia kunigo, bet suimtasis staiga stvėrė į glėbį bevirstantį milicininką ir sulaikė jį. Parapijiečiai buvo nustebinti kunigo tokia gražia priešų meile.

Kun. Alf. Svarinską kaltino antitarybine veikla. Liudininkai turėjo būti 3, bet du atsisakė ir liko tik Kauno komjaunimo sekretorė Malinauskaitė. Teismo metu ji liudijo, kad kunigas Kulautuvos bažnyčioje, į kurią ji buvo nuėjusi, per pamokslą kalbėjo prieš valdžią. Nors iš tiesų, tą dieną pamokslo visai nebuvo, buvo skaitoma tik evangelija. Malinauskaitė teismą įtikino, kad jos tiesa. Teismas nubaudė 6 metams lagerio.

Po sprendimo motina ir savieji gavo pasikalbėti su nuteistuoju, kuris buvo ypač linksmas, kaip geriausiose vaišėse.

Apaštalavimo vieta pasikeičia kalėjimo kamera, tardytojo kabinetu, lagerio baraku. Užsipelno pagarbos jis ir čia. Keisdamasis koridorinis įspėjo atėjusį: „O čia, vienutėje, — popas. Nekelk šurmulio — jis vis meldžiasi". Kartą, užsitęsus tardymui, kun. Alf. Svarinskas kreipėsi į tardytoją, kad dabar jam laikas pasimelsti, o po kelių dienų tuo pačiu laiku jau pats tardytojas pasiūlė: „Na, o dabar jums, rodos, laikas melstis".

Vienu laiku lagerio administracija nutarė apriboti kun. Alf. Svarinsko apaštalavimo sferą ir uždarė jį į mažą lageriuką skirtą ypatingai pavojingiems asmenims, galintiems turėti „neigiamą" įtaką kitiems kaliniams. Čia kun. Alf. Svarinskas susitinka su eile uolių kunigų, jų tarpe — Ukrainos unitų arkivyskupu J. Slipyj, vėliau pakeltu į kardinolus.

Kartą lagerio viršininkas kreipėsi į kun. Alf. Svarinską: „Alfonsai, pasimelsk už mane. Man dabar labai sunku". — „Aš visuomet už jus, viršininke, meldžiuosi, — atsakė kun. Alf. Svarinskas, — tik, jeigu iki šiol aš melsdavausi už jus kaip už priešą, tai nuo šiandien melsiuosi kaip už draugą".

1964 m. kun. Alf. Svarinskas išeina į laisvę ir pradeda darbuotis mažoje Dzūkijos parapijoje — Miroslave, kartu tęsia studijas. Dideliems žmonėms nėra nereikšmingų darbų. Ten, kur kun. Alf. Svarinskas, ten žmonės tampa uolesniais katalikais, savo tautinę individualybę giliau išgyvenanččiais lietuviais.

1971 m. jis paskiriamas dirbti klebonu Igliaukos parapijoje. Nors šiokiadieniais į šv. Mišias ateidavo vos kelios moterėlės, bažnyčioje degdavo visos žvakės, o kunigas pamaldas laikydavo taip rūpestingai, lyg žmonių būtų pilna bažnyčia. Pamokslai turiningi, rūpestingai paruošti, nors jų klausydavo nedaug žmonių. Ir pastangos davė vaisių: žmonės vis dažniau ir sąmoningiau pradėjo lankyti naujai suremontuotą bažnyčią, sujudo ir jaunimas.

1970-71 m. Lietuvoje už vaikų katekizaciją teisiami kunigai — Antanas Šeškevičius, Juozas Zdebskis, Prosperas Bubnys — ateistai triumfuoja. Ir tada pasigirsta drąsus kun. Alf. Svarinsko žodis. Tikintieji iškilmingai sutinka Igliaukos bažnyčioje grįžusius iš kalėjimo kunigus. Prie altoriaus vis gausiau renkasi jaunimas. Saugumas niršta. Atvažiavusi visa tardytojų brigada kaltina kun. Alf. Svarinską „LKBK" leidimu: „Mūsų turimomis žiniomis tu leidi „LKBK"! — užsipuolė čekistai. „O kur įrodymai?" — klausia kun. Alf. Svarinskas. „Tuo tarpu tai

mūsų operatyvinio skyriaus paslaptis", — atsao kagebistai. „Tai, kai nebereiks jų slėpti, tada ir kalbsimės", — nuramina čekistus kun. Alf. Svarinskas. Tardymas baigiamas griežtu draudimu bet kam bnt žodžiu prasitarti apie jį. Tačiau kun. Alf. Svarinskas epalaužiamas ir tiesiakalbis: „Kiekvienas puolamasis turi teisę gintis, dar šiandien visa parapija sužinos, ks ir kokiu tikslu atvyko Igliaukon", — prižada čekistam kun. Alf. Svarinskas. Vakarinių pamaldų metu klebons tikintiesiems atvirai papasakojo saugumiečių kėslu. Reakcija buvo staigi: kaip kas mokėjo, taip tas šoko giıti kleboną. Po paros valstybinio saugumo darbuotojų Igiaukoje jau nebuvo . . ., tačiau rūpestis, kaip susidorot su uoliu kunigu liko.

1976 m. kun. Alf. Svarinskas skiriama į didelę VidKuklės parapiją, kad pastoracinis darbas atmtų visas jėgas ir laiką; bažnyčia reikalinga skubaus kapitalinio remonto. Praėjus septyneriems metams, kiekvienas vidukliškis, kur jis begyventų, didžiuojasi savo pagarsėjusia parapija. Vidukléje, kaip ir kitur, kun. Alf. Svarinsko iniciatyva vėl iškilmingai ir šiltai sutinkami Lietuvos kankiniai, grįžę į Lietuvą po 23 ar 35 metų kalinimo . . .

„Knieti saugumui susidoroti su manim. Bet ką jie gali padaryti? Į kalėjimą uždaryti? — ten irgi reikalingi kunigai. Pakart? — arčiau dangaus būčiau. Labiausiai reikia mums kankinių! Idėjos, už kurias miršta žmonės, nemiršta", — kalbėjo kun. Alf. Svarinskas laisvėje.

Kun. Alf. Svarinskas — tai drąsaus pasiaukojimo švyturys, iš Lietuvos vidukelės šviečiąs visai numylėtai Tėvynei.

KRATOS IR TARDYMAI

(Prisamdyta gaujos čekistų ir milicijos valstybei nuo religijos saugoti ir tikintiesiems terorizuoti):

Gargžiai (Klaipėdos raj.). 1983 m. sausio 26 d. Gargždų parapijos vikaro kun. Antano Šeškevičiaus bute, garaže ir palėpėse buvo padaryta krata, kuriai vadovavo Klaipėdos ypatingų bylų tardytojas A. Barasevičius. Kratos metu čekistai ieškojo TTGK komiteto dokumentų archyvo bei sovietinę santvarką šmeižiančios literatūros. Paimta: 2 rašomosios mašinėlės (viena kun. A. Šeškevičiaus, kita vargonininko), 10 magnetofoninių juostų su pamokslų bei giedojimų įrašais, valdžios organams išsiųstų raštų kopijos ir kiti raštai — viso 31; iš palėpės paimta „Kronika" Nr. 55. Darant kratą, čekistai sulaikė visus, atėjusius pas kun. A. Šeškevičių, neišskiriant nė parapijiečio, atvykusio vežti kunigą pas ligonį. Iš kun. A. Šeškevičiaus buvo reikalaujama nurodyti, kokius ryšius jis palaikė su kun. Alf. Svarinsku. Krata užtruko 5 valandas.

* * *

Kapsukas. 1983 m. sausio 26 d. pas Kapsuko raj. Mokolų km. gyventoją Juozą Ardzijauską buvo padaryta krata. Milicijos pareigūnas kapitonas Tamkevičius parodė kratos orderį, kuriame buvo pažymėta, kad yra ieškoma pavogta mašina, o J. Ardzijauskas įtariamas kaip galėjęs įvykdyti šį nusikaltimą. J. Ardzijauskas pasiūlė apžiūrėti garažą, tačiau paeigūnai, tarpusavy pasitarę, pradėjo naršyti po knygas bei stalčius. Į gyventojų nustebimą, kad mašinos stalčiuje nepaslėpsi, niekas nereagavo. Paėmė: pamokslų įrašus, magnetofonus, kelis „LKBK" numerius, Solženycino knygą „Gulago salynas" II d. Krata užtruko maždaug 7 val. Iš dešimties kratą dariusių asmenų nė vienas, išskyrus milicijos pareigūną kapitoną Tamkevičių, neprisistatė ir neparodė jokių dokumentų. Po kratos J. Ardzijauskas buvo nuvežtas į saugumą tardymui, iš kur jį išleido tik kitos dienos vakare.

* * *

Vilnius. TTG Katalikų komiteto narys, Krokialaukio

klebonas kun. Vaclovas Stakėnas 4 dienas — š.m. vasario 10, 11, 15 ir 18 — buvo tardomas Vilniaus KGB būstinėje. Tardymai sukosi apie suimtąją Jadvygą Bieliauskienę ir apie TTG Kat. komitetą. Tardė saugumietis Gavėnas, kuris skundėsi, kad kun. Vaclovas Stakėnas nesąs atviras. Tardymo metu buvo prisistatęs su pasiūlymais bendradarbiauti čekistas, pasivadinęs Antanu, kuris jau anksčiau stengėsi kun. V. Stakėną padaryti savo „draugu".

* * *

1983 m. vasario 15 d. Vilniaus Saugumo komitete buvo tardomas Josvainių klebonas, TTG Kat. komiteto narys kun. Leonas Kalinauskas. Tardytojas mjr. Pilelis kunigą kamantinėjo apie TTG Kat. komitetą: jo susikūrimą, veiklą, dokumentus etc. Kun. L. Kalinauskas po tardymo protokolu nepasirašė, motyvuodamas, kad atsakymus suformavęs ne jis, o tardytojas. Į daugelį klausimų kunigas visiškai nieko neatsakė.

* * *

1983 m. vasario 17, 18 ir 19 dienomis Vilniaus Saugume buvo tardomas Telšių vikaras, TTG Kat. komiteto narys kun. Jonas Kauneckas. Tardytojas Pilelis visus klausimus suko ta linkme, kad už TTG Kat. komiteto veiklą liktų kaltas kun. Alf. Svarinskas. Kun. J. Kauneckas teigė, kad visi TTG Kat. komiteto nariai yra vienodai atsakingi ir negalima vieną kaltinti daugiau už kitus.

* * *

1983 m. vasario 28 ir kovo 1 d. Vilniaus saugume buvo tardomas Kybartų klebonas kun. Sigitas Tamkevičius. Tardytoją mjr. Pilelį domino du klausimai: ką tardomasis kunigas galėtų paliudyti apie kun. Alf. Svarinsko ir

Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komiteto veiklą. Tarp daugelio klausimų buvo ir tokie: kokiu būdu TTG Katalikų komiteto dokumentai pakliuvo į užsienį, į „LKB Kroniką" ir t.t. Kun. Sig. Tamkevičius apie TTG Kat. komiteto veiklą ką nors painformuoti atsisakė, motyvuodamas, kad Komitetas savo veikla nenusikaltęs prieš TSRS Konstituciją. Po tardymo protokolais nepasirašė.

* * *

Skaudvilė. 1983 m. kovo 15 d. VSK tardytojas mjr. Pilelis atvyko į Skaudvilę ir apklausė Skaudvilės kleboną kun. Vincą Vėlavičių apie kun. Alf. Svarinską ir TTG Katalikų komiteto veiklą. Apie suimtąjį Viduklės kleboną kun. Alf. Svarinską tardomasis atsiliepė kaip apie vieną iš pačių geriausių Lietuvos kunigų, o apie TTG Katalikų komiteto veiklą ką nors paliudyti atsisakė. Tardytojas Pilelis kun. Vėlavičiaus atsakymus surašinėjo netiksliai, stengdamasis juos taip iškreipti, kad jie tiktų saugumo užmačioms. Kun. Vėlavičius po apklausos protokolu nepasirašė, o kovo 22 d. LTSR Prokurorui rašė:

„Protestuoju dėl šitokio tardytojo elgesio ir prašau surašytąjį protokolą laikyti negaliojančiu.

Apie kun. Alf. Svarinską galiu paliudyti štai ką: jis buvo uolus Kat. Bažnyčios kunigas, sąžiningai atliko savo kunigiškas pareigas ir už tai dabar kenčia kalėjime. Visi kaltinimai prieš kun. Alf. Svarinską negalima kitaip vertinti, kaip pastangos susidoroti su geru kunigu ir tuo būdu padėti ateistams kovoti prieš Kat. Bažnyčią Lietuvoje".

* * *

Šlavantai. 1983 m. vasario mėn. Šlavantų klebonas kun. Juozas Zdebskis gavo pranešimą atvykti tardymui kun. Alfonso Svarinsko baudžiamoje byloje. Vasario 17 d. kun. J. Zdebskis Vilniaus KGB adresu pasiuntė tokio turinio telegramą:

„Prieš tikėjimą liudyti neturiu ką. Prieš kun. Alfonsą Svarinską, kaip naują tikėjimo kankinį, lenkiu galvą. Todėl jūsų kvietimą atvykti į Saugumo įstaigą liudyti nematau prasmės išpildyti".

1983 m. vasario 28 d. kun. J. Zdebskis buvo kviečiamas tardymui į Lietuvos TSR Prokuratūrą Vilniuje pas kun. Alf. Svarinsko tardytoją E. Bičkauską. Kungas ir vėl į tardymą nenuvyko.

Tardytojas E. Bičkauskas įsakė Lazdijų raono Vidaus reikalų skyriui priverstinai atvesdinti kun. . Zdebskį į Lietuvos TSR Prokuratūrą.

Kovo 20 d. (sekmadienį) kun. J. Zdebskis savo automobiliu vyko į Kučiūnų bažnyčią, kurią jis aptarnauja, atlaikyti sekmadienio pamaldas. Pakeliui buvo sulaikytas ir nuvežtas į Lazdijų VRS, o iš ten valdiška mašina į Letuvos TSR Prokuratūrą.

Tardytoją E. Bičkauską domino du klausimai: ką tardomasis galėtų pasakyti apie kun. Alf. Svarinską ir TTG Katalikų komiteto veiklą. Kun. J. Zdebskis į abu klausimus atsisakė bet ką paliudyti. Užklaustas, ką galėtų paaiškinti apie tai, kas jį prieš kelis metus apdegino, kun. J. Zdebskis patarė tardytojui kreiptis į kompetetingus organus, kurie apie tą nusikaltimą turi reikiamos informacijos.

* * *

Prienai. 1983 m. vasario 11 d. Prienų vikaras kun. Antanas Gražulis buvo iškviestas į Vilniaus KGB tardymui. KGB kapitonas Rainys teiravosi apie kun. Alf. Svarinską. Kun. A. Gražulis paaiškino, kad Alf. Svarinskas esąs labai geras kunigas. Paklaustas, kaip vertina TTG Kat. komitetą, atsakė vertinąs teigiamai ir pasiryžęs, esant reikalui, pats į jį įstoti. Po apklausos protokolu tardomasis kunigas nepasirašė.

* * *

Viduklė. 1983 m. vasario 8 d. tardymui į Vilniaus saugumą buvo išvkiesta Viduklės klebonijos šeimininkė Monika Gavėnaitė. Tardytojas papulk. Žemelys klausinėjo iškviestąją apie 1980 m. kratos metu iš jos paimtus pogrindžio leidinius — „Tiesos kelias" (2 egz.) ir „Ateitis". Saugumietį domino, ar M. Gavėnaitė nėra rašiusi kun. Alf. Svarinskui TTGK komiteto dokumentų, kur klebonas juos siųsdavęs, apie ką kalbėdavo pamoksluose; tvirtino, kad ji yra sukūrusi protesto dėl kun. Alf. Svarinsko arešto tekstą, teiravosi apie anksčiau rinktus tikinčiųjų parašus ir eisenas į Šiluvą. Visa tai jie laikė nusikaltimais prieš valdžią. M. Gavėnaitė pareiškė, kad jie niekada nesusikalbės, nes tuos pačius veiksmus jie vertina visai skirtingai.

Vasario 9 d. M. Gavėnaitę tardė papulk. Urbonas. Tardytojas Vidzėnas ekspertyzei paėmė iš tardomosios rankraščio ir mašinėle rašytų tekstų pavyzdžius. Apie pietus du čekistai — Pilelis ir Zimelys išsivežė M. Gavėnaitę į Viduklę, iš kur paėmė kun. Alf. Svarinsko pasą, karinį bilietą ir, klebono prašymu, anglų bei italų kalbų vadovėlius.

* * *

Kybartai. 1983 m. vasario 10 d. keturi milicininkai gatvėje sulaikė Kybartų bažnyčios vargonininkę Birutę Briliūtę ir apkaltino, kad ji pažeidusi „pasų nuostatus". Iš tikrųjų B. Briliūtė pastoviai Kybartuose negyvno ir tik atvažiuodavo dirbti. Pareigūnai B. Briliūtę nusigabeno į Vilkaviškio milicijos skyrių. Čia ją pasitiko čekistas Koronenko ir bandė įrodyti, kad ji sulaikyta teisingai. Milicijos viršininko nebuvo, o jo pavaduotojas nežinojo ką daryti. Milicininkas Kazlauskas Saugume pasitarė ir liepė B. Briliūtei atvažiuoti į skyrių rytoj ir atsivežti darbo sutartį. O kai ši parodė darbo sutartį, tai milicininkas skėstelėjo beviltiškai rankomis: „Dabar tai visai nežinau, ką daryti!" Atsipeikėjęs vėl bėgo tartis su čekistais.

Vasario 11 d. Birutei Briliūtei, vos peržengus milicijos viršininko slenkstį, pasipylė serija keiksmų Po tokios įžangos nešvankiai besikeikiantis pareigūnas pareikalavo paso ir darbo sutarties. B. Briliūtė panoro sužinoti, kas per tipas, taip meistriškai besikeikęs, ir paprašė parodyti asmens dokumentus. Pykčio perkreiptu veidu pareigūnas tyčiojosi iš B. Briliūtės ir sakė, kad tokias kaip ji reikia naikinti. Po to iškvietė tris moteris, kurios pas B. Briliūtę padarė asmens kratą. Dabar jau tyčiojosi ir užgauliojo ne vienas, bet keturi. B. Britiūtė nutarė, kad vistiek jai nepavyks įrodyti, jog ji nėra nei „rupūžė" nei „davatka" (taip ją vadino pareigūnai) ir todėl geriau visai tylėti. Kai nusibodo tyčiotis, milicijos viršininkas įsakė milicininkui Kazlauskui surašyti vieną protokolą „už pasikėsinimą į pareigūno gyvybę, sveikatą ir orumą" ir nubausti 15 parų arešto, o antrą protokolą „už pasų nuostatų pažeidimą". Sustačius protokolus, B. Briliūtė buvo nugabenta į teismą. Teisėjas Slenfuktas pradėjo postringauti, kad visi bažnyčios darbuotojai yra veltėdžiai. Kai B. Briliūtė paprašė parašyti teismo sprendimą, teisėjas atsakė: „Jokios pažymos negausi. Eik ir taupomoje kasoje sumokėk 20 rub. valstybės naudai. Jei dar ko nors klausi, tikrai gausi 15 parų.

Vasario 14 d. B. Briliūtė pasiuntė repsulbikos prokurorui skundą, tačiau jokio atsakymo negavo. Varnas varnui akies nekerta.

* * *

Kelmė. 1983 m. vasario 4 d. į Kelmės VRS buvo iškviesta Regina Teresiūtė, gyvenanti Kelmėje, Laisvės 11. Jos laukęs milicijos pareigūnas Kornikas pareikalavo pateikti pasą ir darbo pažymėjimą. (R. Teresiūtė dirba Kelmės raj. prie Žalpių bažnyčios). Parodžius dokumentus, milicijos leitenantas, kaltindamas, kad darbo sutartis buvo prievarta kun. Alf. Svarinsko ir Žalpių klebono Juozapo Razmanto išgauta iš Žalpių parapijos komiteto,

juos atėmė ir įsakė rašyti pasiaiškinimą, kodėl dirba prie bažnyčios. R. Teresiūtė paaiškino, kad darbo vietą renkasi ji pati, o kol kas dirbti prie bažnyčios dar neuždrausta, todėl jokių pasiaiškinimų nerašys. Atsisakius paklusti, R. Teresiūtė tardymui buvo nuvesta į antrą aukštą. Čia mjr. Markaitis pradėjo šmeižti ir niekinti kun. Alf. Svarinską; tardomoji buvo kaltinama, jog įsipaniojusi į kunigo-bandito pinkles ir dirbusi žalingą tarybinei visuomenei darbą. Čekistas Markaitis vertė R. Teresiūtę liudyti, kad kun. Alf. Svarinskas siuntinėjęs ją parvežti TTGK komiteto dokumentus ir šmeižiančią sovietinę visuomenę literatūrą, gąsdino, kad jai, kaip ir kun. Alf. Svarinskui, užvesta baudžiamoji byla.

Po pietų prie R. Teresiūtės vėl prisistatė milicijos pareigūnas Kornikas ir pakartotinai reikalavo rašyti pasiaiškinimą, kodėl ji dirba prie bažnyčios. Už atsisakymą rašyti pasiaiškinimą žadėjo uždaryti į psichiatrinę ligoninę arba pasodinti 15 parų. Mjr. Markaitis paaiškino, kad R. Teresiūtė įsidarbinusi Žalpiuose tik todėl, kad galėtų bendrauti su kun. Alf. Svarinsku, už ką jai jau yra parašytas griežtas įspėjimas. R. Teresiūtė atsisakė duoti bet kokius parodymus apie kun. Alf. Svarinską ir Žalpių parapijos kleboną kun. J. Razmantą bei pasirašyti po protokolais ir tuščiais blankais.

Baigiantis tardymui, mjr. Markaitis perspėjo R. Teresiūtę, kad, jei per mėnesį laiko neįsidarbins valdiškame darbe, reikės susitikti kalėjime. Tardymas truko maždaug 5 valandas.

1983 m. vasario 14 d. R. Teresiūtė išsiuntė pareiškimą LTSR prokurorui, reikalaudama, kad Kelmės raj. VRS grąžintų iš jos atimtus darbo dokumentus.

* * *

Miroslavas (Alytaus raj.). 1983 m. kovo 29 d. „Obelijos" kolūkio saugumo technikos inžinierius Jonas Janavičius buvo iškviestas į Valstybinio saugumo komite-

tą ir klausinėjamas apie kun. Alf. Svariską. Tardomasis paliudijo, kad kun. Alf. Svarinskas yı geras ir uolus kunigas. Toliau tardytojas Apolinaras 'uchin klassinėjo inžinierių apie brolius kunigus — .ntaną ir Juozą Gražulius. Tardytojas teigė, kad kun. ıntanas Gražulis yra patekęs blogų draugų įtakon ir, jei rsitaisys, ateityje bus patrauktas baudžiamojon atsakomybėn. Saugumietis prašė padėti perauklėti šį kunigą. Inž. Jonas Janavičius pareiškė, kad kunigas turįs savo įsitikinimus ir į jo reikalus jam nėra prasmės kištis. Taiau saugumietis, atrodo, norėdamas inžinierių užverbuoti, siūlė kur nors susitikti. Nieko nelaimėsjęs, net nepapiašė pasirašyti po tardymo protokolu.

* * *

Blinstrubiškės (Raseinių raj.). 1983 m. sausio 30 d. į Raseinių rajono Blinstrubiškių aklųjų internatą atvyko du milicininkai ir vienas čekistas. Lydimi internato partinės organizacijos sekretorės vyr. sesers Irenos Kybartienės, užėję į palatą, kurioje gyvena ligonė-invalidė Stasė Nevardauskaitė, jie paėmė iš jos Lietuvos prokurorui rašytą pareiškimą-protestą su parašais dėl kun. Alf. Svarinsko arešto. Pareigūnai savavališkai apžiūrinėjo S. Nevardauskaitės asmeninius daiktus — skaitinėjo užrašus bei laiškus; grasino, kad už parašų rinkimą ją reiktų gerai „išprausti", o dabar ko gero teksią išeiti iš internato. Vasario 1 d. Raseinių raj. partijos sekretorius Blinstrubiškių internato valgykloje susirinkusiems pietauti internato gyventojams šmeižė kun. Alf. Svarinską, vadino jį „baisiu žmogumi", kuriam tinkamiausia vieta ir yra kalėjimas. Po „paskaitos" rajono partijos sekretorius, internato direktorius Eugenijus Žalkauskas ir vyr. sesuo L. Kybartienė apklausinėjo ligonę S. Nevardauskaitę, iš kur ji gavusi pareiškimo-protesto tekstą; aiškino, kad Bažnyčia atskirta nuo valstybės ir gyvenantieji valdiškuose namuose be direktoriaus leidimo neturi teisės rašyti jokių pareiškimų,

juo labiau kolektyvinių; tikino, kad kun. Alf. Svarinskas šmeižęs tarybinį gyvenimą, įžeidinėjęs žmones ir t.t. Į S. Nevardauskaitės prašymą konkrečiau paaiškinti, kuo iš tikrųjų kun. Alf. Svarinskas yra kaltas, nes iš apšaukimo šmeižiku, ir įžeidinėtoju, kurstytoju žmogaus kaltės negalima suprasti, rajono partijos sekretorius nieko konkretaus neatsakė, išskyrus tai, kad Vėlinių vakarą kun. Alf. Svarinskas kartu su tikinčiaisiais iš bažnyčios organizuotai nuvyko į kapines pasimelsti už mirusius.

1983 m. vasario 3 d. internato gyventoja S. Nevardauskaitė išsiuntė pareiškimą Lietuvos komunistų partijos Centro Komitetui. Pateikiame sutrumpintą pareiškimo tekstą:

Skaudžiai sukrėtė žinia, kad valdžios pareigūnų yra suimtas mūsų gerbiamas ir mylimas Viduklės klebonas Alfonsas Svarinskas. Visi gerai žinome, kad jis nekaltas. Tūkstančiai tikinčiųjų savo parašais paliūdija, kad jis geras kunigas. Nesuprantame, kodėl jam prisegama antitarybininko etiketė, apšaukiamas šmeižiku, įžeidinėtoju, kurstytoju . . . kodėl griebiasi susidoroti teisminėmis priemonėmis? Jei kunigas Alf. Svarinskas pasisako, kad būtų lygiai valdžios traktuojami tikintys ir netikintys piliečiai, tai dar nėra joks nusikaltimas.

Kodėl mūsų valdžiai nepatinka tiesos žodis — šito negalima suprasti, bet negalima ir tylėti, kai už tiesos žodį kunigas yra kišamas į kalėjimą.

Valdžios atstovų įžūlus elgesys, suimant kun. Alf. Svarinską, ir po to pradėtas šantažas prieš gyventojus rodo, kaip pas mus yra gerbiamas teisingumas ir žmoniškumas . . ."

* * *

(Lietuvos trispalvė 16 vasario nors trumpai suplevėsavo ant Kapčiamiesčio vidurinės mokyklos):

Kapčiamiestis (Lazdijų raj.). 1983 m. vasario 16 dienos

rytą virš Kapčiamiesčio vidurinės mcyklos pastato suplevėsavo graži trispalvė laisvės vėliva. Į pamokas besirenkančių mokinių veiduose spinėjo šventiškas giedrumas ir nuostaba. Mokiniai susisietė kieme ir, nenuleisdami akių, džiaugdamiesi gėrjosi lietuviška trispalve, kuri dabar 15 min. jiems bylo) apie praeities kovotojų aukas, jų ištikimybę ir neišeiškiamą meilę Nemuno kraštui; ji bylojo ir apie dabarties kankinimą už Bažnyčios ir tautos reikalus. Tas mintis patvirtino vieno mokinio skandavimas: „Gyvuos dar gyva Lietuva!" 9 val. atėjęs į mokyklą direktorius Zenonas Sibalius tuoj pat paskambino į Lazdijų miliciją ir saugumą, o šie įsakė vėliavą skubiai nuplėšti. Mokytojas J. Subačius ir m-klos ūkvedys Ališauskas nuplėšę trispalvę, atnešė į mokytojų kambarį.

Kosminiu greičiu į Kapčiamiestį prisistatė veiklus Lazdijų raj. saugumietis Algis Gylys. Jis su Kapčiamiesčio apyl. įgaliotiniu Vladu Kavoliuku, apylinkės pirmininku J. Lapinsku ir kitais draugovininkais nuvyko pas Kapčiamiesčio gyventoją Juozą Sadecką, kur apžiūrėjo visus kambarius, kiemą, tvartą, sandėlį, prašė parodyti raktus. Trumpai apklausinėję mokyklos sargę Sadeckienę, išėjo.

Vasario 17 d. į apylinkės milicijos skyrių buvo kviečiamas atvykti Kapčiamiesčio kolūkio darbininkas Romas Žibūda. Tačiau Romas atsakė: „Kas nori su manim kalbėtis, tegul pats atvyksta, aš neisiu."

Tuoj pat į kolūkio dirbtuves atražiavo mašina ir Romą nuvežė į milicijos skyrių.

Saugumietis A. Gylys, išprašęs iš kabineto savo pagalbininkus, pradėjo pokalbį.

Pirmiausia priminė Romui, kad tuoj reiks išeiti į tarybinę armiją. Gylys siūlėsi padėti, kad Romą paskirtų tarnauti kur nors geresnėj vietoj, arčiau namų, tačiau su sąlyga, jei šis padėsiąs išaiškinti, kas galėjo iškelti lietuvišką vėliavą, o jei atsisakys padėti, tai išsiųsiąs atlikti karinę prievolę kur nors pačioj šiaurėj.

Klausinėjo ar dažnai lankosi bažnyčioje, ar bendrauja su kunigais, ar seniai buvęs pas Vytą ir Gintą Sakavičius. A. Gylys liepė susitikus šiuos vaikinus pagirti už drąsą ir sumanumą, kad taip aukštai sugebėjo iškelti tokią vėliavą ir stebėti, ką šiedu atsakys ir kaip reaguos.

Saugumietis, išėmęs trispalvės gabalą, padavė R. Žibūdai ir įdėmiai paklausęs, ar kartais kur nors bažnyčioje nematęs panašios.

Romui viską paneigus ir atsisakius nuo jo visų „geradarysčių", sakėsi vyksiąs į Romo namus apžiūrėti, bet nevažiavo. Atsisveikinęs, kaip visada, saugumietis liepė niekam nepasakoti apie pokalbį, žadėjo dar susitikti, o jei pasiseks Romui surinkti žinių, tai jas perduoti V. Kavoliukui ar jam pačiam.

Tą pačią dieną į Lazdijų milicijos skyrių pas Jarmalą buvo iškviestas Linas Sedeckas. Jis ten buvo tardomas ir verbuojamas.

* * *

Eigirdžiai (Telšių raj.). 1983 m. sausio 31 d. pas Eigirdžių-Nerimdaičių kleboną Ferdinandą Žilį prisistatė trys saugumiečiai ir peržiūrėjo knygas. Saugumiečiai gąsdino kunigą dėl pamokslų, sakytų Telšiuose sausio 30 d., kuriuose jis kalbėjo apie kun. Alf. Svarinsko įkalinimą. Pareigūnai teigė, kad kan. F. Žiliui įtaką daręs kun. Jonas Kauneckas.

* * *

Telšiai. 1983 m. vasario 1 d. III-joje vid. m-kloje pas VII klasės mok. Rasą Kačinskytę prisistatė du saugumiečiai ir kamantinėjo, kas katedroje tvarko adoruojančias mergaites? Ką vaikams kalbanti procesiją tvarkanti Ona Lazdauskaitė ir kt.? Tiek O. Lazdauskaitė, tiek kun. Jonas Kauneckas buvo juodinami, laikomi nusikaltėliais.

* * *

Pas kun. Joną Kaunecką kratoje dalyavusi milicijos leitenantė Dapkuvienė (ne Dapkūnieė, kaip buvo paminėta „LKBK" 56 nr.) visaip tyčiojoi iš mergaičių, kratos metu atėjusių pas šeimininkę Činslytę. Nusivedusi vieną mergaitę į virtuvę, reikalavo nus·engti suknutę. Kai mergaitė nesutiko, pati Dapkuvienė cišo rankas net po apatiniais rūbais. Nuvežta į miliciją buvo ilgai tardoma ir paleido tik antrą vanaldą nakties, siūlylamiesi parvežti namo, bet mergaitė atsisakė: „Su tokiais, kurie taip žemina žmogų, nevažiuosiu".

* * *

Upyna (Šilalės raj.). 1983 m. sausio 31 d. iš mokyklos bendrabučio apylinkės pirmininko žmona Stefa Radzevišienė iškvietė 10 kl. mok. Vilmą Kinderytę. Netoli bendrabučio stovėjo saugumo viliukas.

Pakvietęs mergaitę sėstis į mašiną, saugumietis (pavardės nepasisakė) klausinėjo, ar sekmadienį bažnyčioje klebonas nekalbėjo apie suimtą Viduklės kleboną kun. Alf. Svarinską. Paskui čekistas padiktavo Vilmai Kinderytei tokio turinio raštą:

„Upynos klebonas kun. Vytautas Skiparis kalbėjo iš sakyklos apie kun. Alf. Svarinską. Buvo renkami parašai, prašant kun. Svarinską paleisti." Mergaitė jį parašė ir pasirašė.

1983 m. vasario 4 d. V. Kinderytę iškvietė į Šilalės raj. Komjaunimo komitetą. Atvykusią Vilmą maloniai pasitiko tas pats saugumietis. Saugumietis, greta kitų klausimų, Kinderytės teiravosi: „Kodėl eini į bažnyčią, kodėl stojai į komjaunimą? . . ." Mergaitė atsakė, kad tikėjimas Tarybų Sąjungoje nėra draudžiamas, o į komjaunimą stojo su viena sąlyga: kada norėsiu, tada į bažnyčią eisiu.

Saugumietis pamatęs, kad mokinė nepasimetė, pagrasino: „Aš su tavim norėjau žmoniškai pasikalbėti. Tu dar pasigailėsi!"

* * *

Vilkaviškis. 1983 m. vasario 25 d. Vilkaviškio Vitkausko mokyklos direktoriaus kabinete čekistas Kononenka tardė Vilmą Brazauskaitę (8 k.) ir Arvydą Jušką (9 kl.) dėl pasirašymo po pareiškimu dėl jaunimo persekiojimo. Mokiniai buvo tardomi, — kas rinko parašus ir ar patys pasirašė po minėtu pareiškimu. Abu mokiniai atsisakė atsakinėti į klausimus, o po protokolu nepasirašė. Direktoriaus pav. Kurmienė mok. Vilmą Brazauskaitę apšaukė kvaila ir grasino išvežti į psichligoninę.

Vasario 26 d. mok. V. Brazauskaitė vėl buvo tardoma ir vėl atsisakė ką nors paaiškinti.

* * *

Prienai. 1983 m. kovo 10 d. 11 val. į Prienų rajono Saugumo komiteto poskyrį buvo iškviestos: Monika Savilionienė, gyvenanti Ingavangio kaime ir Anelė Liniauskienė, gyvenanti Kleboniškio kaime. Saugumietis Liutkevičius moteris klausinėjo, kodėl jos yra pasirašiusios po pareiškimu, ginančiu jaunimo teises, nes pareiškimas šmeižikiško pobūdžio. Moterys paaiškino, kad užstoti ir ginti jaunimą yra tikinčiųjų pareiga.

* * *

1983 m. kovo 5 d. VSK Prienų poskyryje tardytojas Liutkevičius apklausinėjo Reginą Buzienę dėl pareiškimo, kuriame ginamas persekiojamas Lietuvos tikintis jaunimas. Klausė, — kas rinko parašus? Po to aiškino, kad pareiškimu juodinama tarybinė tikrovė. Kaip pavyzdį nurodė, kad pareiškime buvo rašoma, kad vienai studentei dėl tikėjimo neleido gauti aukštosios mokyklos baigimo diplomo, o iš tikrųjų ji gavo ir dabar dirba Kaune. Buzienė paaiškino, kad tada, kai pareiškimas buvo parašytas minėta studentė tikrai buvo diskriminuojama, o dabar galbūt klaida atitaisyta.

Tardytojas Liutkevičius paaiškino, kad Buzienė buvo apklausta kaip liudininkė Jadvygos Bieliauskienės byloje.

* * *

Skaudvilė. 1983 m. kovo 1-5 dienomis Tauragės VSK poskyrio čekistas su keliais Skaudvilės milicininkais landžiojo po Skaudvilės gyventojų buus, terorizavo žmones, reikalaudamas rašyti pasiaiškinimus dėl pasirašymo po pareiškimu dėl Lietuvos tikinčiojo jaunimo persekiojimo. Atsisakantiems rašyti pasiaškinimus grasino trimis metais kalėjimo.

* * *

Vilkaviškis. 1983 m. vasario mėn. VSK Vilkaviškio milicijos poskyrio čekistai apklausinėjo daugelį Vilkaviškio, Kybartų ir kt. vietovių tikinčiųjų, ar jie pasirašė po pareiškimu, kuriuo buvo ginamas Lietuvos tikintis jaunimas. Saugumiečiai teigė, kad už tą pareiškimą iškelta baudžiamoji byla. Apklausinėdami tikinčiuosius, saugumiečiai turėjo nufotografuotus lapus su parašais; kai kurie gerai įskaitomi parašai buvo raudonai pabraukti. Tikintieji įvairiai atsakydavo į klausimą ar pasirašę po minėtu pareiškimu: vieni patvirtindavo savo parašą, kiti — neigė, dar kiti — nieko nepaaiškindavo.

* * *

RRT PROPAGANDA

(P. Anilionio pavaduotojas Juozėnas slaptai šviečia spaudos darbuotojus ir atidengia ateistų veiklos klaidas):

1983 m. vasario 23 d. Vilniaus Eltoje įvyko spaudos darbuotojams uždara paskaita, kurią skaitė Religijų reikalų tarybos įgaliotinio pavaduotojas E. Juozėnas. Klausytojams buvo nurodyta neužsirašinėti. Pateikiame pagrindines kalbėtojo mintis.

Kalbėtojas pateikė statistinius duomenis apie bendrą Katalikų Bažnyčios ir kitų religinių bendruomenų padėtį

ir pažymėjo, kad tai yra apčiuopiama jėga mūsų respublikoje.

Katalikams direktyvos eina iš Vatikano. Padėtis nesanti normali, nes reiškiasi religinis ekstremizmas, sakomi antivisuomeniniai pamokslai, šmeižiami tarybiniai aktyvistai. Kunigai ragina nesilaikyti įstatymų. Kunigų ekstremistų yra apie 50, kurių pats veikliausias yra Alfonsas Svarinskas. Visuomenėje renkami parašai po peticijomis, pvz., „Kovokime prieš kunigų žudymą".

Gaminami pogrindžio leidinai, kurie skiriami Vatikano radijui, Amerikos balsui.

Kunigai ekstremistai turi subūrę moterų aktyvą — apie 300, dalis jų — su aukštuoju mokslu.

Kartais tyčia sufabrikuojamos situacijos, kad kiltų konfliktas. Kryžiai tam statomi, kad būtų nukelti. Visuomenė kirčinama, pvz., sekmadienį neiti į darbą, mokiniai raginami Pelenų dieną neiti mokyklon.

Popiežiaus pateikiama socialinė doktrina nėra konstruktyvi, bet jo kelionės ir kalbos sukelia masėse susidomėjimą. Ne vieną kartą jis yra pareiškęs, kad meldžiasi už Lietuvą.

Kunigai turi didelės propagandos galimybes, pvz., Šiluvoj susirenka virš 20.000 žmonių, kuriems kalba kun. J. Kauneckas ir kiti ekstremistai kunigai.

Ekstremizmui daug padeda ateistinio darbo trūkumai.

Daug mokinių lanko bažnyčią. Mokytojai savo netaktišku elgesiu iššaukia konfliktus su tėvais; vaikas verkia, motina bėga pas kunigą, o tas — į „Kroniką". Reikia dirbti su tėvais.

Mūsų ateistinio darbo formos netobulos. Vatikanas geriau suformulavo savo programą dėl religinės propagandos.

Mūsų ateistinei propagandai stinga konkretumo.

1976 m. buvo pakeistas įstatymas dėl kultų. Jį turi turėti pedagogai. Pernai teko kalbėtis su tikinčiųjų aktyvu. Pasirodo, įstatymą jie žino taip, kaip komentavo

klebonas. Reikia operatyviai demasuoti ekstremistų aktus!

Popiežiaus veikloje yra daug prieštaravimų. Jis kalba apie nepolitinę Bažnyčios misiją. O kokie jo pareiškimai Lenkijos klausimu! Paleisti internuotuosius! Pernai Vatikanas išleido dekretą, kad bažnytinis aktyvas negali dalyvauti ateistų taikos judėjime.

Kunigai per pamokslus apčiupinėja mokytojus. O mes? Kunigų ausys visur prasmunka — nori žinoti, kaip ruošiamasi kovoti su ekstremistais. Mūsų ausys negirdi daugelio jų pamokslų.

Daug žalos atneša nemoksliška ateistinė propaganda. Švietimo ministerija buvo įkalusi mokytojams į galvą, kad jei vaikas tikintis, jis negali turėti pavyzdingo elgesio pažymio. Tai patarnavo kunigams. Dabar jau išgyvendinta ši praktika. Reikia vengti per daug įžeidžiančių piešinių ateistiniuose kampeliuose.

Gana jau teko kalbėtis su tikinčiaisiais Viduklėje. Jie jautė, kad klebonas prieis liepto galą.

Klebonas Alf. Svarinskas turi aktyvą, kuris gali padaryti, ką tik lieps kunigas.

Lietuvos vyskupų situacija nėra lengva. Ekstremistai priskundė, ir vyskupai važiuoja į Vatikaną aiškintis. Krikščiūnas jau buvo, dabar važiuos kiti. Ekstremistai rašo šmeižikiškus laiškus, moraliai spaudžia visus, kad stotų prieš tarybinę santvarką.

„Tikinčiųjų teisėms ginti komitetas" atsirado 1978 m. Kodėl toleruojame? Netoleruojame. Nėra Svarinsko, gaus per nagus ir kiti. Mes neskubame. Niekam neturi būti abejonių, kad mūsų kaliniai yra antitarybiniai.

Šv. Kazimiero metinėms pasiruošti sudaryta komisija. Provokacijų nesitikima.

Bet ekstremistai planuoja budėti prie ateistinio muziejaus, organizuoti maldų vajų, mitingą, eisenas; kelia klausimus dėl bažnyčių grąžinimo tikintiesiems.

* * *

KAM JŪS TARNAUJATE?

Laikraščio „Tiesa" redakcijai

(Kun. G. Gudanavičius pavyzdžiais atsako okupantui parsidavusiam kunigų kaltintojui Vytautui Griniui):

Gerbiamoji redakcija,

pasinaudodamas Konstitucijos garantuota spaudos bei žodžio laisvės teise (50 str.), kreipiuosi į Jus, prašydamas paskelbti „Tiesoje" šį mano pareiškimą:

ATVIRAS LAIŠKAS VYTAUTUI GRINIUI

Gerbiamas Vytautai Griniau,

perskaičius Jūsų straipsnį „Kam jie tarnauja?", atspausdintą „Tiesoje" 1983 m. vasario 6 d., norisi ir Jus paklausti: o kam Jūs tarnaujate? Savo tautai ar jos priešams, tiesai ar melui? Strapsnis ilgas, jame paliesta daug problemų, ir visus iškeltus klausimus šį kartą liesti nesiryžtu. Pabandykime bent į kai kurias straipsnio vietas pažvelgti kartu.

Jūs, pvz., džiaugiatės, „kad vis daugiau žmonių nebevergauja religijai, kad dėsningai vyksta sekuliarizacijos procesas, kad keičiasi pats tikintysis, jo santykiai su religija ir bažnyčia". Trumpai kalbant, Jus džiugina ateizmo pergalė mūsų tautoje. Taip, dalinai Jūs teisus. Per pastaruosius 43 metus ne maža mūsų tautos dalis, ypač jaunojoje kartoje, sekuliarizavosi. Bet leiskite paklausti: kokia kaina visa tai pasiekta? Gal laisvu žmonių apsisprendimu? Deja, ne! Visa sekuliarizacija vyksta ateizmą padarius valstybine religija, jėga brukant ateizmą vaikams jau nuo vaikų darželio, mokyklose diskriminuojant tikinčius mokinius. Baudžiant mokinius už dalyvavimą religinėse apeigose, mažinant elgesio pažymį, abiturientams išduodant blogas charakteristikas, grasinant neįstojimu į aukštąsias mokyklas, pajuokiant tikinčius mokinius. Tuo būdu iš tikinčiųjų tėvų atimta teisė auklėti vaikus pagal savo įsitikinimus, o mokytojams įsakoma tikinčių

tėvų vaikus išleisti iš mokyklos sąmoningais ateistais. O jeigu dar pridėsime spaudą, radiją, televiziją, kuo tikintieji negali pasinaudoti, tai bus aišku, kokia kaina įvyko dalies mūsų tautos sekuliarizacija, subedievinimas. Tai įvyko diskriminuojant tikinčiuosius ir pažeidžiant Tarybinės Konstitucijos 50-52 str.

Toliau, Jūs primenate seną ateizmo apaštalų kartojamą frazę: „Socializmo sąlygomis visų konfesijų tikintieji turi galimybę visiškai patenkinti savo religinius poreikius." Ir tai ne tiesa. Visi tikintieji gali nebent melstis savo bute. Ar Jums nežinoma, kad joks tarybinis mokytojas ar kiti aukštesniojo rango pareigūnai negali viešai praktikuoti savo religijos. Kurie tai išdrįsta, tie yra baudžiami, net atleidžiami iš darbo. Taip buvo pašalintos iš mokytojų pareigų: Kulautuvoje mokytoja Stasė asiūnaitė, Vilkaviškyje mokyt. Ona Brilienė, Šiaulių mokyt. Kaušienė. Alytaus raj. kolūkio pirmininkas Gražulis buvo atleistas iš pirmininko pareigų už tai, kad jo sūnus įstojo į Kunigų seminariją.

Tikintieji neturi teisės organizuotai vykti netgi į kapines pagal seną tradiciją Vėlinėse pasimelsti už savo mirusiuosius. Kunigai, kurie išdrįso nepaklusti tokiems antikonstituciniams, tikinčiuosius diskriminuojantiems potvarkiams, buvo nubausti piniginėmis baudomis.

Yra draudžiamos organizuotos eisenos į Šiluvos Švč. M. Marijos šventovę. Už dalyvavimą tokiose eisenose inžinierius V. Vaičiūnas, darbininkas M. Jurevičius ir G. Stanelytė buvo nubausti kalėjimo bausmėmis.

Tai štai kokiomis priemonėmis vyksta tautos sekuliarizacija. Ir Jūs tai pateisinate, džiaugiatės ir tai laikote normaliu sekuliarizacijos procesu.

Jūs, gerb. V. Griniau, pykstate ant Lietuvos kunigų, kad jie viešai pamoksluose drįsta iškelti tuos faktus ir tą blogį, kurį atnešė mūsų tautai ateizmas. To nutylėti negalima, tai nutylėti būtų nusikaltimas prieš Dievą ir tautą. O žala padaryta labai didelė. Per pastaruosius 43

metus, pašalinus iš mokyklų religijos pamokas ir įvedus griežtą ateistinį auklėjimą, panaudojant anksčiau minėtas švietimo bei komunikacijos priemones, Jūsų džiaugsmui, religinis gyvenimas tautoje nusilpo, o su tikėjimo nusilpimu labai krito ir tautos moralė. Moralė neteko pagrindo. Tai liudija gausios šeimų skyrybos, gimimų mažėjimas, abortų daugėjimas (jei tikėti radijo pranešimais, tai pas mus vidutiniškai vienai moteriai tenka 4-5 abortai), alkoholizmo ir nusikalstamumo jaunojoje kartoje pasibaisėtinas didėjimas. Mūsų tauta yra fiziškai mirštanti: šeimų vidurkis — 3,2. Jūs pykstate ant kunigų, kad jie dėl mūsų tautos moralinio smukimo kaltina ateizmą. Deja, taip ir yra. Kol mūsų tauta buvo giliai tikinti, šeimos buvo gausios, doros, sveikos. Skyrybų beveik nebuvo, nes Katalikų tikėjimas jas draudžia. Abortai griežtai draudžiami, nes tai žmogždusytė, dėl to jų buvo mažai. Alkoholikų irgi nebuvo tiek daug. Kada baudžiavos laikais liaudis pradėjo smarkiai girtauti, užteko Vyskupui Valančiui 1854 metais įsteigti Blaivybės Broliją, paraginti žmones į ją rašytis, per porą metų girtavimas beveik liovėsi. Tikinčiai tautai užteko vyskupo autoritetingo žodžio, gi šiandien ateizmo sužalotai tautai nieko nepadės visos valstybiniu mastu taikomos kovai su alkoholizmu priemonės. Alkoholizmas vis didėja.

Prisiminęs audringąjį 1940-1945 metų laikotarpį, Jūs kaltinate kunigus bendradarbiavimu su liaudies priešais ir hitlerininkais. Girdi, „248 kunigai, talkininkavę hitlerininkams, kad išvengtų pelnytos bausmės—spruko į Vakarus, gi susitepę rankas ir nespėję išsidanginti svetur, turėjo už savo nusikaltimus atsakyti pagal įstatymus". Tai ne tiesa. 248 kunigai pasitraukė į Vakarus ne dėl to, kad būtų „susitepę rankas", bet iš baimės, kad išvengtų stalininio teroro. Ir tie lietuviai bei daugelis kunigų, kurie pradžioje į vokiečius žiūrėjo kaip į išvaduotojus ir kai kurie jiems netgi talkininkavo, taip elgėsi tik dėl to, kad iš stalininio režimo per vienerius metus buvo patyrę daug skriaudų.

Tamsta, remdamasis archyviniai dokumentais ir būdamas objektyvus, turėtumėte žinoti, kiek tūkstančių lietuvių šeimų su kūdikiais ir seneliais buvo išplėšta iš savo sodybų ir Tėvynės ir be jokio teisminio proceso išvežta į Sibirą, iš kur daug jų negrįžo. Arba, kiek kunigų be jokio teismo 1941 m. buvo nužudyta, traukiantis Tarybinei Armijai į Rytus? Štai keletas pavardžių: Joniškio gimnazijos kapeionas kun. Paulius Racevičius, Kruopių klebonas Vanagas, Vekšnių — kanauninkas Navickas, Kuršėnų — kanauninkas V. Dambrauskas, Stirnių — kun. Jonas Daugėla, Pūsnės — kun. Valentinas Balčius; kalėjime mirė: vyskupas — Mečislovas Reinys ir Borisevičius; kunigai – Stanislovas Rimkus, J. Kostrickas. Tai nepilnas tautos kankinių sąrašas. Tokių liūdnų faktų akivaizdoje, Tarybinei Armijai grįžtant, ne 248 kunigams, bet visos Lietuvos kunigams buvo pagunda trauktis į Vakarus ir ne iš meilės hitlerininkams, bet iš baimės mirties, kalėjimų. Jei dauguma kunigų nepasitraukė, tai tik iš meilės savo tautai, Bažnyčiai, kad avys neliktų be ganytojų. Jie geriau rizikavo eiti į kalėjimus, mirti, negu palikti savo kraštą. Daugelis jų ir atsidūrė lageriuose ne dėl to, kaip Jūs rašote, kad būtų nusikaltę savo tautai, bet kad ją mylėjo ir dėl jos aukojosi. Tokia yra tiesa apie Lietuvos kunigus.

Jūs, gerb. V. Griniau, norėdamas tautos akyse nuvertinti Lietuvos kunigus, griauti jų autoritetą, elgiatės neteisingai. Jūs tuo pačiu tarnaujate ne savo tautai, bet jos priešams. Dėl to, vos perskaičius Jūsų straipsnį, ir iškilo klausimas: kam Jūs tarnaujate?

Jūs kunigus skirstote į lojalius ir ekstremistus. Be reikalo. Visi Lietuvos kunigai, išskyrus mažą procentą, moraliai subankrutavusių, skelbdami Kristaus mokslą ir krikščioniškąją moralę, dirba naudingą tautos auklėjamąjį darbą. Gi Jūsų niekinami „ekstremistai", tai patys uoliausi kovotojai prieš visokias negeroves už tautos šviesesnę ateitį. Visa tikinti liaudis prieš juos lenkia galvas, jais

džiaugiasi, jais didžiuojasi, ir nepasiseks jų suniekinti. Tai mūsų Lietuvos Bažnyčios ir tautos pasididžiavimas. Žinoma, galima juos sunaikinti fiziškai. Šiame dvasinio nuosmūkio amžiuje smurtas tapo lengviausia priemonė su savo ideologiniais priešais. Tačiau tų drąsių ir principingų vyrų vardai kada nors papildys tautos didvyrių sąrašą.

Susimąstykite!

Žagarė, 1983 m. vasario 21 d.

Kun. Gustavas Gudanavičius
Žagarės administratorius

* * *

KANKINIŲ TAUTOS DOVANA

(Propagandos tikslu Maskva pagaliau leido Airijos katalikų dovanotai Marijos statulai atvykti į pavergtą Lietuvą):

Prieš kelerius metus Airijos katalikai padovanojo persekiojamiems Lietuvos katalikams simbolinę dovaną — Marijos statulėlę, kuri turėjo būti Vilniaus Aušros Vartuose. Sovietinė valdžia nesutiko, kad ši statulėlė būtų pargabenta į Lietuvą ir todėl laikinai buvo saugojama Dubline šv. Kazimiero bažnyčioje.

1983 m. sausio mėn. po Angliją ir Airiją važinėjo dvasininkų „ekumeninė delegacija" iš Tarybų Sąjungos. Delegaciją organizavo Religijų reikalų taryba ir jos tikslas buvo ne ekumenizmas, bet propaganda, kad Sovietų Sąjungoje esanti tikėjimo laisvė. Maskvoje instruktažo metu, kaip dvasininkai turi laikytis kelionės metu, Šakių dekanas mons. J. Žemaitis paklausė atsakingą RRT darbuotoją, ką jam daryti, jei Airijos katalikai prašys parvežti Švč. Mergelės Marijos statulą į Lietuvą. Pareigūnas sakė, jog galįs paimti. Atrodo, kad Airijos katalikai su savo reikalavimais persiųsti statulą į Lietuvą jau taip buvo sovietinei valdžiai įgrįsę, kud ši ryžosi panaudoti šią

delegaciją statulos pargabenimui į Lietuvą. Dubline sovietinės ambasados darbuotoja džiaugte džiaugėsi, kad galų gale atsikratys Marijos staula.

Delegacijai sugrįžus į Maskvą, prisistatė muitinės darbuotojai ir statulą atėmė. Pavykęs į namus, mons. J. Žemaitis paskambino RRT įgaliotiniui Petrui Anilioniui pranešdamas apie namalonų įvykį. Po kiek laiko RRT įgaliotinio pavaduotojas Juozėnas pranešė, kad Marijos statulą bus galima pasiimti, tik ji turės būti Šiluvos bažnyčioje. KGB nenorėjo, kad statula liktų sostinėje ir į ją trauktų maldininkus.

Pagaliau Airijos katalikų dovaną mons. Juozas Žemaitis ir Šiluvos dekanas Vaclovas Grauslys iš Maskvos parvežė į Lietuvą vasario 16 d., būtent tą dieną, kai viso pasaulio lietuviai pamini sunkiai atkovotos Lietuvos Nepriklausomybės sukaktį.

Ne be RRT įsikišimo, Airijos katalikų dovana į Šiluvą buvo nugabenta tyliai, be iškilmių. Kunigai ir tikintieji apie tai nebuvo painformuoti. O kad Airijos katalikai liktų patenkinti tokiu tyliu dovanos priėmimu, RRT įsakė, kad vysk. L. Povilonis Airijos kardinolui pasiųstų padėką.

Šis Švč. M. Marijos statulos pargabenimas pagal KGB planą turėjo būti įrodymu, kad Lietuva nėra kankinių tauta. Šis įrodymas buvo reikalingas šiuo metu, kai vienas iš geriausių Lietuvos Bažnyčios sūnų — kun. Alf. Svarinskas okupanto ranka buvo įmestas už grotų.

* * *

Lietuvos katalikai labai šiltai prisimena savo brolius Airijoje ir jiems yra labai dėkingi už solidarumą ir maldas tuo momentu, kai reikia eiti erškėčiuotu keliu. Ypatingą vietą Lietuvos tikinčiųjų širdyse yra užėmęs Kestono kolegijos direktorius Michael Bourdeaux, parašęs ne vieną khygą apie Lietuvos katalikų vargus.

* * *

ŽINIOS IŠ VYSKUPIJŲ

Vilnius. Visi Lietuvos vyskupai gavo iš Vatikano sekretorijato iškvietimą oficialiai aplankyti šv. Tėvą. Tarp iškviestųjų buvo ir tremtinys vysk. Julijonas Steponavičius. Tačiau svoietinė valdžia, bijodama, kad nesugriūtų jos planai Lietuvos Kat. Bažnyčios atžvilgiu, tremtinio vyskupo į Romą neleido, melagingai motyvuodami, kad permaža buvo laiko užsienio paso gavimui. Jei sov. valdžia būtų norėjusi, užsienio pasą būtų padariusi per dvi dienas.

* * *

Vilnius. Povilas Pečeliūnas, atlikęs bausmę lageryje, buvo nuvežtas į tremtį tolimoje šiaurėje. Dabartinis jo adresas:

626806
Tiumenskaja obl.
Berezovskij rajon.
pos. Igrim,
ul. Entuziastov d. 16 kv. 13
Pečeliūnas Povilas, Juozo

* * *

Antanas Terleckas tremties bausmę nuo 1982 m. gruodžio 19 d. atlieka Tolimuose Rytuose. Adresas:

686410 Magadan
Omsukčan, pos. Industrialnij
Omsukčanskogo r-na
ul. Sportivnaja 5-17
Terleckas Antanas

* * *

Vaiguva (Kelmės raj.). 1982 m. rugsėjo iš 21 į 22 naktį piktadariai įsilaužė į bažnyčią, bet, matomai kažko išsigandę, žymesnių nuostolių nepadarė.

* * *

Tauragė. 1982 m. gruodžio mėn. iš 8 į 9 naktį buvo įsilaužta į zakristiją, pavogtas garso siprintuvas. Piktadariai padarė nuostolių už 350 rub.

* * *

Pagėgiai. 1983 m. sausio mėn. iš 2 3 naktį piktadariai, nepajėgę išlaužti metalinio didžiojo altoriaus tabernakulio, išnešė. Vėliau miške buvo rastas išardytas tabernakulis ir jame palikta komuninė su keliais komunikantais, kita komuninė, pilna komunikantų, paimta. Sniege buvo matyti kelių piktadarių pėdsakai. Su savimi jie turėję šunį ir rogutes. Iš to galima spręsti, kad jie buvo vietiniai. Tikittieji apie šią piktadarybę pranešė milicijai sausio 3 d. tačiau milicija prisistatė tik po pietų, kai, nutirpus sniegui, neliko pėdsakų. Piktadariai nerasti.

* * *

Plungė. 1983 m. sausio mėn. iš 15 į 16 naktį šventoriuje išmuštas koplytėlės stiklas ir išversta Švč. M. Marijos statula.

* * *

Telšiai. 1983 m. vasario mėn. iš 5 į 6 naktį pavogta Rūpintojėlio statulėlė iš koplytėlės katedros šentroiuje.

* * *

(Anilionis melu bando įtaigoti Lietuvos vyskupus):

Vilnius. 1983 m. vasario 17 d. į Religijų reikalų tarybos įgaliotinio įstaigą buvo sukviesti visi pareigas einantys Lietuvos vyskupai, Vilniaus arkiv. valdytojas kun. A. Gutauskas ir Kunigų seminarijos rektorius kun. dr. Viktoras Butkus. Įgaliotinis Petras Anilionis, kruopš-

čiai pasiruošęs paskaitai, apie 2,5 val. įtikinėjo Ordinarus, kur juoda, kad esą balta ir atvirkščiai, t.y. kad sovietinė valdžia labai gera, rūpinasi net Bažnyčios reikalais, o niekadėjai, kenkią Bažnyčiai, yra kunigai ekstremistai. Įgaliotinis, sofistiškai manipuliavo net Bažnyčios kanonais, piršdamas mintį, kad valdžios pastatytas parapijos dvidešimtukas esąs teisėtas parapijos šeiminnkas ir klebonui vieta — tik prie altoriaus. Kalbėdamas apie Kunigų seminariją, įgaliotinis tvirtino, kad stojančiųjų į seminariją limitas būsiąs padidintas, jei neveiks neoficiali Kunigų seminarija ir nebus „kunigų ekstremistų". Teisingai vienas iš vyskupų pažymėjo, kad dėl neoficialios Seminarijos esanti kalta sovietinė valdžia: jeigu ji būtų leidusi visiems kandidatams įstoti į Kauno Kunigų seminariją, tai niekas nebūtų ruošęs kunigus neoficialiai.

Kai vysk. Vincentas Sladkevičius priminė įgaliotiniui, jog kai kurie asmenys siekia perdidelio artimumo su klierikais ir tuo juos labai vargina. Įgaliotinis visų nuostabai taip atsakė: „Tegu priešinasi saugumui. Kam nusileidžia?" Kokia veidmainystė! Daugelis tų, kurie pasipriešina saugumui — lieka atmesti.

* * *

Telšiai. Pareiškimą TSRS ATP pirmininkui prieš išsiunčiant papildomai pasirašė šie Telšių vyskupijos kunigai (žr. „LKB Kronika", Nr. 55):

prel. mons. Barauskas Bronius	Meidus Juozapas
kun. Brazdžius Bronius	Rutalė Juozapas
Ežerinskas Stanislovas	Serapinas Petras
Gylys Kazimieras	Sirtautas Henrikas
Ilinčius Stanislovas	Šimkus Zigmas
Jadviršis Konstantinas	Veselis Leonas
Lygnugaris Petras	Šarkauskas Liudvikas

Iš viso Telšių vyskupijos kunigų pareiškimą pasirašė

130 kunigų, du iš svetimų vyskıpijų ir 128 Telšių vyskupijos kunigai (iš esamų 135) Atsisakė pasirašyti kun. Degutis Česlovas, Degutis Zenonas, Sakutis Stanislovas. Nebuvo pasiūlyta pasirašyti kun., išvykusiems iš vyskupijos: Mantvydui Juozui ir Bvainiui Domininkui. Nepasirašė taip pat Telšių kurija.

* * *

Kybartai. Pastaruoju metu sustiprėjo neoficialiai pašventintų kunigų persekiojimas. Stengiamasi įbauginti juos pačius ir tuos, kurie sudaro jiems galimybę atlikti kunigiškas pareigas.

* * *

Vilkaviškio raj. LDT Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojui drg. J. Urbonui.

Prašome supažindinti kun. S. Tamkevičių su pridedamu įspėjimu ir su jo parašu ar atsisakius pasirašyti, — liudininkų parašais, grąžinti mūsų įstaigai.

Priedas: 1 lapas

(Juozėno parašas)
Tarybos įgaliotinis P. Anilionis

Religijų reikalų tarybos prie TSRS Ministrų Tarybos Įgaliotinis Lietuvos TSR

Įspėjimas

(Ateistas komunistinės valdžios pareigūnas savinasi teisę nepripažinti kunigui vyskupo suteiktų šventimų):

Kybartų Katalikų Bažnyčios klebonui kun. Sigitui Tamkevičiui Kybartuose.

1982 m. birželio 10 d. Katalikų Bažnyčios Kybartų religinio susivienijimo klebonas kun. Sig. Tamkevičius buvo supažindintas su RRT įgaliotinio įspėjimu apie tai,

kad jis pasikvietė jokios dvasinės mokyklos nebaigusį ir neįšventintą į kunigus, neturintį registracijos pažymėjimo pil. Kastytį Joną Matulionį ir savavališkai pavedė jam eiti vikaro pareigas.

Minėtas pilietis niekur nedirbdamas, prisidengęs kunigo vardu, laiko mišias, klauso išpažinčių sako dargi antivisuomeninio pobūdžio pamokslus, vadovauja bažnytinėms procesijoms bei ceremonijoms.

Įspėjime buvo nurodyta, kad kun. Tamkevičius savo neteisėtais veiksmais pažeidė RRT prie TSRS Ministrų Tarybos 1968 m. spalio 31 d. instrukcijos „Apie religinių susivienijimų maldos namų ir pastatų apskaitą, taip pat dėl tvarkos registruojant religinių susivienijimų vykdomuosius organus ir kulto tarnautojus „17, 18 ir 19 paragrafus. Tačiau kun. Tamkevičius jokių išvadų dar nepadarė.

Pakartotinai įspėju kun. S. Tamkevčių, ir reikalauju neleisti tenkinti tikinčiųjų religinius poreikius asmeniui, pasivadinusiam kunigu, neturinčiam registracijos pažymėjijo. Priešingu atveju jūs būsite patrauktas atsakomybėn, o religiniam susivienijimui, remiantis Religinių susivienijimų nuostatų 35 punktu, panaikinta registracija.

1983.II.15

Tarybos įgaliotinis P. Anilionis
Su įspėjimu susipažinau:
1983.III.11 kun. Tamkevičius

Po įspėjimu kun. S. Tamkevičius nepasirašė. Įspėjimas kovo mėn. pradžioje buvo tik perskaitytas, bet nuorašas į rankas neįteiktas.

* * *

JŲ EKSCELENCIJOMS LIETUVOS VYSKUPAMS

Vilniaus arkivyskupijos Kunigų tarybos

Pareiškimas

(Vilniaus arkivyskupijos Kunigų Tarybos priminimas Lietuvos vyskupams):

Kaip žinoma, Jūs š.m. hlandžio pradžioje vykstate į Vatikaną su vizitu „ad lhina". Panašių vizitų metu būdavo sprendžiami ir Lieuvos hierarchijos klausimai; deja, šiuos klausimus svarsant nekolegialiai (t.y. aplenkiant kitų Vyskupų ir kunįų nuomonę), dar ir tolimoje praeityje pasitaikydavo slaudžių, sunkiai atitaisomų klaidų, kurių liūdnus padarnius mes jaučiame ir dabar. Manome, kad ir šio vizitc metu bus liečiami Lietuvos vyskupijų (o konkrečiai, ir mūsų Sostinės — Vilniaus arkivyskupijos) valdymo klausimai, kurie yra be galo jautrūs ne tik mums — kunigams, bet ir visos Lietuvos tikintiesiems. Todėl yra labai svarbu, kad tokius klausimus svarstytų ne kuris vienas Vyskupas, bet visi Lietuvos vyskupai kolegialiai, jokiu būdu neaplenkdami J. E. vysk. Julijono Steponavičiaus, kuris, deja, apie įvairius šios srities projektus praeityje nebūdavo net ir informuojamas. O svarstant Vilniaus arkivyskupijos valdymo klausimus, savaime suprantama, skaitytis su J. E. vysk. Julijono Steponavičiaus nuomone yra absoliučiai būtina, nes juk jis yra tikrasis mūsų arkivyskupijos šeimininkas. Sprendžiant šiuos klausimus be jo pritarimo, į hierarchų ir kunigų tarpusavio santykius galėtų būti įnešta didelė disharmonija.

Vilnius, 1983 m. kovo 25 d.

Vilniaus arkivyskupijos Kunigų tarybos nariai:

Kun. Jonas Lauriūnas — Kun. Marijonas Savickas
Kun. Algimantas Keina — Kun. Kazimieras Žemėnas
Kun. Jonas Vaitonis — Kun. Edmundas Paulionis
Kun. Mykolas Petravičius — Kun. Donatas Valiukonis
Kun. Alfonsas Petronis — Kun. Ričardas Černiauskas

* * *

Telšiai. 1982 m. vasario mėn. RRT įgaliotinio pavaduotojas Juozėnas lankė Telšių vyskupijos dekanus:

Tauragės dekaną kun. P. Puzarą, Šilalės dekaną kun. F. Valaitį, Plungės dekaną kun. K. Gasčiūną, Ž. Kalvarijos vicedekaną kun. Lukoševičių, Mažeikių dekaną kun. J. Gedvilą; lankėsi ir pas Telšių vyskupą Antaną Vaičių. Pavaduotojo Juozėno tikslas buvo įtikinti dekanus, o per juos — dekanatų kunigus ir tikinčiuosius, kad tarybinė valdžia, suimdama kun. Alfonsą Svarinską, pasielgė teisėtai.

* * *

Kybartai. 1983 m. vasario 11 d. Vilkaviškio raj. VK pirmininko pavaduotojas J. Urbonas, lydimas Kybartų miesto VK pirmininko ir sekretorės, atvyko į Kybartų kleboniją ir bandė kun. Sigitui Tamkevičiui perskaityti oficialų įspėjimą už tai, kad š.m. vasario 6 d. Kybartų bažnyčioje buvo renkami parašai, protestuojant prieš kun. Alfonso Svarinsko areštą.

Kun. S. Tamkevičius nesutiko išklausyti įspėjimo teksto, nes pavaduotojas J. Urbonas atsisakė palikti įspėjimo nuorašą, o, kai pareigūnas vis tiek bandė jį perskaityti, klebonas paliko jį kambaryje ir išėjo. Kun. S. Tamkevičius pareiškė, kad ne jo pareiga vaikyt iš bažnyčios parašų rinkėjus, šią pareigą gali atlikti milicininkai ar saugumiečiai.

* * *

Kybartai. 1983 m. vasario 10 d. į Kybartų vidurinę mokyklą atvyko Vilkaviškio rajono partijos komiteto sekretorius Tėvelis ir, eidamas per klases, kalbėjo mokiniams apie suimtąjį kun. Alfonsą Svarinską. Tikino, kad jis bendravęs su „banditais" (t.y., Lietuvos pokario partizanais — red.), organizavo Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komitetą, eisenas į Šiluvą ir kt. Kalbėdamas apie Kalėdų senelį, kuris per Kalėdas aplankė Kybartų tikinčius vaikus, melagingai teigė, kad klebonas kun. Sigitas Tamkevičius ta proga kurstė žmones prieš

tarybinę santvarką, vaikams dalijo paveiksliukus su buržuazinės Lietuvos vėliava. (Iš tikrųjų vaikams buvo dalijami kalėdiniai paveiksliukai). Baigdamas kalbėti, pareigūnas pradėjo rodyti religines knygas, kurias išleido tarybinė valdžia. Parodė net šv. Mišių Skaitinius, atspausdintus ant iš Vatikano gauto popieriaus, ir šv. Tėvo encikliką „Dives in misericordia", taip pat atsiųstą iš Vatikano. Atkreiptinas dėmesys, kiek daug religinių knygų atitenka ne kunigams ar tikintiesiems, o politrukams, kurių tikslas — agituoti prieš Bažnyčią. Tėvelis nerausdamas melagingai teigė, kad Lietuvoje tarybų valdžia katekizmų išleido daugiau nei Konstitucijų, tik kunigai juos slepia, norėdami sukelti žmonėse nepasitikėjimą valdžia.

* * *

Sausio-vasario mėnesiais partijos sekr. Tėvelis ir raj. VK pirm. pav. J. Urbonas daug kartų lankėsi Kybartuose įvairiose gamyklose ir organizacijose, kur šmeižė kun. Alfonsą Svarinską bei kun. Sigitą Tamkevičių. Susirinkimų metu ne kartą buvo tvirtinama, kad kun. S. Tamkevičiaus laukia kun. Alf. Svarinsko likimas.

* * *

Adakavas (Tauragės raj.). 1983 m. vasario 3 d. Adakavo klebonas kun. V. Šikšnys buvo iškviestas į Tauragės Vykdomąjį komitetą pas pirmininko pavaduotoją Ulbienę. Kabinete be pav. Ulbienės jo laukė civiliai apsirengęs vyriškis, kurį pavaduotoja pristatė kaip deputatą. „Deputatas" nesiteikė pasisakyti savo pavardės net ir kunigo prašomas. Pusantros valandos pav. Ulbienė ir po deputato vardu pasislėpęs čekistas barė kun. V. Šikšnį, kam jis ragina vaikus eiti į bažnyčią, bendrauja su jaunimu, atlaidų metu be rajono valdžios leidimo kviečiasi kunigus, be jų žinios daro remontus bažnyčioje; labiausiai jis pyko ir net grasino baudžiamojo kodekso straipsniais

už tai, kad Adakavo bažnyčioje tikintieji pasirašinėjo po pareiškimais, protestuojančiais dėl kun. Alf. Svarinsko arešto.

Minėtas „deputatas" panašiame pokalbyje su kun. V. Šikšniu dalyvavo jau antrą kartą.

* * *

Vilnius. 1983 m. kovo mėn. Lietuvos kunigams buvo išsiuntinėtas „Katalikų kalendorius — Žinynas".

„Žinyne" pasigendama Kauno Kunigų seminarijoje besimokančių klierikų sąrašo, kurį būtina kiekvienais metais įdėti greta visų vyskupijų kunigų sąrašo.

Lietuvos Kunigams nesuprantama, kodėl į „Žinyną" įtraukta neoficialiai pašventinto dijakono Ričardo Jakučio pavardė, o neįdėta taip pat neoficialiai pašventintų — Petro Našlėno, Jono Matulionio, Jono Borūtos ir kt. — kunigų pavardės. Argi KGB turi nurodyti, kurių dvasiškių pavardes įrašyti į „Žinyną", o kurias apleisti?

Kunigų Seminarijos rektorius kun. prof. dr. Viktoras Butkus „Žinyne" aprašė Seminarijos gyvavimą nuo 1944 m. iki šiai dienai. Suprantama, kad atvira tiesa apie Kunigų seminariją nebūtų praslydusi pro KGB cenzūrą. Toli gražu ne tokiomis spalvomis turėtų būti nupieštas tikrasis Kunigų seminarijos veidas. Kokia šiurpi istorija atsiskleistų, jei kas nors užfiksuotų kaip KGB ir RRT terorizuoja seminaristus ir dėstytojus!

* * *

Tirkšliai (Mažeikių raj.). 1983 m. vasario 3 d. iškviestas į rajono VK kun. klebonas Vincentas Gauronskis. Čia jis buvo baramas ir gąsdinamas, kam savo bažnyčioje kalbėjo apie suimtą kun. Alf. Svarinską. „Kai jį neteisingai nuteisite, irgi paskelbsim" — atsakė kunigas.

* * *

LTSR Religijų rikalų įgaliotiniui P. Anilioniui

Prienų parapijos vikaro kun. Antano Gražulio, gyv. Prienai Gorkio-15,

Pareiškimas

(Kun. A. Gražulis, paneigdamas jam metamus kaltinimus, P. Anilioniui primena ateistų veiklos klaidas):

1983 m. sausio mėn. 25 d. buvau iškviestas į Prienų raj. VK, kur K. Mockvėnas padavė man paskaityti Jūsų raštą — įspėjimą, esą aš 1982 m. gruodžio 25 d. šmeižęs kultūrines įstaigas (bibliotekas, kino teatrus ir kt. kultūros įstaigas), nustatinėjęs mokinius prieš mokytojus.

Aš niekada nešmeižiau kultūrinių įstaigų, bet tik paaiškinau, kad ten nekalbama apie Dievą, maldą, sekmadienio šventimą . . .

Mokinių prieš mokyklą niekada nenustatinėjau, bet, jeigu valstybė negerbia tikinčiųjų mokinių ir jų tėvų religinių įsitikinimų, kas tada lieka daryti? Norėtųsi paklausti: kaip elgtųsi komunistai tose valstybėse, kur jie būtų naikinami? Tarybų Sąjungos komunistinės valdžios nusistatymą nepaisyti tikinčiųjų laikau neteisingu. Jei kitose valstybėse, pvz., VDR, Jugoslavijoje, Lenkijoje švenčiama šv. Kalėdos ir mokyklos tomis dienomis nedirba, kodėl negalėtų ir mūsų valdžia atsižvelgti į mūsų įsitikinimus ir juos pagerbti, kai ta pati valdžia reikalauja pagarbos savo įsitikinimams iš tikinčiųjų.

Leiskite švęsti svarbiausias religines šventes, kurias nori švęsti dauguma Lietuvos gyventojų ir tada tokių nesusipratimų nebus.

Konstitucijos 50 str. draudžia kurstyti nesantaiką ir neapykantą ryšium su religiniais tikėjimais. Nesantaikos aš nekursčiau, bet tik priminiau mums daromą neteisybę, kad neleidžiama švęsti vienos svarbiausių švenčių —

Kalėdų. Draudimas švęsti religines šventes kaip tik ir yra kurstymas nesantaikos ir neapykantos gyventojų tarpe.

1983 m. vasario 18 d.

kun. A. Gražulis

* * *

Vilnius. „LKB Kronikoje" Nr. 56 buvo rašoma, kad Jonui Sadūnui fabrikuojama byla.

Priverstinai buvo patalpintas į Vilniaus psichiatrinę ligoninę, iš kurios buvo paleistas 1982 m. gruodžio 2 d.

1983 m. sausio 24 d. Jonas Sadūnas buvo išvkiestas į Vilniaus raj. prokuratūrą. Čia jis buvo apklaustas, ar neturįs vyriausybinių apdovanojimų bei garbės raštų? Sadūnui paaiškinus, kad turįs tik garbės raštą, prokuroras N. Krempovski pasakė, kad šie apdovanojimai per maži, kad būtų galima amnestuoti, remiantis 1982 m. gruodžio 27 d. ATP nutarimu.

Prokuroro pavaduotoja J. Nenartovič tvirtino, kad J. Sadūnas be reikalo rašąs skundą prieš ūkio vadovą P. Dūkštą, nes jis turįs Lenino ordiną ir, jei būtų padaręs nusikaltimą, tikrai būtų buvęs amnestuotas.

Tardytoja Juciūtė davė J. Sadūnui perskaityti kaltinimo pareiškimą ir klausė, ar prisipažįstąs kaltu. J. Sadūnas atsakė, kad kaltu neprisipažįstąs, be to, 5 kaltinimo punktai yra sufabrikuoti, nes jis tokių dalykų nerašęs.

1983 m. vasario 9 d. prokuroras Krempovski, išsikvietęs Joną Sadūną, šaukė: „Tavo galvoj ne smegenys, o mėšlas. Tai teisme vaizduosi kankinį, o gal nori vaidinti Jėzų Kristų? Visi jūs tokie — ir tavo sesuo, ir žmona . . . Jei vėl sugalvosi sirgti ir neatvyksi į tardymus, tai nesvarbu, kad ir ligoninėje gulėsi, pats išrašysiu orderį tave suimti."

1983 m. kovo 18 d. J. Sadūnas gavo tardytojos R. Juciūtės paruoštą kaltinamąją išvadą, kur J. Sadūnas kaltinamas, jog apšmeižęs ūkio vadovą P. Dūkštą. Kaltinamoji išvada paruošta tendencingai, netikrinant

faktų, daug kur visai relagingai siekiant susidoroti su KGB įskaitoj esančiu J. Šadūnu.

* *

Josvainiai (Kėdainių raj.). 1983 m. kovo 3 d. Josvainių klebonas kun. Leonas Kalinauskas parašė J. E. vysk. L. Poviloniui pareiškimą, kuriame tarp kita ko rašoma:

„Šių metų vasario mėn. 17 d. Josvainių apylinkės pirmininkas Sereikis ir „Vienybės" kolūkio KP sekretorius Savelis pateikė man pasirašyti RRT Įgaliotinio Anilionio įspėjimą. Jame perspėjamas už Lietuvos poeto Maironio mirties 50 metų jubiliejaus paminėjimą, kuriame ir jaunimas dalyvavo.

Taip pat įspėjamas už Konstitucijos 50 str. pažeidimą, kad laiškais kviečiau abiturientus į pamaldas. Jiems pareiškiau, kad ir Bažnyčia atskirta nuo mokyklos, bet neatskirti mokiniai, nes jie yra laisvi tikinčiųjų tėvų vaikai, galintys eiti tiek į mokyklą, tiek ir į bažnyčią. Šio primesto neteisingo kaltinimo nepasirašiau."

* * *

Prienai. 1983 m. kovo 14 d. Prienų miesto VK Administracinė komisija, susidedanti iš pirmininko Valadkos, pavaduotojo Bendinsko, sekretoriaus Stankevičienės, narių — Andriušio, Jauniaus, nubaudė kunigą jubilijatą Joną Palukaitį ir kunigą vikarą Antaną Gražulį po 45 rub. bauda, kad jie kovo 5 d. kalėdodami lankėsi pas Naujos Ūtos kaimo gyventojus.

Kovo 18 d. ta pati minėta komisija papildomai nubaudė kunigą Antaną Gražulį 50 rub. bauda, kad jis kovo 9 d. lankėsi pas Klebiškio kaimo gyventojus, nors po kovo 8 dienos daugiau tikinčiųjų nelankė.

* * *

LTSR Prokurorui
„Valstiečių laikraščio" Redakcijai

Upynos (Šilalės raj.) tikinčiųjų
Pareiškimas

(Upynos tikintieji gina savo kleboną kun. V. Skiparį):

Perskaitę „Valstiečių Laikraštyje" 1983 m. vasario 15 d. straipsnį: „Kyla juodas dūmas", mes, tikintieji, norime paklausti: „Kiek dar ilgai tęsis šitokie ir panašūs rašiniai, nukreipti prieš Bažnyčią, kunigus ir tikinčiuosius?

Šituo straipsniu, be jokios abejonės, norima nuteikti žmones prieš mūsų kleboną, kunigą Vytautą Skiparį.

„V. L." korespondentė S. Mockuvienė, prisidengusi mūsų, tikinčiųjų, vardu, meta visiškai nepagrįstus kaltinimus kun. V. Skipariui.

Mes, žemiau pasirašę, Upynos parapijos tikintieji, privalome Jums štai ką pareikšti:

Mūsų, tikinčiųjų, rankomis pastatyta bažnyčia; mūsų, tikinčiųjų, lėšomis ji išlaikoma ir daromi remontai; ir ne klebono, bet mūsų, visų tikinčiųjų buvo nuspręsta ir mūsų lėšomis įrengtas bažnyčioje apšildymas.

Aštuoni mėnesiai, kai kun. V. Skiparis dirba mūsų parapijoje ir nė karto neteko girdėti, jog būtų ką nors kalbėjęs apie „bolševikų valdžią", neteko girdėti, jog būtų kam nors „grasinęs" ir „pažeidinėjęs Konstituciją", kaip rašoma laikraštyje.

Straipsnis persunktas neapykantos dvasios prieš mūsų kleboną, pasitelkiant melą, apgaulę ir klastą.

Ne prieš kunigus nuteikia liaudį tokie straipsniai, bet prieš tuos, kurie šitaip rašo.

Pasirašė 519 Unpynos parapijos tikintieji.

Upyna, 1983.II.27.

* * *

Upyna. 1983 m. kovo 9 d. Pranas Bidginas pasiuntė LTSR prokurorui tokio turinio pareiškinį:

„Perskaitęs 1983 m. vasario 15 d. ‚Valstiečių laikraštį", labai pasipiktinau, radęs „savo žodžius" ir „savo parašą" ten, kur nebuvau pasirašęs ir nieko panašaus nebuvau kalbėjęs. Kaip jūs drįstate šitaip negarbingai elgtis?

Griežtai reikalauju viešai atitaisyti man padarytą moralinę skriaudą".

* * *

Druskininkai. Druskininkų gyventojas Viktoras Burba 1982 metų vasarą gavo pranešimą iš Afganistano, kad jo sūnus Rimas Burba liepos 7 d., vykdydamas karinę užduotį, dingo be žinios. Motina, išgirdusi baisią žinią, visą mėnesį sirgo. Gruodžio mėn. du aukšti karininkai aplankė Burbus ir pranešė, kad jų sūnus gyvas, gyvena neutralioje šalyje ir liepė parašyti laiškus, bet davė savo tekstą. Atrodo, bus dedama daug pastangų, kad tėvai ir kiti giminės per laiškus prašytų Rimą Burbą nepasilikti Vakaruose.

* * *

Mikoliškės (Kretingos raj.). Mikoliškių parapijos bažnyčia yra toli nuo labiau apgyvendintų kaimų, todėl tikintiesiems susidaro daug keblumų, norint sekmadieniais nuvykti į pamaldas; pasinaudoti kursuojančiais autobusais jie negali — netinka maršrutai ir laikas. Žmonės ne kartą kreipėsi į įvairias respublikos, netgi Maskvos valdžios įstaigas, prašydami leisti sekmadieniais išsinuomoti autobusą arba įsigyti savo, tačiau reikalai iki šiol nė kiek nepagerėjo. Pastaruoju metu jie kas sekmadienį nuomoja autobusą, kuriuo žmonės nuvežami į bažnyčią ir atgal į namus. 1983 m. vasario 6 d. važiuojančius į bažnyčią susistabdė autoinspekcija. Keleiviai buvo išlaipinti, o vairuotojas, atėmus kelionės lapą ir

vairuotojo pažymėjimą, grąžintas į Gargždus. Žmonės pėsti pasiekė bažnyčią ir grįžo atgal (kai kuriems jų iki bažnyčios 4-13 km.).

* * *

Skuodas. 1983 m. pradžioje Skuodo raj. LDT VK pirmininko pav. V. Ložienė pareikalavo bažnytinio komiteto narių sąrašo. Ložienė nusistebėjo, kad bažnyt. k-to kasą tvarko rajono švietimo skyriaus buhalterė Navickaitė. 1983 m. sausio 7 d. švietimo skyriaus kompartijos sekretorė Veitienė bandė „perauklėti" Navickaitę, bet nesėkmingai. Po to švietimo skyriuje pasklido kalbos, kad bus didelis kadrų pasikeitimas buhalterijoje. 1983 m. sausio 12 ir 21 d.d. į buhalteriją priimtos dvi naujos darbuotojos, neturinčios buhalterinio darbo patirties. 1983 m. vasario 1 d. švietimo skyriaus vedėjas Bubliauskas pasiūlė Navickaitei atsisakyti iš darbo, o kai ji nesutiko, buvo atleista dėl etatų mažinimo. 19 metų dirbusi čia buhaltere ir tik gerai užsirekomendavusi, ji turėjo užleisti vietą naujai priimtoms.

* * *

Žarėnai (Telšių raj.). 1982 m. gruodžio 11 d. Žarėnų parapijos klebonas kun. Alfonsas Pridotkas parašė TSKP Generaliniam Sekretoriui Andropovui tokio turinio pareiškimą:

„Artėja gyvenimo saulėlydis. 1983 m. baigsiu 60 metų. Ta proga noriu pastatyti kryžių prie savo namo. Tuo reikalu kreipiausi į rajono architektą, vėliau į LTSR Ministrų Tarybą. Visur atsakymai neigiami. Paskutiniame atsakyme rašoma: „. . . pranešame, kad individualinės statybos nuostatai, patvirtinti LTSR Ministrų Tarybos 1975 m. birželio 25 d. nutarimu Nr. 228, kryžių statybos individualinėse valdose nenumato ir **neleidžia"**. (Mano pabraukta).

Šiuo atsakymu esu pritrenktas. Net kunigui neleidžia-

ma pastatyti kryžių prie savo namo senatvės jubiliejaus proga.

Manau, kad draudimas statytkryžių prie savo namo prieštarauja sąžinės laisvei ir Kostitucijai. Prašau leisti man prie savo gyvenamo nam individualinės valdos ribose pastatyti kryžių 60 metų ıbiliejaus proga."

* * *

SOVIETINĖJE MOKYKLOJE

(V. Mockevičius pyksta, kam kun. Šeškevičius gina mokytojų persekiojamus Gargždų vid. mokyklos mokinius):

Gargždai. 1982 m. gruodžio 15 d. „Tarybinio mokytojo" redakcija atspausdino korespondento Vytauto Mockevičiaus straipsnį „Advokatas be įgaliojimų", kuriame kaltina Gargždų parapijos vikarą kun. Antaną Šeškevičių, kad jis, neturėdamas įgaliojimų, kreipęsis į Klaipėdos rajono Liaudies Švietimo skyrių dėl ateistinio mokinių auklėjimo Gargždų vidurinėse mokyklose ir tuo pažeidęs LTSR Aukščiausios Tarybos Prezidiumo įsaką. 1982 m. gruodžio 18 d. minėtą straipsnį persispausdino Klaipėdos raj. laikraštis „Banga".

1983 m. sausio 15 d., atsakydami į korespondento V. Mockevičiaus straipsnį, Gargždų parapijos vikaras kun. Šeškevičius ir Gargždų I-os bei II-os vid. m-klų tikintys mokiniai ir jų tėvai apie 200 parašų išsiuntė pareiškimą LTSR Švietimo ministerijai, kuriame iškelia tikinčiųjų mokinių diskriminacijos faktus.

Gargždų I-os vid. m-klos mokyt. J. Skurskienė apklausinėjo savo auklėtinius šeštokus, kas iš jų tiki į Dievą, kas abejoja ir t.t.

1982 m. vasario 2 d. Gargždų I-os vid. m-klos mokyt. Berčytė pravedė antireliginį konkursą. Į mokyklos aktų salę suvarė penktų-šeštų klasių mokinius, viso apie 150

vaikų. Visiems jiems buvo liepta rašyti rašinius ir piešti piešinius antireligine tematika. Geriausius žadėjo premijuoti. Visi turėjo atsakyti į klausimus: Kas yra klierikas? Kaip atsirado religija? ir t.t. Komisija sulaukė tik trijų piešinių. Niekas nelaimėjo pirmos vietos. 1981 m. ta pati mokyt. Berčytė, padedant pionierių vadovėms Šarkaitei ir Labokaitei, buvo suorganizavusi antireliginį spektaklį žemesniųjų klasių mokiniams. Šventajam pavaizduoti mokytoja aprengė ir pastatė ant kėdės savo auklėtinį Petroštį. Pionierės vaidino davatkas, garbinančias šventojo statulą — „aukojo" kiaušinius ir bulkutes. Paskui kitas moksleivis, vaidinęs girtuoklį, „statulą" nuvertė, pats atsistojo jo vietoņ ir pasigardžiuodamas valgė bulkutes.

1982 m. kovo 18 d. II-os vid. m-klos mokyt. Birutė Štorbenkienė IIIc klasės mokiniams įsakė nupiešti antireliginius piešinius, vaizduojančius bažnyčią, altorių, kunigą . . . Antireliginius piešinius turėjo piešti ir IIIa, IIIb klasių mokiniai.

1982 m. I-os vid. m-klos mokyt. Freigobienė vienam pirmokėlių sumažino elgesio pažymį iki patenkinamo vien už tai, kad jis ne spaliukas; II-os vid. m-klos mokyt. Daiva Jakutytė už tai, kad nestojo į pionierių organizaciją, keturiems savo auklėtiniams (IVc kl.) taip pat sumažino elgesio pažymį.

Gargždų I-os vid. m-klos mokyt. Buožienė savo auklėtiniams kalbėjo: „Jūs visi turite stoti į pionierių organizaciją, — kitaip man bus blogai."

1982 m. lapkričio 22 d. mokyt. Buožienė vienam tikinčiam mokiniui įsakė prieš visą klasę sukalbėti 10 Dievo įsakymų. Mokinys nepakluso.

1982 m. gruodžio mėn. mokyt. Buožienė ateistinės valandėlės metu bandė įtikinti mokinius, kad Dievo nėra. „Ko nematom, to ir nėra", — kalbėjo mokytoja. Vienas iš mokinukų paklausė: „Mokytoja, ar protą matom?" Už tai jam buvo parašytas dvejetas ir nuvestas pas direktorių, kuris pareiškė turįs teisę vaikų neleisti į bažnyčią ir

pagrasino sumažinti elgesio pažymį, jei dar išdrįs ką nors pasakyti.

Taigi Gargždų vidurinėse mokyklose nėra nei sąžinės laisvės, nei laisvo religijos išpažinimo, nei ateistinės propagandos, o tik ateistinė prievarta: visi mokiniai privalo būti ateistais, pradedant pirmokais – jau turi priklausyti ateistinėms organizacijoms. Pagaliau tai vykdoma visoje Lietuvoje. Tai kam gi ta Konstitucija? Ar ji nebegalioja? — klausiama pareiškime.

Piktinamasi viduramžių valstybine inkvizicija suaugusiems, o ar nelabiau reikia piktintis ateistine inkvizicija vaikams ir suaugusiems 20-me šimtmetyje?

Užtenka to nevykusio ateistinio bandymo, kuris taip labai suluošino mūsų tautą. Jau seniai reikėjo pasimokyti iš istorijos: kai buvo uždaromos bažnyčios, reikėjo atidaryti kalėjimus.

Į straipsnio autoriaus korespondento V. Mockevičiaus žodžius, kad tėvai pritaria ateistiniam auklėjimui mokyklose, mat tai rodanti net 55 tėvų statistika", pareiškime klausiama, kodėl tas pats korespondentas nenori matyti, kad daugybė motinų verkia, kai jų vaikams prievarta atimamas tikėjimas. Pažvelkit į tėvų parašus po pareiškimu, — tai ne 55 . . .

Korespondentas man prikiša, kad aš protestuoju prieš meno renginius gavėnios metu, — rašo kun. Šeškevičius. Didįjį penktadienį, pamaldų metu, kultūros namuose ateistai surengė pensininkų, tarp kurių nemažai lankančių bažnyčią, šokius ir prievarta vertė juos dalyvauti. Tai įžeidžia tikinčiuosius.

Hitleriui okupavus Austriją, Hitlerjugendai sumos metu žygiuodavo gatvėmis ir būgnais keldavo baisų triukšmą. Tada jie jautėsi dideli ir išmintingi, o kaip dabar pasaulis įvertina jų žvėrišką elgesį?!

Vytauto Mockevičiaus nuomone, didžiausias kun. A. Šeškevičiaus nusikaltimas — „advokatavimas be įgaliojimų". „Tarybinio mokytojo" korespondentas vadina mane

vikaru ir dar reikalauja įgaliojimų! — stebisi kun. A. Šeškevičius. Esu raštu vyskupo įpareigotas rūpintis Gargždų parapijos tikinčiaisiais. Ar gali kunigas šaltai žiūrėti, kai ateistai mokyklose, prievarta brukdami ateizmą, nori iš mažųjų parapijiečių išplėšti tikėjimą?

Ar dar reikia įgaliojimų, kai yra pareiga? Ar reikia piemeniui įgaliojimų, kai jo bandą užpuola vilkai? O kas įgaliojo ateistus iš mūsų atimti sąžinės ir tikėjimo laisvę? Ar Konstitucija? — klausia kun. A. Šeškevičius.

Pareiškimo pabaigoje Gargždų parapijos vikaras kun. A. Šeškevičius ir tikintieji reikalauja:

— Nustoti už bažnyčios lankymą persekioti tikinčius mokytojus ir mokinius.

— Neversti tikinčių vaikų stoti į bedieviškas organizacijas.

— Leisti mokyti vaikus tikėjimo tiesų bažnyčiose, o po pamokų mokyklose, kaip tai daroma demokratinėse šalyse.

— Leisti spausdinti religinius vadovėlius, rligines knygas bei laikraščius, nes „tai, ką mes lig šiol gavome, yra tik išmalda elgetoms, o ne spaudos laisvė."

* * *

(Tverų vid. mokyklos mokytojai net fiziniu smurtu verčia mokinius į ateizmą):

Tverai (Plungės raj.). 1982 m. lapkričio 21 d. kun. Jonas Paliūkas ir Konstantinas Velioniškis, atsiliepdami į straipsnį, parašė ilgą pareiškimą „Tiesos" redakcijai. Iš jų pareiškimo paaiškėjo, kad 1982 m. lapkričio 17 d. straipsnyje „Saldainiai su piktu įdaru" nėra nė 5% teisybės. Pateikiame kai kurias mintis iš jų pareiškimo:

Jei persekiojamų už tikėjimą mokinių tėvai pareiškimą į Plungės raj. įstaigas pasirašė kunigų apgauti, tai korespondentas St. Budraitis, be abejo būtų paminėjęs tėvų ir motinų pavardes. O dabar, nors tėvai ir kaip

atkakliai net su prokuroro pagalba, buvo gąsdinami, visi vieningai laikėsi savo: „Teisybę parašėme!" Tikrintojai nesunkiai surado visus pasirašiusius tėvus, nes jie žinojo visų Mišioms patarnaujančių ir bažnyčioje giedančių vaikų pavardes. Kai kurie tėvai tikrintojams nurodė dar papildomų faktų, kokie žiaurūs yra mokytojai su bažnyčią lankančiais mokiniais.

Veidmainiauti kunigai vaikų nemokė. Atvirkščiai, taip elgtis skatino mokytojai, persekiodami už bažnyčios lankymą.

Kurie tėvai pasipriešino vaikų įjungimui į religines apeigas? Prašom nors vieną pavardę! Veltui jos ieškotum straipsnyje. Tegu korespondentas nurodo nors vieną pavardę tokio mokinio, kurį be tėvų žinios, prieš jų valią kunigai bandė lenkti prie tikėjimo. Taip pat jis nerado nė vieno mokinio, kuris, tėvų išleistas į mokyklą, būtų nuėjęs į bažnyčią.

Papildomi faktai apie tikinčių mokinių persekiojimą Tverų vid. m-kloje 1981-82 mokslo metais:

Mokyt. Rubavičienė (VI-VII kl. auklėtoja) mokiniui Alfredui Šniaukai liniuote numušė pirštus taip, kad jis ilgai vaikščiojo subintuota ranka. Vilmai Jurkūtei sakė: „Tave reikia mušti ir mušti diržu, prisimynus". Gražinai Šniaukaitei už bažnyčios lankymą parašė elgesio dvejetą. Kai motina atėjo išsiaiškinti, mokyt. Rubavičienė pasakė: „Už tai, kad kitą mergaitę pavadino šnipe!" Nors ana mergaitė Gražiną Šniaukaitę vadino davatka, jai elgesio pažymio nemažino.

1982 m. kovo 12 d. mok. Alfredas Šniauka pasakė: „Sekmadienį pamaldų metu neisiu į saviveiklos užsiėmimus", Rubavičienė, nutvėrusi jį už ausies, kita ranka apdaužė veidą. Vilmai Jurkūtei pagąsdinti dėl bažnyčios lankymo liepė atsivesti tėvą. Tėvas pasakė mokytojai: „Duktė sekmadieniais į užsiėmimus neis, nes taip ji nebegali išklausyti Mišių".

III kl. auklėtoja R. Čeplinskienė 1982 m. kovo 14 d.

renginiui mokykloje pamaldų metu paskyrė pasiruošti aktyvias tikinčias mokines. Eilėraščius deklamuoti privalėjo: B. Skrinskytė, Gr. Šniaukaitė, Rasa Juciūtė, A. Žemgulytė. Pasirodymo metu 4 mergaitėms liepė giedoti: „Iš muzikos parašysiu 5." Kai mergaitės negiedojo, ėmė giedoti pasityčiodama pati mokyt. Čeplinskienė. Mokinei S. Tonaitytei sakė: „Jei neisi į bažnyčią, visų dalykų rašysiu penketus." Mokinė nesusvyravo: „Geriau jau eisiu į bažnyčią".

Direktorės pav. A. Sūdžiuvienė 1982 m. kovo 19 d. tardė mokinius — G. Jonkų, Vilmą Jurkūtę, J. Juozapaitytę: „Kas kovo 7 d. buvo bažnyčioje?" O 1982 m. lapkričio 22 d. tardė Vilmą Jurkūtę ir Laimą Latakytę, klausinėdama ko kunigai moko?

Mokyt. A. Simanauskas mokinį nusivedęs į geografijos kabinetą, paklausia: „Per kurią ausį nori gauti?" — po to apdaužo. Mokinys Kazys Likša net gydėsi ambulatorijoje. Jis tyčiojosi ir iš Alfredo Šniaukos: „Tas tavo dievuliukas į galvą geografijos neįdėjo".

A. Greivienė, I kl. mokyt., vis grasino: „Jei eisite į bažnyčią, visus mušiu!" (Praeityje vos išsilaikė mokykloje dėl vaikų mušimo.) J. Mirgerienė pasakoja: „Mano dukrelę už plaukų tąsė, kai ji buvo I-je klasėje."

A. Juška, rusų k. mokytojas, 1982 m. balandžio 23 d. prikalbinėjo vaikus, kad nesakytų, jog yra nukentėję dėl tikėjimo. „Kai jūsų klaus, kada pildėte lapelius apie tikėjimą, sakykite prieš 2 metus IV klasėje".

1982 m. balandžio 26-28 d.d. buvo atvykę tikrintojai iš rajono mokykloje klausinėti vaikų — „ar niekas jūsų neskriaudžia mokykloje?" Vis „pataiko" nenukentėjusius. Bet mokytojai susipainiojo ir štai Eugenijus Rapalis tikrintojams pasakė: „Mokytoja man buvo marškinius sudraskiusi". Rajono pavaduotojas Buivydas užkirto: „Pats sudraskė, o bėdą verčia mokytojams." Taip pat buvo tardomi mokiniai: Zosė Dambrauskaitė, Rasa Juciūtė, Audra Žemgulytė, Sonata Tonaitytė, Gedas Jonika, A.

Zalepūgaitė ir B. Skrinskytė. Otskirai, kad kiti negirdėtų, apklausinėjo drąsiai ginanči savo įsitikinimus mokinę Gražiną Šniaukaitę. Visada tiesą sakančią Vilmą Jurkūtę tardymo metu užrakino mokyt. Sūdžiuvienės kabinete ir paskelbė: „Ji neatėjo į pamokas".

1982 m. gegužės 4 d. mokyt. Sūdžiuvienė ir Rubavičienė išvedė VI kl. į mokyklos vestibiulį apvo patikrinti ir po to liepė po vieną eiti į metodinį kabinetą. Ten klausinėjo apie bažnyčios lankymą.

1982 m. gegužės 12 d. rajono pavad. Buivydas, prokuroras ir apylinkės atstovai laikė daugelį tėvų, pasirašiusių pareiškimą į rajoną ir juos gąsdino, bet niekas iš tėvų savo parašų neatsisakė. E. Rapalo tėvai, Margerienė ir kt. patvirtino mokytojų savivaliavimo faktus.

* * *

Upyna (Šilalės raj.). 1983 m. vasario 11 d. mokyt. Stefa Geštautaitė išjuokė prieš visą klasę II kl. mok. Arkadijų Vaitkų. Mokytoja vadino mokinį kunigiuku ir barė už tai, kad lanko bažnyčią bei patarnauja šv. Mišioms. Nebesitvardydama mokyt. S. Geštautaitė čiupo Arkadijų už ausies ir pradėjo grasinti: „Jei dar eisi į bažnyčią, aš tave pasigausiu miestelyje ir parsivešiu į savo namus. Net tavo tėvai nesužinos, kur dingai!"

* * *

Mosėdis (Skuodo raj.). 1982 m. liepos mėn. 10 d. į Mosėdžio parapiją atvyko naujas klebonas kun. Adolfas Pudžemys. Kunigas greitai įsijungė į pastoracinį darbą, ypač aktyviai ėmė dirbti su vaikais: mokė juos tikėjimo tiesų, patarnauti šv. Mišiose ir kt.

1982 m. rugpiūčio mėn., klebonui su vaikais žaidžiant futbolą, į aikštę atbėgo, mokyklos direktorius Juozas Jurkšas ir, koliodamas kunigą, stvėrė už rankos, stengdamasis ištempti jį iš aikštelės. Kun. Adolfui Pudžemiui

ramiai pareiškus: „mes dar nesame pažįstami — susipažinkime pirma", — direktorius Juozas Jurkšas kiek aprimo. Maždaug dvi valandas trukusio pokalbio pabaigoje mokyklos direktorius Juozas Jurkšas pareiškė, kad jis imsis pačių griežčiausių priemonių kovoje prieš tikėjimą ir tikinčius mokinius.

Klebonui duotą pažadą direktorius Juozas Jurkšas tesi: kartu su mokyt. Jurevičiene jis dažnai ateina į šventorių, o mokyt. Paulauskas įeina į bažnyčią terorizuoti mokinių.

* * *

Prienai. 1983 m. vasario 11 d. Prienu II vidurinės mokyklos direktorius Micka tardė Vc kl. mokinį Algirdą Buzą apie tai, kokie berniukai patarnauja Mišiose, ar lankosi namuose kun. Antanas Gražulis ir kt.

Sekančią dieną direktorių aplankė berniuko motina Regina Buzienė ir priminė, kad daugiau vaiko be tėvų žinios netardytų. Direktorius prašė neleisti vaiko patarnauti Mišiose, bet motina nenusileido: „Vaikas į bažnyčią kaip ėjo, taip ir eis ir iš savo vietos nepasitrauks."

Dar po kelių dienų į kolūkio „Lenino keliu" kontorą buvo iškviestas vaiko tėvas Kazimieras Buzas. Partinės organizacijos sekretorė Grigaravičienė prašė, kad tėvas neleistų vaiko patarnauti Mišiose ir žadėjo ateityje visados padėti. Tėvas pažadais nesusigundė ir patvirtino žmonos nuomonę: „Kaip yra, taip ir bus!"

* * *

1983 m. vasario 15 d. Prienų raj. ligoninės vyr. gydytojas Jakubsevičius išsikvietęs ligoninės virėją Izabelę Juodenukienę pareiškė: „Jei ir toliau sūnus Valdas tarnaus Mišioms, rašyk pareiškimą, kad išeini iš darbo!" — „Pareiškimo nerašysiu, o vaikas Mišiose tarnaus", — nenusileido J. Juodenukienė.

* * *

Jurbarkas. 1983 m. sausio 29 d. Jurbarko ir Girdžių moksleiviai su tėvais po pamokų maršrutiniu autobusu važiavo pasimelsti prie garbingojo Dievo Tarno arkiv. Jurgio Matulevičiaus karsto. Kapsuko autobusų stotyje atvykstančių laukė penki pareigūnai, tačiau vaikai jau buvo išlipę iš autobuso. Atsitiktinumo dėka vaikai išvengė terorizavimo.

Girdžių vid. m-klos direktorė Janina Podienė tardė mokinius: „Kiek mokinių važiavo? Kas važiavo? Kur nakvojo? Kas skaitė maldas? ir kt. Mokiniai buvo verčiami rašyti pasiaiškinimus, kuriuos diktavo pati direktorė.

Jurbarke moksleivius tardė vienas čekistas.

* * *

BAŽNYČIA SOVIETINĖSE RESPUBLIKOSE

Ukrainos TSR

Lvovo sritis. 1981 m. rugsėjo 27 d. Dobrianičių unitų katalikų bažnyčioje buvo švenčiami tituliniai atlaidai (Visoje Ukrainoje esančios unitų katalikų bažnyčios yra valdžios neužregistruotos). Saugumiečiai ir milicininkai apsupo bažnyčią ir laukė atvykstančio unitų katalikų kunigo. Nesulaukę jie įsiveržė į bažnyčią ir čia pradėjo ieškoti kunigo. Čekistų dėmesį patraukė atkyvesni maldininkai, ypač tarnautojai. Vėliau jie visi buvo nubausti administracinėmis baudomis.

* * *

1982 m., prieš Velykas, buvo apiplėšta Moršino unitų katalikų bažnyčia. Į bažnyčią suvaryti proftechninės mokyklos moksleiviai surinko visus liturginius indus, rūbus, šventus paveikslus, sukrovė į mašinas ir kažkur išvežė.

* * *

1982 m. pavasarį Berezecos kaime įvyko gyventojų susirinkimas. Susirinkime dalyvavo apie 30 saugumiečių, kurie visaip gąsdino žmones, kad nesusirinktų melstis į unitų katalikų bažnyčią arba bent pereitų į pravoslavų tikėjimą. „Priešingu atveju, bažnyčia bus uždaryta", — gąsdino saugumiečiai. Išvykdami čekistai užantspaudavo visus bažnyčios liturginius indus.

* * *

1982 m., prieš Velykas, saugumiečiai užpuolė Brikūnų unitų katalikų bažnyčią. Dalį liturginių reikmenų bei paveikslų sunaikino vietoje, kitą dalį išsivežė. Bažnyčia buvo apiplėšta tuo metu, kai dauguma tikinčiųjų dirbo. Moteris, bandžiusias ginti bažnyčią, užpuolikai smarkiai sumušė — kai kuriom teko atsigulti į ligoninę.

* * *

NAUJI LEIDINIAI

„Aušra", Nr. 34 (74). Išleista 1982 m. gruodžio mėn.
„Lietuvos ateitis", Nr. 5.

Lietuvi, neužmiršk!

Kun. Alfonsas Svarinskas	Doc. Vytautas Skuodis
Jadvyga Bieliauskienė	Mečislovas Jurevičius
Sergiejus Kovaliovas	Vytautas Vaičiūnas
Anastazas Janulis	Balys Gajauskas
Antanas Terleckas	Gintautas Iešmantas
Julius Sasnauskas	Viktoras Petkus
Povilas Pečeliūnas	Algirdas Statkevičius

ir kiti neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai gyventi ir **tikėti!**

Šv. Kazimiero bažnyčia Vilniuje. Statyti pradėta 1604.V.12 šv. Kazimiero kanonizacijos šventės metu; baigta statyti 1609 m. Po trijų gaisrų (1610, 1655 ir 1749 m.) bažnyčia buvo vis atnaujinama-restauruojama. Dabartinė (jau pakeistos išvaizdos), komunistinio Rusijos okupanto įsakymu, ji išniekinta — paversta ateistiniu muziejumi.

Nr. 58

1983 gegužės 22 d.

LKB KRONIKA Nr. 58

Duok kitam!
Jei gali, padaugink!
Eina nuo 1972 metų.

Numeris skiriamas kun. Sigitui Tamkevičiui, TTG Katalikų komiteto nariui, savo gyvenimu paliudijusiam gražiausią meilę Dievui ir Tėvynei.

KUN. ALFONSO SVARINSKO TEISMAS

(Pavyzdingo idealisto kunigo teismas įvarė baimės ginkluotai Vilniaus KBB ir milicijos gaujoms):

1983 m. gegužės 3 d. LTSR Aukščiausiame teisme buvo pradėta nagrinėti Viduklės klebono, TTG komiteto nario kun. Alfonso Svarinsko byla. Žinia apie teismą tyliai pasklido po Lietuvą. Daugelis šia žinia abejojo, nes net giminės apie būsimą „viešą" teismo procesą nieko nežinojo. Tačiau gegužės 3 d. atvykus į Vilnių, abejonės išsiskleidė. Lenino prospekto kvartalas buvo apsuptas milicininkų ir kareivių, aprengtų milicininkų uniformomis, o praėjimas į Aukšč. Teismą ties Respublikine biblioteka visiškai neįmanomas — uniformuoti ir civiliai apsirengę pareigūnai į teismą praleidinėjo tik su spec. kvietimais, o kun. Alf. Svarinsko draugai bei pažįstami, suvažiavę iš visų Lietuvos kampelių, buvo grubiai milicininkų vejami į Lenino prospektą ties Respublikinės bibliotekos sustojimu. Net giminėms buvo sunku patekti į teismą: 9 val. prie teismo atėjusiai kun. Alf. Svarinsko seserei Janinai Pupkienei saugumiečiai įrodinėjo jog nėra jokio reikalo jai dalyvauti teisme. Šiai nenusileidžiant, liepė ateiti 10 val., o atėjus nurodytu laiku, pareiškė, kad jau per vėlu, ir į salę įleido tik po pietų pertraukos; 9:30

val. prie teismo rūmų atėjo teisiamojo kunigo brolis Vytautas Svarinskas, kartu su juo ėjo ir keletas kunigų — jie visi vargais negalais išprašė brolį įeiti į teismą. Vytautas Svarinskas pasisakė dėl senyvo amžiaus mieste paklystąs, todėl norėtų, kad į teismą kartu su juo būtų įleista ir dukra, tačiau šis prašymas buvo kategoriškai atmestas. Kunigams patekti į salę nepavyko — pareigūnai aiškino, kad nėra vietų, nors salė buvo pustuštė, apie 70 žmonių, o dvi eilės suolų buvo sustumtos į krūvą. Kun. Sigitui Tamkevičiui saugumiečai pareiškė: „Jūs kviečiamas liudininku, pasiimkite iš Kybartų kvietimą ir rytoj galėsite dalyvauti." Ir taip į teismo salę, išskyrus brolį ir seserį, nebuvo įleistas nė vienas kunigas, nė vienas tikintysis. Dar prieš teismo proceso pradžią gatvėje, vedančioje į teismo rūmus, prasidėjo žmonių gaudynės. Į milicijos mašiną pareigūnai bandė įgrūsti kunigo Alf. Svarinsko šeimininkę Moniką Gavėnaitę, mat ši pareiškė norą patekti į teismo salę, užstojusią šeimininkę kelmietę Reginą Terešiūtę keturi milicininkai prievarta įstūmė į masiną ir pareiškė, kad jie jos jau seniai laukia, nuvežė į Lenino rajono milicijos skyrių, kur, apkaltinę chuliganizmu — apiformino 10 parų. Sulaikytus kunigus — Žalpių kleboną kun. Juozapą Razmantą, Kybartų vikarą kun. Joną Matulionį ir Pilviškių kleboną kun. Gvidoną Dovydaitį, saugumiečiai apklausinėjo atskirose mašinose ir, įsakę važiuoti į namus, paleido, o kai kuriuos iš jų nuvežė net į autobusų stotį.

Apie 12 val. būrelis tikinčiųjų bei kunigų su gėlėmis rankose, niekieno ypatingai netrukdomi, priartėjo netoli teismo rūmų, staiga nemažas milicininkų būrys apsupo juos ir pradėjo grūsti į netoli stovėjusius autobusus. Respublikinės bibliotekos langus užpildė nustebusių žiūrovų veidai (vėliau buvo gautas įsakymas skaitytojų neprileisti prie langų). Iš milicininkų rankų išsprūdo ir pabėgo klaipėdietis Alvydas Vainoras, vėliau jis buvo pagautas ir nubaustas 10 parų areštu. Sulaikytieji buvo

rūšiuojami po milicijos mašinas, rūpestingai tikrinami jų dokumentai; neturinčius pasų milicininkai nuvežė į Lenino raj. milicijos skyrių asmenybių išaiškinimui, kur, be milicininkų, jų asmenybes „aiškinosi" ir tardė KGB darbuotojai. Iš autobuso buvo iškviesta kaunietė Bernadeta Mališkaitė ir nuveža į Lenino rajono milicijos skyrių, kur apkaltinta chuliganizmu, — saugumo parinkti liudininkai melagingai teigė, jog ji brovėsi į salę, neklausė milicininkų, necezūriškai kalbėjo, ir t.t., — ir apiforminta 10 parų. Likusius (apie 20 žmonių), išaiškinę asmenybes, milicininkai susodino į autobusą ir, nuvežę į Pirčiupio miškus, (apie 50 km.) paleido. Autobuse buvo ir kunigai: Jonas Matulionis, Jonas Kauneckas, Rokas Puzonas. Sulaikytieji visą kelią garsiai kalbėjo rožančių, kurį baigė kalbėti suklaupę miške. Vos tik išėjo į plentą, jie susistabdė į Vilnių važiuojantį autobusą ir vėl atvyko prie teismo rūmų. Kai kurie iš pareigūnų juokėsi, kad tikintieji veik pirma jų grįžo į Vilnių. Vakare, žmonėms išsiskirsčius iš troleibusų, sustojimo „biblioteka" buvo nuvežti suolai, kad atvykusiems į teismą nebūtų kur prisėsti.

Gegužės 4 d. toliau buvo gaudomi žmonės, atvykę į kun. Alf. Svarinsko teismą. Būrelį tikinčiųjų milicininkai nuvežė į miškus už Nemenčinės ir ten po vieną (net mergaites) išlaipino kelių kilometrų atstumu, kitus vežė į Šalčininkų, į Rūdninkų girią, kur irgi panašiai išlaipino. Vakare iš teismo išėjusi kun. Alf. Svarinsko sesuo susirinkusiems pasakojo apie vykstantį teismo procesą, — tai nepatiko pareigūnams, ir jie ėmė vaikyti ir gaudyti susibūrusius žmones. Susodinę į 3 autobusus, visus nuvežė į milicijos skyrių, kur kai kuriuos išlaikė net iki 23 val. nakties. Kartu su tikinčiaisiais pareigūnai į milicijos mašinas įgrūdo ir pašalinius, nieko apie teismą nežinojusius, vilniečius, tik tuo momentu ėjusius pro šalį.

Gegužės 5 d. Vilniuje jau plačiai buvo kalbama apie kun. Alf. Svarinsko teismą, net troleibusuose girdėjosi kalbos: „Koks galingas kunigas — prieš jį sutelktos

didžiausios jėgos; Vilniuje, kaip ir Lenkijoje, karinė padėtis; neturi prieš kunigą įrodymų, todėl ir žmonių į teismą neleidžia". Tą dieną Lenino prospektu jau nuo ankstyvo ryto vaikštinėjo būriai milicininkų ir saugumiečių. 10 val. sustojimą „Respubikinė biblioteka" apsupo kardonas milicininkų, o troleibusai pradėjo važiuoti nesustodami. Pareigūnai sulaikė visus stotelėje buvusius žmones ir, išlaikę porą valandų mašinose, nuvežė prie Dubingių (apie 50 km.); apie 11 val. prasidėjo gaudynės net Lenino prospekte: buvo renkami ir sodinami į mašinas žmonės, sustoję prie gazuoto vandens automatų, prie ledų bei spaudos kioskų ir t.t. Senutė, atvesta į milicijos mašiną, dejavo: „12 metų nebuvau Vilniuje, šiandien atvažiavau — ir suėmė. Ar jau į Vilnių draudžiama važiuoti?" Kiti juokavo: „Draudžiama, močiute!" Vienas ministerijos darbuotojas sakėsi, kad jam 12 val. reikia būti ministerijoje, bet pareigūnai tik šaipėsi ir į prašymus paleisti nereagavo. Kartu su kitais buvo sulaikytas ir kun. Alf. Svarinsko sūnėnas, Lenino prospekte laukęs iš teismo išeinančios motinos. Sulaikytieji buvo gabenami į gretimus kiemus ir ten saugumiečių bei milicininkų rūšiuojami. Tie, kurie pakliuvo pirmą kartą, buvo nuvežti prie Dubingių ir ten paleisti; kartu su jais pakliuvo ir kun. Alf. Svarinsko sūnėnas (motina iki vėlyvo vakaro ieškojo jo po Vilniaus milicijos skyrius — Lenino raj. milicijos skyriuje ji įėjo į vieno pareigūno, apiforminančio baudoms ir areštui paromis kabinetą, iš kur buvo jėga išvaryta). Žmonės, pakliuvę antrą-trečią kartą, buvo nuvežti į Lenino raj. milicijos skyrių, ten apklausinėti, o vėliau nubausti baudomis ar paromis. Po 50 rub. nubaudė: kun. Antaną Lukošaitį, garliavietį Saulių Kelpšą, kaunietę Kleopą Būdvytytę ir kt. 10 parų garliavietį Arūną Rekašių.

Kunigus — Roką Puzoną, Algimantą Keiną, Edmundą Paulionį, Kazimierą Žemėną, Gvidoną Dovydaitį, Joną Vaitonį, Igną Plioraitį, Joną Kaunecką, Kęstutį Daknevičių

ir kt. pareigūnai nuvežė į Lenino raj. milicijos skyrių, ten čekistų tardomi ir auklėjami jie buvo išlaikyti iki 15 val., o po to paleisti. Dalis kunigų, vos juos milicija paleisdavo, vėl grįždavo atgal prie žmonių, kurie, nors ir neturėdami kur prisiglausti, stovėjo ant gatvęs (kun. Jonas Matulionis, kun. Juozas Razmantas buvo sulaikyti net penkis kartus).

Gegužės 6 d. kartojosi tas pats. Buvusius Lenino prospekte (net nuo suoliukų) dėl žmonių akių garsiai melagingai apkaltntus spekuliacija tikinčiuosius milicijos pareigūnai ir čekistai kišo į savo mašinas ir vežė į milicijos skyrių. Milicijos skyriuje 5 paroms buvo apiformintos: kapsukietė Janina Judikevičiūtė, kaunietė Teresė Mačiokaitė ir vilnietė Roma Tamašauskaitė.

Gegužės 3-6 d. nemažai kunigų iš skirtingų Lietuvos kampelių buvo atvykę prie teismo rūmų ir prašėsi įleidžiami į salę. Be aukščiau minėtų, buvo atvykę kunigai: Leonas Kalinauskas, Juozas Zdebskis, Kazimieras Žilys, Jonas Zubrius, Jonas Lauriūnas, Valentinas Šikšnys ir kt.

Kunigams — Kęstučiui Daknevičiui, Algirdui Pakamaniui, Julijonui Miškiniui ir kt. — skambinėjo rajonų atsakingi darbuotojai, reikalaudami, kad gegužės 3-5 d.d. jie būtų namuose, nes žada atvykti komisijos. Nemažai aktyvių tikinčiųjų buvo taip pat dirbtinai sulaikyti darbuose, kad negalėtų nuvykti į teismą.

Teismo procesui vadovavo LTSR Aukščiausiojo teismo pirmininko pav. Ignotas, prokuroras — Bakučionis, sekretoriavo Čaikauskaitė. Kun. Alf. Svarinskas buvo kaltinamas antitarybinio turinio pamokslais, TTGKK organizavimu bei jo dokumentų rašymu, platinimu ir persiuntimu į užsienį. Teisme buvo kalbama, kad yra apie 200 užrašytų jo pamokslų, iš kurių 18 — antitarybinio turinio. Antitarybiniais buvo laikomi visi pamokslai, kuriuose kun. Alf. Svarinskas kalbėjo apie bažnyčių apiplėšimus, kunigų nužudymus, Švenč. Sakramento išniekinimus Pagramantyje, Veiviržėnuose, Viduklėje;

antitarybiškumu buvo palaikyta ir kun. Alf. Svarinsko raginimai švęsti sekmadienį, sekmadieniais nedirbti, kvietimas melstis už tikėjimo laisvę ir tokių maldų organizavimas Žemaičių Kalvarijoje, Šiluvoje (matyt, saugumui labai nepatiko minia žmonų, su kunigu priešakyje, einanti keliais apie bažnyčią.).

Tik vienas tikintysis buvo pakviestas liudyti apie kun. Alf. Svarinsko pamokslus. Visi kiti asmenys, liudijantys apie teisiamojo kunigo pamokslų antitarybiškumą buvo KGB ar kitų įstaigų darbuotojai. Jie visi buvo, neva, atsitiktinai išgirdę kun. Alf. Svarinsko pamokslus, bet turėję su savim magnetofonus ir užrašę pamokslus. Reiškia visi buvo iš anksto pasiruošę, priešingai nusiteikę kun. Alf. Svarinsko atžvilgiu, o pagal teisingumo normas suinteresuoti asmenys negali būti liudininkais, tačiau Aukščiausias teismas į tai visiškai nekreipė dėmesio. Salėje nuolat girdėjosi tie patys melagingi liudininkų žodžiai: „atsitiktinai, pamačius šventoriuje daugybę žmonių, smalsumu apimti užėjome pasižiūrėti, kas ten dedasi, pamatėme kunigą, sakantį pamokslą, vėliau sužinojome, kad tai kun. Alf. Svarinskas; pamokslą įrašėme į magnetofoną, dar kartą namuose perklausėme, po to nusiuntėme į tam tikras įstaigas, prašydami sudrausminti pamokslininką".

Visi liudininkai kalbėjo labai tyliai, todėl salėje esantiems buvo sunku ką nors išgirsti. Nors liudininkai ir prokuroras nesugebėjo proceso metu pateikti nė vienos antitarybinės frazės iš kun. Alf. Svarinsko pamokslų, nes tokiais buvo palaikyti tik išsireiškimai: „visi kovokime už dvasinį Lietuvos atgimimą"; „Bažnyčiai Lietuvoje surištos rankos ir kojos" (kun. Alf. Svarinskas kalbėjo apie tai, kad uždraustas religijos mokymas), teismas nustatė, kad kun. Alf. Svarinskas kurstė tikinčiuosius prieš tarybinę valdžią, skatino nesilaikyti įstatymų ir šaukė tiesiog į atvirą kovą prieš tarybinę valdžią . . .

Iš kun. Alf. Svarinsko palankių liudininkų buvo pakviestas tik kun. Sigitas Tamkevičius.

„Liudininku būti iš esmės negaliu. Tai pasityčiojimas iš manęs, kunigui būti liudininku prieš kunigą. Aš galiu būti tik kaltinamasis ir sėdėti greta kun. Alf. Svarinsko. Ir tai man būtų garbė. Nepaisant šių motyvų esu pasiruošęs pateikti teismui vertingos informacijos apie kun. Alf. Svarinsko asmenį ir veiklą," — kalbėjo kun. Sig. Tamkevičius. Apie kun. Alf. Svarinsko veiklą galiu paliudyti, kad jis veikė viešai: TTGKK veikla pilnai suderinama su TSRS Konstitucija, Helsinkio nutarimais ir visuotine žmogaus teisių deklaracija. Be to, ji buvo naudinga ne tik tikintiesiems, beet ir tarybinei vyriausybei ta prasme, kad ji gavo daug informacijos apie tikinčiųjų skriaudas, įstatymų pažeidimus.

„Kas jums davė moralinę teisę spręsti, kur yra įstatymų pažeidimai?" — pertraukė liudininką teisėjas. Į tai kun. S. Tamkevičius paaiškino, jog kiekvienas žmogus turi protą ir sąžinę, kas įgalina jį atskirti teisingumą nuo blogio. Be to, — tęsė kun. S. Tamkevičius, — visa tikinčioji liaudis pritaria komiteto veiklai ir beveik visi Lietuvos kunigai ir vysk. Vincentas Sladkevičius pasirašė už kun. Alf. Svarinską, jį teigiamai charakterizuodami ir reikalaudami išteisinimo; tūkstančiai tikinčiųjų (apie 55,000 — red.) kreipėsi į tarybinę vyriausybę, prašydami nutraukti kun. Alf. Svarinsko bylą. TTGKK tarybinės valdžios nebuvo oficialiai užregistruotas. Čia įsiterpė prokuroras Bakučionis: „Jūs ir Alf. Svarinskas buvote oficialiai įspėti LTSR prokuratūroje"; — „Nemanau, kad tai buvo oficialus įspėjimas, kadangi jo negavau raštiškai", — atsakė kun. S. Tamkevičius.

Negalima kaltinti kun. Alf. Svarinsko šmeižtų ir prasimanymų platinimu, nes jis visur sakė tiesą ir tik tiesą, o jei toji tiesa kažkam akis bado, ne kun. Alf. Svarinsko kaltė. Tokia tauri asmenybė negalėjo padaryti nusikaltimo, ginti tikinčiųjų teises ne nusikaltimas: pasirašyti po savo parodymais kun. S. Tamkevičius atsisakė, motyvuodamas, kad kun. Alf. Svarinsko draugai-kunigai ir tikintieji neįleidžiami į viešą teismo

procesą, o turi šalti gatvėje už 200 m. nuo teismo, be to, apie 20 iš jų milicininkų sulaikyti gatvėje buvo nuvežti į Pirčiupio miškus . . . Padorus žmogus taip nesielgia net su bloga kate, — kalbėjo kun. S. Tamkevičius (Liudijimas atpasakotas).

Po liudininkų apklausos buvo nagrinėjami raštu pateikti neatvykusių liudininkų parodymai, TTGKK dokumentai. Ypač pavojingais ir šmeižikiškais teismas laikė TTGKK pareiškimą Junesko orgnizacijai apie tikinčiųjų vaikų padėtį Lietuvoje ir dokumentą Nr. 5, kurį pasirašė 522 kunigai. „Kun. Alf. Svarinskas ir jo bendrai sukurstė kunigus nesilaikyti tarybinių įstatymų", — buvo kalbama teisme. Šie dokumentai buvo laikomi pagrindiniu kun. Alf. Svarinsko nusikaltimu.

Kun. Alf. Svarinsko kaltinamąją medžiagą sudarė 17 tomų. Vienas iš čekistų kun. S. Tamkevičiui prasitarė, jog jo bylą sudarys 25 tomai.

Teismo proceso metu paaiškėjo, kad beveik visi TTGKK dokumentai nepasiekdavo adresatų, bet patekdavo į KGB seifą ir būdavo pridėti prie bylos. Teismas, nagrinėdamas dokumentus, klastojo padėtį ir faktus. Pvz., esą kun. Alf. Svarinskas dalyvavęs kun. Leono Šapokos žudikų teisme, o dokumentuose rašęs, kad tarybiniai pareigūnai nesirūpina surasti nusikaltėlių. Bet gi apie tai TTGKK (ne vienas kun. Alf. Svarinskas) rašė dar prieš nusikaltėlių suradimą. Būtent, kunigų pareiškimai ir paskatino pareigūnus uolesnėms paieškoms.

„Įrodymai" apie kun. Alf. Svarinsko ryšius su užsieniu tiesiog juokingi. Teismas neturėjo nė vieno įrodyto fakto, kad kun. Alf. Svarinskas perdavė dokumentus į užsienį. Kaip pvz. paminėjo įvykį, kai muitinėje JAV kunigo Valdemaro Cukuro bagaže buvo rasta keletas dokumentų. Kun. Cukuras nenurodė, iš ko jis gavęs dokumentus. To negalėjo parodyti ir kun. V. Cukuro sesuo, buvusi liudininkė, todėl į teismą buvo pakviestas kažkoks A. Znamenskis, kuris liudijo matęs, kaip kun. Alf. Svarinskas

perdavęs dokumentus. To teismui pakako kun. Alf. Svarinsko kaltumui įrodyti. Į kun. Alf. Svarinsko prašymą akistatos su kun. V. Cukuru niekas rimtai nesureagavo.

Prieš keletą metų kratos metu pas kun. Alf. Svarinską buvo rastos fotokopijos Velikanovos biuletenio ir „Kontinent". Tokios pat fotokopijos rastos pas kun. Gustavą Gudanavičių, — ir tai teismui jau buvo įrodymas, kad kun. Alf. Svarinskas platino antitarybinius leidinius.

Parengtinio tardymo metu buvo nustatyta, kad kun. Alf. Svarinskas, jaunimo paprašytas ir gavęs faktus, yra parašęs pareiškimą — teismas iš to padarė išvadą: — „Alf. Svarinskas dažniausiai pats kurdavo dokumentus ir juos adresuodavo sau."

Beje, parengtinis tardymas apskritai teismui kėlė tam tikrų mįslių: teismo metu kun. Alf. Svarinskas atsakinėjo į kai kuriuos klausimus kitaip nei per parengtinį tardymą. Kai teisėjas paklausė, kodėl jo atsakymai tada ir dabar nevienodi; kun. Alf. Svarinskas paaiškino, kad kartais jis dėl nežmoniško karščio kameroje nebesuvokdavęs tikros dalykų padėties ir nebežinojęs pats ką kalbąs.

Prokuroras Bakučionis savo kalboje palaikė teismo kaltinimą ir pareikalavo kun. Alf. Svarinskui 7 m. griežto režimo lagerio ir 5 m. nutrėmimo pagal LTSR BK 68 str. I d. Visą laiką į teismo salę kun. Alf. Svarinskas įeidavo šypsodamasis, tiesus ir drąsus.

Savo gynimosi kalboje kun. Alf. Svarinskas kalbėjo: „Sekmadienį bus kryžiaus atradimo atlaidai ir aš savo Golbotos keliu būsiu kartu su jais".

Aiškino teismui, jog visa savo veikla jis kovojo tik už įstatymų laikymąsi, išvardijo visą eilę faktų, iš kurių aiškiai matyti, kad Bažnyčia Lietuvoje surakinta, kad prieš ją kovojama grubiomis prievartos priemonėmis. Tikintieji kreipiasi į kunigus, prašydami, kad juos apgintų nuo persekiojimų, ypač dažnai kreipiasi mokinių tėvai, — kalbėjo kun. Alf. Svarinskas, — TTGKK nebūtų, jei tikintieji nebūtų diskriminuojami. Laikraščiuose, per

radiją ir televiziją, mokyklose ir kitur nuolat puolami ir išjuokiami tikintieji, tad kodėl mes privalome tylėti? — klausė teismo kun. Alf. Svarinskas. Savo kalboje kun. Alf. Svarinskas apgailestavo, kad TTGKK dokumentai, rašyti įvairioms įstaigoms, nepasiekė adresatų arba nebuvo nagrinėjami, o tiesiai persiunčiam KGB kaip kaltinamoji medžiaga. Teisiamasis nemažai kalbėjo apie vienintelės Lietuvoje Kauno Kunigų seminarijos sunkią padėtį, kunigų trūkumą. Į teisėjo ir prokuror pateiktus klausimus kun. Alf. Svarinskas atsakinėjo gan plačiai, išsamiai ir ryžtingai, įrodinėdamas jų neteisingus kaltinimus. Atsakydamas į prokuroro klausimą, kodėl katlinamasis gynė vysk. Julijoną Steponavičių, kun. Alf. Svarinskas daug ir gražiai kalbėjo apie tremtyje esantį vyskupą, primindamas, kad minėtas vyskupas be jokios kaltės yra ištremtas ir nežinia, kdada galės eiti savo ganytojiškas pareigas.

Kalbėdamas apie religinės spaudos suvaržymą, nurodė teismui kiek maldaknygių bei katekizmų buvo išleista ir po kiek gavo atskiros parapijos, pabrėždamas, kad tik maža dalis tikinčiųjų buvo aprūpinti; o visos kitos išleistos knygos buvo skirtos tik kunigams. Savo kalboje kun. Alf. Svarinskas išsamiai kalbėjo apie moralinį supuvimą, kuris vis giliau įsigali mūsų tautoje: girtavimą, negimusių kūdikių žudymą ir t.t.

Teisėjas 3 kartus bandė nutraukti teisiamojo gynimosi kalbą, bet kun. Alf. Svarinskas paprašė, kad bent prieš mirtį leistų netrukdomas išsikalbėti: „Daugiau nereikės manęs teisti, liksiu skolingas, nesitikiu atsėdėti viso bausmės laiko. Bijote manęs?! Negi aš tuščiomis rankomis (atėmėte net rožančių) sunaikinsiu jūsų galingus tankus? Aš nuo sausio 26 d. sėdžiu uždarytas, o žmonės, matydami mano tiesą, renkasi gatvėje, iš kurios gaudomi ir vežami į miškus, jokio draugo ar pažįstamo salėje nematau", — kalbėjo kun. Alf. Svarinskas. Gynimosi kalba truko 1,5 val. (Kalba atpasakota — Red.).

Kun. Alf. Svarinsko sesuo salėje užsirašė „liudininkų"

pavardes, bet jai išėjus iš salės saugumiečiai įsivedė ją į vieną teismo kabinetą ir jos užrašus paėmė.

Teismas kaltinamajam papildomų klausimų nedavė. Nuo paskutinio žodžio kun. Alf. Svarinskas atsisakė, motyvuodamas, kad viską yra pasakęs savo gynimosi kalboje.

Gegužės 6 d. 15 val. buvo paskaitytas nuosprendis, kurio išklausyti į salę buvo pakviesti kun. S. Tamkevičius ir kun. Jonas Kauneckas. Teismas pranešė, kad kun. Alf. Svarinskas nuteistas 7 metus griežto režimo lageryje ir 3 metus tremties ir tuo pačiu metu prokuratūrai perdavė kun. Sigitą Tamkevičių.

Po teismo į pasimatymą su seserim, kun. Alf. Svarinskas atėjo besišypsodamas, prašė padėkoti visiems, kurie už jį meldėsi ir ypač dėkingas J. E. Kard. Josip Slipyj, už nuoširdžius užuojautos žodžius.

* * *

LTSR AUKŠČIAUSIAJAM PROKURORUI

(Už gardesnį lakalo samtį komunistiniam okupantui parsidavėliai su žvėrišku įniršiu drasko savo brolius):

Š. metų gegužės 3 d. prasidėjo Viduklės kleb. kun. Alfonso Svarinsko teismas. Atvykusius į teismą kunigus ir tikinčiuosius pasitiko daugybė milicininkų. Jie ne tik neįleido žmonių į teismo salę, bet neleido prieiti prie teismo rūmų. Milicija grasinimais ir jėga nustūmė žmones net iki Lenino prospekto, o bandžiusius arčiau prieiti — suėmė, grubiai sukišo į mašiną. Suėmė kun. J. Razmantą, kun. J. Matulionį, kun. V. Stakėną, kun. J. Kaunecką ir kitus, nors jie stovėjo kuo ramiausiai.

Vieną suimtų tikinčiųjų grupę, apie 20 žmonių — susodino į automašiną ir, nuvežę apie 41 km. Varėnos link į mišką, paleido . . .

Mes protestuojame prieš tokį nesiskaitymą su žmonė-

mis. Tai dar kartą pademonstruota tikinčiųjų diskriminacija.

1983.V.4.

Kavaliauskaitė	Vitkauskaitė B.	Kelpšas S.
Mačiokaitė	Kryževičienė	Gavėnaitė
Vitkauskaitė	Mištautas	Dubauskaitė
Navickaitė	kun. J. Kauneckas	Cidzikas
Valaitytė	Šarakauskaitė	kun. J. Razmantas
Banevičiūtė	Stanelytė	Šupenytė
Gajauskienė	Umrasaitė	Vinclovas
Lapienienė	Vazgelevičiūtė	Sakavičius
Šakalienė	Meškauskaitė	Raižytė
Lapienis	kun. S. Tamkevičius	Truskauskaitė
Judikevičiūtė	Saukienė	kun. Daknevičius
Buliauskaitė	Ragaišienė	kun. Bulota
Petkevičienė	Kuodytė	Šupenienė
Grabliauskienė	(Kiti parašai neįskaitomi)	

Viso pasirašė septyniasdešimt vienas.

* * *

PARAŠUS BERENKANT

(Parašų rinkėjų terorizavimą bedieviams valdžios pareigūnams patalkino ir vienas Kauno klebonas):

Areštavus kun. Alf. Svarinską, valdiški bedieviai pradėjo šmeižtų kompaniją prieš suimtąjį kunigą, TTG Katalikų Komitetą ir uoliausius kunigus, norėdami visus nuteikti prieš juos. Tačiau, nepaisant propagandos riksmo, visoje Lietuvoje prasidėjo parašų rinkimo akcija dėl kun. A. Svarinsko išlaisvinimo. Daugiausia čia pasidarbavo jaunimas, rizikuodamas užsikirsti sau kelią įstoti į aukštąsias mokyklas, prarasti darbą ar būti pašalintiems iš mokslo įstaigų.

Saugumiečiai darė viską, kad tik išgąsdintų parašų

rinkėjus: vienur juos išjuokdavo prie bažnyčių, kitur — atimdavo parašus čekistai (Griškabūdžio bažnyčioje) arba kunigai (Kauno Prisikėlimo bažnyčioje kun. Nikodemas Čėsna), išvarydavo iš bažnyčių ir pan.

Didesniuose centruose saugumiečiai, pastebėję aktyvesnius parašų rinkėjus, šaukėsi juos į saugumą šantažavimui, pvz.: Kaune —

Arūnas Rekašius — išvežtas iš darbo į karinį komisariatą;

Saulius Kelpšas — nuvežtas į saugumą iš namų,

Antanas Šilinskas — iš darbo nuvežtas tardymui į saugumą.

Nedingėje (Varėnos raj.) berenkant prie bažnyčios parašus, suėmė Arūną Rekašių ir Jaunių Kelpšą.

Varėnoje sulaikę „tikrino" Sauliaus Kelpšos, Valdo Kelpšos ir Kęsto Rekašiaus asmenybes.

Greta skaudžių įspūdžių, būdavo ir džiugių momentų, kai daugybė žmonių pasirašydavo su dideliu noru, net su ašaromis akyse, o buvo tokių, kurie siūlėsi, jei reikia, savo krauju pasirašyti už kun. A. Svarinską (Alytuje).

Ilgametis kalinys Petra Paulaitis taip išsireiškė: „Aš už savo tautinius ir religinius įsitikinimus atidaviau 24 metus. Užkraukite kun. Svarinskui skirtą bausmę man,— jis daug gero daro Bažnyčiai".

Dar surinkta parašų:

Molėtai — 701	Utenos dekantas apie 3 tūkst.
Želva — 117	Zarasų dekanatas apie 2 tūkst.
Videniškės — 190	Ceikiniai — 372
Labanoras — 161	Ignalina ir Vidiškės — 928
Alanta — 327	Daugeliškis — 606
Šilalė — 357	Smalvos — 123
Pajūris — 43	Kaltinėnai — 170
Teneniai — 45	Palūšė — 162
Skaudvilė — 177	Mielagėnai — 908
Adutiškis — 407	Tverečius — 497
Dūkštas — 758	Vosiūnai — 148

PASAKOJA KUN. A. SVARINSKO DRAUGAI

(Kun. Alf. Svarinskas — švytinti Kristaus kario asmenybė):

Atskirais laikotarpiais tarp 1958-62m. teko kartu su kun. Alf. Svarinsku buvoti Mordovijo politinių kalinių lageryje Nr. 7, kuriame kalėjo virš 200 lietuvių. Be kun. A. Svarinsko, lageryje buvo ir daugiau kunigų.

Kun. A. Svarinskas skyrėsi nuo kitų savo neišsenkančia energija, darbštumu ir natūraliu optimizmu. Surengti šventes ar šiaip vaišes su vieša malda jam buvo vienas malonumas. Veiklumas buvo jo gyvenimo būdas. Į filosofinius ar teologinius ginčus jis nebuvo linkęs, tačiau, jei kas pristodavo, ir padisputuoti neatsisakydavo. Mėgo būti su žmonėmis, greitai pastebėdavo ir ilgam įsimindavo gerąsias jų savybes. Kun. Alf. Svarinskas mylėjo išorinį grožį ir tvarką, ypatingai pergyvendavo dėl netvarkos religiniame gyvenime. Jis visada sirgdavo tautos dvasinio gyvenimo reikalais, ypač skaudžiai išgyvendamas kai kurių aukštų dvasiškių pataikavimą bedieviškai valdžiai. Kun. A. Svarinskas gerbė ir žavėjosi vyskupais-kankiniais, jautriai pergyveno žinią apie vyskupo Ramanausko mirtį, sakydamas, jog tai didelis nuostolis visai lietuvių tautai. Buityje kun. A. Svarinskas viešai rodydavo savo tikėjimą, nesigėdijo ir neslėpė jo prieš bedievius. Gyvenant smurto ir cinizmo aplinkoje, tokia laikysena ne visada būna patogi ir psichologiškai lengva, tačiau, norint įsigyti daug savojo tikėjimo draugų, nuolatinė drąsi laikysena yra tiesiog būtina. Žmonės, ypač jaunimas, linksta į drąsius, optimistiškus ir veiklius autoritetus. Šiomis savybėmis kun. A. Svarinskas kažkuo primena karvedį, kuris žmones prie savęs laiko ne drausme, o idėjų šviesumu.

Kun. A. Svarinsko polinkis ir mokėjimas bendrauti su žmonėmis labai nepatiko valdiškiems bedieviams ir jie

nerado kitos išeities, kaip išsiųsti uolų kunigą į Rusijos vergų lgaerius.

* * *

Kun. A. Svarinskas labai pasitikėdavo Dievo Apvaizda, ypač kai jam tekdavo susidurti su sunkumais, ginant Bažnyčios reikalus. Nugalėti sunkumams ar išorinėms kliūtims jis negailėdavo nei laiko, nei jėgų. Jį labai gražiai charakerizuoja vienas epizodas.

Tai buvo Viduklėje. Vieną vakarą klebonas kažkur toli išvažiavo. Ryto metą visi nusigando pamatę, kad buvusi lijundra ir kelias kaip stiklas, — net ir pėsčiomis sunku eiti. Namiškiai, ilgai nesulaukdami grįžtančio klebono, jau įsivaizdavo įvykusią kokią nors nelaimę, avariją, ar ką nors panašaus, ir su dideliu nerimu vis žvalgėsi į kelią. Pagaliau, visų džiaugsmui, į kiemą įvažiavo sveikutėlė automašina. Bet dar buvo didesnis nustebimas, kai truputį pailsėjęs, vėl pasisakė turįs labai svarbių bažnytinių reikalų ir reikia išvažiuoti. Namiškiai sakė: ,,Matyt, žmogų mirtis traukia! Šitoks kelias!" Išvažiuoti iš kiemo buvo labai sunku — apledėjusi įkalnė, bet klebonas buvo atkaklus. Bandė kokį dešimtį kartų, kol kitų stumiama, mašina iššliaužė į plentą. Jam Bažnyčios reikalai buvo tokie svarbūs, jog jokios kliūtys jo nesulaikydavo, o didžiausi pavojai neišgąsdindavo. Jis juokavo: ,,Aš angeliuką pasisodinu ant buferio ir važiuoju sau ramus!"

IR VĖL NAUJA AUKA . . .

(Pavyzdingo ir skaistaus kun. S. Tamkevičiaus apaštalavimas daro nuostabius dalykus bedieviškojo komunizmo pavergtos Lietuvos padangėje):

1983 m. gegužės 6 d., Vilniuje, vykstant kun. Alf. Svarinsko teismui, kun. Sigitui Tamkevičiui buvo užvesta baudžiamoji byla pagal LTSR BK 68 str. 1 d. Čia pat salėje jis buvo areštuotas ir patalpintas KGB izoliatoriuje.

Dar prieš areštą, gegužės 4 d kai kun. S. Tamkevičius buvo iškviestas į Vilniuje esatį LTSR Aukščiausiąjį teismą liudininku kun. Alf. Svainsko byloje, į Kybartus privažiavo daug saugumo ir ıilicijos. Apie 13 val. į kleboniją atvykę milicijos pareiġnai reikalavo kun. Jono Borutos, tačiau tuo metu jo nebvo. Visas tris dienas iki klebono arešto, Kybartus uoai saugojo vietiniai ir atvažiavę iš kitur KGB bei miliijos darbuotojai.

Šeštadienį, gegužės 7 d., į kebonija atvykęs milicijos pareigūnas A. Kazlauskas vėl tiravosi kun. J. Borutos. Neradęs įspėjo, kad jei kun. Boruta sekmadienį laikys Mišias Kybartų bažnyčioje, jį ištiks toks pat likimas, kaip kun. S. Tamkevičių.

Sekmadienį, gegužės 8 d., Kylartų bažnyčia vos pajėgė sutalpinti į pamaldas susirinkusus tikinčiuosius. 10 val. Mišių metu į skausmo kupinas tikinčiųjų širdis prabilo Vilkaviškio dekanas kun. J. Preikšas: „Žinau, kad šiandien Jūsų skausmas yra toks didelis, kad bet kokie paguodos žodžiai bus tušti. Tačiau visuomet prieš akis turėkite šv. Rašte aprašomą įvykį, kai tikinčiųjų maldos pasiekė dangų ir angelas išlaisvino iš kalėjimo jų mylimą mokytoją apaštalą šv. Petrą. Taip ir jūs šiandien esate bejėgiai, bet kartu ir stiprūs, nes turite Dievą, turite maldą. Didžiausias mūsų ginklas yra malda", — panašiai kalbėjo kun. J. Preikšas.

Sumos Mišias aukojo ir pamokslą pasakė kun. Jonas Boruta. Po šv. Mišių tūkstantinė Kybartų tikinčiųjų procesija, eidama keliais ir melsdamasi šv. Rožančių, pajudėjo šventoriumi aplink bažnyčią. Tai buvo nepakartojamas reginys: su rožančiais rankose ir ašaromis akyse keliais ėjo vaikučiai, jaunimas, suaugę — vyrai ir moterys; kolonos priekyje jaunuolis nešė raudona stula perjuostą Kryžių — aukos ir kančios simbolį. Procesijai užbaigus rožančiaus maldą, į dangų pakilo širdį verianti giesmė: „Marija, Marija . . . palengvink vergiją . . . Išgelbėk nuo priešo baisaus!"

Maldavimų procesiją budriai sekė būriai saugumiečių, milicijos pareigūnų, kompartijos atstovų, Kybartų vidurinės mokyklos mokytojai. Jie nesivaržydami stoviniavo prie pat Šventoriaus tvoros, kad geriau galėtų pažinti bei įsiminti procesijos dalyvių veidus.

Gegužės 10 d. į kleboniją atvažiavo milicijos pareigūnas A. Kazlauskas bei pavardės nepasisakęs priešgaisrinės apsaugos inspektorius. Šis norėjo patikrinti kleboniją bei bažnyčią, tačiau čia gyvenanti bažnyčios valytoja O. Kavaliauskaitė pasakė, kad suimtas klebonas, kuris buvo bažnyčios komiteto pirmininkas ir klebonijos šeimininkas, o be jo patikrinimas neįmanomas. A. Kazlauskas reikalavo kun. J. Matulionio, kuriam turėjo įteikti šaukimą pas Vilkaviškio raj. prokuroro pavaduotoją, tačiau, Matulionio klebonijoje nerado. Jam buvo pasakyta, kad kun. J. Matulionis bus vakare apie 19.30 val.

Vakare, atvykęs į kleboniją milicijos pareigūnas, nieko nerado. Atėjęs prie šventoriaus vartų, pasišaukė dvi tikinčias mergaites ir bandė jas prikalbinti, kad pasirašytų po kun. J. Matulioniui skirtu šaukimu, ir jam jį įteiktų, tačiau šios kateogriškai atsisakė. Tuomet įgaliotiniui A. Kazlauskui nieko kito neliko, kaip tik eiti į zakristiją ir įteikti šaukimą pačiam kun. J. Matulioniui. Tuomet į zakristiją sugužėjo būrelis tikinčiųjų paklausti, ko pageidauja pareigūnas? Sužinoję, kad ieško kun. J. Matulionio, labai pasipiktino ir pareiškė: „Vieną kunigą jau pasiėmėt ir dar jums negana?! Na jau ne, šito tai negausite! Šitas mūsų! Mes jo niekam neatiduosime!" Pareigūnas dar bandė kažką aiškinti, tačiau tikintieji plačiai atvėrė jam duris ir paprašė skubiai apleisti maldos namus.

Po šio incidento su tikinčiaisiais valdžios pareigūnai kun. J. Matulionį paliko ramybėje.

* * *

Po Kybartų klebono kun. Sigito Tamkevičiaus suėmimo eilėje Kybartų įstaigų, kolūkių, įmonių buvo pravestos

paskaitos, kurių metu aišlnta, kokie baisūs kun. Alf. Svarinskas ir kun. Sig. Tmkevičius. Tikino, kad juos teisingai patraukė baudžiaıojon atsakomybėn, gąsdino, kad Kybartams duos tokį keboną, kuris sutvarkys visas davatkas, tikinčiuosius ir pdarys „tvarką".

1983 m. gegužės 18 d.Kybartų Prekybos įrengimų gamykloje skaitė paskaitą Vkaviškio raj. KGB viršininkas Vaišvila. Jis aiškino, kad un. S. Tamkevičius šmeižė mokytojus, kaltindamas juo tikinčiųjų vaikų persekiojimu. Po paskaitos iš salės pakilo Ona Griškaitienė. Ji pareiškė, kad yra tikinti, turi tris vaikus, kurie dėl religinių įsitikinimų mokykbje buvo nuolat diskriminuojami, nors mokėsi gerai. Paeikė eilę konkrečių diskriminacijos faktų ir paklausė: „Tai kas šmeižia — klebonas ar jūs?"

Lektorius bandė pertraukti O. Griškaitienę ir neleisti jai kalbėti, tačiau moteris pareiškė: „Jei aš turėjau kantrybės išklausyti jūsų kalbą, — turėkite ir jūs!" Tada pasiūlė Griškaitienei viską išaiškinti dviese, bet ir čia moteris nesutiko: „Jei jūs kleboną šmeižiate, girdint visai salei, tai ir tiesą tegul girdi visi".

Pagaliau saugumietis, neturėdamas ką daryti, ėmė raminti: „Neužilgo gausite naują kleboną ir padėtis susinormalizuos."

„Tai išeina, kad net klebonus jūs skirstote?!" — pasipiktino Griškaitienė. — Mes, tikintieji, dar nežinome, kas bus mūsų klebonas, o jūs jau žinote?"

Susinervinęs, neturėdamas ką atsakyti, KGB viršininkas Vaišvila pakėlė nuo stalo tarybinių įstatymų knygelę ir pradėjo aiškinti „Čia yra įstatymai ir jų reikia laikytis!"

Moteris atkirto:

„Įstatymus aš žinau neblogiau kaip jūs, ir šią knygutę mačiau jau ne vieną kartą, beet jūs jų nesilaikote! Geriau parodykite man „apstatymų" knygutę, kuria vadovaujatės!"

* * *

Ryšium su kun. Sigito Tamkevičiaus suėmimu Sekminių dieną daugybėje Lietuvos parapijų už suimtus kunigus vyko permaldavimo pamaldos: laikomos šv. Mišios, adoracijos, skaitoma bendra speciali malda, kalbamas šv. Rožančius ir kitos pamaldumo praktikos. Be to, nežiūrint grasinimų, tikinti liaudis vėl pradėjo rinkti parašus po naujais protestais.

Mžeikiuose surinkta	672
Leckavoje surinkta	31
Telšiuose surinkta	1007
Viešvienuose surinkta	89
Virbalyje surinkta	127

* * *

Sigitas Tamkevičius gimė 1938 m. lapkričio 7 d. Alytaus apskrityje, Gudonių kaime. 1955 m. baigė Seirijų vidurinę mokyklą ir įstojo į Kauno kunigų seminariją. Jo kunigiško pašaukimo susiformavimui didelę įtaką turėjo religinės knygos ir bendravimas su švento gyvenimo kunigu Antanu Skelčiu. 1957 m. Tamkevičius iš III kurso paimtas į kariuomenę. „Tris metus patarnausi kariuomenėje ir nereikės tau kunigų seminarijos" — kalbėjo karinis komisaras. Atlikęs karinę tarnybą, Tamkevičius 1960 m. vėl grįžo į Kunigų seminariją ir ją baigia 1962 m. gaudamas šventimus iš J. E. P. Maželio rankų. 1961 m. KGB pareigūnai du kartus nesėkmingai bandė jį užsiverbuoti savo agentu, grasino jam — pašalinti iš Seminarijos. 1962 m. po kunigystės šventimų vėl bando verbuoti Tamkevičių į KGB koloborantų eiles, bet ir vėl nesėkmingai. Baigęs Seminariją, kun. S. Tamkevičius vikarauja Aytuje. 1963 m. KGB paskutinį kartą kalbina kun. Tamkevičių jiems padėti: žada gerą parapiją, išleisti studijoms į Romą ir panašiai. Gavę neigiamą atsakymą, išvadina fanatiku ir pažada kelerius metus palaukti, kol pasikeis. Vikaraudamas Lazdijuose už pamokslus ir vaikų katekizaciją Religijų reikalų tarybos įgalliotinis Rugienis

griežtai bara kun. Tamkevičių ir gasina atimti kunigo registracijos pažymėjimą, o Vyskupijos valdytojas yra verčiamas kun. Tamkevičių perkelti į kitą parapiją. Kudirkos Naumiestyje ir Prienuose vikarauja trumpai — Šakių saugumo viršininkas bara, kad Tamkevičius pažeidinėja tarybinius įstatymus, Prienuose Religijų reikalų tarybos įgaliotinis Rugienis uždraudžia sakyti pamokslus, grasina atimti registracijos pažymėjimą ir neleisti eiti kunigo pareigų. Inkriminuoja kaip nusikaltimą, kad pamokslo metu kun. Tamkevičius paminėjo, jog JAV prezidentas Džonsonas yra tikintis ir meldžiasi. Rugienis priekaištauja, kad pamokslų metu kun. Tamkevičius nepagiria Kosygino ar kitų tarybinių vadovų. 1969 m. kun. Tamkevičius vikarauja Vilkaviškyje. Drauge su kitais kunigais paruošia peticiją, kad būtų panaikintas Kunigų seminarijos limitas, ir surenka Vilkaviškio vyskupijos kunigų parašus. Už šį „nusikaltimą" kun. S. Tamkevičius kelis kartus čekistų tardomas ir, KGB paplk. Kolgovo įsakymu, RRT įgaliotinis Rugienis uždraudžia eiti kunigo pareigas. Tada kun. Tamkevičius dirba Vilkaviškio metalo dirbinių gamykloje, vėliau, kartu su kun. Juozu Zdebskiu— Prienų melioracijoje. Laisvu laiku veda pogrindyje rekolekcijas, dirba kitokį kunigišką darbą. 1970 m. įgaliotinis Rugienis, matydamas, kad bausmė kun. S. Tamkevičiaus nepalaužė ir KGB nepajėgia kontroliuoti jo veiklos, leidžia vėl oficialiai dirbti parapijoje. Vikarauja Simne. 1974 m. po Nijolės Sadūnaitės suėmimo pas kun. Tamkevičių padaroma krata, kviečiamas tardymui į Vilnių, čekistai nori jį apkaltinti LKB Kronikos redagavimu ir platinimu. 1975 m. Religijų reikalų tarybos įgaliotinis Tumėnas liepia vysk. Labukui perkelti kun. S. Tamkevičių į didesnę parapiją, kad turėtų daug darbo, — antraip jam gresia areštas. Vyskupas paskiria kun. Tamkevičių Kybartų klebonu. Čia jį nuolat terorizuoja Vilkaviškio raj. Vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas Urbonas; KGB bando sufabrikuoti bylą dėl autoavarijos; 1978 m.

lapkričio 13 d. kun. Tamkevičius drauge su 4 kunigais įkuria Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komitetą ir dalyvauja jo veikloje iki suėmimo dienos. 1980 m. balandžio 17 d. grupė čekistų visą dieną kruopščiai krėtė kun. Tamkevičiaus butą, labiausiai gilindamiesi į visokius rankraščius ir dauginimo priemones — popierių, kalkes ir kt. Po kratos dar intensyviau buvo skleidžiamos paskalos, kad kun. Tamkevičius būsiąs areštuotas. Panašias kalbas šitokiom paskalom suinteresuoti asmenys skleidė jau apie 10 metų.

Pasišaukęs tardymui dėl kun. Alf. Svarinsko į Vilniaus saugumą, čekistas Baltinas apipylė kun. S. Tamkevičių įvairiausiais nebūtais kaltinimais: būk tai jis globojąs grįžusius iš kalėjimo, redaguojąs „LKB Kroniką", pamoksluose agituojąs prieš tarybinę valdžią ir pan. ir esą jį reikėję pirma suimti negu kun. Alf. Svarinską.

* * *

JADVYGA BIELIAUSKIENĖ ANTRĄ KARTĄ IŠEINA GULAGO KELIAIS

(Dorus tikinčiuosius bedieviai teisia, kad jie nedrumstų jų įsisiautėjimo pasibaisėtiniems darbams vykdyti):

Š.m. gegužės 16-18 dienomis Vilniuje Aukščiausiame Teisme vyko Jadvygos Bieliauskienės teismas (areštuota lapkričio 29 d.).

Į posėdžių salę, kaip visada, pateko tik jos artimiausi giminės; seserys, suaugęs sūnus ir vyras. Ties Aukščiausiu Teismu ir Lenino prospekte buvo apgulties nuotaikos: milicijos buvo prie kiekvieno troleibuso sustojimo, o dar daugiau jų buvo troleibusuose, kad nė vienas žmogelis nesugalvotų pasukti link teismo pastato.

Atvažiavusieji susirinko į Aušros vartus ir meldėsi visas dienas.

Teisiamoji Jadvyga Bieliauskienė, nors jau daug

mėnesių sėdėjo saugumo požeriuose, bet nė kiek moraliai nepalūžusi: tiesi, besišypsanti, tvirta ir drąsiai kalbanti tiesą. Teismo pradžioje Bieliauskienė atsisakė advokato paslaugų.

Prokuroras kaltino ją antitarybine veikla: vaikų organizavimu bažnyčioje ir anitarybinės literatūros dauginimu ir platinimu.

Liudininkas — Garliavos vid. mokyklos direktorius daugiau kalbėjo apie buvusį Garliavos vikarą kun. Vaclovą Stakėną (TTGKK narį), kaltindamas jį antitarybine veikla, jaunimo organizavimu bažnyčioje ir už jos ribų.

Prieš J. Bieliauskienę liudijo dvi moteriškės ir vienas mokinukas Antanas, kurį moksleiviai jau senai įtarė esant neaiškiu. Kada jis teismo metu, tarsi bijodamas pažvelgti į Bieliauskienę, pagal padiktuotą saugumiečių standartą viską išpoškino, teismas kreipėsi į Jadvygą klausdamas: „Ką jūs į tai?" Teisiamoji nusišypsojo ir tarė: „Antanukas — gabus vaikas, tik šį kartą susipainiojo!" Visi kiti mokiniai liudijo atsisukę į teisiamąją ir žvelgdami jai į akis. Jie visi sakėsi ją pažįsta kaip gerą tikinčią moteriškę, o apie kokią nors jos veiklą jie nieko nežino.

Antitarybinė literatūra, kurią saugumas pas Jadvygą Bieliauskienę rado — tai buvo Šapokos „Lietuvos Istorija" ir B. Brazdžionio eilėraščiai.

J. Bieliauskienė pasakė drąsią ir motyvuotą gynimosi kalbą ir paskutinį žodį.

Teismas nuteisė Jadvygą Bieliauskienę 4 metus griežto režimo lagerio ir 3 metus tremties.

KRATOS IR TARDYMAI

(Komunistinės valdžios samdinių svarbiausias ir vienintelis darbas — kovoti su religija ir tikinčiaisiais):

Viduklė. 1983 m. gegužės 13 d. Viduklės klebonijoje pas kun. Alf. Svarinsko šeimininkę Moniką Gavėnaitę buvo padaryta krata. Kratai vadovavo Raseinių raj.

kriminalinės paieškos tardytojas vyr. leitenantas T. Vaivada. Kratos metu paimta: jaunimo leidinys „Lietuvos ateitis" Nr. 5, „Tikybos pirmamokslis" (150 egz.), „Aušros žvaigždė" (48 etz.); 138 buvusių kalinių — tremtinių nuotraukos, 72 religinio turinio nuotraukos, 60 psl. įvairių mašinraščio rašytų tekstų, knygos: „Jaunoms širdism", „Trupinėliai", 3 užrašų knygutės su adresais, 6 magnetofono juostos. Krata truko daugiau kaip dvi valandas. Tą pačią dieną krata buvo padaryta pas M. Gavėnaitės tavą, gyvenantį Ukmergės raj. Jakutiškių kaime ir brolį Julių Gavėną, gyvenantį Kaune, Kapsų 43-3. Tėvo namuose rasta 2 kun. Alf. Svarinsko nuotraukos ir pareiškimas Vyskupams.

* * *

Kelmė. Po kun. Alf. Svarinsko arešto į Kelmės raj. Vidaus reikalų skyrių tardymams nuolat kviečiama Regina Teresiūtė, gyvenanti Kelmėje, Laisvės 11. Pareigūnai kaltina R. Teresiūtę bendravus su kun. Alf. Svarinsku bei perdavinėjus jam tarybinę visuomenę šmeižiančias žinias ir tvirtina, kad Regina Teresiūtė — TTGKK ryšininkė, už ką jai esanti užvesta byla.

1983 m. balandžio 28 d. milicijos pareigūnas Kornikas atsilankė pas R. Teresiūtės tėvus (pasisakė atėjęs dėl dukters įdarbinimo), juos gąsdino, vertė pasirašyti ant kažkokių lapų, surašė visus šeimos narius, aprašė gyvulius. R. Teresiūtė dirba Žalpių parapijos vargonininke. Tuo pačiu tikslu pareigūnai buvo nuvykę ir pas Žalpių parapijos kleboną kun. Juozapą Razmontą bei komiteto pirmininką.

* * *

Kapsukas. 1983 m. balandžio 19 d. į Kapsuko saugumą pokalbiui su saugumiečiu iš Vilniaus buvo iškviesta pedagoginės mokyklos IV kurso moksleivė Zita Šarakauskaitė. Pokalbio metu buvo bandoma užsiverbuoti ją savo

agente. Čekistą domino, kaip pateko jų ankstesnis pokalbis į pogrindžio leidinį „Kroniką",o taip pat buvo nepatenkintas, kad Zita apie įvykusį susitikimą pasakoja kurso draugams bei pažįstamiems. Išsiskirdamas pažadėjo dar susitikti, jei apie susitikimą vėl bus rašoma „Kronikoje".

* * *

Kybartai. 1983 m. gegužės mėn. 12 d. į direktoriaus kabinetą buvo iškviesta Kybartų K. Donelaičio vid. m-klos 11 kl. mokinė Vida Merkevičiūtė. Kabinete jos laukė KGB darbuotojas Kanonenko. Saugumiečio žodžiais tariant, pašneksys turėjo būti trumpas ir slaptas. Jo tikslas — užverbuoti Vidą saugumo agente. Pradžioje jai pasiūlė įstojimą į aukštąją mokyklą, o po to paprašė gegužės 18 d. 16 val. atvykti į „pasimatymą". Susitikimo vieta buvo paskirta už Kybartų miesto ribų, Kaliningrado srityje.

Vida nesutiko bendradarbiauti ir dar tą pačią dieną apie pašnekesį su saugumiečiu Kanonenko papasakojo tėvams, visiems draugams bei pažįstamiems ir į susitikimą nenuvyko.

* * *

Vilnius. 1983 m. kovo mėn. milicijos pareigūnai kelis kartus lankėsi Tiesos gt. 11-38 ieškodami ir klausinėdami apie Nijolę Sadūnaitę. Milicijos kriminalinio skyriaus pareigūnas darbe apklausinėjo Marytę Sadūnienę (Sadūnaitės brolio žmoną), teiravosi, ar gyvena pas juos Nijolė, bandė aiškinti, kad, neva, kaimynai rašo anoniminius laiškus, jog N. Sadūnaitė negyvena savo bute, niekur nedirba, valkatauja. N. Sadūnaitės terorizavimas tęsiasi iki šiolei.

MŪSŲ KALINIAI

(Koks ilgas ir skaudus jų kančios kelias):

Rašo Viktoras Petkus:

„Rugpiūčio 23 kalėjime mano praleistųjų metų suma bus apvali ir solidi — dvidešimt. Dvidešimt metų būnant nelaisvės namuose nėra tekę regėti tautiečio, nešvenčiančio Kalėdų ar Velykų. Per Kalėdas, tiesa eglutės nebuvo, bet ant stalo laikėme iš „Gėlininkystės" žurnalo iškirptą gražiai papuoštą eglutę. Šližikus padariau iš supiaustytų džiovintų riestainių, o baltoji plotkelė irgi buvo. Tokiu būdu lyg ir viskas tvarkoj . . ., tik pirmą kartą nežinau, kada prasidės Užgavėnės ir bus Velykos.

Gyvenimas monotoniškas. Gauti laikraščius ir žurnalus mūsų pastogėje labai keblu. Teigiama, kad periodinė spauda mums per savaitę pristatoma tris kartus. Taip sakoma, o iš tikrųjų yra buvę savaičių, kai negavome jokio laikraščio. Jeigu laikraščius dar atneša, tai žurnalus dažniausiai tik vieną kartą savaitėje, todėl jų susidaro visas glėbys, o čia reikalaujama, kad vienas kalinys tegali laikyti kamaroje tik penketą vienetų, nesvarbu, — knygų, brošiūrų ar žurnalų, o visa kitą reikia atiduoti į sandėlį, girdi, kada norėsite—pasiimsite. Teoretiškai atrodo lyg ir neblogai, o praktiškai kartais per savaitę neprisiprašai, kad nuvestų į sandėlį. Tokiu būdu atsiduri lyg užburtame rate. Dar blogiau su knygomis. Iš namų bet kokių knygų gavimas kategoriškai uždraustas. Knygynai siųsti mums užsisakytas knygas nesuinteresuoti, nes jos dažnai grąžinamos pasiuntėjui, t.y. atgal į knygyną. Tokiu būdu mes jų akyse tampame nerimtais klijentais.

Visiškai nepavydėtina padėtis dėl laiškų. Taisyklėse pasakyta, kad išsiunčiamus ir gaunamus laiškus kalėjimo vyresnybė negali ilgiau išlaikyti kaip tris dienas. Ir kituose kalėjimuose tos vadinamos trys dienos užsitęsdavo, bet vis tiek kažkiek buvo stengiamasi tos taisyklės prisilaikyti. Čia apie tokią tvarką net neužsimenama, lyg jos visiškai nebūtų. Anksčiau dar pranešinėdavo bent apie dalį nusavintų atėjusių laiškų, o dabar ir šito nebedaroma. Kitų artimieji bando rašyti laiškus per vietines ar

sąjungines prokuratūras. Vienas kitas šitokiu būdu pasiųstas laiškas ateina. Niekas ne tik neatnešė telegramų apie pasiunčiamus pinigus, bet ir nepranešė, jog pinigai yra atsiųsti. Maždaug šešis kartus savaitėje per pietus valgome kopūstienę iš sušalusių ir pūvančių kopūstų. Į nusiskundimus, jog kopūstai sugedę, pareigūnai atsako: „O iš kur gauti kitokius? Be to, gydytojas sako, kad juos dar galima valgyti . . ." (Šiuose kraštuose žmonės nemoka rauginti kopūstų, todėl juos palieka lauke šaltyje, reiškia, užšaldo, o šiemet čia negirdėtai šilta žiema su atodrėkiais. Už tai ir pūva vargšai kopūstai). Ore būnam neilgiau vieną valandą per parą, o ir mūsų prižiūrėtojai tą valandą kai kada stengiasi sutrumpinti, kad jiems kaip galima trumpiau reikėtų prie mūsų besivaikščiojančių kiurksoti. Kituose kalėjimuose, kad šito nebūtų, koridoriuose kabo laikrodžiai. To paties prašėme ir čia, — atsakė, kad jums, t.y. mums, laikas sustojo. Vėliau vis tik pakabino išklėrusį laikrodį, bet vėliau apsigalvojo ir kažkur nudangino. Visame kalėjime nėra jokio laikrodžio; pasiteiravus prižiūrėtojų, kiek laiko, šie irgi neatsako, todėl ir darbe, nežinant laiko, painu. Gal ir vėl nuilginau laišką, tenka nuogąstauti, kad laiškas dėl ilgumo „neįklimptų". Visiems daug sveikinimų ir ilgiausių linkėjimų".

* * *

Š.m. pavasarį Elena Terleckienė buvo nuvažiavusi pas savo vyrą tremtinį Antaną Terlecką į Tolimuosius Rytus, į Magadano sritį. Nuvažiavusi į tremties vietą, E. Terleckienė iš karto pasijuto labai blogai — vietovė yra žymiai aukščiau jūros lygio — trūksta deguonies. Savo vyrą rado labai ligotą — dėl sunkių gyvenimo sąlygų sutinę kojos ir žymiai pablogėjusi sveikata.

VELYKINĖS PABIROS

(Vienas persistengęs saugumietis bandė pagal savo susidarytą „konstituciją" Velykas švenčiantiems tikintiesiems pakenkti):

Tik ką džiaugsmingai nuskambėjo prisikėlimo varpai, senamiesčio gatvėmis nuaidėjo velykinės procesijos giesmės. Minia žmonių suplaukė į Kauno Baziliką pasveikinti Prisikėlusio Kristaus. Bažnyčia — sausakimša, šventorius pilnas. O automobilių, automobilių . . . Užkimštos visos aplinkinės gatvelės! Rotušės aikštė irgi visa pasidengusi margaspalve automašinų mozaika.

Visur aplinkui viešpatavo susikaupimas ir iškilminga ramybė.

Katedroje pamaldos jau ėjo į pabaigą, kai rotušės aikštėje tarp mašinų skruzdėlyno pasirodė vienišas pakeleivis. Jis įtartinai vaikščiojo tarp mašinų, lyg (ir taip kai kam pasirodė) taikydamasis ką nors nusukti ar nulupti. Tačiau to nedarė ir, nors labai keista, vis kažką rašė.

Tuoj atsirado vienas kitas automašinos savininkas, kuriems parūpo keistas nepažįstamojo elgesys. Vienas jų priėjęs prie nepažįstamojo užklausė:

— Ką čia tamsta veiki?

— Rašau automašinų numerius!

— ???

— Toks autoinspekcijos nurodymas, kadangi aikštėje draudžiama statyti automašinas.

Vyriškis suglumęs iš netikėtumo, sugrįžo prie jau padidėjusio žmonių būrelio. Visi gyvai komentavo keistą „naujieną", kadangi jokio draudžiamo ženklo niekur nebuvo matyti.

Vyrų rinkosi vis daugiau, o „rašytojas" rašė vis toliau . . . Pagaliau pora kresnesnių vyrukų, lydimi jau nemažo vyrų būrio, priėjo prie nepažįstamojo, griežtai pareikalavo paaiškinti, ką visa ta rašliava reiškia ir

paprašė parodyti dokumentus. Nepažįstamais padavė raudoną knygutę, iš kurios, vienam vyrų garsiai perskaičius, sužinota, kad tai esąs saugumo darbuotojas — Grinevičius, Griškevičius, Grikevičius ar kaip ten panašiai. Tada juodu nelauktai atvėrė „darbotojui" už atlapų, net striukės siūlė subraškėjo (nežirint, kad saugumiečio būta aukšto ir stambaus vyro), išplėšė iš rankų užrašų knygutę su užrašytais automašinų numeriais ir nusitempė jį prie netoliese buvusių autoinspekcijos pareigūnų.

Vyrams paklausus, ar galima Rotušės aikšėje statyti automašinas, autoinspektoriai užtikrintai atsakė, jog tikrai leidžiama joms čia stovėti.

— Tad kodėl šitas tipas tvirtina, kad veikia jūsų nurodymu?

— Mes jokių nurodymų nedavėme, — nustebo milicininkai.

Kilo, žinoma, triukšmas, pasipiktinimas, kad saugumui vėl parūpo diskriminuoti tikinčiuosius ir trukdyti jiems dalyvauti Velykų šventėse.

Inspekcijos darbuotojai, pamatę, kad gali kilti incidentas, greitai įsisodino „aktyvistą" į savo automobilį ir išvežė iš gerokai įkaitintos atmosferos.

Taip gėdingai baigėsi dar vienas mėginimas „konstitutiškai" leisti tikintiesiems atlikti savo religines pareigas.

ŽINIOS IŠ VYSKUPIJŲ

(Sukti ir melagingi žodžiai, niekšingi veiksmai — yra tirkoji ateistų valdžios pareigūnų žmogiškosios vertės atestacija):

Šiauliai. 1983 m. kovo 30 d. Šiaulių raj. Vykd. komiteto salėje religinių bendruomenių dvidešimtukų nariams vyko seminaras. Seminarą pravedė Religijų reikalų tarybos įgaliotinio pavad. P. Raslanas. Jis bandė aiškinti, kad Lietuvoje yra pilna tikėjimo laisvė, kasmet

išleidžiama daug religinės literatūros. Blogai yra tik tiek, kad kai kurie kunigai, prisidengdami tikėjimu, šmeižia tarybinę santvarką. Pagrindiniu šmeižiku P. Raslanas vadino kun. Alf. Svarinską ir pacitavo keletą ištraukų iš jo pamokslų. Piktinosi, kad prie bažnyčių renkami parašai už kun. Alf. Svarinską. RRT įgaliotinio pavaduotojas išvardijo eilę, jo įsitikinimu, blogų, ekstremistiškai nusiteikusių kunigų: kun. R. Černiauskas, kun. J. Kauneckas, kun. S. Tamkevičius ir kt. P. Raslanas bandė įtikinti, kad net II-asis Vatikano susirinkimas nustatė, jog pasaulietinė valdžia privalo imtis atitinkamų priemonių su tais kunigais, kurie nepaklūsta pasaulietinei valdžiai. Todėl, jo žodžiais tariant, nenuostabu, kad jie iškėlė baudžiamąją bylą kun. Alf. Svarinskui.

Po paskaitos buvo pateikti klausimai:

— O kur galima gauti jūsų išleistos religinės literatūros? Tiesa, mes per televizijos laidas matėme minėtos spaudos viršelius, tačiau tuo viskas ir baigėsi. Didelė tos spaudos dalis pateko į Vakarus, — propagandai; kitą dalį paėmė bedieviai, o mums, tikintiesiems, liko tik trupiniai.

Raslanas, iškėlęs ranką, parodė dvi maldaknyges ir pasiteisino:

— Aš tik dvi paėmiau. Dėl religinės spaudos kreipkitės į kun. Aliulį.

Į klausimą, kodėl Šiaulių šv. Petro ir Povilo bažnyčiai leidžiama tik keturis kartus metuose skambinti varpais, vykd. komiteto pirmininkė Z. Garličikienė paaiškino, jog anksčiau žmonės neturėjo laikrodžių ir reikėjo varpų pagalba sukviesti į bažnyčią. Dabar gi laikrodžius visi turi.

— Kodėl vyskupas J. Steponavičius jau beveik ketvirtį amžiaus laikomas tremtyje? Kodėl neleidžiama jam eiti Vilniaus vyskupijos vyskupo pareigų, juk Vilnius neturi vyskupo?

— Jam buvo duota kita vyskupija, bet jis nesutiko. Daugiau su juo nesiderėsime, — paaiškino Raslamas.

— Kodėl mes negalime laisvai statyti kryžių už Šiaulių esančiame Kryžių Kalne?

— Ten ir taip jų per daug, gal dešimt ar dvidešimt tūkstančių, — atsakė Raslanas.

* * *

Šakiai. 1983 m. balandžio 5 d. Šakių raj. vyk k-to salėje buvo sukviesti Šakių raj. parapijų dešimtukai. Jiems, kaip religinių bendruomenių atstovams, RRT įgaliotinis Petras Anilionis pravedė paskaitą apie religinių bendruomenių santykius su valstybe. Įgaliotinis stengėsi įtikinti, kad tikintieji yra lygiateisiai su ateistais. Skundėsi, kad valstybei pilnai pasirūpinti tikinčiaisiais trukdo kunigai „ekstremistai". „Štai, pavyzdžiui, jau buvo beveik baigti visi formalumai, ruošiant išleisti tikintiesiems religinio turinio žurnalą, ir vyskupai bei ordinarai sutiko, tačiau keli kunigai „ekstremistai" pravedė tokią priešišką agitaciją, kad ir vyskupai žurnalo atsisakė, motyvuodami, kad valstybė cenzūruos žurnalą. Žinoma, jie nori šmeižti tarybinę santvarką, bet mūsų Konstitucija draudžia visiems, vadinasi, ir kunigams", — aiškino P. Anilionis.

Įgaliotinis stengėsi įtikitni susirinkusius, kad parapijoje tvarką privalo daryti vadinamieji dvidešimtukai, o kunigai tėra tik komiteto pasamdyti kulto tarnai ir neturi jokių kitų teisių bei pareigų, kaip tik atlikti kulto apeigas." Jiems negalima mokyti tikėjimo tiesų, vaikams aiškinti apie Dievą, nes mokykla atskirta nuo bažnyčios. Užtai jie gali būti baudžiami. Vaikai neturi teisės patarnauti Mišiose, dalyvauti procesijose, giedoti bažnytiniame chore", — kalbėjo P. Anilionis.

Toliau sekė klausimai:

— Jeigu pagal tarybinius įstatymus niekas be teismo negali būti nubaustas, tai kodėl du vyskupai: vysk. J. Steponavičius ir vysk. V. Sladkevičius taip ilgai be teismo buvo nubausti ir ištremti iš savo vyskupijų?" Lektoriui nepatiko tokie klausimai ir todėl susierzinęs atrėžė:

— Jūs pučiate į tą pačią ekstremistų dūdą! Jei norite žinoti, pasakysiu, kad tas vyskupas Sladkevičius, — tai ne

joks vyskupas. Jį vyskupu padarė Birštono klebonijos virtuvėje. Be to jis buvo labai antitarybiškai nusiteikęs, už tai ir gyveno Pabiržėje. O vyskupas Steponavičius dar didesnis ekstremistas ir kol kas nerodo jokių ženklų, kad būtų linkęs pakeisti savo nusistatymą, todėl tegul ir nesitiki vyskupijos!

Į klausimą, kodėl kunigai negali mokyti vaikų tikėjimo tiesų, P. Anilionis atsakė, kad tai ne jų reikalas mokyti, — tam yra mokytojai; kadangi mokykla atskirta nuo bažnyčios, tai tik tėvai gali mokyti savo vaikus, o ne kunigai ar vienuolės.

— „Katalikų kalendorius" kasmet išleidžiamas, tai kodėl mes jo negauname, kodėl jis skiriamas tik kunigams? Jis vadinasi „Katalikų kalendorius, o ne „Kunigų kalendroius". Taigi mes turime teisę jį gauti! — teiravosi žmonės.

— Jis jums nereikalingas. Jums ten nėra ką skaityti. Kada bus Kalėdos, Velykos, patys žinote, — aiškino Anilionis.

* * *

Skuodas. Bronė Navickaitė, gyv. Skuode, Aušros g. Nr. 2-4, 1983 m. vasario 1 d. buvo atleista iš darbo, kad dirbo bažnytinio komiteto kasininke (žr. „Kronika" Nr. 57). Pradžioje švietimo skyrius paprašė, kad ji pati paduotų pareiškimą ir išeitų iš darbo, bet Navickaitei pasipriešinus, ji buvo atleista dėl „etatų mažinimo". B. Navickaitė buhalterijoje dirbo jau virš 20 metų ir jokių įspėjimų neturėjo.

Atleidžiant iš darbo, jai buvo pasiūlyta dirbti toje darbovietėje valytoja.

Tuomet B. Navickaitė ėmė teisybės ieškoti sovietinėse įstaigose: kreipėsi į Skuodo raj. liaudies teismą, bet jos pareiškimo nepriėmė. Rašė į Švietimo ministeriją. Iš ten Ministro pavad. A. Bubnys kovo 3 d. raštu Nr. 09-N-42 pranešė, kad ji „iš darbo atleista teisingai" ir „grąžinti į pirmykštį darbą nėra pagrindo".

1983 m. balandžio 4 d. B. Navickitė parašė „Tiesos" redakcijai 5-kių puslapių išsamų įvylų eigos aprašymą, kaip ji buvo nuolat diskriminuojama dėl savo religinių įsitikinimų (nukeliama eilė gauti butą ir kt.). Autorė rašo: „Keistai nuskambėjo ir vedėjo prašymas niekam nieko nepasakoti. Juk jeigu viskas būtų daroma teisingai, tai kam toks prašymas, reikalavimas, o ji daroma neteisingai, tai kodėl aš turiu tylėti?" Į laišką „Tiesos" redakcija atsakė labai trumpai: kad su laišku supažindino kompetentingas organizacijas.

Balandžio 26 d. B. Navickaitė buvo iškviesta į vykd. k-tą, kur jos laukė partijos II sekretorius J. Zalepūga ir Skuodi raj. saugumietis A. Pocevičius. Zalepūga paaiškino, kad laišką tirti netikslinga, — užteksią tik pasikalbėti su autore. Pocevičius ir Zalepūga tvirtino Navickaitei, kad tikintieji yra nepersekiojami, tačiau pagaliau prisipažino, jog jiems vis tik ne tas pat, kokie darbuotojai dirba įstaigose. Saugumietis pasisakė, gavęs anoniminį laišką, kuriame pranešama, kad B. Navickaitė katekizuojanti vaikus. Čekistas perspėjo B. Navickaitę, kad apie jos persekiojimą nesužinotų „Kronika" ir Vatikano radijas, nes priešingu atveju, jai teksią daug nukentėti.

* * *

Lazdijai. 1983 m. balandžio 11 d. į Lazdijų ligoninę buvo paguldytas Žibūda Romas. Vos atėjus į palatą, Romas buvo pakviestas į gydytojų kabinetą. Jo didžiausiam nustebimui kabinete buvo ne gydytojas, o Lazdijų saugujmetis A. Gylys. Gylys iš karto pradėjo rėkti: „Ar baigsi vieną kart statyti kryžius?" Romui tai paneigus, saugumietis kamantinėjo: „Tu žinai, kas juos stato ir privalai, mums padėdamas, pasakyti, nes mes nekartą ir tau padedam, nes kitaip jau nežinia, kur būtum atsidūręs". Romas, nutraukdamas pokalbį, atkirto: „Jūsų pagalbos neprašiau ir dabar neprašau".

A. Gylys priekaištavo, kodėl šis išplepėjęs praeitą

pokalbį. Žibūda: „Papasakojau visiems praeitą pokalbį, papasakosiu ir šį". Tada saugumietis išrėkė: „Tu tikras Vingių Jonas ir nieko neišmanai!"

Pagaliau nieko nepešęs dar pagąsdino, jog armijoj Romui bus ne gyvenimas ir kad visas jo likimas priklausys nuo jo paties elgesio.

* * *

Kapčiamiestis. 1983.04.03. Pas Sakavičius atvažiavo kolūkio pirmininkas Vytautas Jarašius ir agronomas Mindaugas Garbinčius, išsikvietę į kiemą Viktorą Sakavičių pokalbiui, liepė paimti naktį prieš Velykas pastatytą kryžių ir pastatyti šventoriuje ar pasidėti kur nors kitur: „Mes žinom", — kalbėjo V. Jarašius, — kad jį pastatėt jūs ir Žibūdai. Vaikai taip darydami kunigais nebus".

„Aš kryžiaus nestačiau ir jo negriausiu", — tvirtai atsakė Sakavičius.

* * *

Kapčiamiestis (Lazdijų raj.). 1983 m. IV.28 Lazdijų raj. pavaduotojas I. Vanagas supažindino Kapčiamiesčio parapijos kun. Igną Plioraitį su tokiu įspėjimu: „Aš, Vanagas, Liudas, Lazdijų raj. vykd. komiteto pirm. pavaduotojas, įspėju Kapčiamiesčio kleboną kun. Ig. Plioraitį:

1. Jūs leidžiate patarnauti religinėse apeigose nepilnamečiams vaikams (išvardino eilę patarnautojų).

2. Jūs įtraukiate jaunimą už ribų į religijos politinę veiklą:

a) kartu su jaunimu pasiuntėte areštuotam mokytojui A. Grigui Velykinį pasveikinimą;

b) suorganizavote jaunimą aplankyti areštuotą mokytoją A. Grigą;

c) su jaunimu fotografavotės prie ką tik nugriauto kryžiaus Karaivonių kaime, netoli Kapčiamiesčio;

d) organizavote ir įtraukėte nepilnametį jaunimą rinkti parašus dėl kryžių nugriovimo ir dėl kun. Alf. Svarinsko arešto.

Jūs gerai žinote įstatymą, kad Bažnyčia atskirta nuo mokyklos. Jūs neturite teisės burti, organizuoti jaunimą. Jums vieta tik bažnyčioje — poteriaut.

3. Jau eilė metų, kai Jūs nepranešate mums, kada Kapčiamiestyje bus atlaidai ir kokie juose dalyvaus kunigai.

4. Jūs kišatės į parapijos komiteto reikalus. Štai atsiuntėte parapijos komiteto rinkimų protokolo tik vieną egzempliorių, o mums reikalingi trys. Ten pasirašė parapijos „dvidešimtukas". Kodėl nenurodėte dvidešimtuko pavardžių? Kam slepiate?

Kun. Plioraitis pareikalavo įspėjimo nuorašo, bet negavo. Religijos laisvės vardan pasirašyti po įspėjimu kategoriškai atsisakė.

* * *

Užuguostis (Prienų raj.). 1983 m. balandžio 24 d. Lelionių apylinkės vadovybė iškabino skelbimus, kuriuose buvo pranešama, kad gegužės 1 d. Užuguosčio kultūros namuose bus renkamas Užuguosčio tikinčiųjų bendruomenės vykdomasis komitetas ir revizijos komitetas. Vienas toks skelbimas buvo priklijuotas prie šventoriaus tvoros.

Užuguosčio parapijos klebonas kun. Z. Navickas balandžio 24 d. sekmadienį paaiškino žmonėms, kad Užuguosčio parapijos tikinčiųjų ir revizijos komitetai yra, naujo rinkti nėra jokio reikalo, ir iš viso toks Lelionių apylinkės vadovybės sumanymas yra neteisėtas, nes valstybė atskirta nuo bažnyčios. Klebonas patarė tikintiesiems tokiame susirinkime nedalyvauti. Gegužės 1 d. į skelbiamą susirinkimą iš tikinčiųjų niekas neatvyko.

Gegužės mėn. 13 d. į Užuguosčio kultūros namus iš darbo buvo suvaryti žmonės į susirinkimą. Taip pat čia

dalyvauti privertė ir vyresniųjų klasių mokinius. Susirinkimui vadovavo apylinkės pirmininkė Kurminienė ir kolūkio brigadininkas Urbonavičius. Į susirinkimą buvo atvykę atstovai iš Prienų ir iš Vilniaus. Atvykęs paskaitininkas šmeižė kunigus ir įrodinėjo žmonėms, kad kun. Alf. Svarinskas nuteistas teisingai. Įvairiai buvo šmeižiamas ir Užuguosčio klebonas kun. Z. Navickas.

Susirinkimo pabaigoje Lelionių apylinkės pirmininkė Kurminienė pranešė žmonėms, kad reikia išrinkti tikinčiųjų bendruomenės komitetą. Kai kuriems žmoonėms pasisekė iš kultūros namų pabėgti. Kai kas bandė aiškinti pirmininkei, kad komitetas yra. Brigadininkas Urbonavičius liepė nutilti. Apylinkės pirmininkė skaitė kandidatų pavardes į parapijos komitetą ir liepė žmonėms už juos balsuoti. Tokiu būdu vis dėl to buvo išrinktas naujas parapijos komitetas ir revizijos komitetas. Išrinktiesiems komiteto nariams buvo liepta pasirašyti. Naujo komiteto nariai pareiškė klebonui, kad toks išrinkimas buvo padarytas prieš jų norą ir jie nenori būti ateistų išrinktais komiteto nariais, tačiau jie prisipažino, kad jie labai bijo valdžios, ypač kolūkio brigadininko Urbonavičiaus, nes jis gali neduoti nei šieno karvei, nei arklio daržą išdirbti. Klausimas, kam prireikė valdžiai naujas parapijos komitetas? Užuguosčio dalis parapijos priklauso Kaišiadorių rajonui, dalis parapijos Prienų raj. Į naują komitetą buvo išrinkti specialiai tikintieji gyvenantys Prienų rajone ir priklausantys Vyšniūnų kolūkiui. Vyšniūnų kolūkio vadovai — pirmininkas P. Aleknavičius ir Užuguosčio brigadininkas A. Urbonavičius pasižymi žiaurumu.

Ateistiniai pareigūnai šantažu ir grasinimais nori priversti tikinčiuosius, kad jie būtų jų įrankiai slopinti tikinčiųjų religinį atgimimą.

* * *

Gižai (Vilkaviškio raj.). Gižų gyvenvietėje, atminti šventiesiems 1933-34 metams buvo pastatytas kryžius.

Dabar šis kryžius buvo aplūžęs ir psviręs, todėl vietos tikintieji nutarė vietoje jo pastatyti nują kryžių, nes seną suremontuoti buvo neįmanoma.

1982 m. rugpiūčio 14 d. keleta vyrų atvežė naują kryžių ir ruošėsi pastatyti, bet tuojprisistatė apylinkės pirmininkas Juozas Šumskas ir uždaudė statyti kryžių. Kai kryžius vis tiek buvo pastatyta — pirm. Šumskas apie tai pranešė rajono valdžiai. Greiai prisistatė raj. pav. Urbonas ir kartu su Šumsku, usišaukęs kryžiaus statytojus — Antaną Karpavičių, Juozą Marcinką ir Joną Talačką — juos grubiai išbarė, o Antaną Karpavičių nubaudė 20 rub. bauda. Bet tuo car viskas nesibaigė. Rugsėjo 13 d. raj. pav. Urbonas, išsikvietęs bažnytinio komiteto pirmininką Antaną Striuoginį ėmė šaukti: „Kas tu per pirmininkas, kad nežinai kas darosi tavo valdose? Stato pakelėse kryžius, o tu tyli!?" Be to, pavaduotojas įsakė pirmininkui neklausyti klebono: atimti iš jo raktus, kasą ir antspaudus; patiems remontuoti bažnyčią, niekada su klebonu neistarti.

Po kurio laiko Antanas Karpavičius gavo pranešimą antrą kartą sumokėti piniginę baudą. Marcinnkai ir Talačkai baudas išskaičiavo iš pensijos. Kaime pasklido gandai, kad rajonas verčia apyl. pirmininką nuversti kryžių. Gruodžio 17 d. naktį kryžius buvo išverstas. Tikintieji jį parsinešė į bažnyčią ir gražiai pagerbė. Apyl. pirm. Šumskas, norėdamas paslėpti niekšybės pėdsakus, viešai susirinkime šmeižia kleboną, būk tai jis naktį nupjovęs kryžių.

SOVIETINĖJE MOKYKLOJE

(„Nutraukti bedievių aršius išpuolius prieš tikinčiuoius" — reikalauja Lazdijų rajono jaunimo atstovai):

Lazdijai. 1983 m. kovo 20 d. 76 Lazdijų rajono jaunimo atstovai parašė LTSR Prokurorui tokio turinio pareiškimą:

„1983 m. kovo 1 d. grįžtant iš rekolekcijų į savo parapiją, buvo milicijos sulaikytas Šlavantų kunigas J. Zdebskis.

Nesulaukę šv. Mišioms, grupė tikinčiųjų išvyko kunigo ieškoti. Pastebėję prie Lazdijų VR skyriaus kunigo automobilį, tikintieji subruzdėjo į miliciją ir reikalavo paleisti, deja, jau nebe pirmą kartą grubiai šantažuojamą, sulaikomą ir persekiojamą kunigą.

Tačiau milicija ir saugumas įsakė visiems skubiai išsiskirstyti, ir buvo suimti keli asmenys, jų taarpe ir Leipalingio vidurinės mokyklos mokytojas A. Grigas už tariamą viešosios tvarkos pažeidimą.

Kunigą J. Zdebskį mes pažįstame kaip kilnų, drąsų didelės dvasios ir aukos kunigą, o mokytoją A. Grigą, kaip taurų, reiklų, tiesų ir neveidmainį. Nors mokytojavo, tačiau sekmadieniais visada išklausydavo šv. Mišias, neretai net ir savo parapijos bažnyčioje.

Todėl Lazdijų raj. švietimo skyriaus ir saugumo buvo diskriminuojamas, kaltinamas neidėjiška, nemoksliška pozicija, nekryptingu materialistinės pasaulėžiūros ugdymu ir dažnai prievartaujamas savo noru parašyti pareiškimą, atsisakant dirbti mokytoju.

Mūsų manymu, Lazdijų raj. saugumui mokytojo A. Grigo atvykimas kovo 20 d. su kitais tikinčiaisiais vaduoti kun. J. Zdebskį buvo gera asmeninė paskata ir pretekstas jį sulaikyti ir nubausti už tariamą viešosios tvarkos pažeidimą, kad būtų galima kaip „pavojingiausią bacilą" pašalinti iš Leipalingio vidurinės mokyklos.

Tai patvirtina 1983 m. kovo 29 d. Lazdijų rajoninio laikraščio neetatinio bendradarbio A. Petraičio straipsnio „Blogas pedagogo pavyzdys" išpuolis prieš mokytoją A. Grigą. Cituojame: „. . . prie rajono vidaus reikalų skyriaus A. Grigas elgėsi įžūliai, triukšmavo, neklausė milicijos darbuotojų, kurstė kitus neklausyti teisėtų milicijos darbuotojų reikalavimų. Rajono liaudies teismas už piktybišką milicijos pareigūnų teisėtų reikalavimų nevykdymą A. Grigą nubaudė 15 parų arešto".

Deja, visi esantys tvirtina viai ką kitą. A. Grigas elgėsi taktiškai ir ramiai paaiškinc jog jie nepasitrauksią kol nepaleis kunigą J. Zdebskį irkad tikinčiųjų pareiga užstoti ir ginti savo kunigą. Todėl Lazdijų rajono milicijos ir saugumo darbuotojai turėtų būt patraukti baudžiamon atsakomybėn pagal LTSR BPK 186 str. už neteisėtą asmenybės įtarimą ir sulaikymą.

Pagaliau jie tikriausiai nežinc ar neprisiminė, kad visuotinės žmogaus teisių deklaracijos, kurią saugoti ir gerbti pasižadėjo ir Tarybų Sąjungos vadovai, 19 straipsnyje rašoma, jog „žmogus turi teisę į įsitikinimų ir jų išreiškimų laisvę", t.y. teisę laisva reikšti savo mintis ir sprendimus žodžiu ir raštu. O taip pat dar mokyklos suole įkaltą TSRS konstitucijos 57 str., kur teigiama, kad „gerbti piliečių asmenybę, saugoti jų teises ir laisves — visų valstybės organų, visuomeninių organizacijų ir pareigūnų pareiga."

Lietuvos TSR Prokurore, mes reikalaujame nutraukti melu ir smurtu pagrįstą nekaltų žmonių šantažavimą, išlaisvinti kun. A. Svarinską, neliesti kun. J. Zdebskio ir kitų drąsių, uolių ir pasiaukojusių kunigų, tuoj pat paleisti mokytoją A. Grigą ir netrukdyti jam mokytojo darbo.

Šito reikalaujame ne tik mes vieni. Tai yra visos Lietuvos tikinčiųjų ir jaunimo vieningas šauksmas nutraukti bedievių aršius išpuolius prieš tikinčiuosius."

1983 m. Didysis Penktadienis

76 parašai
Lazdijų raj. jaunimas

* * *

Kapčiamiestis (Lazdijų raj.). 1983 m. kovo 29 d. grupelė moksleivių nuvyko į Lazdijų Vidaus reikalų skyrių aplankyti neteisingai areštuoto Leipalingio vid. mokyklos mokyt. A. Grigo.

Jaunuoliams paklausus, ar negalima būtų pamatyti mokytoją, budintis milicininkas Stravinskas, net nepa-

rodęs savo dokumentų, reikalavo atvykusiems pasisakyti savo pavardes, o kai jie atsisakė patenkinti milicininko smalsumą, pareigūnas ėmė šaukti ir biauriausiai juos įžeidinėti. Pagaliau milicininkas pakvietė vaikų kambario inspektorę ir daugiau pareigūnų. Į kabinetą įsiveržė įtužusi kažkokia rusė ir pradėjo plūsti biauriausiais žodžiais, grumoti kumščiais ir pan. Išbartą jaunimą keturi pareigūnai nuvedė į saugumiečio kabinetą. Nepilnamečių reikalų inspektorė pasakė mokinių pavardes ir reikalavo pasirašyti, tačiau šie nesutiko. Saugumietis Orlovas rusiškai paklausė, ar jie pasirašė po velykiniu sveikinimu, adrestuotu mokyt. A. Grigui. Mokiniai nustebo, — kaip galėjo laiškas, adresuotas mokyt. A. Grigui, patekti saugumiečiams. Po tardymo čekistas griežtai pareikalavo jaunimą pasirašyti, bet jie atsisakė.

Išleidžiant mokinius, saugumietis įspėjo, jog pasibaigus mokinių atostogoms, į mokyklą atvažiuos jų atstovas.

* * *

1983 m. balandžio 1 d. Kapčiamiesčio vid. mokyklos pedagogų posėdyje buvo svarstoma IX kl. mok. Alės Žibūdaitės ir XI kl. mokinių — Almos Žibūdaitės ir Ginto Sakavičiaus elgesys ir sprendžiama: palikti juos mokykloje, ar pašalinti?

Į posėdį šaukimą gavo ir J. Žibūda.

Posėdžio metu direktorius Sabalius reikalavo iš mokinių, kad jie paaiškintų, kodėl jie nuvyko į Lazdijus aplankyti mokyt. Grigo, nubausto 15 parų arešto ir kas juos siuntė? Mokiniai paaiškino, kad jie pakankamai dideli ir važiuoja patys, niekeno nesiunčiami, o be to, ginti tikinčius, bendraminčius ir draugus liepia sąžinė. Po tokio atsakymo, mokyt. Šidlauskas, užsiplieskęs pykčiu, ėmė plūsti G. Sakavičių. Mokytojas įrodinėjo, jog jų rajone yra susidariusi antitarybinė kompanija, kurią inspiruoja Šlavantų ir Kapčiamiesčio kunigai. Jau geriau būtų jiems važiuoti pas Leipalingio kunigą, ramų ir niekam nedrumsčiantį ramybės.

Posėdžio metu daugiausia pasižymėjo mokyt. Šidlauskas, Šidlauskienė, Urbonienė, Janiškevičienė. Jie taip šaukė ant mokinių, kad šie net nespėdavo žodžio ištarti ar paaiškinti.

— Jūs galite bažnyčioje sėdėti nors ir per naktį, bet jūsų veiksmai už bažnyčios jau yra politika, — įtikinėjo mokytojai.

Mokyt. Šdilauskas metė kaltinimą mok. G. Sakavičiui, kad jis rinkęs parašus, o Gintui tai paneigus, mokytojas isteriškai pradėjo šaukti:

— Ar ne tokie žmonės žudo ir plėšia spynas?

— Tikintieji žmonių nežudo ir spynų nelaužo. Tai bedievių darbas.

Mokinius parėmė ir jų tėvai, tvirtindami, kad mokiniai tikrai nieko nenusikalto, o kalinius lankyti ir juos užstoti, — kiekvieno pareiga.

Posėdžio gale pirmininkaujantis perspėjo, kad pasikartojus panašiam atvejui, mokiniai bus pašalinti iš mokyklos ir vargu ar jiems bus vietos net kaime, kuriame gyvena?

* * *

1983 m. kovo 16 d. Kapčiamiesčio vid. m-klos užklasinio darbo organizatorius mokyt. S. Šdilauskas, pasikvietęs mokinius — Romą Varnelį, Rimgaudą Kukučionį, Alę Žibūdaitę, Antaną Žibūdą, Gintą Valentą ir kitus prievartavo juos stoti į komjaunimą. Tarybinis jaunimo auklėtojas, matydamas, jog geruoju nieko nelaimės, pradėjo mokinius gąsdinti ir įžeidinėti. Daugiausia kliuvo Alei Žibūdaitei ir Romui Varneliui.

Įsisiautėjęs mokyt. Šidlauskas išgalvojo nebūtus dalykus: apkaltino IX kl. mok. Antaną Žibūdą, kad jis plėšąs sienlaikraščius, o eidamas iš šokių, šviečia žibintuvėliu į akis. Šį kartą melas nepasisekė: Antanas iš viso nelanko šokių. Tai gali paliudyti ir tėvai. Tarybinis pedagogas, pamatęs, kad mokiniai neišsigando, nutarė

pabandyti juos laimėti pataikavimu ir pasiūlė vienam berniukų užrūkyti, sakydamas: „Tik pirmokus galima su saldainiais prisivilioti".

Pagal čekistų metodiką — mokytojas Šidlauskas reikalavo iš kai kurių mokinių, kad jie tylėtų apie buvusį „pasikalbėjimą".

* * *

TSRS Generaliniam Serketoriui J. Andropovui

Tėvų, gyvenančių Lietuvos TSR, Lazdijų rajone Kapčiamiesčio apylinkėje

Pareiškimas

1983 m. gegužės 10 d. Kapčiamiesčio vid. mokyklos pedagogų tarybos nutarimu iš mokyklos buvo pašalinti trys XI klasės mokiniai: Alma Žibūdaitė, Gintas ir Vytas Sakavičiai už tariamus viešosios tvarkos pažeidimus prie Lietuvos TSR Aukščiausiojo teismo rūmų Vilniuje 1983 m. gegužės 3-6 dienomis, Vilniuje LTSR Aukščiausiojo teismo buvo teisiamas kun. Alf. Svarinskas. Sužinoję apie vykstantį teismą, minėti mokiniai gegužės 4 d. nuvyko į teismą. Nors spaudoje buvo skelbiama, kad teismas atviras, tačiau į salę buvo įleisti tik kunigo brolis ir sesuo. Visi kiti žmonės buvo nustumti už kelių šimtų metrų nuo teismo rūmų. Žmonės buvo gąsdinami, grūdami į milicijos mašinas ir vežami už 40 km. į miškus. Daug, ypač jaunimo, buvo areštuotų. Jų tarpe ir Gintas Sakavičius buvo nubaustas už „viešosios tvarkos pažeidimą" 50 rub. administracine bauda ir tik už tai, jog, milicijai įsakius nesirodyti prie teismo, Gintas Sakavičius kartu su būriu jaunimo ir žmonių lūkuriavo melsdamiesi už teisiamą dorą ir gerą kunigą.

Minėti trys moksleiviai, kaip ir visi esantys, milicijos ir saugumo pareigūnų buvo koliojami, terorizuojami, grasinami ir bauginami. Vidaus reikalų skyriaus darbuotojai

užrašinėjo visų ten esančių pavardes, mokmosi ir darbo vietą, ir buvo įsakyta pašalinti juos iš mokyklų ar darbaviečių.

Mes kreipiamės į Jus, kad išaiškintmėte mums niekaip nesuprantamą politiką — melu ir troru apgaudinėti dorus ir nekaltus žmones. Juk jaunoji karta, nepatyrusi pokario žiaurumų, pati matydama ir stebėdama atsakingų valstybinių darbuotojų laidas, labai kritiškai pradeda vertinti ir jų skelbiams idėjas bei principus.

Jaunimas yra atviresnis ir imlesnis tiesai, gėriui ir humanizmui. O moksleivių pašalinimas iš vidurinės mokyklos — tai visiškas kelio užkirtimas į mokslą ir darbą.

Tad ar galėsime priversti mokinius gerbti tarybinius įstatymus, jų tarpe TSRS Konstituciją, kuri garantuoja teisę į mokslą ir darbą, nepaisant rasės, tautybės ir įsitikinimų, jei patys tarybiniai vadovai juos ignoruoja?

Juk šitoks susidorojimas su nekaltais moksleiviais gali iššaukti platų pasipiktinimo atgarsį viso jaunimo tarpe.

1983.V.14.

(4 tėvų parašai)

* * *

(Bedievių žvėriškas sadizmas pasiekė pasibaisėtiną laipsnį net prieš jaunamečius vaikus):

Židikai (Mažeikių raj.). 1983 m. balandžio 11 d. Kekinės miške sadistai žiauriai nukankino IV kl. mokinę Dalę Milvidaitę iš Vižančių apyl. Skliaustės kaimo: rankos ir kojos nupjautos, viena akis išlupta, antroji subadyta, oda išpjaustyta šachmatine forma, kraujas iš kūno išspaustas. Ekspertai nustatė, kad kankinimas tęsėsi apie 3 val.

Mergaitė buvo tikinti, tik prieš metus priėmusi Pirmąją šv. Komuniją. Artimieji buvo susitarę su Židikų

parapijos klebonu laidoti ją balandžio 16 d. 12 val. Mokyklos vadovai, mokyt. Alberkienė, apylinkės pirmininkas Petkus uždraudė mergaitę laidoti religiškai. Mokytojai iš kambario išnešė kryžių, šventųjų paveikslus ir žvakes. Mokyt. Priedosikienė išdidžiai pareiškė, kad „visus šventuosius išbraukėme iš kambario".

* * *

Pilviškiai. 1983 m. prieš Velykas Pilviškių vid. m-klos pionierių vadovė mokyt. Bakaitienė pasikvietė IV kl. mokinę Rėdą Bobinaitę į pionierių kambarį. Mokytoja klausinėjo, ar mergaitė tikrai eina į bažnyčią ir gieda jaunimo chorelyje. Šiai atsakius teigiamai, mokyt. reikalavo išduoti einančias į bažnyčią ir giedančias drauges bei mėgino atkalbėti, kad daugiau į bažnyčią neitų.

Klasės auklėtoja Muraškauskienė per vokiečių kalbos pamoką užsipuolė mergaitę, kodėl ji be pionierių kaklaraiščio. Mergaitė atsakė, kad nenešioja todėl, jog yra tikinti. Po to Rėda buvo iškviesta pas direktoriaus pavaduotoją Sniečkienę. Ši taip pat bandė atkalbinėti mergaitę nuo bažnyčios lankymo. Rėdai laikantis drąsiai, ėmė gąsdinti, kad užaugusi niekur negaus darbo.

* * *

1983 m. Pilviškiuose per Velykas preocesijoje dalyvavo nemažai jaunimo. Tai labai nepatiko ateistams.

Ona Trimirkienė, kuri tvarkė procesijos jaunimą, gavo tokio turinio raštą:

„Drg. Trimirkienei Onai

Š.m. balandžio 14 d. 11 val. Jūs esate kviečiama į Pilviškių apylinkės vykdomąjį komitetą, pas vykdomojo komiteto pirmininką. Atvykimas punktualus. Vykd. k-to pirmininkė".

Parašo bei antspaudo nebuvo.

Ona Trimirkienė nenuvyko.

Po to gavo raštą:

„Gerb. Trimirkienei

Prašome š.m. balandžio 15 d. 12,3C val. atvykti į mokyklą pakalbėti vaiko auklėjimo klausinu".

Pasirašė mokyklos direktorius J. Jenušaitis.

Parašo nebuvo. Buvo tik trikampis antspaudas.

Kabinete, į kurį buvo nuvesta O. Trimirkienė, buvo susirinkę: mokyklos direktorius J. Jenušaitis, direktoriaus pavad. Sniečkienė ir Pilviškių apylinkės pirmininkė Krinicinienė. Visi jie buvo nusiteikę O. Trimirkienę „auklėti".

Pirmiausia Trimirkienė pati paklausė kokiu tikslu yra iškviesta, ką padarė jos sūnus, II kl. mokinys Virginijus Trimirka. „Ką nors užmušė, pavogė ar pasigėrė? Mama išgirdusi atsakymą, kad jos sūnus geras, drausmingas mokinys tik patarnauja prie altoriaus. Trimirkienė atsakė, kad ir jiems jau yra laikas pagalvoti apie amžinybę. Matydami, kad N. Trimirkienė yra sąmoninga katalikė ir ateistiniam auklėjimui nepasiduos, pradėjo gąsdinti milicijos iškvietimu ir grasinti, kad, jeigu ir toliau tvarkys procesiją, bus patraukta baudžiamojn atsakomybėn.

* * *

(Okupantui parsidavęs J. Urbonas į Kybartų vid. mokyklos mokinių galvas pila šlykštų melą):

Kybartai. 1983 m. gegužės 10 d. į Kybartų K. Donelaičio vid. m-klą atvyko Vilkaviškio raj. vykd. komiteto pirm. pav. Juozas Urbonas. Jo atvykimo tikslas — 8-11 klasių mokiniams išaiškinti, jog TSRS tikėjimas tikrai yra laisvas, o Kybartų parapijos klebonas kun. Sigitas Tamkevičius teisingai patrauktas baudžiamojon atsakomybėn pagal LTSR BK 63 str. I d. už tarybinės santvarkos šmeižimą bei juodinimą, kurį jis vykdė, panaudodamas šmeižikiško turinio pamokslus.

Paskaitos pradžioje J. Urbonas paprašė mokinių išklausyti jo kalbą iki galo ir tik tada pateikti klausimus,

pabrėždamas jog kitose įstaigose jam jau teko kalbėti, tikintieji savo replikom ir klausimais trukdė.

J. Urbonas pateikė keletą kun. S. Tamkevičiaus pamokslo ištraukų. Vienoje kalbama apie tai, jog per 7 jo darbo Kybartuose metus bažnyčią lankančio jaunimo skaičius žymiai išaugo. J. Urbonas pasakė, kad tai šių metų Verbų sekmadienio pamokslo ištrauka ir, kreivai šypsodamasis, pridūrė:

— Turbūt jūs patys galėtumėte paliudyti, jog tai melas. Per šį laikotarpį bažnyčią lankančio jaunimo skaičius net labiau sumažėjo. Per salę nusirito nepasitenkinimo ir tylių replikų banga. Šis J. Urbono melas buvo pernelyg ryškus.

Po to pateikė Velykų šventės proga sakyto pamokslo citatą, kurioje buvo kalbama apie tris Lietuvos Katalikų Bažnyčią slegiančius kryžius: a) bažnyčiai Lietuvoje atimtos visos teisės bei laisvės; b) per vadinamuosius dvidešimtukus valdžia tiesiogiai kišasi į bažnyčios tvarkymą bei valdymą; c) persekiojami, tardomi ir kalinami tie žmonės, kurie kovoja už tikėjimo laisvę.

„Tikintieji gali laisvai melstis, o Tamkevičius nori matyti bažnyčią tokią, kokia ji buvo buržuaziniais ar fašistų okupacijos metais! TSRS bažnyčia atskirta nuo valstybės, tačiau tikintieji gali laisvai melstis ir kokių dar papildomų teisių čia reikia?! — skambėjo J. Urbono paaiškinimas.

„Taip pat S. Tamkevičius maldos namuose rinko parašus! Pareiškimus gali rašyti kiekvienas, bet tik asmeniškai. Jokių kolektyvinių pareiškimų negali būti. Asmeniškai rašyti galite kad ir jūs ir kam norit: Popiežiui, Andropovui ar net man", — toliau dėstė lektorius.

„Mes daug kartų Tamkevičių įspėjome ir net labai gražiai prašėme baigti tą veiklą, tačiau, kaip matot, mūsų kantrybės taurė jau persipildė", — užbaigė kalbą J. Urbonas.

Baigus kalbėti, mokiniai pateikė visą eilę klausimų:

— Jei sakote, kad nesikišate į Bažnyčios vidaus

kanoninę veiklą, tai kodėl mūsų parapijos vkarą kun. Joną Matulionį vadinate ne kunigu, o „dainininku iš prigimties"? Juk ne jums spręsti ar jis tikras kunigas ar ne? Jis yra baigęs neakivaizdinę Seminariją ir yra vyskupo įšventintas kunigu. J. Urbonas paaiškino, kad neakivaizdinės seminarijos jie nepripažįsta . . .

— O kodėl jūs patys verčiate mus veidmainiauti, prievarta, net bauginiimu versdami stoti į pionierių ar komjaunimo organizacijas?

— Versti jokiu būdu negalima. Jei kartas mokytojai ir pabara ar pagąsdina, tai tik dėl to, kad jų nervai yra riboti.

Į klausimą, kodėl kun. Alf. Svarinsko teismo metu į salę nebuvo įleidžiami atvykę jo draugai bei pažįstami, kodėl joje sėdėjo vien kompartijos atstovai, Urbonas atsakė, kad kiekviena salė turi tam tikrą kvadratūrą ir gali sutalpinti tik tiek žmonių, kiek yra vietos. O be to, jei salėje būtų sėdėję tikintieji, jie neabejotinai girdėtų ir teisiamojo, ir kaltintojo kalbas ir būtų buvę suinteresuoti perduoti netikslią informaciją.

— Kodėl jau kelintas kartas mus tardo saugumiečiai, o vieną mergaitę bandė net užsiverbuoti?

— Kodėl mane mokytojas už tai, kad nesirišau kaklaraiščio iš mokyklos išvarė ir tėvus fašistais, buržujais išvadino, liepė į užsienį važiuoti?

Į šiuos klausimus J. Urbonas nieko aiškaus atsakyti negalėjo. Stengėsi nudailinti, jog tai tik eilinaai mokytojų pasikarščiavimai.

— Tai gal netinkamą mokytojų elgesį galėtų rajono švietimo skyrius apsvarstyti? — paklausė viena mergaitė.

Tačiau J. Urbonas į klausimą netasakė.

BAŽNYČIA SOVIETINĖSE RESPUBLIKOSE

Baltarusijos TSR

(Pelesos katalikų bažnyčia paversta grūdų sandėliu, kapų koplyčia nugriauta, kad tikintiesiems neliktų jokių maldos namų):

Pelesa (Varanavo raj. Gardino sr.). 1962 m. tarybinė valdžia nugriovė Pelesos bažnyčios bokštą ir pačią bažnyčią pavertė grūdų sandėliu. Šiai gyvybingai lietuvių parapijai buvo neišsakomas skausmas ir negyjanti žaizda, nes šią didingą akmeninių ridulių bažnyčią pelesiečiai statė kruvinomis rankomis ir savo lėšomis. Netikėdami, jog valdžia galėtų grąžinti tikintiesiems bažnyčią, pelesiečiai vis dėlto pabandė kreiptis į pačias aukščiausias valdžios įstaigas. Ir štai reto valdžios kurtumo pavyzdys:

Nuo 1976 m. pelesiečiai parašė į Maskvą ir į Minską 33 pareiškimus. Pirmą kartą po pareiškimų Minsko religijų reikalų įgaliotiniui pasirašė 20 tikinčiųjų, o po antruoju į Maskvą — 600 tikinčiųjų. Atsakymas buvo toks: „Nedraudžiam melstis kaimyninėse bažnyčiose". Lenkiškai Rodūnėje (tolimiausiems kaimams už 25 km.), o lietuviškai — Dubičiuose (už 30 ir daugiau kilometrų). Į kitus pareiškimus nieko neatsakydavo arba pakartodavo jau minėtą atsakymą.

1983 m. bažnyčia kaip sandėlys tuščia. Pelesos centre ir Bolceškėje (kolūkio centre) yra dideli sandėliai, kuriuose telpa iki 1 mij. tonų grūdų ir tų sandėlių niekad pilnai neužpildydavo, o bažnyčioj papila tik porą tonų grūdų, kad tik būtų kuo motyvuoti. Šiuo metu, nuo kovo pradžios bažnyčioje grūdų nėra.

1982 m. rugpiūčio mėnesį į kolūkio centrą Bolčeskę buvo atvykęs Baltarusijos religijų reikalų įgaliotinis A. Kiziuk iš Varanovo raj. Vykd. kom. pirmininko pavaduotojas N. Kuzmičius. A. Kiziuk susirinkusiems žmonėms kalbėjo, jog į Minską dėl bažnyčios grąžinimo važiuoti neverta, nes jis pats tikrai jos neatiduos. N. Kuzmičius, pakišęs pelesiečių rašytą pareiškimą, užsipuolė, jog jame iškreipti faktai ir reikalavo parodyti savo parašus. Posėdy ypač drąsiai laikėsi Petronė Mindžiulienė, Marija Reginienė, Janė Valiukevičiūtė, Marija Kruopienė. Moterys pareikalavo ištisai garsaiai perskaityti pareiškimą ir įrodyti kas netikslinga, kas neatitinka tikrovei.

Tada Kuzmičius apkaltino Mariją Kruopienę, jog ši organizuoja pareiškimų rašymą ir suorganizavo prieš porą metų Pelesoj susirinkimo metu maitą, kada visi žmonės įnirtę užpuolė valdžios atstovus, reikalaudami grąžinti bažnyčią.

Baigiantis posėdžiui, rajono vykd. komiteto pirmininko pavaduotojas N. Kuzmičius užtvirtino, jog Pelesos bažnyčia priklauso valdžiai, o ne tikintiesiems ir kol gyvuos Tarybų Sąjunga, bažnyčios tikintieji neatgaus.

Nusprendę, kad jų prašymai ir skundai į valdžios įstaigas nieko nepadeda, žmonės Pelesos kapinėse 1982 m. prieš Visų Šventų šventę pasistatė mažą koplytėlę, kur gausiai rinkosi bendrai maldai spalio 29, 30, 31 ir lapkričio 1 d.

Visų Šventųjų šventėje buvo apie 300 žmonių. Nors kunigo ir nebuvo, žmonės patys kalbėjo už mirusius rožančių, ir giedodami gedulingoj procesijoj su žvakėmis meldėsi už visus mirusius ir už šiose kapinėse palaidotus šio krašto kovotojus, žuvusius už tautos ir tikėjimo laisvę.

Nors koplyčioje šv. Mišių nieks nelaikė, tačiau buvo papuoštas gražus altorėlis. Koplyčioje laikydavo mirusius, pora buvo atvežta ir iš Lydos. Palikę mirusįjį koplyčioje, žmonės galėdavo nuvykti į kurią nors bažnyčią šv. Mišiioms, už mirusįjį pasimelsti.

Tačiau rajono vykd. k. pirm. pav. N. Kuzmičius, pasikvietęs dvidešimtuko pirmininką J. Kanevičių, įsakė koplyčią nugriauti, užmokėti 50 rub. baudą ir pasakyti, kas organizavo koplyčios statybą. Tik po pakartotino iškvietimo į rajoną J. Kanevičius, pasikvietęs A. Baisevičių ir A. Stankevičių, nugriovė koplyčią.

* * *

Po karo prie Dubinių kaimo kryžkelės stovėjo Vytauto paminklas, o Pelesos ir Dubinių kaimuose 16 gražių kryžių. 1964 m. nugriovė paminklą, nupjovė visus kryžius ir, nuvežę už 5 km. į Varlių mišką, sudegino.

1982 m. Vytauto paminklo vietoje jaunimas pastatė saulutę, kaip priminimą, kad visi šio kaimo žmonės turi uždegti savo širdyse po saulę, kad būtų tvirtais tikėjimo ir lietuviškumo saugotojais.

* * *

Nuo 1968 m. rugsėjo 1 d. į Pelesos aštuonmetę mokyklą iš Prienų rajono buvo atkelta lietuvių kalbos mokytoja Ona Babarskytė. Iki šios mokytojos atkėlimo mokytojavo geras lituanistas Admundas Mažeika, kurį švietimo skyrius pašalino, nes „nepraėjo per atestaciją".

O. Babarskytė vietoj to, kad geriau pasiruoštų pamokoms, tobulindama darbo metodiką, vaikščiodama iš kiemo į kiemą, šantažuoja vietinius lietuvius, šnpinėdama, pas ką ir kokie svečiai atvyksta iš Lietuvos, ką jie veikia ir panašiai. O mokykloje šeštos, septintos klasės mokiniai ne tik kad negalėtų padeklamuoti ne vieno lietuviško eilėraštuko, bet ir sunkiai paskaito lengvo turinio knygelę. Taigi, mokytoja O. Babarskytė tikriausiai buvo atsiųsta ne mokyti vaikus gimtosios lietuvių kalbos, bet talkininkauti krašte naikinant lietuviškumą.

ATITAISYMAS

LKB Nr. 55 skyriuje „Sovietinėje mokykloje" buvo žinutė, kad Pakiršinio pradinės mokyklos mokytojai O. Adomaitienei pareikalavus atsistoti lankantiems bažnyčią, atsistojo visa klasė.

Tos žinutės autorius nori patikslinti, kad atsistojo ne visa klasė, beet tik visi, lankantys bažnyčią.

Lietuvi, neužmiršk!

Kun. Alfonsas Svarinskas Doc. Vytautas Skuodis
Kun. Sigitas Tamkevičius Mečislovas Jurevičius

Jadvyga Bieliauskienė	Vytautas Vaičiūnas
Sergiejus Kovaliovas	Balys Gajauskas
Anastazas Janulis	Gintautas Iešmantas
Antanas Terleckas	Viktoras Petkus
Julius Sasnauskas	Algirdas Statkevičius
Povilas Pečeliūnas	

ir kiti neša nelaisvės pančius, kad tu galėtum laisvai gyventi ir tikėti!

Šv. Petro ir Povilo bažnyčia Antakalnyje, Vilniuje. Čia perketas iš komunistų užimtos katedros šv. Kazimiero karstas

Nr. 59

- Laisvai mąstyti gražu, bet dar gražiau nąstyti teisingai
- Kunigai kovoja už Bažnyčios teises
- Suimtų kunigų gynimo akcija Lietuvoje
- Išrašai iš kun. Alf. Svarinsko bylos
- Iš Jono Sadūno teismo
- Tardymai
- Mūsų kaliniai
- Žinios iš vyskupijų
- Sovietinėje mokykloje

1983 m. rugpiūčio 15 d.

Eina nuo 1972 m.
Perskaitęs duok kitam!

LAISVAI MĄSTYTI GRAŽU, BET DAR GRAŽIAU MĄSTYTI TEISINGAI

(Kun. A. Svarinskas ir kun. S. Tamkevičius kenčia žiaurią kalinių dalią, nes mylėjo tiesą ir priešinosi melui):

Lietuvos Bažnyčios padėtis žymiai pasunkėjo, pradėjus valdyti J. Andropovui. Geriausi kunigai šantažuojami, grasinama kalėjimu ir pan. Gaudomi ir baudžiami protestų parašų rinkėjai, tardomi ir tikintieji — suaugę ir vaikai. Plačiausiai išvystyta ateistinė propaganda, šmeižtai prieš kunigus. Per spaudą ir televiziją aiškinama, kad vaikams iki 18 metų negalima patarnauti šv. Mišioms, dalyvauti procesijose ir chore. Tardomi ir baudžiami už surengtas kalėdines eglutes (Simne, Prienuose, Kybartuose), Vėlinių procesijas. Apie bažnyčias slankioja mokytojai, o kai kur net milicija, stebėdami, kad vaikai nebūtų ruošiami Pirmajai Komunijai. Pasitaiko, kad vaikai sulaikomi gatvėje, įtariant einant mokytis katekizmo. Kiek valdiški bedieviai persekioja tikėjimą viduje, tiek paskui stengiasi įtikinti užsienio opiniją apie visišką religijos laisvę Lietuvoje. Lietuvos vyskupus išleidžia „ad limina" į Romą, o į kalėjimą sodina kunigus. Kunigų taikos delegacijos važinėja į įvairius kongresus, o Lietuvoje — didžiausias spaudimas laikytis vadinamų Religinių

Susivienijimų nuostatų, kurie siekia visiško Bažnyčios sunaikinimo. Lietuvos Bažnyčios pastangos atauti Konstitucijos garantuotas teises, žmogiškai mąstnt, atrodo beviltiškos, valdžia nereaguoja į jokius protestus, neatsako į keliasdešimt tūkstančių pasirašytus pareiškimus, tikintieji diskriminuojami, kunigų gretos retėa, gausėja parapijų, kurios neturi kunigų. Ir štai tokiı lemtingu momentu Lietuva netenka dviejų uoliausių kunigų: Alfonso Svarinsko ir Sigito Tamkevičiaus.

Visa šitai turint galvoje, ne vienam ateina nintis: ar to reikėjo? Ar nebuvo galima apsieiti be šitos aıkos?

Aišku, būtų galėję išvengti arešto ir kalėjmo šie du Lietuvos kunigai, jei būtų nematę tikintiesiens daromų skriaudų, likę kurti pagalbos šaukiančiųjų balsui ir pagal seną lietuvių išsireiškimą — ramiai tūnoję po šluota, saugant savo šiltą vietelę, kaip kad ne vienas šiandien daro. Bet ar tai viskas? Būdami tikri ganytojai, kitaip pasielgti jie negalėjo.

Atsiranda tokių, kurie už šią jų drąsą juos laiko neišmintingais. Galbūt, kai kam atrodė ir tie, kurie caro priespaudos laikais rašė prašymus valdžiai, kad leistų lietuviams spausdinti knygas lotyniškomis raidėmis ir tie mūsų knygnešiai, kurie tokias knygas nešė per sieną ir platino liaudyje, atrodė neprotingi, nes už tai nukentėjo ir daugelis savo dienas baigė Sibire. Ar to meto „gudriesiems" jų kova neatrodė beprasmiška, neprotinga: ar gali saujelė drąsuolių atsilaikyti prieš milžiniškos caro imperijos žandarmeriją?! Net juokinga tada buvo galvoti apie spaudą ir tautos laisvę. O tačiau — kova nebuvo veltui. Kai kas laikė neprotingu ir Kaišiadorių vysk. T. Matulionį, kai jis parašė griežtą protesto raštą vokiečių okupacinei valdžiai dėl vienų atlaidų metu Kaišiadorių katedroje suimto jaunimo, ypač nepilnamečių mergaičių, nes už tai taip pat grėsė areštas. Kvailučiais buvo laikomi ir tie, kurie vokiečių okupacijos metais slėpė ir globojo naikinamus žydus, kaip kun. Stakauskas, kun. Paukštys.

Jie rizikavo savo laisvę ir savo gyvybę. Rizikavo todėl, kad buvo tikrieji ganytojai.

Šiems suimtiesiems ir kalinamiems kunigams — kun. A. Svarinskui ir kun. S. Tamkevičiui — tinka Harnako žodžiai: „Yra didesnių dalykų už laisvę, tai — Tiesa". Taip, jie nepakentė melo, kurio tiek daug šiandien mūsuose ir kovojo už tiesą, už ką prarado laisvę.

Visiems turbūt žinomas pasaulinio masto mokslininko žydo Alberto Einšteino pasisakymas: „Aš niekad nesidomėjau Bažnyčia, bet dabar jaučiu jai didelę pagarbą ir palankumą, nes tik viena Bažnyčia turi drąsos ir ištvermės ginti tiesą ir žmogaus laisvę. Būdamas laisvės mylėtojas, maniau, kad, Hitleriui paėmus valdžią, Vokietijoje, bent universitetai, gins laisvę, nes jie juk yra tiesos skleidėjai. Bet universitetai tylėjo. Tada maniau, kad laisvę gins laikraščių redaktoriai, kurie dažnai rašydavo gėringus straipsnius už laisvę, tačiau po kelių savaičių ir jie nutilo. Tiktai Bažnyčia visą laiką stovėjo skersai kelio Hitleriui, norinčiam užgniaužti tiesą ir sunaikinti laisvę." Panašiai dabar yra ir Lietuvoje. Prieš visomis priemonėmis skleidžiamą melą daugiausia kovoja kunigai.

Tiems, kurie juos laiko išsišokėliais, ekstremistais, reikėtų prisiminti tai, kad ne jie vieni ir tai ne pirmi. Savo laiku Žemaičių vyskupas M. Valančius, kai Rusijos caras norėjo paskandinti Lietuvą degtinėje, kūrė blaivybės draugijas, o valdžiai uždraudus, net išleido kunigams raštą, ragindamas nepaklusti tokiems draudimams, — už tą daug nemalonumų susilaukė iš gubernatoriaus. Poeto Baranausko jaunystės draugas kun. K. Kairys už tai, kad, neatsiklausęs valdžios, pašventino naujus gimnazijos rūmus, buvo ištremtas į Rusijos rytus, kur ir mirė būdamas vos 29 metų amžiaus. Kun. M. Krupavičius už du memorandumus, protestuojant prieš okupantų kėslus ir nehumanišką elgesį su žmonėmis, taip pat nešė nelaisvės grandines. Kunigas A. Lipniūnas baigė savo gyvenimą Stuthofo lageryje už tai, kad Vilniuje šv. Jono

bažnyčioje kalbėjo apie okupantu, kurie nori nupirkti jaunimą tabaku ir degtine. Hitlerioaikais buvo sunaikinta apie 4,000 kunigų, kurie nebuvoabejingi melui. Visais laikais, pačiais tamsiausiais, kunįo ranka nešė tiesos žibintą vargo broliams — tai kunip pašaukimas. Kitiems svyruojant, jis turi būti tvirtas; ki kiti tyli, jam reikia kalbėti; kai kiti nuolaidžiauja, jis uri priešintis; kai kiti apsileidžia, jis privalo, sujungęs sao kančią su Viešpaties atperkamąja kančia, maldauti už tutą.

Nepaslaptis, kad šiandien ir iš lunigų atsiranda tokių, kurie nuolaidžiauja, sakydami, kad „prieš vėją nepapūsi"; tyli, kai reikia kalbėti; užmerkia akis, netiesą matydami. Dalis tokių tai daro todėl, kad saųo savo žemišką būstą, nenori užsitraukti valdžios nemalonę, nenori būti perkelti į žemesnę vietą. Jie dažniausiai ir prilipina ekstremisto vardą uoliesiems kunigams. Ekstremistais buvo vysk. M. Valančius, vysk. T. Matulionis, Dievo Tarnas Arkivyskupas J. Matulevičius, savo dienoraštyje rašęs: „Duok, Dieve, kad mes būtume pagauti tos didelės vienos minties — Bažnyčiai dirbti, vargti, kentėti, . . . savo gyvenimą aukoti Dievui, Bažnyčiai; sudilti, sunykti darbuose, varguose ir kovose dėl Bažnyčios; kad mes turėtume tą didelį narsumą jokių kliūčių iš pasaulio pusės ir jos galybių nesibijant, jokiam bailumui nepasiduodant, eiti drąsiai į darbą, į kovą dėl Bažnyčios, tenai, kur labiausiai to reikia, tai yra, kur pasaulinė valdžia persekioja Bažnyčią, vienuolijas, varžo Bažnyčią ir Jos organizacijas bei įstaigas, kad mes tik to vieno bijotume — numirti nieko dar nekentėję, nevargę, nedirbę Bažnyčiai, sieloms išganyti, Dievo garbei skleisti . . . „Tokie „ekstremistai" buvo kun. K. Kairys, kun. A. Lipniūnas, prl. kun. M. Krupavičius, tie 4,000 kunigų, sunaikinti nacių, tokie ekstremistai buvo visi mūsų knygnešiai, išsaugoję lietuvišką žodį. Tokiais ekstremistais buvo ir Sokratas, ir Plato, kuris buvo išvarytas iš Sirakūzų, ir Gandi . . . Tokiais ekstremistais yra ir mūsų kankiniai kunigai — kun. A. Svarinskas ir kun. S. Tamkevičius. Tai garbingos eilės.

Istorija ne visuomet sugeba laiku įvertinti, dažnai ji savo žodį taria pavėluotai, beet vistik taria.

Kitų silpnumą turi atsverti ryžtingųjų drąsa ir auka. Savo laiku G. Papini rašė: „Aš neprašau duonos nei užuojautos, prašau tik mažo atomo tiesos . . ." Reikia manyti, kad ir mūsų kankiniai kunigai — kun. A. Svarinskas ir kun. S. Tamkevičius — taip pat neprašo nei duonos, nei užuojautos. Jie tik prašo trupučio tiesos, kad mes viską teisingai suprastume.

Upsalos universiteto vestibiulį puošia žodžiai: „Laisvai mąstyti yra gražu, bet dar gražiau teisingai mąstyti". Ar mes teisingai mąstome apie suimtus mūsų kankinius kunigus, apie visą dabartinę Bažnyčios padėtį?

Popiežius Gregorijus VII yra pasakęs: „Mylėjau tiesą ir nekenčiau neteisybės, todėl mirštu tremtyje". Ir mūsų kunigai — kun. A. Svarinskas ir kun. S. Tamkevičius — yra nelaisvėje todėl, kad mylėjo tiesą ir nekentė neteisybės, kad teisingai suprato savo pareigas ir atsakomybes.

KUNIGAI KOVOJA UŽ BAŽNYČIOS TEISES

Tarybų Sąjungos ATP Prezidiumui — Jurijui Andropovui

Nuorašas: Lietuvos Vyskupams ir vyskupijų Valdytojams

Kaišiadorių Vyskupijos kunigų

Pareiškimas

(Prispaustieji beldžiasi į prispaudėjų raudonųjų bedievių duris):

Mums kelia susirūpinimą paskutiniu metu spaudoje pasirodę pikti išpuoliai prieš religiją. Lietuvos KP pirmojo sekretoriaus P. Griškevičiaus kalboje sakoma: „Reikia visokeriopai stiprinti internacionalinio ir patriotinio auklėjimo ryšį su kova už religinių atgyvenų likvidavimą"

(LKP 2-me plenume Vilniuje 1981 m. birželio 17 d.). Prieš religiją ir gerus kunigus raštiškai yra pasisakęs ir KP sekretorius L. Šepetys, o Religijų reikalų tarybos įgaliotinis P. Anilionis griežtai reikalauja, kad būtų vykdomi LTSR ATP 1976.VII.28 d. patvirtinti Religinių susivienijimų nuostatai.

Lietuvos katalikų dvasininkija mielai sveikintų normalius santykius tarp LTSR Vyriausybės ir Lietuvos Katalikų Bažnyčios. Mes ir mūsų tikintieji neatsisakome vykdyti teisėtų tarybinės vyriausybės reikalavimų, kurie neprieštarauja Romos Katalikų Bažnyčios dogmoms ir moralei. Mes pasiryžę kartu su ja kovoti prieš moralines blogybes mūsų tautoje: alkoholizmą, šeimų irimą, chuliganizmą, negimusios gyvybės žudymą, ypač plačiai paplitusią, vyriausybei legalizavus — abortus.

Tačiau dar kartą pabrėžiame, kad mes neturime teisės ir negalime vykdyti Religinių susivienijimų nuostatų, kadangi tai nesiderina su mūsų sąžine. Kai kurie tų nuostatų straipsniai nesiderina su Kristaus Evangelija, su Vatikano II Susirinkimo nutarimais, o taip pat su TSRS Konstitucija, Lenino direktyvomis iš 1918.I.23 d., Kompartijos nurodymais iš 1954.XI.10 d., su Visuotine Žmogaus Teisių Deklaracija, Helsinkio Baigiamojo Akto nutarimais, kuriuos pasirašydama Tarybų Sąjunga įsipareigojo visus savo įstatymus priderinti prie Helsinkio deklaracijos nuostatų.

Todėl pareiškiame:

Mes neturime teisės Romos Katalikų Bažnyčios vyskupijų ir parapijų valdymą atiduoti civilinei valdžiai ar eilinių tikinčiųjų sudarytiems komitetams, nes Katalikų Bažnyčioje paties Viešpaties Jėzaus Kristaus yra įstatyta hierarchinė santvarka (Mt. 16, 18-19). Bažnyčią valdo Popiežius, vyskupai ir jų padėjėjai kunigai. Tą patį sako Vatikano II-jo „Lumen gentium" (str. 10, 19, 20, 22); Codex Iuris Canonici (can. 218, 219, 329, 451). Minėtų kanonų pažeidimas baudžiamas atskyrimu nuo Bažnyčios (žr. can. 2333 ir 2334 § 2).

Mes, kunigai, įpareigoti skelbti Evangeliją pamokslais ir katekizacija (Vatikano II „Christus Dominus", Nr. 14; can. 1329 ir 1330). Šios pareigos atlikimą, ypač kur valstybė atskirta nuo Bažnyčios, tvarko ne civilinė valdžia, o tiktai vyskupas (can. 1337).

Mes įpareigoti ir negalime atsisakyti teikti sakramentus prašantiems, ypač ligoniams ir mirštantiems, kiekvienoje vietoje, neatsiželelgiant į mūsų aptarnaujamos vietos ribas (can. 882).

Mes prašome ir reikalaujame panaikinti civilinės valdžios nustatytą Kauno Kunigų seminarijos auklėtinių limitą, nes pagal kanonus (can. 1352 ir 1357) vyskupai ir vyskupijų valdytojai savo nuožiūra priima kandidatus į kunigų seminariją, skiria dėstytojus ir prižiūri mokymą bei auklėjimą.

Mes reikalaujame, kad nebūtų daroma iš vyriausybės pusės kliūčių Lietuvos vyskupams ir vyskupijų valdytojams laisvai ir tik savo nuožiūra, be Lietuvos Religijų reikalų tarybos įgaliotinio sutikimo, skirti dvasininkus įvairioms dvasinėms pareigoms (can. 147 § 2, 152, 455 § 1).

Mes reikalaujame, kad tarybiniai valdžios pareigūnai mums, kunigams, netrukdytų aplankyti savo tikinčiųjų, jeigu jie to prašo. Lankymo pareigą mums uždeda Bažnyčios kanonai (can. 467 § 1). ir Kaišiadorių vyskupijos Sinodo nutarimai. Dabar gi lankymas yra uždraustas. Pavyzdžiui, tarybiniai pareigūnai trukdė kunigams aplankyti savo tikinčiuosius Alytuje, Kapsuke, o Prienuose kun. Antanas Gražulis buvo net nubaustas administracine tvarka.

Mes reikalaujame, kad Ordinarai laisvai galėtų lankyti savo vyskupijos parapijas.

Aukščiau išvardytas pareigas mums, Lietuvos katalikų dvasininkams, uždeda Katalikų Bažnyčios kanonai, Santarybų ir Sinodų nutarimai. Tuo tarpu Religijų susivienijimų nuostatai šias pareigas mums atlikti draudžia. Kokias sankcijas tarybinė valdžia mums betaikytų, mes turime

elgtis pagal šv. Rašto nurodymą: „Dievo reikia labiau klausyti negu žmonių" (Apd. 5.29).

Katalikų Bažnyčios normalius santykius su Lietuvos tarybine valdžia nuolatos drumsčia grubi tikinčiuosius įžeidžianti antireliginė propaganda, tarybinių pareigūnų išsišokimai, tikinčiųjų diskriminavimas darbovietėse, tarnautojų, mokytojų, moksleivių persekiojimas už religinių pareigų atlikimą; kryžių naikinimas, Švč. Sakramento išniekinimai, bažnyčių uždarinėjimai, bažnyčių ir kunigų apiplėšimai. Tikintieji ir dvasininkai buvo labai įžeisti dėl kelis kartus sunaikinto Kryžių kalno (Šiaulių raj. Jurgaičių km.) ir Alkakalnio arba Panų kalno nusiaubino (Telšių raj. Pasruojės km.). Vilniaus arkikatedra paversta paveikslų galerija, šv. Kazimiero bažnyčia Vilniuje — ateistiniu muziejumi, Klaipėdos Taikos Karalienės bažnyčia — filharmonijos sale, nors Klaipėdos tikintieji neturi kur melstis.

Artinantis įžymiems jubiliejams — 500 m. nuo šv. Kazimiero mirties (1984 m.) ir 600 m. nuo krikščionybės įvedimo Lietuvoje (1987 m.) — Lietuvos kunigai ir tikintieji laukia iš Partijos ir Vyriausybės geros valios gestų:

1) grąžinti katalikams uždarytas ir atimtas bažnyčias, o ypač Vilniaus arkikatedrą, Vilniaus šv. Kazimiero bažnyčią ir Klaipėdos Taikos Karalienės Bažnyčią;

2) uždrausti naikinti istorines-religines vertybes: kryžius, koplytėles, paminklus; uždrausti naikinti tikinčiųjų gerbiamas ir šventomis laikomas vietas;

3) 1976 m. liepos 28 d. priimtus Religinių susivienijimų nuostatus pakeisti taip, kad jie derintųsi su Katalikų Bažnyčios kanonais, tokiu būdu sudarant kunigams ir tikintiesiems sąlygas jų laikytis;

4) grąžinti į pareigas jau daugiau kaip 20 metų be teismo ištremtą į Žagarę Vilniaus arkivyskupijos vysk. Julijoną Steponavičių;

5) Peržiūrėti prievartos ir apgaulės būdu parapijos komitetams primestas su valdžia sutartis;

6) įspėti rajonų ir apylinkių pareigūnus nutraukti kunigų ir tikinčiųjų diskriminaciją, nes tikintieji sudaro didžiąją Lietuvos gyventojų dalį ir pasižymi sąžiningu darbu; jie neturėtų būti netaktiškais pareigūnų veiksmais skatinami neigiamai žiūrėti į tarybinę valdžią.

7) leisti pasistatyti bažnyčias besikuriančiuose miestuose, o taip pat augančių miestų mikrorajonuose;

8) leisti atlikti religines apeigas mirusiems; šarvuoti skirtose vietose.

Atsakymą į mūsų raštą laukiame atsiunčiant vienam iš pasirašiusių Kaišiadorių vyskupijos kunigų.

1983 m. vasario mėn.

Kaišiadorių vyskupijos kunigai:

L. Puzonas	P. Guobys	P. Krikščiukaitis
Z. Navickas	K. Trimonis	J. Kazlauskas
H. Misiūnas	B. Klimas	P. Venckus
K. Žilys	S. Kiškis	J. Voveris
S. Linda	A. Šatas	J. Anusevičius
P. Bingelis	B. Bulika	V. Avižienis
R. Šalčiūnas	Z. Gustainis	R. Puzonas
V. Sidaras	K. Pivariūnas	J. Katulis
A. Ažubalis	Č. Kavaliauskas	Z. Stančiauskas
J. Milašius	Z. Červokas	J. Zubrus
J. Stasiūnas	J. Tomkus	J. Pilka
P. Šiugžda	N. Švogždys	E. Kraujalis

Apie 30 parašų neįskaitomi.

SUIMTŲ KUNIGŲ GYNIMO AKCIJA LIETUVOJE

TSKP Generaliniam Sekretoriui Jurijui Andropovui
Nuorašai: LTSR Generaliniam Prokurorui, Vyskupams ir Valdytojams, Lietuvos Kulto Įgaliotiniui.

Kaišiadorių vyskupijos kunigų Pareiškimas

(Kaišiadorių vyskupijos kunigai prašo ntraukti kun. A. Svarinskui keliamą baudžiamąją bylą):

Pastaruoju metu mūsų spaudoje pagasėjo straipsnių ateistine tematika ir 1983 m. sausio 26 . buvo suimtas Viduklės katalikų parapijos (Raseinių raj.) klebonas kunigas Alfonsas Svarinskas. Tuojau pat rajonų laikraščiuose buvo pakartoti seni priekaištai kun. Alfonso Svarinsko adresu.

Mes žinome kun. Alfonsą Svarinską kaip uolų ir gerą kunigą, aktyviai kovojantį su vis labiau plintančiu girtavimu Lietuvoje, drąsiai pakeliantį balsą prieš esamas negeroves mūsų tėvynėje, išdrįstantį pasisakyti, kad, savavališkai ar piktnaudžiaujant įstatymais, būna užgaunami tikintieji ar jiems šventi dalykai, išniekinamos šventovės, kai nesudraudžiami ateistai per daug sau leidžia.

1978 metų birželio mėn. 28 d. „Tiesoje" išspausdintas ir dabar rajoniniuose laikraščiuose pakartotas Vytauto Žeimanto straipsnis apie kun. Alfonsą Svarinską yra neteisingas. Pokario metais Lietuvoje visiškai neteisingai ir bee teismo buvo represuota daug žmonių. Todėl prikišti tuos laikus kun. Alfonsui Svarinskui negalima, kaip negalima du kartus bausti už tą patį nusikaltimą. To laikotarpio „kaltumas" daug kam buvo tiktai primestas. Negalima tuomet nukentėjusių žmonių be išimčių vadinti „banditais". Lygiai mes netikime, kad dabar pas kun. Alfonsą Svarinską apsilankantieji žmonės yra buvę „banditai".

Tarybinė teisė teigia, kad ji yra labai humaniška nusikaltėlių atžviggiu, bausdama net tikrus nusikaltėlius: neleidžia iš jų tyčiotis, įsako sugrįžusius iš bausmės vietos įdarbinti, jų nediskriminuojant. Kam taip išimtinai užsipulti kun. Alfonsą Svarinską?

Ir kun. Alfonso Svarinsko dalyvavimą Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komitete negalima traktuoti nusikaltimu. Jie veikė viešai, pareiškimus rašė tarybinės

valdžios įstaigoms, pranešdami, kur ir kaip konkrečiai yra diskriminuojami tikintieji žmonės. Visi žino, kad tikintieji ne kartą būna užgaunami, blogai traktuojami. Konnstitucija suteikia kritkos teisę ir pramato bausmes už tokios kritikos užgniaužimą.

Religinių susivienijimų nuostatai yra pasenę, prieštarauja Konstitucijai, TSRS tarptautiniams įsipareigojimams, jų reikalavimai susikerta su tikinčiųjų sąžine, su kunigo tiesioginėmis pareigomis, su Bažnyčios įstatymais. Absoliuti Lietuvos kunigų dauguma savo laiku yra raštu pareiškusi TSRS Vyriausybei, kad jie, neišduodami savo pareigų ir neužgaudami savo Bažnyčios, daugelio šitų nuostatų tikrai laikytis negali. Mes manome, kad įstatymai privalo tarnauti žmonėms ir atsižvelgti į esamas ir toleruojamas Bažnyčias. Kai žmogus klauso savo sąžinės, kai jis atlieka savo pareigas ir už tai būna baudžiamas pagal netikslius įsttatymus, — jis jaučiasi ir yra teisus, net didvyris.

Praėjusiais metais mes apsidžiaugėme sugrįžusiu į savo pareigas — po 25 metų visiškai neprasmiškos izoliacijos — mūsų vyskupijos vyskupu Vincentu Sladkevičiumi. Šis sugrąžinimas ne vienam atrodė šviesesniu pragiedruliu mūsų padangėje. Todėl kun. Alfonso Svarinsko suėmimas mus visus nelauktai sukrėtė. Šitaip būtų galima apkaltinti daugumą Lietuvos kunigų.

Tarptautinė padėtis, vieši Tarybinės Vyriausybės pareiškimai visam pasauliui ir mūsų gera valia patarnauti žmonėms leidžia mums tikėti, kad mes būtume geriau traktuojami.

Todėl prašome padaryti žygių, kad keliama baudžiamoji byla kun. Alfonsui Svarinskui būtų nutraukta ir šiam uoliam mūsų kunigui būtų leidžiama darbuotis laisvėje ir Bažnyčioje, nes kunigų Lietuvoje labai trūksta. Juo labiau, kad jis vis tiek lieka kunigu ir darbuosis visur ir visada. Mes galvojame, kad ne kun. Alfonsas Svarinskas, kuris jautriai, jaudindamasis ir atvirai kalbėjo apie dabarties negeroves mūsų visuomenėje, yra Jūsų priešas.

Yra žmonių, kurie niekur nedirba, nesąžiningai irba, netvarkingai gyvena ir ardo gyvenimo rimtį ir tırką. Šitokių žmonių sutvarkymui ir auklėjimui privalėtı būti nukreiptos visos mūsų pastangos.

Prašome leisti kunigams ir tikitneisiems, jų neugaunant ir jiems netrukdant, darbuotis su visais geros 'aliss žmonėmis visos mūsų visuomenės gerovei.

1983 m. vasario mėn.

Kaišiadorių vyskupijos kuigai:

Vysk. Sladkevičius Vincentas
Aliulis Vaclovas
Alkovikas Aleksandras
Anusevičius Juozapas
Araminas Antanas
Avižienis Vladislovas
Ažubalis Alfonsas
Budrauskas Petras
Bulika Bronislovas
Cukuras Viktoras Vilius
Čeberiokas Juozapas
Červokas Zigmantas
Dabrovolskis Juozapas
Danyla Jonas
Genevičius Pranciškus
Guobys Petras
Gustainis Zigmantas
Jonys Jonas, kanauninkas
Jurgilas Antanas
Katulis Jonas
Kaušyla Jonas
Kavaliauskas Česlovas
Kavaliauskas Ignotas
Kazlauskas Jonas
Kiškis Stanislovas, kanauninkas
Kraujalis Edvardas
Krikščiukaitis Petras Kastytis
Milašius Ignotas
Misiūnas Hiliaras
Navickas Zenonas
Novelskis Bronislavas
Novickis Mikalojus
Paulikas Zigmantas
Petkevičius Mykolas Mrijonas
Pilka Jonas
Pinkevičius Vincentas
Pivariūnas Kazimieras
Puzonas Liudvikas
Puzonas Rokas
Sidaras Vytautas
Smalinskas Leonas
Stančiauskas Zigmantas
Stankevičius Stanislovas
Stasiūnas Juozapas
Sudavičius Vytautas
Šalčiūnas Romualdas
Šatas Alfonsas
Šilkinis Albinas
Šiugžda Petras
Švogžlys Nikodemas
Tomkus Jonas
Trimonis Kazimieras
Valatka Petras
Venckus Granciškus

Kuizinas Jonas	Voveris Juozapas
Čiupala Stanislovas	Zubrus Jonas
Laskauskas Petras, kanauninkas	Žilys Kazimieras
Leonavičius Aleksandras	Žvinys Jonas
Linda Stanislovas	Lunius Juozapas
Masalskas Juozapas	Matulaitis Juozapas

TSRS CK Generaliniam Sekretoriui Jurijui Andropovui

Panevėžio vyskupijos kunigų

Pareiškimas

(Panevėžio vyskupijos kunigai prašo nutraukti kun. A. Svarinskui iškeltą baudžiamąją bylą):

1983 m. sausio 27 d. Lietuvos Komunistų partijos Centro komiteto, Lietuvos TSR Aukščiausios Tarybos ir Lietuvos TSR Ministrų Tarybos organas „Tiesa" išspausdino žinią, kad Lietuvos TSR prokuratūroje A. Svarinskui iškelta baudžiamoji byla ir 1983 m. sausio 26 d. įstatymo numatyta tvarka patrauktas atsakomybėn, apkaltinant kun. A. Svarinską antikonstintucine, antivalstybine veikla.

Patirta, kad ne tik keliama byla, bet kun. A. Svarinskas š.m. sausio 26 d. Raseiniuose buvo areštuotas ir išvežtas į Vilniaus saugumo kalėjimą.

Ši liūdna ir labai skaudi žinia pasklido labai plačiai ir sukrėtė kunigus ir tikinčiuosius, sukeldama nerimą.

Kun. A. Svarinsko veikla buvo tik religinėje srityje. Jis siekė, kad tikintieji galėtų naudotis, kas yra pagrindinio valstybės įstatymo — Konstitucijos deklaruota, garantuota ir Tarybų Sąjungos Vyriausybės pasirašyta, ratifikuota tarptautiniuose susitarimuose. Inkriminuojama, kad jis nepaisė Religinių susivienijimų nuostatų. Savo laiku du vyskupai ir 522 kunigai oficialiai pareiškė TSRS Vyriausybei, kad tie nuostatai prieštarauja Bažnyčios kanonams, o pastarųjų nesilaikant, — nusikalstama ištikimo kunigo

sąžinei. Kun. A. Svarinskas, Tikinčiųjų teisėms ginti Katalikų Komiteto narys, pasisakydamas prieš tikinčiųjų diskriminavimą, rėmėsi TSRS Konstitucijos 49 straipsniu ir LTSR Konstitucijos 47 straipsniu: „Kiekvienas Lietuvos TSR pilietis turi teisę pateikti valstybiniam organams ir visuomeninėms organizacijoms pasiūlymus dėl jų veiklos gerinimo, kritikuoti darbo trūkumus (. . .)persekioti už kritiką draudžiama. Asmenys, persekiojantys už kritiką, traukiami atsakomybėn".

Tikėjimo skleidimas pamoksluose ir tikėjimo gynimas — nėra jokia antikonstitucinė ir antivalsybinė veikla. Kun. A. Svarinskas tuo ir ribojosi.

Prašome Tarybinę Vyriaysybę šią kalinamąją bylą kun. A. Svarinskui nutraukti ir leisti jan eiti kunigo pareigas.

1983 m. kovo 4 d.

Panevėžio vyskupijos kunigai:

Adomonis Petras	Čiuckis Povilas
Antanaitis Bronius	Dubnikas Juozas
Arlauskas Vincentas	Dulksnys Kazimieras
Bagdonas Jonas	Galvydis Steponas
Bagdonas Juozas	Garška Juozas
Balaiša Bronius	Giedraitis Juozas
Balaišis Antanas	Girnius Kazimieras
Balašauskas Vytautas	Gylys Mykolas
Balčiūnas Jonas	Gobis Antanas
Balčiūnas Juozas	Gražys Alfonsas
Balickaitis Jurgis	Gutauskas Klemensas
Balsys Kostas	Ikamas Gaudentas
Baltuška Petras	Ivanovskis Tadas
Baniulis Algis	Jančys Alfonsas
Baronas Kazimieras	Jankevičius Povilas
Blynas Laimingas-Feliksas	Janulis Juozas
Braukyla Valdas	Jasiūnas Vytautas
Breivė Adolfas	Jatulis Jonas
Budriūnas Petras	Juodelis Jonas

Buliauskas Jonas
Butkus Jonas
Juška Antanas
Kadžius Alfonsas
Kairys Antanas
Kapočius Vytautas
Keršulis Lionginas
Kiela Petras
Kietis Antanas
Kisielius Anicetas
Klezys Povilas
Kremenskas Vladas
Krumpliauskas Stanislovas
Kuzmickas Petras
Labakojis Jonas
Lapinskas Jonas
Liesis Antanas
Lukšas Juozas
Lukšas Leonas
Markevičius Petras
Marozas Vytautas
Masys Aleksandras
Masys Vytautas
Mikulėnas Antanas
Miškinis Povilas
Mitrikas Antanas
Mozūras Kazimieras
Nagulevičius Jonas
Narušis Algirdas
Neniškis Lionginas
Nykštas Petras
Paltanavičius Albinas
Pelešynas Steponas
Petrauskas Antanas
Pipiras Albinas
Pranevičius Jonas
Juozėnas Povilas
Jurgaitis Jonas
Raščius Pranas
Rimša Jonas
Rinkevičius Edmundas
Sabaliauskas Pranas
Saprigonas Raimundas
Simsonas Bronius
Skardinskas Leonardas
Stonys Mykolas
Stankevičius Vincentas
Strazdas Bronius
Sungaila Aloyzas
Strelčiūnas Alfonsas
Svirskis Povilas
Šiaušiūnas Ignas
Šlapelis Bronius
Šliauteris Povilas
Šukys Gediminas
Šumskis Juozas
Talačka Albertas
Tamošauskas Leonardas
Tamulionis Stasys
Tarulis Petras
Tvarijonas Vytautas
Uogintas Jonas
Urbonas Benediktas
Vaičiūnas Jonas
Valančiūnas Antanas
Varnas Juozas
Varžinskas Povilas
Vaškevičius Antanas
Vaškevičius Juozas
Zakrys Vytautas
Zubavičius Stasys
Zulonas Antanas

Pranskietis Augustinas	Žilinskas Bronius
Pukenis Robertas	Žvinys Serafinas
Puriuškis Izidorius	Uždavinys Sigitas
Rameikis Antanas	

Iš 126 vyskupijos kunigų pasirašė 117, atssakė pasirašyti keturi kunigai, 5 kunigams dėl sunkmų susitikti pareiškimas nebuvo pasirašytas.

* * *

TSKP Generaliniam Sekretoriui Jurijui Andropovui

Kauno Akrivyskupijos kunigų

Pareiškimas

(Kauno arkivyskupijos kunigai prašo kun. A. Svarinską paleisti ir bylą nutraukti):

1983 m. sausio 26 d. Lietuvos TSR prokuratūros įsakymu buvo suimtas Viduklės klebonas kun. Alfonsas Svarinskas.

Mes, Kauno Arkivyskupijos kunigai, kun. A. Svarinską gerai pažįstame, nes jis eilę metų dirbo Viduklės parapijoje. Pažįstame kaip gerą ir uolų kunigą. Jis nuoširdžiai patarnaudavo tikintiesiems, vykdant Bažnyčios reikalavimus, uoliai kovojo prieš alkoholizmą ir visada kalbėjo tik tai, kuo buvo įsitikinęs. Kaltinimai prieš kun. Alf. Svarinską, kad jis užsiima antitarybine veikla, yra nepagrįsti.

Kun. Alf. Svarinskui inkriminuojama, kad jis nepaisė Religinių susivienijimo nuostatų. Savo laiku du vyskupai ir 522 kunigai oficialiai pareiškė TSRS vyriausybei, kad nė vienas Bažnyčiai ištikimas kunigas tų nuostatų laikytis negalės, nes jie prieštarauja Bažnyčios kanonams, jie taip pat nesiderina ir su TSRS Konstitucija. Todėl ne tik kun. A. Svarinskas nesilaikė Religinių susivienijimo nuostatų

— jų nesilaiko visi Bažnyčiai ištikimi Lietuvos kunigai, nes, jų laikydamiesi, jie elgtųsi prieš Bažnyčios kanonus ir prieš savo sąžinę. Pvz., kunigas, užimdamas parapijos klebono pareigas, prisiekia rūpestingai administruoti parapiją dvasiniuose ir medžiaginiuose reikaluose, o RSN reikalauja, kad kunigas būtų tiktai kulto tarnas.

Kai spaudoje buvo rašoma apie kun. Alf. Svarinską, nebuvo pateikta nė vieno rimto argumento, kad jo veikla būtų antitarybinė.

Kun. A. Svarinskui inkriminuojama jo veikla Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komitete. O ką antitarybinio galima surasti Katalikų komiteto dokumentuose? TTGKK savo dokumentuose iškeldavo tik tikinčiųjų diskriminacijos faktus.

Mes esame giliai įsitikinę, kad kun. Alf. Svarinskas suimtas tik už religinę veiklą. Todėl jo byla labai kompromituoja Tarybinę vyriausybę viso pasaulio akyse.

Prašome kun. Alf. Svarinską paleisti ir bylą nutraukti.

Pasirašė Kauno akrivyskupijos kunigai:

Vysk. J. Steponavičius	P. Ščepavičius	A. Bulotas
S. Pilka	A. Jakubauskas	P. Martinkus
L. Kalinauskas	J. Vaicekauskas	A. Lileika
J. Survila	B. Gimžauskas	A. Jurgutis
R. Misaras	K. Jakaitis	K. Statkevičius
V. Brusokas	P. Petraitis	A. Lapė
J. Užkuraitis	B. Gaižutis	Ž. Veselka
M. Dobrovolskis	K. Dambrauskas	A. Ramanauskas
A. Imbras	P. Mikutis	R. Liukas
P. Matulaitis	P. Bubnys	J. Želvys
A. Počiulpis	V. Brilius	J. Matulevičius
B. Jakubauskas	Iz. Butkus	B. Povilanskis
J. Preinas	V. Valavičius	J. Katinas
V. Ramanauskas	J. Raudonikis	P. Gaižauskas
M . Buožius	J. Račaitis	P. Tavoraitis
V. Šauklys	F. Baliūnas	A. Kazlauskas
P. Meilus	S. Kadys	B. Vaira

Z. Grinevičius	A. Ylius	P. Bastys
R. Macevičius	V. Luzgauskas	J. Kaknevičius
P. Pranckūnas	J. Dobilaitis	A. Danyla
L. Semaška	G. Gudanavičius	J. Tamonis
J. Razmantas	L. Jagminas	J. Girdzevičius
V. Griganavičius	V. Tamoševičius	S. Gruodis
A. Petraitis	B. Stasuitis	P. Liubonas
A. Markaitis	A. Vanagas	A. Mocius
P. Žiugžda	V. Pranskietis	J. Voveris
K. Peslikas	A. Slavinskas	J. Vaičeliūnas
K. Daknevičius	P. Mačiūta	J. Albavičius
L. Vaičiulionis	J. Fabijanskas	E. Simaška
J. Maleckis	E. Bartulis	G. Dunda
V. Radzevičius	J. Indriūnas	J. Povilaitis
J. Aleksiūnas	J. Babonas	V. Petkevičius
K. Sirūnas	B. Nemeikšis	J. Kazlauskas

Liet. TSR Prokurorui

Nuorašas: Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos apaštaliniam administratoriui vysk. L. Poviloniui

Kybartų parapijos bažnyčios komiteto

Pareiškimas

(Kybartų bažnyčios komitetas prašo LTSR prokurorą paleisti kun. S. Tamkevičių):

Jau tuojau bus 2 mėn. kai mūsų parapijos klebonas kun. S. Tamkevičius laikomas Valstybinio saugumo komiteto izoliatoriuje. Kybartų parapijos tikintieji kantriai laukia Jo sugrįžtant.

Mūsų įsitikinimu, jis jokio nusikaltimo nėra padaręs.

Jau aštunti metai kai mes jį pažįstame kaip darbštų, tiesų, nuoširdų žmogų. Septynerius metus klausėme jo pamokslus ir negirdėjome, kad jis būtų ką nors šmeižęs,

raginęs pakeisti esamą politinę ar ekonominę santvarką. Niekuomet negirdėjome, kad mūsų gerb. klebonas būtų raginęs nesilaikyti Konstitucijos.

Jis ragino gerbti kitus žmones, reikalavo sąžiningumo darbe. Jis griežtai nusistatęs prieš tinginiavimą ir girtuokliavimą, prieš artimo turto grobstymą.

Jaunimą ragino gerai mokytis, gerbti tėvus, mokytojus, vyresnius.

Prašome Prokurorą atsižvelgti į mūsų pareiškimą ir pakreipti reikalus taip, kad mūsų gerb. klebonas kun. S. Tamkevičius būtų nedelsiant paleistas.

1983 m. birželio 30 d.

Kybartų bažnyčios komiteto nariai:

O. Griškaitienė	Katkevičius	J. Samuolis
B. Siaurusaitytė	V. Paulauskas	D. Abraitytė
N. Mačiulaitienė	M. Ašmonas	V. Urbonas
S. Kroelskas	A. Bilickas	G. Želvienė
T. Ferensas	M. Sabaliauskas	Tutlys
E. Menčinskienė	K. Abraitis	T. Basanavičiūtė
M. Mališkienė		

* * *

Visoje Lietuvoje buvo renkami ir dabar teberenkami parašai dėl kunigų — Alf. Svarinsko ir Sigito Tamkevičiaus — išlaisvinimo. Po protestu dėl kun. A. Svarinsko suėmimo pasirašė žemiau išvardintų parapijų tikintieji:

Pajūris — 43	Šatės — 511
Šilalė — 257	Pievėnai — 48
Skaudvilė — 177	Klaipėda — 1709

Žemiau pateikiame pareiškimų-protestų tekstus, po kuriais Lietuvoje renkami parašai dėl kunigo Sigito Tamkevičiaus suėmimo ir kun. Alfonso Svarinsko nuteisimo ilga lagerio ir tremties bausme ir siunčiamus TSKP Generaliniam Sekretoriui J. Andropovui ir kitoms aukščiausioms valdžios įstaigoms.

Pareiškimas

1983 m. gegužės 6 d. mus, tikinčiuosius, pasiekė skaudi žinia, kad kun. Alf. Svarinsko teismo metu buvo iškelta baudžiamoji byla TTG Katalikų komiteto nariui, Kybartų parapijos klebonui S. Tamkevičiui.

Kun. S. Tamkevičius yra vienas iš geriausių Lietuvos kunigų, o jo antivalstybinis bei antikonstitucinis kaltinimas yra neteisingas. Lietuvos kunigų suėmimus mes traktuojame kaip mūsų, tikinčiųjų, persekiojimu; o juk mes auginame duoną, dirbame gamyklose — mumis remiasi valstybė.

Reikalaujame nedelsiant paleisti nuteistą kun. Alf. Svarinską ir suimtą kun. S. Tamkevičių.

* * *

Pareiškimas

1983 m. gegužės 6 d. mus, Lietuvos tikinčiuosius, pasiekė skaudi žinia: kun. Alf. Svarinskas nubaustas 7 m. lagerio ir 3 metus tremties. Negana to, suimtas kun. S. Tamkevičius. Jam iškelta baudžiamoji byla už tai, kad buvo geras ir uolus Katalikų Bažnyčios kunigas.

Ką visa tai reiškia? Kaip ilgai bus tyčiojamasi ir diskriminuojami tikintieji?! Nejaugi tai ir yra Jūsų atsakymas į 50,000 Lietuvos tikinčiųjų prašymą paleisti nekaltai suimtąjį kun. Alfonsą Svarinską?

Gražinkite Lietuvai mylimus ir brangius kunigus — Alf. Svarinską ir S. Tamkevičių!

* * *

Pareiškimas

Lietuvoje šiuo metu virš 150 parapijų neturi kunigų. Paskutiniu laiku buvo suimti 2 kunigai: Alfonsas Svarinskas ir Sigitas Tamkevičius. Visa tai mums, tikintiesiems,

kelia didelį susirūpinimą: jau daug kur negali būti pilnai patenkinti tikinčiųjų religiniai poreikiai.

Mums nesuprantama, už ką yra suimti ir teisiami tie kunigai? Kiek mums teko girdėti jų sakomų pamokslų ar Tikinčiųjų teisėms ginti komiteto praeiškimų, jie nė vienu žodžiu nepasisako prieš valstybę ar prieš jos santvarką.

Mūsų spauda, aprašydama kun. A. Svarinsko teismą, nenurodė nė vieno nusikaltimo prieš valstybę ar jos santvarką, už kurį šis kunigas buvo nuteistas. Kalbama bendrom frazėm: antikonstitucinė, antitarybinė veikla, šmeižimas. Bet kokia veikla — nepasakoma.

Tie kunigai savo pasisakymuose tik gynė tikinčiųjų teises, kėlė viešumon faktus, rodančius tikinčiųjų diskriminavimą įvairiose gyvenimo srityse, kėlė aikštėn ateistų savivaliavimą, užgaunantį tikinčiųjų teises ir jausmus. Tų faktų kėlimas viešumon negali būti traktuojamas valstybės ar jos santvarkos šmeižimu.

Jūs savo kalboje š.m. birželio mėn. 15 d. pasakėte: „Mūsų šalyje visi turi vienodas teises ir vienodas pareigas visuomenei" („Tiesa", 1983.06.16 Nr. 138). TSKPCK sekretorius K. Černenka savo kalboje š.m. birželio mėn. 14 d. pasakė: „Visiems žinoma, kad mūsų Konstitucija garantuoja sąžinės laisvę. Komunistai — nuoseklūs ateistai, bet savų pažiūrų niekas neprimeta. Mūsų metodas — švietimas, įtikinėjimas, propaganda. („Tiesa", 1983.06.14. Nr. 137). Teisingai pasakyta, o praktikoje — kitaip. Visose Lietuvos mokyklose iš mokinių pareikalaujama pasirinkti: jei lankysi bažnyčią, jei nebūsi komjaunuolis, — taigi ateistas, — tai į jokią aukštesnę mokyklą neįstosi. Ar tai ne diskriminacija ir ateizmo primetimas? O kai kunigai tokius ir jiems panašius tikinčiuosius diskriminuojančius faktus pareiškė viešai, tai jie kaltinami Valstybės ir jos santvarkos šmeižimu, antikonstitucine veikla, suimami ir teisiami.

Jus, kaip Valstybės Vadovą, prašome padaryti viską, kad tikintieji nebūtų diskriminuojami, o už teisingą

kritiką suimti kunigai — Alf. Svarinskas ir Sigitas Tamkevičius — būtų paleisti.

Protestas

Perskaitę gegužės 7 d. „Tiesoje" pranešimą, kad kun. Sigitas Tamkevičius patrauktas baudžiamojon atsakomybėn, remiantis LTSR BK 68 str. I dalimi, esam giliai pasipiktinę.

Tokį LTSR Aukščiausiojo teismo kaltinimą laikome neteisingu. Kun. S. Tamkevičius, kaip ir kun. A. Svarinskas, yra vienas iš uoliausių kunigų mūsų tautoje.

Savo pamoksluose jis gynė Bažnyčios ir valstybės autoritetą, skelbė blaivybę, sąžiningą žmonių požiūrį į darbą, jaunuomenės dorinimą, Dievo ir Bažnyčios įsakymų vykdymą.

Jo areštavimas — tai dar vienas išpuolis prieš Lietuvos Katalikų Bažnyčią ir Jos uoliausius kunigus.

Gerb. Prokurore, nors tarybų valdžia neatsižvelgė į 45 tūkstančių tikinčiųjų liudijimą, kad kun. A. Svarinskas neteisingai patrauktas baudžiamon atsakomybėn, protestuodami reikalaujame, kad neteisingai baudžiami kunigai — A. Svarinask ir S. Tamkevičius — būtų paleisti ir prašome neterorizuoti uoliai savo pareigas einančių kunigų.

Mes, savo pūslėtomis rankomis uždirbdami duoną visiems vadovaujantiems, reikalaujame, kad būtų palikta tikėjimo laisvė.

Po pareiškimias-portestais pasirašė:

Dotnuva 136	Druskininkai 453	Šiauliai 1255
Vidiškiai 170	Prienai 2996	Ukmergė 489
Dūkštas 448	Šakiai 1717	Zarasai 522
Imbradas 86	Kybartai 1145	Biržai 2345
Veisėjai 475	Pociūnėliai 76	Telšiai 1007
Kirdeikiai 161	Spitrėnai 42	Garliava 317

Sintautai 110	Užpaliai 454	Rudamina 224
Skirsnemunė 50	Salakas 136	Leliūnai 218
Santaika 571	Leipalingis 351	Smalvos 78
Meteliai 618	Virbalis 128	Skudutiškės 325
Seirijai 371	Vilkaviškis 1149	Kapčiamiestis 754
Vištytis 145	Gižai 87	Kudirkos Naumiestis 357
Viešvienai 89	Riečiai 35	Jurbarkas 475
Paringys 1559	Krosna 415	Simnas 627
Girdžiai 279	Liubavas 474	Igliauka 161
Raseiniai 36	Pilviškiai 335	Gudeliai 85
Balbieriškis 406	Butrimonys 341	Šeštokai 163
Prienų raj. 1020	Šimkaičiai 139	Leckava 31
Kėdainiai 1142	Gražiškiai 535	Punia 268
Anykščiai 415	Bartininkai 604	Jonava 406
Utena 828	Vilnius 1024	Pajevonys 1705
Griškabūdis 227	Kaunas 7324	Lazdijai 1848
Molėtai 212	Panevėžys 2672	Mažeikiai 671
Žagarė 270	Alytus I ir II 1098	

* * *

IŠRAŠAI IŠ KUN. A. SVARINSKO BYLOS

(Kun. A. Svarinsko teismo personalas teisiamojo iškeltus tikinčiųjų persekiojimus laiko valdžios teisėtomis dorybėmis, o persekiojimų iškėlimą — nusikaltimu):

Kun. A. Svarinsko byla — 5465 puslapių!

Iš nuteisimo kaltinamojo akto 1983 m. balandžio 22 d. yra pagrindas kaltinamąjį atiduoti teismui. Į teisiamąjį posėdį netikslinga kviesti liudytojus: S. Sotničenko, S. Matuliauską, P. Milių, A. Mačį. Būrį — A. Gudaitienę, J. Bernotaitę, V. Jonaitienę, V. Vileikį, O. Tamašauskienę, A. Juodeikienę, G. Gudanavičių, P. Kačiusį, S. Kaplanienę, E. Matonienę, J. Plitniką, L. Rudžionytę, J. Bagdonienę, S. Sadauskienę, B. Kulpinskaitę, N. Mizarą, Z. Kubilių, Z. Kamarūną, S. Keslerį, R. Znamenskienę, V. Cukurą,

kurių parodymais nustatytas aplinkybes galima patikrinti ir kitais įrodymų šaltiniais.

Liudytojai: A. Keina, J. Kauneckas, V. Vėlavičius, V. Stakėnas, L. Kalinauskas, M. Gavėnaitė neparodė apie faktus, kurie susiję A. Svarinskui pateiktais kaltinimais, todėl ir šie liudytojai į posėdį nekviečiami. Liudijančių iš pamokslų buvo 21; 3 neatvyko, iš jų: 11 partinių, 4 komjaunuoliai, 4 nepartiniai.

Dar apklaustas kun. A. Gražulis ir keletas žmonių iš Igliaukos, bet ir jie prieš kun. A. Svarinską nieko neparodė, todėl ir jie nepakviesti į teismą.

Baudžiamoji byla Nr. 09-2-003-83

Tardė prokuratūros ypatingų bylų tardytojas Egidijus Bičkauskas, kilimo jieznietis.

Teisė: LTSR Aukščiausio Teismo pirmininko pavaduotojas M. Ignotas, tarėjai — B. Treinienė ir A. Jašmantas, sekretorė V. Čaikauskaitė. Tardytojui talkiniinkavo 5 saugumo tardytojai: papulkininkis Markevičius, majorai: Pilelis, Rainys, kap. Jurkšta ir vyr. leit. Vydžėnas.

Išnagrinėjus bylą, teisminė kolegija nutarė: teisiamasis A. Svarinskas, siekdamas susilpninti tarybų valdžią ir dangstydamasis tikinčiųjų teisių gynimu nuo 1978 m. iki 1983 m. sausio mėn. sistemingai raštu ir žodžiu šmeižė tarybinę valstybinę ir visuomeninę santvarką, ragino prieš ją kovoti. Žemino TSRS tarptautinį prestižą. Pamoksluose tikintiesiems bei taip vadinamo Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komiteto vardu paruoštuose dokumentuose A. Svarinskas pateikdavo iškraipytus arba išgalvotus faktus ir šmeižikiškus prasimanymus, aukštino asmenis, veikusius prieš tarybų santvarką ir skatino pasekti jų pavyzdžiu, ragino laužyti tarybinius įstatymus, reguliuojančius bažnyčios atskyrimą nuo valstybės ir nepaklusti vietinės valdžios organams. Pamokslų iš pradžių buvo 29, bet sugedo užrašytos magnetofono juostelės, todėl paliko tik 18: 4 Kybartuose, 4 Kalvarijoje, 3 Vidukléje, 2 Šiluvoje, 1 Žagarėje, 1 Pagramantyje ir 1

Veiviržėnuose. Štai ką apie pamokslus kalba kaltinamasis teismo sprendimas:

Juose teigė, kad valdžios organai administracinėmis priemonėmis varžė pagrindines tikinčiųjų ir bažnyčios teises, ypač diskriminavo tikintįjį jaunimą ir moksleiviją, persekiojo tikinčiuosius ir dvasiškius, sąmoningai nekovojo su dvasiškių ir bažnyčių užpuolimais, nesiekė išaiškinti tikrųjų kunigų žudikų. Neslėpdamas savo priešiškumo tarybinei santvarkai, A. Svarinskas pamoksluose įrodinėjo, kad tarybų Lietuvoje, socialinio gyvenimo būdo pasėkoje plačiai paplitusios tokios moralinės ydos kaip girtavimas, tinginiavimas, alkoholizmas, chuliganizmas, paleistuvystė ir venerinės ligos. A. Svarinskas ragino daugiau jėgų ir laiko skirti vadinamam „Tautos atgimimo" reikalui, propagavo pasipriešinimą tarybinės santvarkos idėjai.

Plėtodamas antitarybinę veiklą, A. Svarinskas kartu su kitais asmenimis, neturėdamas jokių įgaliojimų ir valdžios organo leidimo, 1978 m. lapkričio 13 d. pasivadino Tikinčiųjų teisėms ginti katalikų komitetu. Jo vardu platino tekstus. 1978 m. lapkričio mėn. — 1982 m. rugsėjo laikotarpy paruošė nemažiau kaip 51 dokumentą.

Tuo tikslu 1978 m. lapkričio 22 d. Maskvoje V. Kapitančiuko bute, taip vadinamo „Krikščioniškojo komiteto" narių suruoštame susirinkime su buržuaziniais valdžios atstovais, A. Svarinskas perdavė buržuaziniams korespondentams pirmuosius 4 „Katalikų komiteto" dokumentus, o 1979 m. birželio mėn. Kaune, A. Znamenskio bute, perdavė JAV turistui Voldemarui Cukurui tris „Komiteto" dokumentus (Nr. 12, 15, 17) . . .

Užsienio buržuazinės propagandos organai šmeižikiško „Katalikų komiteto" raštus plačiai panaudojo veiklai prieš Tarybų santvarką, talpino įvairiuose leidiniuose, transliavo antitarybinėse radijo laidose.

A. Svarinskas 1978 m. lapkričio 22 d. dalyvavo kuriant ir pats pasirašė bendrą kitaip vadinamo „krikščioniškojo

komiteto" raštą, adresuotą Popiežiui Jonui-Pauliui II, kitiems Krikščionių bažnyčios vadovams ir bendruomenių komitetams, ginantiems tikinčiųjų teises, JAV preizdentui D. Karteriui. Šiame dokumente teigiama, kad Tarybų Sąjungoje persekiojami tikintieji. Užsienio institucijos provokuojamos kištis į TSRS vidaus reikalus, siekiama skatinti propagandinę kompaniją prieš TSRS. A. Svarinskas tuo pačiu tikslu 1978 m. gruodžio 3 d. pasirašė, kaip prisijungęs katalikų komiteto narys, taip vadinamos Maskvos grupės Helsinkio susitarimus TSRS remiantį dokumentą Nr. 69 pavadintą: „30 metų Visuotinei žmogaus teisių deklaracijai". Šiame kreipimesi, adresuotame Pasaulio visuomenei, tendencingai teigiama, kad Tarybų Sąjungoje pažeidžiama sąžinės laisvė ir kitos konstitucijos garantuotos pilietinės teisės.

Antitarybiniais tikslais A. Svarinskas 1982 m. vasario mėn. sukūręs paskelbė Viduklės bažnyčioje tikintiesiems bei, pats pasirašęs, suorganizavo parašų rinkimą po pareiškimu, adresuotu LKP CK Pirmajam Sekretoriui. Pareiškime rašė apie tariamą tikinčiojo jaunimo terorizavimą bei persekiojimą Lietuvos miestuose ir rajonuose, po juo renkami parašai. Rašto tekstas buvo patalpintas „Lietuvos katalikų Bažnyčios kronikos" Nr. 54. Išplatintas ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje.

A. Svarinskas 1980 m. įsigijo ir laikė pas save namuose penkias antitarybinio straipsnio, patalpinto antitarybiniame rinkinyje: „Kontinent" fotokopijas bei taip vadinamo Tatjanos Velikanovos gynimo komiteto informacinio biuletenio Nr. 2. Tris minėtas straipsnių fotokopijas 1980 birželio 17 d. savo bute Viduklėje platinimo tikslu perdavė Gustavui Gudanavičiui.

A. Svarinskas teisiminiame posėdyje savęs kaltu neprisipažino. Jis parodė, kad pasakė jau minėtus pamokslus, kaip „Katalikų komiteto" narys dalyvavo pasirašant bei pats pasirašė 52 dokumentus, 4 iš jų Maskvoje perdavė užsienio korespondentams. Be to, pasirašė

„Krikščioniškojo komiteto" raštą Popiežiui Jonui-Pauliui II, Maksvos grupės Helsinkio susitarimus TSRS remiantis dokumentu Nr. 69. Parašė, perskaitė Viduklės bažnyčioje, pats pasirašė pareiškimą LKPCK Pirmajam sekretoriui ir organizavo parašų rinkimą po juo.

Tačiau A. Svarinskas tvirtino, kad prieš tarybų valdžią nekovojo, jos nešmeižė ir nežemino, o tik norėjo kad tie visi perlenkimai, kurie anot jo, yra Lietuvoje, būtų pašalinti. Tuo klausimu jis kreipdavosi į rajono įstaigas, tačiau atsakymo negaudavo, o priešingai, būdavo baudžiamas administracine tvarka. Jis skaitė, kad Bažnyčia yra diskriminuojama, todėl, sakydamas pamokslus, dalyvaudamas „Katalikų komiteto" veikloje bei pasirašydamas jo, o taip pat ir kitų dokumentus, gynė Bažnyčią ir tikėjimą. A. Svarinskas tvirtino, kad pamoksluose nešmeižė tarybinės valstybės ir visuomeninės santvarkos, o tik kėlė pasitaikančius trūkumus, nurodė, kad daugelis piktam panaudoja tarybinius įstatymus ir pažeidinėja konstitucines piliečių teises. A. Svarinskas nurodė, kad jau minėtų dokumentų į užsienį neperduodavo, o tik pasiųsdavo adrestams. Apie tai, kad jie panaudojami antitarybinei propagandai bei skelbiami „LKB Kronikoje" — nežinojo. A. Svarinskas prisipažino, kad namuose saugojo „Kontinento" straipsnių fotokopijas. 3 iš jų davė Gustavui Gudanavičiui, tačiau tai nėra antitarybinio turinio literatūra. A. Svarinskas kategoriškai neigė, kad „katalikų komiteto" dokumentus perdavė JAV piliečiui V. Cukurui išvežti į užsienį.

Teisiamajam A. Svarinskui kaltė įrodyta. Liudytojai: P. Žukauskas, Č. Valaiša, R. Lipinas, J. Černiauskaitė, Cemnolonskis, A. Didrevičius, V. Vidra, J. Rasimavičius, M. Budinienė, B. Arlauskienė, V. Labeikis, N. Bernotienė, S. Stropus ir kiti įrodė, kad jie išklausė A. Svarinsko pamokslus . . .

. . . Šių pamokslų turinys, o taip pat ir idėjos yra šmeižikiško pobūdžio. Antai pamoksle, kurį 1982 m.

rugpiūčio 22 d. pasakė Veiviržėnų bažnčioje, A. Svarinskas tvirtino, kad pas mus bedieviai Bažnyčią surišo ir muša. „Ir sako, kad tai ideologinė kova! Ne! Daiktus vadinkime savais vardais. Tai ideologinis chuliganizmas, kuris tęsiasi keturis dešimtmečius Lietuvoje".

Pamoksle, kurį jis 1982 m. birželio 24 d. pasakė Kybartų bažnyčioje, šmeižikiškai tvirtino, kad valdžios organams, kuriuos jis vadino „bedieviais", patinka neblaivi tauta". Todėl teigė: „Jeigu mūsų tauta bus ištisai ‚trezvilka', tai mes nieko nepadarysime . . . Jeigu lietuviai bus blaivūs, jie pradės galvoti ne apie rašalą, bet apie dvasines vertybes."

Pamoksluose A. Svarinskas gynė ir aukštino asmenis, veikusius prieš tarybų santvarką, skatino sekti jų pavyzdžiu, ragino pažeidinėti tarybinius įstatymus, reguliuojančius Bažnyčios atskyrimą nuo valstybės, nepaisyti valstybės interesų, o daugiau laiko ir jėgų skirti „Tautos atgimimo" reikalui. Štai pamoksle Kybartuose 1982 m. balandžio 24 d. A. Svarinskas, nuteikdamas klausytojus prieš tarybinę santvarką, teigė, kad ši medžiaga (kalbama apie LKPCK 1982 m. IV plenumo medžiagą) rodo, jog bedieviai tautą atvedė į fizinę ir dvasinę aklavietę.

Nedviprasmiškai kviesdamas klausytojus į kovą prieš tarybinę santvarką, pamoksle Varduvos bažnyčioje 1980 m. liepos 2 d. tvirtino . . . „Matydami šitą sunaikinimą, nenurimkime, bet priešingai, — stokim į kovą. Ne tas yra kilnus krikščionis, kuris moka nupiešti dabartines gyvenimo negeroves, bet tas, kuris moka už tiesą dirbti, kovoti, aukotis, o jeigu, reikia — ir mirti. Ir dabar yra daug Bažnyčios vaikų įvairiuose kalėjimuose, lageriuose ir liudija gyvą tautos tikėjimą".

1981 m. vasario 21 d. pamoksle Kybartuose A. Svarinskas kvietė . . . „Broliai, mes išeiname sukurti naująją žemę, naująją Lietuvą. Išeiname sukurti savo Tėvynės ateitį . . . Mes išeiname į didžią kovą ir Dievo malonė laimina" . . .

A. Svarinskui dalyvaujant, paruošti bei jo pasirašyti „Katalikų komiteto" dokumentai yra šmeižikiško pobūdžio. Juose bandoma sukompromituoti tarybinius įstatymus, reguliuojančius bažnyčios atskyrimą nuo valstybės, giriami Petkus, Jakuninas, Dudko, Skuodis, Sasnauskas — nuteisti bei itin pavojingi valstybės nusikaltėliai, pritariama jų nusikalstamai veiklai, o už jų suėmimą ir nuteisimą kaltinami tarybiniai teisingumo organai. Šiuo dokumentu įrodinėjama, kad Lietuvoje perrsekiojami tikintieji ir dvasiškiai, dvasiškai luošinami vaikai ir jaunimas, ateistinio auklėjimo išdavoje vyksta asmenybės degradavimas ir vystosi amoralumas. Daugelyje šių dokumentų prašoma užtarimo, pgalbos tariamai kenčiančiai lietuvių tautai.

A. Svarinskas savo bute laikė platinimo tikslu Abduzachmanovo Avoropamovo straipsnius „Ribentropo-Molotovo faktų ,užkulisinę istoriją'." Abramo, Terzo „Žmonės ir žvėrys", pagamintus iš rinkinio „Kontinent" kopijas ir buvusio Vengrijos kardinolo Mincenti memuarus: „Naujųjų išbandymų akivaizdoje".

Teisminė kolegija nusprendė:

Alfonsą Svarinską, Vaclovo sūnų, pripažinti kaltu, padarius nusikaltimą, numatytą Lietuvos TSR baudžiamojo kodekso 68 str. I dalimi, ir nubausti laisvės atėmimu septyneriems metams. Paskirti A. Svarinskui papildomą bausmę — nutrėmimą trejiems metams.

Laisvės atėmimo bausmę atlikti A. Svarinskui, paskirti griežto režimo pataisos darbų kolonijoje, bausmę skaičiuojant nuo 1983 m. sausio 26 d.

Priteisti iš A. Svarinsko 161.67 rub. teismo išlaidų valstybei.

Nuosprendis galutinis, kasacine tvarka neskundžiamas ir neprotestuojamas.

Pirmininko pavaduotojas
M. Ignotas

* * *

IŠ JONO SADŪNO TEISMO

Vilnius. 1983 m. gegužės 24 d. Vilniaus rajono Liaudies teisme buvo teisiamas Jonas Sadūnas. Teisėjas — G. Leonovas, prokuroras — S. Pumputis, tarėjai — G. Klimkienė, V. Korkut, sekretorė — S. Burokienė.

Teismo pradžioje Sadūnas pareiškė, jog nesutinka, kad jo žmona, nieko nežinanti apie šią bylą, pakviesta liudininke (Marytė Sadūnienė, kad negirdėtų liudininkų parodymų, turėjo liudyti paskutinė). Teisėjas J. Sadūno reikalavimą atmetė, o į kaltinamojo atsisakymą kalbėti teismo proceso metu tol, kol nebus salėje žmonos, pareiškė, kad teismo posėdį gali pravesti ir be J. Sadūno dalyvavimo.

Teismo pradžioje teisėjas perskaitė kaltinamąją išvadą, paruoštą Vilniaus raj. prokuroro padėjėjos R. Juciūtės. Atsakydamas į teisėjo pateiktus klausimus, J. Sadūnas kaltu šmeižimu neprisipažino, nurodydamas, kad apie Vilniaus raj. Vokės eksperimentinio ūkio direktorių Petrą Dukštą yra parašęs dvi informacijas, kurių viena yra byloje, o antra dingusi. Kitų 17 byloje esančių informacijų nerašęs, jos parašytos raštu daugiau ar mažiau panašiu į jo rašyseną. Teisiamasis pareiškė, kad pareiškimai lietė ne jo asmeninius tikslus, o ūkio ir darbuotojų gerovę, ir jis, kaip atsakingas darbuotojas, atidavęs šiam ūkiui 5 savo gyvenimo metus, negalėjo nejausti atsakomybės už ūkio vertybių apsaugą. Žinomai melagingų prasimanymų pareiškimuose nebuvo. Be to, pridūrė, kad informacijose nurodyti faktai komisijų nebuvo nei paneigti, nei patvirtinti, todėl ir negali būti kvalifikuojami kaip šmeižtas. Vieni faktai komisijų neišaiškinti, kitus faktus patikrinti veik neįmanoma — sunaikinti pirminiai ūkio dokumentai.

Į teismą buvo pakviesti 9 liudininkai, iš kurių į procesą atvyko 7. Visi jie, J. Sadūno žodžiais kalbant, buvo specialiai prokuroro padėjėjos R. Juciūtės parinkti, galintys įrodyti tik tuos 7 jam primestus kaltinamus faktus, kurių J. Sadūnas nerašė.

Po liudininkų apklausos prokuroras S. Pumputis pareiškė, kad Jono Sadūno kaltė įrodyta pagal LTSR BK 132 str. II d. ir paprašė teisiamajam paskirti 2 metus laisvės atėmimo, bausmę atliekant bendro režimo pataisos darbų kolonijoje.

Vykstant teismo procesui, nedidelė salė buvo apšviesta galingais prožektoriai,s kurių dauguma buvo nukreipti į J. Sadūną. J. Sadūnas pareiškė, kad „čia teismas, o ne cirkas", ir paprašė teisėją, kad nefilmuojant būtų išjungti prožektoriai, nes labai karšta ir nieko nematąs.

Filmavimas vyko vadovaujant KGB darbuotojams, todėl teisėjas tylėjo (prožektoriai nebuvo išjungti). Viso teismo proceso metu jautėsi KGB atstovų pastangos pažeminti J. Sadūną ir jo pažįstamus, atvykusius į teismo salę. KGB atstovas, nurodydamas, ką filmuoti, net pirštu parodė į tą pusę, kur sėdėjo J. Sadūno žmona Marytė Sadūnienė su dviem pažįstamomis moterimis; pertraukų metu salėje šniukštinėjo saugumiečiai.

J. Sadūno gynimosi kalba:

(Komunistinės santvarkos teismas, vartodamas suktybes ir melą, yra suniekinęs savo vardą ir paskirtį):

Šis teisminis susidorojimas su „nepriimtinu asmeniu", — kalbėjo J. Sadūnas, — nepakels autoriteto nei teismo užsakovams, nei jo vykdytojams. Seniai nebetikiu tarybiniu teisingumu, o dabar praktiškai tenka tuo įsitikinti. Jei teismas būtų objektyvus, tai man turėtų būti paskirtas naujas tardytojas šiai baudžiamajai bylai peržiūrėti. Vilniaus rajono prokuroro padėjėjos R. Juciūtės neobjektyvumas, ruošiant šią bylą, buvo per daug jau ryškus. Mano atžvilgiu R. Juciūtė buvo tikrąja to žodžio prasme prokurorė ir kaltintoja, kai direktoriaus Petro Dukšto atžvilgiu — advokatė ir gynėja.

Tuo aiškiai įsitikinau 1983 m. sausio 31 d., akistatos metu su P. Dukštu, kai šis, garsiai galvodamas, kelis kartus keitė savo parodymus, o R. Juciūtė tendencingai

užrašydavo tik P. Dukštui naudingus parodymus. R. Juciūtė, nesilaikydama kaltinamojo šaukimo tvarkos kelis kartus pažeidė LTSR BK 163 straipsnį. (Buvo pažeitas ir LTSR BPK 165 str., kai J. Sadūnui turint nedarbingumo lapelį, R. Juciūtės nurodymu, į namus atvesdinti J. Sdūną tardymui į Vilniaus raj. prokuratūrą, atvyko micijos darbuotojas — red.).

Gynimosi kalboje J. Sadūnas nurodė, kad R. Juciūtė, nenorėdama tiesiogiai pažeisti LTSR BPK 163 str., gaudavo iš gydytojos G. Urbonavičienės reikiamas pažymas, kad, ir turėdamas nedarbingumo lapelį, kaltinamasis gali dalyvauti tardymuose, o taip pat 1983 m kovo 29 d. turėjusiame įvykti teisme. Kam tada reikalingos gydytojų komisijos, nedarbingumo lapeliai, kai jie netenka juridinės galios? — paklausė teismo J. Sadūnas.

1983 m. kovo 28 d., — kalbėjo J. Sadūnas, — buvau paguldytas į Pabaltijo Geležinkelio Vilniaus apygardos ligoninės chirurginį skyrių. Nuo balandžio 18 d. beveik kas dvi dienos ligoninės vyr. gydytojai Petrulienei skambindavo sveikatos apsaugos skyriaus gydymo sekretoriaus vedėjas Klevečka, teiraduamasis, kokia mano sveikatos būklė ir t.t. 1983 m. vasario 17 d. Pabaltijo Geležinkelio Vilniaus apygardos ligoninėje man turėjo daryti trūkio operaciją. Tos pačios dienos 12 val. į minėtą ligoninę atvykusi Vilniaus raj. prokuroro padėjėja R. Juciūtė pareiškė, kad šiandien turiu susipažinti su man iškelta baudžiamąja byla. Kadangi belaukdamas operacijos buvau susijaudinęs ir negalėjau reikiamai susikaupti, paprašiau R. Juciūtės, kad su baudžiamąja byla leistų susipažinti kitą dieną, nes dėl R. Juciūtės atvykimo į ligoninę operacija buvo atidėta iki vasario 21 d. R. Juciūtė užprotestavo, sakydama, kad reikia skubėti, baigiasi visi bylai vesti leisti terminai, todėl kitą kartą atvykti negalės. Per dvi valandas baudžiamąją bylą tik perverčiau — dėl nuovargio ir negalėjimo susikaupti bei laiko stokos neturėjau galimybės nuodugniai, detaliai su byla susi-

pažinti. Nežžiūrint viso to, baudžiamojoje byloje pastebėjau daug netikslumų, prieštaravimų, faktai nevienodai nustatyti tikrinusių komisijų pažymose. Kai kurie mano aprašyti faktai visai netikrinti dėl jų senumo, pirminių dokumentų sunaikinimo ir t.t. Iš 10 man priskirtų faktų, 7 buvo rašyti kitų asmenų, bet kaltinamojoje išvadoje inkriminuojami kaip mano. Prokuroro pavaduotoja R. Juciūtė sąmoningai neobjektyviai ir neteisingai surašė kaltinamąją išvadą, kad suklaidintų teismą.

Savo gynimosi kalboje J. Sadūnas nurodė, kad, kai 1980 m. liepos 9 d. jo sesuo Nijolė Sadūnaitė sugrįžo iš Sibiro į Vilnių, buvo pilnai nutrauktas laiškų, banderolių, siuntinių gavimas iš užsienyje gyvenančių bičiulių. (Ir vis dėl to Vakarų Vokietijoje gauta nemažai J. Sadūno pavarde pasirašytų patvirtinimų apie tariamą registruotų laiškų įteikimą. Per paskutinius trejus metus N. Sadūnaitė ir J. Sadūnas iš užsienio gavo tiktai 6 neregistruotus laiškus, kurių 3 buvo be siuntėjų adresų. Nebuvo gautas nė vienas registruotas laiškas iš užsienio, o tuo pačiu ir patvirtinimų apie registruotų laiškų įteikimą J. Sadūnas nepasirašė, o už jį pasirašė KGB darbuotojai. — red.).

Ginamojoje kalboje J. Sadūnas smulkiau kalbėjo ir apie 1982 m. spalio 11 d. jo bute KGB darbuotojų elgesį kratos metu. 1982 m. lapkričio 18 d. prasidėjusią istoriją Naujosios Vilnios psichiatrinėje ligoninėje. (Žr. „LKBK" 56).

J. Sadūnas, nurodydamas konkrečius faktus iš savo patirties, atkreipė teismo dėmesį į tikinčiųjų mokinių diskriminaciją Lietuvoje.

Žmogus laisva valia pasirenka sau kelią. Kokiu keliu man skirta eiti? Jei VSK darbuotojai norės, galės mane sunaikinti po pusės metų ar dar anksčiau. Todėl bausmės laikas čia nebeturi reikšmės. Svarbu pasitikėti Dievo Apvaizda. Jaučiu, kad man bus pasiūlytas kankinio kelias, tik nežinau, kiek Dievas duos valios ir stiprybės jį priimti, ir todėl prašau visų melstis už mane.

Prieš paskelbiant teismo nuosprendį, į salę, kur sėdėjo J. Sadūnas, jo žmona ir pažįstami, atėjo milicininkas ir grubiai išsivedė dvi moteris, J. Sadūno pažįstamas. Moterys buvo nuvestos į netoliese esantį milicijos skyrių ir iškrėstos, pažeidžiant bet kokį teisėtumą ir bendrą žmonių kultūrą (milicininkai neturėjo net kratai daryti orderio).

Nuosprendis. J. Sadūnas pripažinti kaltu, padarius nusikaltimą, numatytą LTSR BK 132 str. II d. ir nubausti 1 m. 6 mėn. laisvės atėmimo, atliekant bausmę bendrojo režimo pataisos darbų kolonijoje.

1983 m. gegutės 31 d. Vilniaus raj. Liaudies teismo sekretorė S. Burokienė leido J. Sadūnui susipažinti su gegužės 24 d. teisiamojo posėdžio protokolu. Pasirodo, sekretorė S. Burokienė, protokoluodama teismo posėdį, padarė nemažai netikslumų, pakeitimų, bei įvairių praleidimų. Protokole iškraipytas ir pakeistas J. Sadūno žmonos Marytės Sadūnienės liudijimas. Iš P. Dukštui ir jo žmonai J. Dukštienei J. Sadūno pateiktų klausimų teisiamojo posėdžio protokole užprotokoluoti tik kai kurie. J. Sadūno gynimosi kalba tęsėsi maždaug valandą laiko — minėtame protokole užrašyti tik trys neesminiai sakiniai, o paskutinis žodis sutrumpėjęs iki vieno sakinio.

Po teismo J. Sadūnas padarė kasacinį skundą LTSR Aukščiausiam teismui. LTSR Aukščiausias teismas nusprendė bausmę sušvelninti — turimomis žiniomis lageris pakeistas laisvomis statybomis.

TARDYMAI

(Naują tardymų audrą bedieviuose sukėlė kun. S. Tamkevičiaus areštas):

Po kun. Sigito Tamkevičiaus arešto pasipylė visa eilė tardymų. Tardomi kunigai, tikintieji, jaunimas ir net vaikai. KGB darbuotojus labiausiai domina šie klausimai:

a) ar pažįsta kun. S. Tamkevičių? Kaip jį charakterizuoja?

b) apie ką jis kalbėjo pamokslų metu?

c) ar tardomas asmuo sąmoningai pasirašė po pareiškimais dėl jaunimo diskriminacijos, kun. Alf. Svarinsko ir kun. S. Tamkevičiaus išlaisvinimo?

d) ar kunigas perskaitė pareiškimo tekstą dėl jaunimo terorizavimo iš sakyklos?

e) kas rinko parašus?

Po tardymo saugumiečiai skuba įrodinėti, kad kun. S. Tamkevičius ir kun. Alf. Svarinskas teisingai areštuoti, kad jie teisingai kaltinami sąmoningu tarybinės santvarkos juodinimu bei šmeižimu; kad TSRS esanti pilna sąžinės laisvė ir už religinius įsitikinimus niekas nepersekiojamas ir neterorizuojamas.

Į tardomųjų pateiktus dėl religijos persekiojimo patirtus konkrečius faktus saugumiečiai nekreipia dėmesio ir nė vieno iš tų faktų į protokolus neįtraukia, o tardomajam reikalaujant, atsako, kad tai bylos neliečia. Protestuodami dėl neteisėto kun. Sigito Tamkevičiaus ir kun. Alf. Svarinsko suėmimų, pasipiktinę tokiu „faktų" nagrinėjimu ir bijodami, kad vėliau apklausos protokolai nebūtų suklastojami, prirašant valdžios pareigūnams naudingus kun. S. Tamkevičiaus asmenį liečiančius „parodymus", tikintieji masiškai atsisakė pasirašyti po tardymo protokolais. Tai ypač nepatinka saugumo darbuotojams.

* * *

Valkininkai (Varėnos raj.). 1983 m. birželio 8 d. čekistas Pilelis 6 val. tardė Valkininkų kleboną, TTGKK narį kun. Algį Keiną. Tardytojas klausinėjo apie TTGK komitetą, jo veiklą, dokumentus, santykius su kunigais. Tardomasis atsisakė liudyti apie komiteto veiklą. Tardymo metu Pilelis tvirtino, kad komitetas neturi veikti ir grasinimais bei šantažu bandė priversti kunigą išstoti iš TTG Katalikų Komiteto. Kun. A. Keina parašė tokio

turinio raštą: „Aš, A. Keina, susidarius neįmanomom sąlygom dalyvauti TTGK komiteto tikslu tarpininkauti tarp civilinės valdžios ir tikinčiųjų, kad būtų užtikrintos lygios teisės tikinčiųjų su netikinčiais pagal Konstituciją, būnant jo nariu, iš šio komiteto pasitraukiu".

* * *

Nedingė (Varėnos raj.). 1983 m. birželio 30 d. Vilniaus saugume buvo tardomas TTGKK narys kun. Kazimieras Žilys. Tardė saugumietis Rainys. Kun. K. Žiliui buvo pateikti klausimai: „Nuo kada esate komiteto narys? Kas pasiūlė įstoti į komitetą? Kuo pasižymi komiteto veikla dabar? Ar kun. Sigitas Tamkevičius nebuvo komiteto iniciatorius? Ar vyksta komiteto susirinkimai? Kas dabar galėtų būti komiteto vadovu? Ar skaitėte „LKBK"? ir t.t. Kun. Žilys pareiškė, kad visi komiteto nariai yra lygūs, turintys tas pačias teises. Į klausimus, liečiančius konkrečią komiteto veiklą tardomasis kalbėti atsisakė. Tardymo metu kun. K. Žilys užtikrino, kad nieko antitarybiško nei kun. Alf. Svarinsko, nei kun. S. Tamkevičiaus veikloje nematė.

Kaip šmeižimą tardytojas Rainys nurodė TTGKK pareiškime dėl kun. Alfonso Svarinsko išlaisvinimo sakinį, kuriame kalbama, jog suiminėjami uoliausi Lietuvos kunigai. „A. Svarinską aš laikau uoliausiu Lietuvos kunigu", — atsakė kun. K. Žilys. „Pats kartais dėl ramybės nutyliu tikinčiųjų persekiojimo faktus; reiškia — ne visada, ne visur atlieku tinkamai savo pareigas, o kun. A. Svarinskas netyli . . . Argi faktų iškėlimas yra antitarybinė veikla?" — paklausė kun. K. Žilys.

Saugumiečiai reikalavo, kad kun. K. Žilys išstotų iš komiteto. Kun. K. Žilys pareiškė, kad sutinka išstoti iš komiteto su ta sąlyga, jei valdžia išleis jį dirbti į misijas — Ukrainą ar Moldaviją. Jei norite, kad kita respublika priimtų jus į misijas, privalote dabar pat parašyti pareiškimą", — kalbėjo tardytojas Rainys. Kun. K. Žilys

parašė pareiškimą, pakartodamas, kad iš komiteto pasitrauks su sąlyga, jei bus įvykdytas jo prašymas dėl misijų.

Vėliau tardymuose TTGKK nariams buvo rodoma kun. K. Žilio atsistatydinimo pareiškimas, nenurodant atsistatydinimo priežasties.

* * *

Josvainiai (Kėdainių raj.). 1983 m. birželio 28-29 d.d. Vilniaus saugumo komitete buvo tardomas TTGK komiteto narys, Josvainių parapijos klebonas kun. Leonas Kalinauskas. Tardymo metu kun. L. Kalinauskas į daugelį klausimų atsisakė duoti parodymus, nes patys klausimai buvo neteisingi, kaip pvz.: „Ką galite pasakyti apie šmeižikiškus TTGK komiteto dokumentus?" Kunigą Sigitą Tamkevičių tardomasis apibūdino kaip uolų ir pamaldų kunigą. Po tardymo protokolo kun. L. Kalinauskas pasirašyti atsisakė. Tardymas truko apie 5 valandas. Birželio 29 d. tardytojas Rainys kalbinėjo kun. L. Kalinauską atsisakyti Komiteto veiklos ir raštu atsistatydinti iš jo, nes priešingu atveju jam gresia suėmimas kaip ir kun. Alfonsui Svarinskui bei kun. Sigitui Tamkevičiui. Į pagalbą perauklėti kun. L. Kalinauską buvo atėję dar du čekistai. Šie bandė aiškinti BK 17 straipsnį, kalbėjo, kad, atsisakius nusikalstamų veiksmų, nebaudžiama ir t.t. Po dviejų valandų, nieko nelaimėję, čekistai pažadėjo rugpiūčio 12 d. atvažiuoti į Josvainius, o iki to laiko kun. L. Kalinauskas privalo apsispręsti.

* * *

Šiuo metu KGB nuolat tardo ir kitus TTGK komiteto narius, įvairiausiais būdais šantažuodami, kad jie kuo greičiau išstotų iš TTGKK.

* * *

Kirdeikiai (Utenos raj.). 1983 m. liepos 11 d. Vilniaus saugume buvo tardomas Kirdeikių parapijos klebonas

kun. Zenonas Navickas. Tardytojas įrodinėjo, kad kun. Z. Navickas nemoka klebonauti; kaltino, jog savo pamoksluose šmeižia valdžią, barė, kam gina kun. Alfonsą Svarinską ir kun. Sigitą Tamkevičių, platina jų nuotraukas. Baigiantis tardymui, čekistas perskaitė kun. Z. Navickui raštišką įspėjimą, kuriame nurodyta, kad, jei ir toliau taip elgsis, jam bus iškelta baudžiamoji byla.

Po įspėjimu kun. Z. Navickas nepasirašė.

* * *

Krikštonys (Lazdijų raj.). 1983 m. birželio 29 d. iš darbavietės į Lazdijų milicijos skyrių buvo iškviestas Vladas Tamkevičius. Čia saugumo darbuotojas jam išrašė šaukimą į Vilnių dalyvauti liudininku suimto brolio kun. Sigito Tamkevičiaus byloje. Kartu buvo išrašytas šaukimas tardymui ir broliui Albinui Tamkevičiui, gyvenančiam Seirijuose.

1983 m. birželio mėn. 30 d. Vilniaus saugume Vladą ir Albiną Tamkevičius tardė tardytojas V. Baumila. Tardytoją domino, kas paskatino brolį Sigitą tapti kunigu, iš kur jis gaudavo knygų, ar dažnai atvažiuodavo, ar nebuvo nervingas, ką kalbėjo per dukters Birutės jungtuves ir t.t. Tardymas truko maždaug tris valandas.

* * *

Kaunas. 1983 m. liepos pradžioje Kauno saugume buvo tardomas Stasys Tamkevičius. Tardytojas klausinėjo, kas brolį paskatino rinktis kunigo kelią, iš kur gaudavo knygų, kas jį rėmė, kai mokėsi Kauno kunigų seminarijoje ir t.t. Tardymo metu buvo bandoma aiškinti broliui, kad kun. Sigitas Tamkevičius šmeižė valdžią. Stasys Tamkevičius tai paneigė, pareikšdamas, kad jie visi iš mažens buvo mokomi pareigingumo. Brolis nieko nešmeižė, tik stengėsi sąžiningai eiti kunigo pareigas.

* * *

Vilkaviškis. Liepos 5 d. į Vilkaviškio saugumo būstinę pas tard. V. Baumilą buvo iškviestas vilkaviškietis 10 kl. mok. Arvydas Juška. Berniukas dėl savo religinių pažiūrų yra patyręs daug skaudžios neteisybės, todėl tardymą ignoravo — į klausimus beveik neatsakinėjo, pasirašyti po protokolu kategoriškai atsisakė. Toks jaunuolio užsispyrimas erzino saugumiečius, neišleido pietų, sakydami: „Sėdėsi čia tol, kol pasirašysi".

* * *

Kybartai. Liepos 6 d. iš namų į Kybartų milicijos būstinę Vilkaviškio saugumietis V. Kanonenko ir Vilniaus KGB darbuotojas V. Baumila tardymui nusigabeno Kybartų K. Donelaičio 10 kl. mok. Audronę Jūraitę. Mergaitę lydėjo jos brolis Evaldas Jūras.

Audronė buvo klausinėjama apie Kybartų kleboną kun. S. Tamkevičių. Jai įrodinėjo, kad klebonas per pamokslus šmeižė mokytojus, sakydamas, jog jie diskriminuoja tikinčius mokinius.

Audronė pateikė visą eilę konkrečių diskriminacijos dėl religinių įsitikinimų pavyzdžių, tačiau nė vienas iš jų į protokolą nebuvo įrašytas.

Bet pats tardytojas V. Baumila, supykęs, kad Audronė atsisako pasirašyti po protokolu, pagrasė, jog ji su tokiom pažiūrom į aukštąją mokyklą neįstos.

Mergaitė atsakė, kad mokykloje ją jau baigia įtikinti, jog tikrai visi keliai į aukštąsias mokyklas tikinčiam jaunimui uždari, todėl nepergyvena ir nesiruošia niekur stoti, nors mokosi gerai. „Eisiu dirbti prie bažnyčios", — paaiškino Audronė.

Pamatęs, kad neišgąsdino, V. Baumila pareiškė: „Jei dabar nepasirašysi, — mes tave į Vilnių išsivešime penkiolikai metų, tai išmoksi pasirašyti".

Nepadėjo nei šis grąsinimas. Teko pasitenkinti protokolu be parašo.

* * *

Kybartai. Liepos 14 d. į namus pas Kybartų K. Donelaičio vid. m-los 9 kl. mokinę Aušrą Karaliūtę atvyko pavardės nepasisakęs Vilniaus KGB tardytojas ir Vilkaviškio saugumietis V. Kanonenko.

Tuo metu mergaitė namuose buvo viena, tačiau nepasimetė. Pirmiausia pareiškė, kad kalbės tik su vienu tardytoju ir V. Kanonenką paprašė išeiti iš kambario. Po to kategoriškai pareiškė: „Į klebono kun. Sigito Tamkevičiaus bylą liečiančius klausimus neatsakinėsiu". Tardytojas gąsdino, jog už tai gali ją teisti. Aušra atsakė: „Teiskite". Tuomet tardytojas kilniaširdiškai jos „pasigailėjo".

Dėl tvirto Aušros būdo tardymas neįvyko ir protokolo nesurašė. Nieko nepešęs, tardytojas išeidamas pareiškė: „Visi jūs nusistatę prieš tarybų valdžią, net ir tavo šunys nuteikti prieš mus" (mat tuo metu, pajutę svetimus žmones, piktai lojo du Aušros šuniukai).

* * *

Kybartai. Liepos 6 d. saugumo darbuotojai namuose tardė kybartietę Ferencienę. Į klausimą, kaip ji gali apibūdinti kun. Sigitą Tamkevičių, moteris su ašaromis akyse pasakė: „Jei ne mūsų klebonas kun. S. Tamkevičius, galbūt šiandien mano vaikai būtų tapę valkatomis ir kalėjime sėdėtų. Tik jo dėka jie išaugo gerais ir sąžiningais. Ir jei būtų galima, aš mielai sutikčiau, kad šiandien pat jūs mane areštuotumėte ar prie sienos statytumėte sušaudymui, kad tik paleistumėte kun. S. Tamkevičių. Juk, jei aš mirčiau, tai tik du vaikai liktų našlaičiais, o dabar visa parapija ir net visa Lietuva neteko gero tėvo. Mes visi tapome našlaičiais. Kas dabar mus gins?"

Ferencienė papasakojo visą eilę diskriminacijos dėl tikėjimo faktų, iškėlė aikštėn jai žinomus partijos darbuotojų nusikaltimus, tačiau ir šį kartą saugumo darbuotojas į protokolą įrašė tik jiems rūpimus parodymus, visa kita praleido negirdomis.

Ferencienė po protokolu nepasirašė.

* * *

Kybartai. Birželio 16 d. į Kybartų K. Donelaičio vid. m-klą tardymui buvo kviečiama 11 kl. mokinė Vida Merkevičiūtė. Į tardymą neatvyko.

Birželio 17 d. apgaulės būdu iškviesta į moiyklą — jai įteikė oficialų šaukimą, pagal kurį to paties mėnesio 20 d. ji turėjo atvykti į Vilniaus KGB tardymui pas tardytoją V. Baumilą. Kad ji tikrai atvyktų, mokyklos direktorius paskyrė mokytoją, privalėjusį Vidą palydėti į saugumo būstinę, tačiau mergaitė palydos astisakė ir nuvyko viena.

Tardymo metu kalbėjo mažai. Po protokolu nepasirašė.

* * *

Virbalis (Vilkaviškio raj.). Birželio 16 d. Vilniaus m. KGB darbuotojas Vidas Baumila pasiėmęs iš namų ir nusigabenęs į Virbalio vid. m-klą, tardė Virbalio vid. m-klos 10 kl. mok. Joną Depšį ir tos pačios mokyklos 9 kl. mok. Liną Žebertavičiūtę. Klausė, ar pažįsta kun. S. Tamkevičių, ar pasirašė po pareiškimais dėl jaunimo persekiojimo, dėl kun. A. Svarinsko ir kun. S. Tamkevičiaus išlaisvinimo, kur susipažino su pareiškimų tekstais?

Mokiniai savo parašų neišsigynė.

* * *

Vilkaviškis. Birželio 26 d. į Vilkaviškio raj. esančią moksleivių darbo ir poilsio stovyklą atvyko Vilkaviškio m. KGB darbuotojas Masalskis ir Vilniaus m. saugumietis V. Baumila. Jie klasta išsikvietė čia dirbusią Vilkaviškio V. Vitkausko vid. m-klos 8 kl. moksleivę Jūratė Alkevičiūtę. Mergaitei buvo pasakyta, kad turinti telefonu pasikalbėti su tėvais. Išvydusi saugumiečius, Jūratė pasipiktino surežisuotu melu ir atsisakė kalbėti, o vėliau pareikalavo iškviesti jos tėvus, nes esant nepilnametė ir be tėvų žinios nieko nekalbės.

Tada tardytojas V. Baumila iškvietė stovykloje buvusią mokytoją.

Į klausimą, ar tikrai yra jos parašas po pareiškimu dėl jaunimo persekiojimo, Jūratė atsakė:

— Kokios jums dar gali kilti abejonės — mano ar ne mano parašas. Matote, kad pasirašiau pilnu vardu, pavarde ir dar parašą padėjau. Saugumiečiai stebėjosi mergaitės drąsa, vadino ją kietu riešutu, labai supyko, kai tardymo pabaigoje atsisakė pasirašyti po protokolu.

* * *

Vilnius. 1983 m. gegužės 6 d. apie 11 val. gatvėje saugumiečių ir milicininkų melagingai apkaltinta spekuliacija buvo sulaikyta į kun. Alf. Svarinsko teismą atėjusi vilnietė, restorano „Dainava" konditerė Joana Bukaveckaitė. Išsiaiškinę sulaikytosios asmenybę, čekistai nusivedė J. Bukaveckaitę į gretimai stovėjusį autobusa tardymui. Saugumiečius domino, ar J. Bukaveckaitė vienuolė, ar giliai įsinarpliojusi į kun. Alf. Svarinsko veiklą (Jų žodžiais tariant, politiką), ar moka spausdinti mašinėle, skaito „Kroniką", „Aušrą" bei kitus pogrindžio leidinius? Teiravosi, ar dažnai lankosi Šiluvoje, Kybartuose, ar pažįsta Birutę Briliūtę bei Zitą ir Onutę Šarakauskaites? Tardymo metu J. Bukaveckaitei buvo grasinama paromis, pašiepiančiai vadinama kun. Alf. Svarinsko gynėja. Į klausimus, liečiančius jos įsitikinimus, šeimą ar pažįstamus, J. Bukaveckaitė neatsakinėjo. Už tai ją žadėjo nubausti paromis. „Tavo tylėjimą mes laikome tiesos patvirtinimu (saugumo kaltinimų patvirtinimu — red.)", — kalbėjo čekistas.

Tardymo pabaigoje saugumietis grasino J. Bukaveckaitei, kad jei antrą kartą susitiks Šiluvoje, Kybartuose ar Viduklėje, jo žodžiais tariant, išsipirks tik tėvų kailiu, vėliau pridurdamas, kad fiziškai tėvų nelies.

Po dviejų valandų trukusio tardymo-auklėjimo J. Bukaveckaitė buvo paleista.

* * *

Kaunas. 1983 m. gegužės 29 d. Prie Kauno arkikatedros-bazilikos tikintieji rinko parašus dėl kunigų — Alfonso Svarinsko ir Sigito Tamkevičiaus — išlaisvinimo. Prie rinkusios parašus kaunietės Giedrės Striokaitės priėjo civiliai apsirengę trys vyrai. Vienas iš jų jėga bandė išplėšti iš Giedrės rankų pareiškimo tekstą, po kuriuo jau buvo pasirašę apie 40 žmonių; kiti du, neprisistatę ir neparodę jokio dokumento pagriebė ją už rankų ir nutempė į Požėlos raj. milicijos skyrių. Čia vienas iš saugumiečių iškrėtė G. Striokaitės rankinuką; pasirašė pavardę, adresą bei darbavietę. Neatitikus adresui (jų aparatai rodė ankstyvesnį Giedrės adresą), čekistai pareikalav paso. Tardomoji paso su savimi neturėjo. Saugumiečiai ruošėsi pasiimti jos buto raktą ir nuvažiavę patys susieiškoti jiems reikiamus dokumentus. Kategoriškai pasipriešinus tokiam saugumiečių šeimininkavimui, G. Striokaitė milicijos mašina buvo nuvežta į namus. Išeidami įsakė, kad mergina rytojaus dieną 10 val. būtinai prisistatytų į Požėlos raj. VRS 21 k binetą. Jokio raštiško kvietimo atvykti į tardymą nepaliko.

Sekančią dieną G. Striokaitė nenuvyko į milicijos skyrių, o išėjo į darbą. (Ji dirba Kauno miesto greitosios pagalbos punkte felčere). Apie 14 val. į darbą prisistatė įpykęs milicininkas, Giedrė buvo iškviesta pas ligonį. Milicininkas griežtai pareikalavo, kad ji iki 17 val. prisistatytų į Požėlos raj. milicijos skyrių. Ten jos laukė civiliai apsirengęs vidutinio amžiaus vyras. Tardomajai pasiteiravus pavardės, saugumietis, neparodęs jokio dokumento, atkirto: „Petraitis Juozas".

Čekistas, tariamasis J. Petraitis, pareiškė G. Striokaitei, kad ji į milicijos skyrių iškviesta dėl viešosios tvarkos pažeidimo, kaltino, kad gatvėje kėlė sąmyšį, tampė žmones už skvernų pasirašyti, plūdo pasirašančius. Visa tai grubiai išgalvotas melas, kurį čekistas kartas nuo karto kartojo viso tardymo metu.

Tardymo metu iškviestoji buvo apklausinėta, ar neturi užsienyje giminių, ar neteista, kur dirba tėvai ir t.t. G. Striokaitei, paprašius greičiau eiti prie reikalo, nes jos laukia ligoniai, pradėjo klausinėti, kas liepė rinkti parašus, kur gavo pareiškimo tekstą, vėliai pradėjo nagrinėti kiekvieną teksto sakinį, klausinėti, iš kur pažįsta kalinamus kunigus ir žino, kad jie uoliausi Lietuvos kunigai ir t.t. G. Striokaitė paaiškino, kad paskui niekšus neina minios žmonių, be to, visi gerai žino, kaip atrodė parapijos prieš ateinant dirbti šiems kunigams ir kaip jos atrodo dabar.

Čekistas bandė įtikinti Striokaitę, kad žmonės piktinasi parašų rinkimu. Galiausiai pareiškė, kad apskritai parašų rinkimui reikia gauti specialų leidimą. Saugumietis reikalavo, kad G. Striokaitė milicijos viršininko vardu parašytų paaiškinimą, nurodant, kodėl pažeidė viešąją tvarką, kas liepė rinkti parašus, ar pilnai sutinka su pareiškimo tekstu ir ką galvoja daryti panašiai progai pasitaikius. Paaiškinime G. Striokaitė nurodė, kad ją, berenkant parašus prie arkikatedros bazilikos, užpuolė trys vyrai, kurie, nieko nepaaiškinę, nusitempė į milicijos skyrių, o kaltinimą viešosios tvarkos pažeidimu laiko neteisingu, su pareiškimo tekstu sutinka ir toliau, reikalui esant, gins kunigus.

Tardymo pabaigoje čekistas dėjosi labai geru, norinčiu padėti, išdrįso kalbėti net apie tikėjimo laisvę. G. Striokaitei paaiškinus, kad ji neturi laiko panašiems pokalbiams, nes jos laukia ligoniai, saugumietis, pažadėjęs dar susitikti, tardomąją paleido. Tardymas truko maždaug dvi valandas.

Birželio 20 d. Kauno miesto greitosios pagalbos punkto patalpose, kur turėjo būti apsvarstytas G. Striokaitės elgesys, susirinko: vyr. gyd. Jarašienė, pavad. Sasnauskienė, vyr. med. felč. Girdauskienė, gydytojos — Romanskienė, Jurevičienė, Maskaliova. Vyr. gydytoja perspėjo G. Striokaitę, kad ši savo elgesiu padariusi

nemalonumų darbavietei, įtikinėjo, jog nereikėtų kištis į tokius dalykus. G. Striokaitė pasakė, kad „pasitaisyti" nepažada, nes viską jau anksčiau yra gerai apgalvojusi.

* * *

Adakavas (Tauragės raj.). 1983 m. gegužės 27 d. Adakavo parapijos klebonas kun. Valentinas Šikšnys buvo iškviestas pas rajono prokurorą Remeiką (kabinete buvo ir Tauragės raj. saugumo viršininkas). Prokuroras Remeika padavė kun. V. Šikšniui susipažinti su raštišku įspėjimu dėl nepilnamečių religinio mokymo. Kunigui V. Šikšniui buvo pagrastina BK 143 str.

MŪSŲ KALINIAI

Rašo kun. Alf. Svarinskas:

Juk mylėti — aukotis,
Mylėti — naštos imti sunkesnę dalį,
Mylėti — nešti žiburį ir šviesti kelią,
Mylėti — tikėti — — —

(K. Inčiūra)

(Pirmos žinių nuotrupos iš kun. A. Svarinsko liūdnos kelionės į trečią Gulagų tremtį):

Rašiau trumpą laiškutį vasario mėnesį, bet manau, kad negavote.

Šią ar kitą savaitę apleisiu sostinę Vilnių ir Lietuvą ilgam, ilgam laikui, o gal ir visam. Viešpats tik vienas žino! Bet šiuo atžvilgiu aš su šventraščio Jobu kartoju: „Dievas davė, Dievas atėmė . . . Tebūna Jo šventa valia!"

Iš lagerio parašysiu, berods, du kartus į mėnesį. Rašysiu tai Jums, tai broliui ir seseriai. Mano sveikata (fizinė ir dvasinė) gera. Niekuo nesiskundžiu. Tiesa, dar nesugijo lūpa ir sulaužiau dantų protezą. Manau, kad lagery gausiu kvalifikuotą pagalbą.

Esu sotus. Ačiū už pinigus ir maisto siuntinıs Jums ir visiems.

Šiek tiek turiu maisto atsargų kelionei. Jei vagys neatims, tai turėsiu šio to ir kely. Bet blogai, kad šilta ir viskas greitai genda ir pelyja. Na, bet čia nedidelis pavojus. Galėsiu gauti siuntinius tik 1986 m.rugpiūčio mėn. — 5 kg. į 4 mėnesius.

Kasdien Viešpačiui Dievui maldose primenu: „Ne mano, o Tavo tebūna šventa valia!"

Dievo malonė telydi Jūsų visų žingsnius.

Kalinys Kristuje — kunigas Alfonsas

P.S. Saugumiečiai laiške užtušavo 16 eilučių.

1983 m. birželio 7 d. laiške rašo:

Sveikinu visus man brangius ir mylimus brolius ir seses Lietuvoje! Visokeriopos Dievo palaimos!

Parašiau iš saugumo kalėjimo laiškutį prieš išvažiuojant. Iš Pskovo persiuntimo punkto žadėjo parašyti apie mane vienas ukrainietis. Dabar bandau pats. (. . .) Man pavyko, atsisveikinau per 4 mėnesius, o Bieliauskienė iš Garliavos per 7 mėnesius. Manau, kad ir kun. Sigitui teismas bus apie rugp. vidurį, o rugsėjo pradžioje ir jis paliks Vilnių. Keletą kartų girdėjau smarkiai juokiantis jį, bet nesutikau. Manau, kad ištvers. Už jį meldžiuos nuo pat arešto dienos. Mane po teismo apklausinėjo apie jį. Atsisakiau kalbėti. Pagrindas: gėdingas teisminis susidorojimas su žmonėmis. Pasirodo, kad dabar teisybės mažiau negu prieš 30 metų. Sutikau žmogų, kuris nužudė savo žmoną ir gavo 9 metus. Vagių daug pakeliui, bet jie gauna 2-3-4 metus ir retkarčiais daugiau.

Vilniuje sveikata ir nuotaika gera. Daug meldžiaus. Turbūt, atsimelsiu už visus apsileidimus laisvėje. Prieš pietus sukalbėdavau 1 gyv. Rožančių už kunigus (Žemaičių intencija), 5 poterius už valdžios atstovus su kuriais tenka susitikti. Švč. Mergelės Marijos litaniją už esančius saugumo kalėjime. Vieną Rožančiaus dalį už kenčiančią Bažnyčią, 2-ją dalį už kenčiančią Bažnyčią

Lietuvoje, ir 3-ją Rožančiaus dalį už Tėvynę. Po pietų 1 dalį už savo bylą (o po teismo, kad Viešpats suteiktų laimingą amžinybę, prašau, kad paskaitytų bent latru iš dešinės!). 2-ją dalį — už Bažnyčios ir Tėvynės kovotojus, 3-ją dalį — už Viduklės ir kitas parapijas, kuriose dirbau. Tų parapijų klierikus, brolius ir seseris, šeimas, kardinolą Slipij ir kitus, kurie atvyko į teismą (ir net nukentėjo), kurie mane gynė, kad Dievas visiems atlygintų. Po vakarinės ruošos — 1 dalį už tėvus, šeimos ir giminės mirusiuosius. Per Gavėnią kiekvieną dieną ėjau stacijas, o dabar tik penktadieniais. Taigi, dėkoju Dievui, kad galiu melstis. Ypač gerai nuteikia stacijos, kad gali savo menką auką, pagal šv. Paulių prijungti prie Kristaus atperkamosios aukos.

Vilnių palikau gegužės 27 d. 20 val. Šeštadienį buvau 9 val. Pskove. Po pietų — pačiame kalėjime. Čia sąlygos baisios. Žmonių labai daug ir patekau į rūsį. Kamera tamsi, be grindų, per aslą iš apačios sunkiasi vanduo. Blakės, uodai ir utėlės! 16 žmonių nedidelėj kameroj! Ir mane gerokai apgraužė blakės. Praeitą penktadienį patekau į kamerą 3-ame aukšte — ten buvo sausa, išsiskalbiau baltinius ir gavau šiokią tokią patalynę. Ačiū už šimtasiūlę, ji labai gynė nuo šalčio kelionėje. Kelionė man nesunki, nes turėjau maisto. Pakeliui vienas skurdžuus prašė padovanoti megztinį. Atidaviau.

Traukiny ir kameroj aš tik vienas politinis. Todėl kalbos ir keiksmai baisūs. Kartais net negali melstis. Tai baisiai nužmoginti individai. Čia turėjau šiek tiek progos kalbėti apie Dievą. Vakar sutikau latvį studentą (jį teisė už spekluiaciją 2,5 metų) kalbėjau apie Kristų. Jis labai domisi. Būtų gera šitą publiką pamatyti mūsų bedieviam, gal jie suprastų, kur veda žmones, į kokią baisią pražūtį. Atima ne tik amžinybę, bet ir žemės džiaugsmą. Mane, kaip kunigą, jie gerbė, net Pskove užleido vietą ant žemutinių narų. Bet va, visi vadina „tėvu", „tėvuku", „seneliu". Nejaugi aš toks senas? Kur praėjo mano

jaunystė? Jei grįšiu, būsiu 68 metų.

Sekmadienį iš Pskovo išvežė apie 7 val. į lagerį. Papuolė gerai, kad nereikia siekti Jaroslavskio kalėjimo. Mat daug kriminalistų eina į tremtį. Todėl Maskva davė spec. vagoną ir mes važiuojam į Permę. Aš nežinau, kur pateksiu, bet atrodo, kad į Permę. Mat šiandieną pravažiavom Jaroslavskį, o nuo čia kelias į Mordoviją. Rytoj vakare būsime Permėje ir gal sekmadienį lageryje. Turbūt sutiksiu Viktorą ir Balį. Norėjau Mordovijoj sutikti Janulį, kuris per Žolinę važiuoja namo. Bet matyt Dievo kitaip lemta. Permėje bus daugiau jaunų. Žodžiu, Dievas duos ir viskas susitvarkys gerai.

Nuo Vilniaus iki Pskovo gavau 1 kg. duonos (kepalėlį), dvi apipuvusias silkes (nevalgiau, nes labai sūrios) ir 10 gr. cukraus. Iš Pskovo gavau 3 kepaliukus duonos. Taigi turėdamas savo taukų paskutinį plastmasinį bokalą ir 2 kg. cukraus nesu alkanas ir net galiu kitus pavaišinti.

Tik bėda, kad čia 1 vieta traukiny ant dviejų. Kieta. Manau, kad esu ištižęs, išlepęs, o gal ir senatvė?

Nuotaika lygi, gera. Šiuo metu esu įsijautęs į Kristaus kunigystę. Iš širdies Viešpačiui kasdien kartoju — Fiat.

Ką galėjau, dirbau Dievo garbei, Bažnyčios ir Tėvynės gerovei. Todėl nieko negailiu, tik kad Viešpats nekaltintų, jog mažai padariau. Melskitės už mane, kad kaip kunigas visuomet būčiau veidu į Dievo ir Bažnyčios priešus.

Galbūt Antano šventėje suspėsiu parašyti iš lagerio. Sveikinkite visus, visus. Viduklę labai nuoširdžiai mylėjau ir daugiausia už ją aukoju. Už Kulautuvą 6 metus, už Viduklę 10 metų. Šįmet Igliauka švenčia 100 metų bažnyčios jubiliejų. Būtų gera, kad klebonas ir grupė vidukliečių nuvažiuotų (sužinokit datą) ir padėtų gėles prie kun. Kačergio kapo. Tuoj pat Naumiesčio Bažnyčiai — 200 metų. (. . .)

Kalinys Viešpatyje — kun. Alfonsas

Iš birželio 8 d. laiško:

(. . .) buvo padaryta aliuzija, kad pasekčiau D. Dutko

pavyzdžiu, bet šita paguoda nepadarė jokio įspūdžio. (. . .) Melskimės vieni už kitus, kad nepalūžtume po Viešpaties kryžiumi.

Kalinys Viešpatyje — kun. Alfonsas

11 birželio kun. Alfonsas Svarinskas buvo atvežtas į vietą. Iš ten lagerio viršininkas atsiuntė pranešimą, kuriame buvo adresas. Parašyta, kad galima gauti į metus dvi banderoles po 1 kg. Galės parašyti po 2 laiškus į mėnesį, vieną asmeninį pasimatymą į metus. Gauti laiškus be apribojimų.

Praėjus pusei bausmės, t.y. po 3,5 metų, galima bus pasiųsti vieną 5 kg. siuntinį.

Adresas

618263 p. Kučino
Čusovskogo r-n
Permskoi obl.
Učreždenie VS-389/36
Svarinskas Alfonsas, Vaclovo

ŽINIOS IŠ VYSKUPIJŲ

(Jaudinančiai liejasi parapijiečių padėka ir meilė įkalintam jų klebonui):

Kybartai. Birželio 5 d. Kybartų bažnyčioje, kaip paprastai, buvo švenčiama Tėvo diena. Gausiai susirinkę vaikai ir jaunimas eilėraščių posmais ir gėlėmis sveikino savo tėvus, dėkodami jiems už tėvišką meilę bei rūpestį.

Nors Tėvo dienos paminėjimas Kybartų bažnyčioje įprasta šventė, tačiau šiais hetais ji turėjo visiškai kitą atspalvį. Skaudu buvo žiūrėti į vaikų bei tėvų skruostais riedančias ašaras, kai visos parapijos vardu gražiausiais posmais bei maldomis buvo dėkojama ir prašoma Dievo pagalbos saugumo požemy kenčiančiam Kybartų parapijos dvasios Tėvui kun. Sigitui Tamkevičiui. Dar labiau širdį vėrė vaizdas, kai tėvai vaikų dovanotas gėles nešė ir dėjo prie mylimo klebono klausyklos. Nepraėjo nė 15 min.

ir klausykla paskendo gėlėse. Tai aiškiai bylojo didelę tikinčiųjų kybartiečių meilę bei solidarumą kančioje su brangiu dvasios Tėvu.

* * *

Kybartai. Birželio 6 d. Kybartų bažnyčioje įvyko mėnesio nuo kun. S. Tamkevičiaus suėmimo paminėjimas. Ta proga šv. Mišias koncelebravo trys kunigai. Bažnyčia vos pajėgė sutalpinti čia susirinkusius tikinčiuosius. Po šv. Mišių visi susirinkusieji procesijos būdu, kalbėdami šv. Rožančių, ėjo keliais aplink bažnyčią, prašydami Dievo Motinos pagalbos kun. S. Tamkevičiui ir visai parapijai kantriai pakelti būsimus išbandymus.

* * *

Kybartai. Liepos 6 d. pasimelsti už suimtąjį kun. S. Tamkevičių į Kybartų bažnyčią vėl susirinko minia tikinčiųjų. Nuo 19 val. adoracijai buvo išstatytas Švč. Sakramentas. Gausiai susirinkę tikintieji ištisą valandą meldė Jėzų Švč. Sakramente. 20 val. prasidėjo iškilmingos šv. Mišios už kalinamąjį kun. S. Tamkevičių. Mišias koncelebravo 6 kunigai: buvo pasakyti 2 pamokslai. Per pamokslą nuliūdusius Kybartiečius kunigas padrąsino: „Neliūdėkite, kad suėmė du geriausius Lietuvos kunigus! Mes turime jais didžiuotis ir džiaugtis! Būtų keista ir nesuprantama, jei persekiojamoje už tikėjimą tautoje nekentėtų kunigai. Tuomet būtų galima pagalvoti, kad toje tautoje nėra gerų kunigų. O šiandien mes jau turime du kunigus kankinius! Didžiuokimės jais ir džiaugkimės!"

Po šv. Mišių kunigai, mergaitės, apsirengę tautiniais drabužiais, ir visi tikintieji pajudėjo, keliais eidami apie bažnyčią, procesijoje. Pabaigoje į dangų pakilo giesmė „Marija, Marija . . . Palengvink vergiją . . . Išgelbėk nuo priešo baisaus".

* * *

Josvainiai (Kėdainių raj.). 1983 m. liepos 18 d.

Josvainių parapijos klebonas Leonas Kalinauskas parašė Kauno arkivyskupijos apaštaliniam administratoriui vysk. L. Povilioniui tokio turinio pareiškimą:

„Šių metų gegužės mėn. 13 d. Josvainių apylinkės tarnautojos — Ona Ribačiauskienė ir Grūdienė — atnešė pasirašyti RRT įgaliotinio Anilionio įspėjimą. Tame įspėjime, ant kurio nepasirašiau, kaltinamas religinių nuostatų 19 str. pažeidimu yra nepagrįstas, nes iš 700 kunigų 522 pasirašė prieš šiuos nuosatus, kurie prieštarauja Kristaus įpareigojimui — skelbti Evangeliją visame pasaulyje, Bažnyčios kanonams ir LTSR Konstitucijai.

Be to, esu perspėjamas dėl „antivisuomeninio" pamokslo, pasakyto 83.05.21 Veprių bažnyčios šventoriuje. Kai užklausiau atvykusių, ką tai reiškia „antivisuomeninis" — paaiškino, kad tai „antiliaudinis". Tačiau šventoriuje buvo tik tikinčioji liaudis, kuri nuo ryto koncelebracinių Mišių, tūkstantinė minia giedodama, ėjo keliais, takeliais ir miškais Veprių Kalvarijas. 35 Kalvarijų stotis tikintieji gerai prisimena, nors pačios koplytėlės jau seniai išgriautos. Tikintiesiems paaiškino ir padėjo susikaupti Kristaus stočių apmąstymuose Siesikų klebonas kun. Algirdas Mocius. Tik trijose paskutinėse Kryžiaus Kelių stotyse pabrėžiau Kristaus atneštą Tiesą — Evangeliją, kurią apvainikavo mūsų Viešpats. Jo šventieji apaštalai ir kankiniai ir šių dienų mūsų kalėjime kenčiantys kunigai: Alf. Svarinskas ir S. Tamkevičius.

Todėl manau, kad nei Bažnyčiai, nei valstybei nenusikaltau, kalbėdamas apie Kryžiaus auką ir kenčiančius už Kristų".

* * *

(Piktų ir melagingų priekaištų ieškotojus yra apsėdęs liguistas siaubas):

Prienai.

Gerbiamoji redakcija,

„Naujojo gyvenimo" Nr. 55 straipsnyje „Vikaras

trinktelėjo durimis" cituojamas Albino Mykolaičio iš Klebiškio kaimo laiškas yra neteisingas. A. Mykolaitis rašo, kad „vikaras nepasakė nė žodžio apie velionį tik plūdo ateistus ir ragino neklausyti valdžios". Tai yra netiesa. Mes, žemiau pasirašiusieji, dalyvavome A. Mykolaičio sūnaus laidotuvėse ir patvirtinam, kad kun. Antanas Gražulis taip nekalbėjo. A. Mykolaitis t.p. teigia, kad vikaras A. Gražulis privertė sūnaus laidotuvėse atsisakyti orkestro vien dėl to, kad grojo kitų tautybių žmonės. Tai irgi netiesa. Orkestras atsisakė groti, kadangi buvo nešamas kryžius.

1983 m. gegužės 26 d.

Pasirašė:

Mykolaitienė (žmona)
A. Mykolaičio seserys:
O. Urbonavičienė (Dūmiškių km.)
K. Žilinskienė (Prienlaukio km.)
M. Siaurusevičienė (Pagraižio km.)
M. Dereškavičienė (Ašmintos km.)
M. Mažemėkaitienė (Kaunas)

Kiti dalyvavusieji laidotuvėse:

Cinelienė	Mikušauskienė	Senavaitienė
Mozūrienė	Paplauskienė	Krūvelienė
Marcinkevičienė	Žilinskas	Petruskienė
Šumauskas	Šumauskienė	Karalienė
Banionienė	Deltuvienė	Mockapetienė
Burbulienė	Ulevičienė	Ulevičius
Kažemėkaitis	Bondar	Urbanavičius

* * *

Nuorašas: Vyskupui Liudvikui Poviloniui

Prienų parapijos Ašmintos kaimo tikinčiųjų

Pareiškimas

1983 m. gegužės 12 d. laikraščio „Naujas gyvenimas"

straipsnyje „Vikaras trinktelėjo durimis" redaktorius Matulaitis apšmeižė mūsų parapijos vikarą Antaną Gražulį, kad jis mūsų gyvenvietėje, lankydamas tikinčiuosius, per patikėtinius rinko po 10 rub. Viso surinko 700 rub.

Tokiu kunigo A. Gražulio šmeižimu esame pasipiktinę, nes niekas iš mūsų kunigui pinigų nerinko.

Todėl reikalaujame minėtą šmeižtą per tą patį laikraštį atšaukti.

Pasirašė 45 Ašmintos gyvenvietės tikintieji.

Protesto 1 egz. su kaimo tikinčiųjų parašais pasiųstas Prienų rajoninio laikraščio „Naujas gyvenimas" redakcijai.

* * *

Kapsukas.

Kapsuko miesto Vykd. komitetui

Kun. Šulskio Prano, Juozo s., gyv. Kapsuko mieste, I. Laukaitytės 18,

Pareiškimas

Šių metų gegužės 16 d. man buvo įteiktas Kapsuko miesto Vykd. komiteto 1983 m. balandžio 13 d. sprendimas Nr. 95, patvirtintas tik rašomąja mašinėle išspausdintomis Vykd. komiteto pirmininko K. Sukačiaus ir Vykd. komiteto sekretorės B. Plikynienės pavardėmis, bet niekieno nepasirašytas ir niekam neadresuotas.

Tame rašte, remiantis LTSR Ministrų Tarybos 1981 m. kovo 16 d. nutarimu Nr. 99 „dėl kovos su savavališka statyba įstatymo vykdymo" reikalaujame, kad aš pašalinčiau „savavališkai ant gyvenamojo namo fasado iš gatvės pusės įrengtą medinį kryžių".

Nei Jūsų atsiųstieji raštai, nei Jūsų tarnautojų aiškinimai manęs neįtikino, kad ant mano sienos pakabintas kryžius gali būti laikomas savavališka statyba, to nematyti

nė Jūsų minimame LTSR Ministrų tarybos nutarime, kuriame rašoma apie gyvenamųjų namų ir kitų statinių bei jų dalių statybas, bet nieko nesakoma apie puošiamojo pobūdžio dalykus: gėlių koplytėles ir vazas, medžio drožinius, saulutes bei kryžius (pastaruosius ir jūsų darbuotojai man atsiųstame rašte vadina dekoratyviniais elementais). Todėl prašau neliesti kryžiaus, o jei Jūs manote, kad aš turiu turėti kryžiaus pakabinimui pateisinantį dokumentą, prašau duoti man tokį dokumentą.

1983 m. gegužės 17 d.

* * *

1983 m. gegužės 26 d. kun. P. Šulskis vėl rašo miesto Vykd. komitetui raštą:

„Dar kartą dėl kryžiaus.

Kai šių metų vasario 16 d. buvo pas mane užėję du Jūsų darbuotojai ir tikrino namų inventorizacijos dokumentus bei klausinėjo, ar aš turiu leidimą pakabinti kryžių ant išroinės fasadinės namo sienos, aš juos irgi kai ko paklausiau, bet nežinau, dėl kokių sumetimų jie man neatsakė į tokius klausimus:

1. Kokie įstatymai draudžia savo kieme pasistatyti ar ant namo išorinės sienos pakabinti kryžių?

2. Jei tam reikia leidimų, tai jie turbūt duodami? Kas juos duoda?

3. Kodėl televizijoje dažnai matau rodant, kaip Maskvoje, Leningrade ar kur kitur puikuojasi kryžiai ant cerkvių-muziejų bokštų, o Lietuvoje jie naikinami ne tik laukuose ar pakelėse, bet ir gyventojų kiemuose, nuplėšiami net nuo architektūros paminklų (pav. nuo Vilniaus Katedros ar Kauno Įgulos bažnyčios)?

Po tokio pasikalbėjimo gavau raštus:

1. Vasario 23 d. — 1983.II.16 aktą be numerio ir be jokių antspaudų.

2. Balandžio 12 d. — kvietimą dalyvauti miesto Vykdomojo komiteto posėdyje.

3. Gegužės 16 d. — 1983.IV.13 miesto Vykd. komiteto sprendimą Nr. 95 (be adreso ir be parašų).

4. Gegužės 24 d. — pakartotinį reikalavimą įvykdyti 1983.IV.13 d. Vykd. komiteto sprendimą.

Į 1983.IV.13 sprendimą esu atsakęs, bet į mano atsakymą nekreipėte dėmesio, todėl dar kartą kai ką priminsiu plačiau.

Vykd. komitetui, man rodos, seniai yra gerai žinoma, kad esu pirmos grupės invalidas, kad negaliu ne tik vaikščioti, bet net ir laisvai pasėdėti, ir kad dėl to ne aš esu kaltas, o tarybiniai kareiviai, kurie 1948 m. birželio 25 d. mane peršovė, todėl kaip aš galiu dalyvauti miesto Vykd. komiteto posėdyje? (. . .)

1983.IV.13 Jūsų rašte minimas LTSR Ministrų tarybos 1981.III.16 nutarimas Nr. 99, kuriuo remdamiesi reikalaujate, kad aš pašalinčiau kryžių nuo namo fasado. Bet gi tame nutarime kalbama apie gyvenamuosius namus (jų dalis) ir kitus statinius (jų dalis), kurie jų savininkui duoda kokią nors apčiuopiamą naudą. Jame nieko nesakoma apie aplinkos papuošimo dalykus, ne apie teisėtai pastatytų pastatų įrengimą.

1983 m. gegužės 24 d. rašte mano „nusikaltimą" Jūs kiek kitaip pavadinote: „. . . pažeidėte vyriausybės nustatytą statybų bei įvairių dekoratyvinių elementų įrengimo-pastatymo tvarką". Bet tai tik tuščias švaistymasis žodžiais, jei Jūs man negalite nurodyti, kur aš galėčiau su ta tvarka susipažinti. Nejaugi aš neturiu teisės susipažinti su vyriausybės nustatyta tvarka, su jos nutarimais dėl savavališkų statybų? Gal tai yra paslaptis, kurios niekam negalima išduoti, jei nei Jūsų darbuotojai nepasakė, nei Jūs savo raštuose nenurodėte, išskyrus 1981.III.16 LTSR Ministrų Tarybos nutarimą, kuris mano atvejui tikrai netinka?

Peršasi išvada, kad miesto Vykd. Komiteto reikalavimas pašalinti kryžių yra pagrįstas tik ideologiniais sumetimais. Bet ar tinka tam naudoti Vykd. Komiteto

autoritetą?" (Paeiškimas sutrumpintas — red.).

Į šį pareiškimą-paaiškinimą kun. Pranui Šulskiui niekas neatsakė. 1983 m. birželio 1 d., apie 10 val., pas kun. P. Šulskį atvyko Statybos ir architektūros valdybos vyr. inžinierius A. Banaitis su vienu milicijos darbuotoju ir ėmė skaityti visus miesto Vyk. Komiteto raštus dėl kryžiaus. Kai kun. P. Šulskis pasakė, kad visi raštai yra gauti ir žinomi, o kryžius pakabintas ne tam, kad reikėtų jį nuimti, A. Banaitis pagrasino: „Priverstinai jį nuimsime!"

Šio pokalbio metu atvažiavę Banaičio padėjėjai nulupo nuo sienos kryžių ir, įsimetę jį į sunkvežimį, išvažiavo. Operacijos metu gatvė buvo saugoma milicijos, o eismas gatve — sustabdytas.

* * *

Girdžiai (Jurbarko raj.). 1983 m. birželio 25 d. Girdžių klebonas kun. Viktoras Šauklys parašė raj. laikraščio „Šviesa" redakcijai tokio turinio raštą: „Jūsų redaguojamame laikraštyje A. Svirbutavičiūtė prifantazavo nebūtų dalykų. 1983 m. birželio mėn. per tris numerius (70, 71, 72) apšmeižė mane ir iškoliojo bažnyčios tarnautoją I. Jasiulytę.

Korespondentė apkaltino kleboną baisiais dalykais: Jis buvęs miškinių ryšininku, laiminęs tarybinių piliečių žudymus. Mišias laikęs už žuvusius banditus, žodžiu, jo praeitį gaubianti raudona skraistė. Tikrai siaubingi kaltinimai.

Iš tikrųjų štai kaip buvo. Tardytojas iš kailio nėrėsi, kad sulipdytų man bylą. Du kartus vedė į teismą, bet tribunolas abu kartus nerado įkalčių ir atsisakė teisti. Teko primestąjį straipsnį nurašyti.

Jei korespondentei būtų rūpėjusi tiesa, ji būtų paskaičius bylą, o nefantazavus ir nebūtus dalykus rašiusi. Deja, ateistinei neapykantai nesvarbu tiesa.

Bažnyčios tarnautoją I. Jasiulytę kaltina artimo meilės neturėjimu. Tam įrodyti ima tokį atsitikimą.

Kai gyvenome Šiupylių parapijoj, ten medicinos punktas neturėjo felčerio. Tada kolūkiečiai ateidavo vaistų susileisti pas Jasiulytę. Atėjo ir pilietis J. P., o Jasiulytė pasakiusi atėjusiam: „Einame į bažnyčią, o paskui suleisiu vaistus". Tuo parodžiusi, kad ji neturi artimo meilės", — rašo korespondentė.

Iš tikrųjų štai kaip buvo. Tas kolūkietis atėjo eiliniam vaistų suleidimui. Atėjo prieš pat pamaldas, kada bažnyčioje jau žmonės buvo susirinkę į savo užprašytas Mišias. Tai protingiau buvo, kad tas vienas palauktų, negu gaištų apie 20 žmonių.

Tai kur čia juodas darbas ar meilės neturėjimas?

Toliau Jasiulytė kaltinama už tai, kad mokinius įspėjanti saugotis mokytojų, kai eina į bažnyčią.

Tą mokiniai žino ir be įspėjimo. Žino iš to, kad juos bara, ūdija, elgesio pažymius mažina už aktyvų dalyvavimą pamaldose. Įgąsdinti yra ne tik vaikai, o ir suaugusieji.

Kad bažnyčios tarnautoja pakalbino vaiką į bažnyčią, tai laikraštis iškoliojo I. Jasiulytę, išvadindamas ją „juodąja burtininke", o kokį vardą nusipleno tie, kurie gąsdina mokinius ir elgesio pažymius mažina?

Jaunimas lanko bažnyčią todėl, kad Kristus žada gyvenimą po mirties. O ką žada ateistai? Nieko, išskyrus sunykimą ir amžiną išnykimą, o žmonės nori ir mirę gyventi. Todėl ir kratosi skurdžių ir tuščių ateistinių paistalų.

Žinau, kad šio pasiteisinimo Jūs neatspausdinsite, nes dar nebuvo tokio atsitikimo, kad apšmeižtam bažnyčios tarnautojui būtų buvę leista spaudoje pasiteisinti ar šmeižtą atšaukti". (Tekstas sutrumpintas — red.).

* * *

Paveisininkai (Lazdijų raj.). 1983 m. birželio 29 d. žmonės rinkosi į Paveisininkų bažnytėlę (1969 m. ji apgaulės būdu buvo valdiškų bedievių nusiaubta) švęsti šv. Petro ir Povilo atlaidų. Prie valdžios uždarytos

bažnyčios nuo ryto budėjo rajono valdžios pareigūnai ir milicija, keliuose — pasienio kareiviai ir autoinspekcija, neleisdami tikintiesiems patekti net į šventorių. Iš kelių buvo rankiojami ir vežiojami po namus einantys į atlaidus žmonės. Kapčiamiesčio milicijos įgaliotinis V. Kavaliukas ir Lazdijų saugumo viršininkas A. Gylys bei draugovininkai įsakinėjo visiems kuo skubiausiai skirstytis. Nedidelis būrelis žmonių, patekęs į šventorių, bandė melstis prie užrakintų bažnyčios durų, bet pareigūnai trukdė maldą, todėl susirinkusieji pradėjo skirstytis. Grįžtant į namus, buvo sulaikyti ir nubausti 15 parų jaunuoliai: Alma Žibūdaitė, Laima Ramanauskaitė, Angelina Ramanauskaitė ir Vytautas Jakavičius.

* * *

Vilnius. 1983 m. vasario 9 d. Paminklų konservavimo instituto partinė organizacija pateikė instituto darbuotojams 32-jų klausimų anketą ideologiniais klausimais. Prie kiekvieno klausimo pasirinkimui buvo duoti keli atsakymai. Visi klausimai, išskyrus pirmuosius 5-6 klausimus, kur reikėjo nurodyti asmenį, amžių, tautybę, partiškumą ir t.t., lietė santykius su religija, pvz.: Kaip įsivaizduoji Dievą? Ar dažnai lankote bažnyčią maldos tikslu? Ar švenčiate religines šventes? Kodėl? Ar skaitote religinę literatūrą? Ar gali religija išnykti? Ar religija padeda žmonėms išlaikyti dorovę? Nuo ko priklauso taikos išsaugojimas žemėje? Koks Jūsų gyvenimo tikslas ir t.t.

* * *

Žalpiai (Kelmės raj.).

Lietuvos TSR Prokurorui

Nuorašas: Kauno arkivyskupijos ir Vilkaviškio vyskupijos Apaštaliniam Administratoriui Vyskupui L. Poviloniui

Žalpių R. K. Tikinčiųjų bendruomenės Vykdomojo komiteto ir tikinčiųjų

Protestas

(Net girtus triukšmadarius komunistinės valdžios pareigūnai pasirenka bažnyčioje pamaldas trukdyti):

1983 m. gegužės 29 d. Kelmės raj. Žalpiuose vykstant didiesiems atlaidams, pamaldų metu, į bažnyčią įsibrovė girtas vyriškis, pavarde Lapinskas. Jis sukėlė triukšmą bažnyčioje, plėšdamas iš rankų ir draskydamas tikinčiųjų protestą LTSR Prokurorui dėl įkalinto kunigo S. Tamkevičiaus išlaisvinimo ir kitų kunigų tardymo su 300 tikinčiųjų parašų. Moterys, bažnyčioje norėjusios pasipriešinti, Lapinsko buvo spardomos ir stumdomos. Įsikišus vyrams, prasidėjo rimtos grumtynės.

Negalėdamas švaistytis rankomis, spardė kojomis ir kandžiojo dantimis. Kol buvo išvarytas iš bažnyčios ir šventoriaus, patyrė ir jis ne vieną sutramdomą smūgį. Šventoriuje kilo šauksmai ir panika.

Tikintieji, pašalinę chuliganą iš šventoriaus, norėjo jį perduoti milicijai, bet negalėjo prisišaukti jos, nes buvo išjungti telefonai. Tuomet prisistatė kažkoks vyriškis (milicija jį žino) ir pasisiūlė chuliganą pristatyti milicijai savo mašina. Tačiau pro vienas duris paėmęs chuliganą į mašiną, pro kitas duris išleido. Matomai buvo jo bendradarbis sukeltam sąmyšy.

Kelmės raj. milicijos bei saugumo pareigūnai vietoj to, kad ieškotų ir nubaustų tikrą kaltininką, sukėlusį pamaldų metu bažnyčioje triukšmą bei paniką, pradėjo suiminėti ir tardyti nekaltus žmones, kurie ramino triukšmadarį.

Kelmės autobusų stotyje tą pačią dieną suėmė Žalpių bažnyčios vargonininkę R. Teresiūtę, kuri triukšmo metu bažnyčioje grojo vargonais, ir du berniukus, kurie tarnavo šv. Mišioms ir triukšmadarį pamatė tik kai jis buvo pašalintas iš šventoriaus.

Rytojaus dieną Kelmės raj. milicija ar saugumas kartu su tuo pačiu Lapinsku, sukėlusiu sąmyšį bažnyčioje, pradėjo ieškoti ir tardyti nekaltus žmones, kurie malšino triukšmą bei paniką.

Kas buvo šis triukšmadaris, pradėjo aiškėti, kai jo sveikata labai susirūpino Kelmės prokuroras, milicija ir saugumas. Tą pačią dieną pradėjo ieškoti kaltininkų, kurie tramdė LAPINSKĄ. Bet argi kelių tūkstančių minioje galima surasti kaltininką? O didžiausias kaltininkas pats LAPINSKAS irjo bendrininkai, kurie sutrukdė bažnyčioje pamaldas ir sukėlė tokį triukšmą, kuris nuskambėjo ne tik Žalpių parapijoje, bet ir visoje Lietuvoje.

Jei aktyvesni tikintieji nebūtų išplėšę chuliganą iš minios rankų ir nebūtų pašalinę iš šventoriaus, tai įžeista, suerzinta ir įsisiūbavusi minia būtų padariusi atsimintiną pamoką.

Prašome Lietuvos TSR Prokurorą imtis priemonių, kad būtų sulaikytas chuliganas (milicija jį žino) ir jo patarėjai bei bendrininkai nubausti pagal LTSR baudžiamojo kodekso 145 str. už sukėlimą triukšmo bažnyčioje pamaldų metu.

Prašome liepti Kelmės raj. prokuratūrai, kad būtų sustabdytas nekaltų tikinčiųjų persekiojimas ir paleisti suimtieji.

Nejaugi ten, kur tikėjimo laisvė, neveiktų įstatymai ginantys tikinčiųjų teises net bažnyčioje.

1983 gegužės 29 d.

Pasirašė bažnytinio komiteto nariai
ir tikintieji — viso 70.

* * *

SOVIETINĖJE MOKYKLOJE

14. (Lietuvos mokytojai — ir beveik perdėm moterys — žiauriai persekiodami tikinčiuosius mokinius, ateities švietimo istorijon įsirašo į gėdingų išdavikų eiles):

Josvainiai (Kėdainių raj.). 1983 m. birželio mėn. 20-24

d. į Kėdainių saugumo komitetą tardymui buvo iškviestas Josvainių vidurinės mokyklos aštuonias klases baigusios mokinės: Genutė **Brigytė** ir Regina **Augaitė,** iš Kėdainių iškviesta Onutės **Tunaitytės** motina. Mergaitės: Regina ir Genutė į saugumą nuvyko su savo motinomis.

Vilniaus tardytoją **Vidzėną** domino, kaip mergaitės prieš dvejus metus patekusios į pogrindžio leidinį „Kroniką", klausinėjo, ar kun. Leonas **Kalinauskas** neduoda joms skaityti minėto leidinio, ką jis kalba per pamokslus, ar kartais nevaišina saldainais ir t.t. Mergaitės paaiškino, kad į bažnyčią eina melstis, o kaip pateko žinios į „LKBK" — nežino. Kun. L. **Kalinauskas** pamokslų metu aiškina Kristaus Evangeliją.

* * *

Josvainiai (Kėdainių raj.). Šiais metais, kaip ir kasmet, Josvainių tikinčiųjų tėvų vaikai ruošėsi pirmajai šv. Komunijai, kuri įvyko birželio mėn. 19 d. Ta proga, kad nesusidarytų spūstis sekmadienį, jau iš anksto, 17-18 dienos vakarais, buvo klausoma išpažinčių. Abu šias dienas per vakarines pamaldas bažnyčioje ir šventoriuje siautėjo Josvainių vidurinės mokyklos mokytojai — Vitas **Launikonis, Launikonienė, Bakienė, Kaminskienė**, Josvainių partinės organizacijos sekretorius **Leistrumas** ir Josvainių apylinkės buhalterė Ona **Ribačiauskienė.** Pamaldų metu jie klausinėjo tikinčių vaikų pavardžių, varė vaikus į namus, o kurie neklausė, grasino perduosią milicijai ar išvešią į koloniją. Po šio ateistų siautėjimo ant bažnyčios durų, vargonų, koridoriuje atsirado įvairūs negražūs žodžiai ir net nacių ženklai. Už tai mokytojai kaltino tikinčius vaikus.

* * *

Prienai. 1983 m. birželio 8 d. Prienų I vid. m-klos VIII kl. mokinė Jolanta **Urbšaitė** laikė lietuvių kalbos egzaminą žodžiu. Mokinei ištraukus 6 bilietą, lietuvių kalbos mokytoja **Baranauskienė** užprotestavo: „Šis tau per lengvas. Trauk kitą". Jolantai **Urbšaitei** labai gerai atsakius į 21 bilieto duotus klausimus, mokytoja pašiepia-

nčiai užklausė: „Kas tave, **Urbšaite,** taip išmokė — Narvydas (kl. auklėtojas) ar A. **Gražulis** (Prienų bažnyčios vikaras)?" Žinios buvo įvertintos ketvertu, nors visuose trimestruose iš lietuvių kalbos J. **Urbšaitė** turėjo penketus. Visus kitus egzaminus mergaitė išlaikė penketais. Jolantai pasiteiravus, kodėl jos elgesys įvertintas tik patenkinamai, k. auklėtojas **Narvydas** atsakė: „Man rodos, kad tau aiškinti nereikia." Jolanta **Urbšaitė** yra giliai tikinti ir viešai praktikuojanti savo tikėjimą.

* * *

Lietuvi, atsimink!

Kun. Alfonsas **Svarinskas**
Kun. Sigitas **Tamkevičius**
Jadvyga **Bieliauskienė**
Viktoras **Petkus**
Balys **Gajauskas**
Vytautas Skuodis
Gintautas **Iešmantas**
Mečislovas **Jurevičius**
Vytautas **Vaičiūnas**
Povilas **Pešeliūnas**
Sergiejus **Kovaliovas**
Antanas **Terleckas**
Julius **Sasnauskas**

ir kiti neša nelaisvės pančius, kad tu galatum laisvai gyventi ir tikėti!

* * *

ASMENYS IR VIETOVĖS, KUR PERSEKIOJIMAI DĖL TIKĖJIMO BEI TAUTYBĖS IR PASIPRIEŠINIMAS LABIAUSIAI PASIREIŠKĖ

PAVADINIMAI IR JŲ SANTRUMPOS

ATP — Aukščiausios tarybos prezidiumas
ATPP — Aukščiausios tarybos prezidiumo pirmininkas
BK — Baudžiamasis kodeksas
BTSR — Baltarusijos Tarybų Socialistinė Respublika
CIC — Codex iuris canonici — kanonų teisių kodeksas
DDT — Darbo deputatų taryba
DĮK — Darbo įstatymo kodeksas
DLK — Didysis Lietuvos kunigaikštis
DŽDT — Didžiosios Žagarės deputatų taryba
DŽDT VK — Didžiosios Žagarės deputatų tarybos Vykdomasis komitetas
KGB — Komitet gosudatvennoj bezopasnost — Valstybės saugumo komitetas
KASSR — Komi Autonominė Sovietų Socialistinė Respublika
LDT — Liaudies deputatų taryba
LDT VK — Liaudies deputatų tarybos Vykdomasis komitetas
LDŽT — Lietuvos darbo žmonių taryba
LKB — Lietuvos Katalikų Bažnyčia
LKB Kronika — Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika
LKP — Lietuvos komunistų partija
LKP CK — Lietuvos komunistų partijos Centro komitetas
LTSR — Lietuvos Tarybų Socialistinė Respublika
LTSR ATP — Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Aukščiausios tarybos prezidiumas
LTSR ATPP — Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Aukščiausios tarybos prezidiumo pirmininkas
LTSR BPK — Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Baudžiamojo proceso kodeksas

LTSR DĮK — Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Darbo įstatymo kodeksas
LTSR CPK — Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Centro partinis komitetas
LTSR K — Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Konstitucija
LTSR KP CK — Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos komunistų partijos Centro komitetas
LTSR MT — Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Ministrų taryba
LTSR ŠM — Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos Švietimo Ministerija
LŽŪA — Lietuvos Žemės Ūkio Akademija
MGB — Ministerstvo gosudarstvennoj bezopastnost — saugumo policija
MŠV —
NB — Nota bene „gerai įsidėmėk" (nurodytą vietą)
RRT įgaliotinis — Religijų reikalų tarybos įgaliotinis
RRT prie TSR MT įgaliotinis — Religijų reikalų tarybos prie Tarybų Socialistinės Respublikos Ministrų Tarybos įgaliotinis
RS — Religiniai susivienijimai
RSN — Religinių susivienijimų nuostatai
RTFSR — Rusijos Tarybų Federalinė Socialistinė Respublika
RVK — Rajono vykdomasis komitetas
SNO — Suvienytų Nacijų Organizacija — Jungtinės Tautos
SRKP CK — Socialistinių Respublikų komunistų partijos Centro komitetas
TBC ligoninė — Džiovininkų ligoninė
TSKP — Tarybų Sąjungos komunistų partija
TSRS — Tarybų Socialistinių Respublikų sąjunga
TSRS ATP — Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungos Aukščiausios tarybos prezidiumas

TSRS ATPP — Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungos Aukščiausios tarybos prezidiumo pirmininkas

TSRS RRT įgaliotinis — Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungos Religijų reikalų tarybos įgaliotinis

TSRS BK — Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungos Baudžiamasis kodeksas

TSRS KK — Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungos Karinis komitetas

TSRS MT — Tarybų Socialistinių Respublikų Sąjungos Ministrų taryba

TTG Katalikų Komitetas — Tikinčiųjų Teisėms Ginti Katalikų Komitetas

VAI — Vyriausia auto inspekcija (Kelių patrulinės priežiūros auto inspekcija)

VDR — Vokietijos Demokratinė Respublika (Rytų komunistinė Vokietija)

VFR — Vokietijos Federalinė Respublika (Vakarų Vokietija)

VK — Vykdomasis komitetas

VLKJS — Vilniaus Pedagoginiame Institute specialus komitetas komunizmui nepalankiems studentams tvarkyti

VRS — Vidaus reikalų saugumas

VSK — Vilniaus saugumo komitetas

VVPI — Vilniaus Valstybinis Pedagoginis Institutas

VVU — Vilniaus Valstybinis Universitetas

AUKOTOJAI.

2219 dol. Melbourno, Australijoje, Lietuvos Kronikos Sąjungos skyriaus valdybos sutelkta suma aukomis ir parengimais, vadovaujant Gėnei Baltutytei

1357 dol. Kun. Klebonas Simonas Morkūnas

1020 dol. Dr. Aleksandras ir Laima Plateriai

Po 1000 dol. Anicetas Grigaliūnas, Lietuvių Fondas, Pranciška Prankus ir Juozas Vembrė

838.38 dol. Bronė Žilinskienė

600 dol. Vytauto Didžiojo Šaulių Rinktinė

Po 500 dol. Lietuvių Tauragės Klubas ir Kazys Vaznis tetos Onos Kauneckaitės atminimui

436 dol. Jonas Motiejūnas

382.50 dol. Kun. Steponas Matulis, MIC

360 dol. Kun. Konstantinas Gulbinas, OFMCap

336 dol. Aloyzas Astravas

240.81 dol. Kun. Jonas Dėdinas

220 dol. Birutė Strazdienė

210 dol. V. Juzėnienė

209 dol. Rimantas ir Aldona Vaitkai

Po 200 dol. Birutė Galva, Anicetas ir Angėlė Garbačiauskai, Kanados Lietuvių Draugija ir Klemensas Matkevičius

Po 180 dol. Kun. Alfonsas Bernatonis, OFMCap. ir Albinas Mičiulis

150 dol. Aldona Backaitis

131.79 dol. Ona Gustaitis

Po 130 dol. Apolionija Radzivanienė ir Kun. Kazimieras Senkus

114 dol. Marijos Nekalto Prasidėjimo Seserys, Putnam

110 dol. Sofija Vebrienė

Po 100 dol. Ižbieta Butkus, Chicagos Anglijos Lietuvių Klubas, JAV LB Cicero apylinkė, Juozas Dubickas, Mr. Ch. F. Girnius, M. M., V. Grybauskas, M.D., Kun. Lionginas Kemėšis Kun. D. Kenstavičius, Eugenija Kezys, Kun. Dr. V. Mareliūnas, Arkivyskupas Paulius C. Marcinkus, Vatikana, Elena Mickienė, Petras Milašius, Marija Navickienė, Vykupas Juan Pellegrini, Camiri, Bolivija, Tėvai Pranciškonai, Kennebunkport, Antanina Puškorius, J.A. Rasys, Blys ir Onutė Sebastijonai, Dr. Rimvydas Sidrys, Paul Skardis, Eugenijus Stankevičius, Izidorius Straukas, Mrs. P. Strumskis, Mrs. D. Surantas, M.D., Miss Dalia Šumskis

TURINYS

* * *

A(LKA)33/974
T. 7

A(LKA)33/974
T. 7

